

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮-૮-૩૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રૂઝેલાઈ રામરાઈ ૧

વિષય ૮-૧૪

વંદે માતરમ્.

॥ શ્રીહરિઃ ૐ સદ્ગુરુભ્યો નમઃ ॥

❀ સુખોદ સાગર. ❀

ભાગ ૧લો.

-:રચનાર:-

શ્રી. શ. બ્ર. શુ. ઉ. હરિપ્રસાદ બાગમુકુન્દ ભટ્ટ.
મુ. ડભાણુ. લાલ સુરત.

-:છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા:-

સ્વ. સોમચંદ છોટાલાલ બાસુદીવાળાનાં
સ્વધર્મપતિ ઇન્દ્રહાખડેન.

ટો. માણેકચોકામળર-અમદાવાદ.

મિત્રી વેશાખ શુક્લ અક્ષય તૃતિયા વારસર્ય.
સંવત ૧૯૭૮. તા. ૩૦ એપ્રિલ ૧૯૨૨.

કિંમત રૂ. ૧-૮-૦

(ટપાલ વી. ખર્ચ પી. ગુદો.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી ગ્રંથાલય-સંગ્રહ

૯૯૩૪

૬-૬

સુરત. ચક્રાના પુલપર ટાંકી પાસે આવેલા “શંકર” પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમે છાપ્યું.

અન્યસ્વામિત્વના હક અન્યકારે સ્વાધીન રાખ્યા છે.

શ્રી. શ. અ. શુ. ઉ. હરિપ્રસાદ આગમુકુન્દ લલ્ક.
મુંડલાણી. હાલ મુંડલાણીના વડ પાસે-સુરત.

પ્રેમોદ્ધગાર.

॥ હરિ ઝં વન્દેમાતરમ્ ॥

જયશ્રી શુકદેવો વિજયતે.

—જય જયશ્રી સદ્ગુરવે નમઃ—

મહારા બહાલાઆત્મનો:—

આપણા પ્રભુમય અન્યનું રહસ્ય સમજાવવા અને તે મધ્યેના પરમતત્ત્વનું પૂર્ણ ઉદ્ઘાટન કરવા આ આળાકની લેખિની અશક્ત છે. બહાલા વાંચકવ્રદ ! તને શું સમજાવું ? છતાં લખતાં ધર્મ સમજું છું કે, જે કદાચ તારા હૃદયમાં નિષ્કામ યોગ્ય જાગ્યો હશે. જે કદાચ તારું અંતર પવિત્ર હરિના અનન્ત કૃપાથી ગંગા જેવું નિર્મળ થયું હશે. કદાચિત તારામાં વિવેકવિરાગની અલખધૂત જાગી હશે. તોજ તારું પવિત્ર હૈયું:—

“ આ મધ્વિરી અન્યની મિમાંસા ઉદેલી શકશે ? ”

પ્રીય ! સકળ વિશ્વની પરિક્રમામાં શબ્દબ્રહ્મની જ્યોતિ ચમકી રહી છે તે જ્યોતિની શીતળપ્રભા, વ્યક્તદેશના ચરોતરમાં મહાપ્રેમથી હીચોળાય છે; તે પ્રદેશના ભોક્તાઓ, સાધુજન છે. કદાચ જે તારી વાસના સાધુ હશે ? સાધુત્વનો ઇન્દુપ્રકાશ તારી તંતુ સુરેષામાં ફરી રહ્યો હશે. તોજ આ અન્યની મધુરી સુધાનું પાન તું ફરી શકાશ. અમરત્વ દેનારી શક્તિમૈયા, તારા હૃદયમાં નિરંતર વિહાર કરે છે. તે અનન્ત શક્તિનો તું ભક્ત થઈ, આ અગાધ જ્ઞાનનિધિમાં જે તું જરાવાર પાણુ સ્નાન કરીશ. તો ખરું કહું છું, કે બહાલા:—

“ તારું જીવ્યું સાર્થક થશે, ”

બહાલા વાંચક !

વિહારી વિહંગની ગતિમાં સજ્જ થઈ, ચાલ પેલા દૂર
કાન્તારેના અગમ્ય પ્રદેશે ઓળંગતાં ઓળંગતાં પરમાત્માની તત્વ-
વાટિકા તું જોઈ શકીશ. જે તત્વપંથમાં હરિ ભગવન્તો સદ્ગુરુ
પ્રણિત અચળ નાદ જપાતો સાંભળી તે બ્રહ્માત્માનાં તારા અનુરક્ત
હૃદયાનાં નિયામક ચાલક અનુચરો ઉર્ધ્વગામી થઈ.

“પ્રભુનું ધામ મેળવશે !”

એજ બહાલા ! તારા આ કાચા હૈયાની કૃમળી કળી બાળક
છે. તેનું તેજ કેટલું ? છતાં જો !

હરિગુરુ પદ પદ્મં શુદ્ધ પદ્મનુરાગા,

દ્વિગત પરમભાગે સન્નિધાયાદરેણ ।

તદનુ ચરિકરોમિ પ્રીતયે ભક્તિ ભાજામ,

ભગવતિપદ પદ્મે પદ્ય પુષ્પાંજલિતે ॥

હરિઃ તત્સત્ શ્રી સદ્ગુરુ માતાર્પણમસ્તુ !

ૐ શ્રી શુકાર્પણમસ્તુ !

હરિપુરા. }
મુરત. }

લી. બહાલા ગુરુનો અલ્પક્રિંકર.
‘દિવ્ય જ્યોતિ’ના સાક્ષી.

અરાનપુરવાળા દુલીચંદ નેમીદાસનાં સ્વધર્મનિષ્ઠ પુત્ર
ભગ્યદિરવશ્ય ઇચ્છાએલેન.

સ્વ. શામચંદ જાગ્રસાલ આચાર્યદીવાળાનાં ધર્મપત્નિ.
જન્મ સંવત ૧૯૩૯ માસ કૃષ્ણ પક્ષ.

“Shanker” P. Press, Surat.

—:દાનશિલ્પની સાર્થકતા:—

સર્વ દાનમાં શ્રેષ્ઠ દાન માટે એક વિદ્વાન લખે છે કે ?

सर्वेषामेव दानानां विद्या दानं परं स्मृतम् ।

વિદ્યાયા પ્રાણિનાં મુક્તિ સ્તસ્માત્તદાન મુત્તમમ ॥ સૂ૦ સં૦ ॥

સર્વ દાનોમાં વિદ્યાદાન (અલ્પજ્ઞાનનું દાન) શ્રેષ્ઠ કહ્યું છે. વિદ્યા શબ્દના અર્થનો વિચાર કરો ? ‘વિવિધં વાસના જાલ મૂલં અજ્ઞાનં હ્યતિ ચંડયતી તિ વિદ્યા.’ ન્હાના વિધ વાસનાઓનું મૂળ જે અજ્ઞાન હોતો નાશ જે કરી દેછે, તે વિદ્યા. જેનાથી પ્રાણીઓનો આ દુઃખદ સંસારમાંથી છુટકો થાય છે, તો તે પરમ શ્રેષ્ઠ કેમ નહિ હોવી જોઈએ ? તોપણ ધર્મની ખાતર, ભક્તિને માટે, ધન પ્રાપ્તિને અર્થે વિદ્યાની આવશ્યકતા નથી કે શું ? છેજ. વિદ્યા વગર કર્માનુદાનનું જ્ઞાન તથા ભક્તિમાર્ગમાં ભગવદ્રુપ ગુણાદિકોનું જ્ઞાન શી રીતે થાય ? સારાંશ, વિદ્યા સકળ પ્રાણીઓની હિતકારણી હોઈ આવશ્યક છે. એ વિદ્યાનું મૂળ પુસ્તક છે. પુસ્તક વિના કોણ કઈ વિદ્યા સંપાદન કરી શકે તેમ છે ? કોઈ પણ નહિ. એ વિદ્યા માટે જોઆએ ધર્મપરાયણ ધનની પ્રાપ્તિ કરી તે ધનનો પરિણામે સદુપયોગ કરે છે તેને ધન્યવાદ ઘટે છે. એમ શાસ્ત્રકારો કહે છે.

એટલા માટે આ પુસ્તકને જન પ્રસિદ્ધિમાં મુકવા અને મુકાને જન ઉપયોગી કરાવવા બરાનપુરવાળા દુલીચંદ નેમીદાસ હેમનાં પવિત્રપતિ ત્રિજકોરખાના ગુણાલંકૃતનાં પવિત્રપુત્ર સદ્ગુણસ્વધર્મપરાયણ ઇચ્છાબહેને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધાચુક્ત પુસ્તકના તમામ અર્થસંબંધી મદદ

આપી પર્મલાભ લીધો છે. તેઓ દાનશિલની વધુ ઝોળખાણ કરાવવા મ્હારે લખ્યું ગંગેએ, કે તેઓ અમદાવાદ મણેકચોક બગ્ગરમાં ધાંચીની પોળ આગળ દશાશ્રીમાળી રા. રા. સોમચંદ છોટાલાલ બાસુદીવાળાના ધર્મપત્નિ છે, તેઓએ પોતાના પતિને સ્વર્ગસ્થ થયા પછી સાધુવ્રતિ ધારણ કરી અંતઃકરણપૂર્વક પોતાના ધનનો વ્યય કરવા ઇચ્છ્યું. જ્ઞાતિમાં પોતાની શ્રદ્ધા પ્રમાણે જ્ઞાતિરિવાજ મુજબ કર્તવ્ય કરી, શ્રી મથુરામાં હોળી દરવાજે છતાં બગ્ગરમાં ચોખ્ખા બનુ દલાની દેખરેખ નિચે પચિસ ત્રીસ હગ્ગર રૂપિઆનો ખર્ચ કરી એક મહાન ધર્મશાળા બંધાવી એ ધર્મશાળાનું નામ પોતાની નહિ ઇચ્છા છતાં ચોખ્ખાજીએ ઇચ્છાભુવન રાખ્યું.

ભગ્વદી સ્વરૂપ ઇચ્છાજીહેન એક વખત સુરત તહેમના કાકાજીના દિકરા રા. રા. મોહોદ્વાજ હરિલાલ સાથે આવેલાં તહેમનો સુકામ સુખડીયા શેરીમાં હતો ?

સુખડીયા શેરીમાં તમામ સુખડીયા મંડળ (સ્ત્રી પુરુષો)નો અને બીજા કેટલાક સુરતના પૃથક, પૃથક, સ્થાનમાં રહેનાર શ્રાવૃત્ત વૈશ્રવ ભક્ત મંડળનો મ્હારા ઉપર અપૂર્વ પુણ્યભાવ હોવાથી ભક્તિ આનંદ કરતા કરાવતા હતા. ધણેભાગે સુખડીયા શેરીમાંજ સતસંગ કથા પ્રસંગ ચાલતો હતો તે પ્રસંગે આ અમદાવાદવાસી ઇચ્છાજીહેન તથા રા. રા. મોહોદ્વાજભાઈનો મ્હારે સમાગમ થયો. એકાદ બે પ્રસંગે તહેમની આવગ્નવ થયા પછી તેમણે બન્નેજણે ગુરૂ મંત્ર ઉપદેશ લીધો. તે પછી દિનપ્રતિદિન તહેમની શ્રદ્ધા વ્રઠ થતી ગઈ. આહિં સુરતમાં કેટલાક મહસ્થોને ત્યાં રાખ્તાક પ્રસંગે તેમજ બજન પ્રસંગે કેટલાક બજન ગવાવા જાઆં તે બજનનો સંચલ બહાર પાડવા સૂચન થતાં કંઈક

રા. રા. મોહોદલાલભાઈએ તે કામ ઉપાડી લેવા ઇચ્છા કરી પણ તહેમાં તે કામ તો ઇચ્છાપ્રહેનના ભાગ્યનુંજ હતું. એટલે ઇષ્ટ પ્રેરણાથી તેમણે તુરત ઉપાડી લીધું.

કાલ કરે શો આજ કર, આજ કરે શો અખ;

મૂળ વગરનું દોળવું, ઢળી પડશે ઢળ; પીછે કરેગા કળ.

સત્કર્મ ધર્મકાર્યમાં વિલંબ નહિ કરવો અને પાણીના પરપોટા જેવા જીવનનો વિશ્વાસ નહિ રાખવો એમ જાણી મહેને આ “સુખોષ સાગર” છપાવવા ઉત્સુક બનાવ્યો. મેં વિચાર કીધો કે એકલા ભજન કીર્તનનાં પદ્યો વાંચકવર્ગને વિશેષ લાભ પ્રાપ્ત થશે કે કેમ? એમ વિચારી એક ઔષધચુકત રાણી યોગનિષ્ઠા અને પ્રબોધચંદ્રની વાર્તા અંદર દાખલ કરી પુસ્તક છપાવવાનું કામ સર કરે. મહાન ગુરુદેવે મહેને જેવી મતિ આપી તેવું કાર્ય બન્યું.

આવા પરમાર્થિક પુસ્તક પ્રગટ કરાવવા પ્રગટ કરાવીને લોકોપ-યોગી કરવા જે તન મન ધનથી મદદ આપે છે, વળી ગુરુ આજ્ઞા ધારણુ કરે છે. તેવાં ગુરુમુખી સુપાત્રજનોને લાખો લાખો ધન્યવાદ ધટે છે. શ્રી શંકર ભગવાને મહાદેવિ પાર્વતીજીને કહ્યું છે કે ?

ધન્યં માતા પિતા ધન્યો મોઝં ધન્ય કુલોદ્ભવઃ ॥

ધન્યાચ વસુધાદેવિ યત્રસાદ્ ગુરુમક્તતા ॥ ગુ. ગી. ॥

તેની માતાને ધન્ય છે, તેના પિતાને ધન્ય છે, તેના ગોત્રને ધન્ય છે, જેના કુળમાં ઉત્પન્ન થવાયું છે તે કુળને ધન્ય છે, જે પૃથ્વીમાં નિવાસ કરે છે તે પૃથ્વીને ધન્ય છે, કે જેણે સદ્વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી તે વિદ્યાનું દાન દીધું છે અને સદ્ગુરુ પરમાત્માની ભક્તિ કરી છે, અસ્તુ.

બ્યારે શંકર ભગવાન સરખા પાર્વતિજીને સંબોધી વખાણુ કરે છે તો હું ભગ્વદી ઇન્દ્રાખંડેનને ધન્યવાદ આપું એ અયોગ્ય નથી. જો કુટુંબ્ય જ્ઞાતિમાં એક સુપાત્ર પ્રાણી હોય છે તો આખા કુટુંબ્ય જ્ઞાતિને સુપાત્ર કેહેવડાવે છે. તેજ પ્રમાણે એક કુપાત્ર પ્રાણી હોય તો આખા કુટુંબ્ય જ્ઞાતિને કલંકિતુ કરી મુકે છે. જુઓ દુર્યોધને દુર્યોધનના અનુયાયીઓને નૃષ્ટ બ્રષ્ટ કરી નાંખ્યા. ત્યારે પાન્ડવોએ પોતાના અનુયાયીઓને ભગવદ્ કૃપાએ યશશ્ચિ બનાવી દીધા, તેમ દશા શ્રીમાળી આખો વર્ગ ભિન્ન ભિન્ન સ્થળે હોવા છતાં એકત્ર ભાવવાળો સદ્ધર્મ પરાયણ એક નિષ્વાળો જોવામાં આવે છે. તે સત્કર્મ ઐક્યતાનુંજ સત્ત્વ સ્વરૂપ છે. સત્પુરુષોની કદર કરવી કદર કરીને મદદ આપવી. મદદ આપી ઉત્સાહમાં વૃદ્ધિ કરવી, એ સદ્ગુણીનાં સદ્વલક્ષણો સુપ્રસિદ્ધજ હોય છે. માટે એકનો ધન્યવાદ તે સર્વસ્વ જ્ઞાતિ ભિન્ન સ્નેહી સમુદાય વર્ગને અવલંબિ હોય છે. શ્રી પરમાત્મા પ્રત્યે યાતુનું છું કે ! આવાં પરોપકારી કૃત્ય તેઓની પાસે નિરંતર કરાવો અને તહેમના પવિત્ર આત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન થઈ તહેમનો આત્મા અજર અમરત્વ મેળવી વિજયી થાઓ. એવંમસ્તુ, સુભંભવતુ, કલ્યાણમસ્તુ.

લી. શ્રી. શા. ધ્ર. શુ. ઊ. હરિપ્રસાદના

શુભ આશિર્વાદ.

श्री शब्दब्रह्म श्री गुरुदेवाचार्यनो
चरणानुज शेवक हरिप्रसाद बालमुकुन्द.

जन्म दिवस संवत् १९३६ कार्तिक कृष्णपंचमी बुधवार
मु. डभाण ता. नडीआद. हाल सुरत. ठे भवानीनो वड.

-બે બોલ-

પ્રિયઆત્મિય વાંચકવૃદ્ધ બન્ધુઓ અને બહેનો ?

આ લઘુ પુસ્તક “સુબોધસાગર” આપ સઘળાની સમક્ષ મળે મુકતાં આનંદ થાય છે, સઘળું ઈશ્વરકૃપાથીજ થાય છે. કહ્યુંછે કે:—

“ઈશની આજ્ઞાવિના નહિ પાન સરખું હાલતું”.

તે પ્રમાણે ઇષ્ટગુરુદેવની ઇચ્છાથી મહે પ્રયત્ન કરી મહારા સમાગમી ભાવિક ભક્તોની મદદથી જે કંઈ બન્ધુ તે ફક્ત સર્વેને બોધ મળે અને સત્ય, નીતિ, ધર્મ, ભક્તિ પરાયણ હોવન લાભ પ્રાપ્ત થાય એટલા માટે પ્રગટ કર્યું છે. આવા લઘુ પુસ્તકમાં આસ કરીને સદ્-બોધની વાર્તા અને ભજન ઇ. ટોકયાં હોય તહેમાં પ્રસ્તાવનાની જરૂર હોતી નથી. છતાં આ પુસ્તકની શરૂઆતમાંજ “દિગ્દર્શન” માં સઘળું સંપૂર્ણ અને મહારી યથાશક્તિ પ્રમાણે પુસ્તકનો સાર સમગ્રતઃ એમ પ્રયાસ કર્યો છે. કેટલાક અનિવાર્ય પ્રયોજનોને લીધે આ પુસ્તક છપાવવાને ઉતાવળ કરવી પડી તેથી યથાર્થ પ્રુદ્ તપાસી શકાયો નથી જેથી વાંચકવર્ગ ભુલચુક સુધારી વાંચી લેશે એમ આશા રાખું છું. સજ્જન મનુષ્યો અસારનો ત્યાગ કરી સારજ જીએ છે.

“ચારણી થોથાં રાખીને, કાઠી નાંખે સાર,

સુપકુ સારજ સંગ્રહે, છાંટે મહીથી ધાર.”

માટે આ પુસ્તકમાં સાહે અને મહત્વાદિ સદ્વસ્તુરૂપ હોય તે મહારા ઇષ્ટ સદ્ગુરુદેવનું છે. અને જેજે અપોગ્ય નિહિત હોય તેને અવિદ્યાદેવિનું છે એટલા માટે.

પરગુણ પરમાણૂન્પર્વતી કૃત્ય નિત્યં ।

નિજહૃદિ વિકસન્તઃ સન્તિ સન્તઃ કિયન્તઃ ॥

એ વચનાનુસાર સજ્જન પોતાનું સ્વત્વ દેખાડશે. અને ભ્રમર પુલ્ક સારમડી બનશે એવી આશા છે. આ પુસ્તકમાં જે કંઈ વધતો

ખરા સ્વધર્મને પ્રગટ કરો, સંસારને ઉગ્ગ્રવળ બનાવવા માટે પ્રૌઢ ઉપદેશ કરો, પોતાથી બની શકે તેવા દુનર ઉદ્યોગની કેળવણી આપો, અધર્મથી થતી હાનિ અને ધર્મથી થતા લાભ દર્શાવો, ભરતખંડનું ભૂપણ બની રહેવા ઉત્સાહ રાખો, સત્ય સ્વધર્મ નીતિના અભાવે વર્તમાન સ્થિતિનાં અનિવાર્ય અને સહન થઈ શકે નહિ તેવાં દુઃખોનું સર્વજન સમુદાયને અસરકારક, રીતે ભાન કરાવો. મનુષ્ય જન્મ લેઈને જે સાર્યક કરવું જોઈએ. તે કરવાને માટે તેમને અનુકૂળતાઓ આપો. સદાચત, ધર્મશાળાઓ, વિદ્યાલય, વાવડવા આદિ જલાશયો, ઔપધ-શાળાઓ અને એવાં બીજાં પુણ્યનાં કાર્યોમાં મદદ કરો. મંડળો સ્થાપો. મનુષ્યમાં દૈવિકગુણો પ્રગટાવો, ધનાઢય ગ્રહસ્થોને સચવો કે ધનનો ઉપયોગ દેશશેવામાં સમર્પિ સ્વાત્મ સ્થિતિ સ્થાપે. ધર્મ નીતિ અને અધ્યાત્મ વિદ્યાનાં પુસ્તકો છપાવી મનુષ્યમાત્રને સમક્ષ બનાવવાથી સ્વર્ત્તવ્ય ધર્મયુદ્ધિ ઝળકી ઉઠે, યવનસાર્થકતાના વિષયો ઉપર વ્યાખ્યાનો થાય, પુસ્તકશાળાઓના લાભ મળે, એમ કરવા સત્ય ઉત્સાહી બનો, માતાઓ અને બહેનો પણ ગૃહસ્વામિનીના ખરા ધર્મ પ્રકટ કરો. સતિમંડળો સ્થાપો. શીવણ, ભરત, ગુથણ, કાંતણ, વિગેરે કળાઓના ઉદ્યોગો સાધો, સાદાઈ, સરળતા રાખી હાલની દયાજનક સ્થિતિ ઉપર નજર કરો, આપભોગ આપી સતિ ધર્મની વિજય પતાકા ફરકાવો, અને સ્વદેશભૂમિને શોભાવો, પતિપરાયણ રહી વડીલોની આજ્ઞા શિર્ષાવંધ કરી ખોટા મોહપાસથી દુર રહી એક વખત પવિત્ર ધર્મકર્મવીરની માતાઓના ધર્મને પ્રકાશમાન કરો.

લી. લક્ષ્મણ, હરિપ્રસાદ બાળમુકુન્દ ભટ્ટ.

श्री श्रौतस्मार्त सनातन वैदिक धर्मप्रचारक श्रीमद् श्रोत्रिय,
ब्रह्मनिष्ठ सद्गुरु, श्री शुकाचार्य महाराज श्री.

प्राकट्य संवत् १९३२ आषाढ कृष्ण, पंचमी वार भोम.
स्वस्थान श्री अंकलेश्वर. शुक्रदेव मन्दिर.

“Shanker” P. Press, Surat.

॥ ગ્રન્થ પુષ્પાञ્જલિસમર્પણમ્ ॥

શ્રીશુકં સુખદાતારં જ્ઞાનારં મવસાગરાત્ ॥

સત્યપ્રકાશ કર્નારં શબ્દરૂપં નમામ્યહં ॥ ૧ ॥

આહાહા...જ્યારે દેવ અને અસુરો એ સમુદ્રમથન કર્યું ત્યારે
તહેમાંથી ચાહરત નિકળ્યાં અને મહાત શક્તિ, સાક્ષાત પરમાત્માની
પ્રકૃતિરૂપ લક્ષ્મી નિકળ્યાં તહેમણે પોતાના કરકમળમાં કમળની
માળા ધરી વરવાની ઇચ્છા કરી. દેવ, દાનવ, ઇંધીયો તરફ દૃષ્ટિ કરતાં
પોતાનો પૂર્ણ કિત્સાદ ટકાવે તેમ કોઈ મળી આવ્યું નહિ. ત્યારે વિષ્ણુ
ભગવાન તરફ દૃષ્ટિ કરી સ્થિર ધર્મ વિચારવા લાગ્યાં કે આ અવિનાશી
ભગવાન તો નિરઠચિહ્ન, નિષ્કામ, નિષ્કંચનવાળા હોવાથી સ્પૃહા-
રહિત છે. છતાં તહેમતા શિવાય મદારે અન્ય આશ્રય ક્ષેવો યોગ્ય
નથી, એમ ધારી પરમાત્માના મનોહર દિવ્યકંઠમાં પુષ્પમાળા
આરોપી કૃતકૃત્ય થયાં. શરણાગત વત્સલ દયાળુ પ્રભુજીએ પવિત્ર
પદ્માને હૃદયસ્થાન આપવા કંઠપણુ વિત્તંય કર્યો નહિ.

તેમજ નિરઠચિહ્ન બાવવાળા, નિષ્કંચન, તરણ તારણ શરણા-
ગત વત્સલ શ્રીમદ્ શ્રોત્રિય, બ્રહ્મનિષ્ઠ, સચ્ચિદાનન્દ, શબ્દ
બ્રહ્મસ્વરૂપ, શ્રીસદ્ગુરુ શુકદેવજી મહારાજ જેમણે સત્ય સ્વરૂપ
જ્ઞાનની તારતમ્યતા સાધી શ્રૌતસ્માર્ત સનાતન વૈદિક ધર્મધ્વજ
ફરકાવી અભેદમાર્ગ સ્વિકારી શબ્દસ્વરૂપે ચરાચર જગતમાં વ્યાપકતા
દર્શાવી છે. એટલે તહેમને કોઈપણ અન્ય અર્પણ કરવો એ એક
સૂર્યના આગળ દિપક પ્રકાસવા જેવું છે ! સમુદ્રને અંજલિ અર્પણ

કરવા જેવું છે ! છતાં શબ્દના સ્વામીને શબ્દથીજ સંતુષ્ટવા હું પ્રયત્ન
 શેવી રહ્યા છું ! સદશિષ્ય ને શ્રી સદ્ગુરુથી અધિક હોવું ના જોઈએ !
 અને વહાલામાં વહાલી વસ્તુ હોય તે હોમને અર્પણ કરવી જોઈએ ?
 એ વચનાનુસાર મહારો અલ્પજ્ઞપણાથી કંઈક શ્રમ કરેલો. આ “સદગ્રન્થ
 સુખોદ્ધ સાગર” હોમના ચરણકમળ આગળ શિર્ષાવંદ કરી હોમના
 પવિત્ર વરદાયક કરકમળમાં સમર્પું છું. જેથી અનંત જીવોના તારક
 અવિનાશી આદ્ય અનાદિ નિર્બેદ, નિર્વેદ સ્વસત્તાબ્જે શિષ્યના શ્રમને
 પરિતોષવા જરૂર કૃપા કરશે એવી મ્હને આશા છે. એટલા માટે
 સદ્ગુરુવર્યને વિનવું છું કે, દયાળુ પ્રભુ ! આપે અચિંત્ય કાર્યો કરી
 આ દિનદામને વારંવાર સનાથ કીધો છે માટે આ કાર્યમાં પણ
 હું સનાથજ છું. હોમનું પ્રમાણ એક લીટી કે અક્ષર લખવા મહારામાં
 જ્ઞાન નથી છતાં આ ગ્રન્થની કૃતિ આપેજ ઘડાવી છે. આપેજ
 મહારા વપુવાણીમાં પ્રવેશ કરી હિમ્મત આપી છે. નહિ તો મ્હારું
 ગળુ શું ? તેથી અવશ્ય મહારા કાલાધેલા તોતળા શબ્દોને ચમ્પી
 હૃદયના વહાલથી સનાથ કરશો ? એટલે તેથીજ સર્વમાં શબ્દરૂપે રહેલા
 સર્વના હૃદયમાં અભેદ મૂળતત્ત્વોના આધારે આ સુખોદ્ધ સાગર
 સર્વ શ્રોતૃત્વના કરકમળમાં વિરાજમાન થતો હું જોઈશ. આ સુખોદ્ધ
 સાગર તેથીજ આપને અર્પણ કરી માતૃશ્રી લક્ષ્મીજીની પેઠે હું કૃત-
 કૃત્ય થાઉં છું. અને આપના પવિત્ર યુગ્લચરણાવિંદમાં સાષ્ટાંગ દંડવત
 કરી વિરમું છું.

લી૦ સદાનો ચરણાનુજ સેવક.

રંક હરિના દંડવત્ પ્રણામ.

અભિપ્રાય.

શ્રી શુકદેવો વિજયતેતરમ્

સ્વસ્તિ શ્રીમત્પરમ સૌજન્યસિન્ધુ ધર્મપરાયણ લોકોપ-
કારરત્ન પંડિત મંડલી મંડન મદ્દોપાહ્વ શ્રી હરિપ્રસાદ શર્માસુ
પ્રણતયઃ સમુદ્ધસન્તુતરમ્ ॥

ભવત્પ્રેષિતં સુબોધ સાગરં આત્મતત્ત્વજ્ઞાન વિભૂષિતં
પ્રાપ્યાતીવાનન્દિતઃ પુસ્તક રત્નમસિન્ધુ વચમાશાસ્મહે । યદિદં
પુસ્તકં બુધાનાં કૃષ્ણામૃત પીયૂષમક્તાનાં મુદે લોકોપકારા
ય ચ ભવિષ્યતિ । યદ્ભવતા સ્વલ્પમૂલ્યેનૈવ વિતીર્યતેતતઃ
શ્રી પરમ કૃપાલુઃ સાંભ સદાશિવસ્ત્વાં લોકદ્વયેઽપિ સુખિનં
કુર્યાદિતિ સત્યાશીર્ભૂયાત ॥

ઠે. વાડીફઝીયા, } શાસ્ત્રી પરશુરામાત્મજ જગન્નાથ
સુરત. }
સં. ૧૯૭૮ અક્ષય તૃતીયા. } શર્મા.

શ્રીયુગ મહારાજશ્રી હરિપ્રસાદ,

આપના તરફથી “સુબોધ સાગર” નામનું પુસ્તક મળેને નિર-
ક્ષણ કરવા પ્રાપ્ત થયું તેના દરમા મેં વાંચી જોયા વાંચતાંજ મળે
ધણો હર્ષ થયો કે આપે આ પવિત્ર પુસ્તકમાં ધર્મનીતિ, જ્ઞાનબલિત
વૈરાગ્ય છત્યાદિ વિષયોનું ધણુંજ ઉચ્ચ પ્રકારનું વર્ણન કર્યું છે તેમજ

આત્મબોધક વાર્તા તો ઘણીજ ઉત્તમ છે. ઉપદેશ પ્રાર્થના અનુભવનાં પદ આધુનિક સમયમાં સંગિતના ઉત્સાહીઓને અપૂર્વ આનંદ આપે તેમ છે અને સત્ય સ્વધર્મ શ્રદ્ધાને વધારી મનુષ્યોનાં મનોમગ્ન ઉત્તમ બનાવે તેમ છે. હું ધારું છું કે આવા પુસ્તકોની ખાસ જરૂર છે. અને દરેક વ્યક્તિએ સ્વાનંદ ભોગવવા અવશ્ય પોતાના ઘરમાં રાખવું જોઈએ. આવા જ્ઞાનવાળા પુસ્તકની કિંમત ગણાત્રીમાં ગણાયજ કેમ ? સુમ બન્ધુઓ અને બહેનો સદ્વિચારવાન હશે તે તો અલ્પ દ્રવ્યમાં અપૂર્વ જીવન મુક્તનો લાભ લેવા ચુકશે નહિ આ સદ્ગ્રંથ ઉપરથી પૂર્ણ ખાત્રી થાય છે કે ખીજે ભાગ અવશ્ય આથી વધારે જ્ઞાનામૃત રસ-જ્ઞતાવાળો થશે ? અને આ પ્રથમ ભાગ સાથે ખીજે ભાગ પણ દરેક ધર્મનિષ્ઠભાઈઓને બહેનોના હૃદયસ્થાને બિરાજે એમ ધૃષ્ટિ છું. આ સદ્ગ્રંથ માટેના પરિશ્રમીત મહાત્માને વારંવાર ધન્યવાદ આપી કૃતકૃત્ય થઈ છું.

લી. ભવદીય.

ખપાટીયા ચક્રા } મહાજન શેઠ જસવંતલાલ ગોરધનદાસ
સુરત. } વેરાગીવાળા.

શ. ડ. શુકોપાસક મહારાજશ્રી હરિપ્રસાદજી,

આપશ્રીના તરફથી અધુનાજ બહાર પડેલું “ સુબોધ સાગર ” નામનું પરમબોધક પુસ્તક અભિપ્રાયને માટે, પ્રથમજ મહારા હાથમાં આવતાં અને તેના મુખપૃષ્ઠ ઉપરનું નામ જોતાંજ મને અત્યાનંદ થયો. અત્યંત દુઃખની નિવૃત્તિ અને પરમ સુખની પ્રાપ્તિનો મહામંત્ર તેમાં એક આધ્યાત્મિક વાર્તા સ્વરૂપે ઘણોજ રસદાયક વર્ણવામાં આવ્યો છે. પ્રબોધચંદ્રને પ્રભુતા પ્રાપ્ત કરાવનાર રાણી યોગનિષ્ઠાનો આત્માનુ-

ભવજ છે. એવું અવલોકન કરતાં મહારા અંતરાત્મને કંઈ ઓરજ આનંદ
 થાય, તેવીજ રીતે આવું યોગ, ભક્તિ અને જ્ઞાનાનંદથી ભરપૂર
 પુસ્તકને પોતાના કરકમળમાં લેતાં અધિકારી જીવાત્માને થશે. અંદર
 આપેલા એક પદમાં અમૃતનીજ ગંગા વહી રહી છે. એનો આસ્વાદ
 લેતાં એવીજ અમૃત ગંગા દરેકના હૃદય પ્રદેશે વહો એવું ઇષ્ટને
 અભ્યર્થના કરી ઇચ્છું છું. આજકાલ જન સમાજમાં અધર્મની
 અભિવૃદ્ધિ કરનારાં નમાલાં નાટકો તેમજ વિકારીભાવથી જીવકાતાં
 નોવેલોને દેશનો યુવક વર્ગ જે આશ્રય આપી રહ્યો છે એ ધણુંજ
 શોચનીય છે. મહારાજશ્રી હરિપ્રસાદના ઉપર મુરદેવ શ્રી શુક ભગવા-
 નની સંપૂર્ણ કૃપાનો પ્રસાદ આ પુસ્તકમાં પગલે પગલે દ્રષ્ટિગોચર
 થાય છે. ધર્મ પ્રાણ પુસ્તકને એકે એક સનાતન ધર્મપ્રેમી
 બંધુઓ આવાં પણ આત્મ કલ્યાણકારક ધર્મનાં સાહિત્યની અભિવૃદ્ધિ
 જોવા ઇચ્છતા ધર્માત્મા ધનવાનો પોતાનો ઉદાર હાથ આ દેશમાં
 લંબાવશે એવી આશા રાખું છું. માન અને કીર્તિને માટે અયોગ્ય
 માર્ગે દાન નહિ કરતાં અસાધ્ય કાર્યમાં અપાય તો અનેકનું કલ્યાણ
 થાય. માટે ધણાજ પ્રેમથી વધાવી લેશે એવું ઇચ્છી અત્રેજ વિરમું
 છું. એમનો શુભ પ્રયાસ સફળ થાઓ એવી પ્રભુ પ્રાર્થના છે.
 ઇતિ શુભમ્. ॐ શાંતિ:

ભારતોદય ભક્તિ

મંદીર બાલાજીરોડ,

સુરત.

શ્રી. હરિદાસ શિવશંકર ગોવિંદરામ

ચાંપિક ઉર્ફે નિબાનંદ શર્મા.

નિ. મોરબી હાલ સુરત.

શ્રીયુત્તર હરિપ્રસાદભાઈ,

શ્રી હરિની કૃપા પ્રસાદીરૂપ “સુખોષ સાગર” નામક આપના તરફથી પ્રસિદ્ધ થએલું પુસ્તક અવલોકતાં શ્રી હરિની લીલા, કૃષ્ણ, અને નિલ ચૈતન્યાનંદમાં મન સહજ નિમગ્ન થઈ જાય છે. વાર્તારૂપે શોગ, જ્ઞાન અને ભક્તિનાં ગુંથેલાં સુત્રો વાસ્તવિક પંથે અધિકારાનુસાર આપ્યાદ દોરાવનારાં છે તેમજ સાક્ષર શ્રી ગોવર્ધનરામભાઈની શૈલીએ મૂકવામાં આવેલાં તેમાંનાં પદો પણ વસ્તુને અનુરૂપ, યથાસ્થિત અને આકર્ષક છે.

ગદ્યવિભાગ પછી ઉપદેશ, પ્રાર્થના અને અનુભવ સ્થિતિનાં આપની પોતાનીજ કૃતિનાં પદો ઓર આનંદ આપે છે. તેમાં મૂલ-શ્યાના ઢાળનાં પ્રભાતીઆં તો જાણે અનાયાસે મોઢે થઈ જાય એટલાં બધાં સરળ છે. નવીન રાગો ઠીક લાગવાથી ભોદા નાટકનાં ગમે તેવા ભાવવાળાં ગાયનો લક્ષ્મીકારે, તેને જદે ગાવા સાર તેવાજ રાગોમાં ઉત્તમ વસ્તુવાળાં પદોનીં આપે આમાં યોજના કરી છે, તેથી જન સમાજને આ કૃતિથી ખરેખર લાભ થવાનો સંભવ છે. એકંદરે આપનો શ્રમ ઉપકારકારક અને સન્માર્ગ વાહક હોવાથી તેમાં રહેલા તત્ત્વાર્થનો લાભ વાંચનાર સાંભળનાર પ્રત્યેકને મળો એવી શ્રી હરિ પ્રત્યે અભ્યર્થના છે. દ્વિતીય આવૃત્તિ પ્રસંગે ભાષા સરળ કરવા પ્રયત્ન થશે એવી આશા છે. સંવત ૧૯૭૮ના વૈશાખ સુદ ૪ સોમવાર.

લિ. ભવદીય.

શાહપોર-મુરત.
તા. ૧-૫-૧૯૧૨.

} ઇગ્નલાલ મોતીરામ શાહના
નમસ્કાર.

મુરબી શ્રી,

આપનું રચેલું “સુખોદ સાગર” ભાગ ૧નો એ નામનું લઘુ પુસ્તક હું શરૂથી તે છેવટ સુધી વાંચી ગયો છું. અને મને લખવાને બહોળા આનંદ થાય છે કે એ પુસ્તક સાદી, સરળ અને રસીક ભાષામાં હોવા સાથે તેના નામ પ્રમાણે બોધદાયક છે. મૂળે ખાતરી છે કે જો એ પુસ્તકના બજારોનો અભ્યાસ તેના અર્થ સાથે થાય તો તે સહેલાઈથી કંઠાએ ચઢી જાય અને ભક્તિ માર્ગ તરફ લક્ષ દોરાય. આપના તરફથી આ પુસ્તકનો બીજો ભાગ પણ પ્રગટ થનાર છે તે જોડે મેં ઉતાવળથી ઉપર ઉપર જોયો છે છતાં તે પણ ખરીદવા લાયક થઈ પડશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. આશા છે કે આવા પુસ્તકને સર્વે ઉત્તેજન આપશે.

અંબાજીરોડ-મુરત.
તા. ૧-૫-૨૨.

} મણિલાલ ધીરજલાલ યાજ્ઞિક.
એફ. સી. આઈ. (બર્મિંગહામ.)

મુરત, તા. ૪-૫-૧૯૨૨

ભાઈશ્રી હરિપ્રસાદભાઈ

આપનું “સુખોદ સાગર” નામનું પુસ્તક જોયું. હું ધારું છું કે આ પુસ્તકના કેટલાક ભાગો સ્ત્રી વર્ગને સારી રીતે ઉપયોગી થઈ પડે એવા છે, અને મને આશા છે કે સ્ત્રીઓ આ પુસ્તક એકવાર વાંચી જ નય. સુખોદ સાગરના બીજા ભાગમાં સ્ત્રી કર્તવ્ય વિષે વધારે લંબાણથી લખાય તો આપનું પુસ્તક સ્ત્રી મંડળમાં વિશેષ ઉપયોગી થઈ પડશે.

લી.

અ. સૌ. ગુણવંતી ચંપકલાલ ધીઆ.

દો. હરિપુરા, મુરત.

શ્રીભાઈ હરિપ્રસાદ—

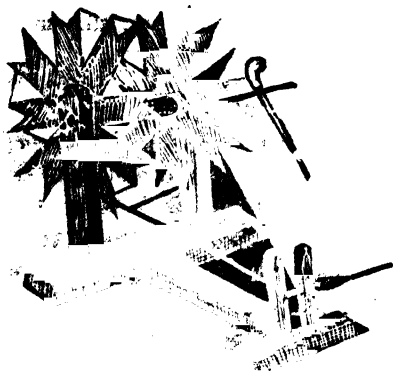
સુરત, તા. ૫-૫-૨૨

તમારું “સુબોધ સાગર ભાગ ૧લો,” નામના પુસ્તકમાંથી કેટલાક ફક્કરા મેં વાંચ્યા. તેમાંના કેટલાક તો સ્ત્રી વર્ગને ઉપયોગી થઈ પડે એવા છે. એટલે તમારું આ પુસ્તક સ્ત્રીઓને વાંચન તરીકે આવી શકે. તમારા આ સાહસને ઉ-નેજન જરૂર મળે એવી માહિરી શુભ ઇચ્છા છે.

લી.

અ. સૌ. માલતિ, દીક્ષિત.

ઠ. આમલીરાન, સુરત.

પૃષ્ઠ.	વિષય.
૧	દિગ્દર્શન.
૪	અલ્પ છવોતું કથન.
૭	વિરાટ પંચાનના પુરીનું વર્ણન-રાણી યોગનિષ્ઠા.
૧૦	રાણીવાસમાં મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ.
૧૬	મહારાજા પ્રબોધચંદ્ર- રાયની રાજ્યસ્થિતિ.
૧૮	ક્ષત્રીઓની વ્યવસ્થા.
૧૯	વૈશ્યોની વ્યવસ્થા.
૨૦	વાનપ્રસ્થ મહાત્મા મંગલેશ્વર.
૨૧	સ્વરૂપાકૃતિ સર્વનું અધિષ્ઠાન છે.
૩૬	પ્રેમીગુરુને જડશિષ્ય.
૩૭	વિચારી ત્યાગવા યોગ.
૩૯	અહણ કરવા યોગ્ય.
૪૪	ચંદ્રભાગાનું ઉદ્યાન.
૪૫	આપણે કોણ.
૬૧	પરમહંશ વિશ્વંભરાનંદનો પવિત્રવાસ અથવા સિધ્ધાનું શ્વર્ગ, ગંધમાદની ગુંદા.
૬૬	નિર્વાણ નાદ.
૭૧	મહારાજા પ્રબોધચંદ્રનો મહેલ.

પૃષ્ઠ.	વિષય.
૮૬	મનોધર્મ.
૯૨	આચાર્યોનું રંગભુવન.
૧૦૨	કુલ્લઓ વિશે.
૧૦૭	સતિની દિનચર્યા.
૧૦૯	વિવેકાનંદને વિજ્ઞાન ધારાનો સંવાદ.

ઉપદેશ.

૧૧૩	મંગળાચરણ ને ઈષ્ટ સ્તવન.	
૧૧૪	ઉપદેશ. પ્રભાત.	
૧૧૪	શાંત મન તું ધરી.	૧
૧૧૫	હંશા હરનિશ તું પરહિત પરખ્યને.	૨
૧૧૬	ઉઠને આજસુ નગી જોત્રે જરા.	૩
૧૧૭	બુલ્યો મન જમર તું.	૪
૧૧૮	જગતની જાળમાં.	૫
૧૧૯	અલ્પ કર ઉધ તું.	૬
૧૨૦	રાખ્યને રાખ્ય મન	૭
૧૨૦	માયાનો માર પડે.	૮
	પ્રભાત.	
૧૨૧	જીવાની દીન ચાસનું છે ચટકું	૧

પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ	વિષય.
૧૨૨	જીવલડા જો જાગી આંખથી ઉઘાડી. ૨	૧૩૭	બ્રહ્માગુરુ થઈ આવેરે ૪
૧૨૩	હંશા શું ખેડો હારીને ૩	૧૩૮	જો તું તપાસું તત્ત્વ આ તનમાં ૧
૧૨૪	મમતા મુકવા વિષે ૧	૧૩૮	ભાવ કરી ભગવાન બન્ને નહિ. ૧
૧૨૪	કાચી કાચા વિષે.	૧૩૯	છે જીવતરને ધિક્કાર રે સત્સંગ વિના, ૧
૧૨૫	મન વિચાર કરો ૨	૧૪૦	મનની ઉપજ મિથ્યા માયા ૧
૧૨૬	કેમ થયું મગર ઓ મન તું ૩	૧૪૧	એળે તો ગયુરે, જીવન- ૧
૧૨૬	શ્રદ્ધા વિશે ૪	૧૪૨	હાલો લાભેણુ આનંદો ૧
૧૨૭	હરિ નામ બોલવા વિષે ૧	૧૪૩	કડવાં છે પણ મીઠાં વેણ ૨
૧૨૭	શાંતિ વિના સુખ નથી ૧	૧૪૩	ગણી લાભે એ જીવ હરામના. ૧
૧૨૮	રામ રટવા વિશે. ૧	૧૪૪	લાગ્યો સત્સંગનો રંગ જાણીયે. ૨
૧૨૯	દુર્ગુણ તજવા વિષે. ૧	૧૪૫	વારે વારે શું કહેવું- ૧
૧૨૯	જીવડા શું કરશે ૧	૧૪૫	લાજ જરી ના આવે- ૨
૧૩૦	માન્ય માન્ય મનવા મ્હારા ૨	૧૪૬	જો પાછું જરા જરા વાળી ૩
૧૩૧	ચતુર થઈ ના ચુકવા વિશે ૧	૧૪૬	આવો હરિભજનમાં હેતે ૪
૧૨૩	ઓ જીવ જોને ગુડીઆજી ૧	૪૪૭	ગમે તેવાં વેણુ બોલે- ૧
૧૩૩	જીવના ખોટા ધંધ વિશે ૧	૧૪૭	ભાવથી ભક્તિ આદરવા- ૨
૧૩૪	પાપી કોણ. ૧	૧૪૮	ગુડો અવહાર જામો ગુડો ૧
૧૩૫	માયાને અલ્યા માનીરે, કાશી ૧		
૧૩૫	સમજ સમજને પ્રાણીરે „ ૨		
૧૩૬	વિલંબ ના કરશે ૩		

પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ	વિષય.
૧૪૯	ફરી ફરી નહિ મળે મનુષ્યાદેહ મોંઘો ૧	૧૫૬	સમજી જાને, તું રામ નામ નિત્ય ગાને ૨
૧૫૦	હરદમ હરિ ગુણ ગાને મન ઘેલા. ૨	૧૫૭	આવો આવો હરિગુણ ગાવાને ૧
૧૫૦	વાળી લે મનને ને ઝાલી લે જીવને ૩	૧૫૭	ભુલો ભુલો ના ભુધર ભજવાને ૨
૧૫૧	કોઈ શું કહેશે ને સમ- જણુ દેશે. ૪	૧૫૮	નવ કરશે કોઈ નરવીર શાણુ ૧
૧૫૧	રટરસના હરદમ હરિહરિ ૧	૧૫૯	જરા આળસ તજ અભાગીરે ૧.
૧૫૨	રટીલે રાધેસ્યામ જાંજળી જીવ- ૧	૧૫૯	અહ્યા જોવિંદ ગુણુ ગા ગાજીરે ૨
૧૫૩	નિશદિન જોવિંદ જોપાળ ગાને તું. ૨	૧૬૦	ભજ ભુધરજી, ભાવ કરીને ભજતાં ૧
૧૫૪	કર મન ભજન વ્યહપાર ૪	૧૬૦	મયો વખત નહિ આવે મુસાફિર ૧
૧૫૪	અરતું રામ રટને હોભાઈ ૧	૧૬૧	ભજ મન તુહી તુહી રામ નામ ૧
૧૫૫	પોકારે પ્યારી પ્યારી શું કહીને ૨	૧૬૧	વારેવારે લહે શું કહેવું ૧
૧૫૫	ભુલીજીભોગ વાસના ત્હારી ૩	૧૬૨	ત્હારા ભોલવામાં ઢંગ ના ધારૂંરે ૨
૧૫૫	ભલા મન જોવિંદ જોવિંદ ગારે ૪	૧૬૩	ગાફલ ગુમાની ગોથાં ખાવડો ૧
૧૫૬	ગર્વે મજા, શું રહ્યો માયાને કંઈ જહાજી ૧		

પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.
૧૮૩	ત્હમે લટકાળા લટકે આવો ૧	૧૯૪	પ્રિયતમ મ્હારા પાનળારે ૫
૧૮૩	કેમ રાજ રીશાયો છો આજે ૧	૧૯૪	આવો મ્હારા છબિલા ૧
૧૮૪	આજ આજરે નહિરે	૧૯૫	રશિયા રાખું રાજી ૨
	ગવા દેઉ તમને ૧	૧૯૫	મ્હારા નાથ બેલી નહિકો ૧
૧૮૪	આજ આજરે આંગણે	૧૯૬	રાધા રમણ રંગીલા ૧
	શ્રી નાથજી પધાર્યા ૨	૧૯૭	ધડીયે નથી વિસરતા ૧
૧૮૫	બોલો મ્હારારાજ મ્હારી	૧૯૭	લગની રહી છેલા લાગી ૨
	સંજે બોલોરે ૧	૧૯૮	મોહનજી ત્હારી માયારે ૧
૧૮૫	નંદ જસોદાનો લાલ મ્હારે	૧૯૯	વિશ્વાસ મને તમારોરે ૧
	મનવશી રહ્યા વાલો ૧	૨૦૦	મ્હારો કહી દેશો મુકીરે ૨
૧૮૬	આવો આવો સત્ગુણ સ્યામ ૧	૨૦૧	વેગે વેહેલા વાલમારે ૧
૧૮૭	ગવો ગવો ગદવરાય ૨	૨૦૨	ધન્ય દીવસ ધન્ય આ ૨
૧૮૮	અલ્પમેલા ત્હમે છેલા ૧	૨૦૩	ગોલોક પતિ ગીરધારી ૧
૧૮૮	શામળીયા મ્હને સતાવે છે ૨	૨૦૩	હાવે હરિવર થઈ છે હદરે ૧
૧૮૯	સુખકર શ્રીધર શ્રીનટવર ૧	૨૦૪	મ્હને નિભાવો મ્હારા ૨
૧૮૯	જીવનહાર, જીવનહાર ૧	૨૦૫	(રાજ) રદ્ય નિવાશી ૧
૧૯૦	કઠણ નાથાશોજરે, પ્રભુજી ૧	૨૦૬	ગાઈ ગાઈ તે ગુણ એક ૧
૧૯૧	દર્શન દેખેજરે, પ્રભુજી ૨	૨૦૬	લેઈ લેઈ હું વારણાં બહુ ૨
૧૯૨	વાલો ત્હારી વાટીરે. ૧	૨૦૭	ધણી ખમ્મા તમોને ૩
૧૯૨	રાધા રમણ ત્હારા રંગમારે ૨	૨૦૭	છોડું છોડું ના છેલ હાવે ૪
૧૯૩	વાલમ મ્હને છેતરીરે ૩	૨૦૮	કૃપાળુ ત્હારી કળના ના ૧
૧૯૩	શ્રીહરી ત્હારી મૂર્તિરે ૪	૨૦૯	પ્રાણથી મ્હને પ્યારારે ૧

પૃષ્ઠ.	વિવિધ.	પૃષ્ઠ.	વિવિધ.
૨૧૦	વારીજડરશિયાગત્રીહારી ૧	૨૨૫	નયન ભરન નિરખ હરખ ૧
૨૧૧	મન્દિર મ્હારે આવો ૧	૨૨૫	હરિપૂજન કરન ચઢી ૨
૨૧૨	લાલ્ય લાલ્ય સખી લાલ્ય ૧		
૨૧૨	રાધિકા રમણ મનમ્રમણ ૧	૨૨૫	પ્રિય આત્મિકવાંચકઅન્યુને
૨૧૩	લાલચું લાલજી શાને ૨	૨૨૬	ગુરુપરંપરા વિષે શ્લોક ૧-૨
૨૧૪	ગણીયું જીવણમેં આપનું ૩	૨૨૭	આદ્ય સદ્ગુરુ સ્વરૂપ
૨૧૪	શ્રી રાધિકા રમણ ચો ૪	૨૨૮	ગુરુભક્તિ વિશે રાગ ભરવી
૨૧૫	ગુણવંતા ગીરધારીરેહુતો ૧		
૨૧૬	રાધા રમણ રખ લાગી ૧	શ્રી સદ્ગુરુ ભક્તિ ઉપાસના.	
૨૧૬	જય જય રાધારમણ ઇંદરે ૧	૨૩૦	સ્તુતિ શ્લોક પ્રાર્થના
૨૧૭	રાધારમણ રટવાની ટેવ ૧	૨૩૦	સદાશણ ગુરુ મ્હને આપ ૧
૨૧૭	શું કદીનેરે રીઝવું મ્હારા ૧	૨૩૧	સદ્ગુરુ સ્વામીરે માલ્હરા ૧
૨૧૮	છોડું કેમ છેલ જામિલો ૧	૨૩૨	મ્હારા ગુરુજી પધારો ૧
૨૧૯	આવિયો અલખેલો લાથ ૨	૨૩૩	સદા સુખ ધામછોરે ૧
૨૧૯	લહે લાગી મ્હને ત્હારીરે ૧	૨૩૪	ગમતાં ધડાવોરે ગુરુજી ૧
૨૨૦	આવો મ્હારા રાજ રશિક ૧	૨૩૫	પરિશ્રવ પ્રગટયારે પાસે ૨
૨૨૧	જ્હેની મેતો આગ ૨	૨૩૫	મહાપુન્યે મળીયારે ગુરુજી ૩
૨૨૨	જખી બની છે ઝોર ૧	૨૩૬	આપોને આપોરે ગુરુજી ૪
૨૨૨	હાંહારે ત્હારી કૃતિ કૃતિરે ૧	૨૩૬	ધન્ય ધન્ય સદ્ગુરુદેવ ૧
૨૨૩	આરસનાભોગીરસની ધાર ૧	૨૩૭	સંજની મેહરી સામયું ૧
૨૨૩	હૈયાના હાર મ્હારા રાધા ૧	૨૩૮	સખીઆનંદ મ્હારા અગમી ૧
૨૨૪	હારે હારે હરિ હરદમ	૨૩૯	આનંદ આદ્ય ઉદે થયો ૧
	હૈયામાં ૧		

૨૩૯ સુખ પામીરે સુખપામી ૧
 ૨૪૦ બડ ભાગીરે બડ ભાગી ૩
 ૨૪૦ મ્હને મળ્યા સદ્ગુર ૧
 ૨૪૧ પ્રિય વાંચકને વધુ સુચના
 ૨૪૫ શરણે રાખેજીરે ગુરજી ૧
 ૨૪૬ તમથી રમિયેજીરે ગુરજી ૨
 ૨૪૬ પ્રથમ પુછુ પ્રેમ કરીને ૧
 ૨૪૭ વિનતી શુભી કરે સ્થાયરે ૧
 ૨૪૯ સાચા સદ્ગુર સન્નર્જનહાર ૧
 ૨૪૯ સાચા સગા ગુરદેવ છોરે ૧
 ૨૫૧ છોડાવો જીવનુંજેલખાનું ૧
 ૨૫૧ કષ્ટ નહિ મુજથી રહેવાશે ૨
 ૨૫૨ મટારો મ્હારો હૈયા યોગો ૩
 ૨૫૨ ઉરમાં કરોને અજવાળું ૪
 ૨૫૩ એવો દિવસ ગુરજી કયારે ૧
 ૨૫૪ મ્હારી અરજી સ્વિકારો ૧
 ૨૫૬ સદ્ગુર સ્વામીરે સાચા ૧
 ૨૫૭ મ્હારા સદ્ગુર સન્નર્જનહાર ૧
 ૨૫૭ મ્હારા પ્રાણ તણા આધાર ૧

અનુભવ સ્થિતિ.

૨૫૮ હુંતો ગુર ગુર ઉચ્ચાર ૧
 ૨૫૮ સદ્ગુર સ્વામીની સંગે ૨

૨૫૯ દીલડામાં દીવો મ્હારા ૧
 ૨૬૦ આનંદ સાગર ઉલટયો ૨
 ૨૬૨ શુભરે સાહેલી મ્હારી ૩
 ૨૬૩ સુખના સાગર સજની ૪
 ૨૬૪ ગુરગોવિંદના ગુણ ગાતો ૧
 ૨૬૪ ગાજતું ગાજતું ગાજતું ૧
 ૨૬૫ ભાવતું ભાવતું ભાવતું ૨
 ૨૬૫ મોહું છે મોહું છે ૩
 ૨૬૬ નહિ જઈ નહિ જઈ ૪
 ૨૬૬ પુછ્યે પુછ્યે પુછ્યે ૫
 ૨૬૬ આજનો દિન દેવ દિવાળી ૧
 ૨૬૭ શ્રી સન્નિધાનંદ સત્ય ૧
 ૨૬૭ ગાવું ગુણ ત્હમારારે ૧
 ૨૬૮ સૃષ્ટિના ભર્તા દુઃખ હર્તા ૧
 ૨૬૮ મ્હારા સદ્ગુર સ્વામી આજ ૧
 ૨૭૦ કયાબિધ છોડું તેરો સંગ ૧
 ૨૭૦ પકડી લ્યો ગુરવર બાંધ ૨
 ૨૭૧ છટકછટકકચું જાવ છાબિલે ૩
 ૨૭૧ મંગળા ટાણે નિરખું, રામગ્રી ૧
 ૨૭૨ સિદ્ધાસને ધરી શાંત સમાધિ ૧
 ૨૭૩ મારા ગુરજીરે, કર્મડી
 વિનયું છું હુંતો આપને. ૧
 ૨૭૪ સાચા સાચા સદ્ગુરદેવ
 સાચા. ૧

- ૨૭૫ આજ આનંદનીરેહો હેલી ૧
 ૨૭૬ સાચો સંગીરેહો મ્હારો ૨
 ૨૭૬ આજ મ્હારે થઈ દેવ દીવાળી ૧
 ૨૭૭ શ્રી સદ્ગુરુ દેવને દંડ પ્રણામ ૨
 ૨૭૮ મ્હારા ગુણનીધિ ગરીબ
 નિવાજ ૧
 ૨૭૯ પ્રિયગુરુ નાથની કળના
 કળી કોઈએ શકાશે શું ! ૧
 ૨૭૯ તરણ તારણ સદ્ગુરુ એક છે ૧
 ૨૮૦ કર્તું અકર્તું આનંદ ધન છે ૨
 ૨૮૦ સદ્ગુરુનો મર્મ શું મન
 લહે. ૩
 ૨૮૧ આજ સખી મન્દિરીયે મ્હારે ૧
 ૨૮૧ સજની મ્હારી શું કહું તુજને ૧
 ૨૮૨ શુભ સાહેલી આનંદ હેલી ૩
 ૨૮૩ શાણી સૈયર સમજ સધળું ૪
 ૨૮૩ અખંડાનંદ મુંજ ઉરમાં ૧
 ૨૮૪ શોભા શી કહું સ્વરૂપની ૨
 ૨૮૫ નિગ્મનંદ હું, સુખકંદ છું ૧
 ૨૮૬ રંગ લાગ્યો સતસંગનો
 ભારી ૧
 ૨૮૭ મરત બની મનગમતાની
 સંગે ૨
 ૨૮૮ સખીરે આનંદ સાગર
 ઉલટ્યો ૧
 ૨૮૯ સખીરે શું કહું રૂપ
 અનુપ એ ૨
 ૨૮૯ સખી ભવ તારણ ભેટયા
 મુને ભાવથી ૩
 ૨૯૦ શાં શાં વખાણુ કરે ગુરુ
 દેવનાં ૪
 ૨૯૧ સીતાના સ્વામી સંગે ૧
 ૨૯૨ લાગી લાગી ચટકી ચિત્ત
 લાગી હો ૧
 ૨૯૨ હેત કરીને હરિવર મ્હારા ૧
 ૨૯૫ સાચુ સુખ પામી સંત
 સમાજે ૧
 ૨૯૫ નાણી જોઈ જાણી કીધી મેં
 પ્રીતિ ૨
 ૨૯૬ વિદ્યમાન વેદાન્ત વદે છે ૧
 ૨૯૮ કૃપા થાતાં ગુરુની આજ ૧
 ૨૯૮ અરે બ્રહ્મરશના ભોગી ૨
 ૨૯૯ ચાલો ચાલો ચિત્ત કરી
 સ્થિર ૧
 ૩૦૦ ભાસે ભાસે પૂર્વના કે
 થોગે ૨

- ૩૦૧ દરશન કરો રૂડા દેવનાં ૧
 ૩૦૨ દરશન કરવાં શાં દેહનાં ૨
 ૩૦૩ શાંતિ સ્વરૂપ શોહામણું ૩
 ૩૦૪ દર્શોના દેહ દેદારને ૪
 ૩૦૫ અમારા હો તો હરિજન
 આવો ૧
 ૩૦૫ ચડી ગગન ધન ગાઝ
 વૈરાગ્યની ૨
 ૩૦૬ શું તરવરની કહું શોભા ૩
 ૩૦૬ આવે પ્રેમ પીયુષનો પ્યાલો ૪
 ૩૦૭ ભાવ મિજ ભક્તિ ઝાડ ૧
 ૩૦૭ ભક્તિ કલ્પવૃક્ષ પછી
 ફૂલશે ને ફાલશે ૨
 ૩૦૮ ભરી પીએ પ્રેમરશ
 પ્યાલા ૧
 ૩૦૮ પીએ ને પ્રેમરશ ઘોળી ૩
 ૩૧૦ થોડી થોડી મુસાફરી કરજો ૪
 ૩૧૦ રૂડી સંત તરવર છાંય
 ૩૧૧ સાધકો સત્ય સાધન ને
 ત્હમે સાધો ૧
 ૩૧૧ સાધકો સદગુરુ ઘેર પ્રેમથી
 આવો ૨
 ૩૧૨ સાધકો સત્ય પથે ત્હમને
 વળાવું ૩
 ૩૧૩ ગુરૂજ્ઞાન ગમ જોને પડી
 ગમ છે ૪
 ૩૧૪ ક્યારે તદ્વદ્ વૃત્તિ કરશે ૧

- ૩૧૫ જો જોશો અંતર ઝાંખી
 તો ૨
 ૩૧૫ હું તો શું સમજાવું સાચું
 મુખ ૩
 ૩૧૬ મ્હારું તનમન હરિ શું
 કરવું ૪
 ૩૧૭ ત્હમે હરિભજનમાં હોતે, ૧
 ૩૧૭ અંગગાડી અલૌકિક આ
 બનીરે ૧
 ૩૧૭ જીવ જાણુ આજગ જલધિ
 ભરિયો ૧
 ૩૧૮ લાખેણો લ્હાવ ભાઈ લીધો
 લેવાય છે ૧
 ૩૨૦ પ્રેમે હરિનો રશ પીને
 પીવડાવજો ૨
 ૩૨૧ બાંધજો ગાંઠ ઠીક તાણી
 છુટે નહિ ૧
 ૩૨૨ ના કરશે અભિમાન, જન
 કોઈ, ધનાશ્રી ૧
 ૩૨૨ તૃષ્ણા કરજો ત્યાગ જન
 સહિ ૨
 ૩૨૩ અપાશાને કરો દુર જનસહિ ૩
 ૩૨૩ મોહ મત્સર ને મદ
 ત્યાગો સર્વે ૪

-પ્રસ્તાવિક -

- ૩૨૪ ઝુલો ઝુલોને જસોદા જીવણ
 ૩૨૫ ખેલખેલ વસંત હો સખી ૧
 ૩૨૫ શાણી થઇ શું સંસારમાં
 રમે ૨
 ૩૨૬ રૂદે રંગ રશિલાથી રેલતી ૩
 ૩૨૬ છોડ્યછોડ્ય મમતા મનતું ૪
 ૩૨૭ વસંત વધાવા કારણે સખી
 આવો ૧
 ૩૨૭ વસંત રતુ રળિયામણી
 આજે આવી ૨
 ૨૨૮ લટકાગો લટકે આવતો
 સખી જોને ૩
 ૩૨૮ હદ થઇ હરિવર માલ્યારા
 આશું કીધું ૪
 ૩૨૯ દુર રહો દીનાનાથજી ૫
 ૩૨૯ ખેલે વસંત વિહારીરે ૧
 ૩૩૦ છેતર્યા નંદને છેપેરે ૨
 ૩૩૦ વહાલો વસંત વિહારીરે ૩
 ૩૩૦ સહામેથી આવે સામળીયોરે ૪
 ૩૩૦ અગિલ ગુલાલ ઊરાડોરે ૫
 ૩૩૧ આજ હરિ હોળી રમાડું
 રમાડુંરે હોળી ૧
 ૩૩૨ આવો અલખેલા કાંઠ
 આલુ હોળી ૨
 ૩૩૩ આજ સખી હોળી દિન
 આવ્યો હોળી ૩

- ૩૩૩ નકટ થયો નાથ એ મ્હારો
 હોળી ૪
 ૩૩૪ બહેલોને આવ્ય મ્હારે
 આંગણેરે ૧
 ૩૩૪ હળવે ને હળવે હરિ
 આવજેરે આજ ૧
 ૩૩૫ રાધાવર, રાધારમણ,
 ખમ્માજી ૨
 ૩૩૭ જમોને જીવણલાલ હાલ ૩
 ૩૩૭ જમવા આવો જુગદાધાર ૪
 ૩૩૯ હુંતો નહિરે જાવા દેઈ
 આજ ૫
 ૩૪૦ જય જય જ્યોતિ સ્વરૂપ ૧
 ૩૪૧ અગમ અગોચર અદ્વૈત ૨
 ૩૪૨ જય રાધા રમણા ૩
 ૩૪૩ જય વૈકુંઠ ધીશા ૪
 ૩૪૩ કયા કહું અગ દિલકીમૈ ૧
 ૩૪૪ સમજે શું કોઈ પંથ હરિનો ૨
 ૩૪૪ કરી બહાર વિભુવર મ્હારીરે ૧
 ૩૪૫ સદા શાંતિ શાંતિ દયો ૧

સમાપ્ત.

- ૩૪૬ ઉપસંહાર
 ૩૫૦ આહોકાનું લિષ્ટ
 મહેર ખચર વિગેરે

શિખરિણી વૃત.

ખલોહ્યાપાઃ સોઢાઃ કથમપિતદારા ધન પૈ-
નિર્ગૃહ્યાન્તર્વાષ્પં હસિતમપિ શૂન્યેત મનસા ।
કૃત શ્ચિત્ત સ્તમ્ભઃ પ્રતિહૃતધિયા મંજલિ રપિ
ત્વમાશે મોઘાશે કિમપરમતો નર્તયસિમામ્ ॥

ખળ પુરુષોની સેવામાં તત્પર રહેતાં હોમના ઠપકા સહન કર્યા,
વાળી હોમના ઠપકાથી આંખમાં આવી ગયેલાં આંસુને રોકી રાખી
શૂન્ય મનથી હોમનાં હાસ્યને પણ સહન કર્યું; અંતઃકરણને વાળી
રાખી પરતું ડિપહાસ કરનારને નમસ્કાર કર્યા, તોપણ કંઈ પ્રાપ્ત થયું
નહિ; તો હવે હે નિષ્કળ આશે ! હજી પણ તું મળે કેમ
આમ ન્યાયે છે. * * * *

હે સુરખ મન ! તારાં ચરિત્ર તો વિચિત્ર પ્રકારનાં દેખાય છે,
તારા સંગથી હું મ્હાઈ શ્રેય સાધી શક્યો નહિ પણ—

ચિરં ધ્યાતા રામા ક્ષણમપિ ન રામ પ્રતિકૃતિઃ
પરં પીતં રામા ધરમધુ ન રામાંઘ્રિ સલિલમ્ ।
નતા રુષ્ટા રામા યદરચિ ન રામાય વિનતિ-
ર્ગતં મે જન્માશ્યં ન દશરથ જન્મા પરિગતઃ ॥

મેં રામા (સ્ત્રી)નું લાંબો વખત ધ્યાન કર્યું; પરંતું શ્રી રામની
મૂર્તિનું ક્ષણભર પણ ધ્યાન કર્યું નહિ; રામાના અધરામૃતનું પાન
કર્યું, પરંતુ શ્રી રામના ચરણામૃતનું પાન કર્યું નહિ; રૂષ્ટ થયેલી રામાને
નમ્યો, પરંતું શ્રી રામને પ્રણામ કર્યા નહિ; આમ મારો ઉત્તમ

જન્મારો વહી ગયો, પરંતુ દશરથ પુત્ર રામને મેં મેળવ્યા નહિ; માટે હવે હે મન! હું ત્હારા સંગને તજી પરમાત્માને શરણ થાઉં છું.

* * * * *

હે કૃપા સિંધો!!! ભક્તવત્સલ! હવે તો ત્હમે દયા કરી જન્મ મર્ણરૂપી પાસથી મ્હને છોડાવો.—

આપન્નો સ્મિ શરણ્યો સ્મિ સર્વાવસ્થોસ્મિ સર્વદા ॥

ભગવં સ્ત્વાં પ્રપન્નો સ્મિ રક્ષ માં શરણાગતમ ॥

હે ભગવન! હું આપને શરણે આવ્યો છું, શરણે આવવા યોગ્ય છું. સર્વદા સર્વ જાતની અવસ્થાનો અનુભવ કરનારો છું અને આપને પ્રાપ્ત થયો છું. આપ મ્હારી શરણાગતની રક્ષા કરો. એવી મ્હારી નમ્ર પ્રાર્થના છે. હરિ ઓં શાંતિ.

॥ वन्देमातरम् ॥

॥ सत्यं परं धी महि ॥

❀ दिग्दर्शन. ❀

આ પરમ મંગળ પરમાત્માની સૃષ્ટી સૌંદર્યલીલા સત્તા સ્પષ્ટરતી અને આનંદ સ્વરૂપે જણાવળી રહી છે. એજ પરમાનંદ-

દાયીની ભગવદ્ લીલા ગંભિર, શિતળ, શાંત, અચળ, પુરૂષાર્થના છેવટના પગથીએ પોહોંચ્યાડનારી છે. એજ ભગવદ્ લીલાના ખરા ભાગી પરમ ભક્તો વ્યાસ, વશીષ્ઠ, પરાશર, અંબરીષ, રઘુ, નારદ, પુલહ, અંગીરા, બલી, પ્રહ્લાદ મહર્ષિયો તેનું દ્રઢ ભજન કરીને એ આનંદ સમુદ્રમાં નિમજ્જન કરી અંતીમ પુરૂષાર્થને પામી ગયા છે. જેમની યશસ્વી ધ્વજા ધ્વજાઓનાં નેમંઓ શાસ્ત્રના પરમ મંગળ પોકારને કૃતાર્થ થતા મનુષ્યના હૃદયગાર રૂપે જેવામાં આવે છે.

એજ આનંદ સમુદ્ર સ્વરૂપ ભગવદ્લીલાને દેશકાળ વસ્તુ પરી-
ચ્છેદરૂપે જોનારાઓને અનેક અક્ષાંડોના મંડળરૂપ સમુદ્રો, પૃથ્વી, પાહાડ,
નદી, મનુષ્ય, કીડી, દેવ આદિ અનેકાનેક ભેદ સ્વરૂપે પ્રતીત થાય
છે. આ ભેદ સ્વરૂપ લીલામાં નિમગ્ન પુરૂષો એકદમ જોતાં મનોહર
લાગે તેવા સમુદ્રના ઉછળતા તરંગો (વસ્તુઓ) ની મધુર લાવણ્યતાને
પકડવા, પકડીને ભોગવવા, ભોગવીને આનંદરૂપ બની રહેવા આ
પ્રપંચ જંગમ પ્રવૃત્તિરૂપ મહાન ધમાલ મચાવી રહ્યા છે. હવે આ-
આગુ સમુદ્રનો તરંગ પોતાનાજ સ્વરૂપમાં કાણે કાણે લીન થઈ
બીજાં બીજાં અદ્ભુત સ્વરૂપોને ધારણ કરતો જાય છે. ત્યારે આ
શુવરામભાઈ તેને ભિન્ન ભિન્ન વ્યક્તી ગણી તેને પોતાના ભોગ્ય સ્વરૂપ
સમજી તેની પુઠંગ પુર જેસથી દોડધામ કરી છેવટમાં ભુખદુઃખને
ત્રાસથી મહાન પછાડ ખાઈ જવાથી તેમની અસહ્ય પીડાનું કંટણ
જનક આકંઠ શ્રોતૃના કણોને રોધ કરી નાંખે છે. અથવા તો
અંતઃકરણની વૃત્તિનો રોધ કરી દે છે.

એજ ભગવદ્લીલા **અસ્તિ-માતિ**, અને **પ્રીય** સ્વરૂપે રહેલી
છે. સ્થાવર પદાર્થોમાં સત્તા એટલે **અસ્તિ** રૂપે પ્રગટ દેખાય છે. ને
જંગમાત્મક દરેક પ્રાણી માત્રમાં **માતિ**ને **પ્રીય** એટલે સ્ફુરતીને
આનંદ સ્વરૂપ દરેક કાણે જળહણી રહે છે. જેનો જળઝળાટ હું હું.
જાહું હું. ને મને આનંદ થાય, આ સ્વરૂપે પ્રગટપણે પ્રતિત
થાય છે. એજ ભગવંત સત્તાથી ખાવું, પીવું, સુવું કે વિવિધ વિષયો
ભોગવાય છે. એજ સત્તાથી સહુની સ્થીતિને એના અંદરજ સર્વનો
લય પ્રતિત થાય છે. આ પ્રમાણે સર્વ વ્યવહાર ચાલવાનું પ્રાથમિક
ભગવદ્ લીલા હોવા છતાં જેણે કંઠમાં ધાલેલો મણી વિસ્મૃત થાય,

ત્યારે રૂઢન, તાડનાદિક શોકજનક જનક્રિયાઓ કરે છે. તેમ આ પરમ મંગળ સ્વરૂપ (સ્વ) પોતાનું સ્વરૂપ હોવા છતાં અજ્ઞાને વિસ્મૃત થવાથી આ જન્મ મરણ રૂપ દુઃખ પ્રવાહમાં વહાંજ કરે છે. ને એવાને એવા નારકીય પ્રપંચોમાં ઉત્તરોત્તર અધમાવસ્થામાં ધસડાતાં પશવાદિ કે સ્થાવર યોનીઓ ભોગવતાં ત્રાહી ત્રાહી પોકાર કરે છે. ખરેખર આ કશ્ણાજનક આક્રંદનું ખરૂં કારણ સ્વસ્વરૂપ કે જે પોતાનું ધ્યાન જોઈને ખરૂં ધન છે. તેનું વિસ્મરણ તે અવિદ્યા કે જે ત્રણ કાળમાં સત્ય છે નહિ છતાં મરૂં સ્થળ જળની પેઠે ભ્રાંતિ વાળાઓને દેખાયા કરે છે. તેનું પરમ પ્રીતિ સહિત દ્રઢાલંબન છે, એજ બહીર દ્રષ્ટીરૂપ અવિદ્યા તેને વશ થવાથી જીવ નામ કહેવાય છે. ને તેમાં ઉત્તરોત્તર દ્રઢ શક્તિ થવાથી તદન કંગાલાવસ્થાને પ્રાપ્ત થઈ જાય છે. આ રીતની ઉંધી રાશની દુષ્ટા રાક્ષસી અવિદ્યા તેના સ્વરૂપનું શાસ્ત્ર યુક્તિને અનુભવથી નિઃસારપણું બતાવી તે ભાગ તિરોહિત થતાં (સ્વ) પોતાનું (આપારૂપ) પોતારૂપ અસ્તિ, ભાતિ, પ્રીય, સ્વરૂપ અચળ જોયોતિ જળહણી રહ્યું છે. તેનું ખરાખર બાન કરાવી, તે સુખ સ્વરૂપ, આનંદ સ્વરૂપ, ચિદ સ્વરૂપ, નિત્ય, સુદ્ધ, યુદ્ધ, મુક્ત સ્વરૂપ અદ્વૈત પરમ શાંતરૂપ ગંભીર સ્વરૂપ તમો છો એવો બોધ થતાં પોતે આપાપણું ઝોળખી શાસ્ત્ર યુક્તિ ને અનુભવથી તેજ નિશ્ચય શાંત અદ્વૈતને સર્વના ઉપાદાન કારણરૂપે હુંજ સર્વત્ર સમાન રીતે વ્યાપી રહ્યો છું. એજ (દિગ્દર્શન) પુરૂષાર્થ અધ્યાત્મિકાદિ દુસ્તર ભય તાપોને દંડાગાર જેવા કરનાર છે. એજ પુરૂષાર્થ સૃષ્ટિના ઉદભવ સ્થીતિને સંહાર કરનાર છે. ને એજ પુરૂષાર્થ ઉદંબર વૃક્ષના ફળોરૂપ અને કમ્બોડોની અનંત લીલા જેવા ખરેખર નેત્ર છે. કુંકમાં પરમ ગંભીર

આનંદ સ્વરૂપ કે જે પોતાનું છે. તે સ્વરૂપને જાણી તેજ મય થઇ રહેતું તે દરેક પ્રાણીઓની કર્મ (ધર્મ) છે. દિગ્દર્શન માટે પરમ કૃપાળુ સદ્ગુરુ રૂપ યાજ્ઞવલ્ક્ય પરમાત્માએ કહ્યું છે કે—**યોઽવાપતદ્ધરમવિદિત્વા અસ્માદ્લોકાત્યેતિ સંકુલ્પનઃ** આ પરમ કૃપાળુ પરમાત્માને જાણ્યા સિવાય આ લોકથી મરે છે તે ખરેખર કૃપાળુ છે.

આ પ્રમાણે પોતાના સ્વરૂપને ઓળખી આનંદ સ્વરૂપમાં મગ્ન થયા માટે અવિદ્યા જે કાઠીથી બ્રહ્મ પર્યંત સર્વત્ર દ્રશ્ય પ્રપંચમાં રહેલી છે. ને જે દરેક પ્રાણી માત્રને દુઃખના વિલાસનું પ્રાથમીક સાધન છે તેને પ્રથમ ઓળખી તે જેવે પ્રકારે છે જેવી રીતથી વિસ્તાર પામી છે જે ચિન્હોથી પ્રગટ દેખાય છે. છતાં મોહવાળાને અપ્રકટ સ્વરૂપ દેખાય છે. જે ઉપાયોથી નહિ જેવી થઇ જઈ જળ લવણની પુતળીની પેઠે સ્વસ્વરૂપાકાર થાય છે. એ પ્રકારનું જે કથન તેનું નામજ ઉપદેશ છે. તે પ્રકારનો ઉપદેશ કેહેવાના હેતુથી અત્રે “કુમોધ સાગર” નામ કેહેવાયેલ છે. જે સ્વકર્તવ્યોપદેશ અધિકારીજન શ્રવણ મનન ને નીદિધ્યાસન કરી પોતે પોતાના સ્વરૂપાનંદમાં મગ્ન થશે.

અટ્પ છમોનું કથન.

પરમાત્મા પ્રત્યે સંપુર્ણ બ્રહ્મ નહિ હોવાથી કેટલાક અદ્ય છવાના એમ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે કે ? વ્યાસ, શુક, પરાશર, વશિષ્ઠ, વાલ્મીક, નારદ, વામદેવ, ગૌતમ જેવા મહર્ષિઓએ તેમ ભક્તવરોમાં વરીષ્ઠ નરસિંહ, મીરાં, પ્રહ્લાદ, અમરીષ, સુરદાસ, તુલસીદાસ, તુકારામ, જ્ઞાનદેવ જેવા અનેક ભગવદ્ ભક્તોએ તેમજ હાલ સુદર્શન, મહાકાક, પ્રાતઃકાળ, વસંત, સતસંગ, મોક્ષપત્રિકા વિગેરે અનેક

ભાસીકોએ શાસ્ત્ર પ્રમાણ પદ, યુક્તિ, બોધ ને અનુભવરૂપ શબ્દો કહી જનહિત માટે આ ભુમંડળમાં મહાન ઘોંઘાટ કરી મુક્યો છે. જેનાં શબ્દ પ્રમાણ અનુભવીક યુક્તિરૂપ રાગનેછત્રીસરાગણી આગળ તમારો પીપુડી જેવો “સુબોધ સાગર” શું કરી શકનાર છે ? તમારેજ જગતમાં ગુરૂ મનાઈ પુણ્ય બની જવું છે કે શું ? આ પ્રકારનો પ્રશ્ન થવો સહજ છે. તો તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે મારા પરમ પ્રીય સ્વરૂપ આપે જે મહાત્માવરો ગણાવ્યા ને તે શીવાય ના આધુનિક સમયમાં આખા ભારત દેશમાં પરમ પુણ્ય અને લોક માનનિય પરમ વૈરાગ તપોમુર્તિ મહાત્માશ્રી ગાંધીજી સરખા લોક હિતાર્થે કટીબદ્ધ થઈ “નવજીવન” દ્વારા અનેક ઉપદેશ આપી રહ્યા છે. ને બાકી રહેલા સંતોની વાણી પ્રવાહ યથાર્થ છે. ને તેઓ બધા તો શું પણ એકનાંજ વચનામૃત સકળ પુરુષાર્થની સિદ્ધિ પ્રદાતા છે. એ નિઃસંશય છે છતાં આજ વાત કમુત્ત કરીને પણ પોતે તેવા પ્રયાસ કરવા ચુક્યા નથી, આ પ્રમાણે બીજા ત્રીજા એમ ઉત્તરોત્તર આજ સુધી અનુભવાત્મક વાણીની વૃદ્ધિ થતી જેવામાં આવે છે. આ ઉપરથી ખાસ માનુષ પડે છે કે તેવાં કાર્યો ગુરૂ થવા કે જગતના પુણ્ય થવા કે જગતમાં ધન્યવાદ લેવા માટે આ પ્રયત્ન શેવતા નથી, પણ ફક્ત કુદરતના કાયદા મુજબ પોતાનો અભ્યાસ વધારવા (મનન, નિદિધ્યાસન કરવા) પોતે પોતાનું સ્વરૂપ જે જગત

**“हरिरेव जगत् जगदेवहरि हरितो जगतो नहि भिन्नतनु ॥
इति यस्यमतिः परमार्थगतिःस नरो भवसागर मुद्धरति ॥”**

તેના પ્રતિ પોતે કથન કરી તેના પ્રત્યાધાન સ્વરૂપે મળતો આનંદ મેળવવા માટે તેઓશ્રી બોલે છે. શ્રી કૃષ્ણે ગીતામાં અભ્યાસને માટે

વારંવાર કહેયું છે. તેમજ મહર્ષી વશિષ્ઠ ભગવાને પણ શ્રી રામચંદ્રજી પ્રત્યે અભ્યાસ વધારવા કહેયું છે. આ પ્રકારનો અભ્યાસ કેવળ મનુષ્યોમાં છે, એમ નથી પણ કાગમુપંડ જેવા મહાત્માઓ પોતાના પક્ષી ગરુડાદિકને ભેગાં કરી તત્ત્વાગાપ કર્યાજ કરે છે. પોતપોતાને સામે કથન, ચિંતન, હાસ્ય વિગેરે કરી કોણુ આનંદ પામતું નથી; મનુષ્ય વ્યક્તિ ઉપાધી રહિત હોય છે ત્યારે પોતે આનંદરૂપ હોય છે પશ્ચાત્ કાંઈક જ્ઞાતિને વશ થઈ બહિરાત્માને (ઈંદ્રિયોને) વશ થઈ તેના ભોગ સાધન, ભુતાત્મા (સ્ત્રીઆદિ)માં પોતાપણું કંઈપી ખાવું, પીવું, વિહાર ભોગાદિ કરી, આનંદ પામે છે. તેથી વળી વૃદ્ધિ પામતાં પુત્રાદિમાં તાદાત્મ્ય પામી લાલન પાલનદિ ક્રિયાઓ કરી આનંદિત થાય છે. તેથી વૃદ્ધિ પામતાં જ્યેન અનેવી સાળા વિગેરે સગાંવહાલાં સ્નેહી મીત્ર ગામ, નગર ને દેશમાં પણ આપાપણું જેટલા અંશથી મેળવે છે તેટલા અંશથી સહજનનંદમા નિમગ્ન થયેલો કૃત કૃત્યતા માને છે. રાજ્ય પોતાની રૈયતને, ગુરુ પોતાના શિષ્યોને, પતિ પોતાની પત્નિને વશ કરી સહજનનંદ ભોગવવામાં આપાપણા શિવાય બીજું કયું શ્રેષ્ઠ સાધન છે વાં? આ ઉપરથી પોતાનું સ્વસ્વરૂપ દરેક વ્યક્તિમાં દરેક ક્ષણે ઝળકી રહ્યું છે.

સાધારણ રીતે જોઈએ તો માણસ પોતે કાંઈ ચિંતવે છે, ધ્યાન ધરે છે, તેથી વિશેષ વૃદ્ધિના રૂપમાં અચડે છે. તેથી વિશેષ પોતાના ઇષ્ટમીત્ર આગળ કહી પોતાનો ઉભરો શાંત કરે છે. ને તેથી પણ જ્યારે વૃદ્ધિ પામે છે ત્યારે પોતાની દાઝ કે પ્રેમ પોતાના આપાપણા-રૂપ જન સમુહમાં પ્રીતિ સહિત પાથરી દે છે. આ પ્રમાણે રાવું,

ખાતું, પીવું વિગેરે વિગેરે દરેક વ્યવહારમાં આપાપણનો પ્રથમજ ઉપયોગ હોવાથી તે આપાપણું જે સ્વ શબ્દે ઓળખાય છે. તેને પોતાનું સ્વરૂપ શાસ્ત્ર યુક્તિને અનુભવથી સમજવારૂપ આ “સુખોદ-સાગર”માં કથન ચિન્તન થાય તે ઉપદેશનો આદરણીય છે. અને તે માટે આ પ્રથમ પ્રકરણ દિગ્દર્શનરૂપે લખાયું છે. વહાલા વાંચક પ્રિય આત્મિય બંધુઓ હવે તમારી ઉત્કંઠાને અભિવ્યક્તિ કરવા પરમ કલ્યાણ-દાયી વિરાટ પંચાનનાપુરીનું વર્ણન અને રાણી યોગાનિષ્ઠાની સ્થિતિનું જ્ઞાનામૃતવૃદ્ધિ માટે આપ જ્ઞાસુના નેત્ર કમળને સદ્ગળ કરવા પરમાત્મા સદ્ગુરુ પ્રત્યે નમન કરી પ્રારંભ કરું છું. **इति हरि ॐ शान्ति.**

॥ जय श्री हरी ॥

વિરાટ પંચાનનાપુરીનું વર્ણન

✱ રાણી યોગાનિષ્ઠા. ✱

ભગવાન મહાનદેવના આવાહન મંત્ર જેવી જળહળતી: સાયં-કાળનો સમય નજદીક આવેલો હોવાથી ભગવત આદીત્ય નારાય-

ણનાં કિરણોના પ્રતીર્ષીમયી શુદ્ધ સુવર્ણની ધુધરીઓ જેવી પ્રતીમા દેખા-ડનાર તરંગોથી ભરપુર સમુદ્રરૂપ મેખલા જેના કટી મધ્ય પ્રદેશમાં ધારણ કરેલી, અનિંદીત જેના છુટા કેશ ચંદ્રપ્રભા નામની પવિત્ર વિશાળ નદી કદંબતપ્પ નામના મહાન સામર્થ્યવાન મુનીના પ્રભાવથી

સમુદ્રના નજીક ભાગમાં પૃથ્વીની અંદર ઊંડી ઊતરી નહીં. ધણે દુર
 તરેવરને નેહરેરૂપ પાંચીને છુટા કેશવાળી, ઉત્તર દક્ષિણ તરફ પ્રવ્રત્તી
 નિવ્રત્તિજનક માહાત વિદ્યાત્રયેરૂપ કર્ણાવનંસોત્તક ધારણ કરેલી,
 સર્વ પ્રાણી માત્રને અભય આપવાવાળા રઘુનંદન સ્વામીની લાલ ધર્મ
 ધ્વજનરૂપ કુમ કુમ કેશરનો ચાંદસો કીચેલી, અનેક વ્યાપાર કાર્યગૃહોને
 લીધે અનેક કામનાવાળા કામી પુરૂષોને આવાહન કરવા ચપળ નેત્રા-
 વાળી; વામસત્ય ઋષ્યક ને હેમકુટ નામના પવિત્ર વિશાળ પર્વતોરૂપ
 આડુ દંડોમાં પહેરેલાં. હીરા માણીક્ય સુવર્ણાદીક ધાતુઓની ખાણો,
 રૂપ કંકણોની વચ્ચે વચ્ચે ફળદ્રુપ લીલાંછમ જેવાં વનોરૂપ લીલમોની
 પંક્તિઓને ધારણ કરવાથી મનોહર ભવ્ય કાન્તીવાળી, આશ્રીત જીવોના
 ગુદ જીવનરૂપ પદ્મકેશોને પ્રગટ અપ્રગટ રૂપે દર્શાવનારી; અનેક
 દુર્ગમ ખાઈ કોટ વિગેરેથી પ્રવેસવા અગમ્ય રૂપ. અંગુડીયો પેહેરી.
 રાજનઓનાં મનને મોહ કરાવનારી જેની મોહક પ્રભાવવાળી. અતીશુદ્ધ
 કીર્તિરૂપ નેપુરોથી દ્રઢ મનના રાજર્ષીઓનાં મનને વ્યાકુળ કરનારી;
 પત્નીપ્રીયા પત્નીવ્રતા આનંદ વહ્નીઓનાં તરલ નેત્રોરૂપ ઝળકતા પુટાવાળુ
 જેમાં અનેક કદસોલોરૂપ ગુલાલ ઊડ્યા કરે છે એવું પરિપુર્ણ
 વદન. પ્રેમરૂપગુલાબી રંગનું ઓઢણું ઓઢી રમ્યતા બતાવનારી;
 ચતુર્દશ જીવનરૂપ અનેક અંગમાં રંગબેરંગી શૃંગાર સજ્જેલી, એવી
 રાજ રાજેશ્વર અખીલ મંડળાધિપત્ય માહારાજ ધિરાજ પ્રમોદચંદ્ર
 રાયની મધુર મહોત્સપા પતિવ્રતા (પુરી) વિરાટ પંચાનના નામે હતી.

આ વિરાટ પંચાનના નામની મધુર લાવણ્યવતી સહજ પ્રીય-
 બાળાની સહજ મનોહારીણી કાન્તી જોઈ. મંદાર પુષ્પની સુગંધી
 માત્રથી મોહ લંપટ જીમર જેવા. મંદમના આસ્તીક જનોએ તેણીના

શુભાખી લાવણ્યપર. તનમનને ધન વારી નાખ્યું હતું. સારે તેમનાથી સંહજ વિચારવંત પુરુષો તેણીનું અદ્ભુત શક્તી સામર્થ્ય પોતાનું કરી લેવા. તેણીના લાવણ્યમાં મગ્ન થઈ દેહશુદ્ધિ ભુલ્યા હતા.

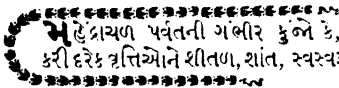
સારે આ બંનેથી ત્રીજા અરસણ સુસ્ત જેવા જણાતા પુરુષો તેણીની મોટી બેન (શોભ્ય) જે યોગનિષ્ઠા. જેણીયે શબ્દ સ્પર્શ, રૂપ રસ ગંધ, પંચ વિષયોની અનેકાનેક વૃત્તિરૂપ કેશ પાસમાં. સ્વસ્વરૂપના દ્રઢ પ્રેમરૂપ ચંબેલી મોગરાનું તેજ લગાવી દ્રઢ સંયમરૂપ ચળકતો અંબોડો વાળી લીધો હતો; બંને કણોમાં યોગ ને સાંખ્ય નામનાં ગંભીર, શીતળ, શાંત, લોહકો પેહેરી લીધાં હતાં. લલાટમાં આ પંચ-ભુતરૂપ પ્રપંચ આડંબર સર્વ નાશવંત છે. એવા વૈરાગ્યરૂપ ભસ્મ લગાવી તેનાપર સત્તા સ્ફુરતી ને પ્રીયરૂપે હુંજ પીંડ બ્રહ્માંડનો એક આત્માજ છું. જળહળી રહેા છું, એ રૂપ કુમકુમનો ચાંદલો કીધો હતો, જેના અંધર પલ્લવોમાં ગંભીર પ્રકાશ સ્વરૂપ શ્રુતીનું ગાન વિલસી રહ્યું હતું, જેણીયે વૈરાગ્ય ને અભ્યાસ નામના પદ્મકોશો અંધીકારી જનોને દ્રઢ પ્રેમથી મરદન કરાવવા. દ્રઢતારૂપી કંચુવામાં સંતાડી રાખ્યા હતા, જેણીના વિશાળ ભુજદંડોયે. શ્રવણ મનન. ને નિદી-ધ્યાસન કરવાવાળા પ્રીયદેશીઓને દ્રઢ પ્રેમથી આર્તીંગવા. કશ્ણા-મુદીતા રૂપ લીલમો જડાવેલાં, ખરસંપત્તીરૂપ કંકણો પેહેરી લીધેલાં હતાં; મુનીવરોનાં મનને મોહ પમાડનાર શુદ્ધ સત્વ ગુણરૂપી અચળ અંબર ઓઢી લીધેલી, સ્વરૂપાનંદ રાગીકામીઓના મનને વૃક્ષ કે પાપાણુ જેવું સ્થીર કરનાર દ્રુવ સ્મૃતિરૂપ ચળકાર ભારતી કટી મેખલા ધારણુ કરેલી. ('યોઽવાપ્તદક્ષરં નાગર્યઽવિદિત્વા ડસ્માલ્લોકાત પ્રૈતિસકુપ્તઃ') હે ગાર્ગી આ અક્ષર આત્માને જણ્યા સિવાય મરે છે. તે

કૃપણ છે. એ ૩૫ ઝીણા અંગુઠાનો શબ્દ કરવાવાળી, **ઉત્તિષ્ઠ જાગૃત** ઘાસપૂર્ણાસપુત્રાં ઇત્યાદી શ્રુતિયોરૂપ મધુર મનોહર નેપુ-
રેથી નુતન ઉછરતા કામીજનોના મનને ચળવળાટ કરાવનારી. એવી
આ મહારાજાધિરાજ પ્રબોધચંદ્રની સહજ પ્રીયા યોગનિષ્ઠા નામની
રાણી હતી. તે રાણીમાં આશક્ત થઈ નિરંતર મશગુલ રહેતા. તેમ
રાણી યોગનિષ્ઠા પણ તેઓને મનગમતી રમત ગમત હાસ્ય વિનોદ
વિહારાદિ. તેઓની રચીને શક્તી મુજબ આપી પ્રસન્ન કરતી.

ને કે આ બન્ને સ્ત્રીયો, મહારાજા, પ્રબોધચંદ્રરાયની (અભેદ
સત્તા સ્વરૂપ) પત્નીવ્રતાયો હતી છતાં કુતુહલમાંજ જેઓનું જીવન
મીઠ્યા ગળાઈ ગયું છે. એવા કુતુહલ દ્રષ્ટાઓને ખરેખર કુતુહળીની
દેખાતી.

❀રાણીવાસમાં મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ.❀

મહેન્દ્રાચળ પર્વતની ગભીર કુંજે કે, ગુફામાં જેમણે દ્રઢ સમાધી
કરી દરેક વ્રતિઓને શીતળ, શાંત, સ્વસ્વરૂપાદાર રૂપીણી બનાવી દીધી
છે. એવા મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથે સ્થુણ બનનન્યાયે; પોતાના બોધને દ્રઢ
થયેલો જેવા વિરાટ પંચાનના પુરીમાં રહેલાં અનેક સમુદ્ર તટો નદી, પહાડ
પર્વત, રણો, જંગલો, ફળદ્રુપવનો-દેવ મંદિરો, નગરપુર, ગામડાં જેવાં
રાજસ તામસીને સાત્વિક સ્થળોમાં વિહાર કરતાં અનુકુળ પ્રતિકુળ વિપયોમાં
સમાન દ્રષ્ટિ સ્થાપતા. દૈવઈચ્છાથી રાણી યોગનિષ્ઠાને ઘેર આગમન કર્યું.

સતસંગાશક્તમના સખી અતીથીનો સત્કાર કરવા હેઠે ઉતરી હતી. તેણે પ્રેમસહીત અર્ધ પાદાદિક કરી મેહેલમાં પધરાવી શાસ્ત્રોક્તને પ્રેમથી મહાત્માશ્રીની પુજા કરી. તેમને લાયક ભોજન કરાવી વિશ્રાંતી લેવાને વિનંતી કરી. એટલે મહાત્માશ્રી સહજ વિશ્રાંત થયા તેવામાં રાણી યોગનિષ્ઠા મહારાજ પ્રભોધયંદ્રરાયના મનનું સમાધાન કરી મેહેલમાં પધાર્યાં, આવતાં વારમાં વગર શબ્દે સર્વે વાર્તા જણાવી. ઇસારાથી સુખાવસ્થામાં પ્રાપ્ત થયેલા મહાત્માનાં દર્શન કરાવી. સતસંગાશક્તમના સખી સુપ રહી.

જેમણે યોગરૂપ નીંદ્રાનેજ ધારણ કરેલી છે. એવા મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ થોડીકવાર શાંત રહી તુરંતજ ઊઠી. મુખપ્રક્ષાલન કરી બેઠા. તેવામાં દાસદાસી તેમ સખી સહ-રાણી મહાત્માશ્રીને સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ કરી બેઠાં. ત્યારે મહાત્માશ્રીએ શુભ આશીર્વાદ આપી સ્વસ્થાને બેસવા કહ્યું. પછી પોતે શાંત મુદ્રાથી આસપાસનો સઘળો દેખાવ જોવા લાગ્યા.

હવે આ આજુ રાણી યોગનિષ્ઠા હજારો દાસ દાસી સેવામાં હાજર છતાં પોતે મહાત્માશ્રીને વાયુ ઢોળવા લાગ્યાં. વાયુ ઢોળતાં આ જગત શું. તે કેવું દેખાય છે. વિગેરે વિચારોરૂપ વાયુએ ઉરાડતા પંખાને ધીરે પાડી નાંખ્યો ને એકાએક નિચે પ્રમાણે રાણીના મુખમાંથી વચન નિકળ્યાં.

રાગ ગઝલ.

અહો આશું ખરૂં છે કે, ખરૂં નાતો દાસે આશું ?
 શુળી કે આ શુચી હોશે, ફટેલી ફંદ શું મોહું.
 કુળી આશું મુળી છે કે, ખુબેલી ક્ષાર ભુમિ શું ?
 નટી કે આ વટી હોશે, ફટેલી નાર શું પેખું.
 ભુજંગી કે સુઅંગીએ, કુરંગીને ન શું લેખું ?
 હસું ત્યારે હસ્યારૂપે, ક્ષણે ક્રોધે દાસે ઘેલું.
 વહું લોભે મહા લોભી, વિચારે શુન્ય રૂપીયે,
 સન્યા શૃંગાર શી ભાસે, વિચારે અંગ હીણીયે.
 ખરી કહું તો વિલાપે છે, વિલાસેલી કહે કો ના;
 પડા વિસ્મય વિચારીને, થકી નિશ્ચય કરે શાંના.
 કહું બાળી રૂપાળીયે, સુંવાળી ગુલાબી શી ભાસે,
 કહું વૃદ્ધા વીના દંતી, ભરેલી જોસ શી વાસે.
 કહું અંગે વિહીણીયે, કહું સ્વેતા નીલી દેખું,
 કહું ઘટને ઘડારૂપે, કહું માતા સમી લેખું.
 કહું ઉજ્જનડ પાહાડીયે, સંમુદ્રો સાત શું વારી,
 કહું વિષજું વિધાતાયે, વિરચી શીવ શી ભારી.
 કદી તરણા ધૃણારૂપે, કહી હાંસા ભરેલી છે,
 હગારી ભાસતી કામે, અકામે શું ફરેલી છે.

(એમ કહી રાણી યોગનિષ્ઠા સ્તબ્ધ થઇ ગયાં. આ સઘળું
 સાંભળી આનંદ પામતા મહાત્માશ્રી યોગેન્દ્રનાથ નિચે પ્રમાણે બોલ્યા.)

વિલાસું તો વિલાસીની, નિરાશીની કદી ભાસે,

કદી ત્રાસું વિચારીને, નીરાલંબી સમી વાસે.
 નહિ ઊગ્ગડ પાહાડી ત્યાં, નહિ ભરપુર શી લાગે,
 ગુલાબી અંગ નો લાગે, સ્વરૂપાનંદ ત્યાં જાગે.
 ઝગેલી જ્યોતમાં જગું, નહીં જ્યાં શોકનું વારી,
 નચાવનહારકો ભાસે, અખંડાનંદ જ્યાં ભારી.

આટલું બોલતાં બોલતાં સ્વરૂપાનંદમાં લીન થઈ ગયા કેટલોક
 વખત થયો એટલે વૃત્તી જગૃત દશામાં આવતાં નિચે પ્રમાણે
 શરૂ કર્યું:—

અહો આનંદ આ શો છે ? મરેલું જગત શું ભાસે,
 મહા જ્યોતી ઝગીઆશી, સ્વરૂપાનંદ શો વાસે.
 મળ્યો તો હું માહાનંદે, પ્રવૃત્તી ક્યાં ગળી મારી,
 અપરને આ નગ્નાણુંલાં, કરી ક્યમ જોજી ત્યાં ધારી.
 મનોને વાક શું બોલે, વિલાસેલાં વિલાયે છે,
 થતાં વિકીન ના ભાસે, ન જોયેલું પ્રકાશે છે.
 ભલા ભોગો ભજવીને, ભલી રીતે ભજવ્યું,
 ગયું તે દ્રશ્ય ક્યાં આજે, માહારાગે સજવ્યું.
 ખરેખર આ ત્રિકાળેના, નથી તો નેહ શા માટે,
 નથી જ્યાં દ્રશ્યને દ્રષ્ટા, ગુમાવે રત્ન શા માટે.
 નભે નીલત્વના બેદો, કંટા હીતા બહુ ભાસે,
 બિચારી હીણુ દ્રષ્ટીથી, વિચારે બેદ સહુ નાસે.
 નથી ઝુલુ રૂપને રંગો, કથી કલ્પે ખરું ભાસે,
 કથું કદચું ખરે બોલું, વિચારી દ્રષ્ટીથી નાસે.

મહીધર સ્વપ્નના સાચા, કહાં જગ્યે પ્રતીતી છે,
 બ્રમણતા ભાસતી ભુલ્યે, સમાની જગત રીતી છે.
 અનુભવથી હો દ્રશ્યે, પ્રતીતી સત્ય ભાસીતી,
 થઈ મીથ્યા પ્રતી ભાસી, મરજ્જળ શી પ્રકાશીતી.
 અસંગી હું પ્રકાશીથી, સ્વીદુ તે પ્રકાશે છે,
 પ્રતીતી સત્ય મારાથી, સહુ જે દ્રશ્ય ભાસે છે.
 કદી કહેશેા તુને ભાસે, તથાપિ તંત ના તોડે,
 કહું તે ના તુને ભાસે, ખરું ત્યાગી રહ્યો દોડે.
 મુણો વીરા અવિદ્યાએ, જહાં વિદ્યા વિલાયે છે,
 અવિદ્યાના તમો ગુણે, સહુ આકાર થાયે છે.
 અવિદ્યા સત્વની વૃત્તો પ્રકાશી ગુણને ધારે,
 ભમેલા તે ભુલાયે છે, ખરા પોહોંચેલ છે પારે.
 ખરું આતો ત્રીકાળેના, વિચારી જે વિવેકથી,
 તુને ભાસે ભુંડા રાગે, વિચારી જે વિરાગથી.
 જીવાનીનાં ભરેલાં એ, વનિતાને વિદાતામાં,
 ન જીવે તું રહે કુડે, નથી શું ભેદ તારામાં.
 ભલે ભેટે વિદાતાને, કુડો ના કામ તે જગે,
 વનિતાને તેને જેતાં, માહા અગ્નિ તુને લાગે.
 મજે વિજ્ઞાન કો વાદી, ભગાવે મોહ દ્રષ્ટીને,
 વિલાસી નારને મુકી, ખતાવે તે સમષ્ટીને.
 મધુરા મોહના છદે, જગત શૃંગાર વાસે છે,
 માહા શોકીત મુદ્રામાં, જગત બિજ્જન ભાસે છે,

વિનોદીના વિલાપોથી, વિયોગી તું વદે નાહી,
 ખરેખર માન તું નિશ્ચયે, જગત ત્રીકાળમાં નાહી.
 હોતો હું છું હજી હોખશિ, નથી તે તું કેમ કહે છે ?
 હું ગાણું છું સદાનંદી, ભલા અજ્ઞાન તું વહે છે.
 જડોમાં તું તણી સત્તા, ચિદાનંદી રજે સત્તે,
 ત્રી ગુણો ના મળો ત્યાગે, ચરાચરના રૂઠું છે એ.
 કદી પ્રારબ્ધ સત્તાથી, મરજ્જળ દ્રવ્ય આભાસે,
 કરે શો બાધ મારો એ, ધૂળીથી સૂર્ય શું નાસે ?
 મરજ્જળ ભિજવે ભુમી, કદી તેં જોયેલું વીરા ?
 પ્રતી ભાસિક સત્તાથી, ડગેના તત્ત્વથી ધીરા.
 નથી હું તું તણું લેખું, વીકારો ત્યાગીને જોજો,
 અખંડીત એક રસ તુતે, વિચારી ભેદને ખોજો.
 ખરે માયા નથી કાયા, હવે શો નેહ શા માટે ?
 સ્વરૂપાનંદમાં રમું, અવિદ્યા મેળને કાટે.

આ પ્રકારનો સ્વરૂપાનુભવ રાણીયોગનિષ્ઠાને સાંભરતાં વારમાંજ
 અંગો અંગમાં આનંદ આનંદ વ્યાપી રહ્યો. અજર, અમર નિત્ય
 રસની ખુમારી વ્યાપી ગઈ. આખું જગત ત્રીકાળમાં છેજ નહિ એવો
 અનુભવ થયો. કાંઈક વૃત્તી ઉત્થાન થઈ ખારણે આવી પણ સ્વરૂપાનુ-
 ભવ પાકો થએલો હોવાથી એક બાળુ કેવળ સત્તા સ્વરૂપજ ભાસવા
 લાગ્યું. જેથી પુનઃ વૃત્તી સ્વરૂપાનંદમાં લીન થઈ જતાં. રાણી યોગ-
 નિષ્ઠા આનંદ સ્વરૂપમાં મગ્ન થયાં.

સત્સંગાશક્તમનાસખીયે જો કે આ અનુભવ સાંભળ્યો.
 પણ પૂર્ણ રીતે સમજવામાં ન આવવાથી પોતાના નિશ્ચય કરેલા ધ્યે-

યમાં ક્ષણે ક્ષણે વૃત્તી લગાવવા લાગી. ને વિચારવા લાગી કે રાણી યોગનિષ્ઠા પુર્ણાનંદમાં મગ્ન છે.

રાણીને સખી બંનેની શાંતવૃત્તી જોઈ. સદાનંદી મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ સાયંકાલનો વખત નજીક આવેલો જોઈ તુરતજ મહેલમાંથી હેઠે ઊતરી નજીકના સરોવરમાં સ્નાનાદી ક્રીયા કરી. સ્વસ્થ ચિત્તવાળા થઈ. કદંબ નામના વૃક્ષ તળે સિદ્ધાસન લગાવી. પ્રાણાપાન સમાન કરી નિત્યની નીચમીત સમાધીમાં લીન થઈ ગયા.

મહારાજ પ્રબોધચંદ્રરાયની

રાજ્ય સ્થિતિ.

મહારાજાધિરાજ પ્રબોધચંદ્રરાયના રાજ્યમાં રામરાજ્ય ચાલતું હતું સત્ય, નિતિ, અને સ્વધર્મ સર્વોપરી શ્રેષ્ઠતા ભોગવતા હતાં,

સર્વ પુણ્યમાન બ્રાહ્મણો કેવળ આનંદના ભાગી હતા. કારણ બ્રાહ્મણોની વસ્તી વન ઉપવનોમાં ઘણી ખરી જોવામાં આવતી હતી. નગરપુર કે સેહેરમાં કવચિત્જ રહેતા. આ રાજ્યમાં એવો નિયમ હતો કે આઠ વર્ષના બ્રાહ્મણના બાળકને ઉપવ્રીત આપી તુરતજ શુરુ પાસે ભણવા મોકલવામાં આવતા અને બ્રહ્મ વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવા માટે બ્રહ્મચર્યાશ્રમ શુરુકૃણ વિધિમાન હતાં. આ વિદ્યાભ્યાસમાં ભણવાનો કમ

અને તેઓની ઊત્તમ મધ્યમતા ત્રણ પ્રકારની ગોઠવાયેલી હતી. પહેલા નંબરમાં જન્મ પર્યંત નિષ્કામળા અહ્નિષ્ટ અહ્વાચારીઓ રહેતા અને અહ્નિ વિદ્યા શીખતા. ત્રીજા નંબરમાં ચોવીસ વર્ષ અહ્નચર્ય પાળનારા શાસ્ત્ર પારંગત થવાના અભિલાશી ને ત્રીજા નંબરમાં બાર વર્ષ અહ્નચર્ય પાળનારા રહેતા હતા. પહેલા નંબરના અહ્નચારીઓ અહ્નિષ્ટ બની સકળ શાસ્ત્રનું અધ્યયન કરી નિયમ પ્રમાણે સૂર્ય અગ્નિની શુદ્ધ ઉપાસના કરી સાંખ્ય અને યોગનો પુર્ણ રીતે અભ્યાસ પરમદશો દ્વારા શીખતા. ને તે શીખી મહાત્માઓની શ્રેણીએ ચઢતા. ત્રીજા નંબરવાળા ઊપવિતથી લેઈ ચોવીસ વર્ષનું અહ્નચર્ય પાળી શાસ્ત્ર પારંગત થઈ સકળ શાસ્ત્રે કેહેવાને ઇચ્છેલી યુક્તિઓ મનુષ્યોના સંસ્કાર દ્વારા કેવીરીતે વર્ણાશ્રમમાં યોજવી તેની સંપૂર્ણ રીતે માહેતી મેળવતા અને બીસ કે છત્રીસ વર્ષે લગ્ન કરી ગૃહસ્થાશ્રમમાં જોડાતા. તે વખત તેમને રાગ તરફથી તેમની રૂચિ પ્રમાણે અમુક સ્થળ અને તેમની આજીવિકા જેટલી જમીન સોંપવામાં આવતી. તેજ જમીન વિગેરેનું ખેડાણ શુદ્ધ લોકો તેમને કરી આપતા અને વર્ણાશ્રમ જે પોતાનું અંગ તેમને ધર્મ શીખવવાનું કામ પોતે કરતા, નિષ્કામના વડે તેઓ ત્રણ વર્ણના ગુરુપદે વિરાજતા, કોઈ કોઈ તો ઉપાસના દ્વારા વિશ્વદષ્ટિ વિગેરે સિદ્ધિઓના માલીક થઈ ગુરુપદ ભોગવતા. ત્રીજા નંબરવાળા જેઓ દ્વાદશ કે પોણશ વર્ષના અહ્નચર્યમાં વેદોક્ત પોતાનાં નિત્ય નૈમિત્યાદિક પઠન, પાઠન, યજન, યાજન, વિગેરેમાં પ્રવિણ થઈ પોત પોતાની રૂચિ મુજબ કાવ્ય, નાટ્ય, જ્યોતિષ, આયુર્વેદ, ધનુર્વેદ, વિગેરે ઉપાંગોમાં નિપુણ થઈ ગૃહસ્થાશ્રમમાં જોડાતા. અને તેઓશ્રીને પણ રાગ તરફથી આજીવિકાનું સાધન કરી આપવામાં આવતું જેથી નિર્વાહ માટે

દોઢદોઢ કરતી પડતી નહિ, આ લોકો યાજ્ઞિકી, પુજા, તથાપી વર્ણનાં કર્મ કરાવનારા ગુરુ (ગોર) ગણાતા. તેલોક દાન લેવામાં ઘણું ખર્ચ પડતા. એઓમાં જે તૃપ્ત રહેતા તે લોકો ગૃહસ્થ નામે ઓળખાતા. અને ગુરુપદ સ્વીકારતા તે ગોર નામે ઓળખાતા. છતાં એ મહાત્મા બ્રાહ્મણો પોતાના પડકર્મમાં દ્રઢ રહી સત્કર્મ કરતા અને કરાવતા હતા. તે પ્રસંગે બ્રહ્મર્ષી બાળાઓ (વેદાધ્યન ને અગ્નિહોત્ર બન્ને અગ્નિની શીખાની પેઠે દીપી રહ્યા હતાં) એવા મહાત્મા બ્રહ્મર્ષીઓના મંગળમય સ્થાનમાં સાત્ત્વિક શ્રદ્ધાથી વાંચતાં લખતાં સંસ્કારવાળી બની રૂપી પુત્રોના મનને કેવી રીતે સાચવવાં વિગેરે સ્વધર્મ પરાયણતા સ્વીકારી પરિચર્યા શીખતી હતી. કોઈ કોઈ ઉત્તમ સંસ્કારવાળી વિરબાળાઓ સુકાવ્ય, નાટકાદિ તેમજ અધ્યાત્મ વિદ્યાના પ્રસાદવાળી પણ બનતી. જેઓ ઉત્તમ સંસ્કારવાળી થતી તેમને વેદપારંગત શાસ્ત્રીઓ ગૃહસ્થાશ્રમમાં જોડતા હતા. ને તેથી તેમને પણ ઉત્તમ, મધ્યમ કનિષ્ઠ વર્ગ પ્રમાણે યોગ્યતાપૂર્વક સ્થાન મળતું. અને તેમાં પણ તેમનો સંસાર સાર જૂત આનંદ સમુદ્ર જેવો હતો.

ક્ષત્રીઓની વ્યવસ્થા—

ક્ષત્રીઓના સંબંધમાં એમ હતું કે શાસ્ત્ર પુરાણોની વાર્તાઓથી પારંગત વિરબાળાઓ પોતપોતાનાં નાનાં નાનાં બાળકોને પૂર્વે થઇ ગયેલા મહાન રાજર્ષીઓનાં અપૂર્વ વિરબળત્વવાળાં તેમજ ગૌઆહ્મણુ પ્રતિબાળપણાનાં શુદ્ધ ચરિત્રો સંભળાવવારૂપ શુભ સંસ્કારોને વાવી, પોતાનાં વિર બાળકોને ઉછેરતી હતી, પાંચ વર્ષ પછી આઠ વર્ષ સુધી તે બાળકોને વૃદ્ધ ક્ષત્રીઓની સેવામાં મૂકવામાં આવતાં આઠ વર્ષ પછી તેને અભ્યાસનો ક્રમ ધીરે ધીરે શિખવાડતાં ઉપવિત આપી સોળ વર્ષની

ઉમ્મર સુધીમાં તેને વૈદીક ધર્મ તેમ ધનુરરહસ્ય વિગેરે શિખવાડી સોળ વર્ષ પછી છત્રીશ વર્ષ સુધી તેમને તેમની હોશિયારી મુજબ રાજની નોકરીમાં રાખના, છત્રીશ વર્ષ પછી તેમને ગૃહસ્થાશ્રમમાં જોડાવરાવી તેમની જીવનાવસ્થા માટે ગરાસ આપવામાં આવતો, એ લોકોની રાજને જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે રાજને મદદ આપવી પડતી. આ લોકોમાંના ઘણા ખરા ક્ષત્રીય વિરોધે કોઈ કચેરી જેવી ગંભિર નોકરી સોંપવામાં આવતી અને એવી નોકરી ઉપરથી ઉતરેલાં ગંભિર વૃદ્ધ ક્ષત્રીઓની કૌન્સિલ રાજ્ય કારોબાર ચલાવવાને ખીજ નાંખરતો ભાગ આપવાની અને તે કૌન્સિલ ધર્માધ્યક્ષો શાસ્ત્ર સંબંધનો સંમત આપનારની યોજનાવાળી હતી, ત્રીજે નંબરે ખરચ ઉપજતો હીસાબ કીતાબ રાખનારી વૃદ્ધ વિચારવાન વૈશ્ય લોકોની સભા રાજ્યના અંધારણનો હેતુ હતો આ પ્રમાણે ક્ષત્રિ ધર્મ ચાલતો હતો.

વૈશ્યોની વ્યવસ્થા—

વૈશ્યોના સંબંધમાં જે લોકો ઉત્તમ સંસ્કારવાળા હતા તે લોકો દેશ દેશાવર ક્યવિક્યાદિ મહાન્ વ્યાપાર ધર્મધોષર સ્થિતિમાં ચલાવતા અને નિરંતર ક્ષત્રીઓને મળી બ્રહ્મર્ષી મહાત્માઓના સમાગમ કરવામાં પોતાનો કાળક્ષેપ કરતા અને સ્વધર્મ યુક્ત રાજ્યમાં રાજ્યસેવા પ્રગ્ત-પાલક પણુ એક્ય ભાવે સ્વિકારી આનંદ કરતા. ગુણુ કર્મ પ્રમાણે ખીજ પેટા વર્ણુ (સોની, સુતાર, લુહાર, વીગેરે) એક ખીજમાં વેહેંચાઈ ઉત્તરોત્તર પંક્તિમાં પોતપોતાનાં કાર્યને સ્વિકારતા ગોરક્ષા, ધર્મરક્ષાનું ઘણાજ ધ્યાનપૂર્વક સઘળા પાલન કરતા ક્ષત્રી, વૈશ્ય, શુદ્રો ત્રણે વર્ણુ બ્રાહ્મણોની શુદ્ધ દિલથી સેવા કરી સંતોષ માનતા. ત્યારે બ્રાહ્મણો પોતાના આત્માખળથી સર્વેનું શ્રેય કરતા, આ પ્રમાણે મહારાજા પ્રમોધચંદ્રરાયના

રાજ્યમાં સ્વધર્મ નીતિના પ્રતાપે પૈસાની રંગરેઝ હતી. અને તેઓ નહિ માગનાર આહ્વાણોની આજીવિકાનું ખર્ચ સાધન હતું.

અરસપરસ એક બીજા એક બીજાને મળી પોતાનો આનંદ સર્વમાં સ્થાપતા. શુદ્ધ શ્વર્ગનિય સ્વાનંદનો સ્થૂં જોવામાં આવતો હતો, પવિત્ર દેશમાં સઘળાનાં અંતઃકરણ પણ પવિત્ર હોય છે તેમાં રાજ્ય નેતા મહાન્ મહાત્માઓના કૃપા પ્રસાદીરૂપ રાજ્ય ચલાવે, તેમાં તો પછી પુછવુંજ શું ? હવે આપણે જરા મહારાજાધિરાજની રાજ્યધાની નગરની બહાર થોડા ગાઉ ઉપર આવેલી અત્યુત્તમ રમણીય ભુમિની તરફ જોઈએ, ત્યાં તો વળી કંઈ અવર્ણ્ય વસ્તુ લાભ અને મહાન્ તપો-મૂર્તિપોના સ્થાનનાં દર્શન દેખાય છે.

❧વાનપ્રસ્થ મહાત્મા મંગળેશ્વર.❧

રમ મંગળ સ્વામિ રંકુનંદનના મહત્તી તે વિનાકપાણી દ્યાળુ નિળાયજેંદ્રનાથના સ્થળ સુધી શુદ્ધ સામી બાળુએ રહેલા દુર દેખાતા રૂપ્યક પર્વત સુધીના અર્ધ ચંદ્રકાર દેખાતી તળેટીને તપોવન નામ કહેવાતું હતું, જે તપોવનમાં સ્થળે સ્થળે મીઠાં કલ્હાર કુમુદનીને કમળોથી ભરપૂર સરોવર હતાં જેની તૂટે આંબાનાં શિતળ વૃક્ષની ઘટા ચારે બાળુ ફેલાઈ રહી હતી, કોઈ કોઈ ઠેકાણે કદગિવતો અને બીજા અનેક ફળક્રુપ વૃક્ષોમાં ફળક્રુલ કંદનાં જૂથ આવી લાગેલાં જોવામાં આવતાં

હતાં. વળી નજીકમાં સજીવન જળવાળા નિર્મળ સરોવરની તટ ઉપર થોડે થોડે દુર પર્ણકુટીઓ બાંધી દીધેલી હતી. જેમાં વાન-પ્રસ્થ કે સંન્યાસી મહાત્માઓ ફરતાં ફરતાં ત્યાં આવી વિશ્રામ કરતા હતા, ત્યાંથી પણ જરા દૂર સરોવરની પુર્વ દિશા તરફ એક ઉત્તમ પર્ણકુટીકા બાંધેલી હતી ઘણાં ઘણાં ઉત્તમ ક્ષેત્રો અને તિર્થોમાં ફરતા ફરતા અહીં આવી મહાન્ તપસ્વી મહાત્મા મંગેશ્વરે નિવાસ કરી શકે તે. તે પવિત્ર પર્ણકુટીકાના સ્થળમાં નિલાયજેન્દ્રનાથના મઠમાં રહેતા, બ્રહ્મચર્યાશ્રમના એ બ્રહ્મચર્યાઓ આ મહાન્ મહાત્માનું આગમન સાંભળી તે પરમ કૃપાળુ સાર્વજનિક ફળદાર વિગેરે લઘુ તપસ્વિના સત્કાર માંડે આપ્યા. પર્ણકુટીમાં પેસતાંજ તેઓ બ્રહ્મચારીઓએ ઘણા નમ્ર પૂજ્યભાવે દંડવત પ્રણામ કરી ફળદાર અર્પણ કર્યું પરંતુ તેજ વખતે મહારાજશ્રીએ આર્શિવાદ આપી ફળદારને હસ્તસ્પર્શ કરી તેમને પાશ્વર્યા આપી વાર્તાલાપ કરી વિદાય કરી. ત્યારપછી આપણા સત્યવાદી રાગના નગરમાંથી ન્યાલાલચંદ નામેના શેઠ કે જેઓએ નાની ઉમરથીજ દરેક દેશોમાં રોજગાર અર્થે ફરી ફરી વૃદ્ધાવસ્થા પ્રાપ્ત કરેલી હતી. તેઓએ પૈસે ટકે તેમ ન્યાતગ્નતમાં ડાહ્યા અને વિવેકીપણામાં કસર રાખી નહોતી, વળી દેશ પરદેશમાં હગ્નરો સંત સાધુના સેવક બની ઘણા ગુણવંત પોતાને ગણાવતા હતા, અને બીજાઓ પાસે જ્ઞાતી ને ગુણવાન છું તેવું જણાવવા પ્રયત્ન સેવતા હતા, તે ન્યાલાલચંદ શેઠ ફરતા ફરતા આ તપોવનમાં કે જ્યાં પુણ્ય મૂર્તિ મહાત્માશ્રી મંગેશ્વર વિરાજતા હતા ત્યાં દર્શન લાભાર્થે આવી ચઢ્યા. મહારાજશ્રીની પર્ણકુટીકા આગળ આવી લાંબા લાંબે લાંબા છટ ચઢ દંડવત પ્રણામકર્યા અને ચરણ સ્પર્શ કરી એક બાજુ

હાથ બેડી બેડા. ઉપરથી પોતાની સ્વચ્છીત ભક્તિપણાનો ઉજ્જવળ ડોળ ખતાવતા હૃદયસ્થાનમાં મહાત્માશ્રીની વૃત્તિઓની પરિક્ષા કરવા નમ્ર વચને પ્રાર્થના કરી ને મિશ્રવચને કહ્યું કે બાપજી દયાળું અમ ગરીબને પાવન કરશે એવી આશા છે. આપના દર્શનથી હું કૃતાર્થ થયો છું.

મહાત્મા મંગળેશ્વર—ભાઈ! પાવન થવાનું સાથી માનો છો ?

શેઠ—બાપજી ! અમારો પ્રસાદ હ્યો ત્યારે હમો પાવન થઈએ.

મહાત્માશ્રી—તમે તો ઘણા વિવેકી છો તમે ઘણા ઘણા સંતના ચરણાવિંદ શેવ્યા હોય તેમ લાગે છે ?

શેઠ—હાજી ? કૃપાળુ મહારાજ હું નેપાળ, ભુતાન, શીલોન, બંગાળ ગુજરાત વિગેરે આખો હિંદુસ્થાન ફરી ફરી આપ જેવાનાં પાસાં શેવી રહ્યો છું, અને જીવન મુક્તિના લાભની ઇચ્છા રાખી રહ્યો છું,

મહાત્માશ્રી—ત્યારે તમે કૃતાર્થજ છો, હવે તમને સંશય વિપર્યય શાનો હોય ?

શેઠ—મહારાજશ્રી સંશય તો કોઈનો મટ્યો છે કે અમારો મટે ? એ તો એક પછી ઉઠે ને એક પછી સમે છે, ઘણા ઘણા ઉપાય કરવાથી સંશય તો જતાજ નથી.

મહાત્માશ્રી—જ્યાં સુધી તમારો સંશય વિપર્યય નાશ નહિ પામ્યો, ચિત્તની પ્રસન્નતા નહિ ઉપજી ત્યાં સુધી તમોએ કાંઈ પણ કર્યું નથી ફક્ત મીઠ્યા અંહકારનો ભાર વધારી દેશોદેશ ઘૂમ્યાજ કીધું છે. સંશય કોઈનો નાશ પામે નહિ એવું કહી શકાય કેમ ? નાશ તો પામે, પણ—(એમ કરી જરા મૌન્ય રહી પછીથી ખોલ્યા.) વારું શેઠજી ? હવે આ વખત સાયંકાલ નજીક હોવાથી નિત્ય નૈમિત્યાદિક ક્રીયાનો

સમય થયો છે માટે હાલ આપ પધારો વળી પુરસદે આવી જે જે પ્રશ્ન કરવા હોય તે સુખેથી કરજો, ઈશ્વર કૃપાએ તમારી શુભ ઇચ્છા પૂર્ણ થશે. એમ કહી મહાત્માશ્રી કમંડળ લઈ જોત જોતામાં અદરી થઈ ગયા.

શ્રીજી દિવશે પ્રભાતમાં તપોમૂર્તિ મહાત્મા મંગજેશ્વર સ્નાનાદિક પછીની સઘળી ક્રીયા આટોપી ધ્યાનસ્થ સ્થિતિમાં નિમગ્ન હતા. તે સમયે આ ન્યાહાલચંદ શેઠ દૂધનો કરાવેલો પ્રસાદ અને થોડું દૂધ લેઈ તેમની પર્ણકુટીમાં આવી મહાત્માશ્રીના ચર્ણમાં મસ્તક નમાવી બેઠા હતા. તેવા અરસામાં પ્રધાન વિવેકચંદ્ર આવી પહોંચી મહારાજશ્રીને માનસિક વંદન કરી ગૂપચૂપ બેસી ગયા. બેઠાને ઘણાજ સમય થયો ત્યારે ધ્યાનથી વૃત્તિ જગૃત થતાં બરોબર શુદ્ધિ આવતાં પુનઃ અન્ને જણાએ પ્રેમપૂર્વક પ્રણામ કર્યા, તેમને મહાત્માશ્રીએ આશિષ દઈ બેસવા કહ્યું, અને પોતે શાંત ચિન્તે અન્નેના સામું બેઠા રહ્યા, એટલે પ્રધાન વિવેકચંદ્ર વિનયથી કહ્યું. દયાળુ ? મુજ પર દયા કરી મારા આશ્રમે પધારશો ?

મંગજેશ્વર—ભાઈ ? તમે સદા કૃતાર્થરૂપજ છો તે તમારું ચિત્ત શાંત છે. મનની ખટપટ તમેએ ઓછી કરેલી છે એમ ભાસે છે. અમ્મરા જેવા બિલુક લોકોને પુરમાં આવવાનું કાંઈપણ પ્રયોજન નથી. આપ લોકોથી ઉછેરાયલાં તે હમેશાં સુરક્ષિત થએલાં વગોનાં ફળો, ફૂલો ને કંદોનું આનંદપૂર્વક ભોજન કરી ઇશ્વરનું ભજન જે કાંઈ થાય છે તે તમારુંજ છે. આપ મહાત્મા લોકોએ અમને ઇદ્રિયોના સાનુકૂળ પ્રતિકૂળ વિપયોથી દૂર રાખવા. એજ આપની કૃતાર્થતા અમે માનીએ છીએ. ફળફળાદિ સાત્વિક આહાર એજ જીવનથી સત્વશુદ્ધિ

ને તેથી મેળવાતી ક્રુપસ્મૃતિ અમ બિલ્લુકોનું ખંડ ધન છે. તેનાપર દયા કરો.

વિવેકચંદ્ર—દયાળુશ્રી ? પુનઃ સાષ્ટાંગ કરી બોલ્યા. મહારાજ આપનું કહેવું યથાર્થ છે, પંચ વિપયો એ મનુષ્યના અરેખરા પક્ષા વૈરી છે. એવા પક્ષા વૈરી તમને સમર્પી તેથીજ અમો કૃતાર્થ બનવાવાળી આ દુષ્ટ સુદ્ધિને હે મહાત્માશ્રી પાવન કરો. આટલું કહી સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ ગ્રેમથી વારંવાર કરી વિવેકચંદ્રે સ્વસ્થાન પ્રત્યે પ્રયાણ કર્યું. વિવેકચંદ્રને આપેલા ઉત્તર સાંભળી ન્યાહાલચંદ શેઠ શાંતજ થઈ. પ્રસાદ પુરીએ આપવાનું વિસરી જઈ મહારાજને શું કહેવું એ વિચારતા હતા. તેવામાં મહારાજશ્રીએ શેઠ સામું ગંભિર દ્રષ્ટિથી જોઈ રહી બોલ્યા, કેમ શેઠ ! પ્રસન્ન છોને ?

શેઠ—મહારાજશ્રી! ઉપરની પ્રસન્નતા છે પણ અંદરની બીલકુલ નથી. હું હજારો દેશ પરદેશમાં ફર્યો. સાધુ સંતનો સમાગમ પણ પુષ્કળ કર્યો. પણ મનની ઉથળ પાથળ કદી મટતી નથી અને જોકે પૈસે ટકે તેમ પુત્ર પુત્રાદિક વિગેરે સુખ છે. પણ ચિત્ત સ્થિર રહેવું નથી એવું શું કારણ અને એ મન ઠંડુ થાય તો બધુએ કામ સરે એમ મને સમજાઈ ગયું છે. સંગ્રહણીનો રોગ મને થયો હતો ને પગે પાકવાની અપાર પીડા હતી. પણ મન ગાઢ નિંદ્રામાં જતું સારે રોગ અરોગ થતો. આ ઉપરથી એ રોગ મટાડવાનો ઉપાયની તાલાવેલી મારા મનમાં લાગી છે. તે કહો ને તેના પહેલું એ કહો કે ઘણા ઘણા દેશ પરદેશમાં ફર્યો પણ આ દેશમાં કળી-ગુગમાં સતગુગ શી રીતે આવ્યો છે. એ જોઈ હું તો દીગ્મૂઢજ

થઈ ગયો છું માટે હે દયાળો! આ વાતનો પ્રત્યુત્તર દયા કરી આપો તો ઠીક.

મંગળેશ્વર—શોકજી તમારો પ્રશ્ન સાંભળી મને પરમ આનંદ થયો. હવે તેના ઉત્તરમાં તમને જે કહું તે એક ચિત્તથી શ્રવણ કરો. તમોએ ઘણા દેશમાં મુસાફરી કરી છે. તેમ અનેક સાધુ સંતોનું સેવન કરીધું છે. છતાં તે વખત તમારું ચિત્તકામનાવાળું મલિન હોવાથી તમારા અંતઃકરણમાં તે શુદ્ધ બીજનો વાસ ન થયો. તેથીજ તમારું ચિત્ત સ્થિર ન થયું. હવે તમે કહો છો કે કળીયુગમાં સતયુગ ક્યાંથી? આ પ્રશ્નનો ઉત્તર તમોને આપવાનો કે સત્યયુગમાં કળીના ધર્મ ન હોય. ને કળીયુગમાં સત્યયુગાદીના ધર્મ નજ હોય, એવો કાંઈ નિયમ નથી. કારણ તેવા હજારો દાખલા જોવામાં આવે છે કે સતયુગમાં પણ સહસ્ત્રાર્જુન જેવા મલીનો ઉમ્મન થયા છે. ત્રેતામાં રાવણ જેવા દુષ્ટો તેમ કેકે રજક જેવા પણ કળીયુગના ધર્મરૂપ ઉમ્મન થયા છે તેમ દ્વાપરમાં કૌરવ કંસ જેવા થયા છે. તેમ વેનરાજા જેવા સતયુગમાં પણ થયા છે. તેમ કળીયુગમાં નરસિંહ, મીરાં, વામદેવાદિ, મહંત, ઋષિ તેમ હજારો ભક્તો થઈ ગયા છે. આ ઉપરથી પણ કળીયુગમાં સતયુગ ન હોય એવો કાંઈ નિયમ નથી. સતયુગ ત્રેતા, દ્વાપર, ને કળી એ કાળની મોટી સંજ્ઞા છે. જેમ માસ, સંવત્સર તેમાં રાત્રિપણું ને દીવસપણું તેને ફેરફાર થતો નથી. તેમ કાળમાં કાળત્વપણુંનો લોપ થતો નથી.

સ્વસ્વરૂપાકૃતિ સવનું અધિષ્ઠાન છે.

કદાચ આ ઉપરથી તમારું મન સમાધાન પામી એમ પ્રશ્ન કરવા ઇચ્છેકે ભલે કદાચ એમ જોવાય છે. માટે બની શકે. પણ સત-યુગમાં ગણત્રી માત્રજ પાપી થઇ ગયા છે. તેમ કળીયુગમાં ગણત્રી માત્રજ સદ્-પુરુષો થઇ ગયા છે. પણ આ સદ્ગુણો સમાજ એકજ વખતે આવે સત્ત્વ ગુણમય દેખાવાનું શું કારણ ? એ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે કળીયુગમાં એકજ કુટુંબ સાદી નિષ્ઠાવાળું તમો જોતા હશે. તેમાં પણ તેમાંનો નેતા પુરુષ ખાસ મુખ્ય ધર્મવાળો હોય છે ને તેનીજ નિયંત્રણા મુજબ બીજાં બધાં વરતે છે. તેનાથીજ દિન પ્રતિદિને સદ્નિષ્ઠામાં વૃદ્ધિ થયેલી ઓછા વધારે પ્રમાણમાં અનુભવી હશે? ને તે સદ્નિષ્ઠાવાન નેતાના સહવાસી પુરુષો વા સ્ત્રીઓ સદ્નિષ્ઠાવાન બનતાં ને બન્યાં હશે ! તો આ ઉપરથી ખરું જોવા લાયક એક વસ્તુ અત્રે છે, સદ્નિષ્ઠાવાનનો શુદ્ધ સંકલ્પ એજ. સઘળા ઉદ્ભવનું ખરું કારણ છે. એશુદ્ધ સંકલ્પમાં સદ્નિષ્ઠા એ સ્થિર શાંત ને ગંભિરને અચળ ધર્મવાળી છે. જે સ્થિર, શાંત, ગંભિર, અચળ ધર્મવાળું હોય તેજ સદ્સ્વરૂપ હોય. જે સદ્સ્વરૂપ હોય, તેજ સર્વનું અધિષ્ઠાન હોય. જેમ આકાશ સ્થિર, શાંત, અચળ, ને ગંભિર છે. તેથીજ સર્વ વસ્તુનું ઉપાદાન કારણ જોવામાં આવે છે. તેવીજ રીતે આપણા મહા-રાજ પ્રબોધચંદ્રરાયજી કેવળ શુદ્ધ સ્વરૂપજ છે. અગર તેમને બીજા

સ્વરૂપમાં કહીએ તો જે અન્નરામર નિત્ય શુદ્ધ અમૃત સ્વરૂપ સર્વનું જીવન છે. તેના તેઓ પરમ વિશ્વાસુ દૃઢ ભક્ત છે. જેમ અમૃતનો ઉપાસક બીજા માણસને અમર બનાવે છે તેમ આ પ્રમોધચંદ્રરાય પોતે આભૂમંડળનો સમષ્ટિ પ્રાણ હોવાથી જેમ પોતાના અંગને પોષવાથી તુષ્ટિ, પુષ્ટિ થાય. તેમ તે પોતાની અમૃતમયી સંકલ્પ સ્થિતિથી આર્દ્રસર્વ પ્રપચ્છ જળને અમૃતમય બનાવી દીધું છે. હે શેઠ તમે વિચાર કરો કે આપણું માથું આશરે દશશેર કરતાં વધારે વજનનું છે. તેનો ભાર આપણને નથી લાગતો ને. ખભે મુકેલી વસ્તુનો ભાર લાગે છે. એનું શું કારણ? ફક્ત હુંમય સંકલ્પ તેથીજ. એજ સંકલ્પ બદલાઈ મારાપણના રૂપનો થાય છે. (માથુ દુઃખે ભારે) ત્યારે માથું ભારે શલ્ય જેવું લાગે છે. માટે હે મુમુક્ષુ આ પૃથ્વી સત્યયુગ મય દેખાવાનું કારણ આ પ્રમોધચંદ્ર રાગની અમૃતમય સ્વસ્વરૂપપણાની દૃષ્ટિ છે. માટે હે શુદ્ધાત્મન તમે તેના પ્રાણને તમારાથી બંને તેટલી ચુક્તિથી પુષ્ટિ તુષ્ટિ આપો. આ સમયે પ્રજામાં જે આનંદ આનંદમય લાગે છે. તે તેના અમૃતમય સ્વભાવનો પ્રત્યાઘાત છે. માટે તમે પણ પ્રત્યાઘાત ઉપજાવનારા થઈ. શાંત સ્વરૂપને નિરંતર દેખ્યા કરો.

હે શુદ્ધાત્મન:-તમારા મનમાં કદાચ એમ પ્રશ્ન થાય કે સદા શુદ્ધ સ્વરૂપ મહારાગ્નનો શુદ્ધ સંકલ્પ નિરંતરનો હોવા છતાં મારે જેવા વાસનાની ગડબડમાં ગડબડતા હોવાનું શું કારણ હશે વાં? તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે,-આકાશમાં વરસાદનું પાણી ખરેખર પીવા લાયક શુદ્ધ નિરવિકાર છે. છતાં ભોંયપર પડવાથી જેવી જેવી ઉપાધી વાળા સ્થળમાં તે પડે છે તેવી તેવી ઉપાધીવાળુ થઈ તેવા તેવા ઉપયોગમાં આવે છે, ઉકરડામાં પડેલાં પાણીથી હાથ નાજ ધોવાય,

રસ્તામાં પડેલું નજ પીવાય. કૂવાકે સરોવરમાં પડેલુંજ પીવાય. તે મુજબ જો કે સર્વ પ્રાણીનો સમષ્ટી પ્રાણ પ્રમોધ્યદ્રરાયનો શુદ્ધ અમૃતમય સકલ્પજ છે. છતાં અવિદ્યા માતાની ગુદી ગુદી ઉપાધીઓના સંપર્કમાં પડેલું તે તત્વ, તેવી તેવી વાસનાવાળા આકારનું દેખાય છે. મદિ એજ અમૃતમય દ્રષ્ટી, સઘળાનું શુદ્ધ જીવન કે કળીયુગમાં સતયુગ દેખાવાનું ખરું કારણ છે.

શેઠ ન્હાલચંદ્ર ? ખરેખર તમે તમારું નામજ સાખીત કરી શક્યા નથી તો ખીજી શી વાત કહેવી. અર્થાત્ તમેએ તમારી જીંદગી કયારે ભેગો કરવામાં ગાળી છે. જેથી તમે તમારા મનનું શાંતવન કરી શક્યા નથી. હવે તમારા પ્રશ્નનો ઉત્તર જો કે હાલ હું તમને આપી શકું તેમ છે, છતાં તમેને તે એટલો બધો અસર નહિં કરે. એટલાજ હેતુથી હું તમને હાલ કહીશ નહિં. તમે વિચારો કે મક્કમન સાડી જેવાં લુગડાંને ખરેખર રંગ લગાડવાનો હોય છે ત્યારે તેને ઘણુંજ ઉજળું કરે છે. અને બ્યારે ખરેખરી સફાઈમાં આવ્યું એટલે જેટલા પ્રમાણમાં રંગ લગાવવો હોય તેટલો લાગી શકે છે, તેમ તમારા દિલને શુદ્ધ કરવારૂપ હાલ ધોવાની ક્રીયા કરવાની ખાસ જરૂર છે. તેટલા માટે તમારે અવશ્ય કર્મ કરવાનાં છે. જો કે તમેએ સક્રમિક કર્મો ઘણાંએ કરેલાં છે. છતાં તે તમેને આ વખતે શત્રુની ગરજ સારનારાં થઈ પડ્યાં. ઘણાં ઘણાં આંસુડાં લાવી સાંકળાં ને કલાં પેહેરનારી બાળાને પગમાં લોહી નીકળી દુઃખ પામવા શિવાય ખીજી તેનું કેવી જાતનું સુખ મળે છે વાર ? જે લોકોએ શ્રવણ શતધા કયું છે. છતાં જેમને જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું નથી. તેને માટે ભગવાન કહે છે.—**કર્મણ્યેવાધિકારસ્તે માફલેષુ કદાચન ॥**

માકર્મ ફલહેતુર્મુર્મા તે સંગોઽસ્ત્વ કર્મણિ ॥ ૧ ॥ હે અરજુન તારો ફક્ત કર્મ કર્યા જવામાં અધિકાર છે તેના ફળમાં નથી. તું કર્મના ફળનો હેતુ માંધાવ. તેમ તારી અકર્મ એટલે કર્મ ન કરવું તેમાં ધ્યાન ન થાવ.

આ પ્રમાણે આચાર્યોનું કહેવું છે માટે તમે નિષ્કર્મ કર્મ કેટલીક મુદત કર્યા જાવ. તમે એમ નહિ સમજતા કે, નિષ્કર્મ કર્મ કર્યાથી મારી મેહેનત મિથ્યા વધી જશે ! પણ ના ના એતો ખરેખર સત્યા કે સદસ્ત્યા કે લક્ષ્યાંશ કરતાં પણ તે ફળ વધી જશે. આપણે ગંગામાં ડુબકી મારીએ છીએ તે વખત આપણા માથાપર લગ્નરો મણ પાણી હોય છે. પણ તેનો ભાર લેશ આપણને લાગતો નથી પણ માથે પાણીનો ઘડો મુકેલો હોય તેનો ભાર લાગે છે. હે ભલા શેઠ નિષ્કર્મ કર્મ કર્યા શિવાય ચિત્ત શુદ્ધિ વિનાના વિધુર મુમુક્ષુઓ **આચાર્ય દેવો ભવઃ માતૃ દેવો ભવઃ પિતૃ દેવો ભવઃ** એ વેદની શ્રુતિનું ઊલ્લંઘન કરી જ્ઞાન કે ભક્તિ મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે. તે કોઈ પણ મેળ શિવાયના ઉભયબ્રહ્મ થઈ ભટકા મારે છે. હાલ તમે તેવી સંખ્યા જોશો તો જોઈએ તેટલી જોવામાં આવશે. માટે તમે નિષ્કર્મ કરવાની ઉત્સુકતાવાળા થાવ થોડું પણ નિષ્કામ કર્મ કેટલું ભારે થઈ પડે છે તે તમે સાંભજો. નિષ્કર્મની આવશ્યકતા. દ્રષ્ટાંતઃ પૂર્વે વારાણસી નગરી (કાશીક્ષેત્ર) જેમાં અધમ ઉધારણ દ્યાળ પિતાક પાણી વિશ્વંભરવિશ્વેશ્વર સકળ જગતનું કલ્યાણ કરનાર વશેલા છે. એવી પુરીમાં પુર્વના સમયમાં એક ધર્મનો કાંટો ને બીજું કરવત. બન્નો હતો તેવું પુરાણી ગાથા ઉપરથી માલુમ પડે છે. (તેટલા માટે આજે કેહેવાય છે કે, કાશીએ જઈ કરવત મુકી આવો. વિગેરે)

એક સમય એક દરીદ્રી ગૃહસ્થાશ્રમમાં મુખ્ય બ્રાહ્મણ કુટુંબવાળો હતો. તેના દાદાએ રૂ. ૨૦૦૦૦ રૂપિયા ખરચી મહાન માહારફ કર્યો હતો. હવે બ્રાહ્મણ પોતે મુખ્ય હોવાથી કુટુંબનું પોષણ મહાદુઃખથી થતું હતું તેમાં અધુરામાં પુરું ગૃહપત્નિ સાક્ષાત શંખણીનો અવતાર હતી. રાત્રી દિવસ કકળાણ કરે અને હંમેશ કલ્યા કરે કે તમે તમારા દાદાનું પૂન્ય વેચી આવી પૈસા ઉપજાવી લાવો. આ ભોળો જડ પણ શ્રદ્ધાળુ બ્રાહ્મણ તે વાત ગણકારતો નહિં. મનમાં બડબડતો કે બહા ભગવાન હું મારાં ઘરડાંને નર્કમાં નાંખું કે શું ! આ પ્રમાણે ઘણી વાર કંકાસનો પ્રસંગ આવ્યો. છેવટે બિચારો બ્રાહ્મણ કંટાળી ગયો ને કહ્યું લાવ. તું જ્યારે બહુ આગ્રહ કરે છે ત્યારે પૂન્ય વેચી પૈસા લઈ આવું. માટે વારાણસી પુરી જવા સાંઠ કાંઈ ભાથું કરી આપ. આ શબ્દ સાંભળતાં વારમાંજ પ્રસન્ન થયેલી. કુભાર્જએ બેશર આર શેર દુધનું ભાથું કરી આપ્યું. બ્રાહ્મણે સવારના પોહોરમાં દોરી લોટો ને ખાવું લેઈ પંથ કાપવા માંડ્યા. ચાલતાં ચાલતાં મધ્યાહ્ન થયો. ભુખ પણ લાગી આસપાસ નજર કરી દૂર જોયું તો એક ગંભિર વડ ને કુવો જોવામાં આવ્યાં. ત્યાં જઈ પોતે હાથપગ ધોઈ ભાથું ખાવા બેઠો. એટલામાં એક કુતરી જે અંતરીયાળ પડેલી બખોળમાં બે દિવસથી વીચાઈ હતી. તેને અનાજપાણી મળ્યે બે દિવસ થઈ ગયા હતા. તે કુતરી વળખાં મારતી બ્રાહ્મણ આગળ વસોપાત કરવા લાગી. બ્રાહ્મણે જોયું કે આ બિચારી વીચાયેલી કુતરી બહુજ ભુખી છે. જેથી તુરતજ થોડીક પુરી નાંખી તેજ વખતે (જ્ઞાતાર્પણ કર્યું.) કે જે જોત જોતામાં તેના પેટમાં અદ્રશ્ય થઈ ગઈ જાણી ક્યાવિષ્ટ બ્રાહ્મણે ફરીથી વધારે પુરી ભાંગી તેના આગળ

નાંખી દીધી. ને એ લોટા પાણી કુવાના થાળામાં રેડી આવ્યો ને ત્યાર બાદ ખાવા બેઠો. પેલી કુતરી બધું ખાઈ જઈ પાણી પીધું કે સંતોષ થઈ ચાલી ગઈ. હવે તે બ્રાહ્મણ ઘણેજ ભુખ્યો થવાથી બધું ઊડાવી પાણી પી. લુગડું ખંખેરી રસ્તો કાપવા માંડ્યો. રાત્રિના ૮ વાગ્યાના સુમારે આ બિચારો. અન્નણ્યો જડ બ્રાહ્મણ કાશીમાં પોહ્યાંઓ ને ચિંતા થઈ કે ભક્ષા ભગવાન થાક ને ભુખ બંને લાગ્યાં પણ અહીં આપણને ખાવાનું કોણ આપનાર હતું. અરે ખાવાનું તો રહ્યું પણ સુવાનું ક્યાં. એમ વિચારતો વિચારતો એક વૈરાગીની ધર્મશાળામાં પોરણી મૂકી બેઠો. થોડીકવાર પછી બાવાજી બોલ્યા. અમે મુસાફર કુન હે કીધરસે આતાહે. તેના ઉત્તરમાં બ્રાહ્મણે બધી હકીકત કહી તે સાંભળી સાધુ બોલ્યા જો ભાઈ તેરે રહેના હોવે તો રોટી પકાકે ખા લે. નહીંતો હ્યાં ભુખાઈ રહેનેકા ગુરૂકા હુકમ નહિ બ્રાહ્મણે આનાકાની તો કરી પણ મહારાજ તેને કાઢી મૂકવા તત્પર થયા. પણ જ્યારે ઘણાજ કાલાવાકા કર્યા ત્યારે સાધુએ ખીચડી આપી કે જે ખીચડી ઓરી ખાઈ નિશ્ચંતથી સૂઈ રહ્યો. મનમાં વિચાર્યું કે ભક્ષા ભગવાન, આપણે ભુખી કુતરીને ખવરાવ્યું તો ભગવાને નાના કેહેતો મોઢામાં કોળીયા ઘાલવા જેવું કર્યું. એમ કરતાં ભગવાનની મોટાઈ સંભાળતાં નિંદ્રાવશ થયો. પ્રભાત થતાં સાધુને પગે લાગી ગંગાજી પર જઈ સ્નાન કરી કાશી વિશ્વેશ્વરનાં દર્શન કરી પૂછતો પૂછતો ધર્મના કાંટા આગળ આવ્યો. ત્યાં એ ચાર બ્રાહ્મણને એ ત્રણ સારા શ્રીમંત શેઠ લોકો બેઠા હતા. ત્યાં જતાંવારમાં પોતાની હકીકત નિવેદન કરી એટલે તેઓએ જણાવ્યું કે તમારા પૂન્યની એક પત્રિકા હખી પેલા પક્ષમાં મૂકો તેથી જે કીમત થશે. તે આંકે ખીજું

અટકશે. આ સાંભળી બ્રાહ્મણે ને પ્રમાણે કયું તો ધર્મના કાંટાનું પડ્યું. ફક્ત રૂ. ૧૦૦)ના આંકડા આગળ જઈ ઉભું રહ્યું. એટલે મુખ્ય ગુમાસ્તે કહ્યું, મહારાજ રૂ. ૧૦૦) આપ્યા જોઈએ તો લઈ લ્યો. આ સાંભળી મહારાજ લાલ પીળા થઈ બોલ્યા તમે સઘળી લુચ્ચાઓની ટોળી ભેગી થઈ મારા જેવા બોળાઓને ઠગવા બેઠા છો. વિગેરે અનેક શબ્દો કહી ઠંડા પડ્યા. જ્યારે મહારાજ ઠંડા પડ્યા ત્યારે, શેઠીયા બોલ્યા, મહારાજ અમે ઠગારા નથી પણ તમારું સમજવું ભુલ ભરેલું છે, વાંચ તમે આ મહારૂઢ વિષે જે જાણતા હોતે હકિકત કહેવા મહેરબાની કરશો, બ્રાહ્મણે કહ્યું. મારા દાદાએ (૨૫૨) ગામ તેડ્યાં હતાં. (૬) દિવસ ન્યાત રાખી હતી પવાલિઓનું લઢાણું ને ન્યાતની બૈરીઓને સાલ્લા વિગેરે વેહેંચ્યાં હતાં. વળી એમણે એમના બાણેજ જમાઈ ભત્રિજ જમાઈ જેવા સગાઓને બ્રહ્મા વિગેરે ઋત્વિજને વરાતી મનમાનિતી દક્ષણા આપી હતી, વિગેરે આ સઘળું સાંભળી રહ્યા પછી, તેઓ બોલ્યા મહારાજ એનું નામ પુન્ય નહિ, એતો એમણે જશનો ગાંસડો માથે લીધો, ફક્ત રૂ. ૧૦૦) ની કિંમત જોટલા કોઈ પરમાર્થ જમ્યા હશે. તે રૂપીયા અહીં બોલે છે માટે લેવા હોય તો આપની મરજી, બ્રાહ્મણ મનમાં સમજ્યો કે શાહુકાર ખરું કહે છે, માટે મુવું એટલા માટે કોણ વેચી નામ બગાડે અરે નથી આપવું આ વિચારી ચીઠ્ઠી ઉપાડી ગજવામાં મુકી ત્યારે શેઠીયા બોલ્યા મહારાજ વાંચ પીળું કાઢી પુન્ય છે, હોય તો લાવો તે સાંભળી વિચાર્યું લાવ જીવ ગમ્મત તો થકી કરીયે આપણું એમાં શું જાય છે “ કુતરીને નાખેલું અમુર્ધાંશ ખાવાનું પુન્ય ” આ નામેની ચીઠ્ઠી પલ્લામાં મુકી, કે તુરતજ

આંકડે સવા લાખ રૂપિયા આવ્યા, તે જોઈ શેડીયા બોલ્યા મહારાજ સવા લાખ રૂપિયા આવ્યા માટે હ્યો આ સાંભળી બ્રાહ્મણે. હમકી ગયો ને પોતાને કાંડે બચકું બચું ને બોલ્યો કે અલ્યા ભાઈ હું તે જાગું છું કે ઉઠું છું, પેલા લોકો અચંબામાં પડી ગયા તે બોલ્યા, મહારાજ તમો જાગો છો પણ આનું કારણ શું? મહારાજ કહે છે ભાઈ સવા લાખ રૂપિયા શા, શેડીયા કહે છે ખરેખર તમો જાગો છો રૂપિયા સવા લાખ ખોટા નથી કહોતો રૂપીયા કહો તો હુંડી ને કહો તો સોનું તમને બંધાવીયે ને કહો તો ઘેર પહોંચાડવા આવીયે. બ્રાહ્મણને પતિત પડીને કહ્યું આનું શું કારણ તે વેળાયે તે લોકોયે હકિકત થયેલી માંગી તે માહારાજે યથારીતિ બધી હકિકત જણાવી એટલે એક વૃદ્ધ બ્રાહ્મણે કહ્યું માહારાજ એ કુતરીયે નથી ખાધું એતો સાક્ષાત પૂર્ણ પુરુષોત્તમ દયાળુ વેશ્વાનર ભગવાન જન્મ્યા છે સાંભળો ગીતામાં કહ્યું છે કે **મહં વૈશ્વાનરો ભૂત્વા પ્રાણીનાં દેહમાશ્રિતઃ ॥ પ્રાણાપાન સમાયુક્ત પચામ્યન્નં ચતુર્વિધમ્ ॥** માહારાજ પ્રથમ ભગવાન જન્મ્યા એજ તમારા સવા લાખ રૂપિયા છે માટે હ્યો, બ્રાહ્મણે વિચાર્યું કે ભણા ભગવાન આ જન્મે કાંઈ કર્યું નથી, તો રસ્તામાં ખાવું શું લઈ જઈશ. માટે મુઓઆ સંસાર એ તો ભગવાન એની લાજ રાખશે, નથી આપવું ભાઈ, શેડીયા બોલ્યા કેમ રે ભાઈ વિચાર કર્યો બ્રાહ્મણે કહ્યું રસ્તાનું ખાવું જોઈયે. બ્રાહ્મણની આ નીળા જોઈ શેડીયા ખૂશી થયા તે બ્રાહ્મણના ગજવામાં પાંચ મોહોર ઘણા આગ્રહથી નાંખી ભોળા માહારાજ તુરતજ ભાથું લઈ ચાલવા માંડ્યું ચાલતાં ચાલતાં ગામ નજીક આવ્યું એટલે ચિંતા થઈ આ મારા બાપ રાંડ મને કુટી નાંખશે હવે શી વસ્તે આ માતા મારી મા આ મારા દેવ, આ ભેરવ, આ રાંડ

પાણી કે ઘોવા ગયેલી હતી કે મોકલતો એમ વિચારતાં ચાલવા માંડ્યું, રસ્તામાં આમળાનું ઝાડ આમળાથી ભરપુર જેવામાં આવ્યું, એટલે માહારાજે આમળા ઉપર ચઢી. ઉચ્ચકાય તેટલા આમળાં ઝોળીયામાં ભરી ભગવાનનું સ્મરણ કરતા ચાલ્યા. દૈવજોગે ઐરી પાણી ગયેલી ને છોકરાં આંગણમાં રમતાં હતાં બ્રાહ્મણે ઘરમાં જઈ વહેલો વહેલો ઝોળીયો એક નાની કોડીમાં મુકી પાણી પી સરાક ચોરે ડાસાઓની જોડે જઈ બેઠો હવે તેની પેલી ઐરી પાણી ભરીને આવી એટલે છોકરાંએ જણાવ્યું તે પ્રમાણે તેઓની જોડે કોડીમાં જોડે, આમળાપુર મોતી દીડાં બાઈએ તેમાંનું એક વટાવી દાળ, ભાત, કંસાર શાક તૈયાર કરી છોકરાંને બોલાવા મોકલ્યાં એ ત્રણ તેડાએ ન આવ્યો ત્યારે ઐરી જાતે ગઈ એટલે ડાસાઓએ ધકેલીને ઘેર મોકલ્યો ઐરીએ સ્નાન વિગેરે આદર સત્કાર બતાવ્યો પણ બિફળ ભાઈ તેથી વધારે ભડકવા લાગ્યા હુંકમાં સ્નાન કર્યા પછી. બાઈએ બીવાનું કારણ પૂછ્યું ને તે તેણે કહી બતાવ્યું, બાઈએ પ્રેમ ધરી કહ્યું. સ્વામીનાથ જૂઓ તમારી પુછ કહી કોડી બતાવી જે જોઈ બ્રાહ્મણ પ્રસન્ન થયો ને પછી શેષજીવન બંનેઓ નિષ્કામ કર્મમાં ગાળી ઈશ્વર શરણ થયાં. હે શેડ કહ્યું છે કે

“ કખીર કહે કમાલકું દો અક્ષર લીખતે, કર ખૂદકી બંદગી ભુખ્યાકું અન્નદે ” માટે નિષ્કામ કરવું તે અત્યંત શ્રેયસ્કર છે.

શેડ ન્યાહાલચંદ—કૃપાળુ પ્રભો? આપનું કેહેવું ખરેખર અમારું હિતસ્વિ આભુપણ છે. ને તે પ્રમાણે હું વર્તિશ પણ હે પ્રભો અમને સંશય એ છે કે આ વખત શું હમારી બુદ્ધિ તમારો બોધ કેમ ના સમજે અમો ભલભલા હિસાબ કિતાબ તેમ ભારે ભાંજગે, ચૂકાવવા

જેવી ઝીણી બુદ્ધિવાળા છીએ છતાં આ વાતની સમજણ કેમ ના પડે વારં !

માહાત્મા—ભાર્ગ એ વાત ખરી. બુદ્ધિ વ્યવહારમાં ઘણી ઝીણી પણ નિરંજન વસ્તુને જોવા લાયક નહિં કારણ, એ વસ્તુ મનને પાણી-થી અગમ્ય છે, તે વસ્તુને વ્યવહારિક બુદ્ધિ શી રીતે જોઈ શકે. “માહા-ત્મા નિશ્વળદાસ કહે છે કે ॥ **જો સુખ** નિત્ય પ્રકાશ વિભુ, નામ રૂપ આધાર ॥ મતિન લખે જિહ્વિમતિ લખે, સોમે શુદ્ધ અપાર ॥

અર્થાત્ જેને મલિન બુદ્ધી પહોંચી શકતી નથી પણ શુદ્ધ બુદ્ધિ પહોંચી શકે છે. માટે વ્યવહારિક બુદ્ધિ મલિન હોવાથી ગંભિરતત્ત્વને પિછાની શકતી નથી, સૌથી અસ્માની ધાર બહુ ઝીણી હોય છે, પણ તેનાથી લાકડું નજ કપાય તે કાપતા વારમાંજ ધાર વળી જાય, હીરા માણેકય અધારાને દુર કરે પણ કાદવનો લોચો તેને ઢાંકી દે તેમ જડય બુદ્ધિમાં પડેલું, તત્ત્વજ્ઞાન કદીપણ દીપતું નથી. પણ તેને અદ્ભુત ઝાંઝવાના જગ જેવું તેને સૂઝે છે, માટે ભાર્ગ તમો નિશ્ચય કેમ માનો કે નિષ્કામ કર્મથી શુદ્ધ થયેલી બુદ્ધિ આત્માને જોતી નથી પણ આવળુંનેજ દુર કરે છે, (અને તેજમુદ્રાસર આચાર્ય પ્રભુ કહે છે. **આશ્ચર્યવત્પર્યતિ કવચિદેનં ૬૦**) શ્રદ્ધાળુ પાત્ર શિષ્યો હોય ને ગુરુ આશક્તિવાન જડ હોય તો (ગોરજીને વાધ વતુરે છે રે વાધ વતુરે છે. નામનો આનંદ્ય કરતાં વાધેપેટ ફાડ્યું.) ગોરજીની પેઠે થાય.

પ્રેમી ગુરૂ ને જડ શિષ્ય.

વક્તા કુશળ ને પ્રેમિ હોય પણ શ્રોતા જડ મુર્ખ હોય તો તેનું પણ પરિણામ ધણું જ ભયંકર ઉપજે છે. તે સાંભળો. કેટલાક વરસપર કોઈ એક નદીના તટપર એક ગામ હતું ત્યાં એક ડોસી રહેતી હતી. તેને ચાર દીકરા હતા. ભોંય ભાડું વિગેરે સુખી કુટુંબીની હતી. એક વખત એક બ્રાહ્મણ સારો પ્રેમિ ચાતુર્માસમાં ગામડાંઓમાં કથા કરી ત્યાંથી પૈસા વિગેરે લઈ ઘર તરફ જવા નિકળતાં સાયંકાળ નજદિક થયેલો જોઈ તેજ ગામમાં પેડો ને તપાસ કરતાં બ્રાહ્મણનું એકજ ગૃહ હતું ત્યાં આવીને ડોશીમાને પગે લાગ્યો. ભાવવાળી ડોશીએ સારો આવકાર આપી માહારાજને ખાટલો પાથરી આપી સર્વ હકીકત પુછી જોઈ. બ્રાહ્મણે યથાવીતિ કહી. માહારાજને કથા કેહેતાં આવડે છે જાણી કથા કેવી લાગતી હશે. એવું ડોશીમાએ પુછ્યું, ખેટા કથા કેવી લાગતી હશે બ્રાહ્મણે તેમને મહાભારતની રસીક વાર્તા સંભળાવી. જે સાંભળતાં ડોશીને રસ ઠીક પડ્યો. રાત્રે વાળુ કરી રહ્યા ત્યારે ડોશીએ ચાર છોકરાઓને કહ્યું, ખેટા બ્રાહ્મણ બહું ભણેલો છે. ને કથા પણ સારી કહે છે મને સાંભળવા મન છે. છોકરાએ કહ્યું ભણે તમે સાંભળો. માહારાજને સારી રીતે ખૂશી કરીને વિદાય કરીશું. આવો ઠરાવ થયા પછી ડોશીએ મહારાજને રાખ્યા. ને સાત દહાડાની ભાગવતની સમાહ સાંભળવાનો વિચાર જણાવ્યો. મહારાજે ખૂશી થઈને કહેવા માંડી કેહેતાં કેહેતાં કપીલાખ્યાન આવ્યું એટલે મહારાજને પ્રેમનાં આંસુ આવ્યાં એમ કરતાં ધ્રુવનું આખ્યાન આવ્યું ત્યારે ભગવાનની ભક્ત વત્સલતા જાણી બ્રાહ્મણને આંસુની ધાર છુટી. એમ કરતાં ભરતાખ્યાન અન્નમિત્રોપાખ્યાન જેવાં ચરિત્રોમાં બ્રાહ્મણ માહારાજ ગદ્ગદ થઈ ગયા અને જ્યાં

પ્રહલાદજી આખ્યાન આવવા માંડ્યું ને જ્યાં પ્રહલાદનું દુઃખ ને પ્રભુની ભક્ત વત્સલતા એ બન્ને ભેગાં થવાથી શ્રાવણ ભાદરવાની પેઠે પંડિત મહારાજને આંસુ ચાલવા લાગ્યાં. આ જોઈ ડોશીમાને પણ એમ થવા માંડ્યું. એટલે મહારાજે પ્રેમિ ભક્ત છે એમ જાણી વધારે લલકારવા માંડ્યું. આ બધું જોઈ ડોશી રાત્રે દીકરાઓને કહે છે. બેટા ધર્મનું એક ભારે કામ છે. આપણી ચાંદરી ભેંસના પાડાને જે રોગ થયો હતો તેજ રોગ બિચારા બ્રાહ્મણને થયો છે. તે એ કે (બરાડા) પાડે છે. આંખમાં આંસુની અખંડ ધાર વહે છે માટે બેટા બ્રાહ્મણનો છોકરો બિચારો મરી જશે. માટે બે ચાર (ડામ) ટાઢા દયો. પુન્ય થશે, મુર્ખ છોકરાઓએ વાત ખરી માની રાત્રે મહારાજ ઉંઘ્યા ત્યારે ચપોચપ ચાર ટાઢા (ડામ) દેઈ દીધા. કહ્યો શેઠ એ ભક્ત કેવી વાર ? માટે તમારી વિકળ બુદ્ધિને માટે નિચે પમાણે રીતિ મુજબ છ માસ સુધી વરતો ઈશ્વર ભણું કરશે.

વિચારી ત્યાગવા થોડા.

શ્લોક

દેહેઽ સ્થિમાંસ રુધિરે ડહ મિતિ ત્યજ ત્વં ।
 જાયાસુતાવિષુ સદા મમતાં વિમુંચ ॥
 પદ્યાનિશં જગદ્દિદં ક્ષણમંગુરં હિ ।
 ચૈરાગ્યમાવ રસિકો ભવ યોગ નિષ્ઠ ॥
 ધર્મે મજસ્વ સતતં ત્યજ ભૂતર્હિસા ।
 સેવસ્વ સ્નાધુ પુરુષાન્ જહિકામ શત્રુમ ॥
 અન્યસ્ય દોષ ગુણ કીર્તન માશુ હિત્વા ।
 સત્યં વદાર્ચય શિવં મજ વામ્બુદેવં ॥

રાગ- સ્ત્રીઓને પુરુષના રૂપે અને પુરુષને સ્ત્રીના રૂપે લાવણ્ય, સંપત્તિ, લાવભાવ, ક્રૂપા ક્રિયાદિ જાણવાની જે વૃત્તિ તે રાગ કહેવાય છે.

દ્વેષ- આપણું જેણે બગાડ્યું હોય તેનું બગાડવા માટે પોતાના મનમાં જે ઈચ્છા ઉત્પન્ન થાય તે વૃત્તિ દ્વેષ કહેવાય છે.

કામ- સ્ત્રી, ઘર, ખેતરાદિ નાના પ્રકારનાં કામ કરવાની જે ઈચ્છા તે વૃત્તિ કામ કહેવાય છે,

ક્રોધ- પોતાની મન કામનાની અંદર વિદ્ધ કરનારની સાથે વેર રાખવું તે વૃત્તિ ક્રોધ કહેવાય છે.

લોભ- મળેલા પદાર્થનું અર્થ નહિ કરતાં વિશેષ મેળવવા માટે પ્રયાસ કરવો, અને તેમાંથી સ્વલ્પ અર્થ થાય તો તેને ખેદ કરવો તે વૃત્તિ લોભ કહેવાય છે.

મોહ- સ્ત્રી, પુત્ર, ધનાદિના ઐશ્વર્યમાં મોહિત થઈ એપરવાપણે રહેવું તે વૃત્તિ મોહ કહેવાય છે.

મદ- શરીર ધનાદિનું જોર બતાવી હું મારી ખુશીમાં આવશે તેમ કરીશ એ પ્રમાણેનું જે બોલવું તે વૃત્તિ મદ કહેવાય છે.

માત્સર્ય- બીજાની સંપત્તિ, સંતતિને જોઈ પોતાના મનને સહન નહિ થવું તે વૃત્તિ માત્સર્ય કહેવાય છે.

ઈર્ષા- આ દુઃખ મારા શત્રુને નહિ આવતાં મને કેમ આવ્યું એ વૃત્તિ ઈર્ષા કહેવાય છે.

અસૂયા- આ સંપત્તિ, સુખાદિ લાભ મારે જોઈતો હતો છતાં તે સામાને કેમ મળ્યો એ વૃત્તિ અસૂયા કહેવાય છે.

દંભ— આ કપટ ધર્મવડે મારા પૂજ્યપણની પ્રસિદ્ધિ થઈ છે અથવા થશે એ વૃત્તિ દંભ કહેવાય છે.

દર્પ— આ મારા રૂપ લાવણ્યની યરાયર કરી શકે એવું મારા શિવાય બીજું કોઈ નથી એ વૃત્તિ દર્પ કહેવાય છે.

અહંકાર— દરેક જગ્યાએ સ્વમતનો આગ્રહ કરવો, અને સામાન્ય બોલવું સાંભળવું નહિ તે વૃત્તિ અહંકાર કહેવાય છે.

શ્લોક

આસુરીં યોનિ માપન્ના । મૃઢા જન્મનિ જન્મનિ ॥

મામપ્રાપ્યૈ વ કૌતેય । તતોયાંત્યગ્રમાં ગતિમ્ ॥

ત્રિવિધં નરકસ્યેદં । દ્વારં નાશનમાત્મનઃ ॥

કામઃ ક્રોધસ્તથા લોભ । સ્તસ્માદેતન્નયં ત્યજેત્ ॥

એ છોડ્યા વિના કોઈ દિવસ કરેલાં શુભકર્મ ફળ આપતાં નથી;

એટલુંજ નહિ પરંતુ ઇશ્વરી નિત્યકર્મ કરવા છતાં મનુષ્યને

નર્કની પ્રાપ્તિ કરાવે છે.

ગ્રહણ કરવા યોગ્ય.

શમ— પોતાના મનની તમામ વાસનાને સમાવી મનને ઇશ્વર-ધ્યાનમાં જોડવું તે.

દમ— તમામ ઇંદ્રિયોને સમજવવા છતાં તે પોતાના દુર્ગુણો ન છોડે તો તેમનાકેપર હક કરી બળાત્કારે રોકી તેમના દોષ સમજવી શાંત કરવી તે.

શૌચ— મૃતિકા, જળવડે બાહ્યશૌચ, અને ઇશ્વરધ્યાન એ અંતર-શૌચ, એ કરવાથી મનુષ્ય તાત્કાળ પવિત્ર થાય છે.

સંતોષ- અનાયાસે પ્રારબ્ધયોગે જે કાંઈ મળી આવે તેટલામાં આનંદ માનવો તે.

બ્રહ્મચર્ય- ગૃહસ્થે માત્ર પોતાની લગ્ન કરેલી સ્ત્રીને નુકશાન આપવું ને તે સિવાયના તમામે કાયા, વાયા, મને કરી મૈથુન છોડી દેવું તે.

પ્રિયવાદ- ધર્મમર્યાદાનું રક્ષણ થાય અને શાસ્ત્રને દોષ ન લાગે તેવી રીતે મધુર વાણીથી સામા સાથે બોલવું તે.

સત્ય- યથાર્થ અને આનંદ ઉત્પન્ન થાય એવી રીતનું બોલવું અને ગાય, પ્રાણી અથવા ખીંચને નુકશાન ન થતાં પોતાના અસત્ય બોલવાથી સામાનું ભહું થતું હોય, તે વચન સત્ય કહેવાય છે. એને માટે ત્રાજવામાં સત્ય અસત્ય બંનેને મૂકી વળન કરતાં જેમાં પુણ્યની વિશેષ પ્રાપ્તિ થાય તેને સત્ય સમજવું.

ક્ષમા- ખીંચએ દુઃખ ઉત્પન્ન કરવા છતાં તે મનમાં નહિ લાવતાં પોતાના શરીરના પ્રારબ્ધનો વિચાર કરી તે દુઃખ સહન કરવું તે.

ઇન્દ્રિયનિગ્રહ- સર્વ ઇન્દ્રિયોને અશુભ વાસનામાંથી અટકાવી ધર્મ કાર્યમાં જોડવી તે.

દયા- પોતાના શરીરને દુઃખ થાય તે પ્રમાણે પ્રાણીમાત્રના દુઃખને જાણી મનમાં કળકળવું અને બને તેટલો પ્રયાસ કરી તે દુઃખથી તેમને છોડવવાનો પ્રયત્ન કરવો તે.

આર્જવ- સ્વધર્મને હાનિ ન પહોંચે તે પ્રમાણે સર્વ પ્રકારે સર્વની સાથે અડભાવ છોડી સરળ રહેવું તે.

દાન- ઇશ્વર સર્વના હૃદયમાં રહી સર્વનું રક્ષણ કરે છે, સ્વારે મારે અસત્ય થું કામ કરવું એ પ્રમાણે મનમાં ઇશ્વરનો ભય સખી અનાયાસે પ્રારબ્ધયોગે શરીરથી જે કંઈ સાઈ નબળું થાય તેને ઇશ્વરાર્પણ કરવું અને ભુખ્યાને અન્નાદિ આપવું તે

અહિંસા- કોઈ પણ પ્રાણીના મનને દુઃખવું નહિ. સ્વારે મરાય તો ક્યાંથીજ.

અસ્તેય- કોઈ પણ વસ્તુની જરૂર પડે તો તે વસ્તુ માગીને લેવી. એક તૂણ સુદ્ધાં માઆ વિના લેવું નહિ, તેમ રસ્ત્રમાં પડેલી વસ્તુને પણ લેવી નહિ, અને કોઈના પુસ્તકમાંથી કંઈ લખવાની જરૂર પડે તો તે પણ તેને પૂછીને લખવું.

અપરિગ્રહ- દ્રવ્યાદિ કોઈ પણ વસ્તુનો સંગ્રહ કરવો નહિ, કોઈ પણ દાન પોતાના હાથપર લેવું નહિ, જીવ્હા પાસે અસત્ય ભાષણ, પરાજ્ઞ અને અશુદ્ધ અન્ન ભક્ષણ કરાવવું નહિ, અને કોઈ પણ રસાસ્વાદમાં જીભને બંધન કરવી નહિ, તે.

પરોપકાર- દુઃખી મનુષ્યને સંસારનાં દુઃખો સમજાવી ઇશ્વર ગુરુભક્તિમાં જોડી આપવા તે.

તપ- ચંદ્રાયણ આદિવ્રત અતે જપ અનુષ્ઠાન કરી પોતાના દેહને કૃષ કરવો તે.

સ્વાધ્યાય- ગુરુમંત્રનો જપ કરી ઇશ્વરાર્પણ કરવો તે.

વિશુદ્ધમન- ઇશ્વરગુરુની ભક્તિ સિવાય તમામ વાસનાનો ક્ષય કરવો તે.

પ્રયાગસ્નાન- સત્વ, રજો અને તમોગુણને એકત્ર કરી શુદ્ધ સત્ત્વગુણી થવું (ત્રિવેણીસ્નાન) અથવા ઈંડા

પીંગળા અને સુપુમ્બા એ ત્રણેને ભૂકુટીની અંદર પ્રાણા-
યામવડે એકત્ર કરી બ્રહ્મસ્વરૂપને જોવું તે.

ભક્તિ- શાસ્ત્ર અને ગુરૂના વચનનું પ્રાણુ જતાં પણ ઉલ્લંઘન ન કરવું અને કાયા, વાચા, મનવડે ગુરૂ. ઇશ્વર અને સાધુ-
પુરૂષની સેવા કરવી તે.

પૂજા- તમામ દેહને દેવગરૂપ સમજી તેની અંદર રહેલા આત્માને પોતાનું સ્વરૂપ સમજી સર્વને અભયદાન આપવું એજ ઇશ્વર પૂજન છે. એનાવડે જન્મમરણ ટળે છે.

જ્ઞાન- આત્મા અનાત્માનો વિવેક કરી બ્રહ્મસ્વરૂપને જાણી તેમાં વૃત્તિ રાખવી તે.

ધ્યાન- ઇશ્વર, ગુરૂ અને સ્વાત્માને એક જાણી તે સ્વરૂપને હૃદયમાં કાયમ રાખવું તે.

આ પ્રમાણે ગ્રહણ લાગનો વિચાર કરી શુદ્ધ અને સત્ત્વમય આચરણ ધારણ કરી છ માસ સુધી અભ્યાસપૂર્વક યોગ આદરી તમે તમારા નામનો સ્ફુટ અર્થ આવી પુછજો એટલે તમારા શંશય વિષયાય દુર થશે. તમારા જીવનનું સાથેક થશે. મનની ગડબડનું સમાધાન થશે. દૈવિક ભાવો ઉત્પન્ન થઈ કૃતકૃત્ય થશે. પધારો આપને શુભ આશીર્વાદ છે.

એટલું બોલી મહાત્મા સમાધિષ્ટ થયા. ન્હાત્રયંદ શેઠ અંતરમાં ઘણા વિચાર કરતા કરતા ધર તરફનો રસ્તો કાપવા લાગ્યા. અને મનમાં ને મનમાં બડબડવા લાગ્યા. અરેરે મહાત્માશ્રીનાં નિષ્પ્રેક્ષી વચનો કેવાં નિર્મળ અને પવિત્ર છે. તેમજ જીવદયાની લાગણી કેટલી

બધી કોમળ છે. વાહરે વાહ લલા ભગવાન આવા દયાળુના સમાગમથી આજ આપણે તો નવા જન્મમાં પ્રવેશ કરવા પામ્યા. ઘણા દિવસ મેં ઘણા ઘણા સંત સાધુ વેરાંગી અને ગુરૂઓનાં મઠ મંદિર ઉકેલી નાંખ્યાં પણ આ તો કોઈ અલૌકિક મૂર્તિ અરે સાક્ષાત સદ્ગુરુ સન્નિધાનંદ તરણ તારણ અધમ ઓધારણ ભગવાનજ દીક્ષા. પણ દીઠે આપણું શું વળ્યું ? પેલા ત્યાગવા લાયક અને ગ્રહણ કરવા લાયક એમનાં કઠણ કડવાં અને મીઠાં મધુર મનહર વચ્ચેનાં જે છે તે છે. તો તેનું કેમ ? આ ધૂન્યમાં ને ધૂન્યમાં ઘર નજીક આવ્યા. ઘરમાં પેઠાં પણ મન અમન થવા લાગ્યું ખીનીલા જેવા બેખાકરા જેવા દેખાવા લાગ્યા. ઘડીમાં સંસાર સરોવરમાં તો ઘડીમાં માનસ સરોવરમાં ઝંપલાવા લાગ્યા. “પણ મારા વાંચક વૃંદ” આપણે તેઓની દશાને જરા ભુલી જઈ, આપણી કથાની નાયિકા રાણીયોગનિષ્ઠા અને તેના પતિ મહારાજ પ્રબોધચંદ્રરાય તથા પ્રધાન વિવેકચંદ્ર અને તેમની પ્રિયતમા ચંદ્રગૌરી તરફ જરા વિશેષ આનંદ લુટવા વળીએ. તે શું કરે છે, કેવા આનંદમાં નિમગ્ન છે. રાણી યોગનિષ્ઠા યોગમાર્ગની તત્વતા શોધતી પતિભક્તિમાં પૂર્ણ તક્ષિન થયેલી દક્ષમુદ્ધિની દેવી યોગનિષ્ઠા તે યોગનિષ્ઠાજ. ભાઈ તે પવિત્ર મહારાજ અને યોગનિષ્ઠાના ચરિત્રને જરા ચિત્તના પ્રદેશમાં સ્થાપવા અને તેમના પવિત્ર ચરિત્રમાંથી કાંઈક “સુબોધ સુધા” પીવા આનંદપૂર્વક તેમના રમણિય ઉદ્યાનમાં દૃષ્ટી સાથે ચાલીપે કે જ્યાં આ ન્હાલચંદ શેઠ પણ ઘેરથી નિકળી ઉદાશી ચહેરામાં મહારાજશ્રીનાં વચન યાદ કરતા કરતા તે ઉદ્યાનમાં શાંતપણાથી એક ઠેકાણે બેઠા બેઠા વિચાર કરી રહ્યા છે. “પણ તે ઉદ્યાન કયું ?”

❀ ચ દ્રભાગાનું ઉધાન. ❀

જમ ઝતુના પ્રચંડતાપરથી આયુધવાળા ધર્મમય પર-
 સેવારથી અલંકારવાળા મહાન તાપને શરમાવી દેનાર
 ચંદ્રભાગાના શિતળ મૃદુ પવનથી સુશોભિત અને
 અતિ ઉત્તમ અપૂર્વ સૂખને આપનાર જેમાં અનેક
 લક્ષ્યાપત્રો વડે ફળદ્રુપ થયેલાં વૃક્ષોથી દેદિધ્યમાન ઉધાનના પવિત્ર
 સ્થાનમાં સાયંકાળના સમયે માર્તુંડ ભગવાન અસ્તાચળમાં પ્રવેશ કરી
 પોતાની રમ્ય રશ્મિઓ સંકેલતા હતા. તેવા પ્રસંગે મહારાજ પ્રમોદ-
 ચંદ્રરાય અને મહાન પતિવ્રતા મહારાણી યોગનિષ્ઠા શુભ વાહનમાં
 ગિરાજી અણુચિત્ત્વમાં એક શિતળ ફૂંજમાં પધાર્યાં, બન્ને દાંપત્ય ધણા
 આનંદથી કેટલીક મીઠી મીઠી હૃદયને અપરમિત હર્ષ પમાડે એવી
 વાતો કરતાં કરતાં એક ખીજની દૃષ્ટિ એકત્ર ભાવવાળી કરી હશી
 પડ્યાં. આ હાસ્યનો હેતુ પરસ્પર પૂછવા ઉત્સુક બન્યાં.

યોગનિષ્ઠા—પ્રાણુનાથ ? આપના હાસ્યનો શો હેતુ છે ? આપની
 આ દાસીના હાસ્યથી આપનું અહિત તો નથી થયુંને ?

મહારાજ—(હસતાં હસતાં) હા તેમ તો ખરું.

યોગનિષ્ઠા—(જરા મનમાં વિચારી) હે દયાનિધે ? મારે વિષે
 જે શંકા ધરી હોય તે કૃપા કરી કહેશો ? મારા દોષને જણાવશો ?

મહારાજ—(શાંત મુદ્રાથી) તમો શું સુધારી શકશો ? મારા
 મનમાં ઉડી વજ્ર જેવી ગ્રંથી પડેલી ઉકેલી શકશો ?

યોગનિષ્ઠા—પ્રાણપતે ? આપના કોમળ હૃદય-કમળમાં એવી તે વજ્ર જેવી ઐથી શી બંધાઈ ગઈ. શું મારા હસવાથી બંધાઈ ગઈ ? ન ઉકેલે એવી શી વસ્તુ છે ? જે વડે ગુન્યવાય તે વડે કાં ન ઉકેલે ? આપ મારા હૃદયેશ્વર જે કાંઈ હોય તે સુખેથી આ આપની દાસીને જણાવો અને જૂલ થઈ હોય તે ક્ષમા કરો.

મહારાજ—ભલે ત્યારે તમારું અંતઃકર્ણ જાણવા ઇચ્છે છે તો જણાવી દઉં. હું પ્રિયતમા, પ્રાણેશ્વરી ! આપણે ઇષ્ટ કૃપાથી સત્ય ધર્મ નિયમથી આપણા સંસારને સુખમય જેવા ઇચ્છીએ છીએ. પ્રજાઓમાં પણ તેનું પાલન કરવા પ્રયત્ન સેવીએ છીએ. નિરંતર સંત મહાત્માઓને શીરોમણી ગણી તેના ચરણાવિંદની રજને ચાહીએ છીએ. નિર્ભજ અંતઃકર્ણ રહેવા તત્પર રહીએ છીએ. છતાં મારું મન કાલે સાયંકાળ સુધી તદ્દન શાંત હતું. રાત્રિનું ભોજન કર્યા પછી તમારા પ્રિય વંદન કમળને જેતાં પ્રયત્ન મારા મનને મથી નાંખે એવો કામ પ્રકટ થયો. જેત જેતામાં એકદમ મારો સંયમ છુટી ગયો. તમારા આકર્ષણથી સબંધમાં જેડાવવું પડ્યું, તે એટલી બધી જેર વ્યવસ્થામાં તક્ષિન થવાયું કે પ્રભાતમાં પ્રાતઃસ્મરણાદિક્રિયાઓ ન છુટકેજ થઈ. ઝીણી દૃષ્ટિથી જેતાં મને માણુમ પડ્યું છે કે હર હમિશ કરતાં કાલે તમારી પ્રયત્નતા વિશેષ પ્રમાણમાં હતી. જેનો પ્રતાપ હજીએ પણ વધુ ને વધુ મારા મનને આકર્ષે છે. હું રમ્ય રમા આવા રતિ પતિના તિવ્ર બાણોથી હું ધર્મજી છતાં મારા જેવાના મનને સંતાપે છે. તો એવી પીડારૂપ આવીપડેલી આ દુસ્તર ઐથીને કેવી રીતે છોડવી. તે જરાં કેહેશો ? યોગ્યનિષ્ઠા કહે, પ્રિયપ્રાણેશ ! આપ કહો છો તે અક્ષરે અક્ષર ખરું છે, પણ પોતાનું સત્ય સ્વરૂપ

મિથ્યા માનવા મનાવવા કોઈપણ ઇચ્છે ? એજ ન્યાયે સત્ય સ્વરૂપ જે તમારું મારું એકજ છે. તેની સત્યતાની સાખીતી કરતી હઉં. તેમાં આપની હાની શી ?

પ્રમોદચંદ્રરાય—બહે તમે તેમજ ઇચ્છતાં હો તો તે મારાથી ના કહી શકાય નહિ; માટે એ સંબંધનો જે સત્ય વિચાર હોય તે અવશ્ય મને જણાવશો.

યોગનિષ્ઠા—હે નાથ ! આપ ગુણગુની સમીપ હું ડાહી નથી છતાં આપની આજ્ઞા શીર ચઢાવી આપના આગળ મારા અલ્પજ્ઞ પણ સત્ય વિચાર જણાવું છું.

“કામનો હેતુ સ્થૂલ નથી પણ સુક્ષ્મ છે.”

મનુષ્યને કામ ઉત્પન્ન થવાનું કારણ આ સ્થૂળ પંચતત્વ નથી પણ સંકલ્પ છે. તે સંકલ્પ સુક્ષ્મ દેહમાં રહેલા મલિન વાસનાવાળા મનથી રચાયેલો છે. એ સંકલ્પને આપણે જેટલી મુદતવાળો લાગેો લાગ્યાવીયે તેટલી મુદત સુધી વધી શકે છે. જેટલા પ્રમાણમાં દુકાવીયે તેટલા પ્રમાણમાં તે ઘટી શકે છે.

યોગિ લોકો પોતાના બળનું પ્રમાણ જોઈ અને આટલી મુદત રહે તેવો સંકલ્પ કરે છે તો તેટલી મુદતે સમાધી છુટે છે. આજ નિયમ પ્રમાણે આપના સમીપ આ સ્થૂલ (દેહ) પંદર દિવસ રહું છતાં કોઈપણ વિકાર ઉત્પન્ન ન થયો ને કાલેજ થયો એનું કારણ શરીર નથી પણ મનોબળ છે. જે સંકલ્પના નામે ઓળખાય છે.

તેને માટે ગીતામાં શ્રી કૃષ્ણભગવાન કહે છે કે:-**ધ્યાયતો વિષયાન્પુંસઃ સંગસ્તેષૂ પજાયતે । સંગાત્સંજાયતે કામઃ કામા-ત્ક્રોધોઽ મિજાયતે ॥ મ. અ. ૨ શ્લો. ૬૨ ॥** વળી (કામંજ્ઞાના

મિતે મૂઠં સંકલ્પ પ્રમવાત્મકં ।) ઇલાદિ આ શાસ્ત્ર પ્રમણેની રીતે તમોને મદન ઉદ્ભવેલો તેવેળા હું તદન શાંતજ હતી, છતાં આપની વૃત્તિ સમજી જઈ તુરતજ મેં કૃત્રિમરૂપ ધારણ કરી લીધું, તમારા મનનો મોહ વિશેષ છે એવું જાણવાથી હું સમજી કે આ મોહ જ્ઞાનથી નહિ પણ ક્રિયાથીજ મરશે. (કારણ ક્રિયાથી શાંતિ પામતાં સ્વસ્વરૂપાકાર થવા વૃત્તિ આતુર થઈ વલખાં મારશે એવા નિશ્ચયથી કાર્યની યોગ્યતા ધરી.) હે હૃદયકાંત ! આ ક્ષણીક આત્માનંદ ઉપરથી જો આસ્થા હી ગઈ હોય તો આપણે તેને બીજા રૂપમાં બદલી નાંખીએ જેનું એક ગંભિર સહજ શિતળ પરિણામ ઉપજે.

પ્રમોદચંદ્રરાય—પ્રિયતમા ! તમારા મહાન્ જ્ઞાન શક્તિના વિચારો આજ મને પર્મ આનંદ આપી કૃતકૃત્ય કીધા છે. તમારી સત્ય આત્મ બોધિક વાર્તા વેદના ભેદને તોડી આગળ વધી છે. તેથી ઘણો સંતોષ પામ્યો છું, માટે આપણું અત્યંત શ્રેય થાય તેવો પ્રથમ વિચાર કરી કરવા લાયક કૃત્યોને અને ધરવા લાયક ધર્મોને આચારમાં મુકીએ.

યોગનિષ્ઠા—ભલે દયાસિંધો ! આપણે કોણ અને આપણ અરસપરસ કેવી રીતે સંબંધમાં જોડાયા છીએ તે વિષે મહાન્ વિચારવાનું છે. તે વિચાર આપના આગળ પ્રદર્શિત કરું છું તે દયા કરીને જરા સાંભળો.

“ આપણે કોણ ”

રાગ:-મને કૃષ્ણ જોયાંના કોડ, સૈયર ચાલોને. (સોરઠ)
 નહિ સ્વરૂપમાં પરિચ્છેદ, પ્રિયતમ પ્યારારે,
 મુજ તુજ વિષે નહિ ભેદ. અભેદ એક ધારારે. ટેકો
 આપ તણા ઉજ્જ્વલસંધીરે, રંગ રમું દિન રાત,

આપ તથા કાંઈ કોઈથીરે, આપ રૂપ બનું સાક્ષાત-પ્રિયતમ ૧
 જીવ ઇશની હું માવડીરે, આપ છો ચૈતન ચંદ,
 અમેધ વિધે છે આપનુંરે, હું ધારણ હારી મહંદ-પ્રિયતમ ૨
 જાગ્રત સ્વપ્ન સુષુપ્તિમાંરે, જ્યાંહાં રહો ત્યાં પાસ.
 પ્યારા પલંગ બિછાવીનેરે, હું તો હરખે રમાડું રાસ-પ્રિયતમ ૩
 ઇકોઈ બહુ સ્યામનીરે, સર્વ સ્વસ્વીદં વ્રજ,
 તે છું દાસી આપનીરે, જેનો કોઈના જાણે મર્મ-પ્રિયતમ ૪
 જગત રૂપ જાળકારનોરે, વૃત્તિ રૂપ સંબંધ,
 સુંદર સ્વરૂપમાં હું રમુરે, નહિ બીજી કાંઈ ગંધ-પ્રિયતમ ૫
 રસમય રંગ કૃતિ મતિરે, રસમય સર્વ સમાજ,
 રસમય છું રસિક આપમાંરે, રંગભિના રદ્યમણીરાજ-પ્રિયતમ ૬

રસલગ્ન્યા મદીમવતિ ॥ (તૈત્તરેયો પનિષદઃ)

(મારૂં સત્ય સ્વરૂપ) જે કે આપણે અચળ અભેદ સત્તા સ્વરૂપ છીએ. છતાં કાર્ય પરત્વે સ્વામી શેવકભાવે હોઈએ તેવાં પ્રતિતમાં આવીએ છીએ. હાલ આપણે જાગ્રતાવસ્થામાં આવ્યાં છીએ. છતાં તમે જેટલા જોઈએ તેટલા સ્વામીભાવપણાને સ્વતંત્ર થયા નથી. ને હું હજી દાસ્યભાવથી છુટી નથી. ફક્ત આપણુ બન્નો હાલમાં આપણું ભુલાયેલું સ્વરૂપના જાણનારાં થયાં છીએ. ને તે સ્વરૂપાનંદામૃતનો આભાસ, ભોગથી કૃતાર્થતા માનનારાં છીએ. પણ છેલ્લા પગથીએ પોહોંચ્યાં નથીજ.

દરેક મનુષ્ય સમજે છે કે, પીતા જે પુંજી સોંપી ગયા હોય તેમાં લેણા ને દેણાની રકમોનાં ખાતાં પત્રાં હોય તે વાંચવાથી વસુલ કે રોકડા ધરમાં નાણાં આવી જતાં નથી પણ પ્રયત્નપૂર્વક આપ લે

કરમથીજ ફોહમદ નિવડાય છે: તેમજ હું મંગળમય પરમાત્મા સ્વરૂપ છું, એટલુંજ જાણી એસી રહેવાથી કદાપિ કૃતાર્થ થવાય નહિ. પણ તેનો દ્રઢતાપૂર્વક પ્રયત્ન શેવે (પરમાત્માની પ્રતિજ્ઞા છે કે જગત તે હુંજ છું અને હું છું તેજ જગતરૂપ છે) ત્યારે જગત એજ માટે સ્વરૂપાનંદ અમૃત સ્વરૂપ છે. અને એજ હરિરૂપ જગત તે હું સ્વ-સ્વરૂપ છું, તે જગતને હું અશૈય ભાવથી એટલે મન, વાણી, કાયા ધિગેરના વ્યાપારોથી હરિમય જોઈ અનુભવું ત્યારેજ હું મારા પોતાના સ્વસ્વરૂપાનંદને પામું. આજ શબ્દને. (હરિરૂપ જગત) ઓળખી લેવો જોઈએ.

જો આ આત્માને જાણે તો તે પરમ સત્ય શિતળ સ્વસ્વરૂપા સંધાનને મેળાવે છે. જો તે પોતિકા સ્વરૂપ ને ના જાણે તો મહાન વિનાશ છે, આવી રીતે જાણી, 'પુદ્ગિત' રક્ષણ કરી સુદ્ધ સત્વાવસ્થા મેળવનાર પુરૂષો દરેક પ્રાણી પદાર્થરૂપ જગતને વિશે માટે પરમમંગળ નિત્ય, સુદ્ધ સ્વરૂપ છે એમ પ્રથમ જાણી પછી તે સ્વસ્વરૂપા સંધાન જેવી પ્રક્રિયા કરતાં તે પોતાનો જે આત્માનંદ તેનો પ્રસાધાત સ્વરૂપે ઉછરેલો આનંદ માટે અભેદ અનિર્વાચ્ય, સ્વસ્વરૂપ છે. આ પ્રમાણે અનુભવ કરીને આ લોક તથા પરલોકના ક્ષણિક, નાશવંત, પદાર્થોની વાસતા ક્ષય કરી સ્વસ્વરૂપાનંદરૂપ અર્ધ અજરામર, નિત્ય, શુદ્ધ, પુદ્ગ, સ્વરૂપ થાય છે.

સારા મળીશાગરે અંદનને હાથમાં ઝાલી રાખવાથી જેટલો આનંદ નહિ થાય તેટલો તેને ધસવાથી સુખમય આનંદ થાય અને તેથી વિશેષ પોતાને લામાઠવાથી અપરમિત આનંદ થાય. શિતળતા અનુ-ભવવાય એજ ફોહમદ સર્વભૂતને એકતું સ્વરૂપ ગણી પૂજનાદિક

કરવાથી કે સેવા બળવવાથી અને સર્વભૂતને પોતે સ્વસ્વરૂપ જાણવાથીજ પોતાપણનો લાભ પ્રાપ્ત થાય છે.

દરેક પ્રાણીઓને સ્વસ્વરૂપ ગણી ઉપકાર કરતાં વળી એટલું બધું થું મળી જતું હશે, એવો પ્રશ્ન કરનારને જાણાવવાનું કે સર્વત્ર માફ સ્વસ્વરૂપ છે એવું સમજી દરેકનું બધું ઈચ્છનારા વિશિષ્ટત-યજ્ઞ કરનાર મહાત્માઓની સર્વત્રમાં રહેલી બિન્ન બિન્ન યુદ્ધિ છુટી જઈ એક સ્વરૂપીણી સમાન યુદ્ધિ થઈ જાય છે. એ સમાનાકાર નિશ્ચય સુદ્ધ દશા તે પ્રાણીના પુરુષાર્થની અંતિમ દશા છે.

હે પ્રિયપતી ! પૂણ્ય પુરુષોની કૃપાથી આપણો દેશ સઘળી વાતે હાલ સુખી છે તે તેઓ સદા આનંદની હહેરો ઉડાવ્યા કરે છે. પણ એ તેમનો આનંદ અધારામાંજ ગોથાં માર્યાં કરે છે. તેને ઉત્તમ પંક્તિમાં લાવી આપવો એટલીજ આપણી ફરજ છે. પ્રજનનું પુત્રવત્ પાલન કરવું એજ આપણું કૃતવ્ય છે. પ્રજા ઉપર સંપૂર્ણ પ્રીતિ પાથરી વિસુદ્ધ પ્રેમથીજ પ્રેમી પ્રજાનો પ્રેમ મેળવી તેમને આત્મસ્વરૂપ ગણી તેમના દુઃખોનું નિવારણ કરવું. વત્સવત્, પ્રજાના દોષો હોય તો તેની ક્ષમા આપી. બચથી નહિ પણ નિર્ભયતાપૂર્વક તેમના સુખદ પ્રેમને આર્ક્ષાગન કરવા તેમના તરફ પ્રેમથી ઉત્સાહનું પ્રોક્ષણ કરી પાલન કરવું. હે સ્વામીનાથ ! રંકથી રાજા પર્યંત તૃણથી મેરૂં પર્યંત નિચથી ઉચ્ચ પર્યંત સ્થાવર જંગમભ્રમક દરેક દર્શ્ય પ્રપંચમાં અને તેથી બહાર પોલાણમાં (આકાશમાં) સર્વત્ર ઠેકાણે એકજ આત્મઆણું વિરાજીત છે. એટલે મહાન કૃતિથીજ સઘળું વ્યાપ્ત છે. માટે અહં-ભાવ દૂર કરી થોડી યુદ્ધિ ધારણ કરવી. (વિવેકવાણી) જેથી સદ્ગતિ

થાય. હે કાન્ત ! આપના આગળ સ્પૃહાશ્પ બોલાયું હોય તો માફ કરશોજી. હું આપની ક્ષમા ચાહી વિરમું છું.

મહારાજ—ધન્ય છે, પ્રિયતમા! ત્હને ધન્ય છે, તારા દરેક શબ્દો સત્ય છે, આપણે આ કાર્યમાં વિશેષ જાણુવા કોઈ સુઝ સન્મિત્રની ખાસ જરૂર છે, અને એવાં બહાં મનુષ્ય આપણા રાજ્યમાં પોતાનાં ગણીયે તો વિવેકચંદ્ર તે તેની ઉદાર પન્નિ ચંદ્રગૌરી છે, અરે વિવેકચંદ્ર તે વિવેકનીજ મુર્તિ છે અને ચંદ્રગૌરી તે ચાંદની જેવી શિતલ શાંત શાંતિની મુર્તિ છે, (આમ જ્યાં વિવેકચંદ્રનું ચિંતન કરે એટલામાં તો ત્યાં અનાયસે તે યુગલ દાંપત્ય જોડુ ઇશ્વર ઇચ્છાયે ફરતું ફરતું ત્યાં આવ્યું) આમ વાર્તાલાપ ચાલે છે એટલામાં તો (અન્ને) પ્રધાન વિવેકચંદ્ર અને તેમની સ્ત્રી ચંદ્રગૌરી ઘણા હર્ષથી મહારાજની નજીક સાષ્ટાંગ દંડવત કરી સન્મુખ ઉભાં તે જોઇ મહારાજ શ્રી અને રાણી યોગનિષ્ઠા આશ્ચર્ય ચક્રિત થઈ ગયાં અને મુખાકૃતિ મલકાવી તેમને પોતાની પાસે બેસવા જણાવ્યું. અન્નેના બેઠા પછી મહારાજ શ્રીએ કહ્યું કે મારા સ્યાણા સચિવ ખ્યારા પ્રધાન તમે દિધાંયુપિ રહો. મેં હમણાંજ તમોને યાદ કર્યા હતા અને તુર્વજ તમે આવી પહોંચ્યા.

વિવેકચંદ્ર—હે દયાસિંધુ ! આપ અમોને યાદ ન કરે તો બીજું કોણ યાદ કરે હે મહારાજ મને યાદ કરવાનું કારણ જણાવવા કૃપા કરશો એવી આશા છે કે જે કારણ હોય તે કારણ આ આપના દાસથી બને તેવી રીતે ત્વરીત ઉપાડી લેવાય અને કૃતકૃત્ય થવાય. જે આપના હૃદયસ્થાનમાં પવિત્ર હેતુ હોય તે જરૂર જણાવશો. જે આજ્ઞા હોય તે ફરમાવશો. આપની સુદ્ધ આજ્ઞા કોણ ના સ્વિકારે આપ પ્રજા પાલક, પ્રજા રક્ષક, પ્રજાના પ્રાણ, આપ સુભાગી પ્રજાના સ્વામિ

જા. પ્રગ્ન આપણા સંપુર્ણ આત્મખળના પ્રેમપિયુષ્યનું પાન કરી નિરંતર આપનું યશોગાન કરે છે.

પ્રમોદચંદ્ર—પ્રિય પ્રધાન ! આપ સુસ્ત છો. આપની વિચારવંત પ્રાણ બુદ્ધિથીજ આપે આપની દક્ષતા મેળવી છે. ખરેખર આપ મારા રાજ્યમાં એક અનુપમ રત્ન છો. હું આપને મારા વિચાર જણાવું અને આપ તે વિચારને વિચારી ચોગ્યરીતે જન સમાજમાં ગોઠવો છો. તેથી અતિ ઉત્તમ કાર્ય બને છે. અને અનેકવાર ક્ષણે ક્ષણે આપની સલાહ લેવા મારું મન ઉત્સાહ રાખે છે. ભાઈ ! પ્રગ્નને અત્યુત્તમ પુરુષાર્થવાળી બનાવવા અને પ્રગ્નના વિશુદ્ધ પ્રેમનું પાલન કરવા તેમજ પ્રગ્નનું અલૌકિક પરલૌકિક શ્રેય સાધન કરવા દિન પ્રતિદિન મારા અંતઃકરણમાં સ્પુર્ણા આવ્યા કરે છે. આ ક્ષણિક જીવનમાં પૂર્વના પૂન્યથીજ ભલે કટાપી જન સમુદાયે મને રાજ્યસ્થાન આપ્યું હોય અને તેમની સંભાળ રાખવા તેમનું હિત કરવા મારા મહદ્દભાગ્યમાં આતાયેલું હોય તો મારે મારા ધર્મયુક્ત ફરજ અદા કરવા ચુકવું નહિં જોઈએ. મારા જ્ઞાલા મિત્ર ! આજ તો આ રાજ્ય વૈભોગ છે અને પુનર્જન્મ રંકાવસ્થામાં પ્રાપ્ત થાય અથવા આને આ જન્મમાં સ્થિતિ બદલાઈ પણુ જાય. કારણ હું સમજું છું કે રાજ્ય મદેકોને નથી પછાડ્યા. લક્ષ્મિના મદેકોને નથી રોળયા, કુળના મદેકોને નથી ઉતાર્યા. રૂપના મદે કોને નથી રંજાડ્યા, ભલાભલા હિરણ્યકશ્યપુ, રાવણ, વેન, દુર્યોધન, શિશુપાળ, કંશ, જરાસંઘ, કાલયવનાદિક સરખા આ પૃથ્વીના પડમાંથી અહના યોગે નષ્ટ બ્રષ્ટ થઈ કયાંયે ઉડી ગયા કે પાછળ કોઈ તેઓને તેના સંબંધીઓ તરફથી રોનાર કે જોનાર પણ નથી રહ્યું. એટલીજ માટે પૂર્વ સંસ્કારી, મનુ મહારાજ, પૃથુ,

ભગિરથ, યયાતિ, અંગ, પરિક્ષિતાદિ પોતાનું ધર્મયુક્ત કર્તવ્ય બ્રજવી (જનસેવા) ચતુર્થાવસ્થામાં સર્વ ઉપભોગનો ત્યાગ કરી પોતાના પુત્રોને નીતિ, ધર્મ, જનનેવા સમજવી રાજ્યપદ આપી પોતાનું શ્રેય:સાધવા પવિત્ર સ્થળ (વા) તિર્થોમાં નિવાસ કરી સ્વસ્વરૂપ પદ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. તેવીજ રીતે મારી પણ જીજ્ઞાસા છે તો તેમાં આપ આપના સુવિચાર જણાવશો. સન્નિવ્રતની રીતિ પ્રમાણે આપને મારા અંતઃકરણના વિચારો દર્શાવી દેઉં છું. વિશેષ મારી અર્ધાંમનાના ઉચ્ચ મનોબળથી મને વધારે મદદ પ્રાપ્ત થઈ શકે તેમ છે. માટે તમે તથા રાણી યોગ-નિષ્ઠા અને શાંત સ્વરૂપિણી મારી પુત્રિવત્ ચંદ્રગૌરી મળી યોગ્ય હોય તે દર્શાવશો એવી અભિલાષા રાખું છું. એટલું બોલી મહારાજન ચુપ રહી ગયા. તેમના મુખાવિંદ ઉપર નિઃસમ પ્રેમની છાયા છવાઈ ગઈ. વિવેકચંદ્ર વિવેક દૃષ્ટીથી વિચારવા લાગ્યા.

પ્રિય વાંચકશ્રેષ્ઠ ! જરા વિવેકચંદ્રની વિવેક દૃષ્ટી તરફ જોતાં પહેલાં વિવેકચંદ્ર કોણ હતો તે જણાવી દેવું જોઈએ. વિવેકચંદ્ર ખાસ વૈશ્ય જાતિનો હતો. પરંતુ તેના પૂર્વજન્મના ઉચ્ચ સંસ્કારોને લીધે તેનામાં ઉચ્ચ મનોભાવના અને ઉચ્ચ આત્મબળ પ્રકાશાતું હતું. તેણે જન્મતાંજ નાની વયમાંથી અનેક કષ્ટ ને દુઃખો સામે ટક્કર જીવી હતી, અસત્ય પદાર્થો અને અસત્યાચણો સામે સત્યની રક્ષિત્વોથી યુદ્ધ સ્વિકાર્યું હતું, તેમાં એને ખીન્નું કંઈ કરવું પડતું નહિ પણ મન, યુદ્ધિ, ઈન્દ્રિયદમન અને સંપૂર્ણ બ્રહ્મચર્ય ધારણ કરી અહંનો નિગ્રહ કરી લીધો હતો. એણે સર્વ રીતે મન, ઈન્દ્રિયો ને શરિર (પંચ બૂતો ઉપર) વિજય મેળવ્યો હતો. મન, ક્રમ, વચનમાંથી હિંસાનાં હિસ્સો તદ્દનજ નાશુદ્ધ કરી તિતિક્ષા વ્રત ધારણ કર્યું હતું. નિરંતર

પોતાના વચ્ચેનામાં સત્ય અને પ્રિય હિતકર મૃદુતા સમાયેલી હતી. સમગ્રી યાવન્ જીવ જડ ચેતન પોતાના આત્મસ્વરૂપમય ઐક્ય દેખાવામાં જરૂરપણુ ભેદ નહોતો. “ મેઘ મહારાજ પોતામાંથી પ્રથક પ્રથક અસંખ્ય બિંદુ વરસાવે છે અને તે બિંદુ સમુદ્રમાં ઐક્યતા પામી જાય છે. તે પ્રમાણે પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં સર્વત્ર જીવોની ઐક્યતા કરી ગંભિર બળ પ્રાપ્ત કરતો.” તેથી વારંવાર કોઈ દેવાંશી જેવો પ્રભાવ ઝળહળી નીકળતો, વળી કોઈ કોઈ વાર આકાશ તરફ જોતાં પ્રભાકર (સૂર્ય) સ્વચ્છ રક્ષિતઓથી જાણાય, તો કોઈ કોઈવાર અબ્ર (વાદળો)ના ઢાંકણથી ઢંકાયેલ હોય અને તેથીજ મહિન સ્વરૂપ દેખાય તેમ કેટલીક વાર આવર્ણો ના વેગથી મુગ્ધપણું ધારણકરી પોતાના પ્રકાશને છુપાવી રાખતો અને કોઈવાર પ્રકાશ પણ આપતો. તેની સ્ત્રી નિરંતર પતિપરાયણ રહેનારી હોવાથી અને તેના પવિત્ર સંગથી તેનામાં દૈવિયુણો દેખાતા હતા અને શાંત ચિત્તવાળી હતી. દૈવિ ઉભય જોડુ એક આનંદની ખાણરૂપ હતું, તે પૂર્વ સંસ્કાર યોગબળે આપણા મહારાજશ્રીના રાજ્યમાં અગ્રગણ્ય પ્રધાનપણું ભોગવવા આ વિવેકચંદ્ર સૃજાયેલો હતો. રાજ્ય પ્રધાનના સ્વરૂપમાં દુધ સાકરનો સંયોગ થયેલો કહીએ તો વિશેષ યુક્તિતો નાજ ગણાય.

પ્રધાન વિવેકચંદ્ર અને તેની પત્નિ ચંદ્રગૌરી બન્ને નિર્મળ અંતઃકરણથી અને શુદ્ધ ભાવથી મહારાજ પ્રત્યોધચંદ્રને તેમનાં રાણી યોગનિષ્ઠાની તન મનથી આજ્ઞા સ્વિકારી તેમને ઈષ્ટ સ્વરૂપ લેખી નિરંતર માનસિક પૂજન કરી કૃતાર્થ થતાં અને મહારાજશ્રીને સત્ય વક્તા નીતિ, નિપૂણ જાણી ધણાજ સ્નેહ પૂર્વક ક્ષણે ક્ષણે વાર્તા-લાપમાં આનંદ છુટતાં, નિત્ય નવનવી પ્રગ્નની હિતકર યોજના સોધતાં

અને એક વાત અનેકવાર વિચારી અમલમાં મુકતાં હતાં, તેથી આવા પ્રમાણીક સ્વભાવમાં સ્વસ્વરૂપ જ પ્રકાશતું હતું. તે વિવેકચંદ્ર મહારાજના મુખાર્વિંદમાંથી પરમ સ્તુત વિચારોને સાંભળી તુરતજ હર્ષ પામ્યો અને વદનસ્મિત કરી મહારાજ તરફ વિનયમુક્ત પોતાનાં પવિત્ર વચન ઉચ્ચારવા આદર કર્યો.

વિવેકચંદ્ર—હે દયાવિષ્ટ મહારાજાધિરાજ ! આપના પવિત્ર વિચારો ઘણા સ્તુત્ય છે. ખરેખર પ્રગ્નને સુખની ઉચ્ચ ભુમિકા ઉપર લાવવા આપ શિવાય બીજો કોણ ધારી શકે ? પ્રગ્ન એ આપણું ખરેખરું અંગ છે એની જેટલી પુષ્ટી તુષ્ટી થાય તેટલી આપણીજ પુષ્ટી તુષ્ટી નિઃશંક છે. પોતાનાં બાળકોને કેળવવામાં માતૃપિતા જેટલો શ્રમ વેડે છે તે પોતાની ઉન્નતિરૂપ છે. તે પ્રમાણે પ્રગ્નને ગણી પ્રગ્નનું શ્રેય તે પોતાનું શ્રેય માનવું જોઈએ. પૃથ્વીમાંના વૃક્ષોમાંથી જેટલાં ઉંચા ફળ લેવાની ઇચ્છા હોય તેટલાં ઉંચા રક્ષણ કરી ઉંચ્ચ બિજ વાવવાં જોઈએ. અને તેને માટે રક્ષા કરનાર રક્ષકો ઉંચ્ચ ભાવવાળા હોવા જોઈએ. તોજ ઉત્તમફળ પ્રાપ્ત થાય. પણ પ્રગ્નને ઉંચા પુરુષાર્થ ઉપર કેવી રીતે લાવવી એ ઘણું મુશ્કેલીભર્યું છે. કારણ અવિદ્યા માતાના હઝારો હાથમાં બાથ ભરાય તો આ જીવરામભાઈની કોટાન કોટી સંખ્યા એકજ ઉપાયે ઉંચ્ચ કોટીમાં આવી શકે એ અસાધ્ય છે. કારણ તે જીવો કોટાન કોટી વાસનામાંથી મુક્ત થાય ત્યારેજ સ્વસ્વરૂપાનું સંધાનનો સરળ રસ્તો પડે.

આપણે તેઓનું શ્રેય કરવા શક્ય છીએ. તથાપી ન્હાના બાલકને પ્રથમ મોટા માસ્તર એકડો ઘુંટાવે ને ત્યારબાદ આસિસ્ટન્ટ તેના ઉપર દેખરેખ રાખી તેનાં ક્વભાવાનુસાર એકડો બગડો વિગેરે શિખવે

તેની માફક એ લોકોને આપણે શુદ્ધ નીતિના વર્તનનાર હોઈ તેમને શુદ્ધ દિલથી કેષપણ સ્પૃહા શિવાય તેમના સ્વસ્વરૂપાનુસંધાન કરવા યોગ્ય પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. તેમના લાયક ઉત્તમ વ્યાખ્યાનો આપી તે માર્ગે ચકાવવારૂપ એકઠો બતાવવો જોઈએ. તેમનાં મનને સંતૃપ્ત કરવા આપણા વિશુદ્ધ પ્રેમનું તેમને દર્શન કરાવવાથી તેમની આપણા ઉપર પૂર્ણ પ્રીતિ થાય, માટે ધર્મચાર્યો ને તે કામ સોંપવું કે તેઓ તેમની નિષ્કામ પ્રવૃત્તિઓથી સ્વસ્વરૂપાનુસંધાન રૂપી એકદા ધુંટાવે અને જનહિત જનળવે. પ્રપંચિક પુરૂષોથી આ કામ બનવું કઠીણ છે. નિપ્રપંચ યુક્ત સમાન દૃષ્ટીવાળા ઉચ્ચ મનોભામી પુરૂષોજ આ કાર્ય ઘણા ઉમદા પ્રકારથી કરી શકે. પણ:-

હાલ ધર્મચાર્યો જે કે મહાન ધીમાન શાસ્ત્રવેત્તા છે છતાં તેઓ ખીજીજ પ્રવૃત્તિમાં પડ્યા છે. તેમાં જે ખરા જેવા હતા તે વાનપ્રસ્થ અવસ્થામાં નીકળી ગયા છે. હવે તેમને આપણે શીખામણ દેવી એ અયુક્તજ ગણાય. છતાં યુક્તિ પ્રયુક્તિ વાપરી કહીએ, કેહેવરાવીએ તો શરમનામાર્યા વર્તેખરા પણ તે તેમનું શુદ્ધ વર્તન નહોવાને લીધે લોકોમાં તેમની શુદ્ધ છાપ પડવી મુશ્કેલ છે. એટલે કરેલો પ્રયાસ વ્યર્થ જાય. વૈરાગ્ય શિવાયની તત્વ નિરૂપણની વાતો કરવાથી બોધ થઇ શકે નહિ તેવી જે વાતો કરવાથી બોધ થતો હોય તો છાપનારાનેજ થાય, “ રસોઇ કર્યા શિવાય રસોઇનીજ વાતો કર્યાથી ક્ષુધાની તૃપ્તી થતી નથી ” મનની શુદ્ધતા વિના હૃદય પવિત્ર હોઈ શકે નહિ. હૃદય પવિત્ર વિના યુદ્ધિયોગ હોઈ શકે નહિ. યુદ્ધિયોગ વિના તત્વજ્ઞાન અને ઉચ્ચ ભુમિકા પ્રાપ્ત થાય નહિ અને ધિઆરા લોકોની આર્થિક કુન્નતિ પણ બને નહિ. એક કલ્યાણચાર્યે મહદ્ પુરૂષોએ સંપૂર્ણ

લપથ્થા કરી હૃદય ત્રિસહ, સ્નેહ નિમહ, શમ, હમ, તિવિદ્યા, સમાધાન
 ત્રે પોતે પરમ શાંતિ પ્રાપ્ત કરેલી હોય તેઓના સત્ય, પ્રિય સરળ
 શબ્દોજ અનુભવરૂપેજ બોધ દ્વારા પ્રકાશી સામી વ્યક્તિને પ્રકાશ
 આપી શકવા પામે છે.

હે મહાનુભાવરાજન ! એટલું તો ખરું છે કે, પરમ વૈરાગ્યવાન
 શ્રેષ્ઠ પુરૂષનાં વચનામૃત ધણાંજ કીમતી થઈ પડે છે. ચારેક માસ
 ઉપર એક પર્ણકુટીમાં મંગળેશ્વર નામના અત્યુત્તમ વૈરાગ્યવંત વાનપ્રસ્થે
 મને એવી મૃદુમંજુલ ભાષામાં “ ઘેર પધારવા સંબંધમાં ” ઉત્તર
 આપ્યો હતો કે મારાથી તે વિષે વિશેષ બોલી શકાયું નહિ. એવા
 પુરૂષો આજના આચાર્યને એક ટકોરો મારે તો તેમની સ્થિતિ પરમ
 આચાર્યરૂપ થાય. ધર્મના સ્થંભરૂપ આચાર્યો હોવા છતાં સ્થૂલ
 ભાવનાવાળા અવિદ્યા આધિન જીવન ગાળનારા લોકોના સ્હેવાસથી
 અને તેમની પ્રપંચ યુક્ત દ્રવ્યાદિક વિગેરેની સેવા સ્વિકારવાથી મહા
 માયાની પ્રસાદી વશ થઈ મોજ, શોખ, રંગ, રાગના લાડમાં પ્રવૃત્તિ
 રહ્યા છે. અને પરમ ગુરૂપદના અધિકારી હોવા છતાં જન કલ્યાણના
 માગને દૃષ્ટીએ છુપાવી, કોણે જાણે કીયા યોગને વધાવી રહ્યા છે.
 તેથી તેમનું વર્તન આપણને જાણે મોટાઈ દેખાડવા પુરતું હોય
 નહિ શું તેમ ભાસે છે. માટે તેમને હાલ કંઈ કેહેવા કરવા શિવાય
 એવી યોજના યોજવી જોઈએ કે તેઓ સિદ્ધા ક્રમને ગ્રહણ કરે.
 એ આચાર્યો પૂવના યોગ સંસ્કારવાળા હોવાથી તે પદ ઉપર વિરાગ્યા
 છે. માત્ર જામત કરવાની આવસ્યકતાની જરૂર છે. એ પોતે પોતાના
 રૂપિમુનિ આચાર્યના સિદ્ધાંતો પાળી સ્થૂલ પદાર્થ ભાવનાને અંતઃકરણ
 પૂર્વક ત્યાગ કરી લાગી જતી જાય, અને સત્ય સિદ્ધાંતો પ્રસિદ્ધિમાં

મુકવા કટિબદ્ધ થઈ પોતાના મત પંથના દુરાગ્રહને છોડી “ જો એક અદ્વૈત અખંડ અવિનાશી સમ્યક્દાનંદ સ્વસ્વરૂપ પ્રકાશી રહ્યું છે. આ ત્રય જન્મતરૂપી ત્રિગુણમય રશ્મિઓ પણ તેની ચમત્કૃતિ છે તો પછી એ એક દેશી, કે બે દેશી, હોયજ ક્યાંથી માત્ર તેનું પરિવર્તન કરવાથી અનેક ભાવો ઉપજે છે માટે ” સર્વ લોકોને સ્થૂળ સુક્ષ્મના ધર્મો બતાવવાને ઇન્દ્રિય, મન, અંતઃકર્ણની ઉચ્ચ સ્થિતિ, બુદ્ધિયોગની મહત્તા, આત્મસ્વરૂપનું ઓળખાણ થાય તેવી ક્રિયાઓ, તેવી સમજણ, સ્પષ્ટ સત્ય રીતે બતાવી આપે તો હમણાં સઘળી પ્રજા સુદ્ધ સત્ત્વમય બની રાગદ્વેષથી રહિત થઈ અપૂર્વ આનંદની સત્તા ઉપર સ્વસ્વરૂપ સુખ ભોગવતી થઈ જાય. હે નરેન્દ્ર ! આતો મેં મારા સહજ વિચાર દર્શાવ્યા છે. આપ સુર સર્વે જાણો છો છતાં આપે મને સંબોધ્યો તો મેં મારી મતિ પ્રમાણે જણાવ્યું તેમાં કંઈ દોષાપાત્ર થયો હોય તો ક્ષમા કરશો. હે પ્રભો ! રાત્રિના દશ વાગવા આવ્યા છે. હવે આપની શું ઇચ્છા છે.

મહારાજ—હે પ્રિય પ્રધાન ? તમારા સ્તુત્ય વિચારો છે વખત પણ ધણો થયો છે, માટે હવે ચાલો, વળી કામે, એ વિષે વાતચિત કરીશું. એમ કરી મહારાજ પ્રબોધચંદ્ર અને રાણી યોગનિષ્ઠા સાંથી પોતાના શુભ વહાનમાં વિરાજી વિદાય થયાં.

પ્રધાન વિવેકચંદ્ર અને તેની સ્ત્રી ચંદ્રગૌરી મહારાજ પ્રબોધચંદ્રના ઉચ્ચ વિચારોનું મનન કરતાં કરતાં પોતાના અવાસ તરફ જવા ત્યાંથી નીકળી ચાલ્યાં,

આ સઘળી વાતચિત ચાલતી હતી તે સમયમાં શેઠ ન્યાહાલચંદ આ ઉદ્યાનમાં એક શિતળ વૃક્ષ નીચે છુપા ખેતી બધી વાંત સાંભરતા હતાં તે પણ મનમાં બંડબંડતા અને વિચાર કરતા કરતા ઘેર ગયા.

ઓ ભગવાન ! ક્યાં મારું હૃદય અને ક્યાં આ રાજ્ય પ્રધાનનું હૃદય મારા જેવા પામરનું શું થશે. ક્યાં આ લોકો ને ક્યાં હું, ઉઝા આથમ્યાની તો હવેજ ખતર પડવા લાગી. હું તો લક્ષ્મિની મદલાળમાંજ લખદાયજો છું. અરેરે વિષય વટોળીયામાંજ ઉડ્યા કરું છું. બાણ્યે જોયું, બાણ્યે સાંભળ્યું પણ આ બુદ્ધિ બળરજ બંધ દેખુને? મારી અકલ્પનો ઇસ્કેતરોજ બંધ થઇ ગયો છે કે શું ! હા એમજ છે. બોધજ બળરમાં રોજ જઈ ઉત્તમ ઉત્તમ ચાવીઓ લાવી અકલ્પ ઇસ્કેતરોને ઉઘાડી નાંખું. અત્યારે તો હવે જરા નિરાતે ઉંઘવું. એમ કરી શેઠજ પોહોઠી ગયા.

પ્રિય વાંચકદંડ !!! ચંદ્રભાગાન ઉદ્યાનની સર્વ હકીકત આપે શ્રવણ કરી. પણ જ્યાં સુધી આપણે ગંધમાદની ગુફા કે સિંધવાનું સ્વર્ગ ના જોઈ શકીએ ત્યાં સુધી આપણને પુરતો આલ્હાદ નાજ પ્રગટી શકે; પરંતુ તે આલ્હાદ લેવા આપણે શ્રવણ શક્તિને વધુ બળત કરવી જોઈએ. દૃષ્ટી ચુક નહિ થવા દેવા કાળજી રાખી લેવી જોઈએ. આપણા કર્ણોદ્ધારમાં અલૌકિક રશામૃત પેસવા દેવા આજુ બાજુના વિઝડી સંયોગોને સ્થાન નાજ દેવું જોઈએ. સ્થૂલ અક્ષરોના અર્થોને સુક્ષ્મ બારીકાથી હૃદયની સ્વચ્છ ભૂમિકા બનાવી અંતરપટમાં સદાને માટે સંગ્રહી લેવા ઉત્સાહી રહેવું જોઈએ. તોજ આપણને અપૂર્વ સ્વસ્વરૂપનંદના સુખની શિમા પ્રાપ્ત થાય. તે પહેલાં મારી નમ્ર પ્રાર્થના છે કે કદાપી વાક્યદોષ કે અક્ષરદોષ તમારી દૃષ્ટીએ પડે તો અવશ્ય સુધારી લેશો. કારણ હું તો મારા અલૌકિક રશ બિંદુમાં પડ્યો છું એટલે બહારનું ચિત્ર તો મારા અંતિમ વાંચકજીનું ચિત્રસી લે અને મારી ખેંચેને પુરી કરી લેવુંતોજ શોભે. શોભેવાને

શોભાવૃં તે તો સહ કોઈ શોભાવે. પણ વિચારશિલ મનુષ્યો તો નહિ શોભા જેવું હોય તેને પણ પોતાનું સદ્ગુણોની રેખાદોરીથીજ શોભાવી શકે. મારા વહુવેલા અક્ષરો મારા નથી પણ મતિ પ્રેરક મહાસમર્થ ઈષ્ટ દેવના છે. તે બોલાવે તેજ બોલાય તેમ છે, અને તે શ્રવણ કરાવે તોજ શ્રવણ થાય તેમ છે. એટલે ગુણદોષનો વિભાગી હું નહિ પણ આપણ સર્વે હોઈ શકીયે. નહિ તો મારા પ્રેરક પ્રભુજીન હોઈ શકે, એવું ધારે છતાં તેમ તો દોષ હું મારો ભુશી ના શકું, પણ તે દોષથી નિર્દોષ થવા સમ્રાજ કારણ આપના હૃદયની પવિત્રતા ઉપર રાખું તોજ હું આગળ વધવા ભાગ્યશાળી નિવડું, તેવો વિચાર રાખી આપ વાંચકવૃંદને યાચું છું હું અદ્યત્ન છતાં આપના હૃદયની પવિત્ર વિસાળતાથીજ મને નિર્દોષ બનાવી આ પુસ્તકને પ્રિય ગણુશો તો મારો ઉત્સાહ પૂર્ણ થશે.

આપ્રિય શ્રવણ કરવાના પાકને પણ ક્ષુધાથી પ્રિયકર માની પાક ના બનાવનારને યોગ્ય ગણે. તે માટે આ પાક યુલુક્ષુ બંધુઓ સાંઈ ઈષ્ટ ઇચ્છાથી બનાવી મેં મારા આત્મિક સ્વરૂપો તરફ વેહેંચવા પ્રાપ્તિ પ્રગટાવી છે. છતાં મારી સંપૂર્ણતા નહિ હોવાથી અચકાઈ અગર નિર્ડેસાહી થાઉં તો મારા હૃદયમાંના પ્રભુ પ્રેમરૂપી ઉભરા સમાવતાં હું કરમાઈ જાઉં, સુક્ષ્મ બની જાઉં, અને પ્રભુ પ્રસન્નતા મેળવવામાં નિષ્ફળ નીવડું. “પ્રભુ પ્રેમીના ગમે તેવા પ્રસાદને કાં નથી આરોગતા.” ભાવનો ખીચડો, ભાવના બોર, ભાવની ભાજી, ભાવના તાંદુલ જમી પ્રસન્ન થયા તેવા પકવાન કે છપત્ર ભોગોથી તો નથીજ થયા. તેમ મારી હૃદયસ્થ ભાવનાનેજ તમારે પ્રીતિયુક્ત શ્રવણના સ્થાનમાં લેઈ મને કૃત કૃત્ય કરવો રહ્યો છે, અક્ષરરૂપી પદાર્થોમાં કવચિત્ અન્યક્ષર ભાવનાઓ આવે તો બહુમાંથી કાંકરા ગુદા પાડી લેવા તરફી લેવી એ પોતાનું સ્વ-

કર્તવ્ય છે. હવે હે પ્રિય વાંચક ! આ વચ્ચે મારે આપને એ બોલ કહેવા રોકવા પડ્યા તેથી મેં કંઈ સિધ્ધાનું સ્વર્ગ વિસારી દેવા ધાર્યું હોય તેમ સમજસો નહિ. મારી અલ્પમતિ પ્રમાણે ઉત્સાહી છું એટલે તમોને સિધ્ધાનું સ્વર્ગ અતાવીશજ અતાવીશ. જુઓને આપણે નજીવી જેવી વાત હોય પણ આપણને પ્રિય લાગે કે તુરતજ ખીજાને પરાણે પણ કાંડુ પકડી કહી દેઈએ છીએ. અને આપણા આનંદને પ્રદર્શિત કરીએ છીએ. તો આ મહાન્ ગંધમાદની ગુફા અને સિધ્ધાનું સ્વર્ગ તેનું ઓળખાણ તમને કેમ નહિ કરાવું ! હમણાજ કરાવી દઉં છું. ત્યારે સાંભળો.

—: પરમહંશ સ્વામી વિશ્વભરાનંદનો પવિત્રવાસ:—

અથવા

—> સિધ્ધાનું સ્વર્ગ. <—

ગંધમાદની ગુફા.

રમ પવિત્ર ચંદ્રભાગા નદીનું જળ ધણી વેગથી જેના સમીપમાં થઇને જાય છે એવા હેમકુટ પર્વતનો એક જણ પથ્થરનો અર્ધ ચંદ્રાકાર મૂળથી ખવાયેલો ભાગ હતો. જેની પછવાડેના ભાગમાં સ્વામી વિશ્વભરાનંદ મહારાજની ગંધમાદની ગુફા હતી, એ ગુફા આગળ તેના ઉડાણમાં એક પુરાતની પીપજો ઉગેલો હતો, ને તે પીપજાના અર્ધ ભાગમાં હેમકુટના ન્હાનાં ન્હાનાં ટેકરાઓ હતા,

જેથી જ્યમ એ પીપળાપર ચઢવાનાં પગથીયાં હોય તેમ કુદરતે બનાવ્યું હતું. પીપળાના મધ્ય ભાગમાં એક સુંદર કુદરતી ઝોલા બંધાયેલા હોતો. જે ઝોલામાં સ્વામી વિશ્વંભરાનંદ દયાળુ વિહારને માટે ગુફામાંથી નીકળી યોગ નિંદ્રામાં પડતા. ગુફાની આરે બાજુ ધણું જ રમ્ય સુશોભિત ફળદ્રુપ વન હતું. જ્યાં અનેક દેવાંશી પક્ષિઓ વારંવાર આવી મંથુર સ્વરે ટંકાર કરતાં અને ઉત્તમ વૃક્ષોની લત્તાઓમાં વિહાર કરતાં. અદ્ભુત અવર્ણિય આ મહાન પવિત્ર સ્થાન જ્યાં જગત ઉપાધીનું લવલેશ ચિહ્ન સરખું ભાસતું નહિ પરંતુ પરમ અપરમિત આનંદ આપનારું સિંધુનું સ્વર્ગ હતું છતાં વિરાટ પંચાનનાપુરીના લોકો તદ્દન આ સ્થાનથી અજાણ્યા હતા. આ સ્થાન વિરાટપંચાનનાપુરીથી શુદ્ધ ઉત્તર દિશામાં ચૌદેક કોશ દુર હતું. તથાપી એક પર્વતી દુર્ગમ્ય આડ હોવાથી કોઈ જઈ શકતું નહિ, અને તે જાણવામાં પણ આવતું નહિ. આ પવિત્ર સ્થળને ખાસ પરમહંશે જાણતા હતા. છતાં તે આશ્રમનો મહિમા વિદિત પરમહંશ લોકો શિવાય બીજાને તે પરમહંશે જાણાવતા પણ નહિ. કારણુ વ્યવાહારિક લોકો જાણે તો તિથિ બનાવી મહાન ગડગડ કરી મૂકે. અને એકાન્તિક સ્થાનને (જ્યાં બ્રહ્માકાર શિવાય બીજું કંઈ ભાસે નહિ તેવું) દશ સ્થૂલ દૃષ્ટીથી સ્થૂલકાર બનાવી દે માટેજ ગુપ્ત રાખ્યું હતું. આ પ્રકારનું ગુપ્ત સ્થાન હોવા છતાં ઇશ્વર ઇચ્છાથી એક દિવસ ચંદ્રભાગા નદીમાં ભારે પુર આવવાથી અર્ધચંદ્રાકાર જેવી કોરાયલી પથ્થર કરાડ જે તળેથી જીર્ણ થઈ ગયેલી હતી ત્યાં પાણીનો વધારે જોસ્સો લાગી જવાથી એકદમ નદીના મધ્ય ભાગપર તુટી પડવાને લીધે તે સ્થાન ખુલ્લું પડી ગયું હતું. વળી વિશેષમાં એ પણ બની આવ્યું કે ત્યાં આગળ નદીનો

રસ્તો જે ધણો દુર્ગમ્ય હતો તે મરી એ પુલ જેવું થઈ રહ્યું ને કરાડના પોલાણ તળે નદીનો પ્રવાહ વગર અડચણે વહેવા લાગ્યો. આ નવો બનેલો બનાવ પ્રથમ કોઈના જાણવામાં ન આવતાં પરમહંશ દયાળુ યોગેન્દ્રનાથના જેવામાં આગ્યો હતો. મહારાજ યોગેન્દ્રનાથ જેઓ બહુજ અનુભવી હતા જેઓ સત્વાપત્તી નામની ચતુર્થ ભુમિકા આરૂઢ હતા. તેમનો સમાગમ મહાત્મા મંગળેશ્વરને થયો. તેઓ તેમની નિરુપ્કસહ વિજ્ઞાનતા જોઈ તેમ સાંખ્ય-યોગ બન્નેમાં પ્રવિણ જોઈ ધણાજ પ્રસન્ન થયા.

મહાત્માશ્રીનાં અત્યુત્તમ ચરિત્રો જોઈ પાંચ દિવસ તેમના આશ્રમે રહેવા મન કર્યું. મંગળેશ્વરનું અંતરહાર્દ જાણી યોગેન્દ્રનાથે નિશ્ચય કર્યો કે આ મહાત્માતુતિય ભુમિકારૂ થઈ ચોથી ભુમિકાના અધિકારી થઈ ગયા છે. એઓને કોઈક વિશેષ માર્ગન થવાની જરૂર છે. કુદરતનો નિયમ છે કે પરોક્ષ રીતે બોધ આપવો કે જેથી સ્વસ્વરૂપાકાર સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય એમ કેટલાક વિચાર કરી સ્વામી વિશ્વંભરાનંદનું સ્મરણ આવવાથી તેમને ત્યાં લેઈ જવા એજયોગ્ય છે. તેમની જ્ઞાસા પ્રમાણે જરૂર ત્યાં ઉત્તમ પ્રકારને સદ્બોધ થશે. એમ ધારી સંકલ્પ કર્યો. કે તુર્તજ મંગળેશ્વર મહારાજ બોલ્યા. મહાત્માશ્રી ! એવું કોઈ સુંદર સ્થળ છે કે જ્યાં પરમહંસો વિહાર કરતા હોય? જ્યાં આત્મા-નુભવનો અખંડ આનંદરૂપી સમુદ્ર ગાળતો હોય? જ્યાં તમામ જગત ઉપાધી શાંત થઈ હોય? તે સ્થાનમાં જતાં પરમ સુખ શાંતિદાયીની ઉંચામાં ઉંચી સમાધિ જે સદાને માટે સ્થિર થતી હોય, એવું સ્થાન આપની દૈવિક દૃષ્ટીથી ભાગ્યેજ અજાણ હશે? હે કૃપાસિંધો ! આપના સન્મુખ બેઠેલા આ આપના આત્મપ્રમાણું ને જાણવા યોગ્ય

હોય, ને ખતાવવા યોગ્ય હોય તો દયા દષ્ટિ કરી કહેશો ? હું આપનો અતિશય આભારી થઈશી.

યોગેન્દ્રનાથ—હા, મમ આત્મિય ? આપના લાયકજ્ઞ. પરમરમ્ય મહાન્ પવિત્ર અને સિદ્ધ પુરુષોના સ્વર્ગરૂપ સ્વામી વિશ્વંભરાનંદનો અતિ મનને આનંદ આપે ને વૃત્તિઓને સ્થિર કરવા જેવો. દેવો જેને નિરંતર ઇચ્છે છે તેવો અલૌકિક ધણીજ આનંદદાયક આશ્રમ છે. એ આશ્રમ આજસુધી તો કોઈપણ મનુષ્યના જાણવામાં નહોતો, પણ હાલ તો નિયંતાની પ્રેરણાથી તે આશ્રમનો રસ્તો ખુલ્લો થઈ ગયો છે હવે ત્યાં જ્યાંમાં જરાપણ અડચણ નથી. વળી તે આશ્રમ સંબંધીની સઘળી હકીકત જણાવી ત્યાં જવા માટે અંતઃકર્ણ ખતાવ્યું. તુર્તજ બંને જણા ઉઠ્યા જેને કાંઈપણ ઉપાધિ નથી એવા બંને ધણા હર્ષથી ચાલવા લાગ્યા, જેમ જેમ માર્ગ કાપવા લાગ્યા તેમ તેમ મહાન્ દયાળુ પરમહંસ વિશ્વંભરાનંદના આશ્રમ તરફથી તેમના પવિત્ર યોગબળના પ્રભાવે એ ને પવિત્ર વૈરાગ્યવળો વાયું આ તપસ્વિઓ ને પોતા તરફ ખેંચી લાવવા લાગ્યો તેથી ખેલે ને પગલે તેમને નવિન નવિન હૃદયમાં કોઈ ઓરજ પ્રકારની આત્મ તલ્લિનતારુપ લહેરીઓ આવવા લાગી. ત્રૃષ્ણાઓ તો મૂળથીજ આ બંનેના યોગબળથી નાશ પામી ગઈ હતી. પણ ઇષ્ટ અનિષ્ટ ઇચ્છાઓ અને સમ સ્વર્ગાદિકની સુદમમાં સુદમ અણીમાદિ સિદ્ધિઓના સંકલ્પો ક્યાંય નિર્મૂળ થઈ ચાલ્યા ગયા.

મહાન્ યોગેશ્વરના સ્થાનપ્રતિ અમન કરતાં વચ્ચે જ યોગીઓ હતી, તેમ માન્ય આપનો આજળ વધવા લાગ્યા તેમ તેમ તેમના મનની દોડ પણ મહા યોગેશ્વરના પવિત્ર શાદાસિંદની રજ સુખવા

ઝડપ કરવા લાગી, પર્ષ પવિત્ર ચંદ્રભાગા નદીના નિરતે ઓળંગી
 અતિ રમણિય સ્થાનમાં પ્રવેશ થયો તેજ ધડીએ મંગળેશ્વર મહારાજને તો અદ્ભૂત કૃતિ માલમ પડી તન, મન આત્મ તદ્રુપતાને
 પામી જવા લાગ્યું. મહારાજ મંગળેશ્વરને મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથે તે
 પવિત્ર સ્થાનમાં આવેલી ઉત્તમમાં ઉત્તમ ગુફાઓ અને અનેક આનંદ
 દદાયિની વૃક્ષ લતાઓ તેમજ ફળ ફૂલની વેલીઓ બતાવવા લાગ્યા.
 મહારાજશ્રી મંગળેશ્વર પોતાની નિર્ભય દૃષ્ટિથી જોતા હતા, તે વખતે
 તેમને આ વન અહસસદન સમાન લાગતું હતું. વનમાં આવેલી
 ગુફાઓ મોક્ષ મંદિરની પ્રિયત્તમાઓ રૂપ દેખાવા લાગી, વૃક્ષો જાણે
 મોક્ષ ધર્મના સ્થંભ હોય તેવાં નિહાળવા લાગ્યા અને લતાપત્ર ફળ-
 ફૂલ તો જાણે મોક્ષ મંદિરની નિર્ભય ભીંત ઉપર ચિતરેલાં ચિત્રો
 હોય અગર અમર વેલીઓ હોય તેમ એકજ દૃષ્ટિથી જોવા લાગ્યા
 જોઈને સ્તબ્ધ થઈ ગયા. છતાં મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથનો ચાલવાનો વેગ
 જાણે તેમને પોતાની પાછળ ખેંચસરપ પ્રેમદોર બાંધ્યો હોય તેમ
 વિના પ્રયત્ને મંગળેશ્વર મહારાજ દોરાવા લાગ્યા. જોત જોતામાં
 આશ્રમ આગળ આવી પહોંચ્યા. તે વખત પરમહંશસ્વામી શ્રી વિશ્વ-
 ભરાનંદજીની સમાધિ ઉતરી ગયેલી હોવાથી પીપળાપરના મધ્ય
 ભાગમાં રહેલા ઝાલા ઉપર યોગનિદ્રામાં મસ્ત હતા. એટલે તે પરમ-
 હસ મહાત્માના શિષ્ય અજ્ઞાનંદથી મહાત્માની યોગનિદ્રા સંબંધી
 હકીકત જાણી દર્શનાથે આવેલા બન્નો તપસ્વિઓ એક અશોક વૃક્ષની
 કુમળી કુપ્પળોની સિતળ છાયા નિચે બેસી હરિ લિલા નિહાળવા લાગ્યા.
 થોડીકવાર પછી પેલા ઝાલામાંથી મહામંત્રમય મીઠો ને મધુર
 (સ્વર) ધ્વનિ અમૃતની ધારા જેવો આનંદમય અવલુગોચર થયો

તે મનોહર મીઠા રળીયામણા અવાજથી આ બન્નેના હૃદયને અત્યા-
કાર બનાવી મુક્યું એટલુંજ નહિ પણ સ્વરના આશાપ સાથે ડોલવા
લાગ્યા (વિના ડોલે ડોલવાનું શરૂ થયું.) શરિર મન ઈન્દ્રિયાદિકનું
બાન તદ્દન ભુલી જવાય તેમાં તો આશ્ચર્યજ શું ? તેમના પવિત્ર
હૃદયાગારથી નીકળતો આલ્લાહનક સ્વર તે બીજો નહિ પણ-
વિના વાણીએ ઉદ્ભવ પામતો નિર્વાણ નાદ હતો.

— નિર્વાણ નાદ. —

મનો બુદ્ધય હંકાર ચિત્તાનિ નાહં નચ શ્રોત્ર જિહ્વે નચ
ઘ્રાણ નેત્રે । નચ વ્યોમ ભૂમિર્ન તેજો ન વાયુશ્ચિદાનંદરુપઃ
શિવોઽહં શિવોહં ॥ ૧ ॥ નચ પ્રાણ સંજ્ઞો નૈવ પંચવાયુર્ન વા
સપ્તધાતુર્ન વા પંચકોશઃ । નવાક્ષણિ પાદં નચોપસ્થ પાયુઃ
શ્ચિદાનંદરુપઃ શિવોઽહં શિવોહં ॥ ૨ ॥ નમે દ્વેષ રાગૌ નમે
લોભ મોહૌ મદોનૈ વ મે નૈવ માત્સર્ય ભાવઃ । ન ધર્મો ન
ચાર્થો ન કામો ન મોક્ષશ્ચિદાનંદરુપઃ શિવોઽહં શિવોહં ॥ ૩ ॥
ન પુણ્યં ન પાપં ન સૌખ્યં ન દુઃખં ન મંત્રો ન તીર્થં ન
વેદાનયજ્ઞાઃ । અહં મોજનં નૈવ મોજ્યં ન મોક્ષાશ્ચિદાનંદરુપઃ
શિવોઽહં શિવોહં ॥ ૪ ॥ ન મૃત્યુ ન શંકા ન મે જાતિ ભેદઃ
પિતા નૈવ મે નૈવ માતા ચ જન્મ । ન બંધુર્ન મિત્રં ગુરુર્નૈવ
શિષ્યશ્ચિદાનંદરુપઃ શિવોઽહં શિવોહં ॥ ૫ ॥ અહં નિર્વિકલ્પી
નિરાકારરુપી વિમુત્વાન્નચ સર્વત્ર સર્વેન્દ્રિયાણામ્ । નચા
સંગતં નૈવ મુક્તિર્નમેયશ્ચિદાનંદરુપઃ શિવોઽહં શિવોહં ॥ ૬ ॥
इति—

આ નિર્વાણ નાદ સાંભળતાં બરોબર બંને બેઠેલા ઉત્સાહી
 ઝગીઓ ધ્યાનસ્થ થઈ ગયા કેટલી વખત અમૃત સ્વરૂપસાગરમાં રમણ
 રી રહ્યા પછીથી વૃત્તિ જાગ્રત થતાં નિર્વાણનાદના અક્ષરે અક્ષર પોતાના
 સ્થેર લક્ષમાં સ્થાપેલા તે પરસ્પર વિચારવા લાગ્યા. અને વારંવાર
 વ્યય સ્વરથી ત્યાંને ત્યાંજ ગાવા લાગ્યા. અર્થસુચક શબ્દો મુખદ્વારથી
 પહાર નીકળતાં મંગળેશ્વર મહારાજ કેહેવા લાગ્યા કે, હે મહાનુભાવ ?
 હાત્મા, યોગેન્દ્રનાથ ? પરમહંસ સ્વામીના કેવા અલૌકિક નિર્વાણપદના
 વ્યય ઉચ્ચારો છે. તેઓશ્રી કેવું ગરજી રહ્યા છે ? કેવો ગંભીર અર્થ
 તાવી રહ્યા છે જુઓ જુઓ??

પદ.

(રાગ—વાલીડા ચડજો બહારે રે, બળવંતા બેલી.)

હું કેને નંદુ વંદુરે, આત્મ સ્વયંપ્રકાશી,

હું નિમ્નદે આનંદુરે, ચૈતન બ્રહ્મ વિલાશી. ટેક.

મન બુદ્ધિ ચિત્ત ને પ્રાણ, અંતઃકર્ણ અહંકાર

નથી ભાસતું અન્ય લગાર રે. આત્મ. ૧

શ્રોત્રજીવહા ધ્રાણ, નેત્રને ત્વચા જોહ,

પંચવાયુ વિપર્ય દેહરે. આત્મ. ૨

સમધાતુ વેષ્ટીત જોઆ, પંચકોશ પીંડ પ્રમાણું,

તે નામ જુદાં એક જાણુરે. આત્મ. ૩

વાક પાણિ પાદ ઉપસ્થ પાયુ બોલાય,

તે એક સત્તાબળ જણાયરે. આત્મ. ૪

કામ ક્રોધ, લોભ મોહ, વળી મદ ને મત્સર્ય,

તે સૌ વિભુ વિભુતિ વર્ધરે, આત્મ. ૫

ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ ને પુન્ય, પાપ
સુખ દુઃખ સહ માપ અમાપરે. આત્મ. ૬

ન મંત્ર તિર્થ વેદ, ન યજ્ઞ કર્તું અકર્તું,
ન શકાં જન્મ ને મૃત્યુરે. આત્મ. ૭

નહિ ભોજન ભોજ્ય ભોક્તા, નહિ કંઠ બિનાભિન,
નહિ મોદ નહિ મન ખિન્નરે, આત્મ. ૮

નહિ પીતા માતા બન્ધુ, નહિ શત્રુ મિત્ર કહાવે,
નહિ ભેદા ભેદ મહી આવેરે. આત્મ. ૯

નહિ પૂજ્ય અપુજ્યગુરુ, લઘુતા મહારં ત્હારં,
નહિ અકારં નહિ પ્યારં આત્મ. ૧૦

નહિ વાણી વાચ્ય અવાચ્ય, ભાં બોલવાનું શું બોલું,
ના સ્થિર અસ્થિર થઇ ડોલુરે. આત્મ. ૧૧

નથી બ્યાં સંગ અસંગ, નથી પ્રિય અપ્રિય ધાતા,
વિરમે જ્ઞાનજ્ઞેય જ્ઞાતારે. આત્મ. ૧૨

નિર્મચ્છિત નિરંજન, નિર્વિકલ્પી નિરાકાર,
છે એક બ્રહ્મરશ ધારે. આત્મ. ૧૩

ગગન સદૃશ સધળે એક અખડે જ્યોત પ્રકાશે,
હરિપ્રસાદ સ્વાસે સ્વાસેરે. આત્મ. ૧૪

આહાહાહા—મારા પ્રત્યેક અંગનાં શ્વાસામાં બસ એક બ્રહ્મરશજ
વ્યાપી જાય છે. કેવું સુંદર મધુર સત્ય ને પ્રિય મંજુલ વચનામૃતમાં
ગોરવ છે. એમ બોલતાં બોલતાં વચ્ચે વળી જરા ફરીથી ધ્વનિ
સંભળાવવા લાગ્યો એટલે મંગલેશ્વર મહારાજ સુપકીર્તી ચપટી વગાડી
સુપ થઇ ગયા (ઈશીરત કીધી.) પ્રભુ સાંભળો આ વળી ફરી અવાજ

થવા લાગ્યો. એમ કહી તુરંતજ શાંત થઈ ગયા. શ્રવણ ઈંદ્રિ, સ્વામી
પરમહંશના તરફ શ્રવણ કરવાના કામમાં લગાડી દીધી.

૫૬.

(રાગ ચાલુ)

અખંડ ધ્વનિ અજંપારે, સોહમ્ સોહમ્ થાયે,
કીધી સદ્ગુણે અનુકંપારે, જાપ નિત્ય જાપાયે. ૧
સચ્ચિદાનંદ સદ્ગુણે હું વારંવારજ સમરૂં,
થાય ટાંડવ વાગે ડમરૂં, સોહમ્ સોહમ્ થાયે. ૨
નૌત્તમ નૃત્યજ થાયે, મહિ વીણા જંત્રજ વાગે,
રૂડી આત્મજયોતિ જાગેરે. સોહમ્ સોહમ્ થાયે. ૨
સખા સાહેલી સાથે લે અરસપરસ એક તાળી,
પડી રહી ઝડી (ત્યાં) હલવાળીરે. સોહમ્ સોહમ્ થાયે ૩
શિત ઉષ્ણના લાગે પ્રકાશ જળહળ જળકે,
જોડે પ્રિય-તમ પલકે પલકેરે. સોહમ્ સોહમ્ થાયે. ૪
નહિ હું તું તે આ સ્થાને, અખંડિત એક છે ધારા,
અપરમીત સુખ દેનારારે. સોહમ્ સોહમ્ થાયે. ૫
ભાન ભુલી ભવ કેરું એક શુદ્ધ સ્વરૂપજ ભાણું,
કોટી કંઠર્પ સમ અજવાળુરે. સોહમ્ સોહમ્ થાયે. ૬
સદ્ગુરુ કૃપાયે કીધું ઉજ્જ્વાલું આપો આપ,
ત્રિલોક સમ્યા ત્રિ તાપરે. સોહમ્ સોહમ્ થાયે. ૭
વર્ણન કરતાં વદને કયમ, વદી શકાય તે વાણી,
હરિપ્રસાદ સ્વરૂપ સુખખાણીરે. સોહમ્ સોહમ્ થાયે. ૮

અહો આ વળી સ્વસ્વરૂપાનંદનીજ માંગલિક પુષ્પાંજલિ અર્પાઈ ચુકી છે કે શું ? ચાલો કૃપાળુ ચાલો હવે ત્યાં તે મહાન્ તપો મૂર્તિનાં દર્શન કરી કૃતાર્થ થઈએ. હવે તો તેમના દર્શનનો ત્રેહાગ્નિ વધારે ને વધારે પ્રજ્વલિત થાય છે. પ્રભો આપે તો મને મહાન્ ઉપકાર કર્યો છે. આપનો ઉપકાર ક્ષણભર વિસરાય તેમ નથી,

મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ—હે આત્મિય મહાપુરૂષ ? હું ને તમોજ ન્યાં નથી ત્યાં ઉપકાર ઉપકારેય ભાવ ક્યાં ? તમારી ઈચ્છા અને શુભ વાસના અહિં લાવી અને આ સ્થળમાં પ્રવેશ કરતાં હું પણ કૃત કૃત્ય થયો. હજુ સ્વામીજી એમની યોગનિંદ્રામાં તલ્લિન છે. માત્ર એમનો અંતર ધ્વનિજ આ સંભળાય છે. હજુ એમને જાગૃત થતાં ઘણો સમય થશે. ત્યાં સુધી તમે આ તેમના અહ્માનંદ શિષ્ય છે તેમની પાસે આનંદથી રહો અહિંયાં તમારૂં નિર્વિકલ્પ ધ્યાન પણ સાધ્ય થઈ જશે. આ સમયે આ શરિર કોઈ મુમુક્ષુની પ્રેરણાથી તે સ્થળે જવા તૈયાર થયું છે. માટે હું અત્રેથી ત્યાં જઈશ. તમે નિશ્ચંતથી અહીં રહેશો અને સમયે સમયે તમને આ અહ્માનંદ અહ્મચારી સ્વામીજીનો દર્શન લાભ કરાવશે. હવે હું રગ્ન લેઉ છું. એમ કરી મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ જોત જોતામાં અદૃશ થઈ ગયા.

મહારાજ પ્રબોધચંદ્રનો મહેલ

આ જી રાત્રિ જેની વિચારમાં ઘસ્ટ થઈ છે. એવાં રાગ્ન રાણી છેવટના વિચારપર આત્મા કે આપણુ બન્ને બીજા કાંઈ બળકાટના કરતાં આપણા ઇષ્ટ પ્રતિ ચરણ કરવી (ચરણ એટલે શું. સકળ સુખનો પ્રદ મંગળસ્વરૂપ આત્મા. તેનો સંયમ) અમુક જાતનો પ્રથમ સંકલ્પ કરી, ત્યારબાદ વૃત્તિને આહરે પ્રદેશ નહિ બહારવા દેતાં અંતર રોકી આત્માકાર બનાવી દેઈશું તો સર્વમાં વ્યાપક એજ વિશ્વાત્મા એની મેજે પ્રેરણા કરી ઇષ્ટ માર્ગે લેઈ જશે. આ પ્રમાણે નક્કી કરી બંને પવિત્ર મનવાળાં થઈ આસન લગાવી (દ્રાસન) બંનેએ એવો સંકલ્પ કર્યો કે આ મહાન કાર્યમાં કાર્યનેતા અમને આવી મળે તે તે દ્વારા સધળો ખુલાશો થાવ. આવો સંકલ્પ કરી બંનેજણ સંયમમાં બેઠાં ફક્ત સાંજરે અડધો શેર દુધ પીવા નિયમ રાખ્યો. બરોબર ત્રણ દિવસ વિત્યા એટલે તેમની શુદ્ધ થયેલી ચેતના શક્તિયે પરમ દયાળુ યોગેન્દ્રનાથને અહિં આવવા પ્રેર્યો. તે મહાત્માશ્રી પ્રણવમંત્ર ઉચ્ચારતા મહારાગ્નના મહેલમાં પ્રવેશ કરીયા. મહાત્માશ્રીને જોઈ તુર્તજ સેવક લોકો દોડી જઈ મહારાજ પ્રબોધચંદ્રનાથને ઘણા નમ્રતા પૂર્વક વચ્ચેથી, જણાવ્યું કે હે દયાળુ ! કોઈ મહાન તપોમુર્તિ અચાનક આપના પવિત્ર મહેલમાં પધાર્યા છે. જેઓનાં દર્શન કરતાં અમારાં તો

મહાભાગ્ય થયાં. જાણીએલીએ. મહાદેવ દર્શનિય મૂર્તિ કોઇ
 અલૌકિકજ છે, અંગનો વર્ણ ગૌર ઉંચાઇમાં મધ્યસ્થ જે ભુજ અને
 એક કડી પ્રદેશ ઉપર વિટાળેલું ગેર રંગનું વસ્ત્ર એક તુળી પાત્ર
 અને પગમાં આખડીયો શિવાય ખીચી ઉપાધી કંઈ પણ માનુષ પડતી
 નથી. મુખાકૃતિ ઉપર પૂર્ણ પ્રભાકરથી અધિક તેજ પ્રકાસી રહ્યું છે,
 આટલા શબ્દ શેવક મંડળના મુખમાંથી સાંભળતાં વારજ રાગ અને
 રાણી એકદમ ઉડી ઉભા થયાં પૂજનની સર્વ સામગ્રી તૈયારજ હતી,
 દોડતાં આવી પરમમંગળ મહાત્માશ્રીના પવિત્ર પાદાર્વિદમાં પોતાનાં
 મુસ્તક મુકી દીધાં પોતાના કાષ્ઠેલા સંકલ્પનું સ્વરૂપ પ્રતક્ષ ખડુ થતાં
 નેત્રમાંથી હર્ષનાં આંસુ પડવા લાગ્યાં તે પોતાનાં પ્રિય આશ્રુથીજ મહા-
 ત્માશ્રીને ચર્ણકમળનું પ્રક્ષાલન કર્યું, આશ્રુનું શિતળ જળ અડકતાંજ
 મહાત્માશ્રીએ પરખી લીધું કે આ હર્ષનું આશ્રુ છે. કલેશ જનક અશ્રુ
 નાં બિંદુ ઉણુ હોય છે પણ આતો પર્મ શિતળ આશ્રુ મહારાગનાં
 ને રાણીનાં અપૂર્વ પ્રેમ જળ રૂપેજ ટપકો રહ્યાં છે એમ જાણી હૃદયની
 વત્સલતા ધારણુ કરી દાંપત્ય ના મુસ્તકને પોતાના વરદાથી હસ્ત સ્પર્શી
 તેમને આશીર્વાદ આપ્યા, ત્યારપછી મહાત્માશ્રીને પોતાના મનોહર
 અત્યુત્તમ આસન ઉપર પધરાવી પ્રેમસહ યથા વિધિ પુજન કર્યું, પછી
 સ્વસ્ત પણાથી સન્મુખ બેસી. બન્ને જણાંએ હાથ જોડી ધ્યાન
 લગાવ્યું. ધિરે ધિરે વાણીને વદનમાં આણી (મહારાણી યોગ્ય નિષ્ઠા
 જોણે પહેલાં મહાત્માશ્રીની મધુરી આત્મા નુંભવ વાણી સાંભળી સ્વાનંદ
 સુખ મેળવ્યું હતું અને મહાત્માશ્રી સાયંકાળનો સમય થતાં પહેલાં
 પોતાના સ્થાન પ્રતિ ચાલી જઈ સમાધિષ્ઠ થયા હતા. તે પછી આજ
 મહાત્માશ્રીનાં પુનઃદર્શન થવાથી વંચારે ઉત્સાહી બન્યાં હતાં તે પોતાના

પવિત્ર મુખમાંથી ઉદ્ભવે કાઢવા અને સાક્ષાત સદ્ગુરુ સમ્પ્રિદાનંદ સ્વરૂપનાં સત્ય વચન શ્રવણ કરવા વધારે આતુર થયાં;

યોગ નિષ્ઠા—હે સદ્ગુરો ? આજ અમારા ઉપર ઘણીજ દયા કરી.

યોગેન્દ્રનાથ—મૈયા ? તમારી દયાથી અહિં આવવું થયું નથી પણ તમારી સુદ્ધ ચેતના શક્તિએ મને અહિં તેડી લાવવા પ્રેર્યો છે. માટે તમારો તથા મહારાજ પ્રબોધચંદ્રરાયનો જે કંઈ વિચાર હોયતે જણાવશો, આપના જેવાં ધાર્મિક નીતિવાનના વિચારોને કલ્યાણ મય બનાવવા એજ અમારો સુદ્ધ ઉદ્દેશ છે. અને એટલાજ માટે આ સ્થૂલને ધારણ કરી અમે અનેક અનેક સ્થાનમાં વિચરીયે છીએ. સત્ય સંકલ્પને સ્વાધિન થઈ જીવનાં બંધનોને કાપવા, અચળ સત્યની સ્વસત્તા સ્થાપવા, નીતિ ધર્મનું પાલન કરવા, તમારા જેવા સ્વધર્મ નિષ્ઠને ત્યાં વિના બોલાયે પણ જઈ શકીએ છીએ.

પ્રબોધચંદ્રરાય—હે દયાળુ ? શું તેમજ થયું છે ? અમારી ચેતના શક્તિ એ આપને અહિં તેડી આણ્યા છે. અહો હજી અમે એ ચેતના શક્તિને બરાબર ઓળખી શક્યા નથીજ—માટે કૃપા કરી કહો કે તે ચેતના શક્તિ શું છે ?

મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ—ભાઈ ? ચેતના શક્તિ એ અવર્ણ્ય અદ્ભૂત એક શક્તિજ છે. (પણ કારણ) એમાં આશ્ચર્ય માનવાનું કંઈ નથી, મનુષ્યની ચેતના શક્તિજ, આ બ્રહ્માંડોના ગોળા ઉત્પન્ન કરવા પાલન કરવાને સંહાર કરવા શક્તિમાન છે. એનું વધારે વર્ણન યોગ સ્થળે કહીશું પણ તમારે શી ચિંતા છે, બોલો તમારા હૃદયમાં જે ઇચ્છા હોયતે કહો.

પ્રમોદચંદ્રાચ—દયાળુશ્રી ! આપ અંતર્યામી ને કંઈ પણ અગ્નિયું નથી છતાં પૂછતા હોતો આપની આજ્ઞા શિર્શાવંધ કરી જણાવું છું કે આ પ્રગ્નને એક ઉચ્ચ પુરુષાર્થ પર લાવવા માટે અમારે શું શું કરવું કેવી રીતે ને કેવા ક્રમથી અમારે વર્તવું અને પ્રગ્નને વર્તાવવું. વિગેરે રાજ્ય ધર્મ, પ્રગ્નધર્મ આત્મપદ પામવાના ઉપાયો, સઘળું કૃપા કરી કહેશો એવી આશા છે.

મહાત્મા યોગેન્દ્રનાથ—હે ભક્તો દંપતિ ? તમારું સદાને ભલું થાવ તમેએ ઘણો સારો સ્તુત્ય વિચાર કર્યો છે. હાલે હું તમેને તે વિશે જણાવું તેને નિશ્ચય ચિન્તે શ્રવણ કરો, પ્રગ્નને ઉચ્ચ પુરુષાર્થ વાળી કરવાને માટે રાગ્નએ ઉચ્ચ મનો ભાવવાળા થઈ ઉચ્ચ બનેલા તેમની (પ્રગ્નની) દૃષ્ટિમાં પડવું જોઈએ, અને પ્રગ્ન પાળકના નિયમોનું ધર્મ યુક્ત રક્ષણ કરી પ્રગ્નના આત્માની પ્રસન્નતા મેળવવી જોઈએ- પ્રગ્નને ભયથી નહિ ડાઘાવતાં વિસુદ્ધ પ્રેમથી વશ વરતાવવી જોઈએ તેમાં પોતાના સ્વમાન કરતાં પ્રગ્નના મતનું વધારે સ્વમાન જાળવવા ધર્મ નીતિ વાળો ન્યાય સ્થાપવો જોઈએ પ્રગ્નને કાનુમાં રાખવા અને તેનું અંતઃકર્ણ પૂર્વક હિત કરવા રાગ્નએ શામ, દામ, ભેદ, દંડ યોજવા યુક્તિ, કરવી, પરંતુ પોતાના રાજ્ય ઠાક કે વૈભવોના લોભકે ક્રોધ વશ થઈ પ્રગ્નની દયામણી સ્થિતિ તરફ દુલક્ષ રાખી નાહક પીડ્યા આપવી નહિ. જોઈએ અને કાર્યભાર કરનાર મંડળનું કાર્ય યોગ્ય અયોગ્ય છે કે કેમ તે પોતેજ દિનપ્રતિદિન તપાસવા ચુકવું નહિ જોઈએ, સર્વેના વિચારોને પોતાના હૃદયમાં સ્થાન આપી મધિર સાક્ષીએ અંતરઆત્મા ના ધ્વનિથી સર્વના હિતમાં પોતાનું હિત સમજી યોગ્ય આચરણ કરવું

જોઈએ, રૂપિમુનીઓ પ્રણિત રચાયલા મનુમહારાજના નિયમોનું પાલન કરવાથી આખા ભૂમંડળના અધિપતીપણાનું ગૌરવ ચિરકાલ શુ યશસ્વી અને મોક્ષ પ્રદ હોય છે, પ્રગ્નને રાજનો ભય નહિ પણ પ્રેમજ વશ વરતાવી શકે છે.

ભય એ પ્રકારનો હોય છે. તેમ પ્રેમ પણ એ પ્રકારનોજ હોય છે. શુદ્ધ ભય પ્રગ્નના હિત માટે વાપરવા છુટ છે. (ન્યમ બાળકને જ્ઞાન આપવા માતપિતા શુદ્ધ બુદ્ધિથી અધરીત કાર્યો કરતાં અટકાવે છે અને ધરીત કાર્યોમાં પ્રેરવા પ્રયત્ન કરે છે. નિઃસ્વાર્થ બુદ્ધિથી તેઓનું શુભ ઇચ્છે છે ને પોતે કષ્ટ ખમીને પણ તેનું ભડુ કરે છે.) તેમ હૃદયમાં પ્રગ્ન પ્રત્યે પ્રેમની ઉચ્ચ લાગણીથીજ ભયના છેલ્લા રૂપમાં નિઃશમ પ્રેમજ જોવામાં આવે. તે ભય ઉત્તમ હોય. બીજો ભય પોતાના સ્વાર્થ પુરતો લોભ, ભોગને માટે ક્રોધ લાવી દ્વેષપૂર્વક ભયથી દાબી દેવામાં આવે તે ભય અહિત કરતા છે. અથવા પોતાને હાની કરતા છે એમ જાણવું. પ્રેમ પણ એ પ્રકારનો છે. એક સત્ય વિશુદ્ધ નિઃસ્વાર્થી પ્રેમ અને બીજો સ્વાર્થમય પ્રપંચી પ્રેમ. (પોતાની મતલબ પુરી થતાં પ્રેમનું વિસર્જન. બીજાનું ગમે તે થાવ પણ પોતાના લોભનો, ક્રોધનો, મોહનો, વિષય સાધ્ય થતાં પછીથી કુરતા વાપરવી એ પરવે વાપરવી અને તેના ઉપર ગર્વથી દબાણ કરી સદાને માટે તેના સામર્થ્યને છીનવી લેઈ ફરી ઉડી ઉભા થવા દેવો નહિ, પ્રેમ બતાવી છેવટ ગુલામીજ ભોગાવવવી અને પગ નિચે ડાબી રાખવાનો નિશ્ચય સ્થાપવો. એનું નામ પ્રપંચી પ્રેમ, સ્વાર્થી પ્રેમ શાસ્ત્રકારોએ વર્ણુઓ છે.) સ્વાર્થમય પ્રપંચી પ્રેમ નિષેધ છે, ભયંકર નર્કનું સ્થાન છે. ત્યારે નિઃસ્વાર્થ

વિશુદ્ધ સત્ય પ્રેમ, સદાને માટે નિર્ભય મોક્ષનું સ્થાન હોય છે. નિઃસ્વાર્થી વિશુદ્ધ સત્ય પ્રેમ, ઉજ્જવળ કિર્તિનું સ્વરૂપ છે. સઘળા દુઃખદોને વિદારણ કરવામાં સર્વોપરી અમૃતમય ઔષધ છે. જડ ચૈતન વસ્તુઓને આકર્ષી લેવામાં વશીકર્ણરૂપ વિર યોધ્યો છે. ત્રિલોકને તૃણવત્ ગણાવનારો મહામંત્રરૂપી એ મણીરાજ છે. નિઃસ્વાર્થી વિશુદ્ધ સત્ય પ્રેમ અખંડાનંદ અહરશનો સમુદ્ર હોવાથી જે પ્રાણી તેને ધારણ કરે છે તે તે રૂપજ થઈ અન્ય નામ રૂપાત્મક વસ્તુઓને પણ તે મય કરી નાખે છે. અમૃતનું સેવન કરનાર અમૃતવનેજ પામે છે. તેવી રીતે નિઃસ્વાર્થી વિશુદ્ધ સત્ય પ્રેમ પૂર્ણ ચેતના શક્તિને પણ ચમકાવે છે. એ પ્રકારે એવા પ્રેમનું અલૌકિક બળ વર્ણવી શકવા કે ઉપમા આપવા જગતમાંનો કોઈપણ પદાર્થ શક્ય થતો હોય તેમ લાગતો નથી (અશક્ય છે) દૈવપ્રેમની એ પ્રભા હઝરો પ્રભાકરોને પણ શરમાવી દેનાર છે એમ કહીએ તો તે શું ઓછું છે ? એવા સત્યપ્રેમની ખાતર રાગ હરિશ્ચંદ્રે અયોધ્યાના મહાન્ રાજ્યને તૂચ્છગણી સમસ્યાન શેલ્યું નથી કે ? અનેક કષ્ટમય સમસ્યાન ભૂમિમાં તે સત્યપ્રેમે રાગ હરિશ્ચંદ્રને કીયું અલૌકિક સ્થાન બતાવ્યું હશે ? પ્રહ્લાદને કયો એવો તે અખંડાનંદ રશ વ્યાપી રયો હશે ? કે અસહ્ય વેદના ખમી શક્યો ? દમયંતિએ નળના નામ સ્મર્યાનો ત્યાગ નહિજ કીધો દ્રુપદિએ ધૈર્યતા નહિજ છોડી. હે રાજન્ ! બીજી કાંઈજ નહિ માત્ર એ સઘળા અને બીજા અનેક માનવ જાતમાં થયેલા અહર્ષિ, રાજ્યર્ષિ વિગેરે નિચથી ઉંચ સુધીમાં નિઃસ્વાર્થી વિશુદ્ધ સત્ય પ્રેમેજ પ્રભુતા ધરી સાક્ષાત સ્વસ્વરૂપ સત્તા પ્રગટાવી છે. “ કિં બહુના ” વિશેષ કહીએ તો તેવો નિઃશમ પ્રેમ પ્રગટ્યો કે તેજ પ્રભુરૂપ બનીને બીજાને પ્રભુ-

રૂપ બનાવે છે. માટે એવા ઉચ્ચા નિઃસ્વાર્થી પ્રેમને ધારણ કરવો જોઈએ. રાગ કે રંક પોતે જેવું ધારે છે, જેવું ચિંતવે છે, જેવો સંકલ્પ કરે છે, તેવા રૂપનો તે સંકલ્પ તેને સન્મુખ થઈ તે પછી તેવો તે બને કે તુર્તજ તે ગુણનો પ્રેમ સ્વિકારે છે, અને તે પ્રેમ સામો આવી તેવોજ જવાબ દે છે, માટે નિરંતર વિશુદ્ધ પ્રેમમય શુદ્ધ સંકલ્પબિન્ન રાખવું જેથી કોઈ દીવસ જીવનમાં નબળાઈ આવે નહિ. રાગ ને પ્રજ્વળે ઉભય આ સમજવું જોઈએ. ભવતુ—હે નરેન્દ્ર ? પ્રજ્વળ ઉપર પીતૃભાવથી રહી તેમને સુધારવા નૈસર્ગિક પ્રેમના દ્વારે બંધાઈ ઉચ્ચ પુરૂષોને આલિંગન આપી તેમને વિનવી પ્રજ્વળને વ્યવહારીક, પરમાર્થીક જ્ઞાન આપવાને પ્રથક પ્રથક સભાઓ ભરી વ્યાખ્યાન અપાવવાં અને પ્રજ્વળને જાત્ર સ્થિતિમાં લાવી તેનાપર ઘટતી દેખરેખ રાખી બાગના માળીની પેઠે ધર્માચાર્યોના હાથ તળે પ્રજ્વળ લોકોને મુકી દેવા. કારણ કે જ્યમ પ્રજ્વળ પાલન રાગનું કામ છે તેમજ ધર્મપાલન ધર્માચાર્યોનું કામ છે. હવે ધર્માચાર્યો હાલ બીજીજ ગરબડમાં ગમડયા કરે છે જેથી તે લોકો બોલવે ચોખ્ખા છે. પણ તેમનાં આચરણ લોકોને ઉચ્ચા પુરૂષાર્થ આપવાવાળાં નથી, હે ધર્મ-નિષ્ઠરાજન ? લોકોના અંતઃકર્ણમાં છાપ પાડવાને માટે વિદ્વાતાની જરૂર નથી પણ બોધ સહિત વૈરાગ્યવાળું સદાચરણ તેનો મુખ્ય હેતુ છે. માટે જન સમુદાયને ઠેકાણે લાવવા તમારી આત્મ ચિંતનાજ ખરી કામમાં આવશે ને હું તમને જણાવું છે કે આજથી આઠમે દીવસે સાપ કાંચળી રહિત થાય તેમ તેઓ (ધર્માચાર્યો) અવિદ્યારૂપ કાંચળી દૂર કરશે.

યોગનિષ્ઠા—હે દયાનિધે ! મને બહુ આશ્ચર્ય થાય છે કે બ્રહ્મચર્યથી દ્રઢ થયેલા ધર્મીયાર્થો શાસ્ત્ર પારંગત થયેલા છતાં આ પ્રપંચ પ્રવાહમાંથી કેમ વિરમતા નહિ હોય વાર ? ખીન્નું શાસ્ત્ર અર્થ દગ્ધને માટે કાંઈ પણ નહિ વદતુ હોય વાર ?

યોગેન્દ્રનાથ—હે ભલી રાણી ? ? એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી કારણ શાસ્ત્રોને પાઠ કરી લેવાથી ને તેથી વધારામાં તેઓને સ્મૃતિરૂપ પટારામાં પુરી મુકવાથી કે જોછએ ત્યારેવાપરવાથી વિદ્યા સાધ્ય થતી નથી શાસ્ત્રોતો આપણા ધરડાઓનાં બનાવેલાં ખતાંપતરાં છે તે બ્યારે વાંચીએ ત્યારે તેજ બોલે, તે ખતોપતરાં ભણી જવાથી વસ્તુ લાભ થાય નહિ પણ વાંચી વસુલ ભરવાથીજ લાભ પ્રાપ્તિ થાય, વિવેકથી વૈરાગ્ય ધારણ કરી ત્યાગ વૃત્તિ રૂપ સદ્વિદ્યા પ્રાપ્ત થાયતોજ તે શાસ્ત્રશેવન લાભ છે, વૈરાગ્ય વિનાની જે વિદ્યા તે અવિદ્યા છે, વિદ્યા એ પ્રકારની છે, એક અપરા ને બીજી પરા ૧ રૂવેદાદિ ચારેવેદ શિક્ષા. કલ્પ વ્યાકરણ, નિરૂકત, છંદ, જ્યોતિષ એ અપરા વિદ્યા છે.

૨ જેના વડે અક્ષર પુરૂષને મેળવાય તે પરા વિદ્યા છે, વૈરાગ્ય સહિત પરા વિદ્યા એજ ખરી વિદ્યા છે. એ વિદ્યાથી રહિત હોયતે તેવા લક્ષણવાળાજ, (અવિદ્યા વાળા પુરૂષો) ચોરની પેઠે ચોરી જાણે પણ જરાક બબડી, હાં આગળ જોઈ લેઈશું એમ કહી ઠેલ્યાજ કરે એટલે તેમની અવિદ્યામાં વૃદ્ધિજ થયા કરે, હે રાજન્ ? ? માયા શું નથી કરતી, એ માયાનો જરાક આશરો લીધો એટલે પતીજ ચુક્યું, પોતા જેવાજ બનાવે ત્યારે તેણી ઝંપે છે, આમાયાનાં ચિત્રા-મણુ જોવાં હોય તો આપણાં પુરાણુ છે એજ આપણા ધરડાઓના દસ્તાવેજ છે, (તેરૂપીનકશા) તે શ્રવણનું કારણુ એ છે કે એ

પુરાણો સાંભળી આટલોજ અર્થ નિશ્ચયમાં મુકાય છે કે સ્વર્ગમાં કે નરકમાં કે પાતાળમાં સદ્નીતિ એજ ઉત્તમ સુખનું સાધન છે, દુષ્ટ નીતિ અધમતાનું કારણ છે. (ઈંદ્ર, ચંદ્ર, નહુષ યયાતિ, પુરુરવા વિગેરે પુરુષોના દાખલા પરથી જણાઈ આવે છે.) તમો કહો છો કે એવા અર્ધ દુગ્ધો માટે શાસ્ત્રોએ કાંઈ નથી કહ્યું, તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે “ શાસ્ત્ર ” એટલે શિક્ષા કરનાર, બતાવનાર હોવાથી જ્યાં સુધી પૂર્ણતા નાઆવી હોય ત્યાં સુધી શાસ્ત્રોતો પોતાની નોકરી બજાવ્યાજ કરે છે. શાસ્ત્રો કોઈ વખત ગંભિર વાણીથી કહેછે તો કોઈ વખત વિસ્તારથી પણ કહે છે.

ગંભિરવાણી—**वृत्तिहीनास्तु रागिणः ॥ द्वीतियाद्वै भयं भवति ॥ कलौवैदान्तिनः सर्वं फालगुणे बालकारव धत्सादि** વાક્યોથી શાસના કરવા છતાં આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન થએલું મહાત્માઓને માલમ પડે તો તેને વિસ્તારરૂપમાં પણ બતાવી દે છે. જુઓ દશમ સ્કંધ ભાગવતના ૨૯ અધ્યાયથી પાંચ અધ્યાય જે રાસ વર્ણવ્યો છે તે અર્ધદુગ્ધોનું વૈચિત્ર્યજ વર્ણવ્યું છે.

યોગનિષ્ઠા—આશ્ચર્ય ? ? ? હે દયાળુ ! ભાગવતમાં ચઢાવું પણ રહસ્ય સમાયલું છે ? મને કહેવા અધિરાઈ થાય છે કે એ વાર્તા મને ઘણીખરી જણાવો.

યોગેન્દ્રનાથ—પવિત્ર મનનાં રાણી ! આશ્ચર્ય કે અધિરાઈ લાવવાનું કાંઈપણ કારણ નથી. જેના આધમાં **जन्माद्यस्य** એજ સત્રનું વ્યાખ્યાન ન બતાવતાં ઉપક્રમ શરૂ કરી કેહે છે કે જેનાથી આ જગત ઉત્પન્ન, સ્થિતિને લય થાય છે તે બ્રહ્મને તું જાણ. આમ શરૂ કરતાં

ઉપસંહારમાં સત્ય પરં ધીમહિ : એવું જેમાં (મહાત્મ જોગી સાક્ષાત્ શબ્દ બ્રહ્મસ્વરૂપ શ્રી શુકદેવજી મહારાજ) વર્ણન કરી ગયા છે તેમાં શું શું ચમત્કૃતિવાળી વસ્તુ ના હોય ?

ન્યમ આંખો રોપનાર પહેલો ગોડલો વાવી ત્યારબાદ તેના અંકુર થડ. પલ્લવ, ત્વચા, મોર આદિ ક્રમે ક્રમે દેખાઇ છેવટમાં કેરીરૂપ પરિણામ લાવે છે. તેમ શ્રીમદ્ ભાગવતમાં ઉપર જણાવ્યા મુજબ વર્ણન કરી અધિકારીને અનુસાર જગતની ઉત્પત્તિ, ત્રિતિ, અતાવતાં અતાવતાં સ્વરૂપાનું સંધાનની મૃદુમધુર્તાવાળું, કપિલાખ્યાન, ધ્રુવાખ્યાન, પૃથુચરિત્ર, બલિચરિત્ર, વિગેરે વિગેરે અતાવતાં અતાવતાં આત્મયોગ દૃઢ પુરુષો કેટલી સત્તાવાળા હોય છે તે અતાવતાં જણાવ્યું છે કે જેતું ચિત્ત મહદાકારને પામ્યું છે એવા મહાન પુરુષો ક્ષણવારમાં સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરી શકે. બ્રહ્માએ હરી લીધેલાં વત્સ નવાં બનાવ્યાં વિગેરે તેમજ સાપ, વીંછું, અગ્નિ, પણ બાધના કરી શકે તેવું સોળ સત્તર ઝોગણીસમા અધ્યાયમાં બતાવી તે અનુપ્ય ગોવર્ધન ધારવારૂપ સધળાને ધારણ કરવાવાળો આધારભૂત થાય. તેમ દંદ્રિનો મદ સમાવ્યો આ અતાવાનું કારણ તે પુરુષ કર્તું અકર્તુંને અન્યથા કર્તું કરવાને શક્તિમાન હોય વિગેરે જણાવતાં પુનઃ એકાદશસ્કંધમાં ફરીથી જ્ઞાન યોગ આરંભી, પરીક્ષત રાજ્ય બ્રહ્મભૂત થયા આ પ્રકારના આત્મયોગ જણાવનાર ભાગવતે રાશ અધ્યાયમાં વેદાન્તિ બહિર મુખોને બહિર થતાં કેટલી વિટંબણા પડે છે તે ખાસ જણાવ્યું છે હે મહાન રાણી ! પ્રસંગેપાત તે પણ હું તમને જણાવીશ જેથી તમને આત્મસ્સાત્મક સ્વાદ લાગેલો કદિ નષ્ટ થશે નહિં. જેથી બ્રહ્માનંદ સાગરમાં સંપૂર્ણ સ્વાનંદ લેશે, પણ હાલ જે કાંઈ મારે મારે આવવું થયું છે તે કાર્ય કરવું જોઈએ.

તમેને રાજ્ય પ્રજ્ઞના ધર્મે આત્મ સ્થિતિ તરફ વળવાના ઉપાયો સુધી સંક્ષેપમાં મેં યોગ, યોગ, કહી દીધું છે. વિશેષ રાજ્ય પ્રજ્ઞની ઉત્પત્તિ માટે મનુસ્મૃતિ, શાંતિપર્વ, અને અનેક શાસ્ત્રપ્રણિત સદ્ગ્રંથો સ્પષ્ટ કહી ગયા છે.

હે ભલાં દંપતિ !! અધિકારીઓનું તેમજ અધિકારી થવાનું અને પૂર્ણપદમાં મળવાનું દરેક સાધન શાસ્ત્રમાં સુપ્રસિદ્ધ છે. અનુભવ જ્ઞાનથી સદ્ગુરુઓ દ્વારા(સદ્ગુરુઓથી) સમજી લેવું જોઈએ. હાલ તમારે એજ સુખોદય ગ્રંથ લખાવવાનો છે કે (આચર્યો માટે) તમે બન્ને પ્રવૃત્તિજનક તેમની સ્ત્રીઓના પ્રતિ શુદ્ધ સંકલ્પ કરી આત્મસંયમ કરો જેથી તેઓના દ્વારા તેઓનો મોહ ધોવાઈ જશે. ત્યારબાદ શુદ્ધ માર્ગન તેમનું સ્વામિ વિશ્વંભરાનંદથી આજથી આદ્યમે દિને થશે માટે કહેલી રીતિથી તમે સંયમ આચરો. આટલુંજ બોલી મહાત્મા તપોમૂર્તિ યોગેન્દ્રનાથ ક્ષણવારમાં અંતર્ધાન થઈ ગયા. રાજ્ય-રાણી પૂછવાની તત્પરતામાં હતાં કે કોણ વિશ્વંભરાનંદ ક્યાં રહે છે વિગેરે પૂછવાનું તેમની વાણિમાંજ રહી ગયું અને સ્તબ્ધ બની આનંદશ્ચર્યમાં પડી ગયાં.

મારાપ્રિય વાંચકૃત્ત્વ—મહાત્માશ્રી યોગેન્દ્રનાથના પધારી ગયા પછી કેટલાક સમય સુધી મહારાજ્ય પ્રબોધચંદ્રરાય અને મહાસતિ રાણી યોગનિષ્ઠા સ્તબ્ધ બની વિચારવા લાગ્યાં કે આપણુ પૂર્વે કોણ હઈશું, આપણા સંસ્કારો સાધુપુરુષોના સમાગમના યોગથી શ્રેષ્ઠ હોય તેમ દેખાય છે. નિરંતર ઉત્તમ કાર્યમાં સાધુ બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવે જોઈએ. આપણને અણુધાર્યા મહાત્માઓનો સમયે સમયે સમાગમ થાય છે. એજ પૂર્વ પુરુષાર્થની શાખીતી થાય છે. માટે આ જન્મમાં આત્મ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય ત્યાં સુધી પ્રયત્ન શેવવા ચુકવું નહિ,

આમ બન્ને જાણુ વિચાર કરી મહારાજશ્રીએ બતાવેલા સંબંધને આદરવા અને આચાર્યપતિઓની મનોવૃત્તિઓ સુદૃઢ બનાવવા તત્પર થયાં પરંતુ—(પોતે જાણુ છતાં) મહારાજ પ્રબોધચંદ્ર કેહેવા લાગ્યા કે હે સુભગે ! સતી રાણી ! આહા—મનનું સામર્થ્ય કેટલું બધું છે. મન કેટલું બધું બળવતર છે. એ મનના સ્વરૂપમાં એટલી બધી તે શું પ્રાપ્ત્યતા હશે ? અરે મનનો બનાવનાર તે મનથી કેટલો બધો સત્તાધિશ હશે ? તેની અચિંત્ય શક્તિનું અવલોકન તો કોઈ વિરલ પુરુષજ કરી શકે. આ મનના સંબંધમાં જે તમે કાંઈ જાણુતાં હો તો કહેશો ? રાણી યોગનિષ્ઠા સમયાનુસાર ઉચિત જાણી તુરંત મહારાજશ્રીના ચર્ચામાં મુસ્તક નમાવી (પોતાના માનવ ધર્મની યથાર્થતા છે કે નહિ એટલા માટે મહારાજ જાણુતાં છતાં મને પૂછે છે તો મારે અવશ્ય પરિક્ષા આપવા કેહેવું જ જોઈએ એમ વિચારી) પ્રસન્ન વદને કેહેવા લાગ્યાં.

રાણી યોગનિષ્ઠા—હે પ્રિય પતે !!! મનોમય કોશ સંબંધી મેં જેવું જાણુયું છે તેવું આપને યથામતિ કહું છું. પ્રભો !

જ્ઞાનેન્દ્રિયાણિચ મનઃ મનોમયઃ સ્યાત્કોશો મમાહ મિતિ વસ્તુ વિકલ્પ હેતુઃ । સંજ્ઞાદિ ભેદ કલના કલિતો બલીયાન્-સ્તત્પૂર્વકોશમપિ પૂર્યં વિજૃમ્ભતેયઃ ॥

પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો અને મન મળી મનોમયકોશ થાય છે. તો “હું અને માડ” એવી વસ્તુ વિકલ્પના કારણરૂપ તે નામ આદિ ભેદની રચનાઓથી ભરેલો હોવાથી બળવાન છે. વળી તે પોતાથી પૂર્વના કોશને પૂર્ણ કરી પોતે વૃદ્ધિ પામે છે.

મનનો નાશ થવાથી સર્વ પ્રપંચનો નાશ થાય છે. અને મનની વૃદ્ધિ થવાથી સર્વ પ્રપંચની વૃદ્ધિ થાય છે. સ્વપ્નમાં શૂન્ય છતાં પણ મન પોતાની શક્તિ વડે ભોક્તા આદિ સર્વ વિશ્વને ઉત્પન્ન કરે છે. તેજ પ્રમાણે જગતમાં પણ એજ જગતને ઉત્પન્ન કરનાર છે. આ સર્વ પ્રપંચ મનના વિકાસરૂપજ છે. મનનો વ્યવહાર કેમ ચાલે છે તે પણ મનુષ્યોને જાણવાની જરૂર હોય છે. જેમકે મન પાંચ પ્રાણ દ્વારા સાત ચેદ્રાનો વ્યવહાર ચલાવે છે. અને મનની કાર્ય નિર્વાહક કચેરી મુર્દામાં હોવાથી ત્યાંથી કુલ સત્તાની સાથે તાર જોડી વ્યવહાર ચાલે છે. માનુષી મુર્દા સર્વથી શ્રેષ્ઠ હોવાથી તે કચેરીનું કાર્ય તેજ મુર્દામાં જોવાથી મનનું શ્રેષ્ઠ કામ કેમ ચાલે છે તેનું જ્ઞાન થાય છે તે મનચક્રનું સ્થાન શિરો ભાગમાં છે ખરું, પણ મન દેવતાનું સ્થાન હૃદય છે. આત્માના સંદેશને અનુકુળ મન દેવતા મનચક્રનાં જે દલ, બીજની સાથે તાર જોડે છે તે દલ સાથે વ્યવહાર થાય છે. અને દલની વસ્તુસ્થિતિ અનુસાર શરીર ઈંદ્રિયાદિનો વ્યાપાર ચાલે છે. મનચક્રના અષ્ટ દલની વિગત જરા વિચારશો તો વધારે ખુલાસા સાથે આપને જાણવામાં આનંદ થશે, આપ આજ્ઞા કરો તો આપની દાસી તે વિશે મહાત્માની પ્રસાદીરૂપે મળેલી વાણી દ્વારા કાંઈ વિશેષ લકીકત જણાવા ઇચ્છે ?

મહારાજ—હે પ્રિયવદન પ્રિયતમા ! તને ધન્ય છે. તારી શુદ્ધ દૃષ્ટીમાં સઘળાં આત્માનુભવનાં સુખોનું હૃતો કંઠક નવું ચરિત્ર જોડે છું. મનોમય કોશ પછી મનચક્ર અષ્ટ દળની સ્પષ્ટતાદરવા વિના સંકોચે ત્હારા સુદ્ધ હૃદયગારને જાણાવવું એ કચિત્ત છે. હે પ્રાણેશ્વરી ત્હારા જેવી જ્ઞાનવાન સ્ત્રી મને પ્રાપ્ત થવાથી મહાઈ અહોભાગ્ય સમગ્ર છું.

યોગનિષ્ઠા—કૃપાનાથ ! દયા કરી આપ સાંભળો તે વિશે જે જાણું છું તે કહું છું, મનનાયકનાં અષ્ટદળ હોય છે. તે મનની પૂર્વ દિશાથી આરંભી આઠે દીશા તરફ તે દળ ગોઠવાયેલાં છે. પૂર્વદિશાનું દળ સ્વેત (સર્વ રંગદાતૃત્વ) હોય છે. તે દળમાં સંકલ્પવૃત્તિનું જોડાણ થતાં. મનુષ્યમાં ધૈર્ય, ઉદારતા, ધર્મયુદ્ધિ સ્થપાય છે. ખીજું અગ્નિપુણ્યનું દળ રક્તવર્ણનું હોય છે. ત્યાં જ્યારે સંકલ્પવૃત્તિનું જોડાણ થાય છે ત્યારે પ્રમાદ, આળશ, નિદ્રા, યુદ્ધિનીમંદતા વિગેરે ઉત્પન્ન થાય છે. ત્રીજું દક્ષિણ દિશા તરફનું દળ હોય છે, તેનો રંગ કૃષ્ણ જામળી કેહેવાય છે અને તે દળ તરફ સંકલ્પવૃત્તિ જોડાય છે ત્યારે દ્વેશ, ક્રોધ અને દુર્બુદ્ધિ પ્રકટે છે. ચોથું નૈરત્ય ખુણા તરફનું દળ નીલરંગનું હોય છે. તે તરફ સંકલ્પવૃત્તિ જોડાય છે, ત્યારે સંસારાસક્તિ, સ્ત્રી, પુત્ર, પિતાદિનો મોહ થાય છે. લોભની વૃદ્ધિ કરે છે. પાંચમું, પશ્ચિમ દિશા તરફનું જે દળ છે તેનો રંગ કૃષ્ણ કપીલ (સર્વ રોગ ભક્ષક) હોય છે. તે તરફ સંકલ્પવૃત્તિનું જોડાણ થાય છે ત્યારે હાસ્ય, વિનોદ અજ્ઞાનાનંદ પ્રકટે છે. છઠું, વાયવ્ય ખુણા તરફનું દળ ગેરા લીલા રંગનું હોય છે. તે તરફ સંકલ્પવૃત્તિ જોડાય છે ત્યારે ચિંતા, ઉદ્વેગ, અસ્થિરપણું, શોક જનક સ્વરૂપ દર્શાવે છે. સાતમું, ઉત્તર દિશા તરફનું દળ છે. તેનો રંગ પીળો છે. તે દળ તરફ સંકલ્પવૃત્તિ જોડાય છે ત્યારે અલ્પભોગ, શૂંગાર ભોગાદિમાં પ્રેમ ઉપજાવે છે. આઠમું, ધશાન્ય ખુણા તરફનું દળ હોય છે. તેનો રંગ ગૌર છે. તે તરફ સંકલ્પવૃત્તિનું જોડાણ થતાં કૃપા, ક્ષમા, વૈરાગ્ય, શાન્તિ, જ્ઞાન વિગેરે ઉત્પન્ન થાય છે. આ પ્રમાણે મનનાયક અષ્ટદળના એકેકા દળમાં આઠ આઠ ભાગે વૃત્તિઓ બહેંચાઈ જઈ ચોસફ કબીલુકા

સંસારનાદર્શ પદ્મર્થોની ભાવના પ્રકટાવે છે. તેમજ યોગ્ય દ્વળમાં તે વૃત્તિઓ સ્થિર થાય તો પુણ્ય ભાવો ઉપજવી જ્ઞાનના ધરને બાંધી પાર્માર્થિક (આત્મ તત્વ) યોગ સધાવે છે.

તેમાંથી પ્રત્યેક સત્તા મનની ભાવના (સત્તારૂપ સ્થિતિ) પ્રમાણમાં આઠ ભાવમાંથી જે જે ભાવનું પ્રાપ્ત્ય હશે તે તે ભાવને અનુસરી વ્યવહાર કરે છે. ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, અર્થશ્ર્ધ, અધર્મ, અજ્ઞાન, અવૈરાગ્ય અને અનૈશ્વર્ય એ ભાવાટકના ભાવ હોય છે. આ આઠ આઠ ભાવનું પ્રાપ્ત્ય કુલ સત્તા પર છે. છતાં આ મનના પેલે સ્થાનમાંના ધૈર્ય, ઔદાર્ય, (દાનત્વ) અને ધર્મમુદ્ધિ (વેદ જ્ઞાનમાં નિશ્ચય) વાળા દળની ઉપાસના યોગ છે. આવી રીતે મનચક્રના આધારે ઉપાસના કરવાથી (૬૪) તો શું પણ અસંખ્ય સત્તા આ શરીરમાં સમાયલી છે તેનો સદુપયોગ થવા લાગશે. મનચક્રના જ્ઞાનના અભાવથી મનુષ્યો કેટલી ઉત્તમ સત્તાઓ દુરુપયોગમાં વાપરીને પરિણામે દુઃખનો અનુભવ કરે છે. અને પોતાના અજ્ઞાનથી સમ-
સૃતિ સંસારને **અનૃતિ** અસાર કેહવરાવે છે. મનચક્રનું સ્થાનમુદ્ધિમાં તેથી તે ચક્ર અધીમુખ થઈ પોતાની નીચે જેટલાં ચક્રો છે તેને ગતિ આપે છે. પણ તેજ ન્યારે ઉર્ધ્વમુખી થાય છે ત્યારે તેની ગતિનો પ્રવાહ બ્રહ્મલોકમાં જવા લાગે છે. પણ અંધાલ બ્રહ્મલોકમાં મનોગતિને ચાહ ન મળવાથી તેનીકુલ ગતિ શાંત થાય છે. યોગી માત્ર મનચક્રને પ્રાણાયામ સિદ્ધિથી ઉર્ધ્વમુખ કરી શકે છે. યોગ્યતા યુક્ત મનનું સંયમ કરવાથી આત્મા ધમ્મ કરે છે. તે વિશ્વના શરીરાવય-વમાં મનશક્તિ કાર્ય કરવાનું સામર્થ્ય ધરાવે છે. આ સત્તા જે પ્રાપ્ત કરશે તેજ જગતમાં રાજેન્દ્ર, યોગેન્દ્ર, વા જ્ઞાનેન્દ્ર થશે. માત્ર આ સત્તા

આપણામાં લાવવા માટે ઋષિ-યોગી પ્રણિત રસ્તાઓ છે. તેનું
 યથાયાગ્ય જ્ઞાન લેઈ જે કર્મયોગી થાય છે તેનેજ સિદ્ધિ મળે છે.
 પણ આ મહાન સિદ્ધિ મનનું વિશ્વગતિ સાથેના સંબંધમાં તો સિદ્ધિ
 તરીકે છે. પણ કેવલ્ય મુક્તિમાં તો આ કુલ સિદ્ધિ વિઘ્નરૂપ છે. માટે
 પ્રાકૃતિક પુરુષાર્થ રહિત બુદ્ધિ દ્વારા પરિણિત ગુણોના કારણમાં લય
 કરવું આનુંજ નામ કેવલ્ય છે. ચેતન સ્વરૂપ પુરુષ બુદ્ધિના સંબંધથી
 રહિત ઘર્ષ આપણા પોતાના સ્વરૂપમાંજ સ્થિત થાય છે ત્યારે કેવલ્ય
 પ્રાપ્તિ કહેવાય છે. હે પ્રિયસ્વામી ! આ સઘળું રહસ્ય તપો મૂર્તિ
 મહાત્માશ્રીની કૃપા દૃષ્ટીથીજ મને સમાધિષ્ઠ સ્થિતિમાં પ્રાપ્ત થયું છે.
 હવે હું છેવટે આ શરીર યંત્રના મુખ્યનાયક (મન) નામનો ધર્મ કહું છું.

❧ મનો ધર્મ ❧

કામઃ સંકલ્પો વિચિકિત્સા શ્રદ્ધાઃશ્રદ્ધા ધૃતિર ધૃતિ
 હીંધીં મીરિત્યેતત્સર્વ મનઃપત્ત્વ તસ્માદપિ પૃથક્ત ઉપ સ્પૃષ્ઠો
 મનસા વિજાનાતિ ॥ શત૦ કાં૦ ૧૪ અ૦ ૪

કામઃ—મનસા વિવિચ્ય પુનરનુષ્ઠાતવ્યમ્ । શુભગુણાના
 મિચ્છા કામઃ

પ્રથમ વિચાર કરી કુલ ઉત્તમ વ્યવહારનું આચરણ કરવું અને
 ખોટું કામ છોડી દેવું, આનું નામ કામ છે.

૨ સંકલ્પઃ—તત્પ્રાપ્ત્યનુષ્ઠાનેચ્છા સંકલ્પઃ । સુખ અને
 વિવાદિ શુભ ગુણોને પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રયત્નથી અત્યંત પુરુષાથ
 કરવાની ઇચ્છા તેને સંકલ્પ કહે છે.

૩ વિચિકિત્સા—પૂર્વ સંશયં કૃત્વા પુનર્નિશ્ચય કરણે-
 જ્ઞા સંશયો વિચિકિત્સા:—જે જે કામ કરવાનું હોય તેમાં શંકા
 કરીને ખરે નિશ્ચય કરવાને માટે જે સંદેહ ઉત્પન્ન કરવાનો છે તેનું
 નામ વિચિકિત્સા છે.

૪ શ્રદ્ધા—ઈશ્વર સત્ય ધર્માદિ ગુણાના મુપર્યન્તં
 વિશ્વાસઃ શ્રદ્ધાઃ—ઈશ્વર અને તેના સત્ય ધર્માદિ શુભ ગુણોમાં
 નિશ્ચયથી વિશ્વાસને સ્થિર કરવો તેનું નામ શ્રદ્ધા સમજવું.

૫ અશ્રદ્ધા.—અનીશ્વરવાદા દ્યુપરિ સર્વથા હ્યનિશ્ચયોઽશ્રદ્ધા
 અવિધા, કુતકે, ખરાબ કામ કરવું, ઈશ્વરને ન માનવું અને અન્યાય
 આદિ અશુભ ગુણોથી સર્વ પ્રકારે અલગ રહી જવામાં નિશ્ચયી ન થવું
 તેનું નામ અશ્રદ્ધા છે.

૬ ધૃતિઃ—સુખદુઃખ પ્રાપ્ત્યાપીશ્વર ધર્માદ્યુપરી સદૈશ્વ
 નિશ્ચય રક્ષણં ધૃતિઃ—સુખ, દુઃખ, હાનિ, લાભ આદિ થાય તે
 પણ પોતે ધીરજ ન હોડવી તેનું નામ ધૃતિ છે.

૭ અધૃતિઃ—અશુભ ગુણાનામાચરણં નૈવ કાર્ય્ય મિત્ય
 ધૈર્યમ ધૃતિઃ—અશુભ ગુણયુક્ત કાર્યમાં ડર થવું તે ધૃતિ છે.

૮ હીઃ—સત્ય ધર્માનાચરણેઽસત્યાચરણે ચ મનસઃ
 સંકોચો ધૃષ્ટા હીઃ—જુદાં આચરણ કરવામાં અને સાચાં કામો ન
 કરવામાં મનને જિજ્ઞાસ કરવું તેને હી કહે છે.

૯ ધીઃ—શુભ ગુણાન શીઘ્રં ધારયેદિતિ ધારણા વતિ
 ધૃત્તિધીઃ—શ્રેષ્ઠ ગુણોને શીઘ્ર ધારણ કરનાર ચિત્તવૃત્તિને ધી કહે છે.

મી:—અસત્યાચરણાદીશ્વરાક્ષાભંગાત્ પાપાચરણાદીશ્વરોનઃ
સર્વત્ર પશ્યતી ત્યાદિ વૃત્તિમી:—ધર્મની આજ્ઞા ભંગ કરવામાં
 પાપ જાણવું અર્થાત્ સત્યાચરણાદિ ધર્મ કાર્ય કરતાં જવું પણ તેનાથી
 વિરુદ્ધ અસત્યાચરણાદિથી નિત્ય ડરતા રહેવું તથા ધર્મ અમારા સર્વ
 કામોને યથાવત્ જીએ છે એમ જાણી તે પરમાત્માની પાપ કર્મમાં
 ભીતિ રાખી કાર્ય કરવું તેનું નામ મી: છે. ઉપરોક્ત દશ ગુણવાળી
 વસ્તુ જોવું નામ મન છે. તેને સર્વ પ્રકારે સર્વને સુખ આપવામાં
 યુક્ત કરવું.

આ મન ચેતના શક્તિ તરફ વાળતાં ચેતના શક્તિના ધર્મનો
 અંગીકાર કરી એ મન ચેતના શક્તિવાળું થઈ જતાં ઉત્તમ ક્રિયાઓ
 કરવા મંડી જાય છે. એ પછી સર્વોત્તમ શુદ્ધ વિચાર પ્રગટે છે. એ
 શુદ્ધ વિચારરૂપી પ્રાણીમાંથી સુખ, શાંતિ, આનંદ, પ્રસન્નતા, સંતોષ,
 તૃપ્તિ, પૂર્ણ કામના, એ આદિતું પરમ દિવ્યજ્ઞાન ભોગવવા ભોગવીને
 આનંદ પામવા સામર્થ્ય આવે છે. પછી ચર અચરમાં તે બધા
 સામર્થ્યનો એક પ્રવાહ થઈ પ્રેમરૂપી સાગર ભરાય છે. એ પ્રેમરૂપી
 સાગરમાં અદ્વાત્મવત્ સર્વભૂતેષુ પ્રાણી ભૂત માત્રમાં આત્મ બુદ્ધિ
 અવશેષ રહે છે. વિશેષરૂપ વૃત્તિની શાંત કળા પ્રગટે છે. સંકલ્પ
 રહિત શાંત સ્વરૂપ થવાય છે. માટે હે કૃપાસિંધુ ! સ્વામિન્ ! ન્યાં
 સુધી મનની દોડમાં મનુષ્ય પ્રવૃત્તિ કરે છે ત્યાં સુધી તે આ ભવાર-
 પ્યના ફેરાથી મુક્ત થઈ જાય એમ મને તો લાગતું નથી. કારણ
મન એવ મનુષ્યાણાં કારણ બંધ મોક્ષયો એ મન ન્યાં સુધી
 વિકળ દશામાં છે ત્યાંસુધી તો પ્રાણી માત્રની દશા વિચિત્રજ હોય
 છે. મનુષ્ય જન્મ પ્રાપ્ત થયા છતાં તે અવિદ્યા આધિન હવે પરમ
 ક્યાળુ વિભુના વિભુતિયોગને “યાતો” તેના વ્રતને ભૂલી જાય છે;

(રાગ. રૂપે શું રંગે રાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે—)
 વિભુનું તત બૂલ્યોરે, માયાના ફદે ફૂલ્યોરે. શ્રવ જાગીને તું જો. (૨)
 વિસરી ગયો છે વિશ્વાંભરને, ચડયું વિષયનું પૂર, (૨)
 પ્રયત્ન પાપમાં પ્રાણી તણાયો, (૨) જોખમ લાગ્યું જરૂર,
 દુઃખ દરિયામાં ફૂલ્યોરે, માયાના ફદે ફૂલ્યોરે. શ્રવ જાગી. (૨) ૧.
 યાધિ, વ્યાધિ, ને ઉપાધિ, પડ્યો પાંખિડો જાળ, (૨)
 હરિપ્રસાદ હરિભજન તજીને (૨) બેઠો બની કંગાલ,
 મમતાની ડાળે ખૂલ્યોરે, માયાના ફદે ફૂલ્યોરે. શ્રવ જાગી. (૨) ૨.

ભૂલી જવાનું કારણ માયાની લહેરુરૂપી દશ ભાવના પ્રતિ પ્રેમ
 એ પ્રપંચી પ્રેમને આધિન થવાથી બિચારા શ્રવ ગોઠણ ભરપંડી
 ગોથાંજ ખાયા કરે છે એ દૈવનીજ કૃતિ છે. અરે દૈવની કૃતિ શું
 નથી કરતી. દૈવ એ પ્રાલમ્બ નથી પણ પ્રતક્ષ પરમાત્માનીજ કંળના
 છે. જુઓ.

(રાગ. શું કહું કથની મારી આ, શું કહું કથની મારી—.)
 દૈવ તણી કૃતિ ન્યારી, આ...દૈવ તણી કૃતિ ન્યારી,
 તેથી જય સૌ જનહારી, આ...દૈવ તણી કૃતિ ન્યારી—ટેક.
 પદ્મમાં રંકને રાય બનાવે, પદ્મમાં ભૂપ બિખારી...(૨)
 ગૃહસ્થાશ્રમી શ્રદ્ધાચર્ય ભોગવે, (૨) બ્રહ્મ થાય શ્રદ્ધાચારી. આ...દૈવ ૧.
 ગણિકાને સતિનું પદ આવે, સતિની મતિ જય મારી...(૨)
 બળીયાને બળહિણુ કરી નાંખે (૨) અદ્ભૂત રચના ભારી આ...દૈવ ૨.

શ્રુષ્ટિ ક્રમ બદલે ઘડી પળમાં, નરને બનાવે નારી...(૨)
 નારીનો પણ નર બનાવે, (૨) શોધિ જડે ના બારી. આ...દૈવ ૩.
 શાન્તિ નિગ્મનન્દ કદી મદી મળતાં, વચ્ચે વિદ્ન અપારી...(૨)
 હરિપ્રસાદ જીવ જોર કરે શું ! (૨) પલમાં કળ ફરનારી. આ...દૈવ ૪.

હે સ્વામિન્ ! માત્ર હરિલીલાજી કોઈ અલૌકિક છે. જ્યારે જ્યારે જીવ સત્કર્મ કરવા પ્રવૃત્ત થાય છે અને તે સમયે તે જીવને પ્રભુ કૃપા હોય છે, ત્યારે ત્યારે તે ક્ષણે ક્ષણે હજારો હજારો પાપોના ડુંગરો તોડી નાંખતો હજારો વિધ્નોના વેલાઓ કાપી નાંખતો પુર જોરસથી એકદમ સત્યની સપાટી ઉપર અચળ ટેક ધરી સમર્થ સદ્-ગુરના શબ્દબાણ ઉપર ચડી સુરતાદોરને સીધા રાખી અલ્પ સદનના ઝાંપા ઉઘાડવા તત્પર થાય છે. પણ જો એટલે ગયા છતાં પ્રભુ કૃપાના હોય તો અભિમાનશી બેઠેડો તેને ધારેલા સ્થાન પ્રતે ના જવા દેતાં ગમે ત્યાં પાછો લઈ જઈ નાંખે છે. અભિમાન બેઠેડો ઘણોજ વિચિત્ર છે. ગમે તેવા ભોગો ખાય છે. કેહેવત છે કે બેઠે મૂકો આકડો અને બકરી મૂકે કાકરો. એ પ્રમાણે બિચારા જીવને પ્રભુ કૃપા ના હોય તો દેક ગયેલાને ગમે ત્યાં રખડવું પડે છે. એ વિષે એક દ્રષ્ટાંત સાંભળો:—

એક બિચારી પુણેશો એંશી વર્ષની ઉમ્મરની ડોસીમા હતી. તે એક ન્હાના ગામડામાં રહેતી હતી. હમેશ ગરિબ સ્થિતિ હોવાથી આમથી તેમથી લાવી પોતાનું સાદુ જીવન ગાળવા ગમે તેવું જમી લેતી હતી. જહાવસ્થા પ્રાપ્ત થતાં બહુજ વિટંબણા પડતી હતી. એક વખત હાથમાં હાસ લેવાની દુહાણી લઈ સવારના ચાર વાગ્યાના સુમારે એટલે અધારામાને અધારામાં પાસેના એક ગાઉ ઉપર ગામ હતું ત્યાં

છાસ લેવા નિકળી પડી આંખે પુરું સૂજતું ન્હોતું હાથમાં લાકડી અને ખીજા હાથમાં દુલ્હણી લેઈ ચાલવા લાગી ગામડાના રસ્તા ખાડા ટેકરાવાળા તો હોયજ તે ઝાળંગતાં આગળ વધી તેટલામાં એક રસ્તા વચ્ચે ઊંટ રાતનું બેસી રહેલું તે પગે અડક્યું. ડોશીમાએ જાણ્યું કે ટેકરો છે તે ચઢવા ગયાં ધીમે રહી ઉપર ચઢી ગયાં કે તુરત ઊંટ ઉડી ઉભુ થયું ને ચાલવા લાગ્યું, ડોશીમા ગભરાયાં પણ ઝેંશી વર્પની ઉમ્મર સુધીમાં ઘણીએ ટેકરો ખાધેલી હતી એટલે આ ટેકર કંઈ વધુ લાગી નહિ અને ઊંટની ખીંડ પર ટેકરો હોય છે તે પકડી ઊંટને આધારે ચાલવા લાગ્યાં. વહાણું પણ વહી ગયું સૂર્ય ઉગ્યો લોકો દરવા ફરવા લાગ્યા ખેતીવાળા લોકો ખેતરમાં જતા આવતા થયા. લોકોએ ઊંટ ઉપર બેઠલાં ડોશીમાને પૂછ્યું. ઝો ડોશીમા, ઝો ડોશીમા, હાથમાં લાકડીને ખીજા હાથમાં દુલ્હણી લેઈ ઉંટ ઉપર સ્વારી કરી ક્યાં પધારો છો. ડોશીમા બોલ્યાં દિકરાઓ. વેહેલી ઉડી હું તો સામા ગામમાં છાસ લેવા જતી હતી પણ વચ્ચે ઉંટ આવવાથી ખબર ના પડીને ટેકરો જાણી ચડવા ગઈ હતી પણ આ ઉંટ ભાઈ તો ઉડી ઉભા થઈ ગયા. એટલે છાસ તો છાસની જગ્યાએ રહી પણ હવે તો ઉંટ લેઈ જાય ત્યાં જવાનું. ભાઈઓ, જોયા વગર વિચાર્યા વગર અને સારો સાચો સંગાથ લીધા વગર નીકળી તો ઉંટને સ્થાવિન થઈ હવે ઉંટ ખીજે ક્યાં લેઈ જશે છેવટ કાંઠામાં કે ખાડામાં નાંખી દેશે. એમ કરી અફસોસ કરવા લાગી. ખેલા ભલા લોકોએ ઉંટને પકડી ડોશીમાને નીચે ઉતાર્યાં. તેમ સ્વામીનાથ ? અહંકારકંપી ઉંટડા ઉપર ચડી ગયેલા પ્રાણીઓ ધાર્યા નિસાન પ્રમાણે ભાગ્યેજ જઈ શકે છે. અહંકારનો ત્યાગ કરી મનને

શુદ્ધ વિચારવાળું બનાવવાથીજ શ્રેષ્ઠસ્થાયી તેમ છે. માટે મનોભિન્નહતી ક્રિયાઓ સત્સંગ દ્વારા સદ્બુદ્ધિ દ્વારા કરતી જોઈએ. એમ સમજી નિરંતર પરમહંસ પરમાત્માઓના ચરણાવિંદ શ્રેષ્ઠકર માનું છું ને આપની પૂર્ણ કૃપાથી આટલું પણ જાણવા ભાગ્યવંત થઈ છું. પણ મહારા વડાવા નાથ ! આપણે હવે સંયમવિધિ ધારણ કરી આચાર્ય-પત્નિઓના મન ઉપર મહાત્માશ્રીના કહેવા પ્રમાણે પ્રયોગ કરીએ. આપણી પંચાનનાપુરીમાં મુખ્ય ચાર આચાર્યો છે તે દ્વારા આપણે કાર્ય કરી શકીશું માટે આપણા શુદ્ધ સંયમ સંકલ્પબળથી તે કાર્ય પ્રથમ કરી લેઈએ એટલે કાર્ય સિદ્ધિપ્રદ થાય. એમ કહી રામરાણી કાર્ય કરવા લાગ્યાં. વાંચક બન્ધુ ! હવે આચાર્યોના રંગભુવન તરફ જઈએ.

આચાર્યોનું રંગભુવન.

વિરાટપંચાનના પુરીમાં સકળ પ્રજાને ધર્મના આભુ-પણુરૂપ ચાર આચાર્યો હતા. પહેલા આચાર્યનું નામ વિવેકાનંદ હતું, ને તેમની સ્ત્રીનું નામ વિજ્ઞાનધારા હતું. બીજા આચાર્યનું નામ વૈરાગ્યાનંદ હતું ને તેમની સ્ત્રીનું નામ પૂર્ણચંદ્રિકા હતું ત્યારે ત્રીજાનું નામ શાંતિ સ્વરૂપાનંદ હતું ને તેમની સ્ત્રીનું નામ શિખવતી હતું. ચોથા આચાર્યનું નામ મુક્તાનંદ હતું ને તેમની સ્ત્રીનું નામ સકળ સૌભાગ્યનીધિ હતું. આમ્મરે આચાર્યોનો સંબંધ ક્ષણેજ નિકટનો હતો.

તેમનું રહેવું ઘણું ખર્ચ ભેગા જેવું જ હતું. તેઓ એક ખીજની સલાહ લેઈ કામ કરતા હતા. તેમ તેમની સ્ત્રીઓ એક માની જણેલી પહેનો હોય તેમ એક ખીજની સાથે પરસ્પર સંપીને રહેતી હતી. ટુંકામાં આ કુટુંબ દુનિયામાં ઘણું જ (નિઃસીમ) સુખી હતું. આચારે ભગ્વદ્વિયોને એક સમયે અણચિંતી ઇચ્છા પ્રાદુર્ભૂત થવાથી તેઓ નિલાયકેન્દ્રના પવિત્ર સ્થળમાં દર્શનાર્થે જયા નીકળ્યાં આ પરમ પવિત્ર પુરીમાં કામનાવાળાં તો ઘણોયે મંદિર હતાં પણ મનને શાંતિ આપનારાં સ્થળ તો નિલાયકેન્દ્રનાથ મહાદેવને રઘુનંદન સ્વામીનો મંદિર હતો. તે સ્થળોમાં એવું દૃશ્વિરી પ્રયજ તેજ હતું કે, દરેક મનુષ્યના મનમાં શિતળના, પવિત્રતા, ને ગંભિરતાની છાપજ પાડી દેતું હતું, છતાં તેની અસર મનુષ્યોના અંતઃકર્ણોનું સારે વેહેચાઈ જઈ તદન્તર વાસનાત્મક સમગ્નતી હતી.

આ ચાર પતિવ્રતાઓ નિલાયકેન્દ્રમાં જઈ શાંત ચિત્તથી જેના મુસ્તકપર પતિતપાવની અધ્ધમોદ્ધારણિ ભાગીરથી ધુ ધુ ધુ ધુ નામના પવિત્ર પ્રતાપી શબ્દ કરી વહી રહેલી હતી. જેણે પોતાના લેલાટ મધ્યે ચંદ્રને ધારી રાખ્યો છે. જેના પવિત્ર ભાલમાં અગ્નિનું પ્રતિબિંબ ઝળકી રહ્યું છે. જેનું આખું શરીર જ્યમ માખણનો પીંડો હોય તેવું શુદ્ધ ધવળ શેભી રહ્યું છે. જેમનાં કર્ણા ભર્ષાં નેત્ર આ વિશ્વરૂપ વાડીને અમૃત સીંચી રહ્યાં છે. જેમણે કામના પતિ તરીકે મહાન ભયંકર સર્પો કંઠમાં લગાવી દીધા છે. એવા પરમ કૃપાળુ ભગવાન શંકર મહારાજનાં દર્શન તે પવિત્ર બ્રહ્મબાળાઓ કરતી હતી. તેવામાં એકે શંકરના દ્રઢ ભક્તરાજે ટાંડવ આરંભ્યો હતો. તે અપૂર્વ શિવ ટાંડવના પ્રયોગને જોઈ શાંત ચિત્તવાળી પતિવ્રતાઓ મહારાજ શંકર

ભગવાનના ધ્યાનમાં સિન્ન થઈ જવાથી જેની ચિન્તરૂપી ભૂમિ અતિ મૃદુપણના રૂપમાં આવતાં જ્યમ સત્ય નામનું તત્વજ્ઞ બની ગયું હોય તેવી થઈ જવાથી આનંદની રેલ છેલ તેમના અંતઃકરણમાં થઈ ગઈ. તે વખત ભેદભેદનું ભાન પણ ટળી ગયું ને સદ્રુપ, ચિદ્રુપ, આનંદરૂપજ બની જવાયું. નેત્રમાંથી જળધારા ને શ્વાસ ઉભા થઈ ગયાં છે એવી પતિવ્રતાઓની આંખ્ય ઉઘડી ગઈ તેમને આ સકળ પ્રપંચ સત્તારૂપજ ભાસ્યો. અરાયર સુદ્ધિમાં આવતાં વિજ્ઞાનધારા બોલી ઉઠી અહો મૂર્ત વસ્તુનો કેટલો બધો પ્રભાવ છે કે મૂર્ત દ્રવ્યમાંથી થયેલા મનને દુર કરી નાંખી સ્વસ્વરૂપાનું સંધાનના રસ્તાને ખુલ્લો કરી આપે છે. બલીહારી મારા ભોળા શંભુનાથ, મારા ચિદાકાશ, શુદ્ધ સ્વરૂપાકાશ સત્તાવાળા દેવ તારું શિતળ, સુભગ, શાંત, ગંભિર સ્વરૂપ આ સંસારના મળને તોડી તું તારે ઘેર પોતાનેજ પેહોંચાડે છે. એવા હું સહજ શિતળદેવ આપનું શરણ સદાય અમને રહેજો. આ પ્રમાણે સ્તવન કરી ચારે પતિવ્રતાઓ રઘુનંદન સ્વામીના મઠમાં આવી પેહોંચી ત્યાં ભક્તવત્સલ દિનદયાળ નીતિ વિશુદ્ધ પુરણ પુરુષોત્તમ શ્રી રામચંદ્રજીના દર્શન કરીને પ્રાર્થના શરૂ કરી.

વિજ્ઞાનધારા—શ્રી રામ રામ રઘુનંદન રામ રામ । શ્રી રામ રામ મરતાગ્રજ રામ રામ ॥ શ્રી રામ રામ રણકર્કશ રામ રામ । શ્રી રામ રામ શરણં ભવ રામ રામ ॥

પૂર્ણચંદ્રિકા—શ્રી રામચંદ્રચરણૌ મનસા સ્મરામિ । શ્રી રામચંદ્ર ચરણૌ વન્નસા ગૃણામિ ॥ શ્રી રામચંદ્ર ચરણૌ શિરસા નમામિ । શ્રી રામચંદ્ર ચરણૌ શરણં પ્રપદ્યે ॥

શિળવતી—માતારામો મત્પિતા રામચંદ્રઃ । સ્વામી રામો
મત્સલા રામચંદ્રઃ ॥ સર્વસ્થં મે રામચંદ્રો દયાલુ । નાન્યંજા
નેનૈવજાને ન જાને ॥

સકળ સૌભાગ્યનીધિ—લોકામિરામં રણરંગધીરં ।
રાજીવનેશ્વરં રઘુવંશ નાથમ ॥કારુણ્યહરં કરુણા કરંતં । શ્રી
રામચંદ્ર શરણં પ્રપદ્યે ॥

આ પ્રમાણે હૃદયાગાર ઉચ્ચારતાં લાંથી નમન કરી ચાલવા
લાગ્યાં. પ્રસન્નચિત્તથી રમણીય સ્થાન પ્રતિ દૃષ્ટી નાંખતાં એક બાળુ
એકાન્તમાં પધારેલાં તપસ્વિની દે જેના મુખકમળપર ચંદ્ર ને સૂર્ય
સમાન વિવેક ને વૈરાગ્ય શિતળતા ને પરમેજ્ય પ્રકાશી રહ્યાં હતાં.
પવિત્ર મુખ મુદ્રાપર દયાના રેલા ઉતર્યા છે, નેત્ર ક્ષમાના ભંડારરૂપ છે,
મનોવ્રતિ શમના સાગરરૂપ છે. ઇન્દ્રિયો દ્રઢ દમની છાપજ પાડી દે
છે. જીહવા કોઈ અપૂર્વ અંતર બ્રહ્મનાદ કરી રહી છે. જેનું દર્શન
સમાધાન તિતિક્ષા આદિ સદ્ગુણોનું દર્શન કરાવી રહ્યાં છે. જેના
મુખપરથી આત્મા અવતારી ન છતાં આત્માનંદરૂપે પ્રગટજ મૂર્તિ
દેખાય છે. એવાં પરમમંગળ સકળ સૌભાગ્યનીધિ આનંદ મૂર્તિ
મહાવિદ્યા નામનાં યોગિનીનાં દર્શન થયાં નજીક જઈ દર્શન કરતાં
વારજ આ ચાર પતિવ્રતાઓ (સમુદ્રમાં મીઠાની પુતળી ગળી જાય
તેમજ) પરીપૂર્ણ ભરીત આનંદથી છલકાઇ જઈ સાષ્ટાંગ દંડવત
પ્રણામનીસાથે ભૂમિમાંજ મળી જઈ હૃદય અશ્રુથી યોગિનીના ચરણ
પખાલ્યા પછી તે પતિવ્રતાઓ ન્યારે પોતાના મળેલા પ્રિયતમને
લાગવા ઇચ્છ્યું નહિ ત્યારે “ ધણાખરા ભાગે સામાન્ય પણાને પામેલા
ચૈતન્યચંદ મહારાજે પ્રત્યાઘાતરૂપે ઉછળી ” (એટલે મહાયોગિનીએ

સમ્રાધિ જેવી ધ્યાનાવસ્થામાંથી હડી) પ્રેમ પૂર્વક બેટી પોતાના હૃદયનંદને અલ્લેહ પામીડી ચારે સતીઓ ને પોતાની પાસે બેસાડી. તે ચારે જણની વાણી ગદગદ થઇ જવાથી કોઈપણ સ્તુતિ કરી શક્યાં નહિ. પણ એક બીજા સામું જોઈ રહ્યાં. એટલામાં તો સાયંકાળ નજદિક આવ્યો જેથી યોગ્ય આશીરવાદ આપી યોગિની સ્વસ્ત બની સાયંકૃત્ય કરવા તરફ લક્ષ વાળ્યું. તે વખતે આચારે આચાર્ય-પત્નિઓ પોતાના સ્થળ પ્રતિ ગમન કર્યું. ઘેર ગયાં છતાં તેમના હૃદયનો આનંદ અસ્ખલિતજ રહ્યો ને અધિકમાં તેમના અંતરમાં એક ગંભિર અતિ વિશુદ્ધ ધર્મને જન્મ આપ્યો. મહાન વિશુદ્ધ પ્રેમને હૃદયપટમાં ધારણ કરેલ છે એવી વિજ્ઞાનધારાની મલકાતી મુખમુદ્રાને વિવેકાનંદ જોવા લાગ્યા. જોતાની સાથે વિવેકાનંદ સત્ય વિવેકની શીમા ભુલી જતાં અવિવેકાનંદ બની મુખ મલકાવી પૂછવા લાગ્યા.

વિવેકાનંદ—અહો પ્રિયતમા !! આનંદે ચંદની જેવા આ શિતળ ચંદ્રમા કામી જનોના જોડને આલ્લાહ કરાવવા કેવો તૈયાર થઈ રહ્યો છે. શું આપણા મનને પ્રેમવિનોદી થવા નથી પ્રેરતો કે ?

વિજ્ઞાનધારા—(ગંભિર મુખમુદ્રાથી) હા, તમારો ઈષ્ટદેવ જડ ચંદ્રમા જડ ભકતોને જડ જડામુદ્રી આપતો જાય છે. ને બીજાને કાંઈક સમજાવતો જાય છે.

વિવેકાનંદ—(ચોકાને) કેમરે ચંદ્ર પણ જડ ને હું પણ જડ !

વિજ્ઞાનધારા—તમને એતન કોણ કહે છે. હું તો તમને પત્થર કરતાં વધારે જડ માતું છું. વિવેકાનંદ નામ તો તમારું આવતા કલ્પમાં કામ લાગશે.

વિવેકાનંદ—અયિ પ્રિયસ્થ ! આજ કેમ તું ચલાવી બે દિલ દિસે છે ? તારા મનમાં કાંઈક જુદું જુદું દેખાય છે.

આટલું વચન પુરૂ થયું નથી તેટલામાં તો વિજ્ઞાનધારા જેનામાં
ભરેમો અપૂર્વ આનંદરસ આજે ઉઘડી ઉભરાઈ ગયો છે અને તારા
અખંડ ખુમારી પામેલી બાળા એકદમ ખુદ્સા ધાયામાં આવી જઈ
વૈરાગ્યનો તાપ સહન ન થવાને લીધે ઉઝ્યા સ્વરથી ગરજી ઉડી.

ગરબી.

(રાગ. સારંગ સાંરે સુરત શહેર.)

આ કળીયુગ કે આ દેર, વિષ વધુ શાનું,
શું વિજ્ઞાનીને ઘેર, અંધ થયો ભાનું. ટેક.
હાડ માંસ ને આળા મંચે, વિદ્યાનો ભંગરે,
તેમાં થઈ સુખ મુદ્ધિ જેની, ધિક્કઃ મનુષ્યાવતાર. વિષ ૧.
જડ પથરથી ભૂડો ભાસે, શૂન્ય સરિખો દેહરે,
તેમાં સુખ શું માનો સ્વામી, ભુંડું છે ભવ ગેહ. વિષ ૨.
ચિત્તરૂપ જ્યાં અપળ વાંદરો, ક્ષણક્ષણ માંદિદુકેરે,
તૃણા શ્વાની બ્રહ્મ કરે છે, ક્રોધ ગધેડો ભૂકે. વિષ ૩.
ક્ષણમાં ખેદ સરિખો ભાસે, ક્ષણમાં આનંદરૂપરે,
એના સમ ક્રોધનિય અધમ નહિ, ખેટાદુઃખનો દૂપ. વિષ ૪.
જડ પણુ એતન જેવો ભાસે, આત્માને અધ્યાસરે.
જેમાં કાક બિલુક બહુ વસ્તા, દુરર્ગંધીની વાસ. વિષ ૫.
સુખમાં બુદ્ધો કાં પડિતો, રાખી તનુ વિશ્વાસરે.
આપ અનુભવ પ્રગટ જણાવી, ધારો પ્રિય સુવાસ. વિષ ૬.
જાની પણુ અજાની થાવે, શૂરો કાચર ધાયરે,
ભક્ત અભક્તપણાને પામે, મુદ્ધિ દેહમાં જાય. વિષ ૭.

આટલું બોલી વિજ્ઞાનધારા ચુપ રહી કે તુરત પૂર્ણ ચંદ્રિકા
પોતાના પતિ તરફ દબી કરી તે પણ વૈરાગ્યમાં આવી ગયેલી
એકદમ બોલી ઉઠી.

રાગ ઉપરનો.

શું નારીમાં છે સુખ, જગીને જુવો.
છે મોહ જાળમાં દુઃખ, વન વગડે કુવો.   ટેક.
હાડ માંસની ઘડી પૂતળી, બુંદુ નારીરૂપરે,
મોહ મદિરા ભરપૂર બાસે, મહા દુઃખનો કૂપ.   જગીને. ૧.
ઉપરથી ઉઘયારી દિશે, અંદર કાળો નાગરે.
મીડી મીડી વાણી બોલે, ડસતી જોડને લાગ.   જગીને. ૨.
નગ્ન કરેલી નારી દેખો, જૂઓ તેનાં અંગરે,
ગ્લાનીમય દિશે છે ભારી, તેમાં શું છે શુરંગ.   જગીને. ૩.
ગતી જૂઓને ઈંદ્રિ નહુપતી, રાવણ દુરિયોધનરે,
જે નારીમાં મોહ પામીને, પજા નર્ક પતન.   જગીને. ૪.
પુરુરવા ને યયાતિ રાજ, રમિયા નિશદિન રંગરે,
તોપણ અંતે નર્કજ સમજ, તજ્યો નારી સંગ.   જગીને. ૫.
તમ સરખા વૈરાગી નરને, નારીમાં શો મોહરે,
હિરારૂપી હરિવર ત્યાગી, જોરો શું માટી લોહ.   જગીને. ૬.
મલ્લિન વાસના મધ્યે રમતાં, આ યુગ્ય એળે જાયરે,
વ્રજભ શ્વાન ખર ઊંટ થઈને, જોવું પડશે કાય.   જગીને. ૭.
માટે પાપ વિસારી પ્યારા, જુઓ પોતાનું આપરે,
પ્રગટે પરમાનંદ પલકમાં, જળરી ખાઓમાં ધાપ.   જગીને. ૮.

આ પ્રમાણે પૂર્ણ ચંદ્રિકાના સ્વરને સાંભળી શિળવતી પોતાના
પ્રિયતમ સામું જોઈ તેમના હૃદયગારને પારખી લેઈ તેપણ કહેવા લાગીકે—

રાગ. ઉપરનો—

શી વસ્તુ અચળ અખંડ, શામાં પ્રીત ધરં,
 આ જગ છે ક્ષણમંચુર, કેને સાંધ્ય કરં, ટેક.
 ભોગ રોગ સરીખા દેખું, સુખમાં દુઃખ દેખાયરે,
 ધન રણેલું ચોર અગ્નીથી, ક્ષણમાં ખોવાઈ જાય. શામાં ૧.
 વિવાદનો છે ભય વિદ્યામાં, તપમાં ઈંદ્રિય દુઃખરે.
 કૃતાંતનો ભય બહુ ઇવિતમાં, અંતે પાછી ભુખ. શામાં ૨.
 ઇંદ્ર ચંદ્રના લોક તણું સુખ, ક્ષણમાં ક્ષય થઈ જાયરે.
 અહ્માના આયુષ્યનો કહોને, ક્યાં વિશ્વાસ ગણાય. શામાં ૩.
 કાળરૂપી એક અજન્મ શિકારી. ખેલેખરે શિકારરે,
 અહ્મા વિજ્યુંં રૂદ્ર સરિખા. ખપે ખખ્ખરમાં સાર. શામાં ૪.
 મેરું જેવા પર્વત ગળતો, સમુદ્રનાં જે વારીરે.
 તે જેની અંજલિ નહિ પુરી, ક્ષણમાં કરે ખુવારી. શામાં ૫.
 કાળરૂપી એક અજન્મ ધુતારો, ઇવમાળા ધરનારે,
 ક્ષણમાં ભંગકરીને નાચે, ક્ષય જગનો કરનાર. શામાં ૬.
 કાળ કવળ જગ જોખન મંચે, શી વસ્તુ શો ભોગરે,
 શાને માટે શું કરવાને શીરધરે છો રોગ. શામાં ૭.
 જેની ચાલે ધરતી ઘૂંજે, કાળના પકડે કાનરે,
 તે નરનાં નિશાન જડે નહિ, સમજ મન નાદાન. શામાં ૮.
 મનવા મન મોજે બહુ માણી, તોપણ તું નાદાનરે,

કોણ તમોને ક્યાંથી આવ્યા. હાવ્ય હાવ્ય જરા ભાન. શામાં ૯,
 સકળ સૌભાગ્યનીધિ તે વખત ત્યાંજ હાજર હતી ને પોતાનો
 નશ્વર્યાત્મક વિચાર જણાવા લાગી અમે ઉચ્ચ સ્વરે ખેલી ઉઠી.

રાગ. ઉપરનો.

જીવ ચેતો ચતુર શું જાણુ, અચળ અખંડ તમે,
દેશમાં શું દિશે લહાણુ, ચેતન માંહી રમે. ટેક.
રમતાં જમતાં ગમતાં સુખનો, કરતાં ભોગ અપારે,
ચોરાશી લક્ષ વીતી તુજને, તોપણ તુજ ગમાર, અચળ. ૧
શ્વાન વૃષભ ઝિંટચઘને ભટક્યા, તોપણ મોહ નાગ્નયરે,
દુર્લભ મનુષ્યા દેહને પામી, મીઠ્યા શીદ વેહેવાય. અચળ. ૨
ઉત્તમ તનુ દિગ્ગજરનું પામી, વિદ્યા ભણી વિશેકરે,
દુષ્ટ વૃત્તિરૂપ ગુણિકા સાથે, ભગ્નો ધરાવ્યો ટેક, અચળ. ૩
પડ સાધન જે સુખનાં દાયક, સ્વર્ગ તણું સુખ ધામરે,
તેહ તજી તું કુસંગ રમતો, લોભ ક્રોધ ને કામ. અચળ ૪
ધર્મ તણા આચાર્ય કહાવી, ધાર્યો કામા ચારરે,
ક્યા સ્વર્ગમાં જીલશે જીવડા, કરતાં દુષ્ટ ચાર. અચળ. ૫
કોણુ ભોગને કોણુ તમે છો, મીઠ્યા શો અહંકારરે,
ચંડાળી શમ તૃણા સાથે, શો સુખનો વેહેવાર, અચળ. ૬
ચિદ્રુપ ચેતન આપ વિચારી, શિતળ સુખનું ધામરે,
અચળ અખંડ કરો પોતાનું સુક્રી સંઘળી મામ. અચળ. ૭

આ પ્રમાણે ક્રમે ક્રમે આચાર સતીઓએ ધણા દિવસનો પોતાનો
આવેશ બહાર કાઢી નાંખી ધ્યાન નિષ્ઠ થઇ ગઈ, ને રાત્રિમાં
પોતપોતાના સ્થાનમાં શયન કરી દીધું. રાત્રિ ક્યાં વીતીને ગઇ તે
જણાઈ નહિ. આચાર આચાર્યોએ પોતપોતાની સ્ત્રીના સુખમાંથી આવી
અદભુત વાણી સાંભળી તેમના અંતઃકર્ણમાં વૈરાગ્ય અનળ પ્રગટયો.

જેથી આખી રાત્રિ તેમને જાગવલ્યમાન અગ્નિથી ભરપુર લાગી, ક્ષણમાં પ્રભાત થઇ ગયો. પક્ષીઓ કલરવ કલરવ કરવા લાગ્યાં મનુષ્યો પોતાની મનગમતી પ્રવૃત્તિમાં રોકાયાં ત્યારે આચાર મહાન આચાર્ય પુરુષો પોતાને શાંતિ મેળવવા માટે એક શિતળ કુંજમાં જઈ બેઠા તો પણ મનમાં શાંતિ ન વળી. સારા સારા મેવા સારા ટુલ હારગોટા ટુલ હિંદોળા વિગેરે સુખદ વસ્તુઓ તેમ હંમેશાં સ્તુતિ કરતાં મનુષ્યો પણ સુખજન થયાં નહિ. પણ સધળું દેવળ દુઃખમયજ લાગ્યું. મનમાં શાંતિ બીલકુલ નાજ આવી. ત્યારે એકદમ પરસ્પર આશ્ચર્યથી હસ્યા ને વિનોદ પૂર્વક બોલ્યા કે ભાઈઓ ખરેખર આપણે ભુલ્યાજ છીએ-અરેરે આટલો વખત આપણે નકામોજ કહાડયો.

વિવેકાનંદ—અહો મારી કેટલી બધી ભુલ થઇ કે અવિદ્યાનું કાર્ય જે સ્ત્રી તેના પર હું એટલો બધો આશક્ત થઇ ગયો કે મને રાત કે દિવસનું જ્ઞાન પણ રહ્યું નહિ. મેં શાસ્ત્રોનું ઉલ્લંઘન કર્યું ? વિદ્યા કે સકળ સુખની દાતા, શાંતિનું સ્થાન, તેને વિસારી અવિદ્યાની શેવા કરી. મેં આટલા વર્ષ ખરા પ્રેમથી સ્ત્રીનું સેવન કર્યું તોપણ હું કોઇ મોટા પદમાં વિરાજ્યો નથી. હું ઘણોજ છેતરાયો છું. મેં સંતી સ્ત્રીનો સંગ કરી વિલીન થયો તો તેમાં પણ વિમૂઢાવસ્થા પ્રાપ્ત થઇ, તો કદાચ વ્યાભિચારણી દુષ્ટા સાથે કામ પડ્યું હોત તો હું નરકના મોટા ખાડામાં ઉતરી ગયો હોત. ઘણુંજ સાફ થયું કે મને આ સતી સ્ત્રીને નર્કમાંથી બચાવ્યો છે ધન્ય છે, ધન્ય છે તે સતીને.

વૈરાગ્યાનંદ—અહો ? ? ? મારા મોહને ધિક્કાર છે. આ મૃગ તૃણાવત્ત્વ સંસારમાં કૃતાર્થ બુદ્ધિથી રમણ કર્યું છે. પણ ધન્ય છે

સતિ પૂણું ચંદ્રિકાને કે જોણે મને સચક્ષુ બનાવી દીધો છે, ખરેખર
 ઐરી તો તેજ કે જે ખરા સંકટમાંથી ઉગારે. સાહ્યભુત થાય.
આપત્ત નારી પરીક્ષા એ વચન સિદ્ધ થઈ ચુક્યું છે, આવી સતિ
 શિરોમણી ભાગ્યેજ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે, આકાની ઐરીઓતો પુરુષના
 શરિરને પીલનારી ધાંચીના ધરની ધાંચીયોજ છે અરે સ્વચ્છંદા ચારી
 શંખણીયો કેવી હોય છે અને સતી પતિ ભક્તિ પરાયણ રહેનારી
 સન્નારીઓ કેવી હોય છે. આ ઉપરથી જાણી લેવાય છે ગૃહસ્થાશ્રમના
 ધર્મને જાણનારી, વિવેકથી વિચારીને ચાલનારી, શિષ્ય વ્રતને ધારણ
 કરનારી, મધુરને મૃદુવદનારી પ્રતિષ્ઠતાઓજ સ્વર્ગ ભુમિની દેવાંગનાઓ
 ને લગ્નવનારી હોઈ શકે છે, બન્ને પક્ષની નારીઓનું વિશેષ વર્ણન
 શું કરીએ પણ જરા નિચે જુઓ.

મનહર છંદ.

કુટ્ટાઓ વિશે.

પરણ્યાને પરહરી, પરાયા શું પ્રિત કરે;
 સંસારનું સુખ તથા, રાંડ વહી જાય છે.
 બીજા સંગ નવ બને, વળગે ત્રીજાને જઈ;
 ચળેલીનું ચિત્ત ચોથો, કરવાને ચ્હાય છે.
 બુદ્ધિ હીણ બાગે ભવ, લગાડે કાયામાં દવ;
 ફળેતીનો પાર નહિ, હાથે હલકી થાય છે.
 હરિપ્રસાદ કહે છે, જાણી લેજો વાત એની;
 ખર તણી ખરી બની, ખાસમાં તો ખાંચ છે,

પરજ્યા પતિની પ્રીત, પરહરી પ્રેમદાયે;
 કહો બીજા તણું ધર, કેવું એ તો માંડશે.
 નકટને નહિ લાજ, મન માન્યા ધણી કરે;
 શાસ્ત્ર તણી મરિયાદા, છટકેલી છાંડશે.
 ભૂમિ ભાર કરવાને, મરવાને અવતરી;
 ઘેર ઘેર સાસરે એ, કહો કેવી રાંડશે.
 હરિપ્રસાદ કહે છે, ભાસે ખરેખર એવું;
 રવિસુત કિંકર તે, મૂશળથી ખાંડશે. ૨.
 વખતને અનુસરી, વિરહે વેચાણ થઈ,
 વિપત્તિ જે વિનિતાયો, અનીનિયે ચાલતી.
 ખાવા પીવા ઉપભોગ, સારા સારા લાગે તેને;
 કંગાલપતિને મેંણાં, દેધ દેધ ડારતી.
 ઉખડે ઉમંગ ધરી, પતિને ઉવેખી અરિ;
 અન્ય નર નયણેથી, નેહ કરી ન્યાળતી.
 છંદ પર છંદ કરી, સ્વચ્છંદે છણાય છેક;
 હરિપ્રસાદએ કુળાં, કાળગતને બાળતી. ૩.

x   x   x   x   x   x

નારીયો છે કોનું નામ, નરને નમીને ચાહે;
 પતિ તણું પણ પ્રિય, કરી કરી પાળતી.
 સેવામાં સદા હજુર, પતિથી ના રહે દૂર;
 કુર કર્મ કરવામાં, મતિ નવ ચાલતી.
 સુખ ધરી સેવા કરે, દુઃખના તે દીન હરે;
 અદકો આનંદ શોક, માંહે એ સંભાળતી.

પતિ એજ પૂર્ણ કામ, પતિ એજ પૂર્ણ ધામ;
કહે છે હરિપ્રસાદ, હામ હંમે આલતી. ૪.

સંકટના સમયમાં, સ્હાય કરે સદ્ગુણી;
વિકટની વેળા માંહિ. ઉચાટને ટાળતી.
શયનના ગૃહ માંહિ, ચરણની દારી બને;
ભોગના તે ભોગ સંગ, રતિ સુખ આલતી.
પતિ તણા તેજ થકી, તેભોમય તારણી છે;
હાથ હાથ કરી ધણી, તણા હકકે હાલતી.
ધન્ય એવી પ્રતિવ્રતા, પ્રિય કેને લાગે નહિ;
હરિપ્રસાદ છંદગીએ, વૃથા નવ ગાળતી. ૫.

ધન્યભાગ કે આજે હું તો સતિ નારીથી કૃતાર્થ થયો છું. તેનો ઉપકાર માનું છું.

શાંતિસ્વરૂપાનંદ—અલિહારી ? ? ? મારા મૂર્ખ ડાહ્યાપણને મેં જ્ઞાન, વૃષભ, ખર જેવા કામ ક્રોધ લોભાદિને મારા ઇષ્ટ મિત્ર જેવા ગણી આ સંસારની સકળ ઘટનામાં તરફડીયાં મારી રહ્યો હતો. મૂર્ખ પુરુષોની અવનતિ તો જુઓ. મેં મારી પર્મ પ્રિયામાં કામ વાસના કરી છે પણ બિચારા પામર તો જ્ઞાન માફક આમતેમ ભટકી ભટકી ધરનો ત્યાગ કરી પર્વતી પ્રેમદાઓમાં લપટાઇ પ્રપંચી પ્રેમ દાગે અંધાઇ કેવી ગતિ લે છે. નર ભ્રમર તો ખરો પણ કમ્મર કશી કુતરા માફક વતવું નહિ જોઇએ.

નર તો બ્રમર કહ્યા, ભામનીનો ભોગી ખરે;
 પત્નિનીજ પ્રિત કરે, તજ પ્રિયા પારકી.
 અવરની સંગ કદી, રંગ નવ રમી જાણે;
 રંગ વિલાસનો ભોગ, પ્રીતિ નિજ નારકી.
 પ્રપંચી જે પ્રેમદા છે, ગુણ ગણી લેવા તેના;
 પ્યાર કરે પાડવા તો, ધમ્કી દેવી મારકી.
 જશ જામે જગતમાં, હરિ પ્રસાદ કહે છે;
 ઉર માંહે જિહ્વક દીક, ધરવી ફિરતારકી. ૧.

લેણ દેણ વિના દે'ણ, કહણ કે' કામનીને;
 વિના વાંકે વાંક કાઢી, છખીલીને છડે છે.
 મુંઢ ગૂઢ ગેખી માર, મારે અપરાધ વિણ;
 પર પ્રીત થકી નિચ, નારીને તે નડે છે.
 વ્યશનથી વટલેલ, ધરતું ભેલાડે છેલ;
 સુખડીનો સોખતજ, કુસ્કાયે ચડે છે.
 પર ઘેર લઇ ભોગ, જઇ લે મહાન રોગ;
 હરિ પ્રસાદ એ નર, નરકમાં પડે છે. ૨.

પ્રથમ બતાવે પ્રીત, વાપરીને ખૂબ વિત;
 છાપરાના નેવ પછી, પારકાંજ કરે છે.
 પ્યારમાં તે પડી પ્રાણ, પ્યારીથી આશક બને;
 સૂજે નહિ દેશ દિશા, ચિત્તકુંડ્યાં ઠરે છે.
 જુંટાય જોયન જર, ફૂટાય છે કામી નર,
 ભૂંટી ભૂંટી પેટ પછી, પાપ કરી બરે છે.

અહિં તહિં અવનિમાં, અથડાઈ ખાય ખતા;
હરિ પ્રસાદ તોય એ, પાંસરો ક્યાં મરે છે. ૩.

પરને દુભાવી સુખ, સંપાડવું નહિ ધર્મ;
પરને પીડેથી પીડા, આપણને જાણીયે,
પારકાનું જોઈ જીવ, જંપવાળી લેવો હૈયે;
બળ કરી બગાડતાં, અરે ઉર આણીયે.
અધર્મથી હરી લેવું, સુખ ચાર ધડી તણું.
મહેનત વિનાની મોજે, મુશ્કેલીથી માણીયે.
આવેલું અળગુ થાય, ઉડવું આપણું જાય;
કહે છે હરિપ્રસાદ, નીતિથી પ્રમાણીયે. ૪.

સદા સદા ચરણમાં, પ્રવરતે પ્રીતિ જ્યારે,
ત્યારે એમ જાણવું કે, સિંહલંકા દ્રાણ છે.
વડીલને વિનયથી, વિવેકની વાત કરે,
ધરે નીતિ શણગાર. સત્ય તણી ચાલ છે.
શાસ્ત્રનો સમજી સાર, સંકલ્પમાં હોય શાંતિ,
ક્ષમાવંત હોય તેને, કલ્યાણ તો હાલ છે.
અસત્ય ને અનીતીમાં, રચી પચી જેહ રહ્યા,
હરિપ્રસાદ લેવું તે, બગડવા કાળ છે. ૫.

શાંતિ સ્વરૂપાનંદ આ પ્રમાણે ઉદ્દગારનું મનન કરી પોતાની
શિયળવતી સ્ત્રીનો ઉપકાર માનવા લાગ્યો ને કેહેવા લાગ્યો કે ખરેખર
આજ મારો ઉદ્ધાર કર્યો છે. હાતે. શમ, દમ, ઉપરની, તિતિક્ષા,
શ્રદ્ધા, ને સમાધાન નામની પડ સંપત્તિ મેળવતી એજ મારી ખરી

સ્ત્રી છે. તે શિવાય બીજી તો લોહની શૃંખલાઓ છે. (બેડીયો) હે
ધ્યાણુ પ્રભુ ? મને ઉદ્ધારનાર શિળવતી સતિને સદાશાંતિ સમર્પો.

મુક્તાનંદ—આહાહા ? ? ? હું સુદ્ધ સચ્ચિદાનંદ પૂર્ણ અદ્વૈત
સ્વરૂપ છું, છું, ને છુંજ. તે બ્રાંતિથી વિસ્મૃત થયેલો તે મારી
પરમપ્રિયા સકળ સૌભાગ્યનીધિયે મને જાગૃત કીધો છે. સકલ
સૌભાગ્યનીધિ નામ એનુંજ છે, કારણ ઉપનિષદોમાં **યયાતદક્ષર
મધિગમ્યતે-સાવિદ્યા:-**તેજ સકળ સૌભાગ્યનો નીધિજ છે. તે
શિવાય આ સર્વે કેવળ મિથ્યા બ્રાંતી છે. એ પણ સત્તા સ્ફુરતી
સિવાય ન કહી શકાય, માટે હે મારી પરમપ્રિયા સતી તેં મારી
ખરેખરી શેવા કીધી છે. તું સદા શાંતિ સ્વરૂપે રહો. આ
પ્રમાણે ચારે આચાર્યો પોતપોતાના મનનું સમાધાન કરી સાયંકાળે
ઘેર પધાર્યા અને પોતપોતાની સાયંક્રિયાઓ કરવા લાગી ગયા.

સતિની દિનચર્યા

—:વિવેકાનંદ ને વિજ્ઞાનધારાનો સંવાદ:—

યે ભગવાનનાં પ્રખર ક્રિયોં બ્રાહ્મ મૂહુર્ત પછી પ્રકા-
શવા લાગ્યાં જોતજોતામાં તે અદર્શ યદ્ધિપ્રાતઃકાળના
ધ્વની જનસમુદાયદ્વારા નિકળવા લાગ્યા. દેવમંદિરોમાં
ઘંટગડી શંખના નાદો, પિંજરામાંના પક્ષિના મનહર
મધુર શબ્દો કર્ણને આલ્લાદ ઉપજાવવતા હતા.

ચારે ભગવદ્ભક્તો પ્રભાતનાં પદોના અંગાપ કરતા હતા. કેટલીક
નયની સન્નારીઓ પોતાના દ્વારમાં માંગલિક સાથીઆ પુરી શ્રીહરિની

પુનઃ સામગ્રી તૈયાર કરી સ્વામીની સેવામાં હાજર રહેતી ત્યારે કેટલીક દુવડ સ્ત્રીઓ ઉડી દાતણના ડોયા લેઈ ગાંધી માર્ગે ને નિંદામાં વખત ગાળતી હતી, કેટલાક આળસુ પુરૂષો દાતણ કરી બેઠા બેઠા ભગ્વદ્ સ્મરણ કરવાને બદલે ન્યુસપેપર હાથમાં લેઈ જગતમાં ખરા ખોટા બનતા બનાવોનું નિરક્ષણ કરતા. અને કેટલાક તો બેઠા બેઠા કોઈ વૈશ્વવો હરિજનો કે ભક્તો દેવદર્શન કથાકીર્તન સંતસમાગમનો લાભ લેવા દોડતા તેની ટીકાજ કર્યા કરતા અને મોંઢામાંથી ગમે તેમ આક્ષેપના શબ્દો બોલતા, વળી સ્નાનસંધ્યા તર્પણ વિગેરેમાં સવારમાં ચાહાના પ્યાલા ને રકેખીની અને ધુત્રપાનનીજ ધમાલ ચલતી હતી. આવા સમયે પંચાનનાપુરીમાં બ્રાહ્મભૂતમાં આપણા આચાર્યની ધર્મ-પત્નિઓ પોતપોતાના નિયમીત કર્મોમાં પ્રવૃત્ત થઈ સધળું શેવાસાહિત્ય તૈયાર કરી પોતાના પતિઓને રીઝવવા અને આગલે દિવસે બોલાવવા તેમના કેટલા શબ્દોની ક્ષમાચ્છાવાતપર થઈ હતી. પોતાના પતિએ સ્નાન વિગેરે કર્યા પછી તેમની સમક્ષ હાજર રહી ક્ષમાના ભંડારરૂપ પતિને શાંતિ સમર્પો એમ કહેવા લાગી. ને પછીથી નિત્યના કાર્યમાં યોગદાં ગઈ. અહિં આચાર્યવર્ગ ચારે જણાએ પોતાના નિત્યકર્મમાં પ્રીતિયુક્ત ક્રિયા કીધી સધળું આટોપી લેઈ સ્વચ્છ ચિત્તે વિચાર કરવા લાગ્યા. અંતરદૃષ્ટિ કરી સ્વકર્તવ્ય શું છે તે સમજવા લાગ્યા. બોજનાદિક ક્રિયા કર્યા પછી તેના તેજ વિચારમાં તલ્લિન બન્યા એમ કરતાં સાયંકાળ નજદિક આવ્યો સાયંક્રિયા કરી રાત્રિનું બોજન કીધા પછી જેમણે ખરો સ્વાર્થ જણી લીધો છે. એવા પતિઓની ઉચ્ચ સ્થિતિ જોઈ પ્રસન્નવદને પતિઓને હાસ્યવિનોદથી રીઝવવા લાગી તેમજ પતિઓ પણ રહસ્યને સમજી સ્ત્રીઓનાં વખાણ કરવા લાગ્યા, શયનના

સમયે પોતપોતાના પતિના પલંગ બિછાવી તેમની અર્જીશીવા કરવા લાગી. ત્યારે વિજ્ઞાનધારા પણ પોતાના પતિશીવામાં તલ્લિન થઈ જરા સંશયયુક્ત બની કોમળ મધુર સ્વરે પોતાના પતિ વિવેકાનંદને કેહેવા લાગી.

વિજ્ઞાનધારા—મારા પર્મ પ્રિયતમ સ્વામિન્ ?? મારે નહિ ઉચ્ચારવા જેવા શબ્દો કોણ જાણે શાથી ગઈ કાલે આપના આગળ બોલી જવાયા ? આપના દિલને ખોદું લાગે તેમ થયું ? આપના ઉદાર આત્માનું હેલન કરાયું ? હે દયાસિંધો ? મ્હારા એ મહાન અપરાધની ક્ષમા આપો એ અપરાધ રૂણથી મુક્ત કરવા આ દાશી ઉપર દયા કરો.

વિવેકાનંદ—(ગંભિર દૃષ્ટિથી) હા ત્હારો ગુન્હો તો થએલોજ છે. પણ તે પગે પડવાથી મુક્ત થવાનો છે વાર ?

વિજ્ઞાનધારા—દયાળુ ? કયા ઉપાયથી આપ ગુન્હો માફ કરવા ઇચ્છો છો ? કેમ કહું તો આપ પ્રસન્ન થાઓ. બહાલા પ્રાણનાથ કહો જેમ હોય તેમ કહો.

વિવેકાનંદ—ભલી સ્ત્રી ? ત્હારા પર્મ લાવણ્યમય કોમળ અંગોમાં આ જીવાત્મા આશક્તવાન હોવાથી ત્હાં સકળ સ્વરૂપ સ્પષ્ટપણે નિહાળી નિહાળી જોઉં ત્યારેજ પ્રસન્ન થવાય તેના શિવાય બીજું શું ?

વિજ્ઞાનધારા—(પતિનો ગંભિર મ્હેરો જોઈ તેમને અંતરમાં પ્રકટેલો નિર્વેદ તેમ બહારથી મૃદુમંજુલ કોમળ ભાષણ સાંભળી ધણીજ વિચારમાં પડી જઈ પુર્તજ મ્હેરો બહલી નાંખી હસીને બોલી)

અહો એ તો આપના સમિપજ છે. આપ આ અંગના અધિકારી હોવાથી મન ફાવતી રીતે જુઓ તેમાં શું નવાઇ છે.

વિવેકાનંદ—હાસ્તો, એ શિવાય અમારો ક્યાં બીજો આધાર છે. આટલા દિવસ આવીજ કૃપાથી કુશળ ક્ષેમ છીએ ને ? નહિ તો ક્યાંયે પત્થરના જેવા પડી રહ્યા હોત, પ્રાણેશ્વરી તમો બધું જીવો તમને ધન્ય છે.

વિજ્ઞાનધારા—(મનમાં ખરેખરી ગુચ્ચવાઈ ગઇ. અરે પ્રભુ ! આ પતિની કેવી બુદ્ધિ તે તેમના શબ્દમાં પણ સમજતી નથી. હવે મારે શો ભાવાર્થ સમજવો. આજે તેમની ગંભિર પ્રકૃતિ ને મંજુલ શબ્દો કાંઇ વિચિત્ર પરીણામ લાવશે કે શું ? તેમનું છેવટનું હાર્દ શું છે તે તો જોઉં)

હે પ્રિય સ્વામીનાથ ? આપ માનો છો, એ કેવળ હુંજ ઉપકાર. માનું છું ? આપની ઝળકાટ મારતી પવિત્ર પૂજ્યતા કે માન્યતા છેજ આ ગરીબ (ત્રિવકા) દાસીમાં રૂપ, ગુણ, કે યૌવન લાવણ્ય નહિ છતાં સ્વર્ગમાં મહાલનાર પરમ રૂપવતી ઉર્વશી કે તિલોત્તમા રંભાના જેવી રૂપ, ગુણ, લાવણ્યતામાં સમાન ગણી ખરેખર કૃતાર્થ કરી દીધી છે. હવે પણ આપની પવિત્ર કૃપા વિમુઘાધિપત્ય ત્રિલોકીનાથ. સકળ સૌભાગ્યનીધિ પર્મૈશ્વર્યવાન ઈંદ્ર મહારાજના વિહરી નંદનવનની વિહારીણી મહારા નેત્રમણી નાથ કરશોજ.

વિવેકાનંદ—(મનમાં હસીને) “ આ બૈરીએ તો મને પુરેપુરો બનાવી દીધો. એણે તો મને લાકડાની પૂરણી રૂઝ લાંબો કે મૂંડો

ઢેકુંજ માન્યો કે શું નાના ગોફણનો ગોજો કે બિચારો જ્યાં ગયડાવ્યો ત્યાં ગયડે. વાંડે એની ચતુરાઈ ક્યાં સુધી ચલાવે છે તે તો હું જોઉં.”

હે પ્રિયે ? આટલીજ તમારા જેવાં દ્રઢ વિલાસીનીયે ઇષ્ટ તમ સુખની શિમા બાંધી છે કે ? ભલે તમે ઇષ્ટ મોટો માનો, તે મોટો એ ખરો પણ તેથી અત્યન્ત સુખવિલાસી છે તેમ તો ના માનું. કારણ કે તેની કૃતિ બુદ્ધિને સ્થિર બનાવે તેવી તેની સુખકૃતિ કે ભોગકૃતિ નથી. જ્યાં સુધી મનુષ્ય ભોગ ક્રિયાથી વિરામ લેનાર થાય નહિ ત્યાં સુધી તેનામાં ઇષ્ટતમ બુદ્ધિ થાય નહિ. ઇષ્ટતમ બુદ્ધિ ક્યારે સ્થપાય કે જ્યાં આહાહાહા—અધધધધ રૂપ બુદ્ધિની શિમા અટકે કે બુદ્ધિ સ્થિર થઈ જાય. એવી ક્રિયાજન્ય સુખ કૃતિવાનને હું ખરો સુખીયો માનું છું. માટે આપણી આટલી હલકી શિમા શા માટે બાંધી છે તે જરા ખુલાશા સાથે કહેશો કે ?

વિજ્ઞાનધારા—(મનમાં અચકી આતે હું બની કે બનાવી કે પોતે બની ગયા છે. ખરેખર આ વખત તો મ્હારું વિજ્ઞાનધારા નામ જીવ પડી જવાનું. હાવે મને સમજણ પડતી નથી કે આ પ્રિયતમ શું ઇચ્છે છે. હાવે મ્હારે શું કરવું એમ વિચારીને બોલી ઉડી.) હા બહાલા ? આપ કહો છો તે સત્ય છે પણ એટલો બધો અનુભવ તે મને ક્યાંથી હોય. આપ પુરુષ અને વળી વેદવેત્તા પરાક્રમી છો. હું તો અબજા અલ્પજા છઉં.

વિવેકાનંદ—અરે વાહ—એટલો બધો નહિ પણ થોડો અનુભવ નથી કર્યો ? મેં તો રોજ જોયેલો બોલો. આપણી માજેની દરેક કૃતિઓનો પ્રત્યાભાસ હંમેશ કાણ નથી અનુભવવું વાંડે ? તમારો

અથાગ શ્રમ શું મારા મેત્રમાં નથી ? ના ના ભુલતાં નહિ. સતિ તમે તો દરેક પગે જે શ્રમ લીધો છે તેનો હું રૂણી છું. માટે કૃતિનો કરનાર ના જાણે એ તો બાળકને સમજાવવા પુરતું કહેવાય.

વિજ્ઞાનધારા—(મનમાં, હાવે હું જેમ વધારે બોલીશ તેમ વધારે સંસયના ખાડામાં ઉતરવું પડશે. મને સમજાવું પડતી નથી કે કયા વિષયને અવલંબી આ પતિ કયન કરે છે. આજે ચતુરાઈ ક્યાં ચાલી ગઈ છે. મારી મતિયે કોઈ મલિન્નાવસ્થામાં પ્રવેશ કર્યો છે. માટે હું સમજી શકીશ નહિ. લાવ્ય વાણીયાબાઈ મૂછ નીચી કરે.)

પ્રાણપતે ? હું સ્પષ્ટપણે આપને નિવેદન કરું છું કે આપના ગુઢાર્થનો એક શબ્દ પણ હું સમજી શકતી નથી ફક્ત શબ્દ જંગમ વધારી શકું છું. માટે હે દયાળો ? મારા ગુન્હા માફ કરી મ્હને આપનો બધો વૃતાન્ત સ્પષ્ટપણે જણાવશો.

એટલું બોલી ગઈ ગઈ થઈ ગઈ એટલે વિવેકાનંદે વિવેકપૂર્વક પોતાની પ્રિયતમાનો કર પકડી પ્રેમથી પોતાની પાસે બેસાડી બહુજ આશ્વાસન આપી તહેના સુખ ઉપરનાં પરશેવાનાં બિંદુ લુંછી પ્રેમી પ્રિયાનો હસ્ત પોતાના કોમળ હસ્તમાં રાખી વૈર્યતાથી હસ્તેવદને અત્યુત્તમ મનોહર મનને આનંદ આપનાર મહા ઉચ્ચ સુખપ્રદ સંવાદ કે જે સંવાદમાં “જગત બ્રહ્મવિચાર” અનેકાઅનેક દૃષ્ટાંતો દ્વારા વિજ્ઞાન ધારાને સમજાવવા વિચાર કર્યો. હે પ્રિય વાંચક બન્ધુ ? હવે જરા બજનનાનંદ તરફ લક્ષ દેરવીએ પછી પાછો સંવાદ શરૂ કરીશું.

અપૂર્ણ.

ૐ

॥ શ્રીસદ્ગુરુમ્બો નમઃ ॥

મંગળાચરણ. માલિનીવૃત્તઃ

વિગલદમલદાન શ્રેણી સૌરમ્ય લોભો ।

પગતમ ધુપમાલા વ્યાકુલાકાશદેશ : ॥

અવતુ જગદશેષં શશ્વ દુઘ્રાત્મદર્પો ।

વિપુલ પરિધિદન્તો હ્રણ્ડ શુણ્ડો ગણેશઃ ॥ ૧ ॥

ટીકા-મોટા ઘેરાવવાળા, દંતશૂળથી શોભાયમાન શૂંઢવાળા, કુમ્ભ-
સ્થળમાંથી ઝરતી સ્વચ્છ મદનીધારાના મુગંધને કોભે ભમતા ભમરાના
મંડળ વડે સર્વ દિશાને છાઈ દેતા, મહા ઉચ્ચ અભિમાનવાળા, ગણુના
દશ (અક્ષ) સર્વ જંગમનું રક્ષણ કરે.

“ હે વિભો ! મ્હારો રચેકો પરિશ્રમ સફળ થાયો ”

ચિત્તરિણી વૃત્ત-સ્તુતિ.

જપોજ્જલ્પઃ શિલ્પં સકલ મપિ મુદ્રાવિ રચના ।

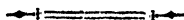
ગતિઃ પ્રાદક્ષિણ્ય ક્રમણ મદનાન્યાહુતિવિધિ ॥

પ્રણામઃ સંવેશઃ સકલ મિદમાત્માર્પણ વિધૌ ।

સપર્યાં પર્યાય સ્તવમવતુ યન્મ વિલસિતમ્ ॥

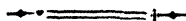
હું જે વાતચિત્ત કરું છું તે આપના નામનો જપ થાયો, હું
જે સર્વ શિલ્પ રચના કરું છું તે આપની મુદ્રા થાયો, હું જે આહુતિ

હું તે આપની પ્રદક્ષિણા ગણુઓ, હું જે ભોજન કરું છું તે આપની આહુતિ થાઓ, હું જે ખેસું છું તે આપને પ્રણામરૂપ થાઓ, અને મ્હારો જે કાંઈ વિલાસ હોય તે આપની પૂજા થાઓ. આમ આત્મા-પણુમાં હું આ સર્વ અર્પણ કરી દેઉં છું.

ઉપદેશ.

અરે ઓ અભિમાની જીવ તને ખબર છે કે કેટલા યુગોથી તું રખડ્યા કરે છે. અને દરેક દરેક યોનિમાં જન્મ ધારણુ કરી મ્હારું મ્હારું કરી હજું પણ વિરમ્યો નથી તે જાણવાની વસ્તુ જાણી નથી, જાણ્ય જરા જાણ્ય. સમજ.

જીવને જાણવાનો ઉપદેશ પ્રમાત-૧. મુલના હંદની ચાલ.

સમરને શ્રીહરિ મેલ મમતા પરી, જેને વિચારીને મળ ત્હારું (એ લય)
 શાન્તિમન તું ધરી સમરને શ્રીહરિ, વખત આવ્યે વ્હાલો વ્હારે ચડશે;
 જાણવાનું ઘણું જીવ છે તાલ્યારે. જાણ્યા વિના ખરે ખબર પડશે. ટેક
 જાણુ તું જાણુ તું જુહી જંગમને, જાણુ તું જાણુ તું માયા ખોટી.
 જાણુ તું જાણુ તું જગતના તાતને, જાણુ તું જાણુ તું ભક્તિ મોટી. ૧
 જાણુ તું જાણુ તું પરહિત કાજને, જાણુ તું જાણુ તું સત્ય પાળી;
 જાણુ તું જાણુ તું દયા ક્ષમા ગુણો; જાણુ તું જાણુ તું વૃત્તિ વાળી. ૨
 જાણુ તું જાણુ તું સંત સેવા કરી, જાણુ તું જાણુ તું દાન દાખી;

જાણુ તું જાણુ તું અન્યની પીડને, જાણુ તું જાણુ તું રે'મ રાખી. ૩
 જાણુ તું જાણુ તું પત્થર પરધનને. જાણુ તું જાણુ પરપત્નિમાતા;
 જાણુ તું જાણુ તું અહિંસાવ્રતને, જાણુ તું જાણુ તું એક ત્રાતા. ૪
 જાણુ તું જાણુ તું જગતજીવ સેવના, જાણુ તું જાણુ તું સત્ય નીતિ;
 જાણુ તું જાણુ તું ધર્મ અધર્મને, જાણી લે કાળની ભારે ભીતિ. ૫
 જાણુ તું જાણુ તું મનુષ્ય મનુષ્યને, જાણુ એક જાણુ ચૈતન્ય હારે;
 હરિપ્રસાદ હરનિશ હરિ હરિ કહે, માન્યને એટલું બચન મ્હારે. ૬

જીવને શિખામણુ. ઉપદેશ. પ્રમાત્ત ૨. રાગ ઉપરનો.

હંશા હરનિશ તું પરહિત પરખ્યને, પલક પણ એકમાં પડશે કાયા.
 જીંદગી તાલ્લી જરૂર જાશે વહી, જાણી લે જગતની જુદી માયા. ટેક.
 કાળ કરાળ વિકાળ દે કાળ એ, તે થકી છુટવા સોધ બારી;
 કર્મ કુકર્મતું કરીશ ના કારમાં, ધર્મને મર્મ લે પર્મ ધારી.
 ફાકટું ફેલમાં ફરીશ ના ફરી ફરી, કરીશ ના દંભને ડોળ દુષ્ટે;
 પર ધન પ્રેમદા હરીશના હરીહરી, કરીશ ના કરી કરી કુકુ કષ્ટે.
 વિષયના ઠાઠમાં ઠરીશ ના ઠરી ઠરી, ચરીશ ના ચરી ચરી ચાડી ચિત્તે;
 જળ ઝાંઝવા તણું તરીશ ના તરી તરી, તરતો ભવજળ તર પ્રિતે.
 ધર્મ સ્વધર્મને શુદ્ધ મને સાધજે, પુન્ય પરહિત વિના શું છે બીજું.
 સેવા શ્રેષ્ઠ માનજે સત્ય સ્વદેશની, અન્ય સેવા કરી શાને રીઝું.
 ગુરૂ હોય ગોતવા ગોતજે ઘટ વિષે, પ્રથમ તું મનને ગુરૂ કરજે;
 સ્થિર મન થયે મળી આવશે સદ્ગુરૂ, સમજી સત્યનાં ડગ ભરજે.

વૃત્તિયો અંતરે વાળીને વિશ્વમાં, વિશ્વ પતિ તણું ધ્યાન ધરજો;
 સકળ પ્રાણી વિષે દયા દિલ દાખજો, સકળમાં તું રહ્યો સિદ્ધ કરજો.
 ભક્તિ નિષ્કામથી પ્રેમ ભાવે કરી, જન્મભૂમિ તણો ભાર હરજો;
 હરિપ્રસાદ અશાશ્વત સુખ તણ, સત્યના ધામમાં હામ હરજો.

આળસુને. ઉપદેશ પ્રમાત. ૩. રાગ ઉપરજો.

ઉઠને આળસુ જાગી જોને જરા, કાળ સમિપમાં ઉભો આવી,
 મોહનિદ્રા વિષે જન્મ આખો ગયો, ભક્તિ ભગવાનની શે ન ભાવી. ટેક
 સાધન સાધવા સમય સંભાળને, સમય આ જાય છે ચેત પ્રાણી,
 અવર ઉપાસના અળગી કર આ ઘડી, પા ઘડી પ્રીતે લે જુક્તિ જાણી.
 મુક્તિને કારણે ધર ધિર ધારણે, ઉભો રહે બારણે સત્ય શેવી,
 જ્ઞાન વૈરાગ્યને ભક્તિ ભાસો ધરી, શ્રીહરિ સમરીને શાન્તિ લેવી.
 કાળની ચોટ ચુકાવ્ય દેધ દોટને, ખોટ શું ખાય છે જાણી જોઇ,
 ઉઠને હુંટ તું હુંટ રામ નામને, કુટ ના માથાકુટ ખોટી રોઇ.
 આળ પંપાળ છે જાળ માયા તણી, જુડી તું જાણ આ જગ્યાજી,
 વાટ વિકટ અતિ વિશ્વના પતિ તણી, જાણે નરવિરલા પૂછ પાછ.
 મેલા આ પ્રાણીયા મેલી દે ગર્વને. સદ્ગુરુ સેવ્યને શાન્તિ વળશે,
 હરિપ્રસાદ નહિ ફરી ફરી સાંપડે, જીંદગી ગર્હ પડી ક્યાંથી મળશે.

મનભ્રમરને. ઉપદેશ પ્રમાત. ૪. રાગ ઉપરનો.

ભુલ્યો મન ભ્રમર તું કામની કમળમાં, ચર્મની દક્ષિએ ચામ ચુંદ્યું.
અમ્મર આશા વડે કમ્મર બાંધી કર્યો, કર્મનું દોરડું અવળું ગુંથ્યું.

કાલકરાર તું હાર પામી ગયો, શ્રીહરિ સમરવા મેલ્યા પડતા,
ધનને ધામમાં ગામ પરગામમાં, માયાના કામમાં વાંધી મમતા.

હું ખરો હું ખરો મદ ચડ્યો આકરો, શૂંઠનો કાંકરો કર ચડીયો.
વહી ગયો વેદીયો બની ગયો શેડીયો, ભામાને ભેટીયો આભે ચડીયો.

તૃપ્ણાની તાણુમાં, ગર્વ ગુમાનમાં, કર્યો બેભાનમાં કૂકુ કરવા,
મર્ણ શું ચિજ છે ધર્મ શું બીજ છે, રામ શું રિઝ છે નથી પરવા.

મ્હેલને માળીયાં કરી એક ઢાળીયાં, જાળીયાં બાળીયાં બહુ જોતો,
પરશાળે પાટમાં, હિંદોળા ખાટમાં, નવનવા ઢાકમાં મન મ્હોતો.

પુત્ર પરિવારમાં નવોઢા નારમાં, ટાણું ત્હેવારમાં જાય દહાડોઃ
મોટો મનથી થયો કુલી શાને ગયો, તુજથી પશુ એક સારો પાંડો.

ગાદી તકીયા કરી, કોચ ખૂરશી ધરી, બેઠો ટેકે જરી સાથી ખતે,
ન્યાયના દિકરા નયણે જો ન્યાણીને, સરવ સુખ ટાળીને જાવું અતે.

છતનો છક ધરી હક્ક શાને કરે, તક ના જાણું કે ટાણું આવે,
કાયાની માયા તો ગટરની ગંદકી, મોહનો ખુચના જિંચ લાવે.

કોણ તું ક્યાંથકી આવિયો કોણ છું, વર્ણ કોણ તાલ્લી જોને જાતે,
કોનો રણિયો દિશે વિર વિચારને, રહીશ ક્યાં સુધી અહિં સમજ વાતે.

છોડી દે સંગ તું સ્વારથી અંગનો, દહાડા નહિ વળે એમ ખોડું રોતે,
અખંડાનંદની જ્યોત તું એક છે, સ્વરૂપાનંદ તું સાચો પોતે,

સત્ય એક ટેકથી સુદ્ધ હૃદયવડે, શાન્તિ સુપતિને રાખ્ય પાસે,
ભાર કોઈના નથી આવીને છેડશે, હાથ હરિનો જોઈ કાળ નાશે.

ધર્મ પણ તુજ છું ખીજ પણતુંજ છું, બ્રહ્મ પણ તુજ છું જાણી લેને,
હરિપ્રસાદ જીવ શિવ પણ તુંજ છું, ગુરના જ્ઞાનમાં રમી રહેને.

ઉપદેશ પ્રભાત. ૫. રાગ ઉપરનો.

જન્તની જાળમાં માયા મદલાળમાં, દારા દ્રવ્ય બાળમાં જીવ પ્રલ્યો,
કામને ક્રોધમાં લોભ મોહ પાસથી, સત્ય આત્માતાણું ભાન ભુલ્યો.
કામના વશ થઈ કર્મ કોટી કર્યાં, રાગના રંગમાં ક્રોધ જામ્યો,
આશા તૃષ્ણા વડે વાસના વધી ધણી, વાસના વડે વધુ સ્થૂળ પામ્યો.
સુખ ને દુઃખ થકી, દ્વૈત બુદ્ધિ થઈ, ધ્યાન અદ્વૈતનું ક્યાંથી થાયે,
પર્મપદ પરહરી ક્ષુદ્રવૃત્તિ કરી, કર્મ ના કોશ ભરી નર્ક જાયે.
ઉદર પોષણ તણા ઉઘમો આદરી, મ્હારં મ્હારં કરી મુર્ખ મ્હાલ્યો,
પરહિત પરહરી દૃષ્ટિ દુર્મતે કરી, સત્ય સુખ છોડી કુપંથ જાલ્યો,
શિવનું જ્ઞાન તે જીવતું ભુલીયો, ડુલીયો દોષમાં રાત ઠહાડી,
કરવાનું ના કર્યું, અન્યથા આદર્યું, મોક્ષના મારગે નાંખી આડી.
જ્યમ જ્યમ તુ ધસ્યો માર્ગે દુર તે ખસ્યો, સુદ્ધ તંતુ તે ના હાથ લાંબ્યો,
બાવજો બામકા બાપ તેં બહુ ભર્યાં, આખરે કંટક સ્વાદ સાંધ્યો.

ચેત ને ચેત તું, ચિત્ત ચિંતા ધરો, સાધના સાધ્યને હજી સાચી,
 સદ્ગુરુ જ્ઞાનથી સમજી રહેને સદા, જાણુ આ કાયાની માયા કાચી.
 મેલ્ય મમતા પડી રાખ્ય સમતા જરી. રામના નામને લેને છુટી,
 સાથ સંબંધ સહ સ્નેહને પરહરી, છળના છકથી જાને છુટી.
 માનેલાં તાલારાં તેહ તહારાં નથી, સમય આવે સહુ અંતે નડશે,
 મર્ણ મહા કષ્ટમાં, નામ એક હરિ વિના, અન્ય જન નહિ કોઈ વ્હારે ચડશે.
 સંગત સંતની કરી હશે સ્નેહથી, અંતે તે આવીને સુદ્ધ લેશે,
 હરિપ્રસાદ જે લક્ષ્મણે લાગશે, જગશે જ્યોત આનંદ દેશે.

કટપના ખોટી છે. ઉપદેશ. પ્રમાત. ૬ રાગ ઉપરનો.

અલ્પ કર ઉંઘ તું આયુષ્ય જાય છે, થાય છે કટપના તેજ ખોટી,
 સમર સીતાપતિ રામને ભાવથી, મનથી માન્યને ભક્તિ મોટી-ટેક.
 બજ પરિશ્રમ પૂર્ણ પ્રભુ કામને, તજ પાખંડને પાપ તહારાં,
 અજ્ઞાની આંધળા જગી જોને જરા; વિપયનાં સુખ તે માન્ય ખારાં.
 કાળ વિકાળ દેઈ કાળ શિર ટોપીને, દંતપીશી રહ્યા લેવા દુકંડી,
 એકદિન ઘડીપણ આવશે આકરી, નહિ ચાલે કાકરી જશો મુકી.
 ફાકટ ફંદના ફેલ છોડ ફાંકડા, નમી જશે આંકડા આંખ આગે,
 નહિ રહે સાલખી સદા સોહામણી; એકદિન જઈશ તું દાંકયો ધાગે.
 વિચારી જે વિગતે વાત વિવેકથી, ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં જતું ચાલી;
 દેહ શ્મ કારણે ટકી રહી ધારણે, હરિપ્રસાદ જે જપ વાખી.

મનને સ્થિર કરવું. ઉપદેશ. પ્રમાત્ ૭ રાગ ઉપરનો.
 રાખ્યને રાખ્ય મન ભાખ્યને ભુધરો, સાખ્ય દે સૂર્યની બાણ્ય વાતાં;
 નિલ એ રીતવું પ્રીત પ્રભુપર ધરે, વિત્તહારે નહિ જિત જતાં-ટેક.
 સ્મરણુ શ્રીહરિતાણું સ્નેહે કરવું ધણું, ક્ષણું ના ચુકવું નિલ ચિત્તે;
 પુરણુ પુરુષોત્તમ પૂજવા પ્રેમથી; પ્રિતથી રાખવી ટેવ રીતે.
 નેણાં નેહે ભરી વેણે વિનય કરી, રાધા વરને વરી રેહેવું રંગે;
 સલ ઉરે ધરી ભક્તિ ભાવે કરી, વશ કરવા હરિ સંત સંગે.
 પ્રાતઃકાળમાં ઉડીને વહાલમાં, દિનદયાળમાં મન દેવું;
 ચાહે મોહાર પ્રેમમાં જાય નિલ નેમમાં, રાખી દિલ રેમથી રૂડા રેહેવું
 વચન સલ માનવું શાસ્ત્ર પ્રમાણવું, જીવું ના જાણવું સુખ સાચું;
 દુઃખના હુંગરા દુર નાસે ખરા, હરિપ્રસાદ જગ સુખ કાચું.

માયાનો માર. ઉપદેશ. પ્રમાત્ ૮. રાગ ઉપરનો.

માયાનો માર પડે જગી જે જીવડા, સોડ તાણી સુવું સુખ તજને;
 હાડય તું હાડય તું હૈયાકુટયા થયો, સમજીને સ્નેહથી રામ ભજને. ટેક.
 ગણે નહિ તુજને ગણત્રી એકમાં, સંગી સ્વચ્છંદથી ચાલે ચિત્ત;
 રંગ કુરંગનો મિથ્યા મોહ સંગનો, ભંગ છે અંગનો જાણુ પ્રીતે-માયા.
 શબ્દબાણે કરી આર્થર્થાયાં સારતાં, તે તણી વેદને શિદ તાણું;
 સિંહણુ સમસુરથી ધૂધવે ગાજતી, માયાનું સુખ શું સત્ય માણું-માયા.
 નવનવા નિલ્ય તે રંગ જમાવતી, સુખ ને દુઃખના નાંખે દરિયે;
 તેહ તણા ફદમાં પડવું ના છંદમાં, વિચારી પગલાં પાછાં ભરીયે-માયા.

શોધિયે સાધન સત્ય રસ્તા તણું, અસત્યને ઓળખી અળગ કરીયે;
 નીતિ સત્યપંથથી ભકિત પરબ્રહ્મની, હર્નિશ કરી હોતે ભવતરીયે-માયા.
 મહદ પુરુષના શરણુને રાચીયે, તપ ત્રિવિધના દુરકરવા;
 મનની દોડથી દોડીયે નહિ કદી, માયાના પુરે ના પડીયે મરવા-માયા.
 હરિપ્રસાદ કહે વચન સત્ય માનીયે, હડ હુપદની છોડી દધયે;
 અમુલ્ય આયુષ્યના એળે ગુમાવીયે, ઘડીયે ઘડી ગુણ ગાથ ગાધયે-માયા.

જીવાની વિષે. ઉપદેશ પદ ૧ લું.

ગોવિંદ ગુણ ગાઈ લ્યો મન ઘેલા, (એ લય)

જીવાની દીન ચારતું છે ચટકું, શીદને પાપમાં પ્રાણુજ પટકું,
 ભવમાં ભજન વિના ભટકું, દેખી સંત સમાગમને છટકુરે. જી૦ ૧૬
 દ્રક્કડ થઈને દ્રાંકડા દરતો, (૨) અનર્થ અવનિ ઉપર કરતો (૨)
 નથી અંતની અંત ચિત્તે ધરતોરે. જીવાની૦ ૧

ધમ ધમ પગલે ધરતી ઝુજે, (૨) જોરજીવાની તું ધરી ઝુજે, (૨)
 સમજી સત્ય વસ્તુ ના સુઝેરે. જીવાની૦ ૨

ખિલ્યું તે ખચિત્ત કરમાશે, (૨) કંચન કાયા રાખે રોળાશે, (૨)
 ઝડપ જમહાથે જીવડો જશેરે. જીવાની૦ ૩

મોહ મદ માયા મનથી માની, (૨) ગાગુ ગવે શું ગુમાની. (૨)
 જીવાની જળ ખૂંદ પેડે જવાનીરે, જીવાની૦ ૪

કાચી કાચા માયા ખોટી, (૨) તનવન તારણી ચિત્તમાં ચોંટી, (૨)
 એક દિન જમડા લેછ જશે છુંટીરે, જુવાની૦ ૫
 સમજી ભુધરજીને ભજને, (૨) મ્હાડું ત્હારું મનથી તજને (૨)
 હરિપ્રસાદ કહે અલ્યા સમજનેરે, જુવાની૦ ૬

ઉપદેશ. પદ ૨ જુ. રાગ ઉપરનો.

જીવલડા જે જગી આંખ ઉઘાડી—

નિંદ્રા શાને આવી ઘાડી, (૨) મોહમાયામાં મચીયો દહાડી,
 ત્હારી વણુશી જશે કાચા વાડીરે. જીવલડા જેને૦ ૧
 નિશદિન મન માયામાં રમતું, (૨) આશા તૃષ્ણા પૂઠે ભમતુ (૨)
 નથી ગોવિંદનું નામ ગમતુરે, જીવલડા જેને૦ ૨
 ભ્રમણા ભૂંડા ત્હારી ના ભાગી, (૨) લાળ માયાની મીઠી લાગી (૨)
 શિરપર નોખત કાળની વાગીરે. જીવલડા જેને૦ ૨
 ઉદર પંચ વિષયથી ભરતો, (૨) સેવા ઈંદ્રિયોની કરતો, (૨)
 દેખી હરિજનને દિલ ડરતોરે. જીવલડા જેને૦ ૩
 જ્ઞાલી કીધી ના હરિની શેવા, (૨) માનુ દ્રવ્યને દેવાધિદેવા, (૨)
 ગાણું ગોરીને ગંગા જમુનાં રેવારે. જીવલડા જેને૦ ૪
 હરિના નામની ફરે ના માળા, (૨) ગમે કરવા ટીખળ ટાળા, (૨)
 જેઠ ચતુરાને ચિત્ત કરતુ ચાળારે, જીવલડા જેને૦ ૫
 અંતે વલે ત્હારી શું થાશે, (૨) સમજણુ વિના સઘળું જશે, (૨)
 પાપી પ્રાણી મરતાં તું પસ્તાશેરે. જીવલડા જેને૦ ૬
 જે હોય જહનુન તો ઉડી જગી, (૨) સદ્ગુણ શેવિ થા સદ્ભાગી, (૨)
 હરિપ્રસાદ કહે દે સૌ લાગીરે. જીવલડા જેને૦ ૭

હરિ ભજતાં હારવું નહિ. ઉપદેશ. પદ ૩ જુ.

રાગ ઉપરનો.

હંશા શું બેડો હારીને હરિ ભજતાં—

- શિષ્યો નહિ ભવાબ્ધી તરતાં, (૨) વાર લાગે નહિ તુને મરતાં, (૨)
વિલંબ થાય છે આજકાલ કરતારે. હંશા શું ૦ ૨૬
- હરિ નામનું નાવ તું સ્થાને, (૨) બુદ્ધિ બળથી બેસી જાને. (૨)
નિર્ભય નારાયણનામથી ચાનેરે. હંશા શું ૦ ૧
- સાચા સદ્ગુણે પડ્ય પાય, (૨) કહેને ત્હારી કર્મકથાય (૨)
પણમાં તુજને પાર લેઈ જાયરે, હંશા શું ૦ ૨
- પંથનો પ્રવીણ નથી તું તો, (૨) ભૂલ્યો માર્ગ સત્ય કહું હુંતો (૨)
જડી જંઝર લેઈ જાશે જમદુતોરે. હંશા શું ૦ ૩
- પાપનું પાનું ભરીયું ત્હાં, (૨) જવાબ જમને દેશ શું વાં, (૨)
માન્ય માન્યને મુરખડા મ્હાંરે, હંશા શું ૦ ૪
- ત્હારાં માનેલાં તુજને નડશે, (૨) પુન્ય પાપ ભોગવવાં પડશે, (૨)
સાચવેલું શરીર ત્હાં સડશે. હંશા શું ૦ ૫
- ચેત ચેત હજુ નિર્ભાગી, (૨) જોને જરા ઊવલડા જાગી, (૨)
ઝાડાપણુ ઝાઘા ઝાડાપણુમાં લાલ્લ લાગીરે. હંશા શું ૦ ૬
- સુકિત હોય તો સઃસંગ સ્થાને, (૨) ચતુરબુજને ચિત્તથી સ્થાને, (૨)
હરિપ્રસાદ કહે હરિગુણુ ગાનેરે. હંશા શું ૦ ૭

મમતા મુકવા વિશે. ઉપદેશ પદ ૧ હું.

(નહિ દેઉ તહને જવા-દુઃખી થાવા. એ લય)

રટરાધે કૃષ્ણ શ્યામ, મુકામામ. (૨)

ધન સ્યામનું ગા તું ગીત, કર્ય પદ્માપતિપર પ્રીત,
તજ છળકપટ તું નિત્ય, લે નારાયણનું નામ...મુકામામ.

આ જુડી જગતની બાહ્ય, ધરી ગર્વ રહ્યા શું ગાહ્ય,
અંતે વિપત્ત છે ઝાઝી, તું સમજને આ કામ...મુકામામ.

નથી અન તનધન કાંઈ તારાં, તેં માન્યાં મનથી મહારાં,
અંતે થશે સૌ ન્યારાં, મોહ મદ માયાનાં કામ...મુકામામ.

હરનિશ તું હરિહરિ કહેને, દિવ દયા રાખી તું રહેને,
મનુષ્ય દેહનો દલાવો લેને, કદી વિસારીશ ના નામ...મુકામામ.

અંતકાળની ધડી ના જાણું, એકદમ આવશે આણું,
શીઘ્ર મિથ્યા મોજને માણું, ટેક તૂટી જશે તમામ...મુકામામ.

જુડ જરી વિગ્નરી દે છોડી, સ્વધર્મ સેવ્ય ચિત્ત ચ્હોડી,
હરિપ્રસાદ કહે કરજોડી, વિભુ વિપત્તિનો વિશ્રામ...મુકામામ.

કાચી કાયા વિશે. ઉપદેશ પદ-૧. રાગ ઘનાશ્રી.

કાચી કાયા ધડી, જોને જીવ, કાચી કાયા ધડી,

પલ્લમાં જાય પડી, જોને જીવ, કાચી કાયા ધડી. ટેક.

કાયા કલેવર કાચનો કૂંપો, નહિ રહે નાજુકડી. જોને. ૧.

બાળ યૌવન ને જુદાવરથા, ત્રિપુટીમાં તાણ્ય ખડી. જોને. ૨.

તન ધન ત્રિયા વૈભવ જવાનો, વાસના વાડી વડી. જોતે. ૩.
સ્નેહ સંબંધ સ્વાર્થાં સૌ ખોટો, ખોટી માયા મઠી. જોતે. ૪.
જીવ જતાં કાયા પણ કષ્ટે, બળશે એકલડી. જોતે. ૫.
પાછુ વાળી જોતે તું જીવડા, કાળની ફેજ અડી. જોતે. ૬.
ગર્વ તજી ગા ગુણ ગોવિંદના, કર પરહિત પ્રીતલડી. જોતે. ૭.
સ્વદેશ ભક્તિ સ્વજન સેવા, કર કોડે હર ધડી. જોતે. ૮.
આત્માવતૂ જો જીવ જગતના, જા અન્નસદન ચડી. જોતે. ૯.
વિવેક વૈરાગ્ય જ્ઞાનથી જોતે, જીવણુ આવશે જડી. જોતે. ૧૦.
હરિપ્રસાદ કહે હરિને ભજવા, હેને કાઢ્ય હડી. જોતે. ૧૧.

મનવિચાર કરો. ઉપદેશ. પદ ૨ જુ. રાગ ઉપરજો.

મન વિચાર કરો, સજ્જનો સર્વે, મન વિચાર કરો,
જોઈ જોઈ પગલાં ભરો, સજ્જનો સર્વે મન વિચાર કરો. ટેક.
સ્વાર્થ તજી પરમાર્થ માટે, પ્રાણુ ભલે પર હરો, સજ્જનો ૧.
સત્યની વાટે શ્રદ્ધા રાખી, ધર્મ કર્મ આચરો, સજ્જનો ૨.
સમાન દૃષ્ટિ રાખી સૃષ્ટિમાં, દયા દિલ આદરો, સજ્જનો ૩.
હું મહાર્ અભિમાન ને ઈર્ષ્યા, દમ્ભને દૂર કરો, સજ્જનો ૪.
તત્ત્વ મસિપર તાર લગાવી, આ ભવસિંધુ તરો, સજ્જનો ૫.
ઉર્ધ્વગામિ થઈ સદ્ગુણ સાંચી, ફિકર તજીને કરો, સજ્જનો ૬.
અજ્ઞાનાવર્ણ અગ્રયુ કરીને, જ્ઞાન માર્ગે વિચારો. સજ્જનો ૭.
રાગ દ્વેષ હૃદયના કહાડી, ઉત્તમ મતિ અનુસરો, સજ્જનો ૮.
મમાત્મા ભૂતાત્મા જાણી, પરસ્પર પ્રેમ ધરો, સજ્જનો ૯.
સ્વસ્વદ્ધ સમજીને સાચું, વિશ્વંભરને વરો, સજ્જનો ૧૦.

અક્ષપદની દ્રઢ ભાવનાથી, અક્ષપદમાં હરો, સન્નનો ૧૧.
 જુડી માયા ખોટી છે કાયા, મોહ ધરી ના મરો, સન્નનો ૧૨.
 હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુ કૃપાયે, ભવાબ્ધિ ભયને હરો, સન્નનો ૧૩.

મન મગરર વિષે. ઉપદેશ. પદ ૩ જુ. રાગ ઉપરનો.

કેમ થયું મગરર, ઓ મન તું, કેમ થયું મગરર.
 બની ખેડું બહુ કુર, ઓ મન તું, કેમ થયું મગરર. ટેક.
 ખોટા મનોરથ નિશ્ચિન ધારે, એ આશા છે દુર, ઓ મન તું ૧.
 તૃષ્ણા પુરે જય તણાયું, (ન્યમ) ચડયું સરિતા પુર, ઓ મન તું ૨.
 વિષય વાસના ભાવ તણે તું, ખોટો જાણ અંકુર, ઓ મન તું ૩.
 વળખાં માંડે સત્યના ધાંડે, છે હરિ હૃદયે હજુર, ઓ મન તું ૪.
 સમજી જ તું શાંતિ રાખી, હરિ ભજને ભરપુર, ઓ મન તું ૫.
 જગતપતિ જોઈયે તે આપે, હરિપ્રસાદ જરર. ઓ મન તું ૬.

શ્રદ્ધા વિષે. ઉપદેશ. પદ ૪ થું. રાગ ઉપરનો.

શ્રદ્ધાથી સૌ થાય, સમજતું, શ્રદ્ધાથી સૌ થાય.
 શ્રદ્ધાનો મહિમાય, સમજતું, શ્રદ્ધાથી સૌ થાય. ટેક.
 સત્યવ્રત દ્રઢ કરી આદરતાં, સંકલ્પ સઘ સધાય. સમજતું ૧.
 મહા પ્રયત્ને માગ્યું મળે નહિ, તે શ્રદ્ધામાં સોહાય. સમજતું ૨.
 કંઠજી કામ શ્રદ્ધાના બળથી, હૃદયું તુર્ત થઈ જાય. સમજતું ૩.
 શ્રદ્ધાથી મહાસાગર જેવું, મહા જળપાર જવાય. સમજતું ૪.
 અપ્રાપ્ય વસ્તુ પલકે પ્રાણી, શ્રદ્ધાથી તો પામાય. સમજતું ૫.
 શ્રદ્ધાથી શાંતિબળ આવે, શ્રદ્ધા સબળ ગણાય. સમજતું ૬.
 શ્રદ્ધા સકળ સુખતું મૂળ સાચું, હરિપ્રસાદ જણાય. સમજતું ૭.

હરિ નામ બોલવા વિષે. ઉપદેશ. પદ ૧૬૦. રાગ પારનાનો.

બુલોળ બુલોળ બુલો, પારણીયે બુલોળ નંદના લાલ. (એ લય.)
 બોલોળ બોલોળ બોલો, મુખેથી બોલો શ્રીકૃષ્ણ ગોપાળ, (૨)
 કૃષ્ણુળ કહેતાં કષ્ટ સૌ જાયે, (૨) કપાયે કર્મની જાળ-મુખેથી ૧.
 હરતાં ફરતાં હૈયામાં ધરતાં, (૨) નિત્ય નિત્ય મહાસુખ થાય-મુખેથી ૨.
 વાટે ને ઘાટે બજાયે શિર સાટે, (૨) જન્મમર્ણ દુઃખ જાય-મુખેથી ૩.
 ખાતાં ને પીતાં સુતાં ને ખેસતાં, (૨) ન્હાતાં ધોતાં તો બોલાય-મુખેથી ૪.
 સુખમાં કે દુઃખમાં ભૂખમાં ભાવે, (૨) કહેતાં કલ્યાણ કોટી થાય-મુખેથી ૫.
 ત્રિવિધી તાપ છુટે એ જાપથી, (૨) પ્રૌઢ પાપો તો ધોવાય-મુખેથી ૬.
 રહેજે સંસારને પમાય ભવપારને, (૨) આરણે હરિને જવાય-મુખેથી ૭.
 હરિપ્રસાદ કહે જમના દુત્તથી, (૨) ઝીતિને ડોકો દેવાય-મુખેથી ૮.

શાંતિ વિના સુખ નથી. ઉપદેશ. પદ ૧. રાગ અચકોમચકો કારેલી

કોઈ કરે કરોડો ઉપાયરે, શાંતિ વિના સુખ નથી;
 અજ્ઞાનીને ના સમજાયરે, શાંતિ વિના સુખ નથી.—ટેક.
 હોય ઢગલા ધનનો ઘણીરે, શાંતિ વિના સુખ નથી;
 ભલે સધાય સન્તતિ ઘણીરે, શાંતિ વિના સુખ નથી.
 હોય નિત્ય નિત્ય નવલા રંગરે, શાં. થાય આયુષ્ય કદી ભંગરે.—શાંતિ ૧.
 હોય સ્વર્ગ સદન સુખ ધામરે, શાં. મળે ધર્મ અર્થ ને કામરે.—શાંતિ ૨.
 ભલે ગાદી પતિ થઈ ગાજુરે, શાં. હોય અમૃત સમ અન્નતાજુરે.—શાંતિ ૩.
 મળે પરસ્તાનની પરીયોરે, શાં. કદિ નાગ કન્યાને વરીયોરે.—શાંતિ ૪.
 હોય શાહ સેવક કરગરતારે, શાં. હોય ચરણ ચપી અહુ કરતારે.—શાંતિ ૫.

હોય થતાં ચમ્મર ચોપાસેરે, શા. કદિ જઈ અડુ આકાશેરે.—શાંતિ ૬.
 થઉ ગુર જ્ઞાની કે ધ્યાનીરે, શાં. કદિ અનુચર થઉ અજ્ઞાનીરે.—શાંતિ ૭.
 મળે બ્રહ્મસદન વૈભોગરે, શાં. ભલે આદર અટાંગ યોગરે.—શાંતિ ૮.
 સુર સાધી સંગિત ચ્હાવુરે, શાં. કોયલ સમ મધુર ગાઉરે.—શાંતિ ૯.
 ભલા ઈંદ્ર ચંદ્ર બ્રહ્માનેરે, શાં. રંક રાય કે રામ રમાનેરે.—શાંતિ ૧૦.
 વિષ્ણુ વિરંચી શિવનેરે, શાં. નારદ શારદ મુનિ ગણુનેરે.—શાંતિ ૧૧.
 છે શાંતિ સ્વરૂપાનંદીરે, શાં. કોઈ ભોગવે જન આનંદીરે.—શાંતિ ૧૨.
 તૃપ્ત્યા ન્યાસુધી રહી વળગીરે, શાં. લક્ષ્ય ચોર્યાશી નાથાય અળગીરે.—શાંતિ ૧૩.
 હરિપ્રસાદ તૃપ્ત્યા દે ત્યાગીરે, શાં. શાંતિ સુખને જે જાગીરે.—શાંતિ ૧૪.

રામ રટવા વિષે. ઉપદેશ. પદ ૧. રાગ એક નારી જગતમાં પ્યારી.

તુહી રામ નામ નિત્ય રટરે. (૨) ટેક.

શ્વાસો શ્વાસે સમર શ્રી હરીને, ગીરિવર ધર રાખ્ય ઘટરે. તુહી ૧.
 વિષય વાસના જૂઠૂ પ્રપંચની, તથા દે ખોટી અટપટરે. તુહી ૨.
 અસાર સંસાર છે સ્વમાવત, જા તરી ભવાબ્ધિ તૂટરે. તુહી ૩.
 સ્વાર્થ સંબંધી જગતનો ઝગડો, આ વિશ્વ વગડો જોઈ હકરે. તુહી ૪.
 મોહ માયાની મુકી દે મમતા, કર નિશ્ચય માર્ગ નિકટરે. તુહી ૫.
 પ્રપંચ પ્રેમમય ઝેર જમાડે, તહેને કહે છટ છટરે. તુહી ૬.
 મીથ્યા માયાં માર ના પ્રાણી, છે વાટ ઘાટ વિકટરે. તુહી ૭.
 ખોટો આ છે ખેલ ખલકનો, ચેત ચેત ચિત ચટરે. તુહી ૮.
 શાંત થા તું એકાન્ત વાસમાં, જામ્ય જામ્ય જીવ ઝટરે. તુહી ૯.
 પરહિત કાર્ય તું કર કાયાથી, રહે સત્ય વિચારી અપટરે. તુહી ૧૦.
 હરિપ્રસાદ જે હરિ ના જાણું તો, છે વખત વિકટ છેવટરે. તુહી ૧૧.

દુર્ગુણ તજવા. ઉપદેશ. ગરબી ૧.

રાગ. કંશરાયને કેહેવાયો કહાના.

જેણે હોય ભુધરને ભજવા, તેણે તો દુરગુણ બધા તજવા.—જેણે ટેક
કેહેણી કયે કલ્યાણ નવ થાયે, રેહેણી રાખે રામજી ઝોળખાયે;

પાપને તાપ ત્રીવિધિના જાયે. જેણે હોય ભુધરને ભજવા.—૧
પરધન પરહરવું પ્રીતે, ચતુરાને ચ્હાવી નહિ ચિતે;

સત્ય શિખત ધરવું નિત્યે, જેણે હોય ભુધરને ભજવા.—૨
શ્રમ પરમ વેડી ધર્મ ધરવો, કુસંગીનો સંગ નહિ કરવો;

સત્યથી ખેલી બવાઝિધ તરવો, જેણે હોય ભુધરને ભજવા.—૩
આઈ ત્હાઈ મન થકી ખેલી, ખલકમાં ખરું રહેવું ખેલી;

કરવા બહુનામિને ખેલી, જેણે હોય ભુધરને ભજવા.—૪
ગોવિંદના ગુણ ગાવા ગરજ, વિષયની વાતો દેવી વરજ;

વિસારવા નહિ હરિ વરજ, જેણે હોય ભુધરને ભજવા.—૫
હરદમ કરવી સત તણી સેવા, જન્મ ધરી લ્હાવ એવા ભેવા;

હરિપ્રસાદ હરિ હરિ કહેવા, જેણે હોય ભુધરને ભજવા.—૬

જીવડા શું કરશે. ઉપદેશ. ગરબી ૧.

રાગ. મીઠાઈ ગોરસ લ્યો ગોરસ લ્યો.

વહાલા વિકૂલ વર વિસારીરે, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?

મોહ માયામાં માયા મારીરે, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ? ટેક.

શું સમજાયું છે તમને, છુટી આવ્યા છો ખાઈ સમને;

ત્હમે જમાન કીધા છે જમનેરે, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?—૧

કાલ ગર્ભનો મન વિચારે, કરે વ્યથાં નહિ જન્મારે;
 કાંઈ સત્ય બોધ મન ધારે, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?-૨
 નીતિ રીતિ પ્રીતિ તજ્યા, સત્ય શણગાર અંગનાં સજ્યા;
 બાવ કરી ભુધરના ભજ્યારે, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?-૩
 લક્ષ્મીથી લક્ષે લલચાયા, નહિ ધર્મના માર્ગે ધાયા;
 ગુણ ગોવિંદના નહિ ગાયા, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?-૪
 મન માયામાં રહ્યું મોહી, ચિત્ત પ્રેમદામાં રહ્યું પ્રોહ;
 નથી પ્રાપ્તું વાળ્યું જ્ઞેધરે, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?-૫
 નથી દયાદાન તપ કીધું, સાધુ સંતને માન ના દીધું;
 સુક્રિત શું કહો કરી લીધું, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?-૬
 મહા વિકટ પંથ છે જીવું, ખટ ખતે નથી બાંધ્યું ખાવું;
 નથી સંગે લીધું વળાવું, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?-૭
 હરિપ્રસાદ-હુંપદ ધરી હૈયે, કરવાતું કીધું ના કંધયે;
 જાગું કહેતાં જીવ લજવંચેરે, જીવડા શું કરશે ? શું કરશે ?-૮.

મુરખ મનને. ઉપદેશ નરસી રાગ. ઉપરનો.

માન્ય માન્ય મનવા મ્હારે, તુજને મનાવું મનાવું;
 છે અનર્થ બહુ બહુ ત્હારે, તુજને મનાવું મનાવું. ૨૬.
 તું માયા મોહમાં મોહો, તેં ધણો ધણો દેશ જ્ઞેષો;
 આવરદા આથડી ખેયોરે, તુજને મનાવું મનાવું.-૧
 બહુ વદ્યો વિષયની વાણી, નથી જીવાની જાળવી જાણી;
 ત્હારી વાત શું કહું વખાણીરે, તુજને મનાવું મનાવું.-૨
 હજી શાસ્ત્ર અવણુ નથી કરતો, દોષ કરવાથી નથી કરતો;
 નિસંદિન પાપે પમલાં ભરતોરે, તુજને મનાવું મનાવું.-૩

ફાટ ફટમાં તું કરતો, ચાડી ચુગલી બહુ કરતો;
નથી ધણીધરતું ધ્યાન ધરતોરે, તુજને મનાવુંરે મનાવું.-૪

તેં ઝેર હળાહળ પીધું, નથી સાધન સાચું કીધું;
પરમાર્થે પગલું ના દીધુંરે, તુજને મનાવુંરે મનાવું.-૫

તું અવરરંગમાં રાગ્યો, વિષયોને વળી વળી જાગ્યો;
નારી નયને તેમ નાચ્યોરે, તુજને મનાવુંરે મનાવું.-૬

પ્રપંચમાં રાખી બહુ પ્રીતિ, ના ધરી કાળની બીતિ;
આદરી બેઠો અનીતિરે, તુજને મનાવુંરે મનાવું.-૭

સત્સંગ સેવાયોના કીધી, તેં મોહ મદિરાઓ પીધી;
આંધી પાપની પોટલી લીધીરે, તુજને મનાવુંરે મનાવું.-૮

નથી જો તો સત્યમાં જાગી, નથી કરતો તૃષ્ણાઓ આધી;
ત્હારા હાપણમાં લાલ લાગીરે, તુજને મનાવુંરે મનાવું.-૯

રહ્યું રંગે રંગે ઝેર જામી, ક્યારે ટળશે તે સી ખામી;
હરિપ્રસાદ કહે લુણુ હરામીરે, તુજને મનાવુંરે મનાવું.-૧૦

ચતુર ઘઈ ના ચુકવું. ઉપદેશ. પદ ૧. રાગ સ્તવન મંજરીનો.

ઘઈ ચતુર ઘણા કેમ ચુકોરે, છેલ્લી ઘડી;
મોહમદ અભિમાન ચુકોરે, છેલ્લી ઘડી. ૨૬.
અમરામરના નથી રહેવાશી, અમર ઘડને આવ્યા ?
આશા તૃષ્ણા દુર નથી કરતા, મોત માથે છો લાવ્યા;
આવાને મહાદેવિ જાણી, મોહ પાસે બંધાવારે જો.-૧૧

ખાનપાનમાં ખૂબ કરી ખેલો, રચ્યા પચ્યા રહો નિત્યે;
 મોજામજા મગરૂરી મનમાં, ચતુરા વશી રહી ચિતે;
 મરવાનો ભય મન નથી જરીયે, વહ્યા વિષયમાં પ્રીતેરે, છે.-૨
 શસ્ત્ર તણાં સિદ્ધાંત સાંભળો, પાણુ સિદ્ધા ના ચાલો;
 સાચી વાણી હૃદયે ધરો ના, અવળી ભરતા ફાળો;
 પ્રપંચ પુતળાં પુજો પ્રીતે, સત્યને ના સંભાળોરે, છે.-૩
 દોષ દો છો કળીને કોપી, કૃત્ય કરો છો કુડાં;
 પૂજનિક પર પૂજ્ય દૃષ્ટિ ક્યાં છે, ભાવ વિનાનાં ભૂડાં;
 વેશધારીને જોઈ નમો છો, લાજ તણ ચાઓ હુંડારે, છે.-૪
 રંગરાગ રૂપમાં રહ્યા રાચી, સદ્બોધ નથી સંધરતા;
 રંગ પતંગનો સંગ કરીને, ફોકટ ફેરા ફરતા;
 સદ્ગુરુને પડતા મુકો, ચોખ્ખું કંઈ નથી ચરતારે. છે.-૫
 ભવસિંધુ તરવાને માટે, જોઈયે તારણ ત્રાપો;
 નાવ પાપણુનું પલકે જૂડે, માપ તે મન થી માપો;
 નાવ કાષ્ટ તે ચતુર ચક્ષાવન, ચેતી ચિતે ચાપોરે.-૬
 સમજીને શિખામણુ માનો, બ્રહ્મવેત્તા લ્યો ભાળી;
 કોટી કર્મ કપાય કરેલાં, નિર્ગુણ પદલ્યો ન્યાળી;
 હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુ સેવી લ્યો, હૃપદ નાખો ટાળીરે. છે.-૭

જુડી જગતની બાણ. ઉપવંશ. પદ ૧.

રાગ. હવે મને હરિનામથી નેહ લાગ્યો.

ઓ જીવ જોને જુડી જગતની બાણ,

એમાં શું ખેલું અલ્યા ચર્ચું સંસ્કરે. ઓ. જીવો ટક.

શું કરવા આગ્યેને શું કરવા ખેડો લ્યા, વિચારી જો લુલ તાણ;
 મૂળ વિચારે તો બહાપદ પામું, વાર ના લાગે ત્હને ઝાઝીરે.—ઓ. ૧
 મોયાનાં મુખ અતે દુઃખ દેનારાં છે, કહેને છત કોની છાણ;
 પ્રવૃત્તિ તો નાંખે પછાડી બાધ, નિવૃત્તિમાં નારહેનારાણરે.—ઓ. ૨
 શ્રીહરિ નથી રહેલજ મળવા બાધ, ન્હાય એ મૂળાબાણ,
 જગતનિયંતા ન્યારા છે ત્રિગુણથી, પ્રેમ ભક્તિમાં થાય રાણરે.—ઓ. ૩
 મોહમાયાને મુક્ય વિસારી બાધ, હરિ ભજતાંનામરીસલાણ,
 સત્ય સમશેર લેખ યજ્ઞ મુરો, તજ ગૃહગોદી ગજ વાણરે.—ઓ. ૪
 હું મ્હારું કંઈ સંગ નહિ આવે, સમજ સમજ જીવ પાણ,
 હરિપ્રસાદ કહે જોને વિચારી ત્હારા, ઘટમાં રહ્યા હરિવર ગાણરે.—ઓ. ૫

જીવના ખોટા ધંધ વિશે. ઉપદેશ. પદ-૧.

રાગ-મન માયાના કરનારાંરે—

જીવ જાણીને ધંધ તું મયાવેરે, હરિ ભજવા ત્હને શું ના બાવં,
 મોહ માયામાં લક્ષ લલયાવેરે, ત્હારું આયુષ્ય એજે ગુમાવે. ૧૬૦
 એજે ગુમાવે સમજણ ના આવે, જોવિંદ ગુણ ના માવે (૨)
 અજ્ઞાનાવણે શિદ અથડાય છે, (૨) સમજ સમજ મુખ પાવેરે—હરિ.
 ઉર ઉમંગથી આદરું ના ભક્તિ, આર્થમાં સ્નેહ ઉપગવે, (૨)
 ઘેસો થયો મતિ મતિ તો ગઈ છે (૨) મુખડું શું મલકાવેરે—હરિ.
 પ્રભુનાપર પ્રેમ પાકો નથીને, પાપનાં પગલાં ચલાવે, (૨)
 માયામોહ પાસના બંધે બંધાણો, (૨) શરમ જરી ના આવેરે—હરિ.
 વેદ મર્યાદા વચન વિસારી, વિગ્ય વિગ્ય ભણી ધાવે, (૨)

ખોટાને સુખમાં મ્હાલી રહ્યા છું, (૨)(પણ)કાળ ત્હારો આયુષ્ય આવેરે-હરિ.
એક દિન કોળીયો થઈ જવાનો, શીઘ્ર સાકરમાં વિષ ભેળી ખાવે, (૨)
હરિપ્રસાદ કહે એતિમ જીવડા (૨) મુન્ય ભટકવું હાવેરે-હરિ.

પાપી કોણ.

ઉપદેશ.

પદ-૧.

રાગ-હાલ મ્હારે ચઢીને બેહલા માવજો-

એને પાપી પુરૂષ પ્રમાણીયેરે, જેની પ્રીતિ તે પુન્યમાં ના જાણીયેરે-એને ૧
જપતપ તિરથ નવ આદર્શો, દયા રાખીને દાન કાંઈ ના કર્યારે-એને. ૧
હરિજન જોઈ હૈયાં ના ઠર્યાં, જેણે ધર્મમાં પગલાં ના ભર્યારે-એને. ૨
કહેણી રહેણી નથી સત્ય જેહમાં, દવ લાગી રહ્યા છે દેહમાં-એને. ૩
સુખ પરતું દેખી પીડા પામતો, શાસ્ત્ર નીતિના પંથને વામતોરે-એને. ૪
પરધન હરવા જેતું ચિત્ત છે, નિંદા કુચલી કરવામાં પ્રીત છે-એને. ૫
દૂષ ક્લેશ હરનિશ મન થાય છે, ખાંડ મુકીને ખોળ તે ખાય છે-એને. ૬
નથી જપતો જદુપતિનાથને, નથી માનતો માત તાત બ્રાતનેરે-એને. ૭
નથી માનતો દેવિ કે કોઈ દેવને, નથી કરતો પંચાયતન શેવનેરે-એને. ૮
જેના મનમાં અતિ ધણું માન છે, જેવા જતાં શરદનો માન છે-એને. ૯
જેણે તરકટી ટીકાં તાણીયાં, સત્સંગનાં તે સુખ ના માણીયારે-એને. ૧૦
જાણું વ્યસનને વળી વટલેલ છે, મન મગરનીને બહુ મેલ છે-એને. ૧૧
ખોલે સવળું ને અવળી ચાલ છે, હરિપ્રસાદ દિશતો એ વ્યાળ છે-એને. ૧૨

માયાને માની. ઉપદેશ. પદ-૧. રાગ. ઘિરાનો

માયાને અલ્યા માનીરે, મનવા તારે મરવું નથી ?
 જરૂર એ છે જવાનીરે, ત્હેનું ત્હારે કંઈ કરવું નથી ? ટેક
 શીદને મીથ્યા મત કરી મ્હાલે, અતિકરી અહંકાર,
 હું મ્હાઈ કરી ખનીયો મોટો, તૂપણા તણો નહિ પાર;
 આશાયે કુટાયોરે, અંધ થઈ આંખો છતી-માયા. ૧
 માથે મરણને આંકડો નમ્યો નહિ, મદ્ભયો મસ્તાન,
 ઘડીપળની ખચર ના જાણું, લુલ્યો લમું નાદાન;
 હંયાટ્ટયા હાર્યોરે, જુવાની ના તેં જાણીજતી-માયા. ૨
 અમ્મલ ત્હારી પડી ગઈ ઉધી, અવગાં કાંધાં કામ,
 ઇન્દ્રિય ઘોડા મુક્યા વેહેતા, પકડી ના રાખી લગામ,
 ખાડામાં ખરો પડીયોરે, ખુખાઈ ખેડું શું મૂઢમતિ-માયા. ૩
 રોકાયો ના રોકાઉં જરા તું, ખોટી દીશે ચાલ,
 હરિપ્રસાદ કહે મનવા મુખાં, ક્યાં તે હાલ એહાલ;
 વહાલ વિકૃલવર સાથેરે, કરવા ના દીધું તેં રતિ-માયા. ૪

કાયા પરપોટા જેવી છે. ઉપદેશ પદ-૨. કાફી.

રાગ ઉપરનો.

સમજ સમજને પ્રાણીરે, કાયા જળનો પરપોટો,
 જગ જુહું લે જાણીરે, ખેલ ખલકનો છે ખોટો. ટેક
 આશા તૂપણા દુર કરીને, કર શાંતિ સુધારણ પાન,
 મનોરથ સહ મનના દે મુકી, ભજ ભાવે ભગવાન.
 માન્ય કહ્યું હાલે મ્હાઈરે, તરણાને જે આવે ટોટો—સમજ. ૧

હું મ્હારે અભિમાન તજીને, કર સત્ય વિચાર,
 પરીબ્રહ્મને પામવા માટે, સમજી લે સત્ય શણુગાર;
 સત્સંગનૌકા સ્થાનેરે, ભવસાગર આ છે મોટો—સમજ. ૨
 રમાપતિ રિઝવવા તે તું, ના જાણીશ કાંઈ સ્હેલ,
 યોગીમુનિ પણ જાય ધુંચવાઈ, માયા તજવી મુરકેલ,
 ન ફેલ ફિતુર ફૂઠ ચાલેરે, ના ચાલે કાંઈ ગડબડગોટો—સમજ. ૩
 સિધ્ધે રસ્તે સિદ્ધ થઈ રહેવું, જવું જગનીપાર,
 નજર ચુકે તો પડે પલકમાં, ખેલ એવો ખાંડાધાર;
 સ્થિર ઠીક થઈ રહેવુંરે, જયમ પડાવી લઈયે ફોટો—સમજ. ૪
 રામરટણ એમ નિશ્ચિન કરવું, ધરવું સાચું ધ્યાન,
 હરિપ્રસાદ હરિ કરવા રાજ, દેઈ સર્વશત્રું દાન;
 જ્ઞાન ઘોડલે ખેસીરે, જાલવો ભક્તિનો સોટો—સમજ. ૫

વિલંબ નહિ કરવા વિશે. ઉપદેશ. પદ-૩. કાફી.

વિલંબ ના કરશોરે, માથે આવી મોત અણી,
 ચોર્યાશીમાં ફરશોરે, ચુક્યા તો જાણો આવી બણી. ૮૬૦
 વિઠ્ઠલવર વરવાને માટે, વાયદો નવ સેહાય,
 કાલ તણી આશા તે ખોટી, આજ સરસ સંધાય;
 ઘડીયે ધુંટ ભરાયેરે, કાળ રહ્યો છે હણુહણી—વિલંબ. ૧
 મનના મનોરથ મિથ્યા જાણી, વાળી લેવો વિરામ,
 પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ભજવા ભાવે, મુકી સંસારનાં કામ,
 શ્વામીશ્વાસ જાયેરે, તક હરિ ભજવા તણી—વિલંબ. ૨

એકાન્ત વિના ધ્યાન ના થાયે, સ્થિર થાય ના મન,
 એકાન્ત સ્થળ પવિત્ર હોય તો, ટળી જાય વિધન;
 વિધન દુરજ કરવારે, જન્યું પવિત્ર સ્થળ બણી-વિલંબ. ૩
 સંત સમાગમ મહાન પુરૂષના, ચર્ચની શેવની છાંય,
 વિશ્રામ ત્યાં વિવેક કરવો, ગુરૂની ઝાંઝી બાંધ;
 એ સદ્ગુરૂ વિનારે, બતાવે ના કોઈ સાચા ધણી-વિલંબ. ૪
 મહાન પુરૂષના ચર્ચાતિર્થમાં, સધળાં પાપ ધોવાય,
 જન્મ મરણની ટળે ઉપાધિ, સ્હેજે કૃતાર્થ થવાય;
 આવો મહારા વિરારે, હોતે સાચા શબ્દ શણી-વિલંબ. ૫
 અવસર આવો ફરી નહિ આવે, વળી ઉત્તમ મનુષ્ય દેહ,
 હરિપ્રસાદ કહે સમજી લેધને, ખુઓ મનનો સંદેહ;
 જ્ઞાની ગુરૂના ગુણનેરે, ગુણવંત લેજો ગણી ગણી-વિલંબ ૬

મન હુને મુકે નહિ. ઉપદેશ પદ ૪ કાફી રાગ. ઉપરનો.

બ્રહ્મા ગુરૂ થઈ આવે રે, (પણ) મનવો હુને મુકે નહિ,
 ત્યાંસુધી જે સમજાવે રે, ફાકટ માથાં કુટે સહી. ટેક.
 ઉંહુંનું આપડ મળે નહિ, મનથી માન્યુ જેહ,
 મોહ માયાના ફદે ફસાયો, નફટ સમજે નહિ તેહ,
 જહવાયો જીવ વિપયમાંરે, વિપ લેહું ઉતરે ના કંઈ. બ્રહ્મા. ૧
 ચિત્તવંન નિશદિન ઉંહું આગે, ઉંહું કરતો જાય,
 અંતઃકર્ણનું ઢાંકણું ઉંહું, જ્ઞાન નિરના ભરાય,
 સવગું તજી કરે અવગુંરે, ચિત્તને ચાળે ચડે જઈ, બ્રહ્મા. ૨

બુદ્ધિ હિણો બ્હાનાં કાટે, બલ કરી અપાર.
 બેળે બેસાડે અવણુ કરવા, સત્યના શુણે લગાર.
 મોટાઇના માળે બેશીરે, નાચે નાગો તાથે તાથે બ્રહ્મા. ૩
 હું ખરો હું ખરો એમજ માને, ગણે સર્વેને તુચ્છ.
 હરિપ્રસાદ કેહે થઇ હડકાયો, મુરખ મરડે મુચ્છ.
 પોતાનું પોતે ના જાણેરે, પાપી મરતો માયા મહી. બ્રહ્મા. ૪

તત્ત્વ તપાસ. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ. પીલું. શશતન ધનકી કોણ વડાઈ.

જોતું તપાસું તત્ત્વ આતનમાં, પંચ ભૂત આ વિલસે જય ક્ષણમાં. જોતું ટેક.
 ધર્મ મર્યાદા ધરે નહિ ધ્યાને, તો પછી શું તું કરે જઈ વનમાં-જોતું. ૧
 ગામતિ ગંગા ગાયત્રિ ને ગીતા, સર્વે કરે પણ ધ્યાન છે ધનમાં-જોતું. ૨
 ટેક ધરી કદી તિર્યે તણાઉં, (પણ) ક્યાં સુધી મન નથી રે મોહનમાં-જોતું. ૩
 યોગ યજ્ઞ કરે મઝ થઈ કદિએ, જશ સેવા ઇચ્છું તેનો તું જનમાં-જોતું. ૪
 જોગ લીધો પણ ભોગની ઇચ્છા, ભગવાં કીધાં ભર્માઈ ભજનમાં-જોતું. ૫
 આત્મ જ્ઞાન વિણુ તે સૌ મિથ્યા, તત્ત્વ વિચારે તો સુખ સદનમાં-જોતું. ૬
 તપ તિર્યયોગ ધ્યાન સમાધિ, તે સઉ સધાય સુદ્ધતાથી મનમાં-જોતું. ૭
 સત્ય ધરી જો સદ્ગુરુ સેવું, સકળ પદાર્થ પામું તું ક્ષણમાં-જોતું. ૮
 હરિપ્રસાદ તણ અહંતા મમતા, હેત કરી રહે સદા હરિ જનમાં-જોતું. ૯

ભગવાન ના ભજે તે:- ઉપદેશ. પદ-૧.

રાગ-વાતલીયા પરિશ્રમ લિયો યાને.

ભાવ કરી ભગવાન ભજે નહિ, તેનો ભૂમાં ભાર-ભૂમાં ભાર છે—
 કુડ કપટ અસત્ય તજે હોને, હરિ મળતાં ક્યાં વારરે-ક્યાં વાર છે—

નીતિને ઝળવવી, પ્રીતિને પાળવી; વૃત્તિને વાળવી, આ.....

વાલા વિશે, હૈયું હિશે, (૨) ભાવ કરી—૧.

પરધન પરનારી પરહરતાં, જગમાં જયજયકાર જયકાર છે.

ઠીક હામે ઠરી, શાંતિ સદા ધરી, ક્ષમા ઉરે કરી, આ.....

રાધાપતિ, રટે અતિ, (૨) ભાવ કરી—૨.

ખલકપતિની ખોજ કરે નહિ, તે જનને ધિક્કારે ધિક્કાર છે.

નારીથી નાચીને, માયાથી રાચીને, જુહાને જાચીને, આ.....

થયો સુખી, અંતે દુઃખી. (૨) ભાવ કરી—૩.

સત્યનું તત્વ જોતાં ત્રિગુણાતિત, જગ આ અહ્યાકાર અહ્યાકાર છે.

હરિપ્રસાદ કહે, હરિ હદે રહે, લક્ષ એક લહે, આ.....

નર એવાની, શિખ લેવાની, (૨) ભાવ કરી—૪.

સતસંગ વિના જીવનું ધિક્કાર છે. ઉપદેશ. પદ-૧.

રાગ—નાનકડી નાજુકનાર પદ ૧.

છે જીવતરને ધિક્કાર, રે સતસંગ વિના. (૩)

ફોકટ ફાંફાં સૌ થાય ફના, સૌ થાય ફના, સૌ થાય ફના—છે જીવતર.

સમજ લે જો નામ તેનો તો નાશ છે,

એક દિન જીવુ માથે મરણનો ત્રાસ છે.

આ જાણો મિથ્યા સંસાર, ગુણુ ગાઓ હરિ તણા (૩) છે જીવતર.

સતસંગમાં વાયું શાંતિના વાય છે,

જ્ઞાન વૈરાગ્યને ભક્તિ સુધા પ્રાપ્ત થાય છે.

જડે મોક્ષ તણું ત્યાં દાર, ટળી જાય છે વાસના. (૩) છે જીવતર.

ગુર જ્ઞાનથી સ્વસ્વરૂપ સત્ય ત્યાં જાણીયે,
હરિપ્રસાદ કહે સુખ અનહદ પિછાણીયે.
ઉતરીયે આ ભવપાર, કરીયે આળસ ના. (૩) છે જીવતર.

મનની ઉપજ મિથ્યા માયા. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ. પતિ વિના પ્રમદા ના મેનના.

મનની ઉપજ મિથ્યા માયા, અલ્યા જીવ તું જાણુ;
મમતાને માળે ખેશીને, શિદ કરે ખેંચતાણુ-ટેક.
સમજ સમજ જરી જો તું જાગી, (૨) ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં
જવાનો અભાગી (૨)

ક્યાં સુધી આમ ફરતો ફરીશ તું, લક્ષ ચોર્યાશી ખાણુ;
અરે જીવ, લક્ષ ચોર્યાશી ખાણુ-મમતાને. ૧

નામ રૂપ ગુણે પ્રગટે કાયા, (૨) સ્થાવર જંગમ જીવ અંજનયા,
ચિદ્રૂપ ને તદ્રૂપ કરે માયા, ઢંકાયો અક્ષ ભાણુ;
અરે જીવ, ઢંકાયો અક્ષ ભાણુ-મમતાને. ૨

તન્માત્રામાં તન્મયતાથી, (૨) ઇન્દ્રિયે સુખવશ થયો વાશનાથી (૨)

મૂળ સ્વરૂપ વિસરીયો પોતે, ના રહી નિજ ઝોળખાણુ;
તહને જીવ ના રહી નિજ ઝોળખાણુ. મમતાને. ૩
કામ, ક્રોધ, મોહ, માયા પાસે, (૨) વિકળ બનીયે. વિશ્વ વિલાસ (૨)

વિદ્યા, ધન, તન, રૂપ, કુળતું, વધ્યું જીવ અભિમાન;
અલ્યા તહને, વધ્યું જીવ અભિમાન-મમતાને. ૪
પુત્ર પરિવારમાં ધરી પ્રીતિ, (૨) અણને આહરી અનીતિ (૨)

સગાં સ્નેહી સાથ મળેથી, થયો ધણો ગુલતાન;
 અલ્યા જીવ થયો ધણો ગુલતાન-મમતાને. ૫
 જન્મ મર્ણુ જીવ મતિતું જાણે, (૨) તોપણ ઉરે ગુરુજ્ઞાન ના આણે (૨)
 બંધાયો વિના બંધેથીતું, ડુબાવી દેતો જ્ઞાણ;
 અરે જીવ ડુબાવી દેતો જ્ઞાણ-મમતાને. ૬
 મૃગજળ જોઈ શું મનમાં રાચુ(૨) નથીનથી સંસારે સુખ સાચું (૨)
 કાચું કસેવર કારમું જાણી, કાળ ચક્રાવે આણ;
 ત્હારાપર કાળ ચક્રાવે આણ-મમતાને. ૭
 નથી કાગ તું હંશ સોહાગી, (૨) નથી સત્યસંપત્તિ તુથી આધી (૨)
 તીમિરથી દેખે ના ત્હાં, સાચું સ્વરૂપ પ્રમાણ;
 અરે ત્હાં સાચું સ્વરૂપ પ્રમાણ-મમતાને. ૮
 સતસંગ શેવન જો કરે પ્રાણી (૨) ભક્તિ સુધારણ પીઠે ભાવ આણી (૨)
 લક્ષ લગાવું જો લક્ષિમ વરથી, તો પામું સત્ય જ્ઞાણ;
 બહા જીવ તોપામું સત્ય જ્ઞાણ-મમતાને. ૯
 ફરી હામે ખેસું જો મનથી, (૨) તાળી લગાવી દેઉં ત્રીકમથી (૨)
 હરિપ્રસાદ હરિ બજતાં ભાવે, ટળી જાય મ્હોટી હાણ;
 અરે જીવ, ટળી જાય મ્હોટી હાણ-મમતાને. ૧૦

એજે તો ગયું ઉપદેશ. પદ ૧. રાગ જુનું તો ગયું રેવલ.
 એજે તો ગયું જીવન, એજે તો ગયું, હરિના બજન વિના જીવન. એજે.
 બાળપણમાં બહુ વિધવિધ રમીયોરે, જોર જોખનનું નવ જાય કહ્યું-૧.
 તન ધન ત્રિયા તણી ધંખના લાગીરે, ચતુરામાં ચિત્ત ત્હાં લાગી
 તો રહ્યું. હરિ-૨.

૧૬ થયાં પણ તૃષ્ણાના ત્યાગીરે, વિષયના ભોગે ત્હારું દિલ
તો દહ્યું. હરિ-૩.

ચેત્યો ના ચિત્તમાં પ્રાણી વેળા વહી આવીરે, સંતનું કહ્યું જરી ના
મનમાં લહ્યું. હરિ-૪.

થર થર કંપનું સ્થિર નથી રહેતુરે, કાળ સપાટે પડી પાધર તો થયું.-૫.
સદ્ ગુર શેવ્યાના હરિના સમર્પારે, હરિપ્રસાદ કહે ત્હારું જીવનર
તો બળ્યું. હરિ-૬.

આવો ભોગ ફરી ફરી નહિ મળે. ઉપદેશ પદ ૧.

રાગ અમુલક અવસર જાય છે મોર્ચિદ માને.

હાવો લાખેણો આજનો, ગુણ ગાઈ લ્યો,
નહિ મળે આવો ફરી ફરીને ભોગ, ગુણ ગાઈલ્યો—ટેક૦

બેસો સમજ સતસંગમાં, ગુણ, અલ્પ સમયમાં આદરી લ્યો ઉદ્ધોગ-ગુ.

આ છે કમાણી કામની, ગુણું અંતવેળા આવશે સાચી કામ. ગુણ.

મહિમાં મળે ના મૂલ્યથી, ગુણું પતિત પાવન પ્રગટ પ્રભુનું નામ-ગુ.

આજસ તજને અંગથી, ગુણું ન્યાં સુધી છે નરવો આનરદેહ. ગુણ.

કાયા કાચો કુંભ છે, ગુણું છેલી વખતે છેતરી દેશે છેહ-ગુ.

કરી કરીને કોડથી ગુણું જેથી ઝટપટ છૂટે જગ જંગળ. ગુણ.

હરિપ્રસાદ ધણા હર્ષથી, ગુણું ગર્વ તજને ભજ લ્યો શ્રીગોપાળ-ગુ.

કડવાં છે પણ મીઠાં. ઉપદેશ. પદ-૨. રાગ ઉપરનો.

કડવાં છે પણ મીઠાં, વેણુ માની લ્યો.

સમજો તો પરિણામે પામશે સુખ. વેણુ માની લ્યો. ટેક.

વિચારી ઉર ઉતારજો, વેણુ, દુરિજન કોઈ દોષ જોઈના દે દુઃખ. વે.

હું પદને અળચું કરી, વેણુ, રાખો રાખો રામ ભજનની રીત; વે.

સ્વાર્થ પ્રપંચપરહરો, વેણુ, સત્ય વચનને ઝડી રોહો નિત્ય નિત્ય. વે.

સહી રહો સરળતા નમ્રતા, વેણુ, ફાકટ ફંદના છોડી ધો ને છંદ; વે.

દુભાવો નહિ કોઈ જીવને, વેણુ, રાખો ઉરમાં આડે જામ આનંદ. વે.

શિખામણુ લ્યો સાંભળી, વેણુ, વડીલ ગુરનાં વચન ધરી લ્યો કાન; વે.

હરિપ્રસાદ કહે હેતથી, વેણુ, માહું ના માનો ભણું દરશે ભગવાન. વે.

નિચ જીવની નિશાની. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ લાલ મ્હારે ચડીને વહેલા આવજોરે.

ગણી લધયે એ જીવ હરામ નારે,

મન મેલુને કોડે ધરે કામનારે. ગણી ટેક.

પાપ ખેટમાં ને ક્રોધ રહ્યો કાળીયોરે, ગાય ગીતડાંને તાણી પાડે

તાળીયોરે. ગણી-૨

ખોલે સીધુ ને અવળી ચાલ છેરે, ધરે શાણુ પણ પણ શા

માલ છેરે. ગણી-૧

ડોળ ભક્તિનો દોષે દિલડું ભરું રે, કહો એથી શું કામ લેવું

સયું રે. ગણી-૪

રટે રામ સુખ દાસ બને દામનારે, ચિત પ્રિત ધરી ધધા કરે

આમનારે. ગણી-૪

કરે ઓધ અને સહને ઉવેખતારે, દોષ દષ્ટિયે દારા મુખ
દેખતારે. ગણી-૫
ધાંટા પાડીને ગર્વથી ગાજતારે, વાદવિવાદ કરીન બહુ
બાઝતારે. ગણી-૬
કુડા કાળગમમાં બહુ બહુ કાતિયોરે, ગોવિંદનામ લેને કરે બહુ
ધાતિયોરે. ગણી-૭
કરી જંગ બહુ રંગ જમાવતારે, બોળી ભામાને ભાવથી
ભમાવતારે. ગણી-૮
કહીયે આડાના અવગુણ કેટલારે, હરિપ્રસાદ ગણાયના
તેટલારે. ગણી-૯

ઉચ્ચ જીવની નિશાની ઉપદેશ. પદ ૨.

રાગ ઉપરજો.

લાગ્યો સતસંગનો રંગ જાણીયેરે, અનુભવીઠર તહેતું પ્રમાણીયેરે.
નિશ્ચે ઓળખીયે તેના નેણવેણથીરે, કથી કથનીયો કહીયે તેની કહેણથીરે.
ઠરે ઠામ અને ચળે નહિ ચિન્તથીરે, ભુલે ભાન પણ રહેના ભયભીતથીરે.
નિર્લેપ નિષ્કામ ને નિવૃત્તિયેરે, શાન સમજી ગુરૂની રાખે સ્મૃતિયેરે.
હરિરંગમાં તે અંગ નિજ ઓળતારે, પ્રીતે પીતાન સુધાજરી ઢાળતારે.
સદા રહે સંજ્ઞનથી સંપીનેરે, જીવ જોડે જીવણથી જંપીનેરે.
જગત જંજાળથી જીવ એતો જાગીયોરે, ભક્તિ ભાવધરે હર અંબાગીયોરે.
પ્રેમ પુરે ભરેલું પીંડપાત્ર છેરે, દિન વાણીને દિન જેતું ગાત્ર છેરે.
જ્ઞાન ઘડીરેહું ગુરૂજીની ગોઠમારે. મન નિર્મળ રાખે નિત્ય મોહમારે.
ઝાંઝ લોગવાની ભયે ડરે દિલડુંરે, આનંદરૂપ અવલોકે એકલકુંરે.
રાત દિન રૂમ રહેવા અભ્યાસ છેરે, હરિપ્રસાદ સદા તેનો દાસ છેરે.

વારે વારે શું કહેવું. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ. હરિ મજ્યાનું ટાણું આ છે હરિ મજ્યાનું ટાણું.

વારે વારે શું કહેવું, જીવ લહે, વારે વારે શું કહેવું.

અલ્યા લહે વારે વારે શું કહેવું, સમજણ ના પડે. જીવ. ટેક.
જમાન આપીજમને આપ્યો, ક્યારે પનાવીશ દેવું. મુરખા. (૨)
ઉંઘા ઉંધું કામ કરીને, ક્યાં સુધી છે રહેવું, સમજણ. ૧
મોહ માયામાં મમતા બાંધી, શિખ્યો લાલચે લેવું. મુરખા. (૨)
કાળ અચાનક આવી પકડશે, નહિ રહે એવું એવું. સમજણ. ૨
કાલ્યો ધુલ્યો થઈ ફરે છે, નહિ રહે જોમન તેવું. મુરખા. (૨)
વાડી એક દિન વિખરાઈ જશે, બહાણું વાંશે કેવું, સમજણ. ૩
સંત સમાગમ હરિની શેવા, શિખ્યો ના સત્યજ રહેવું. મુરખા. (૨)
હરિપ્રસાદ હરિગુર જાણ્યા વિણ, થશે ભગાતા ભાઈ જેવું. સમજણ. ૪

લાજ જરી ના આવે. ઉપદેશ. પદ ૨. રાગ. ઉપરનો.

લાજ જરીના આવે જીવ લહે, લાજ જરીના આવે.

અલ્યા લહે લાજ જરીના આવે, ઝાઝું શું કહુરે. જીવ લહે. ટેક.
નવા નવા ધરી નિલ પોષાગો, મનને શું મલકાવે. મુરખા. (૨)
કાળ રહ્યા છે શિરપર કોપી, ચોટ ત્હારી ચુકાવે. ઝાઝું. ૧
જોમન જરનું જોર જણાવી, અંધ શુ ધંધ મચાવે. મુરખા. (૨)
પરદારને દેખીને દુષ્ટે, નેણ શું ત્હારાં નચાવે. ઝાઝું. ૨
ગુડ પ્રપંચ વિપય વિપ પીને, હૈયું શું હરખાવે. મુરખા. (૨)
કંઈક કુટાઈ ગયા તુજ જોવા, પત્તા લહેના ના પાવે. ઝાઝું ૩

અનર્થ કરતાં મદ અભાગી, અરે ઉર ના આવે. મુરખ (૨)
હરિપ્રસાદ કહે હાથે હણાતો, કોણુ લહે બચાવે. ઝાઝું ૪

જરા પાછું વાળી જો. ઉપદેશ. પદ ૩. રાગ. ઉપરનો.

જો પાછું જરા વાળી, પ્રાણીયા જો પાછું જરા વાળી,
ભુંડા જો પાછું જરા વાળી, સુધરે તાલારે. પ્રાણીયા ટેક.
દયા કરે દામોદર તુજપર, વંદી લે વનમાળા. પ્રાણીયા. (૨)
સતસંગ ભક્તિ શાંતિ રાખી, દુખડાં દે સહ ટાળી. સુધરે. ૧
કર્મ જાળ કપાવે તેવા તું. સદ્ગુરુ કરી લે ભાળી. પ્રાણીયા. (૨)
છળ પ્રપંચ પાપને પરહરી, પેટની કહાડી દે પાળી, સુધરે. ૨
મેલ મુકી દે મનના સઘળા, દાનત તજી દે કાળી. પ્રાણીયા (૨)
મોક્ષનો મારગ પૂછ સદ્ગુરુને, આંખે આંસુડાં ઢાળી. સુધરે. ૩
માન ગુમાન દે મર્યાદા મુકી, ભુધર ભજ્ય ભાગ્યશાળી. પ્રાણીયા (૨)
હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુની સંગે, લગાવ્ય તનમને તાળી. સુધરે. ૪

હરિભજનમાં આવવા માટે. ઉપદેશ. પદ-૪. રાગ. ઉપરનો.

આવો હરિભજનમાં હેતે, આવો હરિભજનમાં.
પ્રીતે આવો હરિભજનમાં, લાજ ના લાવશોરે. હેતે. ટેક.
જન્મ ધર્યાતું સાર્યક સાચું, ટાહાડક થાયે તનમાં. વહાલા. (૨)
દશ દ્વિયોનો તાર લગાવી, ગાઓ પ્રેમ મગનમાં. લાજના. ૧
ગુરુમથી લ્યો ગોવિંદ ગોતી, નથી જતું કાંઈ વનમાં. વહાલા. (૨)
ચિત્તસ્થિર કરી જુઓ જગત્રાતા, શામળિયો છે સદનમાં. લાજના ૨

શાંતિ શ્રદ્ધા સુરતા રાખો, સદ્ગુરુ પદ હરિજનમાં. વહાલા. (૨)
હાથે તાળી મુખે હરિ ખોલો, ગરજ રહ્યા ગગનમાં. લાજના. ૩
પૂર્વેનું પુન્ય ઉદ્દે થયું જાણો, આગ્યા ત્દમે શુક્રતમાં. વહાલા (૨)
હરિપ્રસાદ હરિગુરૂની સેવા, કરી દ્યો ભાવે મનમાં. લાજના. ૪

ગમે તેવાં વેણુ ખોલે. ઉપદેશ. પદ-૧.

રાગ. જાને ગોવાલણી જુઠી.

ગમે તેવાં વેણુ ખોલે, જગતને, ગમે તેવાં વેણુ ખોલે.
સંત તેને ત્રાસમાં તોળે, જગતને, ગમે તેવાં વેણુ ખોલે. ટેક.
અણુ સમજી સમજે નહિ સાચું, ગાંડાં ગમેતેમ ઘોળે.-જગતને. ૧
મોહમાયા ના તણાય પુરમાં, ના આવે ઉંચી ઝોળે-જગતને. ૨
સાધુ ને સંતની ટોળીયો દેખી, પામર પેટ બહુ ચાળે-જગતને. ૩
ખંડે કહેતાં ખાર લાગે એ ખરને, સાચો મારગ ના ખોળે-જગતને. ૪
ભક્ત શું જગતને વેર રહ્યું વ્યાપી, ડાહ્યાં થઈ ડાહાપણુ ડોહોળે-જગતને. ૫
સમજાવે તોય મૂઢ સમજે ના સાચું, કેમ ચડે મગપાણી મોળે-જગતને. ૬
કહેનારા કહો પણ મેં નહિ મુકાયે; દિનોનાથ દેખતે ડોળે-જગતને. ૭
સાચો મારગ મેં સમજીને જાણ્યો, હાવે કેમ ચડુ વરજોળે-જગતને. ૮
હરિપ્રસાદ કહે શાંતિથી બેડો, સાચા શ્રીહરિને ખોળે-જગતને. ૯

ભાવથી ભકિત કરે. ઉપદેશ ગરબી-૨. રાગ ઉપરનો.

ભાવથી ભકિત આદરવા, આવો સઉ, ભાવથી ભકિત આદરવા;
સરમાવ છો શું કરવા, આવો સઉ, ભાવથી ભકિત આદરવા. ટેક.
હરિ ભજનમાં લાજ શી આપણે, છોડી દ્યો ખીજનની પરવા-આવો. ૧
ગુણ નીધિના ગાવા ગુણુ ગાજી, ભવસાગરને ભાવે તરવા-આવો; ૨

મોંઘો મ્હામણિ મનુષ્યા દેહ આ છે, આરો આવ્યો છે ઉગરવા-આવો. ૩
 સદ્ગુરના ચરણ શરણમાં, ચિત્તડાને દયો જરી દરવા-આવો. ૪
 લક્ષ્યોર્ચાશી ફેરા જય છુટી, શાંતિથી શામ સમરવા-આવો. ૫
 દશે ઈંદ્રિયોનો તાર એક કરીને, બેસો ધણીનું ધ્યાન ધરવા-આવો. ૬
 હાથથી તાળી ને નામ દયો મુખથી, વિઠ્ઠલવરણને વરવા-આવો. ૭
 હરિપ્રસાદ હરિવર રીઝવેથી, ટળશે ફેરા બધા ફરવા-આવો. ૮

જુદો વ્યવહાર. ઉપદેશ. ધોલ-૧.

રાગ-રાઘાકૃષ્ણ રાય મજો રાઘાકૃષ્ણરાય.

જુદો વ્યવહાર, જગનો, જુદો વ્યવહાર;
 સાચો શાને માની લ્યો છો, ખોટો સંસાર-જગનો. ૧
 મુખદુઃખ આવે જય થાય ભરતીઓટ,
 વેળા વીતિ જય થાય છે લાભ ખોટ;
 કોઈ હસે કોઈ રહે પડે આંસુ ધાર-જગનો. ૨
 મ્હાંડ ત્હાંડ કરી મૂઠ શિદ્ધને મલકાય,
 હું હું કરી હૈયાક્રુટયા હાથે હણાય;
 માથાપર માયાનો પડે મોગમ માર-જગનો. ૩
 શ્વારયે સૌ કોઈ ગાજી ગુણ ગાય,
 શ્વાર્થ સર્થ પછી પાણી નવ પાય;
 મુખે મીઠું મીઠું બોલે કાળજે કટાર-જગનો. ૪
 લોભને પ્રપંચ પાપે પુર કરતા પેટ,
 વિશ્વંભર ને વિસારી વ્હોરી ખાલી વેઠ;
 ત્રીવિધિ તાપે તપી કરી રહે પોકાર-જગનો. ૫

મિથ્યા મોહ ધરી કરે મનખો ખુવાર,
 પાણીના પુર સમ વહિ આયુષ્ય જનાર;
 તહેનો નથી જરા થતો મનમાં વિચાર-જગનો. ૫
 સમન્યા વિણ મુરખે મ્હાર માની લિધ,
 શાંતિના સુખનું સાધન નવ કીધ;
 એક ઘડી નિરાંતે બેઠો ના ગુમાર-જગનો. ૬
 હડકાયા શ્વાન સમ આમ તેમ ધાય,
 વેળા વિતી ગયા પછી હૈયે હાય થાય;
 ધરખારમાં ઘડીયે ના આવ્યો પરવાર-જગનો. ૭
 કાંત્યું પિન્ત્યું પળમાં કરે છે કપાસ,
 ત્હને સજ્જનારો ત્હારા તનમાં તપાસ;
 હરિપ્રસાદ હરિવર ગણ્ય હૈયાહાર-જગનો. ૮

ફરી ફરી નહિ મળે.   ઉપદેશ.   ધોળ-૧.

રાગ-પ્રથમ શ્રી ગુરુપદ પ્રણમું પ્રીતે.

ફરીફરી નહિ મળે મનુષ્યા દેહ મોંઘો, સમરણ કરો સીતારામનુરે,
 કાયા કસેવર કાચું આ જાણો, પરમાર્થ પ્રીછો કામનુરે-૧.
 તન ધન જોગન જુડી આ માયા, હાયા વાદળની જાણવીરે,
 સમય આવ્યે વણુશી સૌ જાશે, જ્ઞાનદષ્ટિ ઉરે આણવીરે-૨
 છતમાં શું છાકોને ખુરં ક્યાં તાકો, નાંગો નર્કમાં શું જીવડોરે,
 માન ગુમાન છળ્યાં ધરી અદકા, ફૂવે પડો બેઠ શું દિવડોરે-૩

કત્યું નથી કરતા કાને નથી ધરતા, કેમ કરી બાજુ એ સુધરેરે,
શાસ્ત્ર પુરાણ વેદગીતા વિસારી, મોહ મદીરા ના ઉતરેરે-૩
મ્હાઈ ત્હાઈ કરી વધારી મમતા, સત્ય ધર્યું નહિ અંગમારે,
હરિપ્રસાદ હરિ દિધા વિસારી, નાહો ના સતસંગ ગંગમારે-૪

મમતા મુકી દે. ઉપદેશ. ધોલ-૨. રાગ ઉપરનો.

હરદમ હરિગુણ ગાને મન ઘેલા, મમતા તે પડતી મુક્યનેરે,
સગાં વહાલાં શ્વારથે સહ મળીયાં, ખોટી પ્રીતિપર યુક્યનેરે-ટેક.
ગરબે ગુણ સૌ સૌના ગાયે, મતલબિયાં માર મારતારે;
નિજ શ્વારથના નાંખે છે પાસા, આશાપે ઉરને કારતારે-૧
સમય આવ્યે સૌ છોડીને જાસે, નહિ સંભાળે ત્હારી પ્રીતડીરે,
બંધન થયો જીવ માયાના બળથી, તે સમજી જોને રીતડીરે-૨
ચેત ચેત જોને આંખ્ય ઉઘાડી, અચેત થયો શું આળશુરે,
ખિલી છે વાડી કરમાવાને માટે, ફેફટ ત્હેમાં દે કાળ શુરે-૩
જાણું પણ કેમ જીવ ના ચાલે, છોડી શકું નહિ વાસનારે,
હરિપ્રસાદ કહે કેમ નથી ટળતાં, બંધન એ મોહપાસનારે-૪

મનને વાળી લેવું. ઉપદેશ. ધોલ-૩. રાગ ઉપરનો.

વાળી લે મનને તે ઝાલી લે જીવને, એસ જરા એકાન્તમારે,
તપાશી જો તું તત્વ એ ત્હાઈ, ભુલી જઈ શું બ્રાંતમારે-ટેક.
હાડમાંશ ચર્મ રૂધિરે ભરીયું, પંચ તત્વ કેઈ પુતળુરે,
જળ તેજ વાયુ આકાશને પૃથ્વી, મોહ ધરી તેમાં શું પળુરે-૧
સત્ય, રજ, તમ, પ્રકૃતિથી, ત્રિગુણી માયાનો તંત છેક્રે,

ઉદ્ભવ સ્થિતિ ભીતિ ભરી ભાસે, આખરે અંત તે અંત છેરે-૨
તેપર પરિશ્રદ્ધ રહ્યા છે પોતે, જુકિતયે જીવ ત્યાં જોડયનેરે,
ખીજી બધી જાણુ જુડી આ માયા, સાચા સંગે તન તોડયનેરે-૩
ચુરનું જ્ઞાન લે ઘટમાં ઉતારી, આવાગમ ભય ટાળવારે,
હરિપ્રસાદ હેત કરીને શાંતિથી, હરિને હરદમ સંભાળવારે-૪

કોઈ શું કેહેશે

ઉપદેશ.

ધોલ ૪.

રાગ. ઉપરનો.

કોઈ શું કેહેશે ને સમજણુ દેશે, આપો તે આપ વિચારવુંરે,
જ્ઞાન દૃષ્ટિ કરી ઘટમાં જોઈ, અસત્યને સત્ય ના ધારવુંરે-૧.
સદ્ગુર કેહેણીયે રાખવી રહેણી, જીણી દૃષ્ટિયે જીવણુ જોડેરે,
ફંદનાં ફેકટ ફાંફાં દે છોડી તો, શીડી સત્યની તું ચડેરે-૨
મન મુરખને લે તું મનાવી, વેળા આવી ફરી નહિ મળેરે,
જ્ઞાન સુધારસ ઝીલતાં જોને, ઢંગ વિના ધૂળમાં ઢળેરે-૨
ફરી ફરી નહિ મળે અવસર આવો, ઘડીયે ઘૂંટ ભરાય છેરે,
આજકાલ કરતાં જોને અભાગી, લાખેણી વેળા વહી જાયછેરે-૩
થવાનું જોડું થશે કોણુ જાણુ, થયું તે સાચું તું જાણુ નેરે,
વિજળીના ઝમકારા જોવું આયુષ્ય, હરિપ્રસાદહર આણુ નેરે-૪.

રસના રામ રટ.

ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ દ્રગરસ મર મોરે દિલ છાઈ રહી.

રટ રસના હરદમ હરિ હરિ, નહિ મળે મનુષ્ય જન્મ ફરી ફરી-૧.
ચિત્ર વિચિત્ર જાળ માયાની, દે સમજી સમજી પગ ભરી ભરી-૨.
ઝાંઝૂં ટાંઝૂં તણ અહંતા મમતા, દુર રહે દુરિગ્ગનથી ડરી ડરી-૩.

સાંત સમાગમ કર શાંતિથી, મન સ્થિર કર ધ્યાન ધરી ધરી-૩.
 સદ્ગુરુ શબ્દે સુરતા રાખી, વગર વિલંબે એસ હરિ વરી-૪.
 સત્ય શિયળ પ્રિય વચન વટીએ, શાંત સમાધિ ધર ખરી ખરી-૫.
 એક તાર દશ ઇંદ્રિયો કરી લે, હુંપદ હોળી ગય કરી કરી-૬.
 ચિનવન કર નિશદિન ચિદ્રુપનું, થાય વિષય વાસના પરી પરી-૭.
 તત્વ મસિપર તાર લગાવી, આત્મ જ્યોત જો જરી જરી-૮.
 હરિપ્રસાદ કર નિશ્ચય મનથી, જન પછી ભવસિંધુ તરી તરી-૯.

રટી લે રાધે સ્યામ. ઉપદેશ. પદ ૧. રાગ. આશાવરી.

(નર તું હો પશુ સમાન, ભજન વિના નર તું હો પશુ સમાન એ લય.)

રટી લે તું રાધે સ્યામ, જંજળી જીવ, રટી લે તું રાધે સ્યામ; ટેક.

આ અવસર ફરી નહિ આવે, કાળ નિશદિન ફેરી લગાવે,
 આયુષ્ય ત્હારું તો વહી જાવે, મુકી દે મન તું મામ-જંજળી ૧.

“અભિમાને અથડાઉં છું, આ ભવ જળની માંલ્ય—
 અનેકવાર તું આવીયો, વિચાર કરી જો કાંય—”
 ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં તું જવાનો, કોણુ છું જો તું બન્યો દિવાનો,
 ક્યાં સુધી અહિં તું છું રહેવાનો, તપાસી જો તે તમામ-જંજળી ૨.

“કરી કરારને આવીયો, દેવું પતાવા કાજ—
 વચન વિસરી શું ગયો, સજી મોહનો સાજ.”
 શર્મ શર્મ શું મુખ ખતાવે, ફટે ફસાઇ ગાલ કુલાવે,
 હરિપ્રસાદ તુને સત્ય સમજાવે, અંતના બેલી રામ-જંજળી ૩.

ગાને ગોવિંદ ગોપાળ. ઉપદેશ. પદ ૨. રાગ. ઉપરનો.
નિશદ્દિન ગોવિંદ ગોપાળ, ગાને તું, નિશદ્દિન ગોવિંદ ગોપાળ, ટેક.
સમજ સમજ સસ તું પ્રાણી, મોહ માયા આ જુડી લે જાણી,
સંસાર સુખ લે મિથ્યા પ્રમાણી, આ સૌ આળ પંપાળ-ગાને ૧.

“ ધરા ધામ ને ધન ધણું, અતે અહિં રહેનાર—
સાથે કાંય નહિ આવશે, ગજ ગાડી ધરનાર. ”

ધર્મ ધરી જે દાનજ દીધાં, પુન્ય ભજન પરમાર્થ કીધાં,
સત્સંગે જ્ઞાન ગંગ જળ પીધાં, તે આવશે સંગ અંતકાળ-ગાને ૨.

“ દયા ક્ષમા ને દિનતા, સત્ય શાંતિ શ્રદ્ધાય—
સમ, દમ, સંતોષથી સદા, હરિ ભજે ભય નય ”

કટ્ટીબદ્ધ થઇને કર એ કમાણી, તજ અહંકાર ટેક મન આણી,
હરિપ્રસાદ હરિ એક લે જાણી, આંખ પાણી પેહેલાં પાળ-ગાને ૩.

શું કરે તું અભિમાન. પદ-૩. રાગ ઉપરનો.

શું કરે તું અભિમાન મુરખ મન, શું કરે તું અભિમાન. ટેક૦
વાદળ વિજ સમ ત્હારી જીવાની, ક્ષણ એકમાં હતી નહોતી થવાની,
નામ નિશાની હડી જવાની, નાદાની કર ના નાદાન-મુરખ. ૧

“ મહિ ધારણ જે મહિપતિ, ગયા મહિમાં સમાઈ—
તલ-ધન ત્રિયા તે તણી, ગયાં પાછળ ના કાંઈ. ”

ઉચ્ચ લેહો અસ્તજ કાલાવે, ખિલ્યાં તે તો જરૂરી અર જાવે.

ફીકડે શિદ્ધ સાગ્રી મોહ પુલકે, ઝરી તરકર ને તોફાન-મુરખ, ૨

“ કાયા સુખને કારણે, કરતો લાંબી આશ—
 સમય આવે સામઠું, થાશે એક દીન નાશ ”
 ગર્ભવાસમાં રહ્યો જણે, પ્રખર પ્રદેશ બતાવ્યો આ તેણે.
 હરિપ્રાદ કહે રહે તું રહેણે, ના થા જ્ઞાન સમાન—મુરખ. ૩

કર મન ભજ ન વ્યહ પાર. ઉપદેશ. પદ ૪. રાગ ઉપરનો.
 કર મન ભજન વ્યહપાર, આ ભવમાં, કર મન ભજન વ્યહપાર. ટેક.
 અવર ધધો તે ધધો ના કાઢાવે, લાભ ખોટથી દિલ ડોલાવે,
 હરિ ભજનમાં હાની ના આવે, સમજ સમજ સત્ય સાર—આં ૧
 “ અઢળક નાણું નામનું, લેવાય તેટલું લે—
 સમ્પત્ત વાધે સત્ ધણી, વળી ખીમને દે ”
 ભજ ભગ્ય રાખી લે રૂદિયે, કૃપણતા ના કરીશ કદીયે,
 સ્નાન કરી લે સત્સંગ નદીયે, દે મુકી ખુલ્લો ભંડાર—આં ૨
 “ અસત્ય આ સંસાર છે, એક સત્ય હરિનું નામ—
 સ્વાનંદ સુખને માણવા, રટ રાત દિન રામરામ ”
 જુડી જાણી લે જગ્યાજી, ગોવિંદ ગુણને ગાતું ગાજી,
 હરિપ્રસાદ હરિને કર રાજી, થઈ જાય ભેડો પાર—આં ૩

રામ રટવા વિશે. ઉપદેશ. પદ-૧. (માલકોશ.)

રાગ. મધુરી પ્રીત કરી ક્યાં છુપાઈ.

અરે તું રામ રટને હો ભાઈ, આજે સંસાર દુઃખદાઈ. અરે તું. ટેક
 યોવન તન ધન જશે એકદિન, શું ગયો તહેમાં હરખાઈ. અરે તું. ૧
 સુખકર જેણે દુઃખમય તેણે, થશે અંતે છુડી ભગાઈ. અરે તું. ૨

સમજ સમજ તજ ખોટી ખટપટ, છળમાં ના જરે છુંદાઈ. અરે તું. ૩
હરિપ્રસાદ ગુરુજાન ગ્રહીને, ગા ગોવિંદને ધાઈ ધાઈ. અરે તું. ૪

શ્રી વિષની વેલી છે. ઉપદેશ. પદ-૨.

રાગ. ઉપરનો.

પોકારે પ્યારી પ્યારી શું કહીને, ગાજે શું ગોરીના ગુણ ગમને. પો.
નહિ પ્યારી ત્હારી હિત કરનારી, તૂમ થશે ત્હને ખૂચ ખમને. પો.
હાડ ચર્મ છે માંસ નરમ એ, રૂધિર પાયપર રહ્યું તેમાં વહીને પો.
મોજ શું ઉડાવે સમજ ના આવે, મરી જવાનો મૂઠ પસ્તાઈને. પો.
વિષય વાસના વિષની વેલી, હરિપ્રસાદ કહે તજ તું ચહીને. પો.

ભુલીજા. ઉપદેશ. પદ ૩.

રાગ. ઉપરનો.

ભુલીજા ભોગ વાસના ત્હારી, લે અખંડ આનંદ ઉર ધારી. ભુ. ૧
દર્શ પદારથ અનર્થનુ મૂળ છે, જો તું સર્વે શાસ્ત્ર વિચારી. ભુ. ૧
વ્યવહાર વાત દે ખટપટ છોડી, નાંખ્ય મન મરકટને તું મારી. ભુ. ૨
અભેદ આત્મ સ્વરૂપમાં રમને, દેહાધ્યાસ દે સધજો વિસારી. ભુ. ૩
હરિપ્રસાદ સદગુરુ સદ્બોધે, પામીજા શાંતિ પદ સુખકારી. ભુ. ૪

ભલા મન ગોવિંદ ગા. ઉપદેશ. પદ ૪.

રાગ. ઉપરનો.

ભલા મન ગોવિંદ ગોવિંદ ગારે, નિત્ય સત્સંગ ગંગમાં ન્હારે. ટેક
હક તજ બજ હરિવરને હેતે, ભવસાગર પાર તરી જરે. ભ. ૧

માન બડાઈ ઈર્ષ્યા દે મુકી, સાચા સદ્ગુરૂ શર્ણુ થારે. ભ. ૨
 મોહ મદ મત્સર હુપદ લાગી, દયા દાન દિનતા સ્હારે. ભ. ૩
 હરિપ્રસાદ હરનિશ હરિ શેવા, સંત સાધુ પદચિત્ત ચ્હારે. ભ. ૪

ગર્વથી હાની છે. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ મોરલી વાગી મને રામનામ લહે લાગી.

ગર્વે ગાળુ શું રહ્યો માયાને બહાળ. ગર્વે ૦ ટંક.
 મંદ મતિના જીવ ઓ ઘેલા, જીતમાં શું કરું હેલું હેલા,
 પાછુવાળી જો જરી છકેલા, મુકય પતરાળ. શું રહ્યો. ૧
 ગયા ગાદીપતિ ખાઈ ગોથાં, પંડિત ચાલ્યા મુકી પોથાં,
 હાલાં શિદ્ધ મારે છે ખોથાં, નથી વાર ઝાઝી શું રહ્યો. ૨
 લંપટ લપટાયો મદ લાગે, ચિત્તડું ચડીયું છંકજ ચાગે,
 મિથ્યા વિંટાયો મોહજાગે, થઈને રાળ. શું રહ્યો. ૩
 ફાકટ ફુલજીળ થઈ ફુલ્યો, આશા તૂળ્યા માંહી ભુલ્યો,
 હરિપ્રસાદ કહે સત્ય ભુલ્યો, હાર્યો પાળ-શું રહ્યો ૪.

સમજી બ. ઉપદેશ. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

સમજી જાને—તું રામ નામ નિત્ય ગાને, સમજી ટંક.
 શમ, દમ, શાંતિ સત્ય આચરને, ધ્યાન સાચા ધણીનું ધરને;
 ભંડાર ભક્તિ ભાવનો ભરને, બહેલા થાને—તું રામ ૧.
 માયા કાયા જાણુને કાચી, રેહેને સંત સમાગમે રાચી;
 ક્ષેને જગ કર્તાને જાચી, ગુરૂ કર રહાને—તું રામ ૨.

રાગ દેવ ને મ્હાં ત્હાં, છોડી દે ને માયા ત્હાં;
 શાસ્ત્રનું વચન માની પ્યાં, ધરી લે કાને-તું રામ ૩.
 ચરી લે ચોખ્ખો સત્યનો ચારો, કરી લે સફળ જન્મ જીવ ત્હારો;
 હરિપ્રસાદ હરિરશ પ્યાગે, પીને પાને-તું રામ. ૪

હરિ ગુણ ગાવા ઉપદેશ. પદ ૧ રાગ જુઓ જુઓ જગતની માયાને.

આવો આવો હરિ ગુણ ગાવાને; આવો. ટેક.
 મન ચિત્ત યુદ્ધિ સ્થિર કરી, ખેશો સતસંગમાં જરી રનેહે કરી;
 ધરી વિસુદ્ધ પ્રેમને ઉર, ભાવે ભરપુર, રહોના દુર.-હરિ ૧.
 જાણો જગતની ભાજી જુડી છે, ખાલી વાયુની ન્યમ મુડી છે;
 સત્ય વસ્તુ નિશ્ચય કરી, મનમાં ધરી, રહો આદરી.-હરિ ૨.
 સુખ સર્વોત્તમ સત્ય સાધિલ્યો, શુદ્ધ જ્ઞાનની ગાંસડી આંધી લ્યો;
 જેથી જન્મ મર્ણ ભય નય, નિમ્નનંદ થાય, હૈયું હરખાય.-હરિ ૩.
 સદ્ગુરનાં વચનો વહાલાં ગણી, લ્યોલક્ષમાં સાચાં વણી વણી;
 કહે હેતે હરિપ્રસાદ, છોડી દ્યો વાદ, રાખો મન યાદ-હરિ ૪

ભુધર ભજવાનું ભુલવું નહિ. ઉપદેશ. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

ભુલો ભુલો ના ભુધર ભજવાને. ભુલો ટેક.
 જહરામાં જેણે જતન કર્યું, શોહી માંસ ચર્મમાં પય ભર્યું,
 તજ ના દ્યો તે વિશ્વાસ, કરોઅબ્યાસ, રાખો હુલાસ-ભુધર ૧
 સંસાર અસાર આ લ્યો જાણી, મોહ માયાની મ્હોટી ઘાંણી;
 મહી પડતાં નિકળે તેજ, વિચારીખેલ, તજ દ્યો ફેલ-ભુધર ૨

સંત શાસ્ત્ર પોકારો કરી કરી કહે, શાણા સમજીને અલગા રહે;
 અજ્ઞાની મહી અથડાય, બહુ કુટાય, ડાહ્યા દુર થાય-બુધર ૩
 નિત્ય નિત્ય ધડી પળે ગોવિંદ ગાવો, હરિપ્રસાદ કેહે હરદમ લ્યો લ્હાવો;
 જાઓ સંસાર સિંધુ તરી, કહો હરિ હરિ, રહો ઠીક ઠીક-બુધર ૪

પરજીની પ્રીત ના કરવી ઉપદેશ. ડુમરી ૧

રાગ, પરમેશ્વર પત રાજજો મારી.

નવ કરશે કોઈ નરવીર શાણા, પરનારીથી નેડારે,
 કોટે વળગી કોડે કામની, કદી નહિ મુકે કેડેરે. નવ કરશે. ટેક.
 દર્શનથી ચિત્ત ચોરે ચપળા, સ્પર્સતાં બહુ બળ જાય રે,
 સંભોગથી સુકિત સૌ નાશે, રાક્ષસિ રામા ગણાયરે. ન. ૧
 મુઝા ભાવે ભૂમિ ઢાળે, મુરખ મન મલકાયરે,
 વ્યથન વળગે વિનિતા કેરે, વિભુ વેરી સદ્ થાયરે. ન. ૨
 ભારજ ભાગે ભૂમંડળમાં, હાથે હળવું થવાયરે,
 ખોલાવે નહિ ધરમાં કોઈ, વિશ્વાસ ઉડી જાયરે. ન. ૩
 હામ દામને ચામ ચુંથાયે, હામ મળે નહિ દરવારે.
 કાચું રસાયણ કામિની સાચું, બળીયા પડતા મરવારે. ન. ૪
 બામિની બોળી નાંખે રોળી, ભુપાળ ને ભૂપાતીરે,
 અબળા નહિ પણ પ્રબળા જાણો, ધાર્યું કરી ધરાતીરે. ન. ૫
 ફંદી ફરેલી ખાયે ફેલી, જુદા ખેલી જાણોરે,
 સ્વછંદી મન મેલી ગંદી, તાતી ધાર પ્રમાણોરે. ન. ૬
 કાળી કટારી નારી નહારી, બહાલ ધરી વિખ પાતીરે,
 માત બ્રાત સુત રવામી સંહારી, શત્રુ સન્મુખ જાતીરે. ન. ૭

દગલખાજ દુરાચરણી એ, દીલ બે દીલથી ફરતીરે,
 મુખમાં અમૃત ઉરમાં હળાહળ, છળે છાતી ઉછળતીરે. ન. ૮
 સતિનારી રહામું નવ જીવે, ભૂંડણ બધે ભયકાતીરે,
 વિશ્વાસ કરશે નહિ કોઈ વિરો, ગુણહિણ જાણો ધાતીરે. ન. ૯
 લાખ ટકાની લાજ હુંટાવે, અંતે નરકે પડવુંરે.
 પરનારી પરભવની પીડયા, સ્વપ્ને પણ ના અડવુંરે. ન. ૧૦
 શાસ્ત્ર વચન નહિ માનો તો, વધુ વિત્ત વક્કર ખોશોરે.
 હરિપ્રસાદ કહે મરદ ગરદ થઈ, અંતરે દરદથી રોશોરે. ન. ૧૧

આળશ તણદે. ઉપદેશ પદ ૧.

રાગ. કોઈ મને કૃષ્ણ દેઘાડોરે, મધુવનમાં.

જરા આળસ તજ અભાગીરે, જોને જાગી.
 માથે કાળની નોખત વાગીરે, જોને જાગી.
 આશા તૃષ્ણા લોભ લાલચ કેરી, હુંડા ત્હને લાલ્લ લાગીરે. જોને ૧
 આયુષ્ય દોરીનો આવી રહ્યો છેડો, માયા મમતા નવ ત્યાગીરે. જોને ૨
 હું પદ હોળી ના થાય હૈયે ભડકા, વિષયનો તું રાગીરે. જોને ૩
 હરિપ્રસાદ કહે હીરો હારી બેઠો, હાથે દુઃખ લીધું માગીરે. જોને ૪

ગોવિંદ ગુણ ગાવા. ઉપદેશ. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

અલ્યા ગોવિંદ ગુણ ગા ગાજરે. થઈ રાજ.

છોડી દેને બધી પતરાજરે. થઈ રાજ. ટેક.

અનેક યોનિમાં ધર્યા જન્મ જાઝા, કેહેતાં મરં હુતો લાજરે થઈ. ૧
 રાય રંક કીટ પતંગ થઈને, મુઝો ત્રિ તાપે દાઝીરે, થઈ. ૨
 કુલ્યો શું જોઈ તું ફાકટ ફેદે, સ્વછંદે પીડાતો પાજરે. થઈ. ૩
 હરિપ્રસાદ હરિ ભજ લે હુંડાં, મૂડી કરી લે તાજરે. થઈ. ૪

ભગવાનને ભાવે ભજવા. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ-હરિ મજન થકી છોટા હોય તે સડથી મોટા થાય.

ભજ ભુધરજી (૨) ભાવ કરીને ભજતાં ભવસાગર તરે,
 શ્રી હરીવરજી (૨) નેહ કરીને નિરખું તો નિશ્ચે ઉગરે, ટેક.
 જો ઉગરવાની હોય મરજી, કરીલે રાજી કમળા વરજી,
 સ્વિકારી તહારી એલે અરજી, ભજ. ૧
 તું અરજી આપજો હેતધરી, લખતાં કરજો બહુ કારીગરી,
 કોટી કોટી વાર પ્રણામ કરી. ભજ. ૨
 માગજો મન મુકીને મહાવો, કરી ભક્તિ લેજો તું દહાવો,
 સદ્ગુણો રાખજો પુરાવો. ભજ. ૩
 તજી દેજો અનીતિની બાજી, સ્વધર્મમાં રહેજો તું રાજી,
 હરિપ્રસાદ શિખ શુદ્ધે જાગી. ભજ. ૪

ગયો વખત નહિ આવે. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ. મહી સીજ કોઈ ગલી. (કલિંગહો.)

ગયો વખત નહિ આવે, મુસાફિર ગયો વખત નહિ આવે. ટેક.
 માયા વર્ણના મિથ્યા મનમાં, શિદ્ધને ઉભરા લાવે.
 સમય સમયની છાંય છે જીવદી, સુખ દુઃખ આવે જાવે. મુસાફિર ૧
 કીમિયાગર સદ્ગુણ લે સોધી, પડળ દુર કરાવે.
 સુદ્ધ સદ્ગુણ થઈ જાય સંસારની, પૂરણ પદ તું પાવે. મુસાફિર. ૨
 બીજા જેવું વાવે છે પ્રાણી, ફળ તેવું તે કાઢાવે.
 હરિપ્રસાદ ધરી શાંતિ મનમાં, ભજ ભુધરને ભાવે. મુસાફિર. ૩

ભજ મન તુહી તુહી રામ નામ. ઉપદેશ. પદ ૧. રાગ મૈસ્વી.

ભજમન તુહી તુહી રામ નામ, તુહી તુહી રામ નામ. ભજમન. ટેક
રામ નામ નિરંતર રટને, તથ તૃષ્ણાયો તમામ. ભજમન ૧
આતસમાલ ખેલ ખલકનો, સમલ શેવ્ય સુખધામ. ભજમન ૨
આત્મ ચિત્તવં કર ચિત્તલાઇ, અંતર ધરી આરામ; ભજમન ૩
હરિપ્રસાદ ભજ હરિ હરનિશતું. વાતો વિપત્તનો વિસરામ. ભજમન ૪

વારે વારે તહને શું કહેવુંરે, ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ. ત્હારે માથે કોપી રહ્યો કાઢરે.

વારે વારે તહને શું કહેવુંરે, જીવડા બહુ ભુલ્યો.

કંઈ શિખ્યોના શાણપદ સહેવુંરે, ફેકટ બહુ કુલ્યો. ટેક.

નથી ચેતતો સદ્ગુણ બેધેરે, જી. કરી મમતા મુઝો અવરોધેરે. ફે.
બાણું પણ જીવ ત્હારો ના ચાહેરે; જી. મોહમદિરા પાન કરી મ્હાલેરે. ફે.
જરા દેહાધ્યાસ નથી ઘટતોરે, જી. પંચ વિપયનો પાસ નથી મટતોરે. ફે.
બહુ બહુ સમજતવ્યો સાનેરે; જી. બધુ બાળી બેઠો બેભાનેરે. ફે.
સતસંગમાં બેશી ઉઠ્યોરે, જી. પછી કર્મ કુટાળો કુટ્યોરે. ફે.
રહ્યો ગાંગડું મગના જેવોરે; જી. નથી મુકતો મૂળની ટેવોરે. ફે.
શિખવાનું કંઈ ના શિખ્યોરે, જી. નવા નવા રંગોમાં રીખ્યોરે. ફે.
ડાહ્યો થઈને દાટ બહુ વાળ્યોરે, જી. બધો જન્મ ધિંગાણામાં ગાળ્યોરે. ફે.
બદસ્પતિ જેવા બોલ બોલુરે, જી. ત્હારા અંતરની ક્ષણો ના ફેલુરે. ફે.
કર્યાં કર્મ વિચિત્ર વગાયબારે, જી. ખરાં ખોટાં કુટયાં તે હોયબારે. ફે.

માયા જાળમાં મન રહું ભટકીરે, જી. સત્ય લાગી ના ચિત્તમાં ચટકીરે. ફા.
ધેસો થઈને કરતો ગુલામીરે, જી. હરિપ્રસાદ કહે અલ્યા હરામીરે. ફા.

ત્હારા બોલવામાં ઢંગ ના ધાડેરે. ઉપદેશ. પદ ૨.
રાગ. ઉપરનો.

ત્હારા બોલવામાં ઢંગ ના ધાડેરે, જીવડા જો જાગી,
નથી જોતો કંઈ સાઈ નહાડેરે, અલ્યા લિણુભાગી—ટેક.
બહુ બહુ તણાઉં છું તોરમાંરે જીવં જોર વેર કરતો બહુ જોરમાં—અ.
મ્હાઈ મ્હાઈ કરીને માથું ફટયુરે, જીવ. હડકાયા હૈયું ત્હાઈ ફટયુરે—અ.
મન માને તેવો ધર્મ કીધોરે, જીવ. ઉલટો પાપનો પોટલો લીધોરે—અ.
કંઈ શસ્ત્રનું ના માન્યું કાનેરે, જીવ. ચડ્યો આશા તૃપ્તિ તો કાનેરે—અ.
તજી અમૃત ને વિષદું પીધુરે, જીવ. ખઈ સુખ તેં ખર બોધ દીધુરે—અ.
મીઝી આંખો તેં ના કરી ઉંચીરે જીવ. ના જાણી તેં જ્ઞાનની કુંચીરે—અ.
પિધ્યો મારગ હાથે કરી ચુક્યોરે, જીવ. પ્રપંચપર્માર્થે પુરો મુક્યોરે—અ.
જીજ્ઞાસની વાત નથી ગમતીરે, જીવ. ત્હારી રસના રસમાં રમતીરે—અ.
ત્હારી મનોવૃત્તિ વિષયમાં મ્હાલેરે, જીવ. ઝડપાં મારીને કંઈ કંઈ જાલેરે—અ.
મન માને ત્યાં માયા જોડીરે. જીવ. સ્વર્ગત્યની ફર્જ નાંખી તોડીરે—અ.
મદલાળમાં મૂઢ લલચાયોરે, જીવ. ઢોંગ કરીને ધર્મ કહેવાયોરે—અ.
જરા જોઈ વિચારીને ચાલ્યેરે, જીવ. બળી બુદ્ધિ બોલ્યું ત્હાઈ બાળ્યેરે—અ.
ખર બળીજ નતાં ખોટી વાટેરે, જીવ. કહે હરિપ્રસાદ ત્હારે માટેરે—અ.

દોડાદોડ છોડી દ્યો. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ-સાર આ સંસારમાં ના જોયો—

ગાફલ ગુમાની ગોથાં ખાવ છો, દોડાદોડ કરી શિદ ત્હમે ગાફલ-ટેક.
વેદાન્તના વૃત્તાંતને ના જોના, જાણ્યા વિના સત્ય વસ્તુને ખોતા,
ખરું તિથિ તથા ખાળમાં શિદ નહાવ છો, દોડાદોડ કરી શિદ ત્હમે-ગા. ૧
મનને મનાવા માથાકુટ કરતા, ભરેલું કાનું કરીને શું ભરતા,
નિજ સ્વરૂપ ભુલીને અથડાવ છો, દોડાદોડ કરી શિદ ત્હમે-ગા. ૨
અહ્મની શક્તિ મનમાયાને જાણો, પ્રતિબિંબ અહ્મનું જીવને પ્રમાણે,
જાણી તે વિસરી ક્યાં જવ છો, દોડાદોડ કરી શિદ ત્હમે-ગા. ૩
તથા કૃપાધિ જુઓ નિજ નામને, હરિપ્રસાદ જરૂર પામે પૂર્ણધામને,
ત્હમે ગુરૂગમ વિના ગુંથવાવછો, દોડાદોડ કરી શિદ ત્હમે-ગા. ૪

મમતાને ત્યાગો. ઉપદેશ. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

મનિત્રાઓ મમતાને ત્યાગો, સભર ભર્યો અહ્મ એ છે. મતિલા-ટેક.
મળ વિરોધ આંતર્યું કૃપાધિ, તેહ ટળતાં થાય મોજ સમાધિ,
માયા ઈદ્રિજળમાંથી જરા જંગો, સભર ભર્યો અહ્મ એ છે-મ. ૧
સતસંગત કરો સદ્ગુરૂ મેવના, ભક્તિભાવે ગુણ ગાઓ ઇષ્ટદેવના,
ખોટું મમત્વ તથા માફ માગો, સભર ભર્યો અહ્મ એ છે-મ. ૨
જાણવાની વસ્તુ જુક્તિ કરી જાણો, સત્યિત આનંદથી મોજ માણો,
વિષય વાસનાથી વડાલા દુર ભાગો, સભર ભર્યો અહ્મ એ છે-મ. ૩
જગત્તળ દુર થાય પ્રેમરસ વાધે, હરિપ્રસાદ હરિ હીરો હાથ લાધે,
જગાડે સદ્ગુરૂ (જ્યોત) ઝટ લે જંગો, સભર ભર્યો અહ્મ એ છે-મ. ૪

કાયાફી હોડી ઉપર. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ-ગાને ગાને ગોવાલિયા તું વાંસલડીમાં ગીત.

આ હંશલા ત્હાં હોડીયું ને, હાલક ડોલક થાય,
હાલક ડોલક થાયરે, કાંઈ દરીયે ગોથાં ખાયરે. ઓ હંશલા-ટેક
વિપયી વા કવાયો ઝાઝો, જીવરાજ મુંઝાય,
હીંમર મન ધુતાઈં દિશે. ઉત્તર ના દે કાંયરે. ઓ હંશલા-૧
જીનાં પાટીયાં ભાંગે ભડાભડ, ભિત્તર પાણી ભરાય,
ઉલેચતાં નવ પારજ આવે, હૈયું હારી જાયરે. ઓ હંશલા. ૨
સ્નેહી ત્હારા સાથિડા ને, કરી રહ્યા હાય હાય,
હરિપ્રસાદ કહે ચેતી જાને, કરી લે હજી ઉપાયરે. ઓ હંશલા. ૩

સજ્જનનો સાથ. ઉપદેશ. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

અલ્યા સજ્જન કરી લે સાથિડા, તું દુરિજન સંગત છોડય,
તું દુરિજન સંગત છોડયરે, ના ખોટું માયું દોડયરે. અ. ટેક
હું મ્હાં મમતાળા મનની, મુકી દેને મરોડ,
પડ્યો પ્યાલો સુધાનો પાસે, શિદ કરે દોડાદોડયરે. અ. ૧
સદ્ગુર શબ્દ સાચા ગણી લે, ચિત્ત ત્હાં ત્યાં મ્હોડય,
પ્રગટ પુરુષના પાય ઉપાસી, તન મન ત્હાં તોડયરે. અ. ૨
બલો થવા શું ભાર વહે છે, માયામાં ધરી કોડ,
કહે હરિપ્રસાદ સતસંગ રંગમાં, જીવનિલ નિલ તું જોડયરે. અ. ૩

અવસર જાય છે. ઉપદેશ. ગરબી ૧. રાગ-જવરો કાઠ ઝપાટોરે.

અવસર જાય છેરે, ચિત્તમાં ચેતીને સઉ ચાલો, ટેક૦

કાળની નોખત શિરપર વાગે, ફક્કડ થઈ શું ફરતા;

મોહમાયાના મદમાં ઝુલી, વિચાર કાંઈ નથી કરતા—અવસર. ૧
 જોખન તનધન ત્રિયા ને વળી, આખરમાં અથડાતા,
 ગંદો દેહનો ગર્વ કરીને, મન ધણું મલકાતા—અવસર. ૨
 પ્રપંચ પ્રેમમાં સુરાપુરા, હડકાયા થઈ હાલો;
 મદ ઝરતા હાથીની પેડે, મન માને તેમ મહાલો—અવસર. ૩
 દીનદીન દોડી કરી કલ્પના, હરિવરને વિસાર્યા,
 જંપ વાળી ના જીગદિશ જપીયા, ખોટા ગપોટા માર્યા—અવસર. ૪
 કાયા જીડી માયા જીડી, જીડી જગની બાજી,
 ખેલ ખેલો છો શું ખુખારી, નથી કરતા પ્રભુ રાજી—અવસર. ૫
 ધર્મ કર્મ સત્ય સુક્યું ટાંકી, જોયું ના અંતર ઝાંખી,
 હરિપ્રસાદ કહે તજી શાંતિ ને, રીત રૂઢી ના રાખી—અવસર. ૬

અરે આ શું કર્યું? ઉપદેશ. ગરબી ૨. રાગ ઉપરનો.

અરે આ શું કર્યુંરે, જરા જોને આંખ્ય ઉઘાડી, ટેક
 લક્ષ ચોર્યાશી ભોગવી આપ્યો, જનુની બારે મારી,
 ગભવાસમાં કોલ કર્યો તે, સુક્યો કેમ વિસારી—અરે આ. ૧
 પાલિ પાલિમાં તે પોકાર્યા, જરારમાં જીવણજી,
 જઠરાજવાળે ન્યારે બળતો તો, કોણે ઉગર્યો એવણજી—અરે આ. ૨
 વાયું વિના ત્યાં મન મુંઝાઈ, ગળગળો થઈ ગુણ ગાયા,
 તે વેળા એક ધરણી ધરજી, ધશમશીને ધાયા—અરે આ. ૩
 સુક્તદ્વાર કર્યો મોહનજીયે, દયા દિલમાં આણી,
 માયા દુઃદમાં આવી દુસાયો, ના ગોવિંદની ગત જાણી—અરે આ. ૪
 જરજોખન જીવતિની સંગે, મોજ માણી શું મહાલો,

પંથ તજી કુપંથે પ્રાણી, જાણી જોઈશું ચાલો-અરે આ. ૫
 ખોટાને ખરું લીધું માની, જોયું ના અમૃત ચાખી,
 હરિપ્રસાદ કહે તજી શાંતિને, રીત રૂઠી ના રાખી-અરે આ. ૬

માનોને મહાયરે. ઉપદેશ. ગરબી-૩. રાગ ઉપરનો.
 માનોને મહાયરે, હું તો વળી વળી મનાવું. ટેક.
 આયુષ્ય એજે જીવું રહેશે, ધન જોખન છુંડાશે,
 કમળ કળી સમ કાયા આ તો, રાખ માંડી રોજાશે-માનો. ૧
 નયન નચાની ચાલો દસ્યામાં, પોયણ પગની પાની,
 વરણાગીમાં વાટ ઉરશે, ઉડી જશે વાની-માનો. ૨
 પ્રાઠ પરિવાર સગાં સંબંધી, છત સઘળી છંડાશે,
 હુપદમાં પડી જશે હેઠા, માંકણ મોટી મંડાશે-માનો. ૩
 રંગ પતંગ જવાનો ઉડી, નાહિ રહે નામ નિશાની,
 ખોખ્યા નાહિ જડો ખસકમાંડી, મટી જશે મસ્તાની-માનો. ૪
 હાથી હોદ્દા નોકર ચાકર, ખમ્મા ખમ્મા પોકારે;
 સમય આવે સહુ દુર થવાનું, મરશે કાળ ફટકારે-માનો. ૫
 આંખો મીચી અનર્થ કરતાં. ઉમ્મર ચાલી આખી,
 હરિપ્રસાદ કહે તજી શાંતિને, રીત રૂઠી ના રાખી-માનો. ૬

કેહવું કેહવું. ઉપદેશ. ગરબી ૪. રાગ ઉપરનો.
 કેહવું કેહવું, સમજી યોગમાં સહિ લેવું ટેક.
 ચપળાના ચમકારા જોવું, આયુષ્ય આ દયો જાણી;
 પલતી પલકમાં જશે પલટી, થાશે સહિ ધૂળધાણી-કેહવું. ૧
 ઉઘ અહાર બય મૈથુનમાં તો, જન્મ ધણા શુભાયા;

વારંવાર વિષયો સાથે, વળગી વળગી આવ્યા-કેહેવું ૨.
કાયાનું થયું જન્મ મર્ણ બહુ, પણ એની એ માયા;
માયાપતિને જોયા ના પરખી, ડાહ્યા ધૂળે નાહ્યા-કેહેવું ૩.
મુખ દુઃખના હુંગર માંહી, દિલ રહ્યું છે ડોલી;
ધર્મ કર્મનો મર્મ ના જાણ્યો, બક બક કરો શું બોલી-કેહેવું ૪.
વિષ જેવા હ્યો વિષયો જાણી, તોડો વાસના વેલી;
ઈન્દ્રિયજ છે આ માયાની, સમજી હ્યો તે પેહેલી-કેહેવું ૫.
ગુરજાનથી સમજી હ્યોને, દયા દિનતા દાખી;
હરિપ્રસાદ કહે શાંતિ ધરીને; આસો રીત હીક રાખી-કેહેવું ૬.

છતી આંખે અંધ, ઉપદેશ. ગરબી ૧.

રાગ ગોકુલિયે લેઈ ચાલોરે, ઓઘવરાય.

છતી આંખે શું થયો અંધરે, જીવ તું જાગીને જોને-ટેક.
શાસ્ત્ર શુણે શુણે જ્ઞાનની વાતો, તોય કેમ નથી જતી ગંધરે-છ. ૧
લક્ષ ચોર્યાશી તું અથડાઈ આવ્યો, તમ્યો ના શ્વાર્થ સંબંધરે-છ. ૨
ખોટાને ખરું માની શું ખેલે, ધરણિમાં મચાવી ધંધરે-છ. ૩
આશા તૃપ્તિને પુરે તણાયો, ખ્હારાં કરી બધાં બંધરે-છ. ૪
તુથી અધિક (હતો) હુંપદનો ભરીયો, દયાર્થ ગયો દસ્કંધરે-છ. ૫
હરિપ્રસાદ હારી ગયા હડિલા, છતના છુટી ગયા છંદરે-છ. ૬

ઠગણી ઠગીને જાશે. હપદેશ. ગરબી. રાગ મુખડાની માયા લાગીરે.

ઠગણી ઠગીને જાશે, ઠગારી એતો;
વિશ્વાસે વિષ પાસેરે, ચતુર ચેતો-ટેક.

હાવભાવે કરી માયા, બ્રહ્મ કરતી આ કાયા;
 દાઢે બહુ બહુ દયાયારે, ચતુર ચેતો—૧.
 મુખે મીઠું મીઠું ખેલી, ફરંદીએ ખાય ફાલી;
 રંકરાયને નાખે રાણીરે, ચતુર ચેતો—૨.
 બતાવીને પ્રીત પેહેલી, ખખેરી લે ખોટું ખેલી;
 અધવચ મેલે ઠેલીરે, ચતુર ચેતો—૩.
 શ્વારથ સાધવાને ધારે, પ્રેમ બહુ બતાવે ત્યારે;
 પાળી પેટમાં તો બારેરે, ચતુર ચેતો—૪.
 સાધ્વીનો ડોળ દેખાડે, ગગનના તારા પાડે,
 ઢાળી દે એ ધોળે દહાડેરે, ચતુર ચેતો—૫.
 કરી સ્નેહ વિષ પાય, શત્રુ સન્મુખ જાય;
 મુલા પર ખેડી ખાયરે, ચતુર ચેતો—૬.
 વઢેલી બહાલાને મારે, સુત સ્વામીને સંહારે;
 કરે મન ને એ ધારેરે, ચતુર ચેતો—૭.
 યોગિને યોગથી પડાવે, સતિને સ્હામી અડાવે;
 આળ અન્યને ચડાવેરે, ચતુર ચેતો—૮.
 નકટીને નમી જાણે, જાળીને જવા દેયે;
 હરિપ્રસાદ હારી રહીયેરે, ચતુર ચેતો—૯.

જીવન સુધારી લે. ઉપદેશ પદ ૧.

રાગ. મટવા ગુંથન દેરે મીજાજવા. બ.

જીવન સુધારી લેરે, જીવડલા, જીવન સુધારી લે;

મરમાળી માયામાં, જીવડલા, જીવન સુધારી લે. ટેક,

છળ કપટ પ્રપંચ તછને; ભલુ લુધરને રેહે;
 કામ ક્રોધ લોભ મોહમદ મત્સર, માન ગુમાન મુકી દે-માન. મર. ૧
 સ્વાર્થી સંસાર સંબંધ ખોટો, જીહાને સાચુ શું કહે;
 સમજ સમજ પગ દે પૃથ્વીપર, માથે છે જમનોભે-માથે. મર. ૨
 પ્રાણુ પક્ષા પક્ષી પસ્તાઈશ પાકો, સંવેળા સમજ લે;
 શકતા તછને જે જરી નગી, વિચારી ભાર શિર વેહે-વિચારી. મર. ૩
 સદ્ગુરુ શબ્દે સુરતા લગાવી, જન્મ સદ્ગુ કરીદે;
 જાણુવા જેવું જાણી લે સાચું, આત્મ તણું મુખ જે-આત્મ. મર. ૪
 માન મુકાને માન્ય જરી મ્હાંડે, મુસ્તક નમાવી લે;
 દ્રોહક દ્વંદ્વાં છોડી દે દ્વાંદ્વાં, લક્ષ લગાવીદે-લક્ષ. મર. ૫
 માનતો નથી તું મન મગરૂરીથી, બળશે મસાણે રહે;
 રાખમાં રોળાઈ એકદી જવાનો, નામ નિશાન નહિ રેહે-નામ. મર. ૬
 તન ત્રિયા ધન જોડે નહિ આવે, આવશે પુન્યપાપ બે;
 હુંપદ મુકી જરી બેસને હોડો, સ્વરૂપ વિચારી લે-સ્વરૂપ. મર. ૭
 ક્યાંથી તું આગ્યો ક્યાં છું જવાનો, કોણુ અલ્યા તું છે;
 વિવેકથી વિચાર કરી જે, સતસંગ સોધિ લે-સત. મર. ૮
 ગુરુ કૃપાયે નિજ પદ પામવા, કર વાસનાનો ક્ષે;
 હરિપ્રસાદ સત્યવ્રતને શેવતાં, થાય બધે જે જે-થાય. મર. ૯

અંતર ધ્વનિ. ઉપદેશ ગજલના રાગમાં પળ ગવાય છે.

સત્ય શબ્દો જાણુજે સૌ, શાણા જન મુજ મુખના;
 હૃદયથી કદી નહિ ડગું, બહે દિન હોયે દુઃખના;
 સંકલ્પ મ્હારો સિદ્ધ છે, તે કોડી કલ્પે નહિ ફરે;

ટેક હરિ મુજ રાખશેએ, શાંતિયે સુખ આપરે.
 દેહવાદીયો ને દાઝ્ય છે તો, મ્હારે પણ સસ આજ છે;
 અણખ જગાવીશ એકસો, મ્હારી લલિત વરને લાજ છે;
 જગે જન્મ જોણે આપીયો, તેણે માપ મ્હારો માપીયો;
 સ્થિર કરીને સ્થાપીયો, શું જાણે તેને જગ પાપીયો;
 જુવે જીવણુથી જુદુ જે, જગ જીવોની તે ભૂલ છે.
 કહેર કરીને કહેર કરવી, આખર ધૂળની ધૂળ છે;
 અન્યાયનાં પગલાં ભરી, જનનું જમના દારમાં;
 આત્મ સ્વરૂપ જાણ્યું નહિ, વિક્ક: પડ્યો અવતારમાં;
 અવતાર સફળ હું કરું તો, જીવું મારું જાણુજો.
 દેહના દેવને મેળવું તો, પાકો મને પ્રમાણુ જો;
 રશિક રાધે સ્યામ જ્યારે, રાધા રમણુ રૂઢિયે રમે;
 શોક સહ મુંજ મન તણા, સમય આવે ત્યારે સમે;
 શાંતિના સુખમાં પછી, આનંદ સાગર ઉછળે;
 હરિપ્રસાદ જીવને જાણુજો, થયો નિગ્ગનંદ તે પળે.

અજર અમર જીવનથી મરતો. ઉપદેશ. પદ ૧.

રાગ. જેજેરે ગોવિંદરામ તમને વિસાર્યા.

નથી મરવાનો, જીવ નથી મરવાનો,

અજર અમર જીવ નથી મરવાનો-ટેક.

ક્યાં કર્મ ભોગવવા, ચોર્યાશી ફરવાનો;

પંચ ભૂત પડે તેનો, સોચ શું કરવાનો-નથી મરવાનો ૧

પાપાયર્ણ થકી ભાઈ, ભય તો ધરવાનો;

સત્ય નીતિના પંથે, અર્થે સરવાનો-નથી મરવાનો ૨
 સમ દષ્ટિવાન તે તો, નથી ડરવાનો;
 ખોટા ખેલ ખેલે તે તો, જરૂર ખરવાનો-નથી મરવાનો ૩
 નચ વાસના મુક્ત થયો, તે તો ડરવાનો;
 તૃપ્તિયો લાગી તો, શૂંઞ તરવાનો-નથી મરવાનો ૪
 હું મહાઈ કરી પામે, પેટ જે ભરવાનો;
 ધોર નકવાસ પામી, તાપે બળવાનો-નથી મરવાનો ૫
 સત્ય જ્ઞાન નીતિ ભક્તિ, જે ઉરમાં ધરવાનો;
 હરિપ્રસાદ સર્વોત્તમ, સુખ વરવાનો-નથી મરવાનો ૬

શિખામણ. ઉપદેશ. ગરબી ૧. રાગ સાંભલને તું સજની મારી.

સત્ય કહુ છું શુણો સરવે, શિખામણ મુખકારીછ,
 જન્મ ધરી શું સાધન કીધું, લેજો હૃદયે વિચારી;
 છવિને શું કર્યુંરે. ટેક.

દાન દયા તપ કીધાં ના ભાવે, આચર્યાં ના સુભાચરણુછ;
 સંત સાધુની શેવા ના કીધી, લીધું ના સદ્ગુણ શરણુ છ. ૧
 દેવ દર્શનનો નિયમ ના રાખ્યો, ચાખ્યો ના હરિરસછ;
 વૈષ્ણવી વાણીયે વિલાસ કીધો, વિપયોમાં થયા વશ છ. ૨
 શાંતિ ધરી ના શાંત થયાને, સતોષ્યા ના દીન જનછ,
 હૈયે હોદ્દાનું હુંપદ ધરીને, દુભવ્યાં પરનાં મન છ. ૩
 સ્હામા થાતા કોઈ ધાતા, મિત્રતા નહિ કોઈ સંગછ,
 કલ્યાણનો માર્ગ જરીના સાલો, કર્પી ધરીને અંગ છ. ૪
 કાયર કીધા કોટી જનને, તા ગ્રહયો નિજ ધર્મછ,

અધર્મ અવિદ્યા અનીતિનાં, ક્રીધાં ક્રોડીકકર્મં છ. ૫
 સાહશ કરીને છવ સતાવ્યા, દયા દિલે ના દાખીછ,
 સંત મહાત્મા ગૌઆહાણુ પર, દ્રેપ બુદ્ધિ રાખી. છ. ૬
 કરવાનું નવ કીધું કાંઈ, અનર્થ અદકો ધાર્યોછ,
 માર માર કરી માર્યા બહુને, કામ ક્રોધ ના માર્યા. છ. ૭
 મોક્ષની બાછ બગાડી નાંખીને, ચિત્તને ચાળે ચડીયાછ,
 હરિપ્રસાદ કહે ધિક છવતરને, પત્થર થઈ શેના પડીયા. છ. ૮

ભજન કરતાં વાંધો શો. ઉપદેશ. ગરબી ૨. રાગ. ઉપરનો.

કહો ભાઈ શો વાંધો તમારે, રાધાકૃષ્ણ કહેતાંછ,
 તાળી પાડતાં શું શરમાઓ, લાગે ના ભેશી રેહેતાં
 ઝાઝું શું કેહેવુંરે. ટેક૦
 લવરી કરતાં લાજ ના આવે, ઝાઝા ધાંટા તાણોછ,
 રામ નામ ગાળને બોલતાં, આળસ અંગે આણો-ઝાઝું. ૧
 સદ્ગુર કે દેવને પુજતાં, આધા ખરીને મવોછ,
 પુત્ર પેટની પુજા કરતાં, આળસ અંગે ના લાવો-ઝાઝું. ૨
 હરિ ભક્તને હાથે શેવતાં, હૈયે પામો છો હાણુછ,
 લાડ લડાવો પુત્ર પ્રેમદાને, ઝાઝું માનો તેમાં લ્હાણુ-ઝાઝું. ૩
 ગુરૂજ્ઞાન ના ગમે સાંભળવું, કાન દાખી રહો દુરછ,
 શાસ્ત્ર વચનમાં શ્રદ્ધા ન ધારો, મોહમાયામાં ચકચુર-ઝાઝું. ૪
 સાદા રાય મદામાં રમતાં, જરા મન નવ રાચોછ,
 તાલ તાનમાં કરો તડાકો, નારીના નચવ્યા નાચો-ઝાઝું. ૫
 હરિ ભજનમાં હેત ના આવે, ભજનથી દુર ભાગોછ,
 ભાંડ ભઘેયા નાચ નાટકમાં, આખી રાતજ ભજો-ઝાઝું. ૬

સત્ય વચન ના સાંખી જાણો, અસત્યમાં આનંદ કરતાજી,
દુઃખના મૂળને દેખો ના નજરે, બ્રહ્મ પદાર્થ ભરતા-ઝાઝું. ૭
સ્વજન શેવા કે સ્વદેશ ભક્તિ, સ્વસુખ શું દ્યો લાગીજી;
હરિપ્રસાદ કહે સમજો તો સાર; લાલ્ય ચોપાસે લાગી-ઝાઝું. ૮

ભક્તિ સાદાની. ઉપદેશ. ગરબી ૩. રાગ ઉપરનો.

અંગ રંગનો બપકો બાળી, ભગવંત કદી ના હરખેજી,
તાલ તાન કે રંગ રાગને, પ્રભુજી કદી ના પરખે.
ભક્તિ સાદાનીરે—ટેક.

રંગ રાગે જો રામજી રીઝે તો, નિત્ય નાયકા નાચેજી,
પટકુળથી જો પ્રીતમ રીઝે તો, ભવેયા શું કામ જાચે-ભ. ૧
તાલ તાનમાં જાન લુલાવે, પ્રભુ શું રીઝી જાયજી,
લક્ષ્મિ વર જો એમ મળે તો, નિત્ય ગાંધિવો ગાય-ભ. ૨
માળા તિલક કફની પેહેરે, કે મુઝાવે જો મુંડજી,
વન વન ફરતાં વાલો રીઝે તો, ઘણાં ભટકતાં ભુંડ-ભ. ૩
પાખંડથી કે ઢોંગ કરેથી, કાંઈ સરે ના કામજી,
અંતર સુદ્ધિ નથી જ્યાં સુધી, ના રીઝે એમ રામ-ભ. ૪
ખાન પાન ને માન માટે સડ, મહત્તા મંમતા કરતાજી,
અહાં ને ના ઓળખી કાઢાડયું, વળી વળી જન્મી મરતા-ભ. ૫
કૃષ્ણ કૃપાળુ સઘળું જાણે, સમજે તે પામે પારજી,
કાશીવાસીને છે ચોર્યાસી, સમજ્યા નહિ જે સાર-ભ. ૬
સમ દૃષ્ટિથી સઘળે જુએ, હોય દયા દિનતા દાનજી,
આત્મ તત્વ ઓળખી લે એ જો, ગુરુનું ચંદી લે જ્ઞાન-ભ. ૭
આત્મા એ પરમાત્મા પોતે, જળ સ્થળ બ્યાપક જાણેજી,

સત્ય શિયળ શાંતિ શ્રદ્ધાએ, બ્રહ્માનંદ સુખ માણે-ભ. ૮
પરધન પર નારી પરહરીને, વ્યાપમાં વ્યાપજ દેખેછ,
હરિપ્રસાદ કહે મનને જીતે તે, આત્મ મય જગ લેખે-ભ. ૯

જેને જીવડલા જાગી.   ઉપદેશ.   પદ ૧.

રાગ. નાંચેલી પ્રેમની દોરીરે.

જેને જીવડલા જાગીરે, અભાગી અલ્યા. જેને જીવડલા જાગી—ટેક.
કાળની નોખત ત્હારા શિરપર વાગેરે, તોય તૃષ્ણા તેં ના ત્યાગી-અ. ૧
અમુલ્ય આયુષ્ય એજે ગુમાવેરે, નિંદ્યા કરીને નિત્ય નાગી-અ. ૨
સંત સાધુ સંદગુરજીને શેવતારે, શરિર શું જાય ત્હાં ભાગી-અ. ૩
જન્મકીંકરના કરની જંજીરે પડશેરે, સંકટ કેમ સેહેવાશે સોહાગી-અ. ૪
અક્રૂડ રહી અલ્યા ફક્રૂડ થઈ ફરતોરે, વિક પડી તુજ વરણાગી-અ. ૫
હરિપ્રસાદ કહે સત્ય ના સમજ્યોરે, (ત્હારા) ડાહ્યાપણમાં લ્હાય લાગી-અ. ૬

પ્રભુ કૃપા વિના—   પદ ૧.   ઉપદેશ.

રાગ-પતિ વિના પ્રેમદાના મનના પુરાય ક્યાંથી કોડ.

પ્રભુ કૃપા વિણ પામર જીવનું જગમાં શું ચાલે જેર,
કહો ભાઈ જગમાં શું ચાલે જેર.
જગકર્તાએ જગની ખૂબી જરૂર બનાવી ઓર-ટેક.
રાયરંક રંકરાય બનાવે (૨) અવસર આ પલ પલ પલટાવે (૨)
ધાર્યું કરવા ધાય ધરણીમાં, કાહાવે કર્મ કહોર—જુઓ ૧.
રંગ માણીગર રજી રણમાં (૨) પગ રજ શિરપર શોભે ક્ષણમાં (૨)
શિર સુકુટ ઉતારી ફરતા, ઉદાશી આડે પોહોર—જુઓ ૨.
મહિમા સમજે છે કોણ મહિમાં (૨) ધણા તણાયા માયા લહીમાં,

જ્ઞાન ગુરૂ મન ગોત્યા વિના, ગોથાં ખાય નડોર—જુઓ ૩
હું મારું કરી મમતે મરતા (૨) એક ધડી ઠામે નહિ ઠરતા (૨)
હરિપ્રસાદ સત્ય શાંતિ વિના, હૃદય અધારું ધોર—જુઓ ૪

પવિત્રતા વિષે. ઉપદેશ. ગરબી ૧.

રાગ. મારી સજની, તું કયાં રમિયાવી રજની—

મારા મિત્ર? તું તજ મોહ મમતા વિચિત્ર, પવિત્રતા પાળ્ય, પાળ્ય, પાળ્ય;
લે સમજ? તું શાને ચિત્ત ચળાવે, સત્યને ભાળ્ય, ભાળ્ય, ભાળ્ય.

મોહમદ લોભ ક્રોધ તજ દે, આજસથી થાય હાની;
શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ, ગંધના, વિષયો વિષ લે જાણી-પ. ૧

સત્ય વ્રત સ્વધર્મને પાળી, સ્વદેશ સેવા કરી લે;
અહિંસા વ્રત સત્ય વપુમાં ધારી, શાંતિયે સ્વરાજ વરીલે-પ. ૨

દીનજનોપર દયા દાખીને, ખાન પાનાદિ દેને;
ના મળે તે વસ્તુ વિના તું, સદા ચલાવી લેને-પ. ૩

ચાહા દારને ખાંડ તમાકુ, ફેસન સહ મુક પડતી;
સંયમ નિયમ બ્રહ્મચર્ય પાળીને, કરી લે સંગત ચડતી-પ. ૪

દુર્વ્યશનથી દુર રહે ભાઈ, સરળતા ધરી અંતરમાં;
વિધે જ નર વિર મહાત્માના, મધુરા મુર્લિ સ્વરમાં-પ. ૫

પવિત્ર વસ્ત્રો પહેરવા માટે, રહે રમ્ય રેંટીયે રાચી;
સ્વચ્છ સુતર સુતરજ કરશે, સ્વતંત્રતા સદ્ સાચી-પ. ૬

એખનો ઢાંકણ એ અલખેલો, *સુદર્શન સત્ય કહાવે,
મન ગમતી નિજ મટલી માંહી, અક્ષય સુખ ઉપજાવે-પ. ૭

સ્નેહ સંપત્તે શ્રદ્ધાથી તું, આત્મધ્વનિ ઉચ્ચર જો;
અસત્ય અનીતિ અવિદ્યાને, ઝડ લઈ અજગી કરજો-પ. ૮

* સુદર્શન-સારું દર્શન x સુદર્શનચક્ર.

માનસ સરોવરના રાજ હંશલા, તત્ત્વ વિચારી જ તાઈ;
 પશુવત્ પ્રાણી સમજે ના વાણી, કરે જીવન અકાઈ-પ. ૯
 ખરી વાતને ખણી લઈને, કરે સત્વર તૈયારી;
 ખટક રાખીને પટક પ્રાણ તું, અટક એક દિલ ધારી-પ. ૧૦
 આ લોક પરલોક વિજય સાઈ, સત્ય ધર્મ લે પાળી;
 દેહ ગેહ જવાનાં એકદી, નાંખશે જનકો બાળી-પ. ૧૧
 ઉઠ ભાઈ હુશિયાર થઈજા, નથી જન્મવું મરવું;
 હરિપ્રસાદ કહે સત્ય શાંતિમાં, યાહોમ નિશ્ચે છે કરવું-પ. ૧૨

મોહ મદિરા પીધી. ઉપદેશ. પદ-૧. કાઠીંગડો.

રાગ-નહિ ચીજ કોઈગઠી ગરજસમ. નહિ ચીજ કોઈ ગઠી.

મોહ મદિરા પીધી, જગમાંજેણે મોહ મદિરા પીધી;

તેને સીડી જડેના સીધી, જગમાંજેણે, મોહ મદિરા પીધી. ટેક.

કુટીલને બ્રહ્મા શીખ આપે, બલે દીધી તે ના દીધી;

અમુલ્ય શાંતિ સુખની એણે, (કે) કીંમત કીધી ના કીધી-જગમાં. ૧

વર્ણશંકર બલે વેદ બણે પણ, જાણે ના નિગેધ વિધી;

આશા તૃષ્ણા શ્વારથ અંગે, પાપથી મતિ ના બીધી-જગમાં. ૨

લોભ લાલચે સત્ય ના સુજે, રહે એ જિહ્વિનો જિહ્વિ;

ચિન્તામણીની દુઃખહર ડગ્ગી, શું થયું ચીધિના ચીધી-જગમાં. ૩

શ્વાન સુખમાં બની હડકાયો, ખૂએ સખળ સત્ય સીધિ;

મહાત્માની વચનામૃતપુટ્ટી, મુરખે લીધી તે ના લીધી-જગમાં. ૪

અધમ માયાવી બળે અંજયો, તજી નીતિ રૂપ નીધી;

હરિપ્રસાદ કહે નાશવંત સુખમાં, કરે કીટ કીટધા કીટધી-જગમાં. ૫

મહારા પ્રિય વાંચક બન્યુ ? ? ? આપણે વિવેકાનંદ અને તહેની મહાન સતિ વિજ્ઞાનધારાના સંવાદને પડતો સુકી ભજનનાનંદ તરફ લક્ષ વાળવા દોરાયા અને ઉપદેશશ્રેણી ઉપર ચડયા. આત્માવતિ માટે સદુપદેશની ખાસ જરૂર છે. અને તે પદ્ધતિ પરંપરાથી ચાલતી આવી છે. સદુપદેશ કર્મમાર્ગને સ્વિકારી ઉપાસના માર્ગમાં લેઈ જઈ મુકે છે. તે ઉપાસના મૂર્તિમાં સદ્ભાવના પ્રકટાવી પોતાનું અભેદ સ્વરૂપ અખંડિત નિશ્ચય કરવા પ્રેરે છે ને અભેદજ્ઞાન માટે વેદ પ્રતિપાદિત ચાર મહાવાક્યના સંસ્કાર સુદ્રઢ બનાવા સદગુરુ કે જે શ્રોત્રિય બ્રહ્મ-નિષ્ઠ અભેદવાદી અનુભવાનંદ પ્રકટાવી સ્વયં આપા સ્વરૂપ દર્શાવે છે. તહેને માટે મૂર્તિમાં પોતાની અભેદ ભાવના સ્થાપવા અને પ્રેમનો શ્રદ્ધા-યુક્ત સર્વોપરી સ્વાનંદ લેવા અહિંયાં ઉપદેશના પદ્ધતિ વિરમી ઈષ્ટ પ્રાર્થનામાં પ્રવેશ કરવા પ્રેરણા કીધી છે. પ્રિય મહારા બહાવા આત્મિક વાંચક બન્યુઓ? ઉપદેશનાં પદ રસાત્મક અને અસરકારકનો ઘણો સંગ્રહ હોવાથી ગ્રંથનો ભાગ વધી જાય માટે બીજા ભાગમાં આપણી વાર્તાના સ્વાનંદ પછી પાછો મુકીશું કે જેમાં વિશેષ નૂતન આનંદ મળશે. અહિંયાં તહેને અપૂર્ણ સ્થિતિનું સ્થાન આપી ઈષ્ટ પ્રાર્થના અને ઈષ્ટ સાથેના પ્રેમની તારતમ્યાત્મનો ચિત્તાર બતાવા ઈષ્ટદૃષ્ટાએ પ્રેરાવવું થાય છે. તો બૂલચૂક ક્ષમ્યત્વ કરી પોતાની સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિથી મહારા અલ્પજ્ઞ પણાના દોષોને નહિ જોતાં આપના સન્મતિ યોગને સ્વિકારી લેવા આપને મહારા આત્મસ્વરૂપો જાણી વિનવી રહ્યો છું. સર્વજ્ઞ તો એક શ્રીહરિ છે. નિર્દોષ નારાયણ સિવાય બીજું કોણ હોઈ શકે ? આપણે તો આપણા “યુદ્ધિકર્મણુસારણી” કર્મ પ્રમાણે યુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છીએ, છતાં કોઈ યોગ્ય સંસ્કાર પ્રાપ્ત થાય તે પ્રમાણે સત્પુરોની

સંગત વડે જરાતરા આગળ વધીયે છીએ. છતાં મોહ માયાના પ્રબળ સપાટાથી પડતાં પડતાં પ્રભુ બચાવી લે તોજ આપણું સાર્થક બની શકે ? એટલા માટે પ્રભુ પ્રાર્થના તરફ વળવા ઉત્સુક બનું છું. તો આપજ મ્હને પુછી આપી વધારે સતેજ બનાવશો, આપ જાણો અમુઓ નિર્દોષ દ્વિતિવાન છે. એમ સમજવા મ્હારા હાથમાં એકજ વસ્તુ સમજી છું ને તે એ છે કે આપ પ્રભુની વિભુતિરૂપ હોવાથી પ્રભુરૂપજ છે. માટે પ્રભુના ગુણાનુવાદ એ આપનાજ ગુણાનુવાદ ગાઉં છું ને વારંવાર મ્હારા પ્રભુની ક્ષમા મ્હાઉં તેવી આપની ક્ષમા મ્હાઉં છું અને તેથીજ કૃતકૃત્યતા માની સાક્ષ્યતા ઈન્દ્રિય છું. પ્રભુમયતાના ગુણ આપનામાં જળકી ઉઠો ને પૂર્ણ આનંદ થાઓ.

અપૂર્ણ.

॥ ૐ ॥

શ્રી રાધિકા રમણાષ્ટક.

રાગ-શ્રીરામચંદ્ર કૃપાલુ મજમન.

- શ્રી ગોપિનાથં શેષશયનં, જગજ્જન સુખદાયકમ્,
 શ્રુતિસરસ સારં સમરસં, ભવજલધિ પારં પરશુભમ્,
 જય સચ્ચિદાનંદં, ગુરં, વ્રજ વન વિહારં હરનુતમ્,
 મુનિજન નિદાનં સુખકરં, શ્રી રાધિકારમણું ભજે. ૧
- જય વિશ્વ વન્ધં કુતુપતિં, ત્રિભુવન વરિષ્ઠં શુરવરમ્,
 ભવ ભય કૃતાન્તં નગધરં, વૈકુણ્ઠ ભુવનં મોક્ષદમ્,
 શ્રી કમળ નયનં લક્ષ્મિકાન્તં, રમાકાન્તં ભુવનપમ્,
 મુનિજન નિદાનં સુખકરં, શ્રી રાધિકારમણું ભજે. ૨
- તનુકુટિલકેશં જનસુખેશં, હૃદયિભાતં કલિહરમ્,
 ખગનાગ ભુવનેશં ભજે, ઘંટાવનાધિપતિં વ્રજમ્,
 કમલાનનં કમલા પતિં, કમલાસનં ધન સુંદરમ્,
 મુનિજનનિદાનં સુખકરં, શ્રી રાધિકા રમણું ભજે. ૩
- શ્રી નલિન ચક્ર ગદાધરં, પીતાંબરં વરદં શુભમ્,
 મૃતિ જન્મ નાશકરં વિભુ, શરણા ગતા ભયદં પ્રભુમ્,
 ભવબંધ નાશ હરં સુ સુખદં, શ્રેયદં સુખ સાધનમ્,
 મુનિજન નિદાનં સુખકરં, શ્રીરાધિકા રમણું ભજે. ૪
- શ્રીયાદવા ધિપતિં કૃપાળુ, શ્યામ સુંદર નેત્રકમ્,
 પ્રભુ મધ્ય અદ્રાસુર દેશી ઘેનુક પ્રાણ નાશ કરં પરમ્,
 વ્રજ ગોપ ગોપી પતિ મહેશં, દેવકી તનયં હરિમ્,
 મુનિ જન નિદાનં સુખકરં, શ્રી રાધિકા રમણું ભજે. ૫

નિર્ગત વિકારં નરવરં, નારાયણં નરકાન્તકમ્,
 પરમેશ્વરં દામોદરં, ચાણુર મલ્લ વિ મર્દનમ્.
 કૌમોદકીધર મજાં વિષ્ણું, દેવતાર્ચન મુત્તમમ્,
 મુનિ જન નિદાનં સુખકરં, શ્રી રાધિકારમણું ભજે. ૬
 લક્ષ્મિધરં લક્ષ્મિપતિં, બલભદ્ર ભદ્ર કરં વરમ્,
 શ્રી વત્સ ચિહ્ન ધરં મુરારિ, કામદં યદુ નાય કમ્,
 હનુમત્પતિં સિતાપતિ, લક્ષ્મિપતિં ત્રિદશેશ્વરમ્,
 મુનિજન નિદાનં સુખકર, શ્રી રાધિકા રમણું ભજે. ૭
 શ્રી રાધિકા રમણાષ્ટકં. મનુજ સ્ત્રિ કાલ મિદ પદ-
 નધ નાશકં ચારોગ્ય દં, વિષમ જ્વરાદિ વિદારણુમ્,
 ધન ધાન્ય પુત્ર પશુ હ્રમેત. રમેશ્વર સ્થાનુ પ્રદાન,
 મુનિજન નિદાનં સુખકરં શ્રી રાધિકા રમણું ભજે. ૮
 શ્રી બાલ મુકુન્દ શુક્રગુર, શ્રી હરિ પ્રસાદ કૈ-
 નર્તિતં મયા પ્રસિદ્ધકં, શ્રી શુક્રદેવ દૃષાણુભિઃ
 લોકોપકાર કૃતેન તેન, સુકર્મણા જગતામિતિ,
 તુભ્ય ત્વયં મમમાનસે, કૃત પાદ માદ યતો હરિ. ૯

(૬૦ મં ૫૦)

પ્રાર્થના. પદ ૧. ધનાશ્રી. સડનું કરો કલ્યાણ-રાગ.

રાખશે તેમ રહીશ, દયાળુ પ્રભુ. રાખશે તેમ રહીશ-ટેક.

ગોકુળચંદ્ર ગુણુ તહારા, ગવડાવશે તેવા ગાઢશ-દયાળુ. ૧

શ્યામ તમારૂં સમરણુ કરતાં, સંકટ સઘળાં સહીશ--દયાળુ. ૨

શિતકે ઉજ્જુ નિરે નાથજી, ન્હવડાવશે તેવું ન્હાઈશ-દયાળુ. ૩

પય પકવાન કે લૂખી ભાણ, ખવડાવશે તે હું ખાઈશ—દયાળુ. ૪
અલ્પભેદા અસખરમાં મુજને, કરશે તેવો ઘડશ—દયાળુ. ૫
મધુસુદન મારગ મુજને, ખતાવશે ત્યાં જઈશ—દયાળુ. ૬
કૃષ્ણચંદ્ર કંઈલાનીધિ કેશવ, કેહેવડાવશે તેવું કહીશ—દયાળુ. ૭
લક્ષ્મીપતિ લાડે કોડે, નામ તહમારું લઈશ—દયાળુ. ૮
શાંતિની સાથે શરણે તહમારે, ભવસાગર તરીશ—દયાળુ. ૯
હરિપ્રસાદ હરિ હરિ કેહેતાં, હરિ ચરણ ચિત્ત ચડીશ—દયાળુ. ૧૦

પ્રાર્થના. પદ ૧. રાગ—વિષય વાત મમ માત તજીને.

આનંદ કંદે દશ અવનીપતિ છે, અવિનાશી અક્ષરધામી,
મધુ મદન મુર મદન મોહન, મુકુન્દ મોધવ બહુનામી;...ટક.
ધરણીધર બન્સીધર ભુધર, શ્રીધર ગિરિધર નગ ધરતા;
નરહરિ નટવર નાથ નિરંજન, નર કાન્તક નયને ઠરતા. આનંદ ૧
કૃષ્ણચંદ્ર કંઈલાનીધિ કેશવ, કમળ નયન છે કંસ હારી,
ખલક પતિ ખર દુષણ માર્યા, ખડગ ધરીને ખગ ધારી; આનંદ ૨
ગુણાતિત ગુણનીધિ ગુણવંતા, ગોવર્ધન ગુર ગિરધારી;
સાણુનંદ ચક્ર ધરીને ચીપો; ચપળ નયન જય ચિત્તહારી. આનંદ ૩
છળખળ કળખળ કરો છળિલા, છેલ છટક છે છોગાળા;
જનાર્દન જગજીવન જીવન. જ્યોતિ સ્વરૂપ છે જગપાળા. આનંદ ૪
તરણ તારણ ત્રિભોવન ત્રિકમ, તન મન તલપે તમનેરે;
પૂર્ણાનંદ પૂરષોત્તમ પોતે, પ્રણમું પરિશ્રદ્ધ પ્રિતમનેરે. આનંદ ૫
બહુતામી બળવંતા બળ વિર, બાળ બચાવા દયો બારી;
ભુધર ભવે ભય ભંજન ભાણ, બ્રાતા ભવ રચના ભારી. આનંદ ૬

રમ્ય હૃદયમાં રમાપતિ રમતા, રાધા રમણુ લાલ રંગ રશિયા;
 વિશ્વપતિ વ્રજવાશી વિકૃત, વિશ્વ સકળમાં છો વસીયા. આનંદ ૭
 સર્વેશ્વર સત્ય સાક્ષિ સ્વયંભૂ, શરણાગત છો સુખકારી;
 શ્રીપતિ સીતા પતિ શાંતિપતિ, સ્વરૂપાનંદ જય અલિહારી. આનંદ ૮
 લાલ લટકાળા કામણુગાળા, કાળજડું લ્યો છો દોરી;
 નિગ્ગનંદ સુખકંદ શ્રી હરિવર, હરિપ્રસાદ જીવન દોરી. આનંદ ૯

પ્રાર્થના. મુજંગી હંદ. ૧ બીજા સર્વ બેઠા પછી આપ બેસો.

કૃપાનાથ મહારં મહા દુઃખધારી, કરો કંઈલુ કૃપણ હરે મુરારિ,
 દયાળુ દયા દિવ માંહેજ ધારો, કૃપાળુ મહા કષ્ટ મહારાં નિવારો. ૧
 પડયો હું ખડયો નિકટો નાથ મહારા, ઘડયો ઘાટ છાનો છડયો છેક પ્યારા
 ફસાયો અરે ફંદમાં જન્મ મહારો, કૃપાળુ મહા કષ્ટ મહારાં નિવારો. ૨
 નથી એક આરી હહુ ક્યાં હવે તો, કરો સહાય ત્યારે અચ્યુ આ બવે તો;
 નથી અન્ય આધાર હું છું નોધારો, કૃપાળુ મહા કષ્ટ મહારાં નિવારો. ૩
 અતિ ખોડમાં બેડ જંગળ તાપિ, મહા મોહ માયા અનિશે ઉપારિ;
 ચડી હું ગયો છું મહને રજનારો, કૃપાળુ મહા કષ્ટ મહારાં નિવારો. ૪
 મહારં મહારં અનુપ હતું જે, ગયો વિસરી હું હવે શું કરું તે;
 મટી કેસારિ હું ગયો છું બિચારો, કૃપાળુ મહા કષ્ટ મહારાં નિવારો. ૫
 બહુ પાપના આપજી રાફ ટાળો, ખરી અંતથી રંકના સહામું ભાળો;
 તજી કર્મ કોટી ગ્રહો પાણિ મહારો, દયાળુ મહા કષ્ટ મહારાં નિવારો. ૬
 સદા સુમતિ મુજને આપો સ્વામી, સદા ભાવબલિત દયો ખોધ આમી;
 વિસારં તમેને લહે ના વિસારો, કૃપાળુ મહા કષ્ટ મહારાં નિવારો. ૭

કદી આપનું છોડું કછોડું થાયે, કરી ક્રોધ તજી કદી ના દેવાયે;
દયાળુ પ્રભુજી દિલે તો વિચારો, કૃપાળુ મહા કપટ મહારાં નિવારો. ૮
તમ ભક્તિ માટે રચ્યા હૃદ આઠે, શિખે ને સુણે જો કરે નિત્ય પાઠે;
હરિપ્રસાદ કે' પ્રભુ તહેને તારો, કૃપાળુ મહા કપટ મહારાં નિવારો. ૯

પ્રાર્થના. ગરબી ૧ રાગ. તમે માત પિતા બન્ધુ છોડયાં-

તલમે લટકાળા લટકે આવો. મુંજ મંદિરીયે લેવા લ્હાવો. ૧
તન મન ધન આ છે તમ માટે, સેવું ચર્ણુ કમળ હું શિશ સાટે ૨
તમ વાયદે વાહાણુલીયું વ્હાશે, નહિ આવો તો જીવ જરૂર જાશે ૨
પ્રીતમ પ્રીત વિસરે નહિ વાલા, દગશે નહિ દાગો કરી દાલા. ૩
તલશે છે તનડું આ તાજું, જીવન શું મુખથી કહું ઝાઝું, ૪
હૈયાહાર હરિવર છો મહારા, પાતળીયા પ્રાણુજીવન પ્યારા; ૫
વ્હાલા વિશ્વાસે હું વળગી, અલખેલા ન કરશે અળગી. ૬
હરિપ્રસાદ હરિવર હું જાન્યું, દિન દિન લિખ થઈ મન હું રાન્યું. ૭

પ્રાર્થના. ગરબી ૨. રાગ ઉપરનો.

કેમ રાજ રીશાયા છો આજે, ખોલો નહિ મુખથી શા કાજે-૧
અમ અધમના દોષ ના ઉર આણો, દિન દાસીની દિલે દયા આણો-૨
છિએ શરણુ તહમારે નંદલાલા, કરીયે અમે કોટી કાલાવાલા-૩
તમથી લાગી પ્રીત નવ તુટે, છળખળથી છળિલા ના છુટે-૪
પડી પ્રેમની ગાંઠ બણી ઘાડી, તલમે આવો યાદ દહાડી દહાડી-૫
મુખમાં ખોલો વિન અન્ન નવ જાવે, સુતાં નિદ્રામાં સ્વપ્નાં આવે-૬

ક્ષણું દુર નવ ચાશો રંગ રશિયા, આજ્ઞતરે વહાલા છો વક્ષીયા-૬
બોલો બોલો હશી હરિવર અમથી, હરિપ્રસાદ કહે જુદાઈ નથી તમથી-૭

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ મોહરમનો.

આજ આજરે નહિરે જવા દેઉ તમને—

નહિરે જવા દેઉ તમને, સત્ય કહું છું ખાઈ સમનેરે-આજ ટેક.

ધણુ દહાડે ગોવિંદ ઘેર આવ્યા (૨) મહારા મનગમતા મને ભાવ્યા (૨)

હાવે જવતો પાડુ મહારી કાયારે-આજ આજરે ૧.

પ્રાણુ ખ્યારા શું પ્રેમ મુજ થોડો, (૨) શાને સ્નેહ કરીને તરછાડો (૨)

તન તલસાવી પ્રીત કેમ તોડોરે-આજ આજરે ૨.

જાણું છબિલા છોડુના છોડો (૨) જ્યાં જવ ત્યાં મુજને તેડો (૨)

મરતા મુઘી ના મુકુ નાથ કેડોરે-આજ આજરે ૩.

મનગમતા લગાડી મને માયા (૨) હાવે ક્યાં જવ જસોદાના જવા (૨)

હરિપ્રસાદ કહે જડુ રાયારે-આજ આજરે ૪.

પ્રાર્થના. ગરબી ૨. રાગ ઉપરનો.

આજ આજરે આંગણે શ્રી નાથજી પધાર્યા,

આંગણે શ્રી નાથજી પધાર્યા, મહારા મનડાના હવે વધાર્યારે-આજ ટેક.

અલ્પભેદાની વાટ બહુ જોઈ (૨) રૂડી રજાને કાહાડી મેં રોઈ (૨)

આવ્યા ઓચિંતા મન ગયું મોહારે-આજ આજરે ૧.

પ્રીત પૂર્વની પ્રાપ્તિ આપી (૨) મહારી ક્યા હરમાં બહુ આણી (૨)

સાચું સુખ લેઉ હરિથી માણીરે-આજ આજરે ૨.
કયું કામણુ લાગી મને પ્રીત (૨) ભુલી બાન રશિયાની જોઇ રીત (૨)
મેં તો સમખ્યું તન મન વિતરે-આજ આજરે ૩.
પ્રેમ પાસથી બાંધી મ્હને દીધી (૧) વાત કરતામાં વશ કરી લીધી (૨)
હરિપ્રસાદ હરિયે ગાંડી કીધીરે-આજ આજરે ૪.

પ્રેમોદ્દગાર. ગરબી ૧. રાગ. રઘુપતિ રામ રુદ્રમાં રહેજોરે.

બોલો મારા રાજ મ્હારી સંગે બોલોરે,
મનમાન્યા મનના પડદા બોલો. બોલો. ૧.
મુખ ચઢાવી હરિ કયમ કરતારે, કાલાના કાને કેહેણ નથી ધરતારે,
કામણુગાળા કાળજી કાતરતા. બોલો. ૨
શાને આવડું મનમાં આણ્યુરે, મ્હારા જીવણ જુદું શું જાણ્યુરે,
યર્ષ પોતાના પરાયું પ્રમાણ્યું. બોલો. ૩
તમે વિના મૂન્ય સૌ દેખુરે, પ્રાણ પ્યારા પ્રાણ તમને પેખુરે,
લાલ લટકાળા લક્ષમાં લેખું, બોલો. ૪
દિન બન્ધુ દર્શનની છું પ્યાશીરે, હું તો આપ ચરણની દાસીરે,
હરિ પ્રસાદની ટાળી ઉદાસી. બોલો. ૫

પ્રેમોદ્દગાર. ગરબી ૧. રાગ. ગાંડી આવી ગુજરાત.

નંદ જસોદાનો લાલ, મ્હારે મન વશી રહ્યા વાલો.
પ્રણત જન પ્રતિપાળ, પાપો મ્હને પ્રેમનો પ્યાલો. ૧.
અખિલ ભુવનનો ઈશ છે, અલૌકિક અનુપજ રૂપ,
અજરામર એ આતમા, જોઈ જોઈ થઈ તદ્દુપ. મ્હારે. ૨

નહિ મરકટ એ તરકટી, નહિ ચોર નહિ શાહ,
 નહિ નાદાન સાદાન છે, એ હરિવરની જોડે રાહ. મ્હારે. ૨
 નિષ્કંચન નિષ્કલંક છે, નિરગુણ ને નિરાકાર,
 સ્યામવર્ણ એ શ્રીહરિ, મ્હારે માટે થયો સાકાર. મ્હારે. ૩
 કરુણાજનક એ કૃષ્ણજી, કારણમય અવતાર,
 હરિપ્રસાદ એ શામળો, મ્હારા પ્રાણ તજો આધાર. મ્હારે. ૪

પ્રેમોદ્દગાર. ગરબી ૧. રાગ. ધન્ય ડાકોર રુડુ ગામ.

આવો આવો સલુણા સ્યામ, રસના રંગીરે,
 કેમ વિસાધું ગોકુળ ગામ, થઈ ઉમંગીરે. ટેક.
 ગયા મથુરામાં મોહન, પાછા ના આવ્યારે,
 વશ કરીને વિકૃતમન, તન તલસાવ્યારે ૧
 નવ ગોકુળમાં રહેવાય, જીવડો ભટકેરે,
 પ્રેમ પાવક અંગની માંય, ખરેખરો ખટકેરે. ૨
 વિશ્વાસે વહાલા વિખ, દીધું ત્હમે અમનેરે
 ધરણીધર હમને ધિક્કધિક્ક, શું કહીયે ત્હમનેરે. ૩
 મીઠા બોલા બોલી બોલ, અમને વાર્યારે;
 ત્રીકમના કીધો તોલ, હમે તો હાર્યારે-૪
 કેને જઈને કહીયે કાંય, છાની ઉઘાડીરે;
 ઉતારીને કુવા માંહ, વાલા વર્ત વાડીરે-
 અમે નીરાધારના આધાર, રનેહ બહુ સાહેરે;
 નથી કળ વરતી કિરતાર, બોક્યાં બાહેરે-૬

શુભે કાણુ બુમને વહાર, ચાકે ચડીયારે;
હરિપ્રસાદ હરિ હૈયાહાર, આભથી પડીયારે—૭

પ્રેમાદ્ગાર.

ગરબી ૨.

રાગ ઉપરનો.

જાવો જાવો જાદવરાય, ના ઘટે તમનેરે;
આમ તરછેડી ના જવાય, વળગેલાં અમનેરે—ટેક.
ગુડાં ગુડડા બોલ્યા બોલ, એ અમે જાણ્યારે,
ગોવિંદ ઘટાડો શું તોલ, મન નવ આણ્યારે—૧
રોઈ રાતાં થયાં લોચન, નેત્રે નિર ખુટ્યારે;
વિદ્યાસે તેડી વન, લાલજી લુટ્યારે—૨
ભુધર ભરૂંપે શું રહેવાય, ગુઓ વિચારીરે;
ચારે ચક્રે ચુંટી ખાય, લોક મહેણાં મારીરે—૩
અન્નોદક વિના આમ, લાલ લેવાયારે;
હાથે શું કરીયે ઘરગામ, લોકે કર્યાં કાયારે—૪
આજ દેહ કરત દહન, શું કામ આચારે;
જીવ્યું ધાત અમારું ધન્ય, શ્યામ શરમાયારે—૫
હજી દેવાં છે શું દુઃખ, મુખ ખતાવીરે;
સાચાં આપવાં હોય જે મુખ, દયા દિલ લાવીરે—૬
તો તો પ્રમાણુ પ્રાણાધાર, પ્રાણુ બચાવ્યારે;
હરિપ્રાદ હરિ આ વાર, ભક્ષે ભક્ષે આચારે—૭

પ્રાર્થના. ગરવી ૧. રાગ-ગોકુલ્લિયું રૂઢું ગામડીયું—

અલખેલા ત્હમે છેલા, બહારે બહેલા આવો આમ-બહારે. ટેક.

લાલ લટકાળા, કામણગાળારે (૨)

મહારા વાલા રશિયાળુ બલિહારી સુંદિરશ્યામ-અલખેલા. ૧

શામળી સુરત, મધુરી છે મુરતરે. (૨)

પ્યારી બંશી બગ્ગવી તમે ઘેલી કરી ઘનશ્યામ-અલખેલા. ૨

પ્રીત તમારી, વિસરે ના વિસારીરે. (૨)

મુગ્ધ હૃદયે વશેલા, મહારી વાતો તાણા વિશ્રામ-અત્રખેલા. ૩

વાટડી જોતી, નિસદ્દિન રોતીરે. (૨)

જોતી ઘેલા હું થાકી નથી બાકી રાખ્યું એકવામ-અત્રખેલા. ૫

અત્ર ના ભાવે, નિંદ્રા ના આવેરે. (૨)

હાવે હરિપ્રસાદ હરિ હૃદ થઈ આવો હૈયે હામ-અત્રખેલા. ૬

પ્રાર્થના. ગરવી ૨. રાગ. ઉપરનો.

શામળીયા મ્હને સતાવે છે સંસારીયા સૌ જન-સંસારી. ટેક.

દુઃખની મારી, હું દેવમોરારીરે, (૨)

મહિયેરીયાને સાસરીયામાં નથી ફરવાનું એકદ ન-શામળીયા. ૧

ચોટયું ચિત્ત ચરણે, રાખો તમ શરણેરે; (૨)

મર્ણે નહિ મુકું પ્રીતે સોંપ્યું, તન મન ને ધન-શામળીયા. ૨

એકી સૌ લાગી, લગની લાગીરે, (૨)

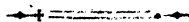
જીવણ જાગી મેં તો જોયું મહાઈ સાંચેત્રું સાચું ધન-શામળીયા. ૩

ટૂકના વાશી, શ્યામ સુખરાશીરે; (૨)

હું દાસી હરિપ્રસાદ હરિ વહાણું છે તમ દર્શન-શામળીયા ૪

પ્રાર્થના. પદ ૧. રાગ-શિરપર ગાગર ધરકર ગજગામની.

સુખકર શ્રીધર શ્રી નરવર દિન દાસને ઉગારી લેજો—
 દિનદાસને રાખી પાસને—પુરી આસને—ઉગારી લેજો—ટેક.
 નમી નમી નિલનિલ પાય લાગું, ખેડ કરજોડી હરિવર માગું;
 ભુધર ભવજળ ભયને ત્યાગું, દિન દાસને ઉગારી લેજો.
 નગધર શ્રીધર ધરી ઉરપર હુલાસને, ઉગારી લેજો—સુખ. ૧
 ચરણુ શરણુ સુખ દેવા અમને, પાતળીયાજી હ્યો પરિશ્રમને;
 શ્રીપતિ શું રીઝવીયે તમને ! દિનદાસને ઉગારી લેજો.
 એ અંશીધર ભૂધર ભયકર હરિ હરિદાસને ઉગારી લેજો—સુખ. ૨
 પ્રાણજીવન જો પ્રાણુથી પ્યારા. નાથ નિગ્મનંદ નેણના તારા;
 હરિપ્રાદ હરિ જીવન મહારા. દિનદાસને ઉગારી લેજો.
 જય ધરણીવર મનહર શ્રીધર, કી મનહારયને, ઉગારી લેજો—સુખ. ૩

પ્રાર્થના. ઘોઠ ૧. રાગ પહેલો કાગઠ, પહેલો કાગઠ.

જીવનહાર, જીવનહાર. વિનવું હું તો આપનેરે,
 પામર પ્રાણી, પામર પ્રાણી, હું શું કરું અરજ-જીવનહાર વિનવું. ટેક.
 મહાપાપી, છું અધાપિ, ઉગારો અલભેલહારે;
 વિનતિ મહારી, ઉરધારી, સ્વિકારોને કરજ-જીવનહાર. ૧.
 શું શું કરું, રંક હરું, ઠામ કિયે જમરે;
 દવ ના લાગે, ભૂખ ભાગે, થાય સુદ્ધ મન-જીવનહાર.
 અંત સુધી, સદ્ગુણધિયે, શેવું સંતનેરે;
 માન પાન, અવસાન, સુધી તમ દર્શન-જીવનહાર ૨.

ત્રણે તાપ, ટળે બાપ, સ્થાન એવું આપજોરે;
 ભક્તિ મુક્તિ, આશક્તિ, રહે તમ પાસ-જીવનહાર.
 વારંવાર, પોકાર, પ્રાણધાર માલગેરે;
 હૃદયે રહેજો, અંતે દેજો, વાલા કાશી વાસ-જીવનહાર. ૩.
 રાખી શર્ણ, માયા વર્ણ, ટાળજો પ્રીતથીરે;
 સતસંગ, અભંગ, દેજો અત્માનંદ-જીવનહાર.
 ટળે બ્રાંતિ, શ્રદ્ધા શાંતિ, જ્ઞાનદાન આપજોરે;
 સાચા સદ્ગુરૂ કૃપાયે ટળે ભવ કૂંદ-જીવનહાર. ૪.
 કરજો સ્હાય, સદાય, શ્રી રાધારમણ લાલજોરે;
 ગુણ ગાતાં, ચિત્ત ચ્હાતાં, કદિ ના પામું હાર-જીવનહાર.
 નિજ દાસ, ની આશ, પુરજો પ્રભુ મ્હાયરારે;
 કરીયાદ, હરિપ્રસાદ, પ્રણમે વારંવાર-જીવનહાર. ૫.

સ્તુતિ. પદ ૧. રાગ. ચાકર રાગ્ગોજીરે અમનં ચાકર રાગ્ગોજી.

કઠણ ના થાશેજી રે, પ્રભુજી, કઠણ ના થાશેજી,
 કઠોર હૃદયનો કિંકર જાણી, કઠણ ના થાશેજી—
 ભુલી ના જાશેજીરે, પ્રભુજી, ભુલીના જાશેજી.
 દયાના સાગર દયા દિવ આણી, કઠણ ના થાશેજી. ટેક.
 અવિદાનો હું અતિ ભરીયો, મોહ માયામાં મોહો,
 છળકપટ મદ ગર્વ કરી મેં, આયુષ્ય એળે ખોયો. પ્રભુજી. ૧
 ના કરવાનાં કામ બધાં તે, આંખો મીચી કરીયાં,
 હૃદય ખોલી હું શુંરે બતાવું, અધર્મે ચિત્તડાં ફરીયાં પ્રભુજી. ૨
 ધર્મ ધુસરી ધરી ના અંગે. તન્યાં સત્ય સ્વધર્મ,
 કર્મ કોકડાં ગયાં ધુંચવાઈ, કહેતાં આવે છે શર્મ. પ્રભુજી. ૩

નથી મુજનો મારગ એકે, નથી રૂઝતો ધાય,
દયાના સાગર ત્હમને ભુલ્યો, કરો કુપાળુ સ્થાય. પ્રભુજી. ૪
અતિ અધમ છું અલખેલા હું, (તમે) પતિતપાવન પ્યારા,
બ્હારે ધાજ્યો અંતસમે હરિ, અવગુણુ જ્ઞેશોના મ્હારા. પ્રભુજી. ૫
વિસારી ના દેશો વાલા, કરણી સામું ત્હમે જ્ઞેષ,
હરિપ્રસાદ હરિ કર મુજ સ્થાજે, પાપ તાપ સૌ ખોષ. પ્રભુજી. ૬

સ્તુતિ. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

દર્શન દેજો જીરે, પ્રભુજી ત્હમે, દર્શન દેજોજી,
અલખેલા અંતકાળ સમે મને, દર્શન દેજોજી.
રૂઢિયે રેહેજોજીરે પ્રભુ મ્હારા, રૂઢિયે રેહેજોજી,
અવગુણુ મ્હારા સધળા તજી ત્હમે, દર્શન દેજોજી. ટેક.
પતિત પાવન અધમ ઓધરણુ, અવિનાશી અલખેલા,
કદ ના દેશો ઉગારી લેશો, અવસરે આવીને બહેલા. પ્રભુજી. ૧
અંતકાળની વસમી વેળાયે, જીવ મ્હારો ગુંચવાશે,
આપ વિના તે વેળા મુજને, સ્થાય ખીજુ કોણુ થાશે. પ્રભુજી. ૨
ચણું કમળમાં ચિત્તડું મ્હારું, દેજો ચત્રુમુજ હારી,
આપ વિના અન્ય દેખું ના કાંઈ, રેહે સુરનાતમમાં મ્હારી. પ્રભુજી. ૩
આગળ પાછળ સંતની ટોળી, ગાજી ગુણુલાગાઉં,
સન્મુખ મ્હારી રેહેજો શામળીયા, વાલા વારી જાઉં. પ્રભુજી. ૪
લક્ષ એક થાય અલક્ષ બોયોતિ, દર્શ ભાવના નાશે,
જ્યાંહાં જ્યાંહાં દ્રષ્ટિ થાયે મ્હારી, ત્યાં તમસ્વરૂપ જ ભાસે. પ્રભુજી. ૫

દયા કરી એમ બેળે ઉગારી, પ્રાણુતજ્જન પ્રતિપાળા,
 દોષ ના જ્ઞેશો નિભાવી લેશો, છેલ્લી ધડીયે હોગાળા; પ્રભુશ. ૬
 સેવા સમરણુ સંત સમાગમ, હરવડી રહેજે સાથે,
 હરિપ્રસાદ હરિ હારી ના જાઉં, પડતાં પકડજે સાથે. પ્રભુશ. ૭

વૃત્તિયો નીચેલ વેદના. પદ ૧. સ્તુતિ.

રાગ મોહન તહારી મોરલિરે, વ્રજનરને વેરણ થઈ.

વાલા તહારી વાટડીરે, નિલ નિલ જોઈ જોઈ રહી,
 નિલ નિલ જોઈજોઈ રહી હુંતો રોજરોજ જોઈ જોઈ રહી. વાલા. ટેક
 વાયદો કરી અને મુકી વિસારી, ફરી તે આવ્યા નહિ. વાલા. ૧
 આવડા નમેરા ક્યમ થયા ત્લમે, દયાદિલની ક્યાં ગઈ. વાલા. ૨
 સંગે રહી અને રંગે રમાડી, વિસારી પોતાની કહી. વાલા. ૩
 કાળજડાનાં કૃડ ના જાણ્યાં, વિશ્વાસે મુકી વહી. વાલા. ૪
 તનકું તપાવી શિદ આમ રિખાવે, દયા કરી આવો અહિં. વાલા. ૫
 હરિપ્રસાદ હરિ છેક ગઈ તહારી, હવે તો બહુ હદ થઈ. વાલા. ૬

સ્તુતિ.

પદ ૨.

રાગ. ઉપરનો.

રાધા રમણ તહારા રંગમારે, મહારી વૃત્તિયો રંગાઈ ગઈ.
 વૃત્તિયો રંગાઈ ગઈરે, મહારી વૃત્તિયો રંગાઈ ગઈ. રાધા. ટેક
 કામકાજ મહને ગમતું નથીને, ઘેલી ગાંડી ઘણી અઈ. રાધા. ૧
 વશીકરણ મહને આશું છીધું વાલા, મહારી સુદ્ધ સાન ના રહી. રાધા. ૨
 તહારો પૂઠેપૂઠે મનમુજ બમતું, (તે) મોહ્યાણુ માર્યાં સહી. રાધા. ૩

નાચી રહ્યો તું નેણુમાં મહારા, વિસાર્યો વિસરાય નહિ. રાધા. ૪
પ્રીત કરી આમ પજવે તું હવે, છોડીશું દે હાથ ગ્રહી. રાધા. ૫
હરિપ્રસાદ હરિ ગેડી હું ભેટી, સહની લાજ તજી દઇ. રાધા. ૬

સ્તુતિ.

પદ ૩.

રાગ. ઉપરનો.

વાલમ મહને છેતરીરે, છેલ દેઈ છોડી ના દઈશ.
છેલ દેઈ છોડી ના દઈશ, વાત્રામારા છેલ દેઈ છોડી ના દેઈશ. વા. ટેક
વિશ્વાસે ત્હારે રહી છું વળગી, નમેરો ના તું થઈશ. વાલમ. ૧
ધાર ધણી એક તું મહારો સાચો, ના મ્હને વિસરી જઈશ. વાલમ. ૨
અવગુણ મહારા દેજે વિસારી, હું તો કહ્યાં ત્હારાં કરીશ. વાલમ. ૩
મીઠડાં ત્હારા મુખનાં વેણાં, સ્નેહથી સાંભળી રહીશ. વાલમ. ૪
મનગમતા મહારા મનમાં રેહેજે, ગુણુવા ત્હારા ગાઈશ. વાલમ. ૫
હરિપ્રસાદ હરિ હરનિશ મહારી, તું સંભાળ સાચી લઈશ. વાલમ. ૬

સ્વરૂપમાં તક્ષિનતા.

પદ ૪.

રાગ ઉપરનો.

શ્રીહરિ ત્હારી મૂર્તિરે, મહારા મનમાં મ્હાલી રહી,
મનમાં મ્હાલી રહીરે, પ્રભુ મહારા મનમાં મ્હાલી રહી-શ્રીહરિ ટેક
સાચા સગા મ્હારા મળ્યા ત્હમે, મ્હારી છાંદગી સફળ થઈ-શ્રીહરિ. ૧
સગાં સંબંધી સ્નેહીયોનો સાથ, હાવે મ્હને ગમે નહિ-શ્રીહરિ. ૨
મનહર સુખકર શાંત શિતળ મૃદુ, સ્વરૂપે સુરતા લહી-શ્રીહરિ. ૩
વેશુ નેશુ સુખદેણુ રસાળાં, તે જોઈ ભાન ભુલી ગઈ-શ્રીહરિ. ૪
વીશુના સ્વરે હું વિંધાણી વાત્રા, મળવા આવી સહી-શ્રીહરિ. ૫
હરિપ્રસાદ હરિ ત્હારા માટે હું તો, દેહે વેરાગણુ થઈ-શ્રીહરિ. ૬

સુરતા સ્વરૂપમાં તદ્દાકાર.

પદ ૫.

રાગ ઉપરનો.

પ્રિયતમ (મહારા) પાતળારે, હરિવર હૈયાના હાર,
 હરિવર હૈયાના હાર, મહારા શરીરના સસુગાર-પ્રિય. ૧
 આવો અત્રમેત્રા લાડશયેત્રા, રંગ તણા રેલનાર-પ્રિય, ૨
 રંગ ભિના રંગીત્રા રશિત્રા; વિનવું વારંવાર-પ્રિય. ૨
 પાવન પગલાં આપનાં પુઝું, પ્રિયતમ પાલનહાર-પ્રિય. ૩
 આપ પડણા મહારા છો પ્યારા, પ્રેમ જોડે જુલનાર-પ્રિય. ૪
 પુદ્ધિ બાગડે એસાડું બળવિર, હૃદયકુંજ મોઝાર-પ્રિય. ૫
 હરિપ્રસાદ હરિ નહિ દેઉં જવા, અંતરના આધાર-પ્રિય. ૬

પ્રભુ પ્રસન્નતા મેળવવા.

પદ ૧.

રાગ. મા મને જ્ઞાત્રીની ટોપી અપાવ.

આવો મારા છબિત્રા છોગાળા છેલ.

છબિત્રા છોગાળા છેલ, વારી જઈ, રંગભિના રંગીલા છેલ-આવો ટેક
 છમ્પીપર વારી જઈ બલિહારી, વહાલા વિહારી અલખેલ-આવો. ૧
 વગાડી વાંસળી ભેદી મહારી પાંસળી, થઈ ગઈ અંગે રંગરેલ-આવો. ૨
 મુદ્ધસાન વિસરી જોવાને નિસરી, મુકીને મનડાનો મેલ-આવો. ૩
 જશોભતિ જાયા, બહાલા વૃજરાયા, ખાંતિલા ખરો ત્હારો ખેલ-આવો. ૪
 નથી રહેવાતું ને નથી રહેવાતું, કાઢાડતા કાઢાડું મુસ્કેલ-આવો. ૫
 હરિપ્રસાદ હરિ સ્નેહે અંધન કરી, શિદ્ધને સતાવો કરી ફેલ-આવો. ૬

સ્વરૂપથી અજાણું હું માટે. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

રશિયા રાખું રાજ થાવ તેમ—

રાખું રાજ થાવ તેમ; હું તો કરું રાજ થાવ તેમ—રશિયા. ૧
પુરૂષ પુરાણી હું છું અગ્નગ્ની, રિતભાત ત્વમારી કેમ. રશિયા. ૧
હથી હરિ આવો મુજને બનાવો, શો છે ત્વમારો કહો તેમ. રશિયા. ૨
કહો તેમ કરું હું મનમાં ધરું હું વડાના તજ બવોગ્દેમ. રશિયા. ૩
પ્રાણધાર છો હયાના હાર છો, રાખો રાખો રહે રહેમ. રશિયા, ૪
આકી ના રાખું ઓવારી નાખું, કરોને ત્વમે ગમે જેમ. રશિયા. ૫
હરિપ્રસાદ હરિ આવોને નેદ ધરી, ભેટો પૂર્ણ કરી પ્રેમ. રશિયા. ૬

પ્રાર્થના. ઘોઠ ૧. રાગ-જીરે સંત યયા કેમ જાણીયે.

મહારા નાથ બેલી નદિ કો મહાયજ્ઞ—

મહારે આપ તણો આધાર, વિસારી ના દયો મુજને. ૧
મહારાં માનેલાં મુજને પીડતાં, એતો મળીહળી મારે માર-વિસારી. ૧
કેને કહું ને કયાં જઈને રહું, નથી પડતી મહને કર્મ ગમ-વિસારી.
નથી સ્થિર થાતું મન માલ્હરું, ત્હેનો પાડો ઉઠેલ પરિશ્રમ-વિસારી. ૨
દયાસાગર દયાદિલ કિજીયે, લીજીયે શ્રી હરિગુરૂ સંભાળ-વિસારી.
મહારું તન મન ધન ત્વમે શામળા. અંતકાળના બેટી દયાળ-વિસારી. ૩
મતિ પ્રેરક પ્રાણપતિ ત્વમે, મુદ્ધિદાતા ત્વમે બળવીર-વિસારી.
સ્વામી સુધારો જીવન માલ્હરું, આવી આપો મને ધારણુધીર-વિસારી. ૪
સાચાં સુકિત કરાવો સ્નેહથી, કાપો દુકિતના મુંજ કોટ-વિસારી.
જ્યાં જ્યાંજોઈ ત્યાં દેખું આપને, મહારા ચિત્તમાંલાગે તમ ચોટ-વિસારી. ૫

દૈત ભાવ ટાળી નાંખો માલશે, અદૈત નિરખું અખંડાનંદ-વિસારી.
 મહારા દોષ દિનાનાથ દુર કરો, બહાલા વિનંતિ સુણો વળચંદ-વિસારી. ૬
 જોવોતેવો તોય હુંતો તમતણો, હાવે નયવો ના માયાના નાય-વિસારી.
 લાડ લડારી હાડ ના ભાંગશો, દયોને દર્શન દયાળુ સાચ-વિસારી. ૭
 આપ વિના અવર નથી માલશે, સાચા મનથી કહું દિનાનાથ-વિસારી.
 હરિપ્રસાદ હરિ હું હારી જઉં. પાછો પડનાં પકડો હાથ-વિસારી. ૮
પ્રથના. ગરબી ૧. રાગ-ગોકુલ વેદેલા પદારજોરે.
 રાધા રમણુ રંગીના લાલજીરે, રાતદિન રમતા રહે મોઝાર હો લાલ-૨. ટેક
 અનુપમ રૂપ રઢિયાળુ આપનુરે, મહારા અંતરના આધાર હો લાલ-૧
 આંખડી અણ્ણિયારી અલખેડીરે, મલકતું મંદમંદ મધુરું મુખ-હો લાલ.
 પ્રવાલ દાડમળી સમ દંત છેરે, અધરામૃત ઉત્તમ દે છે સુખ હો લાલ-૨
 મુસ્તક મુકુટ કિરિટ કોડામણીરે, મકરાકૃત કુન્ડળ ખેડ કાન હો લાલ.
 તિલક કેસરી છે લાલભાલમાંરે, ચૂંબક ચમકે વિસરે ભાન હો લાલ-૩
 ખિંટલિયાળા કાળા કેશ છેરે. લટકે લટકાળા ચિત્ત ચોરું હો લાલ.
 વરણાગી વાંસલડીયે માલશેરે, કાળજી કોડિલાવર કોરું હો લાલ-૪
 પીળો પટકો પ્રાણજીવન ધર્યોરે, કંઠે કુસુમ કમળના હાર હો લાલ.
 વાઘો પયરંગી પ્રભુ પ્હરીયોરે, છબિલા છે છબિ છટાદાર હો લાલ-૫
 ચાંદ્ર આખડીયે ચઢી આવતારે. જીણી જીણી જાંઝરીનો જમકાર હો લાલ.
 લાંકા વિહારી વરણાગીયારે, તમે મારા હૃદયના રમનાર હો લાલ-૬
 અખંડાનંદ આનંદ કંદ છોરે, નિરખી નયણું નિલ નિલ ઠારું હો લાલ.
 આડે પોહોર આનંદ મને આપતારે જોથી કાળ સરે સૌ મહારું હો લાલ-૭
 મહારું તન મન ધન સૌ આપ છોરે, મહારું સર્વોત્તમ તમે સુખ હો લાલ.
 હરિપ્રસાદ હરિ હેતે મળ્યારે, હું તો જોઈ જીવું તમ મુખ હો લાલ-૮

ઘડીયે નથી વિસરતા. પ્રાર્થના. ગરબી ૧.

રામે-જામે ગોચાણી જુઠી—

ઘડીયે નથી વિસરતા, વાલાણ મહારા, ઘડીયે નથી વિસરતા. ટેક.
પલકેને પત્રકે ગુણનીધિ ઘટમાં. આવીને ટુંદદી ફરતા-વાલાણ. ૧
ઉઘાડી આંખે અન્નખેલા દેખું, મીચું તો મહીં આવી દરતા-વાલાણ. ૨
વિપયોમાં પળુ આપ પાતળીયા, ભાવ કરી ભેળા ભરતા-વાલાણ. ૩
આપ વિના અન્ન કાંઈ નષ ભાસે, વિશ્વ બધામાં લહરતા-વાલાણ. ૪
કૃપાળુ કૃપા એવી રંકપર કીધી, શુભ શુકને આવી મળતા-વાલાણ. ૫
દિન પ્રતિદિન દિલના દયાળુ, આનંદના ઓઘ ત્હમે ભરતા-વાલાણ. ૬
હરિપ્રસાદ હરિ હૈયાના હાર મહારા, સમાવી દીધી મહારી બળતા-વાલાણ. ૭

લગની લાગી. પ્રાર્થના. ગરબી ૨. રાગ. ઉપરનો.

લગની રહી છે લાલ લાગી, તમારી મને લગની રહી છે લાલ લાગી-ટેક.
કનૈયાલાલ મહારી હૃદય કુંજમાં, વિચિત્ર વાંસળી વાગી-ત. ૧
ધેણી કરી છે મહારી મતિ મોહનજી, વિશ્વ વસ્તુ દીધી લાગી-ત. ૨
અજ્ઞાન ઉંઘમાં ઉંઘી બહુ દાહાડા, હાવે તો જોયું મેં જાગી-ત. ૩
નથી ગમતું મને ડાહ્યાપણ દુનિયાનું, આપ કૃપાયે અતુરાગી-ત. ૪
સંસારી સુખ તજી ભજી હું તમને, ભાવક મહારી સૌ ભાગી-ત. ૫
ભક્તે ધરગામના ગાંડી મને ગણતાં, નહિ રહુ તમથી આઘી-ત. ૬
પાર ઉતારજો પ્રીત કરી પાતળા, લેઉં મુખે હું એ માગી-ત. ૭
હરિપ્રસાદ હરિ હૃદય હૈયામાં, રહેજો તમે શામળા સોહાગી-ત. ૮

માયાથી ઉગારે.

પ્રાર્થના.

પદ ૧.

રાગ. વાલા વેગે માલોરે દયા દિલે લાલોરે.

મોહનજી ત્હારી માયારે, (ખૂબ) ખેલી રહી જદુરાયારે—

પાર ના પામું તેહનો હોજી, જાળવું પણ મુંજથી ના જાળવાય-મો. ટેક.

“કૃપા કરો તો કેશવા, નિકળે કિંકર બહાર—”

“તમે વિના નહિ અન્ય કો, એકે મુંજ આધાર”

“જવું ક્યાં જગ છોડીને, કરું ક્યાં જગ પોકાર”

પ્રણત જન પ્રતિપાળારે; દિન બન્ધુ દયાળારે.

હું અબ્યારી દેહનો હોજી, શામળીયાના સાધન કાંઈ સધાય-મોહન. ૧

“હિણા કર્મનો હું હરિ, અરે બન્યો મોહદાસ,”

“અંતર મુજ ઉઘડે નહિ, મંદમતિ હું ખાસ.”

“વખત વહી ચાલ્યો બધો, ઉર ના થાય દુઘાસ”

સમી સધ્યા ધર્મ મહારીરે, હું તો હરિ જઉં હારીરે.

ત્રાસ થાય તનમાં હોજી, બળવંતા આવી ઝાસો મુંજ બાંધ-મોહન. ૨

“ધર્મવૃત્ત નિયમ કદી, નથી કીધાં પુન્યદાન,”

“જપ, તપ, શમ, દમ, યોગ વિણ, બ્રહ્મ થયો ભગવાન.”

“નામ લેઉં જીભથી કદી, એજ મજે એધાણ,”

બહાનું ખીજું કાંઈરે, નથી ધયું જગ માંહીરે.

વાલાજી સંભાળજોહોજી, પાતળીયાજી કરજો અતે સ્થાય-મોહન. ૩

“અનેક અધમ ઉદારીયા. નામ તણો પ્રતાપ,”

“ભાવે કભાવે કરગરું, મનમાં થ્યો માયાપ.”

“કષ્ટ હરી કરણા કરી, ખોજે લેજો આપ.”

હરીપ્રસાદ હાથ ઝાલીરે, લેજો વાલા વનમાળીરે;
અવસરે આવી હે વિભુ હોજી. મોહમાયા તો મુજથી નહિ

ઝીતાય-મોહન. ૪

પ્રભુ વિશે વિશ્વાસ.

પ્રાર્થના.

પદ ૧.

રાગ. વાલીડા ચડજો વ્હારેરે.

વિશ્વાસ મને તમારેરે, હરિવર હું નહિ હાઈ,
મને ચરણ કમળમાં ઠારેરે, મન મનાવો મારું. ટેક.

આપજી બહાને માટે, તમે જગો પ્રહર આઠે;

સંભાળતા વાટે ધારેરે. હરિવર—૧

જંગલમાં મંગળ કરતા, દિન જાણી દુઃખડાં હરતા;

મહારા હૃદય કમળમાં દરતારે. હરીવર—૨

લેઈ જવો ત્યાં હું જવું, ખવડાવો તેવું ખાવું;

ગવડાવો તેવા ગુણુ ગાવુંરે. હરિવર—૩

સુખ સંસારનાં તજીને. હું જોઈ તદમને સજીને,

વળીમાવે કબાવે ભજીરે. હરીવર—૪

હું લોકનાં મહેણાં સહેતો, થઈ વાલા તમારો રહેતો,

નવ છોડી દેશો હવેતોરે. હરિવર—૫

નટવરજી નંદલાલા મહારી લાજ રાખજો વાલા,

ના જવા દેશો દયાળારે. હરિવર—૬

ભલે ભુખે ભોંય સુવાડો, બલતામાંથી બહાર કાઢાડો,

કરો જાહુર કે સંતાડેરે, હરિવર—૭

હું તનમન તમપર વારું. મેં દ્રઢ કયું મનહું મ્હારું,
 પામું સુખ શાંતિથી સારું. હરિવર—૮
 નાથજી નેણું આગે, રોહો સુંદરવર સોહાગે,
 પછી શત્રુઓ નહિ જગેરે. હરિવર—૯
 તમે સમર્થ શિરપર સ્વામી, તોપછી મારે શી ખામી,
 હરિપ્રસાદ રહ્યો શિર નામીરે. હરિવર—૧૦

નહિ છાજે ઓ છેલા. પ્રાર્થના. પદ ૨. રાગ. ઉપરનો.
 મ્હારો કહી દેશો મુકીરે, નહિ છાજે ઓછેલા.
 ચિત્ત ચેરી જશો ચુકીરે, ગોવિંદ ગણાશે ઘેલા.—ટેક.
 દેખા દેખી રંગે. હું વળગ્યો છું ઉમંગે.
 જો નહિ રહ્યો મુજ સંગેરે. નહિ છાજે. ૧
 જીવણજી શું કહુંં જાણુંં, મુખે કેહેતાં હુંં લાણુંં.
 જુઓ તમારા બલથી ગાણુંરે. નહિ છાજે ૨
 સમય સંભાળો સ્વામી, ખાંનિલા ખુઓ ખામી,
 હું રહિશ જો નિયગામીરે, નહિ છાજે. ૩
 કરણી જોતાં હાવે, નહિ પાર પ્રભુજી આવે,
 દિન દાસને હરિવર તાવ્યંરે. નહિ છાજે. ૪
 કૃપા કરી કરણાળુ, હવે ખોલો તનનું તાળું,
 મ્હારા કર્મનું જોતાં કાળુંરે. નહિ છાજે. ૫
 છે આશા એક તમારી, ત્રીકમજી લ્યોને તારી,
 જો વિનતિ નહિ શુણો મ્હારીરે. નહિ છાજે. ૬
 તમે જો રહેશો રોષે, તો લોક તમાસા જોશે,
 હું મરીશ એમ અપસોશીરે. નહિ છાજે, ૭

મહારી આંખનાં લહેજે આંસુ, જે જે જન્મના થાયે ફાંસુ,
જલ્લા જે હું વિમાસુરે. નહિ છાજે. ૮
મહારી બુલચુક વિસારી, ક્ષમા કરજે દેવ મોરારી,
જે કષ્ટ પડશે મહને ભારીરે. નહિ છાજે. ૯
હરિપ્રસાદને હરજી, દેજેશાંતિ સુખ શ્રીવરજી,
આ આખરની છે અરજીરે. નહિ છાજે. ૧૦

મુરત અંધનીકુમાર ઉપર. ગરવી. સં. ૧૯૭૧ના વૈશાખ સુ. ૭

રાગ. ધન્ય ગોકુલ ધન્ય ગામડારે ધન્ય ધન્ય વૃંદાવન.

વેગે વેહેલા વાલમારે, આવી કરજે બહાર. વાલા વિનવીયેરે.
આપ કૃપાયે શામળારે, કરીયે પારાયણુ સાર. વાલા. ટેક.
તુલથી કૃત રામાયણેરે, કરવા રામનું ગાન. વાલા.
અધિક માસે અધિકું અમેરે, મુકી કદીયે માન. વાલા. ૧
ધન્ય તાપી ધન્ય દેવતારે, ધન્ય ધન્ય ધરતી ધામ. વાલા.
ધન્ય હરિજન સૌ મંડળીરે, ધન્ય ધન્ય સીતાશ્રીરામ. વાલા. ૨
અધિકારીજન આપનારે, આવ્યાં આપને શર્ણુ. વાલા.
જ્ઞાન ભકિત વૈરાગ્યથીરે, હારો અંતઃકરણુ. વાલા. ૩
ભકિતરશ દેષ ભુધરારે, કરાવો આજ ક્ષેત્ર. વાલા.
વિશ્વપતિ હરો વિઘ્નેરે, આવ્યો છે આજ થોડ. વાલા. ૪
શ્રદ્ધા સત્સંગ આપજેરે, આનંદ આનંદ થાય. વાલા.
નરનારી બહુ નેહથીરે, ગાજી ગુણુલા ગાય. વાલા. ૫
પાર હિતારજે પ્રેમથીરે, પ્રીતે પધારો આપ. વાલા.
નેહયે તે સાધન લાવજેરે, મુરારી રાખજે માપ. વાલા. ૬

નથી ગળુ કાંઈ માણસે, આપ બળે કુદાય. વાલા.
 દોષ હરજો સૌ દાસનારે, દેજો સતસંગ સદાય. વાલા. ૭
 વૈસાખ સુકલ સપ્તમીરે, ચંદ્રવારે ચિત્ત ચ્હાય. વાલા.
 રાધારમણ રૂઢિયે રહોરે, જન્મ મરણ દુઃખ ગય. વાલા. ૮
 સતસંગરંગ જમાવજોરે, અભંગ આનંદ થાય. વાલા.
 શાંતિ નિગ્ગનંદ આપજોરે, હરિપ્રસાદ હરખાય. વાલા. ૯

સં. ૧૬૭૮ના વૈ. સુ. ૧૫. ગરબી ૨. રાગ. ઉપરનો.
 ધન્ય દિવસ ધન્ય આ ઘડીરે, ધન્ય ધરણી ધન્ય ધામ;
 આનંદ અતિ ઘણોરે-ટેક.
 સાનુ કે શ્વપુત્ર આ હશેરે, નથી કળાતું શ્યામ-આનંદ. ૧.
 સૂર્યપુર શોહામણુરે, પવિત્ર તારી તીર; આનંદ;
 અશ્વનીકુમાર આગળેરે, ભકતની ભાણુ ભીડ-આનંદ. ૨.
 ભાવિક ભકતો આવીયારે, સુખડીયા સમસ્ત; આનંદ;
 બીજી વૈશ્ણવની મંડળીરે, બાઈ ભાઈ સૌ આશકત-આનંદ. ૩.
 નૃસિંહજીની વાડીમાંરે, વહાલા કર્યો સુકામ; આનંદ;
 ગૌસોક દિશે આ ભુમિકારે, પધાર્યા શ્રી રામ-આનંદ. ૪.
 નવોહ પ્રયોગ નવ દિનનોરે, કર્યો નિષ્કામ સુખ કાજ; આનંદ;
 પાર ઉતાર્યો પ્રીતથીરે, લાલજી રાખી લાજ-આનંદ. ૫.
 બહાંના માટે બાપજીરે, તેવડ કીધી તમામ; આનંદ;
 વિશ્વાસે વળગી રહ્યોરે, શેવ્યા સુદિર શ્યામ-આનંદ. ૭.
 જંગલમાં મંગળ કર્યુરે, જીવણ ગળવ્યો જોગ; આનંદ;
 નહિ મુકુ હરિ નામનોરે, ટાળજો ભવ બય દોગ-આનંદ. ૬.

સત્સંગ ભક્તિ આપજોરે, નિત્ય નિત્ય નવલા રંગ; આનંદ;
ભાવિક ભક્તની બીડમાં, ભક્તિ દેજો અભંગ-આનંદ ૮.
ના ગમે સુખ સંસારનારે, વહાલા વૈશ્રવજન; આનંદ;
શાંતિ સ્વરૂપાનંદમાં, રમતુ રેહે નિત્ય મન-આનંદ-૯.
કાલાવાલા એ માણસારે, સઉને લડાવજો લાડ; આનંદ;
હરિપ્રસાદ હરિ હેતથારે, પ્રીતે માનીશ (તમ) પાડ-આનંદ. ૧૦

પ્રાર્થના. પદ ૧. રાગ. નચરાલી જોષન વાલી.

ગૌસોક પતિ ગીરધારી-જય જય સચ્ચિદાનંદ સ્વામી-
વિકૃલવર વ્રજ વિહારી-જય રાધા પતિ રહુ નામી-ટેક.
વિશ્વપતિ વિશ્વંભર વાલા, વિશ્વ સકળ ના કરતા-
મદ હરતા મધુસૂદન મુરારિ, ભુધરજી ભય હરતા-જય. ૧
સર્વેશ્વર સત્ય સાક્ષિ કાલાવો, સર્વના અંતર ગમી-
શબ્દાતિત ગુણાતિત ગુરુજી, અળવંતા બહુ નામી-જય. ૨
અર્ણ શર્ણ રહી તમપદ શેતુ, દયાકર દયાળુ દેવા-
હરિપ્રસાદ હરિ હરનિશ યાત્રુ, શાંતિ સુખના મેવા-જય. ૩

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ. તુતો હરિ ભજતાં વિલંબ ના કરરે.

હાથે હરિવર થઇ છે હરે, રદ્ય મહાઈ શાંતિ પમાડો;
માતું માયિક સુખ સૌ રદરે, બુડયો બહાર મહને કાહાડો-ટેક.
મેહ મમતા માયામાં લુટાયો, કારમાં કર્મ કરીને કુટાયો;
પાપે પીડ પીડાય બદબદરે-રદ્ય. ૧

જ્યાર તેની પ્રભુ ખૂમ પડે છે, મહારાં માનેલાં મુજને નડે છે;
 માયા લાળની મુકાવો લખદરે-રદય. ૨
 ક્યાંજનને કહું કથની મહારી, આપ વિના અન્ય નહિ કો મુરારિ;
 કોણુ ટાળે મહારી વિપદરે-રદય. ૩
 કર્તું અકર્તું છો અંતર્યામી; બાળ બચાવી દ્યો બહુનામી;
 તહમે વિચારો વાક્ષા સ્મિરદરે-રદય, ૪
 હું પામર બહુ પાપનો ભરીયો, ખઢાનું તહમારું હું વગોવી ફરીયો;
 અલખેલા તે ઉતાર્યો મદરે-રદય. ૫
 રશિયા તહમારા રાચું હું રંગે, હરિપ્રસાદને હરખી ઉમંગે;
 દયા કરી દ્યો હાવે નિજ પદરે-રદય ૬

પ્રાર્થના. ગરબી ૨. રાગ. ડાકરનો.

મહને નિભાવો મહારા નાથરે, મુકો નહિરે વિસારી
 મહારી બાણ તહમારે હાથરે, મનગમતા મુરારિ-ટેક.
 સરવે તજે પણુ આપ સંભાળો, પતિત હું છું પણુ પ્રભુજી પાળો;
 આપ પતિત પાવન પ્રાણનાથરે-મુકો નહિરે ૧
 અધમજન બહુ તાર્યા અલખેલ, મુજને તારવો નથી મુસ્કેલ;
 મહારી શુણો શામળીયા વાતરે-મુકો નહિરે ૨
 હું થઈ એવા નાથાશોરે હરજી, કર ઝાલીદ્યો કોડે કમળાવરજી;
 મહને મેળવો સતસંગ સાથરે-મુકો નહિરે ૩
 મન માને તેમ મહારો કહી રાખો, દયાળુ દેવ દિલમાં દયા દાખો;
 નથી ખમાતી માયાની લાતરે-મુકો નહિરે ૪

ગમ પાડો મ્હને ગરિયના બેલી, બહાર કરો વાલમ ત્હમે વેહેલી;
હાવે જાળવી લ્યો જગ તાતરે-મુકો નહિરે ૫
સાયુંસુખ સ્વામી દયોને બતાવી, હરિ પ્રસાદ હરિ ઉગારો આવી;
બવ ભિંં બીડાવીને બાથરે-મુકો નહિરે ૬

પ્રાર્થના. ધોલ ૧. રાગ. આજ સાહેલી મેંતો હરિસ પીધો.

(રાજ) રદય નિવાશી મ્હારા, રદિયામાં રેહેજો;
સંકટ સમે મ્હારી સંભાળ લેજો-રાજ રદય. ૧
સર્વ તજીને બજી તમને હું બાવે, કોઈ નથી મ્હાં નિશ્રે
કાંઈ મેં હાવે-રાજ રદય. ૧
તન મન ધન મ્હારા હરિવર ધાં, તમ વિના અવર નહિ
નામ ઉચ્ચારે-રાજ રદય. ૨
ડગમગતું મન મ્હાં ચડેરે ચકડોળે, કૃપા કરો તો પછી
જરીયે ના ડોલે-રાજ રદય. ૩
હૈયાના હિદોળે હરિ આવી જીલો, અંતની વેળાયે વાલા
મ્હને ના જીલો-રાજ રદય. ૪
સાચા સગા છો મ્હારા શ્રી ઇશ દેવા, રાધા રમણરૂપની
નિત્ય કંઈ શેવા-રાજ રદય. ૫
મનહર છખી મ્હારા મનડામાં મ્હાલે, શાંતિના સાગર તમે
વિના ના ચાલે-રાજ રદય. ૬
લાલચુ લોચન મ્હારાં આપને નિરખે, મલપતું મુખડું જોઈ
હૈયું મુજ હરખે-રાજ રદય. ૭
આવોને આવો મ્હારા અલખેલા આવો, હરિ પ્રસાદ હરિ કર
મુજ સ્હાવો-રાજ રદય. ૮

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ ત્હારા મનમાં જાણેકો મરહું નથીરે.

ગાઉ ગાઉ તે ગુણ એક આપનારે લોલ;
 નથી મ્હને જરાયે ભાન, ઓ ભગવાન-ગાઉ ટેક.
 જુલ પડે તે મારી સુધારજોરે લોલ;
 માઈ મુકી કહુંકું અભિમાન, ઓ ભગવાન-ગાઉ ૧.
 રાધારમણ રંગ તમ લાગિયોરે લોલ;
 કીધું કીધું છે મેં પ્રીતિપાન; ઓ ભગવાન-ગાઉ ૨.
 વશીકરણ વાલા ત્હારી વાંસળીરે લોલ;
 તે તો શુણીને ગદ્ય સુદ્ધ સાન, ઓ ભગવાન-ગાઉ ૩.
 હરિપ્રસાદના હરિ હૈયાહાર છોરે લોલ;
 માઈ સાચવજો આવી અવસાન, ઓ ભગવાન-ગાઉ ૪.

પ્રાર્થના.

ગરબી ૨.

રાગ ઉપરનો.

લેઉં લેઉં હું વારણાં બહુ વદાલથીરે લોલ;
 ત્હમે નોધારાના આધાર, હૈયાહાર-લેઉં લેઉં ટેક.
 પાકો ભરૂષો મને છે આપનોરે લોલ;
 થયો નિશ્ચિંત હું નિરધાર હૈયાહાર-લેઉં લેઉં ૧.
 મારા પ્રાણના તે પ્રાણ પ્રભુ આપ છોરે લોલ;
 મારા મુકુટમણિ સરદાર, હૈયાહાર-લેઉં લેઉં ૨.
 મ્હારા ક્રિયા જનમના પુન્યથીરે લોલ,
 આપ પધાર્યા મ્હારે દ્વાર, હૈયાહાર. લેઉ લેઉ. ૩
 હરિપ્રસાદ કહે કૃપા બહુ કરીરે લોલ.
 મ્હારો મુકુળ કર્યો અવતાર, હૈયાહાર. લેઉ લેઉ. ૪

પ્રાર્થના. ગરબી ૩. રાગ. ઉપરનો.

ધણી ખમ્મા તમેને મ્હારા લાલાજીરે લોલ.
મ્હારા સાચા તે સંગી શ્યામ, પૂર્ણ કામ. ધણી. ૧.
ભાગો વિયોગની ભૂખ ભુધરાંરે લોલ.
મ્હારા રૂઢિયે કરોને વિશ્રામ, પૂર્ણ કામ. ધણી. ૧
હું તો પ્રેમે પૂગુ તમ પાવલાંરે લોલ.
તમે ગરિખના બેલી ધન શ્યામ, પૂર્ણ કામ. ધણી. ૨
મ્હારાં જીનાં તે સગપણ સોધિયાંરે લોલ.
નહોતી આજ સુધી રહી મ્હને કામ. પૂર્ણ કામ. ધણી. ૩
હરિપ્રસાદ હરિ હેત આવડુરે લોલ.
નહોતું જાણું ત્હમે છો સુખધામ, પૂર્ણ કામ. ધણી. ૪

પ્રાર્થના. ગરબી ૪. રાગ. ઉપરનો.

છોડુ છોડુ ના છેલ હવે છેડલોરે લોલ.
તજી લાજ જાહું હાથ, મ્હારા નાથ. છોડુ છોડુ ના. ૧
કોટી કલ્પની ભાગી મ્હારી કલ્પનારે લોલ.
થાય આનંદ ઉરમાં અગાથ, મ્હારા નાથ. છોડુ છોડુ ના. ૧
વિષય વિલાસી લોક કદી વિશ્વનારે લોલ.
બલે કરે ગમે તેવી મ્હારી વાત. મ્હારા નાથ. છોડુ છોડુ ના. ૨
ગુરુ ગોવિંદ ત્હમે મ્હારા ઇષ્ટ છોરે લોલ.
રહીશ હળીમળી હરિજન સાથ. મ્હારા નાથ. છોડુ છોડુ ના. ૩
હરિપ્રસાદ હરિ હેતે મળ્યારે લોલ.
બાવે ભીડાવિ રાખીશ આથ, મ્હારા નાથ. છોડુ છોડુ ના. ૪

प्राथना. पद १. राग. नाथ कैसे गजको बंध छोडायो.

कृपाणु त्हारि कणना ना कणी शक्य,
 गुणु गानारा केध पेरे गाय, कृपाणु त्हारि. टेक.
 अण्णया कहु तो असुर कुणने, छण्युं केम जहराय,
 न्णणीता कहुतो सांदिप्य पासे, शिष्या साथी विधाय. कृपाणु. १
 सत्य वादी कहुतो सतिव्रंदने, शी रीते तमथी छणाय,
 असत्य वादी होतो त्हमे केम राणी, ध्रुपदिनीरे लज्जनय. कृपाणु. २
 शांत कहुतो शिशुपाण भार्यो, राणस्युं यत्तनी मांय,
 कोधी कहुतो लृगु प्रहारने, अम्मा केम वैकुंडराय, कृपाणु. ३
 सांसारक कहुतो केम करी कोधी, उतरा गर्भरक्षाय,
 पाण्ड कहुतो लाण्णेर भरायो, सुभद्रा सुत रणमांय कृपाणु ४
 तस्कर कहुतो सत्य लामाने, मण्णी आप्पे करमांछ,
 सहुकार कहुतो येरी केम आधां, मडी माप्पणु व्रजराय, कृपाणु ५
 अवयनी कहुतो दंडोलावी आप्पे. नागनाथी कोधी न्याय.
 वयनी कहुतो भिरुमना सडामा, आयुद्ध केम धराय. कृपाणु ६
 व्यभियारी कहुतो केम करी दीधो, मार्ग माहाराणी माय,
 अक्षयारी कहुतो व्रजनारी साथे, कोधी विहारि त्रिदाय, कृपाणु ७
 निष्कपटी होतो कपट करी केम, भार्यो त्हमे कपिराय,
 कपटी होतो केम करी कोधी, अण्णुन सप्पानी सहाय; कृपाणु ८
 दातार कहुतो जर्ध केम नन्था, अणी तणा यत्त मांय,
 कृपणु कहुतो त्हमारो हाथे केम, सुदामाणु न्हाल थाय, कृपाणु ९
 निगुणु कहुतो नाथणु भडारा, नल्लनग केम दशाय,
 सगुणु कहुतो स्वामीणु भडारा, नाथैतन्य लोक्कस जण्णाय, कृपाणु १०

कपिराय+वाणी.

અભેદ કહુતો અવિનાશી કેમ. વર્ણાશ્રમ ધરાય,
ભેદ વાળા કહુ તો નિચ ઉચ્ચથી, બ્રહ્મમાં કેમ ભળાય, કૃપાળુ ૧૧
જેવા છો તેવા દિશી છો, સામાં, ભાવના સત્ય ભણાય,
હરિપ્રસાદ હરિકળના ત્હમારી, કળતાં થાકી જવાય, કૃપાળુ ૧૨

પ્રાર્થના. ગણકી ૧. રામ. હંસરાયનં કેહેવા છો વહાના.

પ્રાણથી મ્હને પ્યારરે પ્યાર, હંયાનો હાર જાણું હરિ મહારા-પ્રાણ. ટેક
ચક્રોરીને વહાલો લાગે જેવો ચંદ, કામીને કામનીથી થાય આનંદ;

તેવારે મ્હને વહાલા લાગો પ્રજ્ઞચંદ-પ્રાણથી. ૧

મેઘને જોઈ ટોકે મધુરા મોર, પર ધન જોઈ હરખે જેમ ચોર;

એમ હું હરખું જોઈ નંદકીશોર-પ્રાણથી. ૨

મણીધરને મણીપર જેવો પ્રેમ, બાળકપર માતું વહાલ હોય જેમ,

વહાલા મને લાગો વિશ્વપતિ તેમ-પ્રાણથી. ૩

જળ વિના જીવે નહિ જેમ મિત્ર, ધન જોઈ હરખે પ્રાણી જેમ દિન;

લક્ષ્મિવર જોઈને થાઉં હું લિન્ન-પ્રાણથી. ૪

સતિને વહાલો જેવો ભરથાર, વેશ્યાને વહાલો જેવો સણગાર;

એવા મ્હને વહાલા છો નંદકુમાર-પ્રાણથી. ૫

કમળમાં બ્રમર કરે જેમ બ્રમણ, સ્નેહે જેમ સંકટ કરે છે સહન;

તેવા મ્હને વહાલા શ્રી રાધારમણ-પ્રાણથી. ૬

પાપીને પાપ કરવાની જેવી ટેવ, જાણી કરે જારી તણી જેમ શેવ,

એવા મ્હને વહાલા ગુરુ શુકદેવ-પ્રાણથી. ૭

વનચરને વહાલું હોય જેવું વન, લોભીને વહાલું લાગે જેવું ધન;
 એવા મહેને વહાલા લાગે હરિજન—પ્રાણુથી. ૮
 પતંગને પાવક પર જેવી પ્રીત, નાદ ના સ્વાદે મૃગમરે જેમ ખચિત,
 લાગ્યું હરિપ્રસાદનું હરિમાં એમ ચિત્ત—પ્રાણુથી. ૯

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ. બલીહારી રશિયા ગીરવારી.

વારી જહં, રશિયા, બલિહારી, મારા લાલ હો મનગમતા.
 મુજ હૃદય નિવાસી, વેહેલા આવજો હોજી—ટેક૦
 ચોદિશ જોહં વહાલા વાટી પ્રીતથીરે;
 રૂદિયે રમે છે છપ્પી ત્હારી, મારા લાલહો ૧
 ન્હાવું ને ખાવું વાલા, કાંચ નથી ગમતુરે;
 આગ્યો વિયોગ વન્દી ભારી મારા લાલહો ૨
 વાત કરતામાં વાલા, યાદ બહુ આવોરે;
 પ્રેમની પીડયા કહું ક્યાં પોકારી, મારા લાલહો ૩
 શ્યામ સલુણા વાલા, કાંઈ નથી સુજતુરે;
 મુખડુ બતાવો આનંદકારી. મ્હારા લાલહો. ૪
 વિશ્વાસે શિદને વાલા, વિખડું પાચોછોરે.
 દયા લાવો દિલે જરી મ્હારી. મ્હારા લાલહો. ૫
 રંગે રમાડી વહાલા, જોડે જમાડીરે.
 માયા લગાડી દયો શું વિસારી. મ્હારા લાલહો. ૬
 તન મન ધન વાલા, સોખ્યું મહેં લખનેરે.
 સાચા ધણી લીધા મેં ધારો. મારા લાલહો. ૭

હંમે ચકુને વાલા નિમે હું ઉતરે.
 દેખું નહિ નાથજી ગીરધારી મારા લાલહો. ૮
 હદ થઈ હાવે વાલા, શાંતિ મન ના રહેરે.
 હરિપ્રસાદ હરિ જઈ હારી. મારા લાલહો. ૯

પ્રાર્થના. ધોલ ૧. રાગ ઘાણાસુરની નગરીમાં—

મન્દિર મ્હારે આવો, ભુધરજી મુજને ભાવેરે;
 લ્હાવો લેવો છે મ્હારે લાલજીરે.
 વાલમ વાટડી જોઈ રહી છું, ગાંડી ઘેલી હું તો થઈ છું;
 સુદ્ધ બુદ્ધ વિસરી ગઈ છું? પ્રણત પાળજીરે-૧.
 તરીયા તોરણ બાંધું, કાંઈ કુસુમથી સાંધુંરે;
 હરજી હું આરાધુ લ્હમને પ્રીતથીરે;
 કેશર કુમકુમ ગાર ઘલાવું. મોતીડે હું ચોક પુરાવું;
 પાતળીયા પધરાવું બાજે રિતથીરે-૨.
 કુમકુમ કેશર ચરચું ભાલ, અર્પું અક્ષત અમિલ ગુલાલ;
 હેતના હાર હરિવર તમ કંઠે ધરેરે;
 પાય પખાળી પાયે લાયું, ખેડ કર જોડી હરિવર માયું;
 દુઃખ વિયોગનું ભાયું, હું માણસેરે-૩
 અર્ણામૃતનું પાન કરી હરિ, નિવેદ ધરી કરું આરતિ ખરી;
 પ્રકૃમા ફરિ ફરીને સુવાડુ શામળારે;
 પ્રેમ પુષ્પની સેજ બિછાવી, ચરણ સેવા કરું પ્રીત લગાવી;
 મુકો મનથી દયા લાવી આમળારે-૪

ઠહાડી મીઠી વાત કરીને, વ્હાલા બેસું હામ કરીને;
 નિરખું નયન બરીને નાથ નિભાવજોરે;
 નિત્ય નિત્ય નાથજી શેવા દેજો, રૂઢ્ય કમળમાં વાલા રેહેજો;
 પ્રેમ કરીને પ્રભુજી રોજ રોજ આવજોરે-૫
 પ્રાણપતિ છો મુજને પ્યારા, નાથ ગણું હું નયનના તારા;
 દોષ ના જોશો મ્હારા, દયા લાવજોરે
 શાંતિ મુધારસ દેજો ચખાડી, દર્શન દેજો દહાડી દહાડી;
 હરિપ્રસાદ હરિ હેત હેયાનું ખતાવજોરે-૬.

પ્રભુ દર્શન થતાં. પદ ૧. રાગ ચાલ્ય ચાલ્ય ઓ બલબેલી.

લાવ્ય સખી લાવ્ય કુલહારને, પેહેરાવિયે પ્રીતે પ્રભુ પ્રાણાધારને;
 મોગરાની માળા મોરારને, સારી શોભે મોગરાની માળા મોરારને.
 કોડે ધરં કંઠે કોડીલા કિરતારને, લાવ્ય સખી લાવ્ય-૧.
 મ્હારા હરિવરને હૈયે સ્થાપું, ચતુર વરને ચિત્તમાં ચાંપું;
 ચાંપું પ્રીતે...સોંપું નિત્યે, હેત કરીને હાર. હાવે લાવ્ય;
 લાવીયે છીએ.....લાવ્ય સખી લાવ્ય-૨.

પ્રાર્થના. પ્રમાત ૧. રાગ જુલળાં હંદની ચાલ.

રાધિકા રમણ મન બ્રમણ મ્હારં કરી, નિદ્રાને નાથ શું ચોરી લીધી;
 રટણ ત્હારં કરં, ધ્યાન રૂઢિયે ધરં, આવરી ક્યાં મ્હને કંથ કીધી-ટક.
 જગતી મ્હને કરી, જાવ છો પરહરિ, દયા દિલે ન ધરી કેમ દેવા
 બેલી કોણુ છે કહો, લાલ લક્ષમાં લહો, શિદનેઆમ દહો દ્યોને શેવા-૧

ગાંડી મુને ગણી કહો. હું કોણ તણી, હૈયું મ્હારું હણી હાથે લ્યોછો;
સ્નેહની સાંકળે બાંધી લીધી બળે, ચડાવીચાકળે દગો દ્યોછો-રા. ૨
દ્રોણ જે હોય તો દુર કરો માલ્યરા, સ્વામી સંભારી લ્યો ભુલ મ્હારી;
કુલિન થઈ કંથજી પાળો કુભારજી, ચર્ણ કમળમાં દ્યોને ઠારી-રા. ૩
પતિત છું નાથજી હાથ મ્હારો ગ્રહો, અનાથના નાથ ક્યાં બીજે જાવું;
દિન બન્યું ત્હમે ભેટિયા આશમે, હાથે નવ નમેરા ઘટે થાવું-રા. ૪
ચિત્ત આ ચરચરે કાળજી કડકડે, હૃદય મુજ થરથરે આપ વિના;
અકલ્પની આગળી બની બેબાકળી, તમ વિનાલળી કહું ક્યાં બીના-રા. ૫
રાજ રૂદિયે રહો ખુંદણું મુજ સહો, ભાર મ્હારો વહો હરિ હાથે;
હરિપ્રસાદની દાદ દિલે ધરો, યાદ લાવી મ્હને રાખો સાથે-રા. ૬

પ્રાર્થના. પ્રમાત ૨. રાગ ઉપરનો.

લાલચું લાલજી શાને ત્હમે થયા, ઘેરો ઘેર જૈને જીવણ જમતા;
આપના ધામમાં સ્મૃદ્ધિયો શું નથી, ઓછી જાણીને ક્યાં બીજે ભમતા-ટેક.
ચતુર તમ ચર્ણમાં લક્ષ્મિ આદિ રહ્યાં, આપથી થઈ સૌ વિશ્વ રચના;
કોટી બ્રહ્માંડ તો આપ રોમે રહ્યાં, અનંત કોટી કરી ગુણે ઘટના-૧
સૂર્ય ને ચંદ્ર આ તારાઓ તગતગે, પાવક પાણી બન્યું તેજ ત્હારું;
ક્ષિતિ વાયું વળી આકાશ આ દિશે, અજન્મ એ નાથજી ગજન્મ ધારું-૨
સુતાંને ઉડતાં અસંખ્ય અંબનિ વિશે, જન્મ મરણરૂપી ધારા છુટે;
વિભુતિ આપની વિકસે વિલશે, મોહ માયા વણે તોય ના તુંટે-૩
લિલાયે લાલજી હાલતી ભુંકુટીએ, ભગ્ય બ્રહ્માંડોને નાંખો ભાગી;
કવું, અકવું અન્ય થા કવું છો, આપની દ્રુષ્ટિયે ઉડે જગી-૪

કોણ સમ્રથ પ્રભુ આપથી અન્ય છે, મોટાઈ માવજી દ્યોછો પરને;
હરિપ્રસાદ હરિ ભક્તાધિન ભાવથી, વિસારી મુક્તા તેથી ધરને-૫

પ્રાર્થના. પ્રમાત્ત ૩. રાગ ઉપરનો.

ગાણીયું જીવણમેં આપનું બિરદતે, મિદં પાલક પ્રભુ પ્હાર ફરતા,
કોટી જન તારવા ભક્ત ઉદ્ધારવા, દુષ્ટ સંહારવા ડગ ભરતા-ટેક.
સફળ સૃષ્ટિ વિશે દષ્ટિ દિનપર દિશે, હૈયું શ્રીહરિ હિશે ભક્ત કામે;
ભજે ત્હેને ભાવથી ભેટાભાવે જઈ, સ્થાપી દ્યો છો ત્હેને નિજ કામે-૧
પ્રિય પદાર્થ તે પ્રિયજન પામતા, વામતા વેદના વિશ્વ કેરી;
નામની ધૂનમાં ધ્યાન લાગી ગયું, સફળ સૌ ત્હેની કરતા ફેરી-૨
શાસ્ત્ર સદ્ગુણ તણા સત્ય જે શબ્દથી, જગતા જન તે આવે પાસે;
રાજી ચર્ચા તેહના રહ્યમાં રામજી, અષ્ટ પ્રહર રહો તીમીર નાશે-૩
ધન્ય તુજ ધ્યાનને ધન્ય તુજ નામને, ધન્ય છે ધન્ય છે ધન્ય દેવા;
ધન્ય તુજ કામને ધન્ય તુજ હામને, ધન્ય જે ભાવથી કરે શેવા-૪
ધન્ય ધરણી ધરા ધન્ય વિશ્વંભરા, ધન્ય લક્ષ્મિ વરા ધન્ય તુજને;
હરિપ્રસાદ હરિ ધન્ય જીવતર કરી, ઇષ્ટ મિષ્ટ દષ્ટિયે તાર મુજને-૫

પ્રાર્થના. પ્રમાત્ત ૪. રાગ ઉપરનો.

શ્રીરાધિકા રમણુ ઓ ઇષ્ટ કૃપા કરો, હૃદ ચર્ચ હરજી જાઉં હારી
વારોને વિકૃલા શૈન્ય માયા તણું, દુર દશા કરે હાય મ્હારી-ટેક.
હારો મુજ ચિત્તને પ્રીત પ્રીતમ કરી, હિત હૈયા વિશે મુજ ધારો;
આપનું ધ્યાન ને ગાન આપનું કંઈ, તાનમાં તરવરે તમ વિચારો-૧
મથુરાની વાટથી, જુમનાં ધાટથી, સંતના હાથથી આવી મળીયા;
પ્રીત પાકી કરી રિઝીયા શ્રીહરિ, ભાવ અઢકો ધરી અઢળક જીવીયા-૨

ઉઠતાં નિત્ય પ્રભાતમાં નાથજી, પાડ શિખવો હાવે ભક્તિ કરો;
 સુદ્ધ એક ચિત્તથી સદા ચરણે રહુ, ભવ તણો નાંખોને ભાગી કરો-૩
 અષ્ટ પ્રહર દિન રજની આપનું, રમરણ સત્સંગને આપો શેવા;
 શાંતિ દયા ક્ષમા શ્રદ્ધા સુરતા રહે, કરો અચળ ભક્તિ ભાવ દેવા-૪
 શરણુ સદ્ગુરુ તણું ચરણુ શેવું સદા, આપમાં વ્યાપ સૌ બ્રહ્મા દેખું;
 હરિપ્રસાદ હરિ માયું એ કરગરી, ફરી ફરી તમપદ પ્યારા પેખું-૫;

પ્રાર્થના. પ્રભાત ૧. રાગ જુવાનીને વહાડેરે.

ગુણવંતા ગીરધારીરે, હુતો તમ ગાવડીરે;

આપ વિના અન્ય નથી આધાર;

અનીહો-શરણુ તદમારેરે; આવી હુતો સામળારે;

વ્રજ વહાલા કરજો મહારી બહાર; અનીહો-ગુણુ. ટેક ૧

અનીહો-સુદિરવર સંભાળારે, પાળો પોષો પ્રેમથીરે;

બ્રહ્મા નવ વિખુટી મુકો લગાર;

અનીહો-ચારોને ચરાવોરે, નાથ નિજ હાથથીરે;

રાખો રાખો પ્રીતમ અદકો પ્યાર; અનીહો-ગુણુ ૨

અનીહો-રખડતી ના મુકોરે, રશિયા મુને રાતમાંરે;

પકડી મૂડને કસમ્મ મારસે માર;

અનીહો-ભવ તેજાબહુ લાગેરે, કાપે મુસ્તક માલ્યરેરે;

આપ વિના ; કોણુ શુણુ પોકાર; અનીહો-ગુણુ ૩

અનીહો-શરણુગતુ દ્રહાવોરે, દયા લાવો દિલથીરે;

જોશી નહિ અવગુણુ મુંજ અપાર;

અનીહો-હરિપ્રસાદ હરિરે, જાણું હુંતો આપને;
હરિવર મહારા હૈમા કેરા હાર; અનીહો-ગુણ ૪

પ્રાર્થના. પ્રમાત્ર ૧. રાગ-નાયગણનું નામજ સેતાં.
રાધારમણ રખ લાગી મ્હને ત્હારી, ખીજી નથી હાવે મમતુરે;
મુખડું જોયા વિના ઘડી નવ ચાલે, મન મ્હાઈ તમ પૂઠે ભમતુરે-ટક.
હરતાં ફરતાં હૈયામાં હરદમ, જાપ જપું નિત્ય ત્હારોરે;
પ્રીત લગાડી પાતળિયા પ્રભુજી, મને હાવે નવ વિસારોરે-રાધા. ૧
હું યદ્યદ્દઈ છું શ્યામ ત્હમારો, હરિજન જોવું જાણેરે;
ત્હમે વિના ખીજું કોણુ છે મ્હારે, મ્હારી અરે ઉર કોણુ આણેરે-રાધા, ૨
પાળો કે પીસો દાસ હું વિહિલો, પ્હાને ત્હમારે હું ગાજુરે;
અવગુણ મ્હારા મન નવ લેશો, ઝાજું કેહેતાં પ્રભુ લાગુરે-રાધા. ૩
છા છો મ્હારા આપ દયાળુ, દોષ ના કોષ ના જ્નેશોરે;
હરિપ્રસાદ કેહે પરહરી પાપો, ભવદુઃખ મ્હાઈ જોશોરે-રાધા. ૪

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ-તારે માથે કોપી રહ્યો કાઢરે.

જ્યજ્ય રાધારમણ ઈષ્ટરે, કેડલો નહિ મેલું;

લાગ્યો સંગ ત્હમારો મિષ્ટરે, ખરી ખતે ખેલું-ટક૦

મ્હાઈ તન મન ધન છો આપરે. કે. મ્હારાં ટાળી નાંખ્યા સૌ પાપરે-૧
ત્હમે નોધારાના છો આધારરે, કે. ત્હમે પ્યારા છો પાલનહારરે-૨
મ્હને લાલજી લગાડ્યો રંગરે, કે. આઠે પોહોર ધઈ હું ઉમંગરે-૩
લાગે મોહન ત્હમાઈ મુખ મીઠુરે, કે. સાચું સુખ તમ શણું દીઠુરે-૪
મ્હારા ચિત્તમાં ચેટક લાગ્યુરે, કે. મ્હાઈ ભવનું દુઃખ હરિભાગ્યુરે-૫

મ્હને સંસારી જાણે ઘેલીરે, કે. ત્હમને પુંજી સૌ પહેલીરે-૬
મ્હારી લોકડીયા બસે કરે હાંશીરે, કે. યઈ આપ ચરણની દાસીરે-૭
બસે કહે લોકડીયા ગાંડીરે, કે. આપ નામની દુકાન માંડીરે-૮
બસે લોકડીયાં દોષ મ્હને આપેરે, કે. મ્હને જ્હાલ વધુ તમપર વ્યાપેરે-૯
હરિપ્રસાદ હરિવર મ્હારારે, કે. મ્હને નિભાવજો પ્રાણના પ્યારારે-૧૦

પ્રાર્થના. પદ-૧. રાગ. લેતા જહ્યો શામળીયા વીઢી.

રાધારમણ રટવાની મને ટેવ પડી;

ટેવ પડીરે મ્હને ટેવ પડી-રાધારમણ. ટેક.

વ્યસન વળગ્યું છે વાલમ કેઈ (૨) ખુમારી રેહે છે મ્હને ચડીરે ચડી-૧

સાનસુદ્ધને ભાન ભુલી ગઈ, (૨) (મ્હારા) હરિને દેખી કાઢાડું
હડીરે હડી-૨

મોર મુકુટને મોરલી ધારી, (૨) સ્મિત કરે વાસો ઘડીયે ઘડી-૩

પીત પીતાંબર પાપે નેપુર વાગે, (૨) કટીવંકપર મેખરા ચડીરે ચડી-૪

રાધારમણ પ્રભુ હૃદય નિવાસી, (૨) અજરામર ખુટી મ્હને જડીરે જડી-૫

નંદકીશોર ચિત્તચોર વિના હું, (૨) બીજા કોની સંગ કહું વાતલડી-૬

પ્રાણ છે મ્હારો એ પ્રીતમ પ્યારો, (૨) મથુરાંપતિને રાખું પ્રીતે પકડી-૭

ન્યારો થાયતો નેણેનીર ભરી આવે, (૨) રાતદિન મરું હું તો

રડીરે રડી-૮

હરિપ્રસાદ હરિ સંગે રહી લાગી. (૨) હાવે ના છોડી છુટે પ્રીતલડી-૯

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ. ગીરવારીરે વાત કહું હું વિચારો.

શું કહીનેરે રીઝવું મ્હારા સ્વામી, છો ગરિય નિવાજ ગુણઆમી

હું કાવયુરે, બાળક લૂણહરામી, ખૂઓ ખજકપતિ મુજ ખામી—ટેક,

ખૂઓ ખામી પૂર્ણ કૃપાળુરે, પરિચલ્લ પરમ પદ ન્યાળુરે;
 મનગમતા મળ્યા માયાળુરે, દયાળુરે અનામી છતાં થયા નામી-છો. ૧
 શું અરપી રશિક કંઈ રાજીરે, મ્હારું કેહેતાં મરું છું હું તો લાજીરે;
 છું પાપી પામર જીવ પાજીરે, નથી ઝાઝીરે હરિવર મુજમાં હામી-છો. ૨
 વનસદન ગગન ધન ગાજીરે, જોજો સમ્પતિયો જગમાં છાજીરે;
 તે તે આપ ચરણમાં રાજીરે, શુંઆજીરે સમરપું શિશ નામી-છો. ૩
 નથી મુજ પાસે કૈં મુકવા જેવુંરે, સહિ આપનું સમજી લેવુંરે;
 સોંપી શરિર ચરણ તમ શેવુંરે, છે રેહેવુંરે, આપની ઓથે વિરામી-છો. ૪
 હરિપ્રસાદ હરિ ત્હમારોરે, હાંવં ઉગારો કે પછી મારોરે;
 દેઘ શાંતિ શરણમાં ઠારોરે, કહો મારોરે, તો રહુ સુખ સૌ પામી-છો. ૫

પ્રાર્થના. ગજલ—૧. ત્રિતાલ.

રાગ. માન લે કહના હમારી, દિલકી લાલચ છોડ દે ।

છોડુ કેમ છેલ છમિલો, રાધારમણ હાથથી
 રાધારમણ હાથથી, રહી ગુણ યહી ગાયથી-છોડુ. ૧
 પ્રાણથી અધિક પ્રિય, મળ્યો મથુરાની વાટથી;
 લાગી લેહ ગેહ ભુલી, ભેટયો ભલી ભાતથી-છોડુ. ૨
 આંખથી અણસારો કરે, જોને સખી વાતથી;
 હુંટી લીધું લક્ષ લાલે, વહાલે ખરી ખાંતથી-છોડુ. ૩
 વેણું વગાડી વશ કીધી, નાહી ન્યાત જાતથી,
 ચતુર નરે ચોરું ચિત્ત, ઠગી ઠીક ઠાકથી-છોડુ. ૪
 જળ કરીને છેતરે પણ, છુટું નહિ નાથથી;
 હરિપ્રસાદ શ્રીહરિને, ભેટી રાખું બાથથી-છોડુ. ૫

પ્રાર્થના. ગજલ ૨. રાગ. ડપરનો.
 આવિયો અલખેલો હાથ, રાધારમણુ આવિયો,
 રાધારમણુ આવિયો, મેં ભાવથી ખેલાવિયો-આવિયો. ટેક.
 બળભદ્ર વિરને બહેની, હશી ધશી વધાવિયો;
 કોડિલા એ કાનકુંવરને, કંઠમાં લગાવીયો-આવિયો. ૧
 રશિક રદય રાજને સખી, રંગમાં રમાવીયો;
 ખાંતિલાને ખાંતથી મેં, ખરેખરો ખેલાવીયો-આવિયો. ૨
 કાળજની વાત કહીને, હરિ હેતે મેં હસાવીયો;
 કેડ ના મુકું પ્રીત કરી હવે, સંગ ત્હેની ફાવીયો-આવિયો. ૩
 સલુણા વિના સુતું લાગે, પકડી મેં પટાવીયો;
 હરિપ્રસાદ હરિની સંગ, રંગ બહુ જમાવિયો-આવિયો. ૪

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ-મુઘડાની માયા લાગીરે.

લહે લાગી મ્હને ત્હારીરે, રાધારમણુ;
 મુખપર જાઉં વારીરે, રાધારમણુ. ટેક.
 કાનુડા કાળજું કોયું, ચિત્તકું તેં મ્હારું ચોરું;
 મૂર્તિમાં મન મોહુરે, રાધારમણુ-લહે લાગી. ૧
 આંખલડી અણિયારી, કી કી કામણુગારી;
 કેશરી તિલક ધારીરે, રાધારમણુ-લહે લાગી. ૨
 શિરપર શોભે પટકો, જોઇ લાગ્યો ચિત્તમાં ચટકો;
 અજબ છે ત્હારો લટકોરે-રાધારમણુ-લહે લાગી. ૩
 કાને કુંડળ મીનાકારી, ગળે ચુંગ માળ ધારી;
 મૂર્તિ મુખપર ખારીરે, રાધારમણુ-લહે લાગી. ૪

શુણી શબ્દ પ્રીત વાધી, પાકા પ્રેમ દોરે બાંધી;
 સ્હામું જોતાં થાય સમાધિરે, રાધારમણ-લહે લાગી. ૫
 પીત પીતાંબર પ્રહેયું, પાદુકાયે મન ઠેયું;
 હશી મ્હારં ચિત્ત હેયું રે, રાધારમણ-લહે લાગી. ૬
 હરિપ્રસાદ હરિવરજી, ઘેલા મ્હને કાંધી ગરજ;
 મોહન શું જુઓ મરજરે, રાધારમણ-લહે લાગી ૭

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ ગરુડ ચડી આવજો ગીરધારી.

આવો મ્હારા રાજ રશિક ઘેર આવો,
 હું તો લેઉં આજ લાખેણો લ્હાવો-આવો. ૧
 બહુ દિને દયાનીધિ આવ્યા, વાલા વિયોગી સયોગી કાલાઆ;
 ભલા ભુધર મ્હારે મન ભાવ્યા-આવો. ૨
 મ્હારા મનમાં ચિન્તા બહુ થઈતી, સઉ આશ મ્હારી ઉડી ગઈતી;
 જોઈ વાટ વાલા તમ રહીતી-આવો. ૩
 બહુ તાવી નિભાવી છે માયા, તમને પેખવા પ્રાણ ટકાવ્યા;
 મ્હને ચોદિશના વાયુ વાયા-આવો. ૪
 થયું અંતરનું સૌ અળગું, શબ્દ લોકના સુણીને સળગું;
 બ્હાલા વિના કોને જઈ વળગું-આવો. ૫
 દોહિલા દિન ક્યમે નવ જતા, ઝેરીલા જન થઈ ઝેર પાતા;
 મ્હને નિંદિ છુંદી હરખાતા-આવો. ૬
 હદ થઈ હારીતી હું હરજી, થયો વિલંબ હોત જો શ્રીવરજ;
 નિશ્ચે મરવાની કાંધીતી મરજી-આવો. ૭
 ભવ ભયભારીને હું બીધી, દુઃખિયારીપર દય્યા કાંધી;
 ખરી વખતે ખબર કાંધી-આવો. ૮

હાવે નાથ ના મુકીને જશો, પાસે રાખીને પ્રેમરશ પાશો;
હરિપ્રસાદ હરિ કર સ્હાશો—આવો. ૮

પ્રાર્થના,   ગરબી ૨.   રાગ ઉપરનો.

જહેની મેં તો આજ જગીને જોયું;
દિઠા હરીવરને મન મોહ્યું—જહેની.   ૧

કરણા નીધિના કેશ ખિંટલીયાળા, કેશર ચંદન ભાલ વિશાળા;
કાને શોભે કુન્ડળ કામણગાળા—જહેની.   ૨

કોડીલાની કાકિ કામણગાળી, શુક સમ નાસિકા નિહાળી;
ગોરા ગુલાબી ગાલપર લાલી—જહેની.   ૩

જાણે દાડમકળી સમા દંત, મનગમતાનું મુખ મલપંત;
ધનશ્યામ ધણા ગુણવંત—જહેની.   ૪

હીરા મોતી ગળે ગુંગહાર, સળ્યા શરિરે સુંદર સણગાર;
કર કડાં બાળુબંધ સાર—જહેની.   ૫

પહેયું પિતામ્બર કસબી કોર, ચારં ચંદ્રવદન ચિત્ત ચોર;
નાથ નાળુક નંદકિસોર. જહેની.—૬

મનગમતાની મૂર્તિ મરમાળી, છબિલાની છબી લટકાળી;
ચાલ ચિત્તહરની ચટકાળી. જહેની.—૭

દીઠા નાથને નિંદ્રા ગઈ ઉડી, મ્હારં ભાગ્ય મ્હોટું મતિ રૂડી;
જહેરી ચતુર્બુજની મેંતો ચુડી. જહેની.—૮

પૂર્વ પુન્યે ઉઘડીયું પાતું, હવે હું શુ રાખી શકું છાતું;
મહદ ભાગ્ય એમાં મ્હારં માતું. જહેની.—૯

સાચા સ્નેહની સાંકળ સાંધી, પાકી પ્રીત પ્રીતમથી બાંધી;
મ્હારી ટળા ગઈ સશ્વે ઉપાધી. જહેની.—૧૦

જીવ જીવણમાં રહો. ઝુકી, હેતે હરિવરને વરિ ચુકી;
 ખીજ બધી મમતાઓ મેં મુકી. ખહેની.-૧૦
 અન્ય વસ્તુ અંતર ઉવેખું, હરિપ્રસાદ હરિવર દેખું;
 મ્હારા ધાર ધણી એક પેખું. ખહેની.-૧૧

છટ્ટ સ્વરૂપ વર્ણન. પદ ૧. રાગ. સમરૂ સદા મરપુર.
 છખી બની છે ઝોર, શ્રીરાધારમણ લાલજીની, આજે. છખી બની છે. ટેક.
 મુસ્તક મુકુટ મકરાકૃત કુંડલ, મુખ મોર્લિં ધન ધોર. શ્રી રાધા. ૧
 યુગ્મ હાર હિરામણિ કંઠે, પટકે કસખી કોર. શ્રી રાધા. ૨
 પીળાં પીતાંબર જરકશીળમા, પુષ્પ મુગંધની ઉડે ફોર. શ્રી રાધા. ૩
 મનગમતાયે મન હરી લીધું, નાંખી પ્રેમનો દોર. શ્રી રાધા. ૪
 આનંદસાગર એ અલખેલો, (મ્હારે)ઉર વસ્યો આઠે પોહોર. શ્રી રાધા. ૫
 હરિપ્રસાદ હરિ હશીને હસાવે, એતો મ્હારા ચિત્તડાનોચોર. શ્રી રાધા. ૬

અજખ ત્હારી કૃતિ. પદ ૧. રાગ. મને ઠગી ઠગીરે મને ઠગી.
 હાંહારે, ત્હારી કૃતિ, કૃતિરે ત્હારી કૃતિ, અજખ ત્હારી કૃતિ;
 વંદુ હું વિશ્વાધાર, મોહમાયા પ્રસારી નિરધાર—
 મ્હેતો જોધ આવાર, જોધ જોધ હાં જોધ ત્હારિ કૃતિ-ટેક.
 મિથ્યા તે સત્ય ભાસતું, ઈદ્રિગળ સમાન,
 મુતવિત્ત દારા દેહમાં, જીવ બન્યો ગુલતાન. મ્હે તો.
 અંથી જ્ઞાની ગુર ચકી, સમજે છુટી જાય,
 રજ્જુમાં સર્પ ભાવના, અંધકારે જણાય. મ્હે તો.
 દયા કરી જીવ દિનને, દે તું અહસુખ દાન,
 હરિપ્રસાદ હરિ તાણરો, કિંકર કૃપા નિધાન. મ્હે તો,

પ્રીતમના પ્યાર વિષે. પદ ૧.

રાગ આફુલની પાંચડી લ્યો પ્રાણ—

આરશના ભોગી રસની ધાર, કરે પ્રીતમ પ્યાર પોકાર—આરશના. ૧
 મનગમતા મનમન્દિરેપધારો, હરિવર હૈયાહાર; (૨)
 દર્શ પર્સ કરી પાવન થાકે, (૨) પ્રિયત્તમ પ્રાણુધાર—રશના. ૧
 નાથ નિરંજન ભવ ભય ભંજન, કમળાવર કિરતાર (૨)
 કરણાધિશ ઈશ અજર અમરવર, (૨) વંદુ હું વારંવાર—રશના. ૨
 ગૌ લોકવાશી છો સુખરાશી, અવિનાશી આ વાર (૨)
 ભવ ભય હરતા જય જગકર્તા, (૨) દર્શવો દેદાર—રશના. ૩
 જય જદુ નાયક છો સુખદાયક, સાહ્યક સરજનહાર (૨)
 હરિપ્રસાદ હરિ ચરણ સરણ દૈ, (૨) ઉતારજો ભવપાર—રશના. ૪

મહારા રાધા રમણુ આવ્યા. પદ ૧.

રાગ ઉતારો આરતી શ્રીકૃષ્ણ ઘેર આવ્યા.

હૈયાના હાર, મહારા, રાધા રમણુ આવ્યા—

અંતરના આધાર, મહારા, અલખેસોજ આવ્યા.

વરણાગિયા મુજ વાલમજીને જ્ઞાલ કરી વધાવ્યા—હૈયા ટેક.
 લાડકડા એ લાલજી મહારા, પ્રાણુથી અદકા લાગે પ્યારા;
 જાણું મહારા જીવનહારા, ભુધર મુજને ભાવ્યા—હૈયા ૧.
 રમજુમ રમજુમ રશિયો કરતા, નાથજી નયન કમળમાં દરતા,
 ભવભય ભાવ કરીને હરતા, (એ) કરણાસાગર કાઢાવ્યા—હૈયા ૨.
 મધુરા મુખપર મોલિં ધારી, સ્મિત વદનપર શોભે ભારી;
 કામજુગાળા કુંજ બિહારી, (એ) જસોદાના જાયા—હૈયા ૩.

હુલા મણે શ્રીહરિને ગાવું, અંક ભરી નિઃશંક જુલાવું;
 ગુણુલા નિશદિન ગાજી ગાવું, મનમત્તા મનાયા-હૈયા ૪.
 કુમ કુમ કેરીગાર ધલાવું, સ્નેહની શેરોયે ટુલ વેરાવું;
 પ્રેમપાટ ઢાળી પધરાવું, લાગી મુજને માયા-હૈયા ૫.
 અદળક ઢળીયા અંતર જામી, વેદના વિશ્વ સફળની વામી;
 પ્રેમ પદારથ પ્રીતે પામી, ઉર ઉરમી ઉભરાયા-હૈયા ૬.
 ગુણીજન જેના ગુણુલાબોલે, ના આંખે મુજ પ્રભુજી તોલે;
 હરિપ્રસાદે હૈયાને હિંદોળે, હર્ષ ધરી જુલાવ્યા-હૈયા ૭.

પ્રાર્થના. પદ-૧. રાગ. હારે પ્રેમ સાચો પ્રસુતણુ ધામ છે.

હારે હરિ હરદમ હૈયામાં ત્હારું ગાન છે.

હારે સકળ શ્રુષ્ઠીમાં ત્હારું સન્માન છે, ત્હારું સન્માન છે; (૨) ટેક.
 સાચા સ્નેહથી તુજ સગે જોડાય છે, એડી ભવખંડનની
 ત્હેની તોડાય છે;

તારણુ તું સર્વ શક્તિમાન છે. સર્વ શક્તિમાન છે (૨) હારે. ૧
 અકળ કળા તાણરી અજબ મહિમાય છે, જ્ઞાનથી અજ્ઞાન
 જાય તુજમય થવાય છે;

સદ્ગુરુ સ્વરૂપ સાચું વહાણુ છે, હારે સાચું વહાણુ છે (૨) હારે. ૨
 હરિપ્રસાદ હરિ કૃપા ત્હારી થાય છે, તે વેળાયે જીવભાવ
 મટી જાય છે;

તું શાંતિ સ્વરૂપ સુખખાણુ છે, હારે સુખ ખાણુ છે. (૨) હારે. ૩

પ્રાર્થના. પદ-૧. રાગ. મેરે તો ગીરધર ગોપાલ દુસરો ના કોઈ

નયન ભરન નિરખ હરખ, હરિગુણ ગાઉંગી;
હરિગુન ગાઉંગી મેં, શ્યામ ગુન ગાઉંગી-નયન. ૧
ગુનકે આલક ગોદિમે ગુલ, ગેંદા બન જાઉંગી;
કમળા નયન કૃપાળુ કંદ, કરમે લગાઉંગી-નયન. ૨
મેહત સંગ મેહત અંગ, પ્રેમપુનિત પાઉંગી;
રમત ગમત રશિક સંગ, અજબ મેં રમાઉંગી-નયન. ૩
પિયા પ્રાનલય હમેશે, જન મેં જોગાઉંગી;
હરિપ્રસાદ હરિ કે કાજ, આજ રંગ જમાઉંગી-નયન. ૪

પ્રાર્થના.

પદ ૨.

રાગ ઉપરનો.

હરિપૂજન કરન ચલી, સજુનો સુખદાષ;
સજુનો સુખદાષ આષ, હરિ મિલન ધાષ-હરિ. ૧
અંગ સખી સંગ જુલનમેં, છાપ ભર લાષ;
રશિક રીઝન રશભિની બની, પ્રાન દહિં પલટાષ-હરિ. ૨
પ્રીતિસેં મેં પુજન કરત, નેનસેં નેન મિલાષ;
નાથસેં લાથ મિલાઈ મેશે, પ્રેમ પૂરન પાઈ-હરિ. ૩
ગૌર બદનમેં શ્યામ સંગ, અંગ દહિં લપટાષ;
હરિપ્રસાદ હરિકે પાસ, મિલન આજ આષ-હરિ. ૪

પ્રિયઆત્મિક વાંચક બન્યું ? શ્રી ઈષ્ટ દેવની પ્રાર્થના સ્તુતિયો
અને તેમના પ્રતિ પ્રેમભક્તિના ઉદગારોનાં પદ મેં સંક્ષેપમાં જણાવ્યાં
છે. સંખ્યાથી પણ ઘણાં ઘણાં પદ સમયે સમયે બનેલાં છે તેમાંથી
થોડુંક વર્ણન આપ્યું છે. તે બાવનાને દૃઢ કરવા તેમજ સદ્ગુરુકૃપા

પ્રાપ્ત ના થાય તે શ્રદ્ધાપૂર્વક તેમનું પુનઃ જન્મ ભક્તિ ના બંને ત્યાં સુધી સત્ય વસ્તુ મળતી મુશ્કેલ છે. સદ્ગુરુ મહાત્મા શ્રી આદ્યશંકરભગવાને ધણું ધણું વર્ણન કર્યું છે તેમજ રૂપિમુનિયોએ પણ કથન કર્યામાં બાકી રાખી નથી. છતાં તે સદ્ગુરુ મહાત્માનું યથાભતિ મહેં પણ એક નાનકડું પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે. લંબાણ ભાગ હોવાથી અહિં તેનું અસ્થાન રાખવામાં આવ્યું છે છતાં સદ્ગુરુસ્વરૂપનું યશોગાન તો વિસરવું જોઈએ નહિ. માટે ત્હેમની પ્રાર્થનાસ્તુતિઓ અહિંથી સર કરવામાં આવે છે. તો ત્હેને આપ વાંચી આપના પવિત્ર હૃદયમાં સ્થાન આપી સદ્ગુરુભક્તિમાં અભિવૃદ્ધિ કરશો ! પ્રિય બંધુઓ ? ? મહારા ઉભરા આ પુસ્તકદ્વારા કાહાડી આગળ મુકું ત્હેમાં હંશક્ષિર ન્યાયે આપ સ્વિકારી લેઈ ઉત્સાહમાં વૃદ્ધિ કરશો એટલીજ આશા છે. ત્યારે જુઓ અચ્ચિદાનંદ સદ્ગુરુસ્વરૂપ આદિ અનાદિ સિદ્ધ છે એ શ્લોકમાં ગુરુ-પરંપરા વિષે લખે છે કે:—

શ્લોક. ૧.

નારાયણં પદ્મભવં વશિષ્ઠં, શક્તિયં તત્પુત્રપરાશરંચ ।
વ્યાસં શુકં ગૌડપદં મહાંતં, ગાવિંદ યોગીંદ્ર મથાસ્ય શિષ્યં ॥
શ્રી શંકરાચાર્ય મથાસ્ય પદ્મ પાદંચહસ્તામલકંચ શિષ્યં ।
તત્રોટકં વાર્તિકકારમન્યા નરમદ્ગુરુન્ સંતતમાનતોઽસ્મિ ॥૧॥

શ્લોક ૨.

આદૌશ્રીપુરુષોત્તમં પુરહરં શ્રી નારદાખ્યં મુનિં ।
કૃષ્ણં વ્યાસમુનિં શુકં તદ્વિન્દુ સ્વામિનં દ્રાવિડમ ॥
તાચ્છિષ્યકિલખિલ્લમંગલમહું વંદેમહાયોગિનં ।
શ્રીમદ્વલ્લભનામધામચલજે, સ્મત્સંપ્રદાયાધિપં ॥૨॥

ૐ

નારાયણ. ૧

બ્રહ્મા. ૨

વશિષ્ઠ. ૩

શક્તિરૂપી. ૪

પરાશર. ૫

વ્યાસ. ૬

શુકાચાર્ય ૭

શ્રી ગૌડપાદાચાર્ય ૧ શ્રી શંકરમત.

ૐ

નારાયણ

બ્રહ્મા

નારદ

દૃગ્ગુણ્યાસ

શુકાચાર્ય

શ્રી વિષ્ણુવમત. શ્રી વિશ્વનુસ્વામી ૨

શ્રોતસ્માર્ત સનાતન વૈદિકધર્મ પ્રચારક શ્રી શબ્દબ્રહ્મ શુકદેવજી યોગેન્દ્રે; નિર્ગુણ સગુણ બન્ને એકત્ર દર્શાવી માત્ર અભેદમાર્ગ સ્વિકારી હોયો હતો. અને બન્નેમાં પોતાની ઐક્યતા કરી શીવ, વિષ્ણુમતને અનુસરી બન્ને શિષ્યને (શ્રી ગૌડપાદાચાર્ય અને શ્રી વિશ્વનુસ્વામી) પોતાના બોધથી સત્યસ્વરૂપ સમ્યક્દાનદ બતાવી દીધું હતું એટલા માટે ઉભયપક્ષને સ્વિકારવા મેં આગળુ શ્રી શબ્દબ્રહ્મ શુકદેવજીની ઉપાસના સ્વિકારી બન્ને પક્ષને મ્હારા હૃદય માન્યા છે, અને બન્ને પક્ષનું તેમાં સંમેલન હોવાથી મહાન સાગરસ્વરૂપ એક શ્રી શુકદેવજીને

સદ્ગુરૂ માની મન મનાવ્યું છે. એટલે બન્ને પક્ષના શિષ્યવર્ગે મહારા સદ્ગુરૂસ્વરૂપમાં મળતા ભજનાનંદને અવશ્ય પ્રીતિપૂર્વક સ્વિકારી લેવો. એવી મહારી પ્રાર્થવા છે. મહારા આત્મિય, જ્યાંસુધી સદ્ગુરૂ ભક્તિ પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાંસુધી સદ્બોધ હોઈ શકે નહિ. સદ્બોધ પ્રાપ્તિ વિના જ્ઞાનનો અભાવ રહે અને જ્ઞાન વિના મુક્તપદ પ્રાપ્ત થાય નહિ. માટે ઇષ્ટમાં પ્રીતિ રાખી સુદ્ધ જ્ઞાનપ્રાપ્તિ માટે સર્વસ્વ અર્પણ કરી સુદ્ધ પવિત્ર હૃદયથી શ્રી સદ્ગુરૂભક્તિ કરવા ચુકવું નહિ જોઈએ એ વિષે:—

ગુરૂભક્તિ વિશે. પદ. રાગ-શા માટે શ્રમ કરે સતિ તુજ—

ભલે પુજે ત્હમે સર્વ દેવ પણ, (એક) ગુરૂભક્તિ આકી. (૨)

પુરાતન પ્રીત કરો પાકી. (૨)

ઓળખાણુ વિણ પારસમણી, ધૂળ તળે ઢંકાય;

અનુભવિજન ઓળખાત્રે તો, કંઠે મોંઘો મઢાય.

હોય સુકિત સંપુરણુ જહેનું, હૃદય રાચે ગુરૂપદે ત્હેનું;

શેવા પુજા સ્મરણુ અષ્ટ પ્રહર, કરે તે તન તાકી. (૨) પુરા.

જુડી જણે જગની માયા, રાચે નહિ જોઈ કાચી કાયા;

મળવિક્ષેપ આવર્ણ મનથી, કહાડે ઝટ નાખી. (૨) પુરા.

(અનાત્મ વસ્તુનો ત્યાગ કરી આત્મ ભાવના સિદ્ધ કરે નહિ તો)

કર્મપ્રવાહે જાય તણાયા, ભેદ ભાગ્યાવિણ ખરા ખણાયા;

ભલે પુજે ત્હમે સર્વ દેવપણુ (એક) ગુરૂભક્તિ આકી.

આત્મ અનુભવ અર્કનું, થાય નહિ સત્ય જ્ઞાન;

સદ્ગુરૂ વિણ નવ સાંપડે, નિજ સ્વરૂપનું જ્ઞાન,

સદ્ગુરુ સમર્થ શબ્દ પ્રકાશી, તોડે તતક્ષણ જગજ્જળ કાંસી;
 મળવિક્ષેપ આવર્ણ મનથી, કહાડે ઝટ નાખી. (૨) પુરા.
 ત્યારે સ્વરૂપ સત્તાબળ ભાસે, તિબિર તનમનનું દૂર નાસે;
 શેવા પુજા સ્મરણ અષ્ટ પ્રહર, કરે તે તન તાકી. (૨) પુરા.
 (માટે પ્રથમ ગુરુપદને પ્રણામ કરી ગોવિંદને ભજવા)
 ગોવિંદ જાણવા જ્ઞાનજ માગો, પ્રથમ સદ્ગુરુને પાયલાગો;
 ભક્તે પુજે ત્હમે સર્વ દેવ પણુ (એક) ગુરુભક્તિ બાકી—
 શબ્દ બ્રહ્મ શુક ગુરુતણી, કરે સાચી નિલ શેવ;
 ગુરુ ગોવિંદ એક રૂપ છે, ગુરુ દયાનીધિ દેવ.
 આત્મ અનુભવિ સદ્ગુરુ સાચા, સત્યજ્ઞાનની વદતા વાચા;
 મળવિક્ષેપ આવર્ણ મનથી, કહાડે ઝટ નાખી. (૨) પુરા.
 તરણ તારણ એ ભયત્રાતા, સ્વસ્વરૂપ દર્શાવે દાતા,
 શેવા પુજા સ્મરણ અષ્ટ પ્રહર, કરે તે તન તાકી. (૨) પુરા.
 (ત્રણેકોકમાં સાચા સદ્ગુરુ શિવાય બીજું કોઈ તત્ત્વ અધિક નથી)
 મનક્રમ વચને સત્ય લ્યો માની, હરિપ્રસાદ ગુરુ હરિ એકજાણી;
 અજરામર રસ ભાવે ચખાડે, રહ્યા પોતે ચાખી.
 ભક્તે પુજે ત્હમે સર્વ દેવપણુ (એક) ગુરુભક્તિ બાકી. (૨) પુરા.

શ્રીસદ્ગુરુમ્યોનમ

માલિનીવૃક્ષમઃ

અચલચલ જનાનાં પ્રેરક સ્ત્વંદયાલો ।

ભવભય ભરકુલંતં રક્ષ માં ॥બ્રહ્મદેવ ॥

સુરવર મુનિ પૂજ્યો ભોગમોક્ષપ્રદો યઃ ।

સ્વજન સુખ પ્રદાતા શ્રાંતિ હૃચ્છાંતિદાતા ॥

મુજંગી હંદ.

સદા શણી ગુરુ મહતે આપ રાખો, સદા દાસ ગણી દયા દિલ દાખો,
કહું હું હવે તો ખરો ખેદ પામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
નથી કોઈ મહાર્ ગુણ જગતમાં તે, ગણું સત્ય હવે ત્હમે જો કહો તે,
ખરા સ્નેહથી આ ભરું છું સલામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
ત્હમે મુજ બ્રાતા ત્હમે મુજ માતા, ત્હમે પુણ્ય પિતા ત્હમે સ્વામિદાતા,
સગા સત્ય ગણી મતિ તો વિરામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
ત્હમે ભીડના છો ભીરું સુખદાતા, ધણા શેવકો આપના ગુણ ગાતા,
ખરા પ્રેમથી તો ખૂંચો મુજ ખામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
રૂડા જ્ઞાનનીધિ તણો ભોગી થાવા, દયાળુ ચહુ આપના ગુણ ગાવા,
ગુણ જગતનું જયના ઝેર ગમી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
વિભુ વિદ્વ ભક્તો તણાં તો નિવારો, હરો કાળક્રોધ યહો હાથ મ્હારો,
બચાવો મહતે આપછો શૂભનામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
કરજો કરણા કરે કષ્ટ કાપી, પુરેછું પ્રપંચી અને ખૂબ પાપી,

* બ્રહ્મદેવ-શ્રીગુરુ.

હરો પૂણ વ્યાધિ શીશુની નકામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
કહુ હાથ જોડી મતિ મુજ થોડી, ચડો મ્હારી જ્હારે ત્હમે ચિત્ત મ્હોડી,
નથી અન્ય આશા ઝહી આપ હામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.
ભલી ભક્તિ માટે રચ્યા છંદ આઠે શિખેને શુભે જે કરે નિત્ય પાઠે,
હરો પાપ હરિ પ્રસાદ ના સ્વામી, નમામી નમામી ગુરુજી નમામી.

પ્રાર્થના. પદ-૧. રાગ. ઓ દિન બન્ધુરે વાસ હું.
(સંવત ૧૮૫૬માં મહારાજ શ્રી વિશ્વનાથદ્વારા સદગુરુસ્વરૂપનાં દર્શન થતાં)
સદગુરુ સ્વામીરે માણસ, ઝોળખ્યા નહિ પામરે પાસ;
ભટક્યો મિથ્યા ભવમાં ભુધરા, ભાવથી ના ભળ્યા અવિનાશ-સ. ૧
સત્સંગ શેવામાં સમજ્યો નહિ માથે વંચ્યો માયાનો ભાર;
જપ તપ દાન પુન્ય કીધાં નહિ, નથી કંઈ ઉગરવા આધાર-સ. ૨
ગૌરવતાથી કોઈને ગણ્યા નહિ, હુંપદ હોણી અંગની સંગ;
ઉવેખ્યા અતિથી હરિ ભક્તને, લાગ્યો કાયામાં કુરંગ-સ. ૩
કીધાં કામ ધણાં કુડાં અતિ, લાજ મુકી વળ્યો કુપંથ;
વિપયા જાગેરે વિંટાઈ રહ્યો, નવ જાણ્યા મેં કમળા કંથ-સ. ૪
કામાંધ થઈ કામિનિને કર પડ્યો. નવ ઇચ્છ્યું થવા શ્રેય કાય;
ચોરી જુદા દુરાચળે વળી, અનર્થ આદ્યોં અવની માંચ-સ. ૫
મહામણિ મોંઘો એજે ગુમાવ્યો, મોહમાયાથી રહ્યું ના ભાન;
જાણ્યું અજ્ઞાણ્યું મેં બહુ કર્યું, મંદ મતિ હું જીવ નાદાન-સ. ૬
સુત્રયોં કંઈ સત્સંગ પ્રતાપથી, પણ નવ ઝોળખાયે રતન;
પાસે રહેતાં નવ પારખી શક્યો, વિશ્વનાથ વિભુતિ ધન-સ. ૭
અધિક નુશ્કાનારે સંમંધથી, પુગતાં ડરાવે ડર્યું મન;
તોપણ ભક્તિયોગ નિકટથી, મ્હારું મન થાવું પ્રસન્ન-સ. ૮

કુળ આચાર્યનાથજી ગુરુ વડે, મુજ બન્ધુ સુતનો સ્હેવાસ;
 પ્રગટયું પુન્ય કાંઈ વૃધ્ધો તણું, પિતાયે પ્રગટયો હુલાસ-સ. ૮
 શંકર શેવા સેવી બતાવતા, સેવતાં રિજ્યા શ્રી ભૂતનાથ;
 ગોપાળ કૃષ્ણ સેવા મુજ કર ચડી, સતસંગ સરખો મળીયો સાથ-સ. ૯
 દેવચામ સમાહ સમુદાયમાં, થઈ હરિહર સંતની સહાય;
 રામોત્તે રામ રંગ બહુ રેલીયો, જાંખી થઈ ઇંટ કૃપાય-સ. ૧૦
 પરમ આનંદ પ્રગટ્યો ઉરમાં, સાચું સમગ્રયું સુખ ધામ;
 મોક્ષનું દ્વાર મળ્યું મહેને દુઃકરું, નિરખ્યા નયણે કેવળરામ-સ. ૧૧
 અગત્યા હતા અજ્ઞાન આવશું, દશમાસે પ્રગટ્યો ભગ્યભાસ;
 ખ્યાતિ પ્રગટ પ્રભુની સાંભળી, સમીયો ત્રિવિધિને ત્રાસ-સ. ૧૨
 દર્શન કરતાં દુઃખડાં દુર ગયાં, ધન્ય ધન્ય બ્રહ્મચેતા ભગવાન;
 ચરણચરણમાં મુજને રાખજે, કૃપા કરો હાથે કૃપા નિવાન-સ. ૧૩
 કેવલ્ય સ્વરૂપ કેવળ રામજી, હું તો લગી લગી લાગું પાય;
 હરિપ્રસાદને હેતે સંભાળજે, જેથી જન્મ મરણ દુઃખ ગય-સ. ૧૪

પ્રાર્થના. ઘોઠ ૧. રાગ મારુ માળેક જેવું મોતીરે.

મહારા ગુરુજી પધારો ઘેરરે, હુતો પધરાવું આનંદ ભેરરે.-ટેક.
 આનંદ સાગર ઉછળ્યો અંગરે, ન્યાલથઈ નિરખી નવરંગરે. ૧
 હુતો મોતીડેવાલા વધાકરે, સુદ્ધ દુધડીયે પાય ધોવરાવુંરે. ૨
 ચિત્તનાંચંદન ચરયું લેલાટેરે. હુતો હિંચોગું હિંદોળા ખાટેરે. ૩
 મનગમતા મુકટ ધરાવુંરે, મૂર્છા મંડિત શીશ બધાવુંરે. ૪
 ઢાંડે ઢગળી તોરા સોહરાવુંરે, કિરતિ કુન્ડલ કાને પેહરાવુંરે. ૫
 ઉગંગ અક્ષત લેલાટે ચોડુંરે, ધણું માનજો ગરિમનું થોડુંરે. ૬

આનંદરૂપી અગ્નિ સુલાલરે, હેનનાહાર પહેરાવું દયાળરે, ૭
 જીવનો જનમો પેહેરાવું જુગજીવનરે, ખુદ્દિકેરા ખુદા મહીમોહનરે. ૮
 સત્ય તથા સમ્યક સંજુગારરે, પુન્ય પદ પંકજ પ્રાણધારરે. ૯
 મનમોહનીયો મહારા માવારે, પેહેરો પ્રીતમ પ્રેમ દરશાવારે. ૧૦
 આરાધાવેતે આગુ અંધ આંધુરે, ગજરા ગુણના ગુરુવર નોંધુરે. ૧૧
 ધુવરા આંધી ને ખુશી થઈરે, ચરણરજ ચઢાવી શીર લેકરે. ૧૨
 આજ્ઞાપિરાજે આપજી મહારારે, પવન દોળું પંખાથી પ્રાણપ્યારારે, ૧૩
 દિપક અખંડ જ્યોતસ્પાળીરે, અજ્ઞાનરૂપી ધૂપદેક સળગાવીરે, ૧૪
 કૃપા કરીને કૈવલ્ય કૃપાળરે, ભાવે ભોજનનો પીરસું થાળરે. ૧૫
 આરતિ આરતની પંજી ફરેરે, પ્રદિક્ષણ તમ પૂઠે ફરેરે. ૧૬
 નવરાખેલો મનકંઠ રોપરે, નવ જ્ઞેયો દિન તથા દોપરે. ૧૭
 રંકનગી કર્ણ કરજેરે, પાપ પ્રવળી સિર કર ધરજેરે ૧૮
 ભવનણો ભય લાગે મદને ભારીરે, અંતકાળે શીગતી થશે મહારીરે. ૧૯
 જનશ્રી જુહું બોલ્યો નેજુહું જ્ઞેયુરે, દંથી મુકીને વારી વસોવ્યુરે. ૨૦
 નવજ્ઞેયો કૃતિ મહારા વહાવારે, આછે દીનના કાલાવાવારે. ૨૧
 કાપી કછને શરણે લેજેરે, હોય આપને વહાલું તે દેજેરે. ૨૨
 હરિપ્રસાદની એછે વાણીરે, અંતે ઉગારજે દયા આણીરે. ૨૩

પ્રાર્થના. ગરવી ૧. રાગ મહડ ચડી આવજો ગીરધારી.

સદા સુખ ધામ છોરે ગુરજી, સદા શેવા ચરણની કરજી-સદા. ટેક
 સત્ય વક્તા છો ધ્યાન ધરજી, ફેરા આપની પૂઠે કરજી;

કોટી કાલાવાલા હું કરજી-સદા. ૧

તમ પગલે પગલે પળુલ, તલમે વાળો તેમનો વળુલ;
 તલમે ભેળવો તુમાં બળુલ-સદા. ૨
 આપ કૃપાયે વધે આપરલ, આપ ઉચ્ચારો તે ઉચ્ચરલ;
 આપ કારો ત્યાં જૈને હરલ-સદા. ૩
 હુતો છોરં છું ઉછાંછરલ, આપ મારો તો હુરે મરલ;
 આપ તારો તો હુરે તરલ-સદા. ૪
 ખોડ ખૂઓ તો સરવે ખરલ, તલમે ઉગારો તો હું ગગરલ;
 હરિપ્રસાદ કહે કરગરલ-સદા. ૫

પ્રાર્થના. પ્રભાત ૧. રાગ ગોપાલલાલા ઘણી લક્ષ્મી.

ગમતાં ધડાવોરે ગુરલ, ગમતાં ધડાવો;
 સત્ય અલંકાર શોભે એવાં મહી, નંગ જડાવો-ગમતાં ટેક.
 કાચ કથીર કેરો અમને, હાવે મોહ ના અડાવો;
 દોકટીયાં ઝટ જાણે કુટી શાણા શિદને રડાવો-ગમતાં ૧.
 નૌતમ નંગ આ અંગને શોભે, તલમે તેવાં કહાડાવો;
 માયા મોહકારી માલ જુદો, તે જુદો પડાવો-ગમતાં ૨.
 સાચાં નંગ સાચવી મુકવા, જુક્તિ દેખડાવો;
 પ્રેમ પટકુળ પાથરી બેઠો, બીજો ના દોડાવો-ગમતાં ૩.
 કરગરી કહું પુરો કોડ મહારા, હાવે ના કનડાવો;
 હરિપ્રસાદને આપનો જાણી, લાડ તો લડાવો-ગમતાં ૪.

પ્રાર્થના.

પ્રમાત ૨.

રાગ ઉપરનો.

પરિશ્રદ્ધ પ્રગટ્યારે પાસે પરિશ્રદ્ધ પ્રગટયા;
બાધડીયાં શું માંડે બીજે, આવી મ્હને ભેટયા-પરિ. ૧
મહા પાપના રાક્ષ ને તાપ, ત્રિવિધી મટયા;
તિર્યોટ્તણે ટીચાવવાના મારગ, તમ ચરણે ઘટયા-પરિ. ૧
અડસડ તિરથ આંગણે આવ્યાં, આનંદબોધ ઉલટયા;
દુઃખદારિદ્ર દોહિલા દિન તે, આજે સડ વટયા-પરિ. ૨
સતસંગ સદ્ગુણ થયો આજે. સદ્ગુણ રામ રટયા;
દુરિજનથી ના સાંખી શકાયું, તે ભાવ જોઈ ભડયા-પરિ. ૩
સંતજને તો દીડા શિરેમણી, અજ્ઞાની અંધ હડયા;
હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુ જોતાં, જન્મ મરણ કટયા-પરિ. ૪

પ્રાર્થના.

પ્રમાત ૩.

રાગ ઉપરનો.

મહા પુન્યે મળીયારે ગુરુજી, મહા પુન્યે મળીયા;
આળસુ જાણી અલખેલાજી, અદક ઢળીયા-મહા. ૧
સુખના સાગર શરણે રાખ્યો, દિન દોહિલા વળીયા;
તકવિતર્કનો હું હતો ભરેલો, તે સંશય સડ ટળીયા-મહા. ૧
રામતાં રાધારમણના રંગમાં, કુટીલ કળકળીયા;
આકર્ષણ અજગ્ય છે કીધું, ભાવ કરી ભળીયા-મહા. ૨
દાસ જાણીને દીનદયાળુ, દુઃખના ડુંગર હરીયા;
જહાંના ખિરદને કારણે આજે, બાંહ બ્રહ્મ બળીયા-મહા. ૩
પાપ પ્રજન્યું પોતાનો જાણી, પગપાળે પળીયા;
હરિપ્રસાદને કીધો કૃતાર્થ, મનોરથ ફળીયા-મહા. ૪

પ્રાર્થના. પ્રમાત ૪. રાગ. ઉપરનો.
 આપોને આપોરે, ગુરૂ. જ્ઞાનનું દાન આપો;
 અજ્ઞાન અવિદ્યાને મટાડી, પોતાનો કરી સ્થાપો-આપો. ટેક૦
 સેવા સમરણ સંતસમાગમ, હાપ ભક્તની છાપો;
 ચરણરજ પ્રસાદીયે છોડો, મુગ કોટી કોટી પાપો-આપો. ૧
 રડતા રંકને શરણે રાખવા, હૃદયમાં ચોંપો;
 હું સેવકના સ્વામી ત્હમે ગુરૂ, મ્હને ચાકર કરી થાપો-આપો. ૨
 ચરણકમળમાં પડયો રહું હું, માપ એ મુગ માપો;
 કૃપા કરી નવ કરણી જ્ઞેશો, પાપના છું રોકો-આપો. ૩
 હરદમ મ્હારે હૈયે રહેજો, નિશદીન જપુ જાપો;
 હનિપ્રસાદ કેહો ગુરૂ મ્હારા, ટાળજો પરિતાપો-આપો. ૪

પ્રાર્થના. ગરબી ૧. રાગ સાંભલ્લને તું સજની મારી—

ધન્ય ધન્ય સદ્ગુરુ દેવ મ્હારા, ધન્યપદ રજ પ્રતાપજ;
 ભાગ્ય હું મ્હારું શુરે વખાણું, પ્રગટયા પરિશ્રમ આપ.

કૃતાર્થ હું થયોરે—ટેક૦

દ્વાદશ સૂર્યથી સ્વરૂપ અદકું, હું સાંખ્ય મૂર્તિ ભાણુંજ;
 અભાનંદ સદ્ગુરુ કૃપાયે, ચરણ કમળ નિહાણું-કૃતા. ૧
 જળહણનું છે મુખ કમળને, નાક છે શુકના સરખુંજ;
 નેત્ર કમળમાં ઝરે કૃપારશ, અભ ખુમારી નિરખું-કૃતા. ૨
 કંક કોમળ શુણી કોકિલાયે, કાંધો વનમાં વાસજ;
 પરિધાન શ્વેત વસ્ત્રો શોભે, સરસ્વતી નિજ પાસ-કૃતા. ૩
 વરદાયક કર લાસક કલાયે, સુખદાયક શોભાયજ;
 નિશદીન ચરણકમળમાં રહેવા, મન મ્હારું લોભાય-કૃતા. ૪

મધુર વચનથી માન દે સૌને, કરે મધુર જ્ઞાન ગૌણીજી;
 ખેંચી ખડગ વૈરાગનાં પોતે, ચલાવે ભજન પુષ્ટી-કૃતા. ૫
 આપુ આપુ કહી બળાત્કારે, પામરનું પાપ બાળેજી;
 ગરજ વિનાના થેલા જીવને, ગરજ જ્ઞાન ગળે ધાડે-કૃતા. ૬
 નથી કમાવા ધર્મે કરતા, નથી અન્ય બહેવારજી;
 નથી મતલબ બીજી કાંઈ, નથી શ્વાર્થ લગાર-કૃતા. ૭
 કળી કાળના કીંકર તારવા, લીધો છે અવતારજી;
 બોલતા બ્રહ્મવેત્તા હું બાળું, જાણું જુગદાધાર-કૃતા. ૮
 કારણરૂપ દશરથ નંદન, પ્રગટયા હતા સુખ ધામજી;
 કારણ કાર્ય કાંઈ મળે નહિ, આ તો કૈવલ્ય રામ-કૃતા. ૯
 કૈવલ્ય સ્વરૂપ પોતે કાલાવે, સ્થામાને સુખ પમાડેજી;
 માયા કીચમાં હોય કળેલા, તેને કળથી બ્હાર કઢાડે-કૃતા. ૧૦
 શમદમ સંતોષ શિળગુણ શોભે, સોળકળામાં નહિ ભુલ્યજી;
 શિખ્યને માટે સરવે સમરપે, કંચન કથિર સમ તુલ્ય-કૃતા. ૧૧
 ધન્ય ગુરુદાતા ધન્ય દયાળુ, શિતળ તમ ચરણ છાયાજી;
 હરિપ્રસાદે હરખી નીરખી, સાચા તદમારા ગુણ ગાયા-કૃતા. ૧૨

ઉત્સવ. ઘોઠ ૧. રાગ. માતાજીરે આજે આનંદ મ્હારે અંગેરે.

સજની મ્હારી-સામૈયું કરીએ તૈયારરે,

સજની મ્હારી-પધાર્યા ઘેર પ્રાણાધારરે. ટેક.

સ-સરિયો સંપૂટને ત્રાકરે, સ-છંડીપીડી સાથે રાખ્યરે. ૧

સ-સદ્ગુરુ સુખના દાતારે, સ-દેશી વિદેશી જન ચલાતારે. ૨

સ-પૂર્વના પુન્યે ગુરુજી આવ્યારે, સ-મનમોતીડે ચોક પુરાવ્યારે. ૩

સ-સદ્ગુરુ આવ્યા તે કારણીયેરે, સ-અધાવ્યાં તોરણીયાં બારણીયેરે. ૪
 સ-પાથરીયા પ્રેમના પાટરે, સ-હિંચવા બાંધી હિંદોળા ખાટરે. ૫
 સ-સ્નાન કરાવી પરિધાન આલુરે, સ-એ વહાલાથી નથી કંઈ બહાલુરે. ૬
 સ-શાંતિ બાજક સોના કેરારે, સ-ગુરુ પૂઠે ફરિયે કંઈ ફેરારે. ૭
 સ-જમાડું વિધવિધના પાકરે, સ-અત્રિસ રસોઈ તેત્રીશ સાકરે. ૮
 સ-ભુખ્યા ભાવના ભાવે જમશેરે, સ-તાપ ત્રિવિધ કેરા સમશેરે. ૯
 સ-નિરાંજન કરી ન્યાસ થઈયેરે, સ-ગુરુજીના ગુણગાથ ગઈયેરે. ૧૦
 સ-ગુરુજીયે ગોવિંદની ગત કાંધીરે, સ-બ્રહ્મસુખની શિખ દીધીરે. ૧૧
 સ-બ્રહ્મવેત્તાયે ભાવક ભાગીરે, સ-ચટપટી ચિત્તમાં એક લાગીરે. ૧૨
 સ-જેમ ઇયેરને ભમરી ડંશેરે, સ-થાય ઇયેર ભમરી અંશેરે. ૧૩
 સ-તેમ કાંધી મહને તદાકારરે, સ-વિશ્વ આ દેખું બ્રહ્માકારરે. ૧૪
 સ-રહુ હવે સદ્ગુરુ સંગેરે, સ-ખેલું નિલ નિલ નવલા રંગેરે. ૧૫
 સ-ડરતા લાગે હવે દુરિજનથીરે, સ-લાગી ગઈ હલે તનમનથીરે. ૧૬
 સ-અવિચળ પદ ખ્યાં પેખુરે, સ-હરિપ્રસાદ હરિવર દેખુરે. ૧૭

ઉત્સવ. ઘોઠ ૧. રાગ. અમં રૂશ્વર માગીયે ણટલું.

સખી આનંદ મહારા અંગમાં, મળ્યા મને શ્રીસદ્ગુરુ દેવ. આનંદ
 સખી સંત સમાજ શોભિ રહ્યા, ટપ્પું તિમિર મહાં તત્ત્વેવ. આ. ૮૬
 સખી સદ્ગુરુશબ્દ સોહામણા, સકોને સમગ્ગવે શાસ્ત્ર સિદ્ધાંતુ. આ.
 સખી પ્રીતિ પામરજન પાળવા. કરે ઉપદેશ દેખને દૃષ્ટાંતુ. આ. ૧
 સખી સ્વધર્મ સકોને પળાવના, જેહ જેહનો જેવો હોય ધર્મ. આ.
 સખી મતપંથ વિચ્છ નહિ મનમાં, મહાજ્ઞાનીનો કોણ જાણે મર્મ. આ. ૨
 સખી પતિની પત્નિ પુજા કરે, અધિક નુન્યતા રેહે અજાણુ. આ.
 સખી કોટી કોટી જન કેડેફરે, કરે કોટી જનનું એ કલ્યાણુ. આ. ૩

સખી સત્ય પ્રકાશે સૌ શોભતું, સુંદર સ્વરૂપ સદ્ગુરુ ભુપ. આ.
સખી સોજે કળા સંપૂર્ણ દિશે, કૈવલ્ય મૂર્તિએ કરુણા કુપ. આ. ૪
સખી મનાયતો મન માનજો, ગાનજો ગવાયતો ગુણ હંમેશ. આ.
સખી ભાગ્યવંત જન ભાળશે, ભાળ્યા હરિપ્રસાદે કિતર દેશ. આ. ૫

ઉત્સવ. પદ ૧. રાગ ઉત્તમ વૃત પંચાદશી સાહેલીરે.

આનંદ આપક દે થયા, બલિહારીરે;

મોતીડે વસ્ત્રાં મેહ, આનંદ મ્હારા અંગમાં; બલિહારીરે.

સદ્ગુરુ સ્વામી ઘેર આવિયા, બ. તન મન ધન મ્હારં એહ-આ. બ. ટેક
દર્શનથી દુક્તિ દુર થયાં, બ. પ્રાણુધારે કીધી પાવન-આ. બ.
વાલાણતે જાડં વારણે, બ. શાંત કીધું મ્હાં મન-આ. બ. ૧
વર બતાવ્યો વરણાગિણો, બ. પૂર્વ જન્મનાં સંચિત-આ. બ.
અખંડ હેવાતણુ માછરે, બ. પરણાવી મ્હને કરી પ્રીત-આ. બ. ૨
આપે આપ દરશાનીયું, બ. હરિહીરે લાવ્યો મુજ લાથ-આ. બ.
અખિલ વિશ્વના ભૂપતિ, બ. નિરખું તે અનાથના નાથ-આ. બ. ૩
આજના દીનતે ધન્ય છે, બ. ચોયું મ્હાં ચતુરનરે ચિત્ત-આ. બ.
દિવસ નવજા આવિયા, બ. નિરખું દીવાળી નિત્ય-આ. બ. ૪
સ્વસ્વરૂપ શોભા રણિયામણી, બ. કોટીકોટી પ્રગટ્યા ભાણુ-આ. બ.
અનુભવે ઓળખી હું રહી, હરિપ્રસાદ હરિ ગુરુ જાણુ-આ. બ. ૫

ઉત્સવ. ગરબી ૧. રાગ ત્રિજવાશીરે ત્રિજવાશી.

સુખ પામીરે સુખ પામી, સતસંગ ગંગમાં હું સુખ પામી; ટેક.
સદ્ગુરુજીની પૂર્ણ કૃપાયે, ભક્તિ રંગ રસની રેલ જામી-સત. ૧

રામ રમકડું રહે મહાઈ રમતું, પ્રગટ નિરખુ હું બહુ નામી-સત. ૨
 અહ્મ ખુમારી વ્યાપીછે અંગે, ભાગ્યની નુન્યતા સૌ વામીરે-સત. ૩
 સાચુંસુખ આસ્વાને નહોતું જોયું, રહેજો મળ્યા મહને સુખધામી-સત. ૪
 સાચા સગા મહને સદગુરૂ મળિયા, ખાંતિકા પ્રભુએ જોધ ખામી-સત. ૫
 આવા ગમનો ભય ગયો ભાગી, આવી હરિપ્રસાદને હંમે લામી-સત. ૬

ઉત્સવ. ગરબી ૨ રાગ ઉપરનો.

બડ ભાગીરે બડ ભાગી, સદગુરૂ કૃપાએ થઈ બડ ભાગી, ટેક.
 દિણાં કર્મ આજે હરી ગયાં મહારાં, પ્રગટ પુરૂષ મળ્યા વૈરાગી-સદ. ૧
 પરમહંશ સરખા એતો મહને ભાસે, મનથી માયાને છે ત્યાગી-સદ. ૨
 નિરગુણ અહ્મ સગુણ મુજ માટે, પાગરને પાળવા પ્રીત જાગી-સદ. ૩
 જ્ઞાનના ધુટેડા ગળે કિતાયાં, જેથી જોળી મહારે ઘટ વાગી-સદ. ૪
 ચોદિશ જોતાં દીકા કિતરમાં, કૈવલ્ય કૃપાળુ સંત સોલાગી-સદ. ૫
 હરિપ્રસાદ સત્ય ગુરુને શબ્દે, તનમનથી મહને લેહ લાગી સદ. ૬

ઉત્સવ. ગરબી. રાગ ચાલો ડાકોરમાં જઈ વરીયે-
 મહને મળ્યા સદગુરૂ સુખધારી. જઈ ચરણ કમળ પરવારીરે મહને ટેક.
 રામ રસાયન પ્યાલો મહને પાયો, ચડી ગઈ અહ્મ ખુમારીરે મહને ૧
 આટલા દીવશ આવું નહોતું જાણું, દશા ફરી ગઈ મહારીરે મહને ૨.
 હુને મહાઈ એ મમતા મુકાની, લીધો માયાથી ઉગારીરે મહને ૩.
 સત્ય તણા સણગાર પેહેરાવ્યા, શિખવ્યા ભજતાં મોરારીરે મહને ૪.
 દયા ક્ષમાઈપી દાલ ધરાવી, સમશેર રામરૂપી સાક્ષીરે મહને ૫.
 હરિપ્રસાદ ગુરૂએ ભાવ કરીને, બતાવી બચવા બારીરે મહને ૬.

પ્રિય આત્મસ્વરૂપ અનુઓ ! સંવત ૧૯૫૦ની સાલથી (એટલે મહારી ચૈદ વર્ષની ઉમ્મરથી) મહારા ભગીન ભાઈ વિશ્વનાથના સંહેવાસમાં નિરંતર સતસંગભક્તિનો લાભ પ્રાપ્ત થતો હતો. તેઓ પોતે તુલસી લલિતવચનીજ સંસ્કારી હતા. એટલે ચિત્ર, કવિતા, છંદ, પ્રબંધ અનાવતા તેમજ અધ્યશક્તિ શ્રી અગ્નિદાની સત્વ ગુણી ભક્તિ કરી તેમની કૃપા પ્રસાદી મેળવી હતી. તે પછી તેઓ પરમાત્માની ભક્તિમાં આરંભ થયા. અને મહાયાત્રામાંથી તેમને શ્રી ગોપાળ કૃષ્ણ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થયું. તેમની અનન્ય ભાવથી ઉપાસના કરતાં કરતાં આગુઆગુ ગામ પરગામ દીન પ્રતીદીન સત્સંગ ભક્તિ વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યાં એક વખત નામ સ્મરણ બજન સપ્તાહ યાગ દેશોદેશના ભક્ત, સંત, વૈશ્ણવ, હરિજનોને તેણી શ્રીગોપાળકૃષ્ણ મહારાજની વ્રજ લીલાયુક્ત મહોત્સવ ક્રિયાઓ અદ્ભૂત કૃતિથી કીધી હતી. ખાસ ઐરસદ તાલુકાના ગામ અત્તારસાના મહાન ભક્ત બોડાણાનો અવતાર નાગદ્ધ ભક્ત હતા. અને તેમના મંડળના મહંત દાવોલ ગામના કાળીદાસમહારાજશ્રી નિર્મળ અંતઃકરણથી ભક્તિ કરતા હતા. તે મંડળના પેટામાં અનેક ગામપરગામની મંડળીઓના નેતા હળીમળી બજન સપ્તાહ યાગ કરતા હતા. તેમાં રાજનગર (અમદાવાદ) વાસી મગનભક્તના શિષ્ય હરિભાઈ તથા નાથલાલ મહાન્ વક્તા હતા. તેમજ નાયુમહારાજ અને ળીજ અનેક વક્તાઓ પણ હતા. મહારે એક બીજા સાક્ષાત સગાળશા શેઠનો અવતાર એહેચરભાઈ ભક્તરાજને જીલ્લા નહિજ જોઈએ. તેઓ વણસોલ ગામના રહીશ હતા. જેમણે પોતાનું તન મન અને ધન ભક્તો માટે સમરપી દીધું હતું અને નિરંતર રસનાપે રામરટણજ થયા કરતું હતું. નડીઆદ તાલુકાના

ગામ ડભાણુ (દર્ભાવતી)માં જ્યારે વિશ્વનાથભાઈએ નામસ્મરણુ બજન સમાહ યાગ કરાવ્યો ત્યારે તે સર્વે મંડળી પધારી અથાગ આનંદ દર્શાવ્યો હતો. મહારા ધરમાં આ મહાન ચરિત્રવાન વ્યક્તિ ઈષ્ટ સ્વરૂપમાં રમણ કરવા લાગી અને દેશોદેશ શ્રીમદ્ ભાગવત સમાહ શ્રીગોસ્વામિ તુલસીકૃત રામાયણ નવાહ પ્રયોગ નિષ્કામ પદ્ધતિથી કરતા અને ઘણી વખત તે બજનના ચાલતા પ્રસંગમાં ગદ્ગદ કંઠથી કવિતા પ્રવાહ મેઘની ધારા મુજબ છુટતો અને તે વખતે તે પ્રેમલાગણીવાળા પદને પા. નારણભાઈ જે અનન્ય ભાવથી ત્વરીત લખી લેતા. એમના કેટલાક નિઃસોથી કેટલાક સ્થાનમાં નિષ્કામ સપ્તાહ બજનો વિગેરે વારંવાર થતાં એ વિશ્વનાથ મહારાજના નામથી કોઈકજ અઝાણ હશે ! તેમનાં અસંખ્ય બજન ભક્તિપોષણુ ગ્રંથમાં ગુંથાયેલ છે. તેઓશ્રીએ નર્મદા ક્ષેત્રમાં શ્રી સદ્ગુરૂની પ્રાપ્તિ કરી લીધી. તે પ્રસંગે હું હાજર નહોતો. તે પછી દશ માસે શ્રી સદ્ગુરૂસ્વરૂપ કેવળરામ મહારાજનાં મહેને દર્શન થયાં ત્હેમના મુખમાંથી નિકળતી જ્ઞાનામૃતધારા ખરેખર વૈરાગ્ય અને ભક્તિની અપ્રતિમ મૂર્તિ હોય તેમ લાગતું હતું. તેઓશ્રી પોતે રૂપાલ ગામના રહેવાશી હતા. અને સિદ્ધપુરમાં પોતાનો ઘણો સમય વ્યતિત કરતા તેમજ સરસ્વતિના પવિત્ર તટમાં પોતાનું સાત્ત્વિકિ છાવન બજનનાનંદમાં ગાળતા ઝોટલુંજ નહિ પણ બ્રહ્મત્વનાં સધળાં લક્ષણુ સંપૂર્ણ હતાં સુદ્ધ પવિત્ર સ્વેત વસ્ત્રો પોતાના સુમંગળ શરિર ઉપર શોભતાં હતાં. સાદાઈતા, સરળતા, નમ્રતા, સત્યતા, અને મતોખ્યની પૂર્ણ પ્રતિભાસખજ હતા. મહારૂં અંતઃકરણુ જ્ઞેતાંમાંજ શાંત થયું. ત્હેમના ચર્ણ સ્પર્શથી અવિદ્યા કોણુજાણુ મહેને છોડીને ક્યાંયે જતી રહી. હૃદયમાં મંગળમય જણાવા લાગ્યું મહારો પ્રેમ ત્હેમના

ઉપર ચોટયો. તેમણે નિસ્પૃહાવ્રત ધારણ કરેલું હતું, ત્હેમનાં પુણ્ય માતુશ્રી કાશીઆ તે કાશીઆજ હતાં ત્હેમનાં ધર્મપતિ મૂળ શુદ્ધ પ્રકૃતિ સ્વરૂપ મૂળીઆ મહાન્ માયાળુ અને દયાળુ દયાની મૂર્તિ હતાં તેમજ ત્હેમનાં જ્ઞેન સંતોક્યા તે સાક્ષાત શારદા સ્વરૂપજ હતાં. જ્યમ શારદા નિરંતર ભગવત ભજનમાં તલિન્ન હોય છે તેમ તે મૂળથીજ ભગવત કૃપાપ્રસાદી વાન થઈ રાત્રિદિવસ નામ સ્મરણ અને જીવ્હાએ અનેક જ્ઞાન વૈરાગ્યપદની ધારા વર્ષાવતાં હતાં. આવી રીતે ત્હેમનું જ્ઞે વર્ણન કરું તો આખો ગ્રંથ તેમના ગુણાનુવાદમાંજ ગણના રૂપ થાય. પરંતુ ત્હેમનો સમાગમ કોઈકોઈ વારજ મળતો. પારવર્ષ એમ ચાલ્યું. સંવત ૧૯૬૩ના આસો વદી ૧ના રોજે હું તથા મહારા મિત્ર ભોળાનાથભાઈ તથા ખીજી કેટલીક મંડળી સાથે કાશી વિગેરે મહાન્ યાત્રા જવા નિકળ્યા. ઉત્તર તરફ રષિકેશ વિગેરે અને જગદિશ, ગયા, કાશી, પ્રયાગ, ચિત્રકોટ, ગોકુળમથુરાં, શ્રીનાથદ્વારા તમામ યાત્રા કરી ઘેર આચ્યા. મથુરાંમાંથી પ્રાપ્ત થયેલા ઇષ્ટ શ્રી રાધારમણુલાલની પ્રતિષ્ઠા કરી પછી શ્રી સદગુર કેવળરામ મહારાજ શ્રી નડીઆદ પધાર્યા તેમણે મહારા જેવા રંક દાસ ઉપર દયા કરી ઇષ્ટશ્રી સાથે હિંદોળે પધારી મ્હને કૃતાર્થ કીધો. અને અનહદ આનંદ આપ્યો. મેં કહ્યું કે કૃપાકરી મ્હને ગુરમંત્ર આપો તેઓશ્રીએ કહ્યું કે, ત્હારા સંસ્કાર થોડા વર્ષમાંજ અધિક સ્પુરશે. તે વખતે આપો આપ ગુરમંત્રનો પ્રસંગ આવી મળશે. ધીરજ રાખી ઇષ્ટની દ્રઢ ઉપાસના કર્યા કરજો. તે વચનનો મેં સ્વિકાર કીધો પછી સં. ૧૯૬૪ના અધિક વ્રાતણમાં નાસિક નિર્થમાં ગયો ત્યાં ઇષ્ટ સાથે શ્રી તુલસીકૃત રામાયણ નવાહ પ્રયોગ કીધો તે તરફ યાત્રા કરી ઘેર આગ્યો. પછી

સંસાર યાત્રામાં ગોથાં ખાતાં ખાતાં સંવત ૧૯૭૦ના અસાડ માસમાં સુદી ૧૦મે ધરતી અને શરીરની ઉપાધીઓથી કંટાળી દક્ષિણ તરફ જવા નીકળ્યો. નડીઆદ સ્ટેસન ઉપર વિચાર થયો કે ક્યાં જઉં. તેજ વખત યાદ આવ્યું કે ગયા મહામાસમાં અહિં અન્નમંડળે અષ્ટોત્તર ભાગવત પારાયણ કર્યો. તે સમયે અંકજેશ્વરથી મહારાજ શ્રી પધાર્થી હતા ત્યાં જઉં, હૈમના દર્શન મૂગલના કોટમાં અષ્ટોત્તર ભાગવતમાં થયાં હતાં હૈમની અન્નનિષ્ઠતા જોઈ હૈમના સાથમાં ભજનનાંદ જામ્યો હતો. વળી એ અષ્ટોત્તરમાં શ્રીધૃષ્ટરાધિકારમણને અન્ન મંડળમાં પધરાવી લાડ લડાવ્યાં હતાં અને તે પ્રસંગે મહારાજ શ્રીએ ઇષ્ટ શ્રીરાધિકારમણસાથે ઐક્યતા પ્રગટાવી હતી એટલે ત્યાં જવા ઉર્મી ઉપડયો મ્હારી સાથે મ્હારા પ્રત્યે પુણ્યભાવરાખી મ્હારા મિત્ર શિવશંકર મ્હારી જોડે આવ્યા. અમો બંને તુરત અંકજેશ્વર રાત્રે ગયા. બીજે દિવસે દયાળુ પ્રભુએ અમને સપ્તાહઆરંભમાં પ્રીતિ-પૂર્વક રેહેવા આગ્રહ કર્યો. “જોઈતું હતુંને વેદે કહ્યું” અમો રહ્યા. ત્યાં ઇષ્ટશ્રી રાધિકારમણને કિત્તાહ પૂર્વક સ્હામાં પધરાવા પાટ મંડપની રચના કરી આપી. પછી જ્યમ પાર્શ્વી મૂગને સ્વરનાતાદે વિધે ત્યમ તેઓ દયાળુશ્રીએ ત્રણ દિવસમાં મ્હારા મનરૂપી મૂગને વિધેનાંખી તદ્દન નાશ કર્યો. અસાડવદી પડવાને દિવસે પ્રાતઃકાળમાં ગુરૂરાજ મહામંત્ર પ્રાપ્ત થયો. જન્મની સાર્થક્યતા થઈ અજ્ઞાનરૂપી અધિકાર નાશ પામ્યો. જ્ઞાનરૂપી સૂર્યનો પ્રકાશ જામ્યો. ગદગદ થતાં હું સદ્ગુરૂ પ્રાર્થના કરતો સૂર્યપુર તરફ વિદાય થયો. સદ્ગુરૂ થતાં મને તેમની કૃપા પ્રસાદી મળીને અવર્ણી આનંદ ભોગવવા લાગ્યો. હાલે તેમની સ્તુતિ, પ્રાર્થના અને હૈમના તરફથી મજેલા જ્ઞાન પ્રસાદને

તહેમની આજ્ઞાએ મેં આહિં વેહેવવા સમય સાધ્યો છે. તો તહેને મહારા વાંચકબંધુ સારરૂપે ગ્રહણ કરશો. એટલે મહારી સાર્થક્યતા થઇ સમજશ. હરિ ઐ શાંતિ.

(શ્રી સદ્ગુરુ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થતાં ગનાવેલીસ્તુતિઓ.)

સ્તુતિ. પદ ૧. રાગ. ચાકર રાસોજીરે અમને ચાકર રાસોજી
 શરણે રાખોછરે ગુરુછ શરણે રાખોછ,
 કરુણા સાગર કરુણા કરી, અમને શરણે રાખોછ.
 દયાદિલ દાખોછરે ગુરુછ દયાદિલ દાખોછ,
 દીનપંથુ દયાળુ દેવા, દયાદિલ દાખોછ. ટેક.
 સદ્ગુરુ સ્વામી અંતરગતની, અંતરના આધાર,
 અવગુણઅમારાકર નવ લેશો, વિનવીયે વારંવાર. ગુરુછ. ૧
 ધ્યાન ધરીશુંને શેવા કરીશું, સર્વે સમરૂપી રહીશું
 હરતાં હરતાં હરનિશ હેતે, આપનાગુણલા ગાઈશું. ગુરુછ. ૨
 જ્ઞાન ભક્તિનાં દાનજ દેખે, કહેશો તેમ કરીશું,
 ચારૂં ચરણ કમળને શેવી, કૃપાપ્રસાદી લેઈશું. ગુરુછ. ૩
 તનમનંધનને હુંપણું અરંપી, આપને ભાવે ભજીશું,
 તજવા જેવું શરણે તજીને, સજવા જેવું સજીશું. ગુરુછ. ૪
 તમેવિના નથી અન્ય સગુ કોઈ, તમે છો પિતામાતા,
 ભાઈભિગિની સખામિત્ર છો, સ્વામી તહેમે સુખસહાતા. ગુરુછ. ૫
 જેમાં ગણીયે તહેમાં તહેમેએક, પ્રાણપતિ પ્રાણાધારા,
 હરિપ્રસાદ સત્યત આનંદધન, જીવન આધાર મહારા. ગુરુછ. ૬

૬૬

પ્રાર્થના. પદ ૨. રાગ. ઉપરનો.

તમથી રમીયેછરે ગુરુ. તમથી રમીયેછ.
 સુધ્ધ સાન ને જ્ઞાન ભુલીને, તમથી રમીયેછ.
 નિત્ય નિત્ય નમીયેછરે, ગુરુ નિત્ય નિત્ય નમીયેછ,
 લોક લાજ ધર કાજ તજીને, તમથી રમીયેછ. ટેક.
 ત્વંપદ ભાવ તજી તત્પદમાં, તત્ત્વ દર્શાવ્યું દેવા,
 તે ઉપકાર વળે ક્યાં ખીજે, કરીયે સુધ્ધ મને શેવા. ગુરુ. ૧
 ગુરુદ્વિપદ્મે લગ્ન કરીયું, સર્વશ સોંપ્યું લદમને,
 મનપુદ્ધિ ચિત્ત ઈન્દ્રિયોમાં, લહે ભાસ્યા એક અમને. ગુરુ. ૨
 બાહ્યર ભિંતર આપ વસ્યા છે. ચાઈ ચમકારા કરતા.
 જ્યાં જ્યાં જોઉં તો આપજ ભાસો, અભેદરૂપે અનુસરતા. ગુરુ. ૩
 સગુણનિર્ગુણ ગુણાતિત છે, અકળ કળા છે લહારી,
 કળી શકે ના દેવ મુનિ સાં, શું મતિ ચાલે હમારી. ગુરુ. ૪
 શ્રદ્ધા ના સંગીછો સાચા, પ્રેમીના પ્રાણ પ્યારા,
 શાંતિના સ્વામીજી સોહાવો, ભાવના જીવનહારા. ગુરુ. ૫
 વૈરાગ્યના ભોવનમાં રહેતા, નીતિના છો નેમી.
 હરિપ્રસાદ ગુરુ ઘટઘટ દેખું પ્રેમી જનના પ્રેમી. ગુરુ. ૬

શિષ્યોનો પ્રશ્ન. પદ ૧. ગુરુનો ઉત્તર. (સંવાદ)

રાગ. પ્રથમ મન્થ સ્વરૂપ ધરીને વાળી લાવ્યા વેદ. સ્વામી શામાટેરે.
 શિષ્ય-પ્રથમ પુછુ પ્રેમ કરીને. બ્રહ્મમાં જન્ત જણાય, સદ્ગુરુ શામાટેરે.
 ગુરુ-અચિન્ત્યશક્તિ સત્તાજળતે, માયામૂળ કેહેવાય. હરિજન તે માટેરે.

- શિષ્ય-નિર્ગુણ એ પરિબ્રહ્મજ કહોછો, નિષ્કેય અપરિચ્છેદ. સદ્. ૧
 ગુરુ-અગમ અગોચર અખંડાનંદછે, નિરધ્મિકત નિર્વેદ-હરિજન. ૧
 શિષ્ય-ખીજે ખડુ થઈ પ્રકૃતિં પ્રેરી, રચ્યાં બ્રહ્માંડ અનેક. સદ્. ૨
 ગુરુ-અકર્તાના તેજ પ્રભાથે, દર્શાય વિવિધ વિશેક-હરિજન. ૨
 શિષ્ય-અવિનાશી વિનાશી જેવું, અદ્વૈતમાં દ્વૈત જણાય. સદ્. ૩
 ગુરુ-પ્રભાવ શકિતમાં મહતત્ત્વથી, વિકારી તત્ત્વ ગણાય.-હરિજન. ૩
 શિષ્ય-વિશ્વરચનાને જીવપણું આ, મહાઈ તહાઈ દેખાય. સદ્. ૪
 ગુરુ-શકિત મહતત્ત્વના સંયોગે, પ્રગટી ત્રિગુણીમાયાય.-હરિજન. ૪
 શિષ્ય-ખોટું મમત્વ થાય ઘણું, જન્મ મર્ણ ના જાય. સદ્. ૫
 ગુરુ-વિંચ વાસના વધતાં જીવનું, સ્વસ્વરૂપ ભુલાય.-હરિજન. ૫
 શિષ્ય-મન મરતું નથી વાસનાવાળું, નથી ભુલાતા ભોગ. સદ્. ૬
 ગુરુ-નથી શ્રદ્ધા સદ્ગુરુ શબ્દપર, નથી જળવાતો જોગ.-હરિજન. ૬
 શિષ્ય-સાચા શાંતિસુખનો અમને, અનુભવ નવ જણાય. સદ્. ૭
 ગુરુ-ખમ્બા વિના ખરૂં જડે ના કાંઈ, સત્ય મનના ચ્હાય.-હરિજન. ૭
 શિષ્ય-શ્રદ્ધા થાયે વાસના જાયે, ના બતાવો એવો ઉપાય. સદ્. ૮
 ગુરુ-મનોબળને વિશ્વાસ વિના, દ્રઢ થઈ ના બેસાય.-હરિજન. ૮
 શિષ્ય-કૃપા કરો ના કાં તહમે ગુરુજી, કાં ના કરો તહમે સહાય. સદ્. ૯
 ગુરુ-હરિપ્રસાદ સમદમ શાંતિ વિણ, સત્ય ના સમજાય.-હરિજન. ૧૦

સ્તુતિ. પદ ૧. રાગ. પ્રહાદની નિશાઢનો.

વિનતિ શુણી કરો સહાયરે. સદ્ગુરુ,
 કરજોડી લાગું પ્રીતે પાયરે, સદ્ગુરુ. ટેક,
 અપૂર્વો એક આધારરે, સદ્. કૃપા કરીને કરજો બહારરે, સદ્. ૧

- અવગુણ મહારા અનેકરે, સ. આપ દયાળુ વિશેકરે. સ. ૨
 પાપ મહારાં આપના જ્ઞેશોરે. સ. દિનનાં આંસુડાં હોશોરે. સ. ૩
 આપવિણુ નથી કોઈ મહારે. સ. અંતરેજાના ધણી ધારે. સ. ૪
 પાંચ જાણને આવી મહારીરે. સ. મોટા મોટા વિચારીરે. સ. ૫
 તરછોડશે તો ટેક જશેરે. સ. પાસે પડ્યાની હાંશી થાસેરે. સ. ૬
 હુતો નકટને નહિ લાજરે. સ. હમે વગોવાશે મહારાજરે. સ. ૭
 છોઈ કછોઈ કદિ થાયરે. સ. માવેતર કદિ ના બદલાયરે. સ. ૮
 આપનો અધિક પ્રતાપરે. સ. પારસના પારસ પ્રભુ આપરે. સ. ૯
 મુરસરી સંગે મળમળી જાયરે. સ. મળરૂપ મટી ગંગજળ થાયરે. સ. ૧૦
 પ્રકાસે અંધકાર જાયરે. સ. અગ્નિ સંગે ઉજળ થવાયરે. સ. ૧૧
 ભ્રમરી કીડને ભ્રમરી કરતીરે. સ. સત્સંગત કુસંગત હરતીરે. સ. ૧૨
 ક્ષારમળ બધા કાપેરે. સ. સગ્ગન સગ્ગનતા આપેરે. સ. ૧૩
 ગમે તેવો હુતો કહાવુરે. સ. આપને સ્પર્શતાં પાવન થાવુરે. સ. ૧૪
 આપ સાચાછો શ્રેષ્ઠ ધરે. સ. પછી કેમ રહે મુજ કલ્મશરે. સ. ૧૫
 આપ કૃપાએ મળ ધોવાયરે. સ. નિભાવ્યાવિણુ નહિ છોડાયરે. સ. ૧૬
 આપ મનમાં હોયતે કરજેરે. સ. જ્ઞાંના માટે બળ ધરજેરે. સ. ૧૭
 મહને તો ત્હમારો વિશ્વાસરે. સ. ભવબંધ છોડવશે ખાસરે. સ. ૧૮
 મુજવાન કુભારજીને પાળીરે. સ. તેમ ત્હમે લેજો સંભાળીરે. સ. ૧૯
 જપતપ વ્રત સત્યજ્ઞાનરે. સ. જે હોત વૈરાગ્યનું જ્ઞાનરે. સ. ૨૦
 યોગ ઉપાસના ને કર્મરે. સ. જે હું જાણુતો હોત ધર્મરે. સ. ૨૧
 તો પછી તરતાં શાની વારરે. સ. અન્યનો શું કરવો આધારરે. સ. ૨૨
 તરનારાને તારવું શુંયરે. સ. તારણ જાણું ત્હમને હુંયરે. સ. ૨૩
 અવસિંધુ તરવા નથી જ્ઞાનરે. સ. માટે શબ્દ ત્હમારું લીધું જાણુરે. સ. ૨૪

અધમ આધારણ કહાવોરે. સ. કરઝાલી કોડેપાર લઘ જાવોરે. સ. ૨૫
હવે તરછોડે પત જાશેરે. સ. જહાતું તહમાઈ વગોવાશેરે. સ. ૨૬
પતિતપાવન તારણ આપરે. સ. માફ કરજો પાપના રાફરે. સ. ૨૭
તનમનધન તહમે મહારારે સ. હરિપ્રસાદના પ્રાણુધારારે. સ. ૨૮

રુતિ. પદ ૧. રાગ. સાચો સાહેબ જગ કિરતાર.

સાચા સદ્ગુરુ સર્જનહાર, પ્રેમે ઉતારો ભવપાર. સાચા. ટેક.
શ્રી શુકદેવ દયાનીધિ દેવા, હર્નિશ હેને મહને આપો શેવા.
નોધારાના ગુરુવર તહમે આધાર, પ્રેમે ઉતારો ભવપાર. સાચા. ૧
વિશ્વ બધામાં છો વિનુઆપક, જળસ્થળ ચરાચરસ્થિતિસ્થાપક.
સુદ્ધ સ્વરૂપે ભાસો બ્રહ્માકાર. પ્રેમે ઉતારો ભવપાર. સાચા. ૨
તિમિર તનમનનું મુજ ટાળો, (મમ) ટ્રવિઓ તમ ચણુંવાળો,
કરો જીવનમાં જય જય જયકાર. પ્રેમે ઉતારો ભવપાર. સાચા. ૩
શાંતિ નિગ્મનંદ નિરખું નયણે, દેખું આલ્યાંતર ગગનતશયને,
નિશદિન કઈ હું પ્રેમે પુનિત પોકાર. પ્રેમે ઉતારો ભવપાર. સાચા. ૪
હરિપ્રસાદ શાંતિ કરસહીને, આપ ચરણ કમળમાં રહીને,
હશીહશી મુખે કઈ મહામંત્ર કહ્યાર. પ્રેમેઉતારો ભવપાર. સાચા. ૫

રુતિ. ગરુડી ૧. રાગ. પંહેલેને અવતાર શ્રીહરિરે.

સાચા સગા ગુરુ દેવજોરે, નોધારાના આધાર. મારાવાલા.
વારંવાર હું વિનવુંરે, પ્રીતે કરીને પોકાર. મારાવાલા ટેક
અખંડાનંદ અવિનાશી છોરે, આઘ અનાદિઆપ, મારાવાલા.
તરણ તારણ શ્રી હરિરે, શિષ્યના ટાળો સંતાપ. મારાવાલા. ૧

શરણે પડ્યાને પાલવોરે, બોધ દેઠ બાળો પાપ. મારાવાલા.
 અન્નરાંમર પદ આપતુરે, માપ રહિત માઆપ. મારાવાલા. ૨
 વિશ્નુ વિરંચિને દેવતારે, નારદ શારદ શેષ. મારાવાલા.
 શુક સનકાદિક મુનિયોરે, શેવે સદા મહેશ. મારાવાલા, ૩
 મહિમા મહિમાં છે ઘણોરે, કેહેતાંના આવે પાર. મારાવાલા.
 કૃપાનિધિ કૃપા બહુ કરોરે, પાત્રન તારણુ દાર. મારાવાલા. ૪
 અધમ બહુ બહુ ઉગારીયારે, પ્રિયતમ પ્રાણુધાર મારાવાલા.
 એવુંજાણી શણું મેં અચુરે, દોષ મહારા અપાર. મારાવાલા. ૫
 કર્મ કુકર્મ માહારારે, પુરા છે પાપ ના રાદ. મારાવાલા.
 અધર્મી જાણીના છાંડશેરે, મહેર કરી કરજો માદ. મારાવાલા. ૬
 વશમી વેળાએ આવજોરે, વિસારી દેશો ના છેક. મારાવાલા.
 બ્હાને તહમારે આપજોરે, રાખજો મહારો ટેક. મારાવાલા. ૭
 જોવોતેવો તોય આપતોરે, મરતા સુધી તમ આશ. મારાવાલા.
 મુકુતમણી છો માહારારે, પાકો મહતે વિશ્વાસ. મારાવાલા. ૮
 મહારો કહી જો મુકશેરે, જોશે કોકો તાલ. મારાવાલા.
 વગોવાશે બ્હાતું આપતુરે, લાગશે બ્હો દયાળ. મારાવાલા. ૯
 ગમે તો પીસજો પાળજોરે, ગમે તો લેજો સંભાળ. મારાવાલા.
 ધાર ધણી છીદ દાંડશેરે, કરી કૃપા કૃપાળ. મારાવાલા. ૧૦
 નગણો હું પણ નિભાવજોરે, અનેકમાં હું એક મારાવાલા;
 પતિત પાવન પ્રભુ આપ છોરે, દોષ જોઈ છુંદશે ના છેક મારાવાલા-૧૧
 સરવશ સોંપ્યું છે આપનેરે, ધાર ધણી મહારાજ, મારાવાલા;
 હરિપ્રસાદની હેનથીરે, રાખજો ગુરજ લાજ મારાવાલા-૧૧

(કાઠીયાવાડી ઢબ)

સ્તુતિ.

પદ ૧.

રાગ-જુનાં તે ઘર લ્યો જાણી મ્હારા સંતો—

છોડાવો જીવનું જેલખાનું. મ્હારા ગુરૂજી, છોડાવો જીવનું જેલખાનું રેજી;
અગવંત ત્હમારું ખ્હાનું, મ્હારા ગુરૂજી, છોડાવો જીવનું જેલખાનું રેજી-ટેક.
જન્મમર્ણની જ્વાળે છું બળતો, માર્ગ મોક્ષનો ના જાણું રેજી;
અંધારો મોહમાયાના પાસથી, છતે દીવે દેખું રાણું-મ્હારા. ૧
પાપના રાફ બાપજી મ્હારા, શું શું રાખું હું છાનું રેજી;
નારાયણના ન્યાય મન્દિરમાં, પૂજાશે મ્હારું પાનું-મ્હારા. ૨
અસિધ ત્હમારો હું થઈ બેઠો, વગી ત્હમને મારા માનું રેજી;
કરગરી કહું છું મુજને ઉગારજો; જન્મનું ના જોવાય થાણું-મ્હારા. ૩
હદ થઈ હાવે નથી રહેવાનું, તનમાં થાય તોફાનું રેજી;
હરિપ્રસાદ કહે સત્ય બતાવો, હૃદય કમળનો બાનું-મ્હારા. ૪

સ્તુતિ.

પદ-૨.

રાગ-ઉપરનો.

કષ્ટ નહિ મુજથી રહેવાશે. મ્હારા ગુરૂજી, કષ્ટ નહિ મુજથી રહેવાશે રેજી;
દુઃખ નહિ અંતનું ખમાશે. મ્હારા ગુરૂજી, કષ્ટ નહિ મુજથી રહેવાશે રેજી. ટેક
અંતવેળાની વેદના વશમી, કંઠ કફથી ઘેરાશે રેજી;
શિત ઉબ્બુ જ્વર દેશે ઝપાટા, ફરીને કેમ રહેવાશે-મ્હારા. ૧
શિતજ વળશે ગાત્રજ ગળશે, પ્રાણવાયું ધુંચવાશે રેજી;
નાડિયોના અંધ તુટી છુટી જશે, તે વેળા નામ નહિ લેવાશે-મ્હારા. ૨
મર્ણ વેળાનું મહા દુઃખ દેખું, વાસના ફરતી ચોપાસે રેજી;
શરણાગત મ્હારી સંભાળ લેજો, ઉભા રહેજો મ્હારી પાસે-મ્હારા. ૩
શાંતિ સાગરમાં સુવાડજો મુજને, હું તો રહીશ તમ આશે રેજી;
હરિપ્રસાદ રંક લેજો તમ શરણે, નહિ તો લાજો તમ જશે-મ્હારા. ૪

સ્તુતિ.

પદ ૩.

રાગ-ઉપરનો.

મટાડો મ્હારો હેયાયેજો, મ્હારા ગુરૂ. મટાડો મ્હારો હેયાયેજોરેજી.
 પ્રેમ હોય ભજે મ્હારો યોધો, મ્હારા ગુરૂ, મટાડો મ્હારો હેયા-ટેક.
 મન મુંઝાઉ છું ને દુઃખી થાઉં છું, જોઈ માયાનો ગોજોરેજી;
 જોતાં જડે નહિ ઉરે અંધારું, મ્હારા તનનું તાળું ખોલો-મ્હારા. ૧
 જ્ઞાનકુંચી ખરી કૃપાકરી આપો, મ્હારા ફદની ફળીયો ફોલોરેજી;
 આમ તેમ હાવે મ્હને નારે ભમાવશો, દયા કરીને દેવ ખોલો-મ્હારા. ૨
 મોહ મમતામાં મન રચું રાચી, સુધારી લ્યો આદોલોરેજી;
 હરિરસ રંગમાં ગુરૂરાજ મ્હારું, અંતરપટ ઝટ ખોજો-મ્હારા. ૩
 હું ગુણહિણને ગમ નથી પડતી, દેવાઈ ગયો મારો ડોજોરેજી;
 હરિપ્રસાદ કહું સાચા ધણીના, પાકા તે રંગમાં રોજો-મ્હારા. ૪

સ્તુતિ.

પદ ૪.

રાગ-ઉપરનો.

ઉરમાં કરોને અજવાળું, મ્હારા ગુરૂ, ઉરમાં કરોને અજવાળુરેજી;
 ઘણા કાળનું મહી કાળું, મ્હારા ગુરૂ, ઉરમાં કરોને-ટેક.
 હૃદયચક્ષુ મ્હારાં અંધજ દલાવે, સત્યમાર્ગ નવ ભાળુરેજી;
 સાચા ત્હમારા શબ્દ શુભીને, આશરે આશરે ચાલું-મ્હારા. ૧
 જ્ઞાનામૃત અંજન આંજો મુજ આંખે, છુટી જાય જાંખનું જાળુરેજી
 મૂળ સ્વરૂપ મ્હારું સાચું હું દેખું, અજ્ઞાન અંધારું ટાળું-મ્હારા. ૨
 અભિલાષા મ્હારી કરોએ પુરી, મ્હને દીન જાણીને દયાળુરેજી;
 ઠોકરે ચડી ના ખાઉં લડચડીયાં, કૃપા કરોને કૃપાળું-મ્હારા. ૩
 પાપી પ્રપંચી જાણી ના છોડશો, મ્હર કરજો માયાળુરેજી;
 હરિપ્રસાદ ગુરૂ હોવામાં હરનિશ, પ્રસન્ન ત્હમને નિહાળું-મ્હારા. ૪.

સ્તુતિ. ગરબી ૧. રાગ-ઓચવજી સંદેશો કહેજો શામને.

એવો દિવસ ગુરૂ ક્યારે આવશે,
સંસાર ક્યારે લાગશે શ્વમા સમાનજે.
મોહ માયાનો વિકાર મન ક્યારે મુકશે.
ક્યારે થાશે નિગ્ગનંદનું ભાનજે-એવો. ટેક.

આશા તૃપ્ત્યા ક્યારે ટળશે અભાગળી,
ક્યારે થાશે ચિત્ત વૃત્તિયો ચુરજે;
માન ગુમાન અભિમાન ક્યારે જશે,
ક્યારે પ્રગટશે પાકો જ્ઞાનાકુરજે-એવો. ૧

વૈરાગ્યના વાસે ક્યારે ઢઢ વાયરા,
ભક્તિનો ક્યારે ઊગશે સાચો ભાણજે;
શ્વાર્થી રોહી સંગ ક્યારે અળગો થશે,
ક્યારે પામીશ સત્સંગ સુખની ખાણજે-એવો. ૨

લક્ષ્યોર્થાક્ષી ફેરા ક્યારે છુટશે,
અજરામર ક્યારે જોઈશ આત્મસ્વરૂપજે;
શાંતિ સુખની લહેરો ક્યારે આવશે,
તત્વ તપાસી ક્યારે થઈશ તદ્રૂપજે-એવો. ૩

પ્રેમના પળેપળે ક્યારે વાગશે પીસવા,
શ્રદ્ધા જળની ક્યારે થશે રેલંછેલજે;
અહ્માનંદમાં ક્યારે ડોલીશ આપજી,
ક્યારે ખોલીશ અખોલડા અલખેલજે-એવો. ૪

ભજનાનંદનો આનંદ ક્યારે જામશે,
 ક્યારે ટળશે બ્રાંતિ ભવનો ફંદળો;
 હરિપ્રસાદ કહે કહો મ્હને કૃપા કરી,
 ક્યારે પામીશ સત્ય સ્વરૂપાનંદજો-એવો. ૫

સ્તુતિ. પદ ૧. રાગ. મ્હારી હુંડી સિકારો મહારાજરે.

મ્હારી અરજી સ્વિકારો અલખેલરે, ગુરજી ગુણવંતા;
 બધા છોડાવો માયાના ફેલરે, આપજી બળવંતા;
 હુંતો લાગું ત્હમેને પાયરે, ગુરજી ગુણવંતા;
 સદ્ગુરૂ આવી કરો સ્થાયરે, આપજી બળવંતા;
 મ્હાઈ સાચું સગુ નથી કોઈરે, ગુરજી ગુણવંતા;
 રહુ બહાલા વદન તમ જોઈરે, આપજી બળવંતા;
 દેહા ધ્યાસથી દોષના, કોશ ભર્યા ભરપુર,
 મોહમાયાના પાસથીરે, ભવ દરિયાયામાં કુચ્છુ જરૂરરે; ગુ. ૧

જાણું પણ જાપતો નથી, મુખથી આપતો જાપ,
 ધર્મ ધરાયો નહિ ધિરજરે, મ્હને પીડે પૂર્વનાં પાયરે; ગુ. ૨

મન ક્રમ વચને હું વળી, પતિત છું પરમેશ,
 બગડેલ બધુછે મ્હાઈ આપજીરે, ત્હમે સુધારો મ્હારા ઈશરે; ગુ. ૩

અવગુણી હું અલખેલડા, ત્હમે ગુરૂ ગુણાગાર,
 નિભાવજો ત્હમે નાથજીરે, મ્હને રાખી ચરણ મોઝારરે; ગુ. ૪

ધાર ધણી છો માલરા. છીદ્ર તણા ઢાંઢનાર,
 કુલીન કુભારજી લે પાલવીરે, તેમ પાળી લેજો પ્રાણુધારરે; ગુ. ૫

બ્રહ્માનું ધર્મું મેં આપનું (પણ) મન ના રહે મુજ સ્થિર,
 કુડાં તે કાજ થાય મુજથીરે, મ્હને આપોને ધારણ ધીરે; ગુ. ૬
 પુરો પાપીછું પૂર્વનો, પાપ થાય અમાપ,
 માફ કરજો સૌ આપ તેરે, હું છોર ત્હમે માઆપરે; ગુ. ૭
 ભવજળ તરવા મુજને, સત્તા નથી લગાર,
 કારણ કમ ના બહુ કોટછેરે, મ્હને ત્હમારો એક આધારે; ગુ. ૮
 લગડુ લક્ષ્યોર્થાશી તણું, ભાવે કરવા ભંગ,
 વિનિવાદ મહારી ઉરધરોરે, સદા આપો ભક્તિસતસંગરે; ગુ. ૯
 શેવા સમરણ આપનું, દયો પ્રીતે પદ ધ્યાન,
 ભાગોબ્રમણા મહારા મનતણીરે, જુઓસ્થામું ત્હમે ભગવાનરે ગુ. ૧૦
 ભાવે કભાવે આપનું, શરણું સાચું લીધ,
 તરણતારણ ગુરૂ આપછોરે, કરો સઘળાં સાધન સિદ્ધરે; ગુ. ૧૧
 ગુહા જોશો નહિ માલરા, ગુરૂ ગરિબ નિવાજ,
 પતિતપાવન ત્હમે પાતળારે, મહારી રાખો બ્રહ્માના માટેલાજરે ગુ. ૧૨
 અનેક જન ઉગરીયાં, જગમાં નરને નાર,
 ગુરૂ ચરણરજ પ્રતાપથીરે, તરી ગયાં સ્હેજે ભવપારે; ગુ. ૧૩
 શિવ બ્રહ્મા વિશ્નુ વળી, નારદ વશિષ્ઠ વાલ્મિક,
 વિશ્વામિત્ર પરાશર પ્રભુરે, ગુરૂકૃપાયે ટાળી ભવ બ્હીકરે; ગુ. ૧૪
 રામ કૃષ્ણ હતાત્રય, ધરી પૃથુ અવતાર,
 ગુરૂ કરી ગુણ ગળવીયારે, જેના જશ ગાયે નર નારરે; ગુ. ૧૫
 પ્રહલાદ ધ્રુવ નામદેવજી, પીપોને રોહીદાસ,
 વૈસંદે નામો તુકારામજીરે, ગુરૂ કૃપાયે હર્યો ભવત્રાસરે; ગુ. ૧૬

સખરી કરમાને મારાં, ગણિકા ગતિ ગંભિર,
 ગુરથી મહાપદ પામીયારે, એવા ગુર દયાળુ મહા ધિરે-ગુ. ૧૭
 તુલશી કૃષ્ણા રામને, સુરદાસ થયા સમર્થ;
 સદગુરની કરી શેવનારે, જોણે સાધ્યોછે સાચો અર્થરે-ગુ. ૧૮
 પ્રતાપ પ્રખળને જાણીને, શણું લીધું સ્યામ;
 સાચાસદગુર શીરગાજતારે, (પ્રભુ) પાતનહાર પૂર્ણ કામરે-ગુ. ૧૯
 વિદ્યાસહજે એક આપનો, નામે નિરખીશ નાથ;
 અંતે આવીને ઉગારજોરે, મહારો પુડતાં સહજને હાથરે-ગુ. ૨૦
 આપ અદ્વૈત ગુર એકછો, રચી કાઢું એક કિશ ચર્ચ;
 હરિપ્રસાદ ગુર માહારારે, મહારે ટાળજો જનમને મર્ણરે-ગુ. ૨૧

સ્તુતિ.

પદ—૧.

રાગ-વાહ મહારા વિરારે ના કરીયે સંગ નીચનોહોજી.

સદગુર સ્વામીરે સાચા સગા માહારા હોજી
 પ્રીત કરીને પુણું હું તહારા પાય, ચરણાંમૃત લેઉરે;
 ચિત્તમુદ્ધિ કારણે હોજી, ઉચિતજનતાં આનંદ ઉરનામાંય-સદ. ૧
 પ્રેમની પથારીરે પ્યારા કંઈ પ્રીતથી હોજી, પ્રેમે કેરાં પુષ્પોવેળુ સચાય,
 પ્રીતને સુવાકુરે ચરણ્યાંપું આપનાહોજી, વાત્રમહુંતો દોળું વિનંણીધેવાય;
 યોગ નિંદ્રા દ્યોતેરે સિદ્ધ યોગ સાધવા હોજી
 જગીજીવણ પાડજો મુજને ઉકેલ, સ્વસ્વરૂપ મહારે અતાવજો આપજીહોજી.
 મુક્તિ કેરી જુક્તિ દેજો અલખેલ સદ. ૩
 શરણુ તહારેરે સદાહુંહું, શામળાહોજી બ્રાંતિ મહારી બાગજોભગવાન,

શાંતિ સુખ આપીરે, હારજો તમ ચરણમાં હોજી;
હરિપ્રસાદ ને દેજો સુદ્ધ જ્ઞાન, સદ્ગુરુ; ૪

સ્તુતિ.

ગરબી ૧.

રાગ મનમારારે માનવ કેહ ફરી તને ક્યાં મલ્લશે.

મહારા સદ્ગુરુ સર્જનહાર, દયા દિનપર કીજો;
મહને કિતારો ભવપાર, હું ક્યાં જાઉં બીજો;
વ્યાપક મધજે શબ્દ બ્રહ્મ છો, સકિની પુરતા આશરે;
સરણાંગત સુદ્ધરાખી સંભારો, જાણી તહમારો દાસ; દયા-૧
તરણ તારણ કષ્ટ નિવારણ, બહાસા કરજો બહારે;
દોષ દયાનીધિ દુરકરી મહારા, શુણ્ણજો હૃદય પોકાર; દયા-૨
આપતણો અત્રબેલા હું છું, અન્યનો નહિયાનારે;
પહું આખું તોય કર જાણો, કશણ કરી કીરતાર; દયા-૩
અંતરજામી અંતરઆવી, પાડો મહને ઉકેલરે;
હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુ સુકદેવજી, અન્યની નથી મહારેબેલ; દયા-૪

સ્તુતિ.

ગરબી ૨.

રાગ ઉપરનો.

મહારા પ્રાણુ તણા આધાર, સદ્ગુરુ સાચા ધણી,
મહારા હરિવર હૈયાહાર, આપની ઓથ ધણી-ટેક.
પાપના રાક્ષથી જાપ કરીમેં, શરણુ તહમારે લીધરે;
સુખ શિર કર ફરી કશણનીધિ, કોડે કૃતાર્થ કીધ-સદ્ ૧.
મોહપાલ ભાયાના સંગથી, વાસના રહે વિંટાલરે;
ભવ બાજો છે હણુ રહેજો ભારી, નથી સમજાવું કાંઈ-સદ્ ૨.

પ્રીત કર તમ પદમાં પરાણે, ધ્યાન ધરૂં ધાઠ ધાઠરે;
સ્વરૂપને સોધું મનને રોધું, (તો) લોચન જાય મિંચાઈ-સદ્ ૩.
આવો આવો મ્હને બતાવો, નાથ નિભાવો બાળરે;
હરિપ્રસાદ સદ્ગુરૂ શુદ્ધતા, દયા કરોને દયાળ-સદ્ ૪.

અનુભવ સ્થિતિ. પદ ૧. રાગ યદ પ્રેમ વશ પાતલીયા.

હુતો ગુરૂ ગુરૂ ઉચ્ચારૂં, (૨) પ્રિયત્તમનું પદ લાગ્યું ખ્યારૂં-હુતો ટેક.
પ્રાણવલ્લભ છો પ્રાણજીવન ત્હમે, હાર હૈયાના મ્હારા;
સર્વોત્તમ સુખ દેનારા, ટાળ્યું ઉર મુજ અંધારૂં-હુતો ૧.
બ્રહ્મનિષ્ઠ બ્રહ્મવેત્તા ભાણી, બ્રહ્મભાવ દરશાયો;
મુજ ઉર આનંદ ઉભરાયો, થયું અંતર અતિ ઉજ્યારૂં-હુતો ૨.
ચુષ્ણાતિત ગમ પાડી મુજને, ભેટયા ભાવ કરીને;
સદા શેવું સત્ય આદરીને, તન મન ધન તમપર વારૂં-હુતો ૩.
દર્શન દીધાં દિવ્ય દયાળુ, પ્રસન્ન થયો પાય પર્શી;
હરિપ્રસાદ અંતર રહ્યું હર્ષી, ચિત્તચરણ કમળમાં ઠારૂં-હુતો ૪.

અનુભવ. પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

સદ્ગુરૂસ્ત્રામીની સંગે, (૨) ખુખારી ખેલું ઉમંગરે; સદ્ ટેક.
દીનાનાથ દીનજન્યુ દયાળુ, બાંધ્યો દીન ધારી;
મ્હારી અરજ લીધી સ્વિકારી, વ્યાપ્યો આનંદ આનંદ અંગેરે-સદ્ ૧.
બાહ્યર ભિંતર નિરખું નેહ, હૃદયકમળના વાશી;
પ્રાણનાથ પૂર્ણ પ્રકાશી, મઠ અભય ખેડી ઉજંગેરે-સદ્ ૨.

રમતાં જમતાં હરતાં ફરતાં, સ્વસ્વરૂપ નિહાળું;
દુઃખહર મુખકરને બાળું, જળ સ્થળ વ્યોમ ભોમ તરંગેરે—સદ્ ૩.
હરિપ્રસાદ સદ્ગુરની સંગે, લગની એવી લાગી;
મહારી પ્રાંતિ સર્વે લાગી, રશ્મિસ ધર્મ રશિયાના રંગેરે—સદ્ ૪.

ધોળ ૧. રાગ રથડા જોડીને કયાંથી અકુર આવ્યા.

દીલડામાં દીવો મહારા ગુરુએ કીધો;
મંત્ર અતોપમ મુગ્ધને પ્રેમ કરી દીધો, મળ્યા સદ્ગુર નાથ—
મુગ્ધને પૂર્વના પુન્યે—ટેક.

બળતીને જળતી હતી જગની જંગળે;
બાંધાયેલી મહારી મારગ બતાવ્યો સિધ્ધો—મળ્યા ૧.

ભ્રમણાએ ભટકી પટકી લટકી ચોપાસે;
ગુરુ ગમ થાતાં અટકી લાગી ગઢ ચટકી—મળ્યા.

માયાની મટકી ઝાલી પટકી મેં પ્રીતે;
ખરી રહી ખટકી છુટી પ્રપંચથી છટકી—મળ્યા ૨.

સંસાર સાગર મ્હને મિથ્યા સમજવ્યો,
સાચા પરિશ્રમ કરે મર્મ બતાવ્યો—મળ્યા.

મૃગજળ જોઈ મન મૃગ ના દોડે;
વિશ્વાસ વશિયો વિભુ વર જડી આળ્યો—મળ્યા ૩.

સદ્ગુર શબ્દ સરની ચોટજ વાગી;
મોહ નિંદ્રા ત્યાગી જોયું ઝટ લેઈ જાગી—મળ્યા.

છેડો કાં છેડો હાવે મુકો મુજ કેડો;
ગુરુ સંગે નેડો જામ્યો લુગની રહી લાગી—મળ્યા ૪.

લક્ષ વિંધાયું ચક્ષ ગયાં મુજ ખુલી;
 પ્રતક્ષ પેખું દક્ષ રક્ષણ હાર—મળ્યા.
 નિર્ભય થઇ ગર્ભ સધળી ઉપાધી;
 નાખ્યો શ્રમ ભાગી ભાર્યો છે અલ્પકાર—મળ્યા ૫.
 હરિરશ પ્યાલો પીધો લીધો મેં લ્હાવો;
 રશમસ થઇ રમતાં રશિયાની સાથ—મળ્યા.
 બીજું કંઈ હાવે મ્હારા મનમાં ના આવે;
 હરતાં ને ફરતાં વહાલી વહાલાની વાત—મળ્યા ૬.
 સુતાં ખેસતાં ફરતાં ઉડતાં આનંદે;
 જમતાં ને રમતાં જોઉં જીવજી સંગ—મળ્યા.
 મરજદા મેલી હુતો થઇ ફરે બેલી;
 પ્રિતમ પુણ્ય પહેલી કરીને ઉમંગ—મળ્યા ૭.
 સચરાચર શ્રીચર મ્હારો ખેલડા ખેલે;
 ધટધટ અપટ રમે ગુરુ ધનશ્યામ—મળ્યા.
 સાંતિ સદ્ગમમાં મેળો સુતેલા જોયા;
 હરિપ્રસાદ હેલી પ્રભુ પૂર્ણ કામ—મળ્યા ૮.

ઘોઠ ૨. રાગ ઉપરનો.

આનંદસાગર ઉલટ્યો સખી મુજ અંગે;
 પર્ષ આનંદ પામી પ્રિયતમ સંગે, મ્હારી ભાગી બહુ બીડ—
 બેટયા હરિગુરુ ભાવે—ટેક.
 પ્રેમની ગલી માંહી ગુણ નીધિ આવ્યા;
 વધાવી લીધા મેતો અતિ ઉમંગે—મ્હારી ૧.

જ્ઞાત્રાતાં વેણું મ્હને જ્ઞાલાં જ્ઞાલાં લાગે;
 જ્ઞાસાતા વદન ઉપર વારી વારી જાઉં—મ્હારી.
 માન મર્યાદા મેલી મન ગમતા માટે;
 હરતાં ને ફરતાં ગાજી ગુણુલા ગાઉં—મ્હારી ૨.
 મુખડાં જોયા વિના અન્ન ના ભાવે;
 નિંદ્રા ના આવે નિરખુ નહિ જો નાથ—મ્હારી.
 લાલચું લક્ષ થયું લાલજી જોવા;
 હેત કરીતે સોંપ્યો શ્રીહરિને હાથ—મ્હારી ૩.
 આનંદ કંદ લાગે વૃજ્યંદ જ્ઞાસો;
 હરિવર મ્હારો એતો હૈયાને હાર—મ્હારી.
 ચટકતી ચાસે મ્હારું ચિત્તકું ચોરું;
 શામળીયો વર મ્હારા સરિરનો શણુગાર—મ્હારી ૪.
 પ્રેમની દોરી મ્હને નાંખી પાતળીયે;
 પ્રાણુજીવનને પેપું હું મુજ પ્રાણુ—મ્હારી.
 જમતાં ને રમતાં મ્હારી સાથે સાહેલી;
 શેરીયે શ્વામા મજે એ સુખ ખાણુ—મ્હારી ૫.
 બારીયે જોઉં ત્યારે બેઠેલા દેખું;
 બારણે જોઉં ત્યારે હભા હોય એજ—મ્હારી.
 વાત કરતામાં આવે જ્ઞાસો વરણાગીયો;
 સુતાં જોઉં તો મ્હારી સુતેસો શેજ—મ્હારી ૬.
 રાધારમણ ગુરૂ રૂઢેમાં રમતા,
 હાવે ક્યાં મન્યું બીજે સોધવા સ્વામ—મ્હારી,

હરિપ્રસાદ હરિગુરુ મહને મળીયા;
હરીને હુતો બેડી ઠીક રહે ઠામ—મહારી ૭.

ધોલ ૩. રાગ ઉપરનો.

સુણુરે સાહેલી મહારી શું કહું વાતો;
ઉરમાં ઉમળકા આવે બોલાય ના મુખ, મળ્યા ઉરના હાર;
સાચા સદ્ગુરુ સ્વામી—ટેક.
કર જાલી કોડે મુજને મહારં બતાવ્યું;
નિરખીને હરખું હુતો સાગેરું સુખ—મળ્યા ૧.
અજ્ઞાન અંધારે હુતો બહુ બહુ અથડાઇ;
કંઈ કંઈ કીધાં દીઠા કંઈ કંઈ રંગ—મળ્યા.
તિરથ વ્રત કરનાં ભાગી ના બ્રાંતિ;
પામી હું શાંતિ સાચી લાધ્યો સતસંગ—મળ્યા ૨.
અડસઠ તિરથ મહારા સદ્ગુરુ ચણે;
ચિત્તમાં હું નિત્ય દેખુ ચારે ચારે ધામ—મળ્યા.
વિશ્વમાં વ્યાપક તે છે વ્યાપક મુજમાં;
બાટના ઠાઠ જાણ્યા ગુઠા તમામ—મળ્યા ૩.
અદ્વાઈક સુખ સર્વે સ્વરૂપનાં ભાસે;
ગુણિયે દીધો સોંપી ગુરુજીયે સાર—મળ્યા.
કોણ જાય મથુરાં હાવે કોણ જાય દાશી;
તે ત્રિશ કોટી દેવ મહારી કાયામાં કેદાર—મળ્યા ૪.
જગન્નાથ પ્રગટ્યા તનમાં જગજીવ જ્યોતે;
શુભેશ્વર રાજે મહારા હૃદયાની માંય—મળ્યા.

અદ્રિપતિ તો મ્હારે બારણે પધાર્યા;
હરખીને નીરખી રહી હૈયે હરદાર—મળ્યા ૫.
ગંગાને જમુનાં સરસ્વતિ ત્રીવેણી;
નિત્ય નિત્ય નેહ કરી ત્રિપુટીમાં ન્હાઉં—મળ્યા.
તિર્થ રાજ્ય પ્રયાગ પ્રગટ્યો તનમાં;
હરિપ્રસાદ હરિતે તજી ક્યાં જાઉં—મળ્યા ૬.

ધોલ ૪.

રાગ ઉપરનો.

મુખના સાગર સજની સદ્ગુરુ સ્વામી;
અંતરમાં કીધું ઉપદેશે અજવાળું, પામર શું જાણે પેર—
હુતો અનુભવે ખેંચું—ટેક.
અવળાં તે જન અવળું સવળું બોલે;
નિગ્મનંદની હુતો લિલા નિહાળું—પામર ૧.
સતિના ધર્મ શંખણિયો શું સમજે;
વંજયા શું જાણે પુત્ર પ્રસવની પીડ—પામર.
ઉજુક શું જાણે અંક આભમાં ઉગ્યો;
શું જાણે ગળપણ સ્વાદ પડેલાં તીડ—પામર ૨.
દર્પણ છતાં અંધ મુખ શું દેખે;
મધ ભોગિને ના હોય મર્યાદા ભાન—પામર.
સંસ્કાર રહિત એમ અથડાય અધુરીયાં;
શુણે પણહૈયે ધરેના ગુરતું જ્ઞાન—પામર ૩.
રસનાયે વ્યાધિ તે શું રશ પચાવે;
મંઝારી ખાય પણ દ્રકે નહિ ખિર—પામર.

ગુરુ કૃપાયે બુદ્ધિ મન અદક્ષતાં;
 સંત સ્પર્શતાં થાય મતિ મહા ધિર—પામર ૪.
 ગુરુનાં વચનાંમૃતે ક્રોધ ક્રોધ જગે;
 શાંતિના સુખનો પામે સાચો સમિર—પામર.
 હરિપ્રસાદ હરદમ હરિરશ પીતાં;
 હૈયામાં આવી વશે બળભદ્ર વિર—પામર ૫.

ગરબી ૧. રાગ. ચાલો ડાકોરમાં જઈ વશિયે—

ગુરુ ગોવિંદનાં ગુણુ ગાતો, હુંતો મહીમાં હીંકુ મદ માતોરે; ગુરુ. ૧
 સંસારનું સુખ નજરે ના આવે. બહાલી બહાલાની લાગેવાતોરે; ગુરુ. ૧
 ગુરુ જ્ઞાનથી મારગ જડીઓ, મોક્ષને મારગ જાતોરે; ગુરુ. ૨
 સતસંગ સરિતા નિકટ જઈને, સ્નેહ કરી નિત્ય ન્હાતોરે; ગુરુ. ૩
 હરિજન વિરલા આવી મળે તો, ધ્યાન ધરી ત્યાં ધાતોરે; ગુરુ. ૪
 દુરિજનીયાંની દુનિયાં મધ્યે, લાગે ફુલજેવી લાતોરે; ગુરુ. ૫
 ખલકપતિ ખવરાવે એવું, ખંત કરી નિત્ય ખાતોરે; ગુરુ. ૬
 આનંદ સાગરમાં રહુ ખેલી, તેમાં નથી સરમાતોરે; ગુરુ. ૭
 સ્તુતિ નિંદા સમાન મ્હારે, સુખ દુઃખ સરખું રહાતોરે; ગુરુ. ૮
 સંગ અસંગ તજી ભેદ ભાવો, ગુરુ કૃપા ચિત્ત મ્હાતોરે; ગુરુ. ૯
 હરિપ્રસાદ હરિ ગુણુમાગાધ, સ્વ સ્વરૂપમાં સમાતોરે; ગુરુ ૧૦

પદ ૧. રાગ. કોળ કરે કોળ કરે કોળ કરે.

ગાજતું ગાજતું ગાજતું, ગુરુ જ્ઞાન ધટમાં આવી ગાજતું; ટેક
 અનુભવ વિજ ચમકારા મારે, છાડું તિમિર દૂર ભાજતું; ગુરુ. ૧

શાંતિ સુધા જળ ઝરમર વરસે, અર્ણવપર્ણવ વાળું વાળતું; ગુરુ. ૨
આનંદ અદ્વૈતી જન્મ જણાયો, ધન સ્યામ સ્વરૂપ વિરાજતું; ગુરુ. ૩
અખંડાનંદ સુખકંદ સાહેલી, સ્વરૂપ સોહામણું છાજતું; ગુરુ. ૪
હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુ કૃપાયે, ખીજે મન મ્હાં ના જતું; ગુરુ. ૫

પદ ૨. રાગ ઉપરનો.

ભાવતું ભાવતું ભાવતું, મ્હને ભક્તિતું ભોવન ભાવતું. ૨૬
મન ના દિશે ને લેયું ના લિશે, ત્હને ઘેર જવું નથી ફાવતું; મ્હને-૧
હરિજન ગુરુતું જ્ઞાન તણે, નથી નજરે ખીજું આવતું; મ્હને-૨
સમર્થવ અન્ય કો શાણા થયે, (પણ) લક્ષ નાતેમાં લગાવતું; મ્હને-૩
સદ્ગુરુ વિના સત્ય સમજણને, શું અન્ય કોઈ ખતાવતું; ૧ મ્હને-૪
ગુરુ ચરણામૃત ઉચિષ્ઠ લેતાં, આનંદ ઉર ઉપગવતું; મ્હને-૫
હરિપ્રસાદ ગુરુ ચરણ કમળમાં, મન મ્હાં મોજ ઉડાવતું; મ્હને-૬

પદ ૩. રાગ. ઉપરનો.

મોહું છે મોહું છે મોહું છે, ગુરુ ગોવિંદમાં મન મોહું છે. ૨૬
સત્સંગ ગંગમાં હું નિલ ન્હાઉં, ચિત્ત ચિદાનંદમાં પ્રોયું છે; ગુરુ-૧
આડે પહોર આનંદ ઉગ્ગર, સ્વચ્છ કરી અંતર લોહિરે; ગુરુ-૨
ગુરુ વાણી કામધેનું સમજણી, દુધ ત્હનું સુદ્ધ મેં દોહું છે, ગુરુ-૩
દેવ દેવી ગુરુ જ્ઞાનમાં દેખું, અથડાવાનું દ્વંષ ખોયું છે; ગુરુ-૪
પાઠ પૂજના ઠાઠ મુકી મન, ગુરુ શેવામાં સત્ય સોહું છે; ગુરુ-૫
હરિપ્રસાદે સડે તણ નિશ્ચે, આત્મ સ્વરૂપ એક જોયું છે; ગુરુ-૬

પદ ૪. રાગ. ઉપરનો.

નહિજઉં નહિજઉં નહિજઉં. હાવે ખીજે અથડાયા નહિજઉં; ટેક
સતસંગ ભક્તિ ભાવ ભોવનમાં, રાત દિન હું ભરાઈ રહું; હાવે-૧
સદ્ગુર શાસ્ત્ર વચનને વળગી, ચિત્તમાં ખીજું કંઈ નહિ ચહું; હાવે-૨
મન્દિર લક્ષ ચોચાંશી મેં કાયાં, તન મન્દિરમાં કૃતકૃત્ય થઉં, હાવે-૩
શેવા કરે ચૈતન્ય બ્રહ્મકેરી, દેવાધિ દેવ એક લક્ષ લહું; હાવે-૪
પ્રપંચ પાપથી બચાવી મહારાં, સમાવી દીધાં સંકટ સહું; હાવે-૫
હરિપ્રસાદ સત્ય સદ્ગુર કેરા, ગાળ ગાળ ગુણલા ગાઉ; હાવે-૬

પદ ૫ રાગ. ઉપરનો.

પુછ્યે પુછ્યે પુછ્યે, આવો પ્રગટનાં પગલાં પુછ્યે, ટેક
ચૈતન્ય બ્રહ્મ મળ્યા મહા પુન્યે, તહેના આત્મ બળપર બુછ્યે; આ-૧
બ્રહ્મવેતા ગુર ગોવિંદ કહાવે, સુદ્ધ બુદ્ધિ કરી બુછ્યે. આ-૨
માયા પડળ ટાળી તિમિર તનનું, આનંદ એપધિ ઉંછ્યે; આ-૩
ભવરણ ભટકણ ભાગ્યના અંકો, ભગવત ભેટીને બુછ્યે; આ-૪
આદિ અનાદિ સદ્ગુર બ્રહ્મને, શેવતાં શિદ્ધને બુછ્યે; આ-૫
હરિપ્રસાદ હૈયાં નાંખ્યાં ઉઘાડી. ગુણવંત મહારા ગુરુછ્યે; આ-૬

દેવદીવાળી. ગરબી ૧. રાગ ઓઘવજી સંદેશો કહેજો શામને.

આજનો દિન દેવદીવાળી માણરે, સજની આવ્યા સદ્ગુર મહારે ઘેરજો.

પ્રગટ પુરપને જોઈ આનંદ વ્યાપિયો, મુજપરકીધી મનગમતાયે મ્હેરજો. ૧

અનુભવથી મહને આત્મસ્વરૂપ દર્શાવિયું, ભેદભાગીને અભેદકીધું મનજો.

સચરાચર જાગુરે મુજને સુખવા, કયા કરીને દીધું દિવ્ય દર્શનજો, ૨

ભાગીગઘ બ્રમણા બ્રહ્માનંદ ભાસિયો, ટુલી ટુલી ટુલશમી મુજ કાયજો.
 ભુલી ભુલી ભુલીગઘ સૌ કાજને, સુરી સુરી થઈ કંઈ સંત શેવાયજો. ૩
 પુરી પુરી પૂર્ણ બનીગઘ પ્રેમમાં, સ્ફુરી સ્ફુરી સ્વસ્વરૂપ સ્ફુરણાયજો.
 આપી આપી ગુડી ગુડીએ જ્ઞાનની, કાપી કાપી કોઠે કુડી કલ્પનાયજો. ૪
 પામી પામી પૂર્ણ પદ્મ પ્રેમથી, વામી વામી વિશ્વતુણી વેદનાયજો.
 જ્ઞામીજ્ઞામી આનંદઅતિરે જ્ઞામની, સ્વામી પામી સમ્યક્જ્ઞાનંદસુખદાયજો પ
 નરણુ તારણુ સદ્ગુરુજી મુજને મળ્યા, પ્રીત કરીને પુણું લહેમના પાયજો.
 શિખામણુ સત્ય સદ્ગુરુની શિરેધરે, હરિપ્રસાદ ગુરુકૃપાયે સુખ સદાયજો. ૬

કુમરી ૧.

રાગ. પરમેશ્વર પતરાલજો મ્હારી, વિપત્ત વેઝાના વાલારે.

શ્રી સમ્યક્જ્ઞાનંદ સત્યસ્વરૂપ જો, જય કરણાધિશ જય હરિરે; શ્રી ટેક.
 નિગુણુ છતાં રાગુણુ સ્વરૂપે, નિવરે વિલુ લદમે દયા કરીરે; શ્રી-૧
 રાખે ચક્ર કર ગત પદ્મ છે, મોર મુકુટ શિર કલગિ ધરીરે; શ્રી-૨
 મકરા કન કુન્દળા બેડ કરણુછે, મુખપર મોરલી રશભરીરે; શ્રી-૩
 જાત નિવર વેશ્યાંતિમાળા, મનહર મૂર્તિ મુજમન કરીરે; શ્રી-૪
 જો લોહ વાગી જય અવીનાગી, પ્રણમું પાય ખ્યારા કરગરીરે; શ્રી-૫
 હરિપ્રસાદ હરિ મન મોહ ભરી, નિરખી હરખું તમ છળિ ખરીરે; શ્રી-૬

પદ ૧. રાગ મોર્ચિદ ગુણ ગાવોરે હે નરનાર-

માનું ગુણુ લહમારે, જયજય સરજ્જનહારે, હે ગુરુદેવ.
 કરણા સાગર નરવર નાગર (૨) તમથી તરાયે ભવપારે (૨) હે-૧
 પ્રતિન પાવન પ્રિત હિમવન, (૨) નાય લહો નિભાવનારે, (૨) હે-૨

નિગ્ગનંદ સુખકંદ છો પ્રજ્યંદ (૨) શેવું શાંતિયે પદ પ્યારારે, (૨) હે-૩
હરિપ્રસાદ હરિગુર એક કહાવો (૨) ગાણું હું જીવન મહારારે, (૨) હે-૪

પદ ૧.

રાગ માલીકના બાઝક સૌ માલિક સડના સર્જનહાર.

સૃષ્ટીના ભર્તા દુઃખ હર્તા (સત્ય) સુખ કર્તા શ્રી ભગવાન. સત્ય.
શ્રદ્ધા ભક્તિ ભક્તોને અર્પો, દયો જ્ઞાન શાંતિનું દાન (૨) સૃષ્ટી.
અદ્વૈત અગોચર અવિનાશી છો (૨) શ્રી સર્વેશ્વર સુખરાસી છો. (૨)
શબ્દાતિત વ્યાપક સઘળે છો, સાચા શક્તિવાન (૨) સત્ય-સૃ
દુરમાં પણ દુર છો, નથી દૃષ્ટિમાં વિભુ આવતા,
હૃદય ચક્ષુ થાય જોડનાં, હૃદય એ શોભાવતાં.
શબ્દાતિત વ્યાપક સઘળે છો, સાચા શક્તિવાન (૨) સત્ય-સૃ
નિર્મળ તેહે આપને, શેવે સુદ્ધ કરી મન,
હરિપ્રસાદ કહે તેહને, સદા રહો પ્રસન્ન.
શબ્દાતિત સઘળે છો વ્યાપક, સાચા શક્તિવાન (૨) સત્ય-સૃ

ગરબી ૧.

રાગ મન મહારારે માનવ વેદ ફરી તહને કયાં મઝશે.

મહારા સદ્ગુરુ સ્વામી આજ, આવો ઉર આંગણીયે,
જોડે વાટડી મહારા મહારાજ, પ્રેમનાં પાણી પાપણીયે. ટેક.
લિખ્યુંગ્યું આંગણીયું મેં, સુધાર્યો સડ સાગરે,
જાગ્યાં જાવાં કાઢાડી નાંખી, સ્વચ્છ કયું સુખગાજ-આવો ૧

પાથરણાં પ્રેમનાં પથરાવ્યાં, ઘટ ધરતી મેઝારે,
 વ્રેહ વંધ્યો છે વાટડી જોઈ, પધારો પ્રાણધાર-આવો ૨
 મન મુક્તા મણી તોરણિયાંમેં, આનંદે આંધ્યાં આજરે,
 દિલ સુદ્ધ દુધડે પાવલા ધોવું, મુકી લોકની લાજ-આવો ૩
 પ્રીતિ પાત્રમાં લેઈ પ્રૂંજપો, પુણ્ય પ્રભુ તમ પાયરે,
 ચિત્તનાં ચંદન ચર્ચું લેલાટે, આનંદ મંગળ થાય-આવો ૪
 ધિરજ ધોતિયાં પહેરવા આપું, ખંત તણા દેઉ ખેશરે,
 હાર હેતના કંઠે ધરાવું, લાજ નવ રાખું લેશ-આવો ૫
 અંગ અંગણે અંગીકરો, પંચરંગી પૂર્યા રંગરે,
 આપ માટે મેં અજ્ઞપ સણગાર્યો, ધરીઅનિ ઉમંગ-આવો ૬
 મનગમતા છે મકાન મ્હાં, તમે વડે સોહાયરે,
 અન્ય ઉપાધિ અહિં નહિ આવે, આપતણી કૃપાય-આવો ૭
 મુદ્ધિ બાજઠ ઢાળી બેસાડું, કરૂં હૃદયની વાતરે,
 તપવું તનડું ટાહાડુ પાડુ, ભેટી તમેને નાથ-આવો ૮
 ભાવના ભુખ્યા ગુરૂવર મ્હારા, જમે જોઈ સુદ્ધ ભાવરે,
 મુજકરે કેરીઓ વાળી જમાડું, લેઈ લાખેણો લ્હાવ-આવો ૯
 ભોજનિયાં ભલિ ભાતનાં છે, જરી નથી મહી ભુલરે,
 ગવરી ગાયત્રી દુધ મલ્લેયો, પીઓ પાઉં અમુલ્ય-આવો ૧૦
 ચાર પૈયાનો દોલિયો ઢાળું, આનંદનો ઓછાડરે,
 ટેક તળાઈ પાથરું પેહેલી, લક્ષ દઈ લડાવું લાડ-આવો ૧૧
 શયન કરાવું થાઓ સુખાળા, વાલમ દોળું વાયરે;
 ચર્ણ તળાંશુ અનન્ય ભાવે, સાચાં સુખડાં થાય-આવો ૧૨

અંતરની ગુંજ અંતર જામી, જોણું આપની પાસરે;
 રશમસ થાઉં રશિયા રંગે, હૃદય ભીડી કરૂં હાસ્ય-આવો ૧૩
 સુદ્ધ બુદ્ધથી હું સરવે સોંપું, તજી પ્રકૃતિ ભાવરે;
 અહં આપના ચરણે અરપી, લેઉં લાખેણો લ્હાવ-આવો ૧૪
 આશ ત્હમારી એકજ મુજને, ભવ ભય કરજો ભંગરે;
 હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુનાથ મ્હારા, (મદને) લાગ્યો ત્હમારો રંગ-આવો ૧૫

પદ ૧. રાગ અવઘડી છેડો ના ઓ રશિયા.

ક્યા બિધ છોડું તેરો સંગ. વિનમ પ્યારે;

લગ રહ્યા હૃદયમેં રંગ. પ્રિતમ પ્યારે—ટેક.

તેરી ગોદીમેં ગુલ ગેંદા બન જાડંગા, પ્રિતિશે પ્રગટયો અનંગ-પ્રિ. ૧
 દર્શપર્શ દેના અબ સંભાળ લેના, હમકો બેઠાવો ઉછરંગ-પ્રિ. ૨
 તુમ હો લાડિયે પ્યારે, પ્રાણુ હમારે, તુમ બજવૈયેમેં મૃદંગ-પ્રિ. ૩
 હમ હુએ બંશી તુમ બંશી ધર પ્યારે, હરિપ્રસાદ સ્વર સોલંગ-પ્રિ. ૪

પદ ૨.

પકડી લ્યો ગુરુચર બાંધ, રશિક પ્યારે;

હોત કલેજ કાંય કાંય, રશિક પ્યારે—ટેક.

ગિરત ગિરત આયા, બહોતમેં ખત્તા ખાયા, શરણ પાયા

સુખદાય—રશિક ૧.

દેખતના કો મુજ સંગી, દુનિયાં હે દોરંગી, કિમંગી ઉર

ચિત્ત લાય—રશિક ૨.

તુમ શમ કો નહિ દેખા, મિટાવે કર્મકી રેખા, લેખા લક્ષે

તુમ આય—રશિક ૩.

હરિપ્રસાદ હરિ, ભેટત મેં ભાવ કરી, છોકુ ના સંગમેં

સદાય—રશિક ૪.

પદ ૩.

છટક છટક કયું જાવ, છબિલે પ્યારે;

રશિક કયુંરે રિશાવ, છબિલે પ્યારે—ટેક.

મિહાના તુમેરા લિના, અધવચ કયું છોડ દિના, કીશ મિધ

કરત હો ધાવ—છ. ૧.

છલખલ માયા કીની, ચિજ કયું ચોરાઈ લિની, શીર કયું

ફંદ લગાવ—છ. ૨.

અપને આપ લગાયા, કયું મુજકો દગાયા, કેશે દેખલા વત

દાવ. છ. ૩.

હરિપ્રસાદ હેરી, અખ કયું કરત ડેરી, આવ જરા આંગણી-

યેમેં આવ. છ. ૪.

રામઘી ૧.

મંગળાટાણે મંગળ નિરખું, શ્રી ગુર મુખ મંગળા પ્યારે.

મહા મંગળમય મૂર્તિકેરી, મંગળ આરતિ ઉતારે-મંગળા ટેક.

મંગળ હૃદય મન્દિરમાં આજે, મંગળ મુજ મન કહાવુંરે,

મંગળ મહા પદ પામવા માટે, મંગળ ગુર ગુણ ગાવુંરે-મંગળા ૧

મંગળ મનુષ્યા જન્મજ મળીયો, મંગળ મનમોહ ભરીયોરે,

મંગળ ગુરુપદે મુસ્તક નામી, મંગળ ફેરા ફરીયોરે-મંગળા ૨

અમંગળ ગયું સઉ અળગું, થઇ મંગળ ગુરૂ કૃપાયરે,
 મંગળકારી સદ્ગુરૂ મળને મળીયા, મંગળ સઘળું સધાયરે-મંગળા ૩
 મંગળ ઇષ્ટ રાધારમણ મળીયા, મંગળ ભક્તિ દાતારે,
 મંગળ કર્યું ગુરૂપ પ્રકાશી, મંગળ ઉભરા ઉભરાતારે,-મંગળા ૪
 મંગળ મતિ મુજ કરી અવિનાશી, મંગળ સઉરથળ ભાસેરે,
 મંગળ શાંતિ નિગ્નનંદ ન્યાળી, મંગળ અહ્ન પ્રકાશેરે-મંગળા ૫
 મંગળમય પીઠે જ્ઞાનનાઘૂંટડા, મંગળ ભક્તિ રશ્મિદયોરે,
 મંગળ વાય વૈરાગ્યના વાયું, મંગળ સત્સંગ પ્તિયોરે-મંગળા ૬
 મંગળ જન્મ દિવસ થઇ તિથિ, મંગળ કાર્તિક મારારે,
 મંગળ કૃષ્ણ પક્ષ પંચમીને, મંગળ પ્રગટ ગુરૂ પાસરે-મંગળા ૭
 મંગળ ઉદ્ભવ સ્થિતિ મંગળ, મંગળ અતે કરશેરે,
 મંગળ મહાપદ આપી મુજને, જન્મ મર્ણ દુઃખ દરશેરે-મંગળા ૮
 મંગળા ટાણે મંગળ શેવા, મંગળ ધ્યાનજ ધાંરે;
 મંગળ મધ્યાહ્ન સાયંકાળે, સમરાણુ કરે હું ત્દમારે-મંગળા ૯
 મંગળ વૈશ્રવ હરિજન સંગે, મંગળ ધુન્ય લગાવુરે,
 મંગળ હરિપ્રસાદ ગુરૂ ચરણે, મંગળ મત હુતાવુરે-મંગળા ૧૦

પદ ૧.

રાગ. પાલવડો મેલો મોહનજી મારગ મુજને જાવા ચો.

સિદ્ધાસને ધરી શાંત સમાધિ, ઘટઘટના ત્દમે વ્યાપીછો;

અષ્ટાંગ યોગથી પર પ્રકાશી. આનંદ કંદ અમાપીછો;

વ્યાસ વત્સ શુક શબ્દ અહ્ન ત્દમે, અક્ષરશના ભોગીછો;

જયજય ગુરૂ પરિશ્રદ્ધ દયાળુ, આપ નિરંજન યોગીછો; ૧

જડ ચૈતન્ય વૃક્ષ વેલ લતામાં, વાણી દ્વારે વિલશી રહ્યા;
 યોગેશ્વર ગુરુવર્ય ગુણાતિત, શ્રીત સ્માર્તમાં સિદ્ધ લક્ષ્યા;
 સગુણ પણ નિગુણજ કહાવો, ભવ રોગથી નિર્શેષીછો, ૨
 જયજય ગુરુ પરિબ્રહ્મ દયાળુ, આપ નિરંજન યોગીછો;
 ઉપદેશમાં ઉત્તમ આપજ, ગુણ ગાયા કૃષ્ણા દિના;
 શિવ સ્વરૂપ તો સિદ્ધજ કીધું, નાવ ચલાવન નામીના;
 નિરૂપ્યંત નિષ્કામ ભાવના, જનમારાના જોગીછો;
 જયજય ગુરુ પરિબ્રહ્મ દયાળુ, આપ નિરંજન યોગીછો; ૩
 ભોગતજી ત્હમે નર્મદા તટપર, નિવાસકીધો બહુ નામી;
 હરિપ્રસાદ શુક સદ્ગુરુ જગના, સ્વયંપ્રકાશી સુખધામી;
 પંચાયતન અભેદ દરશાવો, સાચા સુખ સંયોગીછો;
 જય જય ગુરુ પરિબ્રહ્મ દયાળુ, આપ નિરંજન યોગીછો; ૪

મરથી ૧.

રામ બો બાલારે-હુંદાવનની ઘાટે વેહેલા આવજો.

મારા ગુરુજીરે, કરજોડી ચિતવું છું હુંતો આપને.
 મારા ગુરુજીરે, કૃપા કરીને પ્રણય કરજો પાપને. ટક.
 મારા ગુરુજીરે, ચરણશેવા આપીને શરણે રાખજો,
 મારા ગુરુજીરે, દિન જનશીને ત્યા દિલમાં દાખજો, ૧
 મારા ગુરુજીરે, વશમી વેળાયે બહારે વેહલા આવજો,
 મારા ગુરુજીરે, બાંજ ઝાલીને બળવંત મ્હને નિભાવજો, ૨
 મારા ગુરુજીરે, બહાનું ધર્યું છે મેંતો ત્હમારા નામનું,
 મારા ગુરુજીરે, અન્ય સગું નથી કોઈ અતે કામનું, ૩

મારા ગુરુજરે, સાચા સગા તહમે તો મા આપછો,
 મારા ગુરુજરે, સગાં સહોદરમાં જે કહું તે આપછો, ૪
 મારા ગુરુજરે, તરણ તારણ ત્રીભોવન પતિ તહમે,
 મારા ગુરુજરે, સ્થાય નથી થાનાં કોઈ અંત સમે, ૫
 મારા ગુરુજરે, અવગુણ મહારા અવિનાશી તહમે સાંખશો;
 મારા ગુરુજરે, ધારધણી છો છીંદ્ર સૌ મહારાં ઢાંકશો. ૬
 મારા ગુરુજરે, અદ્વૈતતાયે આપ સ્વરૂપ નવ ઓળખું;
 મારા ગુરુજરે, કળના તહમારી કહો કેમ કળી શકું ! ૭
 મારા ગુરુજરે, ગુણનીધિ મ્હને અતિશે ના તાવશો ?
 મારા ગુરુજરે, ગમ પાડીને સુદ્ધ જ્ઞાન બતાવશો. ૮
 મારા ગુરુજરે, નઠોર કઠોર જાણીને નવ છાંડશો;
 મારા ગુરુજરે, પામર છું પણ પ્રીતિ પાકી પ્રમાણશો ? ૯
 મારા ગુરુજરે, અપરાધ જ્ઞેશો તો મહારા અનેક છે.
 મારા ગુરુજરે, પણ આશરો મ્હારે તહમારો એક છે. ૧૦
 મારા ગુરુજરે, પાપી છું પણ પ્રીત કરીને પાળજો;
 મારા ગુરુજરે, હરિપ્રસાદનો હેત કરી હાથ જાલજો. ૧૧

પદ ૧.

રાગ. ધિરા ધિરા ધિરાજી જરા ધિરા મહારી નળંદીના ધિરા.

સાચા સાચા સદ્ગુરુ દેવ સાચા, વદે ના ખોટી વાચા—એ.

સઉને મન ભાવતા—

કરે અતિ ઉપકાર, ઉરે આણીને પ્યાર,

સમજાવે શબ્દ સ્વરૂપનો સાર.

અલૌકિક અક્ષરાતિત અવતાર, છે શોભા અપાર...સાચા.
 ઉરમાં અતિ આનંદ ઉપજવે, અનામી પણ બહુનામી એ કાઢાવે,
 આવોજી.....ગાવોજી.....ગુણ ગુરને સોભાવતા એ...સાચા.
 દયાળુ દયાળ, લેછેશિષ્ય તણી એ સંભાળ,
 શબ્દ બ્રહ્મ વ્યાપક વિશ્વ મોઝાર.
 રિતિ નીતિ પ્રીતિના પાલનહાર. રાજેજી..... જાણેજી—
 ઉપદેશ આપતા એ.....સાચા...

પદ ૧. રાગ. હરિવેળ બા'યછે રેહો વનમાં.

આજ આનંદની રેહો હેલી, હરિગુર મળિયા શુણુ સાહેલી. આજ. ટેક.
 લાખેણો લ્હાવો રેહો લીજીયે, નેગ આવો રોડો જીવાના દિજીયે. આજ. ૧
 વણુ તેડયા આવ્યા રેહો વાલો, પ્રીતમસંગે પીધો પ્રેમ પ્યાલો. આજ. ૨
 રંગની રેલો રેહો રેલીયે, મુકી મર્યાદા ખાંતેથી ખેલીયે. આજ. ૩
 ટાહામાં પાડીયે રેહો તનડાં, મનગમતાથી મેળવીયે મનડાં. આજ. ૪
 ભવ ભિડ નાંખીયે રેહો ટાળી, અદેખાંતી આંખડી થાય ધૂળાળી. આજ. ૫
 લોકડીયાં દાઝે રેહો ખળતાં, તેથી શું આપણું મનરહે ખળતાં. આજ. ૬
 નકટાંને શું શું રેહો કહીયે, આપણે આપણું સંભાળીને રહીયે. આજ. ૭
 હરિ વિના ખીજુરે હો હાવે, મનમાંને ચિત્તમાં કાંઈના આવે—આ. ૮
 સંસારની બ્રમણા રેહો ભાગી, લટકાળા લાલની લગની લાગી—આ. ૯
 ગુરુજાને આવી રેહો સમતા, હરિપ્રસાદ હરિ હૃદયે મ્હારે રમતા—આ. ૧૦

પદ ૨.

સાચો સંગી રેહો મ્હારો, પ્રીતમ પ્રાણથી લાગે મ્હને પ્યારો-સા. ટેક
 બવની ભાવક રેહો ભાગે, ધ્યાન ધરતાં આવે નજરો આગે-સા. ૧
 સાચા પ્રેમીનો રેહો પ્રાણ છે, સ્નેહસાગર હરિ હીરાની ખાણ છે-સા. ૨
 શાંતિ સુખનો રેહો ભરીયો, ગુરૂપાયે મ્હને સ્હેજે મળીયો-સા. ૩
 સુખએ વિના રેહો શેનું, નિત્ય નિત્ય ધ્યાન મનન થાય એનું-સા. ૪
 હરિ મ્હારોહ્યાનોરેહો હારછે, શામળો મ્હારા શરિરનો સણગાર છે-સા. ૫
 અંતરનો ખેલી રેહો બહેની, ઘડી વિયોગે મન વશ રેહેની-સા. ૬
 ભારે બાણકારા રેહો ભાગે, મનગમતો મ્હને વ્હાલો બહુ લાગે-સા. ૭
 શ્રીહરિ માટે રેહો સજની, રટણ કરતી દીવસને રજની-સા. ૮
 લાજ લોકડીયાંની રેહો ખેલી. હરિપ્રસાદ હરિ સંગે રહી ખેલી-સા. ૯

ગરબી ૧. રાગ મ્હારારે સ્વામી બોલોને બાલા.

આજ મ્હારે ઘઘ દેવ દીવાળી, રહુ મ્હારા ગુરૂને નિત્ય ન્યાળી-ટેક.
 પ્રીતડી ના બાંધ્યા ગુરૂ આવ્યા, અક્ષસુખ ભાવ કરી લાવ્યા;
 ગુરૂ મ્હારા મનમાં બહુ ભાવ્યા-આજરે ૧.
 સખી હુંતો પ્રેમ કરીને પૂજુ, નથી મ્હને વ્હાલું લાગતું ખીજુ;
 ગુરૂના જ્ઞાન બળે જુ જુ-આજરે ૨.
 ગુણા તિત ગુરૂ ગુણગામી, રહુ ત્હેમના ચર્ણમાં શિશ નામી;
 સખીરે હુંતો સ્હેજમાં સુખ પામી-આજરે ૩.
 અક્ષસુખ ભાવ કરીને દીધાં, સમજવી માર્ગે ચડાવ્યાં સિદ્ધાં;
 બળતા દરથી બચાવીને લીધાં-આજરે ૪.

અહ્મ રશ પ્યાત્રો પ્રેમે પાયો, ભુલી ભવ ભાન અહ્મ દર્શાયો;
 અને ગુલ્તાન સહુ વિસરાયો-આજરે ૫.
 નથીરે ખીજો મન મ્હારું ભમતું, હૃદયે રામ રમકડું રમતું;
 ગુરૂજીએ આપ્યું મન ગમતું-આજરે ૬.
 પ્રેમ માળા પ્રીતમની પેહરી, વરી બેડી લાડકડો લહેરી;
 નથી કોઇ વહાણું નથી વેરી-આજરે ૭.
 થયું મ્હારા દીલડામાં અજવાળું, દશે દીશા ભુધરને બાળું;
 ગુરૂજી મળ્યા દીલના દયાળુ-આજરે ૮.
 બાંહ મ્હારી બળવતે ઝાલી, હુતો અહ્મ ભુવનમાં ચાલી;
 રહીરે હુતો શાંતિ સ્વરૂપે મહાલી-આજરે ૯.
 ગુણ ગુરૂ ગોવિંદના ગાઉ, નિત્ય નિત્ય ગુરૂ ચરણ મ્હાહું;
 હરિપ્રસાદ કેહે વારી જાઉં-આજરે ૧૦.

ગરબી ૨.

શ્રી સદગુરુદેવને દંડ પ્રણામ, વહાલા હરિજનને છે રામરામ-શ્રી. ૧.
 અવસરિયે આવી વેહેલા મળજો, સાચા સંગી રૂઢિયામાં ઠરજો;
 વધાવી લઉં વિપત્તના વિશ્રામ-શ્રી ૧.
 સગાં વહાલાં છોડી તોડી જંગળ, સંબંધ બાંધ્યો કરી બહુ વ્હાલ,
 વિસાડે ના એક ધડીપળ નામ-શ્રી ૨.
 સંત સમાગમ મળ્યો સર્પુંકાજ, ભુલવણી ભુલાવી મહારાજ;
 મળ્યા હૃદય નિવાશી રાધેસ્થામ શ્રી ૩.
 રાત્રીન રાત્રું ભક્તિ નવધા રંગ, સદા મ્હને વહાલો લાગે સત્સંગ;
 શેવું હરિ સંતને આડે જામ-શ્રી ૪.

સુજે નહિ સંસારનું કંઈ કામ, રહે નહિ રદિયે બીજી કાંઈ કામ;
 મ્હને મ્હાં બાસ્યું છે ભવ્ય ધામ-શ્રી ૫.
 એવી થઇ છે સંત ગુરની કૃપાય, હરતાં કરતાં મ્હને મ્હાં દેખાય;
 હરિપ્રસાદહરિ અંતરના આરામ-શ્રી ૬.

ગરબી ૧. રાગ. તુતો ન્યારો રહીને खेले છે નારાયણારે.

મ્હારા ગુણનીધિ ગરીબ નિવાન, ગુરવર આવજોરે-મ્હારા ટેક.
 સાચુંસચુ કોઈએ નથી મ્હાં, તમેવિણુ, કોણુ ઉગારે વાંર;
 દર્શન દેજો ત્હમારં, દયા દિલ લાવજોરે-મ્હારા. ૧
 ભય ભાગજો ભવનો ભારી, સંકટ સમયે લેજો ઉગારી;
 ભુલ ના જોશો મ્હારી, હર્ષ ઉપજવજોરે-મ્હારા. ૨
 કામી હરામી હું બહુ નામી, અવિદ્યા અતિ ઉર જામી;
 રહાયકરજો ત્હમે સ્વામી, મુખ બતાવજોરે-મ્હારા. ૩
 કંઈ અવગુણુ ઉરમાં ના લેશો, કરપકડી મ્હને છોડી નાદેશો;
 હૃદય કમળમાં રહેશો, બ્રાંતિ બૂલાવજોરે-મ્હારા. ૪
 વારેવારે શું કહું ઉચ્ચારી, નથી પોહોચતી મતિ જરી મ્હારી;
 આશા એક ત્હમારી, મુજને નિભાવજોરે-મ્હારા. ૫
 ખરું કેહેવાનું નથી કેહેવાતું, માયા પરિબળે હાર પામાતું;
 વિપરીત કંઈ કંઈ થાતું, ત્હમે સમજવજોરે-મ્હારા. ૬
 દોષના કોષ મુજ દિલ ડોલાવે, જો જોશો તો પાર ના આવે,
 નિનદાસ જાણી ભાવે, લક્ષ લગાવજોરે-મ્હારા. ૭
 ત્રિવિધિ તાપ ત્હમે હરનારા, કિંકરપર કરૂણા કરનારા;
 હરિપ્રસાદ-ગુરુ મ્હારા, મુજને બચાવજોરે-મ્હારા. ૮

ગજલ. ૧.

રાગ. સદા સંસારમાં સુખ દુઃખ સરખાં માની લઈએ.

પ્રિય ગુરનાથની કળના, કળી કાઢએ શકાશે શું ?

લીલા લહેતાં લઈ પત્રો, જીવેથી તે લખાશે શું ? પ્રિય.

આનંદ કંદ અવિનાશીએ, વસ્યા વસુધા વ્યોમ,

પાવક પાણી પવનમાં, સત્ય એ તત્ત્વનું જોમ.

ભરી સત્તા રહ્યા સધળે, દષ્ટિમાં દેવ દેખાશે શું ? પ્રિય.-૧

સ્થૂલ, સૂક્ષ્મ, કારણ વળી, તુરિયામાં પણ વાસ,

ન્યારા નિર્ગુણ વેદ વદે, તુરિયાતિત અવિનાશ.

ગુણાતિત ને રૂપાતિતનો, ખરો બ્રહ્મરશ અખાશેશું ? પ્રિય-૨

રોમે રોમ રમી રહ્યા, છળખળ કરીને છેલ,

કાર્ય કારણ નવ મળે, ન્યારા રહિ ખેલેખેલ.

ભમાવિ બ્રાંતિમાં નાંખે,, (પણ) ત્હેમાં શંકા રખાશેશું ? પ્રિય-૩

નિષ્કંલક નિષ્કેય છે, નિર ધમ્મિત નિષ્કામ,

શૂન્યમાં મુન્ય સ્વરૂપએ, પૂર્ણ ચૈતન્ય અભિરામ.

હરિપ્રસાદ સ્વરૂપ જ્યોતિ, ત્હેમાં દેહભાવ નાંખાશે શું ? પ્રિય-૪

ધોલ ૧. રાગ. રામ લક્ષ્મણ વનમાં સિધાવતાં.

તરણ તારણ સદ્ગુર એક છે, પાળે પળાવે સાચો સદ્બોધ.

આનંદ થાય અંગમાં.

જગત બ્રહ્મના ભેદ એ ભાગતા, સત્ય વસ્તુની કરીદે સોધ-આ. ૧

કોટી જન્મના કર્મને કાપતા, આપતા એ અભંગ સુખ-આ,

કોટી તિર્થ ગુર ચરણે વશ્યાં, જેનું બ્રહ્મ સ્વરૂપ અંતર્મુખ-આ. ૨

બાવન બહાર પરાપાર બોલતા, તેનો મર્મ ના જાણે મહેશ-આ.
 નારદ શારદ સનકાદિક શેવતા, વિશ્નુ વિરંચી ગાયછે શેષ-આ. ૩
 પારપામાયના પ્રિયતમ તણો. હારે વર્ણન કરતાં ચારે વેદ-આ.
 અગમ્ય અગોચર અદૃત એહ છે. નિશ્ચે ખતાવે ભાગી સૌ ભેદ-આ. ૪
 અકોષ અપ્રમેય ઇન્દ્રિજિત છે, મોહ માયાવર્ણ થી રહિત-આ.
 નિરંજન ન્યારા નિષ્કામ છે, હરિપ્રસાદ ગુર ગુણાતિત-આ. ૫

બોલ ૨.

કર્તુ અર્તુ આનંદ ધન છે, અલૌકિક સગુણ અવતાર.

સદ્ગુર પ્રગટ દેવ છે.

ચૌદે લોકની આતુરી એહમાં, ગુણનીધિ એ ગુણાગાર-સ. ૧
 સોળે કળા સંપૂર્ણ એ શોભતા, વિધ વિધ એ આપે ઉપદેશ-સ.
 ક્રિયા કારણ તારણ તારતા, નહિ ઉપાધિ જેને લવલેશ-સ. ૨
 પલમાં પાર કરે અહિ પાણિને, કર્મ રહિત ખતાવી દે કર્મ-સ.
 અધિકારી અધિકાર આપતા મર્મ ખતાવે પોતાનો ધર્મ-સ. ૩
 જીવી ભાવના તેવા એ ભાસતા, ગુપ્ત પોતાનો અગમ્યવાસ-સ.
 હરિપ્રસાદ હરિ ગુરચરણમાં, ચારે સિદ્ધિયો ફરતી ચોપાસ-સ. ૪

બોલ ૩.

સદ્ગુરનો મમ શું મન લહે, લક્ષ આવેના એછે અલક્ષ

પામર પ્રીત શું કરે.

ડાળ દેખાડે દુનિયાને ડોલતા, ગુપ્ત ગોતીલે યાની ચક્ષ-પા. ૧
 અંધ દેખે શું અર્ક ઉઘાટને, પ્રીતે નહિ ઉજ્જવળ પ્રકાશ-પા.
 રહે મુગ્ધ એ મન મોહીને, જેનું અંતર મામુ' ઉજ્જમ-પા. ૨

વિષ્ણુ ઝીડો વિષ્ણુને વખાણુનો, નવ ગ્રંથે અમૃતનો સ્વાદ-પા.
ભક્તિ સુધા જોઇ ભૂંડ ભાગતાં, વિવિધ વિષયનો લાગેતો નાદ-પા. ૩
તેમ હૈયે હાડકું હુંપદનું ધણું, ધરો મોહ માયાની કંઠે માળ-પા.
કહે હારિપ્રસાદ સંસાર સ્વાયે, લાગી મીઠી તૃણુની મદલાળ-પા. ૪

ઘોઠ ૧.

આજ સખી મંદિરિયે મહારે, મનના માન્યા આવ્યારે;
થાળ ભરી મોતીડે મેં તો, વાલાળને વધાવ્યારે. ૧
મનગમતા પર વારો જોડે, પૂજુ પ્રથમ પેહેલીરે;
પૂવં જન્મના પૂન્યે પામી, ઉરમાં આનંદ હેલીરે. ૨
જ્ઞાન કુંડીયે ખાલું તાળું, અંતર ઉઘાડી આપ્યુરે;
માન મર્યાદા મેલી ન્યારે, ત્યારે કષ્ટ સૌ કાપ્યુરે. ૩
દશે દિશે દામોદર દેખું, ખીજું નજરે નાવેરે;
આત્મ જ્યોતિ ઉરમાં પ્રગટી, મહતે મહારં યાદ આવેરે. ૪
અખંડ સુખનો સૂય પ્રકાશ્યો, ભવ ભટકણુ ગયું ભાગીરે;
અસત્ય અધાર્ અદર્શ થાતાં, સુરતા શબ્દે લાગીરે. ૫
સદગુરુ સ્વામીયે સત્ય દીધું, મહા મંગળ મૂળ સોધીરે;
હરિપ્રસાદ ગુરુગમથી મેં તો, જોયું દશ દ્વાર રોધીરે. ૬

ઘોઠ ૨.

સજની મહારી શું કહું તુજને, મહા સુખ કેરી વાતોરે;
ઉર ઉમળકા આવે આતરે, હંચે હપ નવ માતોરે. ૧
વાણીમાંના કેહેણી આવે, જાણી તે શું જણાવુરે;
મૂગે ખાધો ગોળજ ગળીયો, તમ હું સુખ મલકાવુરે. ૨

પરાપાર આવનની બહાર, તે મ્હારે દિલ ભાસ્યોરે;
 રોમે રોમે થયું અજવાળું, બ્રહ્માનંદ પ્રકાશ્યોરે. ૩
 નથી જગત કે નથી મહામાયા, નથી મોહ કેઈ મૂળરે;
 જન્મમર્ણની ભાગી બ્રમણા, સમીયું સંસાર શૂળરે. ૪
 સચરાચર સમરશ બ્રહ્મ ભાસે, નહિ મ્હાં નહિ લહાઈરે;
 દેહ ગેહ નહિ નહિ વ્યોમ વાયું, એક આત્મપદ પ્યાંરે. ૫
 અજરામર અખંડ દિવ્ય જ્યોતિ, ઝળહળ ઝળકે તેજરે;
 હરિપ્રસાદ સદ્ગુણની ગમથી, સમજી ગઈ હું એજરે. ૬

ઘોઠ ૩.

શુણ્ય સાહેલી આનંદ હેલી, આજ અતિ મુજ મનમારે;
 સદ્ગુણ સમ્રાટ જગી હડી, તાલાવેલી તનમારે. ૧
 નિર્મળ સ્પષ્ટ સ્વચ્છ સરળતા, અનુભવ વેદ વાણીરે;
 પ્રગટ પુરૂષે પ્રગટ બતાવી, સાને સત્ય નિશાનીરે. ૨
 મન મલિનતા શંકાય સમિયા, નહિ જૂદો કંઈ ભાસેરે;
 આનંદધન અદ્વૈત સુદ્ધ એ, અભેદરૂપ પ્રકાશેરે. ૩
 જડ ચૈતન્ય ચરાચર જીવમાં, ખીજો કોઈ ના ખોસેરે;
 સૌમાં વશિયો ન્યારો ખશિયો, નહિ કો એની તોસેરે. ૪
 સાકરથી ગળપણ નહિ જુદું, ફરિયાતું કડવાસરે;
 જગતમાં જીવણ એમ જણાયે, ભાનુનો જ્યમ ભાસરે. ૫
 ખીજથી વૃક્ષ વૃક્ષમાં ખીજ, બ્રહ્મથી જીવના બિન્નરે;
 હરિપ્રસાદ એમ એકજ કહાવે, હરિગુણમાં મન બિન્નરે. ૬

ઘોઠ ૪.

શાણી સૈયર સમજી સધળું, રાખ્ય રહ્યા માંયરે;
 ગુરના ઘરની ઘટતી શીખ છે, સમજી ખોલ્ય ના કાંયરે. ૧
 વેદ બ્રહ્મનો બેદ ના જાણું, નેતિ નેતિ કહી હાર્યારે;
 તે ગુરજીવે અનુભવ જ્ઞાને, ખોલી દિલ બતાવ્યારે. ૨
 ગુરવરની થઇ ગુણ ઓશીંગણ, મુકી સૌ ખેંચાતાણુરે;
 દર્શ ખ્યાસી છું ચર્ણની દાસી, શું શું કરું વખાણુરે. ૩
 શબ્દ બ્રહ્મ સદગુરની સાચે, ભાવે કરું નિત્ય શેવારે;
 અલખ પુરખ એ અંતરંગમી, દેખું દેવાધિ દેવારે. ૪
 નાથ એ મહારા નાથ જગતના, ગુર મહારા જગગુરે;
 આત્મ એ મહારા સર્વાત્મા છે. પ્રકાશ સ્વરૂપ પુરેરે. ૫
 હદ આવર્ણમાં એ નવ આવે, નવ ઉઘે નવ જગેરે;
 હરિપ્રસાદ સદગુર મુજ સ્વામી, ભવની ભાવદ ભાગેરે. ૬

ઘોઠ ૧. રાગ. કરીયે શ્રી કૃષ્ણ ડપાસના.

અખંડાનંદ મુજ ઉરમાં, છાયો અષ્ટ પ્રહર;
 ના મજે વિશ્વની વેદના, ભાસ્યો બ્રહ્મ સત્વર.—અ. ૧
 શ્રી સદગુરના રે શબ્દથી, ટળીયું તિમિર તત્ખેવ;
 દેહ દેવજમાં રે દેખીયા, દયાળુ દેવાધિ દેવ.—અ. ૨
 જપતપ સાધન સૌ શમ્યાં, નહિ વ્રત ને વિનિયોગ;
 અનુભવ જ્ઞાનના યોગથી, થયો આત્મ સંયોગ.—અ. ૩
 વિશ્વભાવ વિસરી જતાં, ટળ્યો વિષય વિકાર;
 કિંતના પદ દિલમાં ધ્યુ, ભાર્યો છે બ્રહ્માકાશ.—અ. ૪

દોડી જોતાં નવ દેખીયા, પાસે પ્રગટયા દીનાનાથ;
 વાસના વૃત્તિયો વિરમી, જ્યારે ઝાડ્યો ગુરુજી હાથ.—અ. ૫
 છતી છતે છેડું હનું, અજ્ઞાન અંધારે ઉર;
 ગુરુ જાને તે પ્રગટીયા, શ્રી હરિ હૃદયે હનુર.—અ. ૬
 હાથે કરે ના અન્ય કલ્પના, ના કરે અન્યનો વિશ્વાસ;
 ના કરે દોડા દોડ મનની, ના કરે આશ નિરાશ.—અ. ૭
 ના કરે અધિક ન્યૂનતા, ના કરે હર્ષ ને શોક;
 પૂર્વના પૂન્યે ગુરુવર મળ્યા, પ્રતક્ષ પૂજ્ય શ્લોક.—અ. ૮
 અંહાખીજ ખુઝાઈ ગયું, શમી ગયું સંસાર શૂળ,
 વાસના વેલીયો સુકે ગઈ, અક્ષય લાંબું હાથે મૂળ.—અ. ૯
 કરે ના કરે હું ઉપાસના, કરેના કરે ભલે ગાન;
 કરે નાકરે પ્રત વતુલડાં, કરે નાકરે ભલે ધ્યાન.—અ. ૧૦
 અંતર ઉઘડી ગયું મહાયજ્ઞ, પામી પૂર્ણ નિજપદ;
 હરિપ્રસાદ ગુરુ મુજને મળ્યા, ખીજાં સુખડાં સૌ રદ.—અ. ૧૧

ધોલ ૨.

શોભા શી કહું સ્વરૂપની. મહાત્મી એક જીભ્યાય;
 ક્યારે સ્મરજ ક્યાં આગિયો, તેમ ક્યાં હું અને ગુરુરાય.—શો. ૧
 અજ્ઞાન તિમિર ટળી ગયું, મોહજળ પામ્યું છે નાશ;
 કામ ક્રોધ ક્યાં જતો રહ્યો, ગયા ક્યાં વિષય વિશ્વાસ.—શો. ૨
 નહિ શિત નહિ તપે તનહું, નહિ રહ્યો રાગ કે દ્વેષ,
 ના રહી આંતિ આ ભવતણી, નવ રહ્યા કર્મના કચેશ.—શો. ૩

વાસના વાડીનો વાંદરો, વણુશી ગયો કાપે દેશ;
આશા તૃષ્ણાની તલાવડી, સુકે ગમ શુણ્ણતાં ઉપદેશ.—૪
છાયું વાદળ વિખરાઈ ગયું, એતો મ્હારા ગુરને પ્રતાપ,
આરે ઉભી હું આવીને, જપતાં ગુરમંત્ર જપ-શો. ૫
આંખ્ય મીચેલી ગઈ ઉઘડી, પ્રગટા સૂર્ય પ્રકાશ,
મોહનો માર્ગ જોઈ મોકળો, ત્હેમાં મ્હારા વાલાનો વાશ-શો. ૬
હું તું તે સરવે એક થયું, નહિખીળું દેખું સ્વરૂપ,
જ્યા જ્યાં જોઉં ત્યાં શ્રી હરિ. આત્મમય છું તદ્રૂપ-શો. ૭
પડદે રાખી હતી પ્રીતડી, મ્હારે હૃદયે જરૂર.
ઉમરાયું ઉર આનંદની પડદે ખસી ગયો દુર-શો. ૮
જ્ઞાનાં મૃત પ્રેમ ખ્યાલો ભરી, ગુરજ પિતા એકાન્ત,
અજાણતાં ત્યાં હું જઈ ચડી, એડીહું ત્યાં જઈ શાન્ત-શો. ૯
અહા ખુમારીમાં ખેલતાં, પાયો પ્રેમ રસ ત્યાંય,
ભાન ભુલી મ્હારા તનતું, નવ રહી શુદ્ધિ તે કાંય-શો. ૧૦
નિશો ચડયો નવ ઉતરે, જોઈ જગત અહ્લાદાર,
હરિપ્રસાદ ગુરગમ વડે. થઈ ગયું પારારે વાર-શો. ૧૧

પદ ૧. આનંદ થયો—શંકાય ગયો.

નિગ્ગનંદ હું—સુખકંદ છું.

અનાત્માથી અજર અમર. સત્ય આત્મા હું. નિગ્ગનંદ—ટેક.
હું વ્યાપક ઘટઘટમાં ખોલું, હું તું તે સુખખાણ.
ભરપુર ભાશી રહ્યો અહ્લાડે, અજ્ઞાને અજાણ-નિ. ૧
દર્શરૂપ તે મ્હારી માયા, દાઢા તે હું આપ
જીવ ઝંખના જગત જળ છે, પ્રૌઢ મ્હારો પ્રતાપ-નિ. ૨

કાળાચક્ર વૈભવમાં વ્યાપ્યો, વસુધાને વળી વ્યોમ,
 નક્ષત્ર વિજ ચમકે તેહું, શશિ રવિમાં મુજ જોમ-નિ. ૩
 રાય રંકે અંક ભરી હ્યો મુજને, કંઠક કંઈ વ્યવહાર,
 નિષ્કલંક કલંકિત થાતો, જણાતો હું જગબહાર-નિ. ૪
 શિત ઉણુ ઉદક હું બનિયો, ઝાડ પહાડ પ્રત્યક્ષ,
 ન્યાયાધિશ ગુહનેગાર હું છું, મતિમંદ ને દક્ષ.-નિ. ૫
 અકળિત લિલારૂપ અરૂપ હું, નાચું નૌત્તમ નાચ,
 ઉદ્ભવ સ્થિતિ અંત આખરે, સાચું મ્હારું સાચ.-નિ. ૬
 સાગર સરિતા કાળ મહાકાળ, મહા પ્રહ્લય પ્રમાણ;
 શકિત મ્હારીથી સૌ થાયે, છું ન્યારો નિરવાણ.-નિ. ૭
 ખેલ ખેલાવું ખેલાડી થઈ, ખસી ખંતે હું જાઉં;
 હસાવું રોવરાવું સૌને, પહાડ કરી ખિચરાઉં.-નિ. ૮
 જે જેવું તેવો હું થાતો, આનંદમાં ભરપુર;
 નિર્લેપ રહીને સહમાં વસતો, સાક્ષી રૂપે જરૂર.-નિ. ૯
 અદ્વૈત અચ્યુત હું અખિલેશ્વર, આણું આણુંમાં વાસ;
 હરિપ્રસાદ નિજ ગુરૂપદ નિરખી, પ્રગટ્યો પૂર્ણ પ્રકાશ.-નિ. ૧૦

ગરબી ૧. રાગ. ગુરુ ગોવિંદને વક્ષ માનો.

રંગ લાગ્યો સતસંગનો ભારી, બદલાઈ ગઈ તેથી બુદ્ધિ મારી,
 સદ્ગુરુ મળ્યા મ્હને સુખકારીતો, જગતે જોઈ નથી જગતીરે,
 માયા વર્ણ મોહજનન મટાડી, વિષય વાસના ઘડીમાં ઘટાડી,
 મૂળ સ્વરૂપ મ્હારું દીધું દેખાડીતો, દુરિનન જોઈ દુરભાગતીરે-૧

શ્રાદ્ધિયાં સગાં સહ સંસારી, ખેંચીને ખાડમાં નાંખે ખુખારી,
હરિભજતાં ભય બતાવે ભારીતો, તેસાથે શું બાંધુ પ્રીતડીરે,
સાચા સગા મહારા સજ્જનહાર, સદ્ગુરુ સ્વામી મ્હને તારનાર,
હરિજન મહારા હૈયાના હારતો, ક્યમ રાખું મનમાં ભીતડીરે-૨
ક્ષમા જનની જ્ઞાન પિતા પ્રમાણું ધર્મ બન્ધુ ભગિનિ ઉરઆણું,
સત્વિદ્યાદાનંદ સત્ય સ્વરૂપ હું બાણુંતો, ભક્તિ સ્વરૂપે ભવભય ટળ્યોરે,
શ્રદ્ધા શાન્તિ છે સખીયો શાણી, વિશ્વાસ વૈરાગ્ય પુત્રો પ્રમાણી,
તરવર તળે લેઉં સુખસૌ માણીતો, કુટુમ્બ કબિલો આવી મળ્યોરે-૩
તુરત સુરત સુન્દર પ્હેરી સાડી, સત્સંજ સુગંધ ખીલિરહી વાડી,
પ્રેમ સુધારશ પીડાં દહાડી દહાડીતો, મોજ મઝા નીશદિન કંઈરે.
રામજી મહારા છે રક્ષણહાર, શિરપર સદ્ગુરુ ગાળે નિરધાર,
હરિપ્રસાદ હરિ કર સ્થાનાર તો, દુરિજનથી હાવે કેમ ડંઈરે-૪

ગરબી ૨.

મસ્ત બની મનગમતાની સંગે, બ્રહ્મરશ પ્યાલો મેં પીધો ઉમંગે,
રશમયશ થઇ ગઇ રશિયાના રંગેતો, બ્રહ્મ ખુમારીમાં ખેલતીરે;
દર્શ પદાર્થ દુર થયા મહારા, પ્રીતે પેખું પ્રગટ પ્રાણાધારા,
નાથનિરંજન નિરખી રહી ન્યારાતો, અનળ્ય રશિક રંગ રેલતીરે-૧
દુનિયાં દિવાની જેવી મ્હને ગણતી, પાઠ પ્રીતમનો પ્રેમે હું બણતી;
ખરખોડું સહ શ્રવણે શણુતીતો, ધ્યાન ધરતી મહારા નાથનુરે;
મહાર સોધી મહારા હાથે હું લેતી, નથી ત્હેમાં કોઇને કંઈ કેહેતી;
ધિરજ ધરી પ્રેમે મગ્નમાં રેહેતીતો, હૈયું રાખી ફરું હાથનુરે, ૨

આર્યમય પ્રીતિ ઠગારા જગની, આથ વિને વાન નહોય વગની;
એકુંજળી શાળી હરિચી વપની ૥ સમનું સમજવે શુભને કથીરે;
કોડ ઉપાય કરે કોઈ ની આસી, નહિ અમુ હાવે કોઈની બમાવી;
લક્ષ મેં અલક્ષમાં વિધું લગાવીનો, મણીંગતે મુકનાર નથીરે-૩

આનંદ ધન ઘટ ચડી ચડી આવે, ઝરમર ઝરમર મેઘ વરસાવે;
શાંતિ સુખા મુંદ ઉર ભિગવેનો, ખવડથી અલક હું થઈ પડીરે;
છોડેલા ફંદમાં નહિ પડું ફરી, મૃગગળ જળથી નહિ જઈં ડરી,
હરિપ્રસાદ હરિવરને વરીનો નિજ ઘરમાં જઈ રહું ખડીરે-૪

ઘોઠ ૧. રાગ. મ્હારે મંદિરે પધારો સ્ત્રીનાથજી.

સખીરે આનંદ સાગર ઉલટયો, નિરખી સદગુરૂ હરખી હૈયામાંય;

મ્હારે લાખેણો લ્હાવો આવ્યો હાથમાં.

સાચાસગા શિરોમણી સંત છે, કળ કરી ખળવંતે પકડી આંધ.

મ્હારે લાખેણો લ્હાવો આવ્યો હાથમાં. ૧૬.

જગત કીધી જગતની જળથી, મ્હારા મનડાનો ભાગ્યો ભેદ-મ્હારે.

ગાળ્યું હુંપદ જ્ઞાનાગ્નિયે માલ્યું, મ્હારી છાનીનો મટાડયો છેદ-મ્હારે. ૧

તપતી હતી ત્રીવેધિના તાપથી, શાંતિ જળ રેડી કરી મ્હને શાંત-મ્હારે.

કામક્રોધ ક્રોધક્રીડા મુજ દાદીયા, મહા ભવ રોગની ગર્ભ બાંત-મ્હારે. ૨

સાચુંસુખ સમજાવ્યું મુંજને સાનમાં, ચર્ચા સ્પર્શનાં પ્રાશ્નિત થયાં દુર-મ્હા

વર દાતાયે વર મુંજને આપીયો, મારા ઉરમાં આજેયું અંકુર. મ્હા ૩

૨૨ અનુપમ રેલ્યો ૨૨ે ૨૨માં, ખેલું ખુમારી રાખી મારે અંગ-મ્હા
હરતાં ફરતાં જામત સ્વપ્ન સ્થિતિયે, ધણ ગુરસંત નિરખું મારીસંગ-મ્હા ૪
ધડીયે ધડીયે ને પળે પળે પ્રેમથી, સર્વ સ્થાને લે ગુરજ સંભાળ-મ્હા
હરિપ્રસાદ શુક ગુર કૃપા વડે, પામી માંગણિક રૂપરજાળ-મ્હા ૫

ઘોઠ ૨.

સખીરે શું કહું રૂપ અનુપ એ, મ્હારી વાણીયે વર્ણવું ના જાય;
હું તો અનર અમર દેખું આતમા.
ઘાટ ઠાઠ માઠ રૂડા ગોઠવ્યા, વસ્તુ વિશ્વાકારે ઓળખાય-ટેક.
પૂર્ણ જળભર્યો સાગર સોભામણો, હ્લેરિયો નેમને લક્ષ બદલાય-હું.
બુદ્ધ બુદ્ધાકાર એ છે જળ સઉ, જળમાં જળ થઈ એ તો સમાય-હું. ૧
કર્તા પુરૂષમાં કારણ એમ લલિયું, જ્ઞાન-ક્રિયા-દ્રવ્ય શક્તિ સાથ-હું.
જ્ઞાનશક્તિયે વિચાર ઉદ્ભવ્યો, ક્રિયાશક્તિ ગુંથાઈ ધડવા ઘાટ-હું. ૨
પંચતત્ત્વ દ્રવ્ય શક્તિથી સાધિયું, બ્રહ્મથી બ્રહ્માંડ નિપજ્યું એ પેર-હું.
સત્ત્વ, રજ, તમ કારણ ગુણથી, હઠી ધમ્મજા શક્તિ માયા હ્લેર-હું. ૩
ધશ માયા બાણવા જીવ જામીયો, સુદ્ધ ચૈતન્ય ચિદ્રૂપ બાસ-હું.
ખેલ રચાયો એમ ખેલાડીયે, પ્રગટે વારંવાર થાય નાશ-હું. ૪
એ સઉ જ્ઞાતિ સંકલ્પ પુરૂષ તણી, સમજી વળી ખેડી તે વિશ્વવાટ-હું.
હરિપ્રસાદ શુકગુરના શ્રવણથી, જાગી જોતાં ટલ્યો મન ઉચ્ચાટ-હું. ૫

ઘોઠ ૬.

સખી ભવતારણ બેટયા મુને ભાવથી, હું તો શું કહું સુખની વાત;
મ્હને ગુરજ વિસાર્યા ના વિસરે—
શાંત શિતળ સ્વરૂપ સોહામણું, મ્હારું મનહું માન્યું તે સાથ-ટેક

પૂર્વ પુન્યે પામી ગુરુબ્રહ્મને, જેના ગુણુલા ગાય શારદા શેષ-મ્હને.
 રાતદીન રટણુ કરેછે એહનું, વિશ્નું વિરચી શશિ મહેષ-મ્હને. ૧
 રૂપી મુની સનકાદિક શેવતા, પામે નહિકો એ પદનો પાર-મ્હને.
 મનગમતાની મધુરી મૂરતી, સત્ય સમગ્તવે શાસ્ત્રનો સાર-મ્હને. ૨
 બ્રહ્મવેતા બ્રહ્મનિષ્ઠ વરિષ્ઠ છે, શબ્દ બ્રહ્મ સાચું સ્વરૂપ-મ્હને.
 દયા સાગર દિલ દરિયાવ છે, પૂર્ણ કૃપાળુ કરુણાના કુપ-મ્હને. ૩
 નિરાકાર નિષ્કલંચન નિરંજન છે, નિરંજન નિર્બાધિત તેહ-મ્હને.
 અમાપ અક્રોધી અપરાજિત છે, આવ્યા અમ કારણીયે ધરી દેહ-મ્હને. ૪
 આનંદસાગર ઉગ્ગર એ હરિ, અકળિત અનુપમ કારણુ અવતાર-મ્હને.
 દેહ દર્શનિ એ દર્શ નહિ, એ તો દેવાધિ દેવ ઝંકાર-મ્હને. ૫
 વર્ણન શું કરે રૂડા એ તો દેવનું, મહારી રશના રટતાં પામે હાર-મ્હને.
 હરિપ્રસાદ જોઈ ગુરુદેવને, હરખી નિરખી ગુણુ ગાઉં વારંવાર-મ્હને. ૬

ઘોઠ ૪.

શાં શાં વખાણુ કરું ગુરુદેવનાં, શા શા માનું ગુરુજના પાડ;
 ભરી પ્યાલો પાયો બ્રહ્મરશ પ્રેમનો.

સંકટ શૂળી ભાગી જન્મ મર્ણની, ભાગી ભારે મળવિક્ષેપની વાડ—ટેક.
 આવર્ણ અળગું કરાવ્યું મહારા અંગનું, કીધા દિવલડા દિલડામાંય-ભ.
 ઉડે નાભિકમળથી નેજે નામનો, શૂન્ય શિખરમાં ફરફર થાય-ભ. ૧
 મહા પ્રયત્ને નાવે મુનિના મનમાં, તેતો તાદર્શ તનમાં દેખાય-ભ.
 વહાલી વાતો કરું વહાલાના સાથમાં, આવે આંસુ ને હૈયું હરખાય-ભ. ૨
 હાથ જાલીને હરિ ઉભા માણરો, હુતો હર્ષ થેલી થેલી થાઉં-ભ.
 આગળ પાછળ ગુરુ ગમ પાડતા, તેમ તેમ હ્રેમને પગલે જાઉં-ભ. ૩

મ્હને મુકી છે પૂરણ પ્રકાસમાં, હશી હસાવે હું તેાં શરમાઈ-ભ.
ઉડે ઉભરા અતિશે આનંદના, કેમ કરીને તે કહી બતાઈ-ભ. ૪
ધડીબર સુની ના રાખે ગુર માલરા, ભાગે ભુલુંતો મ્હારી બ્રાંત-ભ.
હરિપ્રસાદ શુકગુરૂયે સ્નેહથી, મ્હને નિરખાવ્યા કમળા કાન્ત-ભ. ૫

કબાલી-પદ ૧.

રાગ. મ્હેમાન થયા ત્હમે મ્હારા સ્વીકારશો મ્હેમાની.

સીતાના સ્વામી સંગે, લગની અમારી લાગી; (૨)
ચટકી અમોને લાગી, થયાં અમે ભડભાગી; (૨) સીતા. ટેક
જન જુઠા જગતમાં જાયા (૨) કાયા કુંભ સમ છે કાયા (૨)
અમે માની મિથ્યા તે માયા—બ્રમણ્યો ગદ્ય સૌભાગી-લ. ૧
અવગોચરું દષ્ટિયે જ્યારે (૨) જૂઠું સૌ લાગ્યું ભારે (૨)
ગુર ચરણને આધારે—તૃણ્યો સરવે ત્યાગી-લ. ૨
સઉટણ્યું અજ્ઞાન અંધારું (૨) લાગે સંસારનું સુખ ખારું (૨)
ગુરજાન મળ્યું બહુ સારું—પ્રેમ કટાર કલેજે વાગી-લ. ૩
ભકિતરૂપી ઉગ્યો ભાણું (૨) પ્રીતમથી પડીયું પાનું (૨)
અક્ષાનંદ સુખ મઝાનું—તન મન ધન દેઈ, લીધું માગી-લ. ૪
દીન જાણી દુઃખ હરિ લીધું (૨) જ્ઞાન સુધારશપાન પીધું (૨)
ઘટમાં ગોવિંદ ધર કીધું—અક્ષય વર વરિયો સોહાગી-લ. ૫
મનહર મૂર્તિ છે ન્યારી (૨) પ્રિયતમની છબી છે પ્યારી (૨)
હરિપ્રસાદ હરિપર વારી—ઉરમાં અખંડ જ્યોત જાગી-લ. ૬

પદ ૧. રાગ. પામ્યો પામ્યો પવ્વણી આવી હો—
 લાગી લાગી ચટકા ચિત્ત લાગી હો, જ્યારે જોયું જગતમાં જાગી-લાગી.
 અજ્ઞાનમાં મેં અવળું કીધું, નામ નારાયણનું નવ લીધું;
 મહારા ભવની ભાવક ભાગી હો—જ્યારે. ૧
 ગુરૂ મળ્યા ત્યારે જ્ઞાનજ આપ્યું, ભુધરનું મદને ભજન ભાવ્યું;
 મેં તૃણાથો સર્વે ત્યાગી હો—જ્યારે. ૨
 વિભુ વિના શૂન્યકાર સૌ ભાળું, દિવ્ય દર્શન દિધારે દયાળું;
 ભક્તિ સુધા મેં લીધું માગી હો—જ્યારે. ૩
 હરિપ્રસાદનું હૈયું હરખાયું, દ્વૈત મરી અદ્વૈત જણાયું;
 ખરી ખરી વિરતવની વાગી હો—જ્યારે. ૪

સંવૈયા.

રાગ. પાલવડો મેલો મોહનજી મારગ મુને જાવા દ્યો—

હેત કરીને હરિવર મહારા, હાવે શીદ તરછોડો છો;
 પ્રેમ કરી પાતળીયા પ્રભુજી, પ્રેમ હાવે કેમ તોડોછો,
 રંગ રમાડી રશિયા મુજને, રિશ કરી ક્યાં દોડોછો;
 હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મહારા, જીવ ખીજે ક્યાં જોડોછો—૧
 કામલુગાળા લાલ લટકાળા, છેલ છેલિલા છોગાળા;
 તનમનધન મેં તલમને સોંપ્યું, દયા કરો જગ પ્રતિપાળા.
 સુખરાશી છું દારી તલમારી, તલમે દિનઅન્યુ દયાળા;
 હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મહારા, હર્યું મન મોરલિવાળા—૨
 અદ્ધર હોઠપર ઓ અલખેલા, અજળ અમૃત ઢોળ્યું છે;
 મનગમતા રમતા લલ્લયામાં, રસિક રૂપ મુજ રોળ્યું છે.

કોડીલા કામળુ કરી ત્હમે કંઈ, કાળજી મ્હારૂં કોઈયું છે;
હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મ્હારા, ચિત્તું મ્હારૂં ચોઈયું છે—૩

નખરૂં કરી કયાં હાવે નાસો, નાથ તમોને નહિ મેલું;
ધુતારા શું ધુતો મુજને, ઠગારા કરી મન ઘેલું.
અંતર મ્હારૂં અતિ ઉભરાયે, અલૌકિકરૂપ જોઈ અલખેલું;
હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મ્હારા, તમ સંગે ખાતે ખેલું—૪

ત્હમે પણ પ્યારા હું પણ પ્યારી, અરસપરસ પ્રેમ વાંધ્યો છે;
ત્હમે લટકાળા હું લટકાળી, સાચો શ્વાર્થ લાધ્યો છે.
રૂપ રંગ ગુણ સરખાસરખી, સાચો સ્નેહ સાંધ્યો છે;
હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મ્હારા, અજળગજળ પ્રેમ બાંધ્યો છે—૫

જવા નહિ દેઉં જીવનહાર હું, જોર કરીને શું જાશે ?
સુધારસ દેઈ એ શામળીયા, વ્હાલા વિખડું શું પાશે ?
વિયોગની વેદના છે વશમી, વિશ્વાસે વળગી વા'શે ?
હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મ્હારા, હું ખાવાની ગળે ફાંસો !—૬

જવાનું જો નામ ઘો તો, મનમતા હું મરી જાઉં;
રંગ રમો રશિયા મુજ સાથે, રાતદિવસ રાજી થાઉં.
પ્રેમ સુધારશ અજળ ચિજ છે, પ્રેમ કરી પ્યારા પાઉં;
હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મ્હારા, સેવા ચર્ણકમળ મ્હારું—૭

નાથ નિગ્મનંદ નિશદિન ત્હમને, નમી નમીને હું આનું.
અલખેલા અંતર નવ રાખો, મુખ માગો તે હું આનું;
ઘટ ઘરમાં ઘર કરીને ખેસો, અંતર દૃષ્ટિયે નિહાળું;
હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મ્હારા, તમો થકી નથી કંઈ વ્હાનું—૮

વહાણું નથી કંઈ મુજને વહાલા, વહાલામાં છે ત્હમે વહાલા;
 સમ ખાઈ હું શામળીયાજી, તન મન ધન સોંપ્યું લાલા.
 અધિકારી છો મુજ અંતરના, કરું કરજોડી કાલાવાલા;
 હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મહારા, પાઓ પ્રેમ તણા પ્યાલા.—૯
 રશમશ રંગે રશિયા રોળો, રાજ રામા ત્હમારી છું;
 આજા ઉઠાવું ઓ અલમેલા, અતિ ઘણી આભારી છું.
 કોડે કોડે કામણુગાળા, સૌ કબલ કરનારી છું;
 હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મહારા, વશ થઈ વાલમ હારી છું—૧૦
 વશીકર્ણ છે વાલા તમમાં, તમ પૂઠે મન મુજ ભમતું;
 મનહર સુખકર સુંદર મુખકું, ગુણવંતા મુજને ગમતું.
 અદ્વય અળગા જો થાવો તો, દુઃખ વિયોગનું બહુ દમતું.
 હરિપ્રસાદ હરિ જીવન મહારા, મળતાં સંકટ સૌ સમતું—૧૧
 કોમળ કમળ સમ કર ત્હમારા, કોમળ કટી છે લચકાતી;
 કોમળ વદન કમળ વિલસે છે, કોમળ કમળ નેન ભચકાતી.
 કોમળ વચનવદી મોહ લગાડ્યો, ભાવ બાળીને ભચકાતી;
 હરિપ્રસાદ હરિજીવન મહારા, તન મન ધન વારી જાતી.—૧૨
 કરૂણા સાગર કૃપા કરીને, કસુર જે હોય તે કહેજો,
 રીશ તજીને રાજ રશિકડા, હૃદયકમળ મહારે રહેજો;
 દયા કરીને દિન દયાળુ, પળે પળે દરશન દેજો,
 હરિપ્રસાદ હરિજીવન મહારા, આપની મ્હને માની લેજો.—૧૩

પદ ૧.

ગુરુ ગોવિંદને એકજ જાણો, રચે મિશ્ર માવ રુદિયામાં બાણો.
 સાચું સુખપામી સંતસમાજે, સમર્થ સદ્ગુર શિર મુજગાજે;
 મહારં માનુંહું ધન્ય ભાગ્ય આજેતો; જન્મ સફળ મહારો થયોરે;
 આનંદ આનંદ ઉરમાં ધારે, તન મન ધન સદ્ગુરુપર ઓવારે;
 ઉઘાડી દીધું અંતર મહારતો, સધળો શોક સમાધ ગયોરે-૧
 ટળ્યું તિમિરને થયું અજવાળું, માયા મરેલી સમ હું ભાળું;
 ક્યાં ગયું કામ કળિયુગનું કાળુતો, અજળ ગળળ આશું ભાસતુરે;
 જળસ્થળ જંગમ સ્થાવર આકાશે, આનુબાનુ બાહ્યાંતર ચોપાસે,
 જ્યાં જ્યાં જોઉં ત્યાં બ્રહ્મ પ્રકાશેતો, વિકારે મન નથી ત્રાસતુરે-૨
 બ્રાંતિભાગી જન્મ મર્ણુની મહોટી, ઇંદ્રગણ જગ જાણીગઈ ખોટી;
 અંતઃપુરમાં ચિત્ત ગયું ચોંટીતો, ભાસે નહિ અન્ય બ્રમણુરે;
 ન્યારા નાથની ન્યારી રચનાયો, વિરમી ગઈ પેલી બધી વંચનાયો;
 રંચ નથી થતી મનમાં ખંચનાયોતો, રૂઢિયે રમે રાધારમણુરે-૩
 પ્રકૃતિ મહા પુરૂષને જૈ ભેટી, સુરતા ગુરના ધરમાં જૈ બેટી;
 પ્રપંચ જળ શ્રીહરિયે સમેટીતો, તદ્વદ્ થઈ તાર તમ્બતારે;
 હરિપ્રસાદ હરિહીરો હાથ લાધ્યો, સદ્ગુર શબ્દ મેં સ્નેહથી સાધ્યો;
 બહુ વિધ પ્રીત કરી ગાંઠે બાંધ્યોતો, શાંતિમાં થઈગઈ સમ્મતારે-૪

પદ ૨.

નાણીજોઈ જાણી કાધી મેં પ્રીતિ, આણી ઉરમાં અદકી નીતિ;
 ટળી ગઈ તેથી મહારી ભવ ભીતિતો, નવાઈ જેવું નથી લાગતુરે;
 ધરી ખુમારીને ખેલું ખુમારી, નથી લાગતો બીજો ભવ ભારી;
 ઉઘડી ગઈછે અંતર બારીતો, મન મહારં થયું જગતુરે-૧

રટણુ થતાં પંચ કઠણુ કપાયો, બ્રહ્મનો મારગ ભવ્ય દેખાયો;
 જોધને જીવ મ્હારો હરખાયોનો, સદ્ગુરને શરણે પડીરે;
 હરતાંને ફરતાં આનંદ હેલી, ગુણુલા ગાતાં થઇ જઈ ઘેલી;
 મોજમાણું ગુરસંગે મન મેલીતો, ઉઘડી ગઈ અંતર આંખડીરે-૨
 ક્ષણુમાં ઉદાશીને ક્ષણુમાં હુલાશી, ક્ષણુમાં નાચું ને ક્ષણુમાં વિકાશી;
 ક્ષણે ક્ષણે રહુ પ્યારાની પ્યાશીતો, દાસી થઇ દીન કહાડતીરે;
 પીયુ'પીયુ' કરી નામ પ્રીતેપોકાઈ, મેંના પોપટ સમ જોડહુંઅમાઈ;
 પ્રાણુ પ્યારાનું મુખ લાગેછે પ્યાસંતો, હરિહરિ હરદમ ઉચ્ચારતીરે-૩
 કરમુજ સ્હાઈ હશીને હશાવે, રિસાઇ રશિયો વળી તે રડાવે;
 દયા લાવી દિલે દોડતો આવેતો, સંતાકુકડીની રમત રમેરે;
 પાનું પડ્યું મ્હાઈ રશિયાની સાથે, મુકુટ મણિ ગાજેછે મ્હારે માથે;
 હરિપ્રસાદ હરિ ખેલાવે હાથેતો, ખીજું મ્હને કાંઈ ના ગમેરે-૪

સ્તોક.

एक एव हि भूतात्मा भूते भूते व्यवस्थितः ।

एकधा बहुधा चैव दृश्यते जलचन्द्रवत् ॥ श्रुतेः ॥

—એકજ પરમાત્મા સર્વભૂત પ્રાણી માત્રને વિશે સ્થિત છે. જેમ જળના ભરેલા ઘડાઓમાં એકજ ચંદ્રમા છતાં બહુ દેખાય છે. પણ તે જેમ એકજ છે તેમ સર્વભૂત પ્રાણી માત્રમાં એકજ પરમાત્મા છે.

पद १. राग. पति बिना प्रमदाना मनना पुराय कथाथी कोड.

વિધમાન વેદાન્ત વદે છે, એકાઈ બહુ સ્વામ;

सर्वेश्वर सर्वव्यापक अधिने, रमता आत्माराम, (२)

અણુ અણુમાં વાસ છે એનો (૨) જાણે શું મદ મહિમા લેનો (૨)
 ગૂઢ રહ્યા ઘટ ઘટમાં ગાણ, થઈ જતું તંતુ તમામ. સર્વે -૧
 લિલા નૌત્તમ નિજપદ કેરી (૨) માધક જનને માયા ઘેરી (૨)
 નહિ માયા નહિ કાયા છાયા, છે કિર્ણો તે પૂર્ણ કામ. સર્વે -૨
 પશુ પાંખ પ્રાણી પર્વતો (૨) નદિ નદ નાળામાં ભળતો (૨)
 દેવ દાનવ નર તનુને ધારે, અલિહારી ધનસ્યામ. સર્વે -૩
 કીડીકુંજર સિંહ શિયાળ સહુમાં (૨) ભૂતપ્રેત યક્ષરાક્ષસ બહુમાં (૨)
 દર્શ પદાર્થ પાછળ રહિ નટ, ખટખટ કરે સૌ આમ. સર્વે -૪
 દિવ્ય અદિવ્યમાં દીન દયાળુ (૨) શિવ અશિવમાં પર્મ કૃપાળુ (૨)
 ઇન્દ્રજન એ અવિનાશીની, કરે જન મિથ્યા મામ. સર્વે—૫
 દાસોહાં થઈ એ કરજોડે (૨) તંત્ર તાલ ધરીને તન તોડે (૨)
 મંત્રી થઈ મંત્રો નિજ જપતો, ખપતો વિભાગી વામ. સર્વે—૬
 યોગીનિયોગી ભોગી એ છે (૨) રોગી ઉદ્યોગી સંયોગિ તે છે (૨)
 વિયોગી થઈ વિલપેછે પોતે, અદ્ભૂત એનું કામ. સર્વે—૭
 શાન્ત સમાધિ સોહમ રમરે છે (૨) શાંતિ સદને વિશ્રાંતિ ભે છે (૨)
 ભટક છટક ચિત્ત ચટકજ એની, લટક અટક સુખ ધામ. સર્વે—૮
 વદને વદુ શું અજબ છે રચના (૨) રટતાંરટતાં આકે રસના (૨)
 સભર ભર્યો અનંત બ્રહ્માંડે, કાલો નથી કંઈ કામ. સર્વે—૯
 રચેરચાવે બાણ સંભળી (૨) સાકર દુધમાં જ્યમ જય પલળી (૨)
 હરિપ્રસાદ અનુભવી જન એળખે, અજરામર નિજ નામ. સર્વે—૧૦

શ્લોક.

ન યોગેન ન સાંખ્યેન કર્મણાનો ન વિઘ્નયા ॥

બ્રહ્મૌત્મક ત્વચ્છોધેન મોક્ષઃ સિધ્યતિ નાન્યથા ॥

યોગ જાણવાથી, સાંખ્ય જાણવાથી, કર્મો કરવાથી કે અન્ય વિદ્યાઓથી કદાપી મોક્ષ નથી. માત્ર જીવ અને પરમાત્માની ઐક્યતા સમજવાથી મોક્ષ છે.

ગદ્યલ ૧.

કૃપા થાતાં ગુરૂની આજ, મહેં મહારં તપાસ્યું છે;—
ચડેલો ફેર જે ફેગટ, ગયો ખશી થયો નિકટ;
સ્વરૂપ અજ્ઞાને ગ્રાસ્યું છે, મહેં મહારં તપાસ્યું છે—
અવસ્થા ત્રણથી છું પર, તુરિયાપર મહારં ધર;
ઉઘાડું એ ક્યાં વાસ્યું છે, મહેં મહારં તપાસ્યું છે—
ગુકારે થઈ ગયો ગુલતાન, રૂકારે પ્રેમમાં મસ્તાન;
પ્રકાસે આપ પ્રકાસ્યું છે, મહેં મહારં તપાસ્યું છે—
અરપતાં હુંજ અરપાયો, હરિપ્રસાદ હરપાયો;
જગત બ્રહ્મમય ભાસ્યું છે, મહેં મહારં તપાસ્યું છે—

ગદ્યલ ૨.

અરે બ્રહ્મરશના ભોગી, ભલા ભમરા ઉડી આવો—
ફળ છે વૃક્ષ વેદાન્તે, લોભાવો લક્ષ એકાન્તે;
અનુભવ હર ઉપજવો, ભલા ભમરા ઉડી આવો—
રશિકરશ મધૂર્તાન્યૂમ્મી, ન છોડશો લાધેલી લૂમ્મી;
પટકી પ્રાણ સુધા પાવો, ભલા ભમરા ઉડી આવો—
ખીડાતાં પ્રેમ પંકજમાં અતિ આનંદ અંકજમાં;
ભેદના ભાળી જ્યો ભાવો, ભલા ભમરા ઉડી આવો—

પડશે ના બેદ બ્રાંતિમાં, અજરામર સુખ શાંતિમાં,
હરિપ્રસાદ-લ્યો લ્હાવો, બલા ભમરા ઉડી આવો—

ધોલ ૧.

રાગ. જોજો જોજો જગતના લોકો, બાઠા વરની પાલછી.

ચાલો ચાલો ચિત્ત કરી સ્થિર, આત્મ અનુભવ દેશમાં.
હાલો હાલો હળવે હળવે વીર, શાંતિયે સત્ય વેશમાં.—ટેક
પૂર્વ માંથી આવિયારે, જનતું છે ઉત્તરમાં જાણુ;
વાસો કર્યો બહુ વિશ્વમારે, ઉગ્યો ઉગ્યો મનુષ્ય તનુ બાણુ. આ. ૧
શ્વારી કરો જ્ઞાન ઘોડાલેરે, ગ્રહી વિવેકની લગામ;
પલાણુ કરો પુરા પ્રેમથીરે, વૈરાગ્ય પેંગડે પગ મુકો ઠામ. આ. ૨
શ્રદ્ધા સોટી રાખો સાથમારે, ભક્તિ ભાલો ઝાલો હાય;
નેક નિશાન ફરકાવજેરે, જેથી રીઝે સદગુરુ નાથ. આ. ૩
મોક્ષના મોક્ષના મારગેરે, દોડાવજો ખૂબ દોટ,
બહુ વિધ યુદ્ધિ પ્રકાસથીરે, ઓળંગી જાજો અવિદ્યા કોટ. આ. ૪
પ્રાદુર્ભાવે પરિબ્રહ્મમારે, રાખજો હૃદયે હુલાસ,
સર્વોત્તમ સુખ ભોગવોરે, ટાળી જન્મ મર્ણનો ત્રાસ. આ. ૫
બેદુ રાખજો ભોમિયારે, ચોરો ના લુટે વાટ;
રિપુદ્ધ બાવે ભંજન કરીરે, જાજો જાજો પ્રેમે પુરપાટ. આ. ૬
માયા નિર નહિયો ભરીરે, આશા તૃષ્ણા છે પુર,
નામીના નાવમાં બેશજેરે, સ્હામી તિરે જવાશે જરૂર. આ. ૭
સુખ દુઃખ ભરતી ઓટથીરે, મુઝારો નહિ મન,
સ્થિરતાથી પદ સ્થાપજેરે, ટાળી જાશે વચ્ચેનાં વિધન. આ. ૮

તૃપાતુર થતાં ટેકથીરે, પીજો શાંતિનું શિતળ જળ;
 ક્ષુધા ક્ષમા ફળ આપજોરે, શ્રેષ્ઠ પામશે આત્માનું બળ. આ. ૯
 દાન દેજો દયા દિલ ધરીરે, પીડાના જન હોય કોઈ,
 સ્વાનંદ સંપત્તિ આપજોરે, અધિકારી અભ્યાગત જોઈ. આ. ૧૦
 આનંદ સાગર આવશેરે, ઝીલજો કરી બહુ જલ,
 મહોદધિમાં મહાલતારે, હાથ આવશે અમૃત્ય રત્ન. આ. ૧૧
 ઉણુપદ તો અળગું થશેરે, ટળી જશે ભવ દંડ,
 હરિપ્રસાદ સ્વ સ્વરૂપમારે, ભવ્ય ભાસશે અહ્વાનંદ. આ. ૧૨

ઘોઠ ૨.

- ભાસે ભાસે પૂર્વના કે યોગે, સ્વરૂપ સોદામાણું;
 થાસે થાસે સત્સંગ સંયોગે, સ્વરૂપ સોદામાણું. ટેક.
- સત્સંગના પ્રસંગથીરે, ટળશે મનના સક્રિ મળ;
 સદ્ગુર શાસ્ત્ર સદ્બોધથીરે, મટશે અંધારૂં જડશે કળ. સ્વ. ૧
 વિવેકને વિચારથીરે, ધોવાશે ઉર આવર્ણ;
 વૈરાગ્યથી વિક્ષેપ જશેરે, ઉજ્જવળ થાશે પછી અંતઃકર્ણ. સ્વ. ૨
 સદ્ગુર પદે પ્રીતિ થતારે, થશે જ્ઞાનનો ઉદ્યોત,
 વાસના લિંગગળી જશેરે, ઝળહળ ઝળકશે આત્મ જ્યોત-સ્વ. ૩
 હુંપદ હોળી કરી જતારે, હુંમાં તું તે સમાય;
 લક્ષ્મિંદુ સ્થિર સ્થાપતારે, દેવાધિ દેવ દિલમાં દર્શાય-સ્વ. ૪
 દૃષ્ટિમાંહી શ્રુષ્ટિ તણુરે, નહિ રહે પછી ભાન;
 ઉર્ધ્વ મૂળે મતિ મહાલતારે, દેખાશે સંસાર સ્વપ્ન સમાન-સ્વ. ૫
 લિલા તો લક્ષ આવશેરે, આત્મ તણી તનમાંય;
 હાંદ્રગળ અળગી થશેરે, નહિ જણાય ગંગ ગંગ કાંય-સ્વ. ૬

સચરાચર સત્ય દેખશે, આત્મ તત્વ સ્વયં પ્રકાશ;
 શુભદુઃખ કલ્પના શમી જશે, નહિ રહે જન્મ મર્ણનો ત્રાસ-સ્વ. ૭
 અનુભવથી આગેયતારે, ભાગશે ભવનું દુઃખ,
 સાધન ચતુષ્ઠય સાધતારે, પ્રગટ પામશે મહાપદ સુખ-સ્વ ૮
 નિર્માનને નિષ્કામથી, નિર્વેપથી નિરવાણ;
 નિદિધ્યાસે નિત્ય નિરખતારે, નિગ્મનંદે જોશે અલ્પમાણ-સ્વ. ૯
 પ્રાપ્ત બુદ્ધિના બળ થકીરે, સદ્ગુરુના જ્ઞાન પ્રતાપ
 હરિપ્રસાદ ઐશ્ય ભાવથીરે, અલ્પ સ્વરૂપ આપો આપ-સ્વ. ૧૦

ઘોઠ ૧.

રાગ કરીયે શ્રીકૃષ્ણ ઉપાસના, ધરીયે હૃદિયામાં ધ્યાન.

દરશન કરો રૂડા દેવનાં, ધરી લ્યો રૂદિયામાં ધ્યાન,
 આનંદ મંગળમય રૂપછે, નિજ આત્મ ભગવાન-દરશન. ૧
 ઘટમાં ગુરૂ ગોવિંદ ગાજતા, બોલે બોલાવે બોલ,
 વ્યાપમાંઆપ આપવ્યાપમાં, કરી લ્યો તત્ત્વનો તોલ-દરશન. ૧
 નિર્મળ મનથી લ્યો નિરખીને, કરી જુઓ જ્ઞાન પ્રકાશ;
 ભક્તિ આબ્રણ અંગેધરી, ઝાંઝાળે અંતરે અવિનાશ-દરશન. ૨
 સ્વૂલ શુદ્ધમને કારણથકી, જુદો જગનો કિરતાર;
 સ્વયં સ્વરૂપે એ શોભતો, કરતો વિવિધ વ્યવહાર-દરશન. ૩
 દૃષ્ટે આપે તે નહિ દેવતા, દેવતૈ દેવતાનાં કામ.
 રોમે રોમે એ રમી રહ્યા, હાસો નથી કંઈ હામ-દરશન. ૪
 સંયોગ વિયોગ ના જાણ્યો, સહુના સદનમાં શ્યામ,
 ભરપુર ભાસે છે ભૂમિકા, અગગો નથા આડે જામ-દરશન. ૫

પૂર્ણ પ્રેમની રે મસ્તીમાં, પ્રગટે એ પુરૂષોત્તમ;
 શ્રુતિયો રમાડે વિકૃતો, જાણે જોને હોય ગુરૂગમ-દરશન. ૬
 શૂન્ય શિખરમાં સોધતાં, દર્શો સોહમ સુખ થાય;
 ના રહે બીજી કાંઈ આપદા, ઘટમાં ગુરૂવર દેખાય-દરશન. ૭
 અન્નર અમર જોઈ આતમા, ભાગે ભવાખ્ધિનો ભય;
 મોહ માયા મદ નવ નડે, જાગેતો થાય જયજય-દરશન. ૮
 ટળે વિષયની વાસના, મળે મનગમતી મોજ;
 ભાગે વિયોગ વિભુવર તણો. રમિરહે રૂઢિયામાં રોજ-દરશન. ૯
 સૌમાં હું અને હુંમાં સૌછે, અદ્વૈત સિદ્ધાંત એક;
 હરિપ્રસાદ હરિ હરિજનમાં, શાંતિથી થયો એકમેક-દરશન. ૧૦

ઘોઠ ૨.

દરશન કરવાં શાં દેહનાં, દેહતો ક્ષણમાં પડી જાય;
 દર્શન કરો દેહ દેવનાં, આવાગમ દુર થાય-દરશન. ટેક.
 પંચ તત્વ તું આ પુતળું, હાડમાંસ રૂધિર;
 ચર્મે મઢેલું તે શાભતું, નથી રહેવાતું સ્થિર-દરશન. ૧
 પવન પાણી પાવક વળી, અવની અને આકાશ;
 જ્ઞાન કર્મ ઇંદ્રિ મન માંહી, કરે ચૈતન્ય પ્રકાશ-દરશન. ૨
 ગોતિ કાહાડો ગુરૂગમ થકી, વસ્તુ વિકટ છે સાચ;
 ઓથે રહેલાને ઓળખો, નચવે નૌત્તમ નાચ-દરશન. ૩
 ભલા ભલાને એ ભુલવે, રહે ભણતરમાં બ્રાંત;
 અતુ ભવિને આવે હાથમાં, સદા તે થઈ રહે શાંત-દરશન. ૪

બિરાજે બહુ વિધ બારણે, જીવ કારણ એ જાણુ,
ઘટપટ ઝટપટ દુર કરે, ભાસે ભવ્ય એ ભાણુ-દરશન. ૫
સાધકને સત્ય એ સાંપડે, રિદ્ધિ સિદ્ધિનો નાથ;
ધૃમતો ઘટ ઘટમાં બધે, નિરખી હરખી ગ્રહો હાથ-દરશન. ૬
પુષ્પમાં સુગંધ સમ એ, પુષ્પ સંત સમાજ;
સુગંધ સદ્ગુરૂ નાથ છે, ગુણુતીધિ ગરીબ નિવાજ-દરશન. ૭
સર્વોત્તમ સુખને કારણે, ધરો દિનતાપે આશ;
હરિપ્રસાદ હરિ ગુરૂતણો જોશે શાંતિમાં વાસ-દરશન. ૮

ઘોઠ ૩.

શાંતિ સ્વરૂપ સોહામણું, ઉંડું અંતરે જોય;
સ્થિરતા થયે એ ભાસશે, ભેદ રહિત તે હોય-શાં. ટેક.
સોહમ્ શાંત સમાધિમાં, નહિ અવર્ણને બાધ;
અજંપા જાપ ત્યાં ચાલતો પ્રગટે અનહદ નાદ-શાં. ૨
જગતજાળ ઘટ માળ આ, નહિ તહેમાં વિશ્વવિકાર;
ધંદ્રિ મન વાણી નવરહે, પ્રગટે તમ્યતા તાર-શાં. ૨
તત્વો તત્વમાં જઈ ઠરે, નહિ ગ્રાસ અગ્રાસ;
પીંડ અહ્માડમાં પ્રગટતો, પોતે સ્વયં પ્રકાશ-શાં. ૩
તાર લગાવે જો ટેકથી, ગુરૂનું જ્ઞાનગ્રહી હાથ,
અનરઅમર દિશે આતમા, ભરી બેશેજો બાથ-શાં. ૪
ધિરે ધિરે પાય જો ધરે, પ્રીતે અટકાવી અટક;
ઉંચે ચઢે નિચે ના પડે, હોયજો ચિત્તમાં ચટક-શાં. ૫
ભાસે અહ્માનંદ ભવ્યતા, ભક્તિ ભાવથી કીધ;
સદ્ગુરૂ શેવી સુદ્ધ સ્નેહથી, જ્ઞાન કુંચી કર લીધ-શાં. ૬

પ્રાક્ષો પિધો હોય પ્રેમનો, બેશી અતસંગ માંય;
 ખુમારીહોય તહેને પ્રહ્લની, બીજું દેખે નવ કાંય-શાં. ૭
 શાંતિ સદનમાં જઈ શુવે, દિન દોહિલા દુર થાય;
 હરિપ્રસા હરિ ગુરવડે, જશ જગમાં જણાય-શાં. ૮

બોલ ૪.

દર્શો ના દેહ દેહારને, દર્શો અંતરના દેવ,
 કરાવે ક્રિયા ન્યારો રહી, કરો તહેની ઓળખીને શેવ. દ. ૧. ટેક.
 અનુભવ દષ્ટિ જે ઉઘડે, ટળી જાય મનની બ્રાંત,
 તાર લાગે લક્ષ જે લહે, સધળું થઈ જાય શાંત. દ. ૧
 સુરતા લાધે ઉર્ધ્વ મૂળમાં, જ્યાં છે ઉનમુનિ પ્રકાશ,
 ધંગલા પિંગળા સુશ્મણામાં, સોહમ શ્વાસોરે શ્વાસ. દ. ૨
 યોગ બળે યાતના ટળે, મળે નિજપદે છાંય,
 કાર્ય કારણ ત્યાં નવ રહે, પછી નહિ કરવાનું કાંય. દ. ૩
 પોતે પોતામાં જઈ મળ્યો, ઘાટ જેમ સુવર્ણ માંય,
 સુદ્ધ ભાસે તેમ આતમા, સુખ અખંડિત થાય. દ. ૪
 ઘટમાં આનંદ ધન ગાજતો, અમરિત વરસે પરજન્ય,
 અણુમોલું મોતી તે નિપજે, જીવતર થાય ધન્ય ધન્ય. દ. ૫
 કિલ્મિશ ટળે કોટી કર્મના, સમે સંસારનું શૂળ,
 ગુરૂ કૃપા બળથી કળે, મળે મોક્ષનું મૂળ. દ. ૬
 સોધે સાધક તો સાંપડે, આવે બાધકને બાધ,
 ગુરૂ મુખિજનને આ ગમ પડે, નુગરા અટવાય અધાધ. દ. ૭
 અંતર સુધ્ધ હોય જે કદી, તદ્વદ લાગે જે તાર,
 હરિપ્રસાદ હરિગુરૂ વડે, પલમાં બેડો થાય પાર. દ. ૮

પદ ૧. રાગ. વારી જડરે શાંઘરીયા તોપે ઘારનાર.

અમારા હો તે હરિજન આવો, અમારા-દેશમાંરે. અમારા. ૧.
સ્થિતિ સ્થાપક ક્ષિતિ અમારી, મહી અમૃત ફળ પાકે,
રશ સુધાખિંદુ રહે ટપકી, અમારા જન તે ચાખે. અમારા. ૧
વૈરાગ્ય વાયુ શાંતિ જળનાં, મીઠાં મેહેરામણ વહે છે,
અનુકુળ પવન પાણી આવે, મોજ ઘણેરી રહે છે. અમારા. ૨
શ્રદ્ધા સખી સુરતાની સાથે, કરે સત્યથી શેવા,
નિવૃત્તિ નારી ત્યાં અમારી, જમાડે મીઠા મેવા. અમારા. ૩
અર્ણવ પર્ણવ વાજાં વાગે, ગાન જ્ઞાની જન ગાવે,
હરિ હરિયાળી ભૂમી જોઈ, ઉર ઉછાળા આવે. અમારા. ૪
અકળિત આશન ઉચ્ચ બનાવ્યું, સદૃશ કમળદળ ખિંદ્યું,
શ્વેતાંબર ધરી સદ્ગુરૂ બેઠા, પર્મ સુખ ત્યાં મળિયું. અમારા. ૫
આત્મારામ આનંદજ કરતો, ધરતો સુખ અનેરૂં,
સદ્ગુરૂ શબ્દાતિત શિર ગાજે, નિર્મળ બન્યો મનમેરૂં. અમારા. ૬
આવાગમ ભય ભાગી જાય છે, ટળે સકળ ઉપાધી,
હરિપ્રસાદ હરિશાંતિશિખરમાં, થઈ જાય શાંત સમાધિ. અમારા. ૭

પદ ૨.

ચડી ગગન ધન ગાજી, વૈરાગ્યની-વાદળીરે. ચડીગગન. ૧.
જ્ઞાન ધનનાં ઝરમર ઝરમર, ઝીણું ખિંદુ રહ્યાં વરશી;
રશમશ ચઘગઠ હૃદય ભૂમિકા, મન મયૂરે દર્શી-વૈરાગ્ય. ૧
બ્રહ્મચિન્ન રોપ્યું છે ત્હેમાં, શાંતિ શ્રદ્ધા કરી ક્યારી;
ફાલીપુલી વૃક્ષ લત્તાયો, ખિલ્યાં ફલ ફુલ ભારી-વૈરાગ્ય. ૨

અગોચર ગોચર હૃદય ભૂમિકા, ગુરૂએ સરખી કીધી;
 યાગ બનાવ્યો બુધ્ધિબળથી, ખેસ બનાવી દીધી-વૈરાગ્ય. ૩
 માન સરોવરની ઘણી શોભા, નિવૃત્તિનિર સ્થિર કહાવે;
 કલવર કરતાં પક્ષી કિનારે, ચારો ચરી ચરી આવે-વૈરાગ્ય. ૪
 હંશને માટે મોતી મોંઘો, અતિ ઉત્તમ મહી પાક્યાં;
 હરિપ્રસાદગુરુગુણનીધિ મળીયા, ઝાંખરાં કહાડી નાંખ્યાં-વૈરાગ્ય ૫

પદ ૨.

શું તરવરની કહુ શોભા, મન લોભાય છેરે-શું તરવરની. ટેક.
 કલ્પવૃક્ષ ભક્તિ સત્સંગની, ભવ્ય ભૂમિકા ભારી;
 સદગુરુએ સમજાવુ પાડી (સત્ય) હૃદય કમળ દીધું ઠારી-મન. ૧
 આવળ આવળ ખોરડી યાંટાં, ખોદી કોદારે કહાડ્યાં;
 મનગમતા રહ્યા મોગરા મહેંકી, તનડાં ટાહાડાં પાડ્યાં-મન ૨
 વપુ વાડીમાં વશી વનમાળી, પાકાં પાન ફળ વેડે;
 ફૂમળા વૃક્ષપર લક્ષ રાખીને, શાંતિ જળ ત્યાં રેડે-મન. ૩
 મન ગમતા મેવા મહી મળતા, સ્વાદ ભર્યા વણ મૂલે;
 અમૃત સમ લાગે બહુ મીઠા, ખાતાં તન મન ટુલે-મન. ૪
 ભવરોગ ભારી ભાગી ગયોને, નીરરોગી થઈ કાયા;
 હરિપ્રસાદ હરિશાંતિ સુધારશ, પીતાં પ્રભુ ઝોળખાયા-મન. ૫

પદ ૪.

આવો પ્રેમ પીયુષનો પ્યાલો, ભરી ભરી પીજ્યેરે-આ. ટેક.
 પ્રેમ ભક્તિરશ રશબશ ભરીયો, પીનારા જન જાણે;
 તૃપ્તિ થાય નહિ પીતાં નિલનિત્ય, અધિકઅધિક સુખ માણે-ભરી.

સદગુરુ એ સાચો કર સાહી, પ્રેમ મગનમાં પાંચો;
 રોમે રોમમાં ગયો છે વ્યાપી, અગમ નિગમ દેખાયો-ભરી. ૨
 ચડી ખુમારી રહ્યા રંગ જમી, બ્રહ્મસુખ ભવ્ય ભાસે;
 બાહ્યાંતર વહાલા વિભુ બાળી, ચિત્ત ઠરું એક વાસે-ભરી. ૩
 એ સુખની હોય જેને ઈચ્છા, અખંડ આનંદ માટે;
 તજી મર્યાદા આવો કોડે, રમો રંગ શીર સાટે-ભરી. ૪
 ગયો અવસર નહિ આવે ફરીથી, પાછળ થશે પસ્તાવું;
 હરિપ્રસાદ હરિ ચર્ણ શર્ણમાં, રહીને અમર થાવું-ભરી. ૫

પદ ૧. રાગ. રામ સમર રામ સમર રામ સમર માદ.

ભાવ બિજ ભક્તિ ઝાડ, બુક્તિ કરી જાળવો,
 ઝૂટતો એ કુમજો છોડ, પ્રયત્ન કરી પાળવો-ભાવ. ટેક.
 નિંદારી અન્ન જૂથ, ચરી જવા ભય ભાળવો;
 વિચાર કેરી વાડ કરી, દ્રઢ મનથી વાળવો-ભાવ. ૧
 સત્સંગરૂપિ જળ સિંચી, છોડને સંભાળવો;
 શાંતિ શ્રદ્ધા ડાળી ભાળી, ભય મનથીસા ટાળવો-ભાવ. ૨
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય લત્તા ગુચ્છ, ધ્યાન માંડી ટાળવો;
 પ્રેમ પુષ્પ બ્રહ્મ મૂળ, વાળો છોડ નિહાળવો-ભાવ ૩
 નિડર નિર્ભયતાથી એ, ખળગોધાને ખાળવો,
 હરિપ્રસાદ બ્રહ્મરસ, હૃદયમાં એગાળવો-ભાવ. ૪

પદ ૨.

ભક્તિ કલ્પવૃક્ષ પછી, ટુલશે ને ફાલશે !
 આકાશ ડાળ પહેંચશે, પાતાળ મૂળ ઘાલશે !-ભક્તિ, ટેક.

એ પુષ્પની પીંમર, દશે દિશામાં પ્રસ્રાવશે !
 આંધળાને આળશું દોડી, દોડી લેવા આવશે !—ભક્તિ. ૧
 દેશીને વિદેશી જન, ભાવતો મંગાવશે !
 રૂડા રોપ રોપી દારે, હર્ષ ઉર લાવશે !—ભક્તિ. ૨
 તન મનથી ખંત કરી, સુર તરે સંભાળશે ?
 પ્રાણથી અધિક ગણી, પ્રીતિથી એ પાળશે ?—ભક્તિ. ૪
 જન કરી જાણીતાં એ, ક્ષેત્રમાં લઈ વાવશે ?
 હરિપ્રસાદ ગુરૂ કૃપાએ, શાંતિનું ફળ પાવશે—ભક્તિ. ૫

પદ—૧. રાગ. જુનાં તે ઘર લ્યો જાણી મહારા સંતો.
 ભરી પીઓ પ્રેમરશ પ્યાલા, મહારા હરીજનો, ભરી પીઓ
 પ્રેમરશ પ્યાલારેજ;
 સદગુરૂ શબ્દ મતપ્યાલા, મહારા હરિજનો, ભરી પીઓ.—ટેક૦
 જ્ઞાન ખડગ ગુરૂ કરથી ગ્રહીને, જાલી લ્યો ભક્તિના બાલારેજ;
 અવિદ્યા આવર્ણ અંગનું ટાળી, વપુમાં જીઓ વ્રજજ્વાલા—મહારા. ૧
 અવસર આ છે અતિ ઉજ્યારો, મુકી દો ચિત્તના ચાળારેજ;
 મહામંત્રને મનમાં સ્થાપી ત્હમે, તજ દયો તંત્ર સહ ટાળા—મહારા. ૨
 જન્મસફળ ત્હમે કરી લ્યો કોડે, જશો ના કાલાબાલારેજ;
 પરમાર્થ પર પ્રીત કરીને ત્હમે, શેવજો જશોમતિ સાલા—મહારા. ૩
 આડે પોહોર આનંદમાં રહીને, કરજો ત્હમે કાલાવાલારેજ;
 હરિપ્રસાદ હરિની ત્હમે હેતે, હરદમ ફેરવજો માળા—મહારા. ૪

પદ—૨.

ગુરુનું જ્ઞાન ઉરમાં આણી, ત્હમે માંહલાનું, સાયું સાયું સુખ લ્યો માણીરેલું;
 પર્મ પુરૂષને પિછાણી, ત્હમે માંહલાનું સાયું સાયું—ટેક.
 કાયા નગરીના ગદમાં ઘેરાઈ ત્હમે, જીવતર કરો ના ધૂળધાણીરેલું;
 હળવે હળવે હાલો હરિજનો મ્હારા, જીકિત બતાવું સત્ય જાણી-ત્હમે. ૧
 મૂળબંધ આસન દ્રઢ કરી બાંધો, આંખ્યો રાખો મિંચાણીરેલું;
 નાભિ કમળમાં નેજે નેક રોપો, ઝોળંગી જીવ માયા ધાણી-ત્હમે. ૨
 રૂદ્ધ કમળમાં રાખી રૂડી સુરતા, નારાયણને લ્યો નાણીરેલું;
 કંક કમળપર શક્તિને શેવી, ત્રીપુટીમાં તાર લ્યો તાણી-ત્હમે. ૩
 ગગનમંડળમાં ઘર કરી બેસો, પી લ્યો અમીરશ પાણીરેલું;
 હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુ નિરંજન, અખંડા નંદ લ્યો જાણી-ત્હમે. ૪

પદ—૩.

પીજ્યો તે પ્રેમરશ ઘોળી, મ્હારા હરિજનો, પીજ્યો તે પ્રેમરશ ઘોળીરેલું;
 અજગ ચિજ અણુમોલી, મ્હારા હરિજનો, પીજ્યો તે —ટેક.
 ગુરુ અનુભવે ભરી બંદુકડી, ચડાવી જ્ઞાનની ગોળીરેલું;
 મરજીવા આવ—ભલે મરે એ, પાંચ પચીશની ટોળી-મ્હારા. ૧
 અજર અમર થઈ જાશે જીવડો, બતાવું બહુ શું બોલીરેલું;
 રંગે રંગમાં વ્યાપશે જ્યારે, દિલડું રહેશે ત્યારે ડોલી-મ્હારા. ૨
 ફંદને છોડો નહિ તો ફેગટ, ફેગટીયાં ખાશે ફાલીરેલું;
 અજબ રંગરશ રાધારમણનો, હૃદયમાં રાખજો રોળી-મ્હારા. ૩
 મસ્ત થઈને મ્હાલજો મહીમાં, અંતરપટને બોલીરેલું;
 હરિપ્રસાદ ગુરુ શબ્દથી કરજો, હુંપદ હઠની હોળી-મ્હારા. ૪

પદ—૪.

થોડી થોડી મુસાફરી કરજો, મહારા હરીજનો, થોડી થોડી
 મુસાફરી કરજોરેજી;
 ડરી ડરી ડગલાં ભરજો, મહારા હરિજનો, થોડી થોડી—ટેક.
 જ્ઞાનનાં ચરમાં લગાવી ચક્ષે, અંતર ઉડાં ઉતરજોરેજી;
 મન મન્દિરમાં મંડપ બાંધી, ગુરૂ આજ્ઞાએ અનુસરજો—મહારા. ૧
 અંતરપટ ઝટ દુર કરીને, નિવૃત્તિ નારીને વરજોરેજી;
 આત્મારામ વર અજર અમર, તહમે દેરા તે સાચા ફરજો—મહારા. ૨
 વિપયાનંદ સુખ કાચુરે જાણી, વાસના વિપને હરજોરેજી;
 કલ્પવૃક્ષ સંત હાયા નિચે જૈ, હાડ તજી હીક થઈ દરજો—મહારા. ૩
 સ્વસ્વરૂપ સુખ સાચું હ્યો માણી, વિવેક વાત ઉર ધરજોરેજી;
 હરિપ્રસાદ ગુરૂ ચર્ણે ચિત્ત રાખી, ભાવે ભવસાગર તરજો—મહારા. ૪

પદ—૧.

રાગ. મહારા નયન સલુણા શ્યામ, તહમને શું કહીને બોલાવું.
 રૂડી સંત તરવર છાંય, મનોહર મીઠી મીઠી લાગે—રૂડી.
 ભાવ કરીને નિશદિન સેવે, અનહદ સુખ તે જન લેવે;
 એને કમી રહે ના કાંય, મનોહર મીઠી મીઠી લાગે—રૂડી. ૧
 સદ્ભાવ રાખી સત્ય નિહાળે, કોટી જન્મનાં પ્રાશ્નિત બાળે;
 થાય શિતળતા લાંબ, મનોહર મીઠી મીઠી લાગે—રૂડી. ૨
 વિપય વાસના અહીંને કાહાડી, દયા દિનતા ઘણી રહે દાહાડી;
 તહેને સદા મંગળ મન માંઘ, મનોહર મીઠી મીઠી લાગે—રૂડી. ૩
 હરિપ્રસાદ સંગ સર્જન કેરો, ના હોય તહેને ફરી ભવકેરો;
 એ મુકન પુરૂષ કેહેવાય, મનોહર મીઠી મીઠી લાગે—રૂડી. ૪

સાધકોને માટે. પદ ૧. રાગ રામચાળ વાગ્યાં હોય તે જાણે.

સાધકો સત્ય સાધનને ત્હમે સાધો, લેવા અનુભવ કટી
કશી બાધો-સા. ટેક.

અલ્પઆયુષ્યમાં આત્માને જાણવા, નિત્ય નિત્ય નવું કંઈ નોંધો;
સુદ્ધ હૃદયથી સત્યની સીડીયે, ચઢતાં ના આવે વાંધો-સા. ૧
આળપંપાળ માયાજનન છોડી, અટક્યા વિણ આગળ વાધો;
દયા ક્ષમા શિલ સંતોષ રાખી, આત્મ સ્વરૂપ આરાધો-સા. ૨
પ્રપંચ રાગને પરહરી પ્રીતે, સતસંગ સુખને લાધો;
સંસાર સુખથી અસંગ રહિને, મન મરકટને ગાંધો-સા. ૩
દર્શ તજ દષ્ટાનેરે દેખો, જવા દ્યો બીજા ધાધો;
હરિપ્રસાદ સદ્ગુરુ સદ્ભોધે, છુટી જશે ભવ કાંદો-સા. ૪

પદ—૨.

સાધકો સદ્ગુરુ ઘેર પ્રેમથી આવો, પૂર્ણ પ્રેમની છતને છલકાવો-સા. ટેક.

અહંભાવ મન મસ્તી મુકીને, સ્થિરતા પદ સ્થપાવો;
ગુરુ જ્ઞાનામૃત ગંગ પ્રવાહે, ઉલટ ધરી ઝટ ન્હાવો-સા. ૧
વિશ્વ વિલાસ વિષય તજીને, સ્વસ્વરૂપને શોભાવો;
બાહ્યાંતર બ્રહ્મભાવના કરીને, ભવ બ્રમણા ભુલી જવો-સા. ૨
પંચભૂત પંચ તન્માત્રામાં, રમ્ય રશ્મિયો રમાવો;
દશે ઇન્દ્રિયને મન બુદ્ધિમાં, ત્હમે બ્રહ્મરશ મચાવો-સા. ૩
ત્રિગુણગાળી બાળી બધી વાસના, ભવભયને ભુલી જવો;
એક અદ્વૈત વિદેહ પદ લેવા, પર્મ પુરુષાર્થ પ્રગટાવો-સા. ૪
યોગ યજ્ઞ તિર્થ વ્રત કરો પણ, અજ્ઞાને શિદ્ધ અશ્વજાવો;
બુદ્ધિયોગથી ગુરુને ઉપાશી, કૃપા પ્રસાદી ન્હાવો-સા. ૫

અહંભાવ અર્થ આપો ગુરુને, પ્રેમ માળા પેહેરાવો;
 વિસુદ્ધ પ્રેમે સર્વ અરપો ગુરુને, લઈ લ્યો લાખેણો લહાવો-સા. ૬
 મોક્ષેચ્છું થઈ મહાસો મહિમાં, ચિત્તને નહિ ચળાવો;
 શાસ્ત્રવચ્ચને સદ્ વિચાર કરીને, શું પંથ ઝાલી ઝડાવો-સા. ૭
 સાચા ગુરુનાં વચન શુણીને, છોડી દ્યોને દેહ દાવો;
 તપત યુગ્મવો તપતા તનની, સમય નહિ આવે અહાવો;-સા. ૮
 નવ દ્વાર પુરી પડતી મુકીને, દશમે દિવ દોડાવો;
 શૂન્ય શિખરે શાંત ગુંદામાં, સ્વરૂપ નિરખી ન્યાલ થાવો-સા. ૯
 સ્વસત્તા ધિશ આત્મ પુરૂષએ, વેદ ગીતાદે પૂરાવો;
 હરિપ્રસાદ નહિ લોક લોકાંતર, મહતત્વ ત્યાં જૈ સમાવો-સા. ૧૦

પદ - ૩.

સાધકો સલ પંથે લઈને વળાવું, ભાવ હોય તો
 ભોમિયા ભળાવું-સા. ૧
 મ્હામંગળ સુગમ મારગમાં, હરિ કૃપાથી પળાવું;
 સાન સડકપર થઈને જતાં, આનંદે ઉર ઉભરાવું-સા. ૧
 આસન કરીને પ્રાણાયામથી, પ્રાણુ રૂંધવા નહિ બતાવું;
 તપ તિરથ નથી વ્રતજ કરવાં, હિમાળે હાડ નહિ ગળાવું-સા. ૨
 જીવ જતા સુધી સાધકો લઈને, સાધનથી નહિ ચળાવું;
 સદ્ વિચાર સતસંગને શેવિ, સત્યિદાનંદ સ્મરાવું-સા. ૩
 સાચું ધન નહિ હોય રજેકું, ધન આજે તે રળાવું;
 સદોદિત સુખ શાંતિ જ્યાં છે, ત્યાં ખાટ તમ માટે ઢળાવું-સા. ૪
 અહંપણું ઉમેડીને ઉરથી, અહંવિભુનું સ્થપાવું;
 નિરાભિમાની કરીને નિજરૂપ, પ્રભુમાં પૂર્ણ વિદ્યાવું-સા. ૫

ત્રિગુણાત્મક જગત તજીને, સ્વસ્વરૂપ છવરાવું;
 સરળ સુધા સેમ વાણી ઉચ્ચારી, અધિકારીને જણાવું-સા. ૬
 શ્રેષ્ઠ શિરોમણી ગુરૂ કૃપાયે, બ્રહ્મ ભોવનમાં સમાવું;
 સાર સમગ્રતય તો ના રહે પડીથી, આ ભવ માંહિ દળાવું-સા. ૭
 ગુરૂપાદ્ય પદ્મના ભોગી છો ભમરા, તેથી સત્ય સંભળાવું;
 સાધન કુશુભપર કેડ કશીને, ઉડજો ઉડતાં બતાવું-સા. ૮
 ગુરૂજ્ઞાનામૃતના ભરી પ્યાલા, પીજો પ્રેમે પિવરાવું;
 પાકા પ્રેમથી પાન કરીને, ઘટે તેમાં રોળાવું-સા. ૯
 શાણા સાધક સમજી જાજો, સ્પષ્ટ કહે કોણ અહાવું;
 હરિપ્રસાદ હરિ રંગે રંગાતાં, અજરામર થઈ જાવું-સા. ૧૦

પદ—૪.

ગુરૂજ્ઞાન ગમ જોને પડી ગાઇછે, તહેની અનિષ્ટ દશા દુર થઇ છે-ગુરૂ ટેક.
 સંસાર વાસના શ્વપ્ને ના આવે, સર્વેવિપત્તિ વિસરાઇ છે;
 આનંદ આડે જનમ ઉજગર, ઉરની ઉર્મિયો સમાઈ છે-ગુ. ૧
 ત્રિલોક તણી સંપત્તિયો તહેને, મનથી તુચ્છ ગણાઈ છે;
 બ્રહ્મભાવની ભિંત મજામુત, ભરપુર ભવમાં ચણાઈ છે-ગુ. ૨
 લોહ કંચન ઉજણુ શિતમાંડી, સમાનતા સમજાઈ છે;
 રાગ દ્વેષ મોહ વ્યામોહ ટળતાં, સમ શત્રુ મીત્રાઈ છે-ગુ. ૩
 સંગ અસંગકે નહિ અન્યથા, સાચી ગુરૂની સગાઈ છે;
 ભ્રમર કમળ સુગંધ ગ્રહે જ્યમ, તેમ ગુરૂચરણે ચિત્તલાઈ છે-ગુ. ૪
 શબ્દ સરે મન જ્ય વિધાઈ, ધ્યાયલની ગત થઇ છે;
 દગ્ધ થયેલા વસ્ત્રની પેડે, દેહ દશા થઇ રહી છે-ગુ. ૫

નિર્મળ નેણ વેણ વપુ નિર્મળ, સ્વભાવમાં નમ્રતાઈ છે;
 પદ પદાર્થ વસ્તુઓ સધળી, બ્રહ્મભાવ તેની મહી છે;—ગુ. ૬
 સ્વસ્વરૂપ સ્વાનંદે સધળી, શ્રુટી આ ઉભરાઈ છે;
 ગગનમંડળ ગૃહ ગહન ગતિનું, મંદમતિ વિસરાઈ છે—ગુ. ૭
 મહાર્કે તહાર્કે નહિ અન્ય કલ્પના, અદ્વૈત સત્તા છવાઈ છે;
 પ્રગટ સાચા શ્રી સદ્ગુરૂ ચરણે, સુરતા પ્રદ બંધાઈ છે—ગુ. ૮
 એત પ્રેત એક આણે તાણે, જાણે તહેને શું નવાઈ છે;
 પ્રતાપ વિશ્વમાં પ્રગટ પુરૂષનો, પ્રભુનીએ પ્રભુતાઈ છે—ગુ. ૯
 સમજું સાચા સદ્ગુણી જનની, વિશ્વમાં સત્ય વધાઈ છે;
 હરિપ્રસાદ ગુરૂ કૃપા પામે તહેને, સિદ્ધિયો સર્વે સધાઈ છે—ગુ. ૧૦

ઐકતા કરવા વિશે. ગરબી ૧. રાગ. તુતો ન્યારો રહિનેં ચેલે છે.

ક્યારે તદ્વદ્ વૃત્તિ કરશો, સહુ એક તારથીરે, ક્યારે. ટેક.
 દશ ઇંદ્રિયું દમન કરીને, મન શ્રીહરિવર ચર્ણ ધરીને,
 વિકૃલ વર વરીને, ખેસશો ક્યારથીરે. ક્યારે-૧
 લિન્ન થશો ક્યારે લક્ષ્મિવરમાં, પરવારશો ક્યારે તહમે ધરમાં;
 ક્યાં સુધી રેહેશો દરમાં, આ દેદારથીરે. ક્યારે-૨
 ખરી વસ્તુને ખોળી કાઢાડી, સત્ય શાંતિને દયો સંપાડી;
 વાત જવાદયો આડી, આ વ્યહવારથીરે. ક્યારે-૩
 ફેગટ ફાંફાં મારી ફરશો, ક્યાં સુધી દોડા દોડ કરશો;
 ક્યારે ઠેકાણે ઠરશો, જીવન હારથીરે. ક્યારે-૪
 તનમનથી કરી ગુરૂની શેવા, ક્યારે સ્મરશો દેવાધિ દેવા;
 લાભ લાખેણો લેવા, જીગઢાધારથીરે. ક્યારે-૫

હરિપ્રસાદ હરિ રૂઢિયે ધારી, ક્યારે થશે દ્રઢ મનને મારી;
છે જીવવું જોખમકારી, માયાના મારથીરે. ક્યારે--૬

ગરવી ૨.

જો જોશો અંતર જાંખી તો, પ્રભુ છે પાસમાંરે. જો જોશો. ૧૬
અંતરદૃષ્ટિ કરીને જોવું, અંદરનું અંધારું ખોલું;
નહિ પડે પછીથી રોવું, કરશે હૃદયસમાંરે. જો-૧
માયાવર્ણ તિમિરને ટાળી, ગુરુજ્ઞાનથી જોવું ભાળી,
બહાલો વશે વન માળી, હૃદય કાસમાંરે. જો. ૩
તન મનથી લગાતી નાળી, ખેશે દૃઢ મને આસનવાળી;
ઉપાધિ દયો ટાળી, રોહો ના ઉદાસમાંરે. જો-૩
વિષય વાસના મોહ તજીદો, સત્ય શિયળ શલુગાર સજીવો;
મહામંત્રને ભજી દયો, શ્વાસ શ્વાસમાંરે. જો-૪
સુદ્ધ અંતઃકરણ સુદ્ધ મતિથી, સુદ્ધ ગુરુની જ્ઞાન ગતિથી;
કરો ઓળખ શ્રીપતિથી, શાંતિના વાસમાંરે. જો-૫
સંશય સંતસમાગમે ખોશો, મહાવાક્યપદ પ્રીતે મ્હોશો;
હરિપ્રસાદ હરિ જોશો, તહમે હરિદાસમાંરે. જો-૬

ગરવી ૩.

હૃતો શું સમજવું સાચું સુખ, એ સ્યામનુંરે. હું તો-૧૬
સદગુરુએ સોંપી આપ્યું, ભવનું બંધન મ્હારું કાપ્યું;
અચળ કરીને સ્થાપ્યું, છે રાજ્ય રામનુંરે. હૃતો-૧
ચક્રવર્તિપદ આરં દીધું, કોડે કારજ મ્હારું સીધું;
જ્ઞાને મ્હોટી લીધું, નામ નિષ્કામનુંરે. હૃતો ૨

મસ્ત બની ફરે મલકાતો, જ્યાંને ત્યાં હરિગુણ ગાતો;
 વ્હાલાની ગમે વાતો, ખીજુ ન કામનુરે. હુંતો-૩
 ભય નથી મ્હને ભવનો ભારી, ચડી ગઈ છે બ્રહ્મ ખુમારી;
 મન હરિ લીધું મુરારિ, જોધને આમનુરે. હુંતો-૪
 જગત સુખ જાણું ઝેર જોવું, શું છે તેથી લેવું દેવું;
 ખરેખર છે કેહેવું, નહિ કામ દામનુરે. હુંતો-૫
 હરિપ્રસાદ હરિગુરને શણે, નિત્ય રહે સુદ્ધ અંતઃકર્ણે;
 સુખ દીઠું સંત ચણે, અક્ષર ધામનુરે. હુંતો-૬

ગરબી ૪.

મ્હારે તન મન હરિશું ફરતું, સંત સમાગમેરે. મ્હારું-ટૅક
 તાપ ત્રિવિધિના ખુઝાયે, શાંતિ કેરા વાયુ વાયે;
 દિલમાં દીવો થાયે, માયા ના દમેરે. મ્હારું-૧
 જ્ઞાનગંગની ચાલે ધારા, મળ ધોવાયે મનના મ્હારા;
 સદ્બોધ પમાય સારા, મન ત્યાં ખરે ખમેરે. મ્હારું-૨
 કામક્રોધલોભ મોહમદ નાશે, આવે નહિ ત્યાં આવર્ણ પાસે;
 મુજ ઉર અતિ ઉદ્ધારે, રાધારમણ રમેરે. મ્હારું-૩
 બ્રહ્મરશ રહે અંગે વ્યાપી, બની જઉં બે ભાન તથાપી,
 આનંદ દે હરિ આપી, જીવ બીજે ના ભમેરે. મ્હારું-૪
 ટળી જાય ત્યાં સકળ ઉપાધિ, વ્હાલાને રહુ વ્હાલે આરાધિ,
 શાંતિથી થાય સમાધિ, ઉતરે ના કયમેરે. મ્હારું-૫
 ધૂન્ય આદર્શ અતિ ઉમંગમાં, પ્રેમરશ રેલાય રગરગમાં,
 હરિપ્રસાદ હરિ પગમાં મુજ મુસ્તક નમેરે. મ્હારું-૬

કવાલી ૧.

રાગ. મ્હેમાન થયા ત્હમે મ્હારા સ્વિકારશો મ્હેમાની.
ત્હમે હરિભજનમાં હેતે, ભલે આવો કે ના આવો. ત્હમે.
અમે ગુણ ગોવિંદના ગાઘશું, ચિત્ત નિત્ય ગુરૂપદે ચહીશું;
કોડે કોડે કૃતાર્થ થઈશું, દિલ ચ્હાય તો કર સ્હાવો. ભલે-૧
સત સંગ ગુરૂની શેવા, સ્તવિયે દેવાધિ દેવા;
સત્ય લાભ લાખેણો લેવા, અમે કરીયે હકકચી દાવો ભલે.-૨
મનુષ્ય દેહ મોંઘો બાણી, અમે ભજીયે શારંગ પાણી;
ના થાય જીવ્યું ધૂળ ધાણી, હરિવરને હેતે વધાવો. ભલે-૩
હરિપ્રસાદ હરિગુરૂ સંગે, નિત્ય નિત્ય રહીશું ઉમંગે;
જીજીશું ભક્તિના જંગે, ના કરવો પડે પસ્તાવો. ભલે-૪

પદ ૧. રાગ. પુન્ય મારગમાં કોડીના પાલવરે.

અંગગાડી અલૌકિક આ બનીરે, અણધર એનો દેખાવ;
ગાડી ચલાવી નિમ્નનંદ દેશમાંરે. ટેક.
ગાડી ધડનારો કારિગર એકછેરે, અનુભવિ ઝોળખિ લે લ્હાવ. ગા—૧
નવસેનાડી તે નદિયો નિર ભરીરે, ત્હેમાં ત્રણ મ્હોટી ગણાય.
ઘિંગળા પિંગળા સુખમણા ઉપરેરે, પૂલ પ્રેમનો ત્યાંતો અંધાય. ગા—૨
સાન સડકો હંશે બાંધી આંકોનેરે, નૂરત સુરત વિઘ્નતના તાર; ગા.
સલેપાટ સોહામણા શ્વાસનારે, સરહદ શૂન્ય શિખર મોઝાર. ગા—૩
સ્ટેશન રચ્યાં છે ખટ ચક્રનાંરે, મહિ ટેલિકોર્મના વિશ્રામ; ગા.
નવ દરવાજો ઉભા નિશાનિયારે, નિશાન ધરી બતાવે ધામ. ગા—૪
બાવન બહાર પરાપાર અંગલોરે, મહી સત્ય સાહેબનો સુકામ; ગા.
પોટર કર્મઘંટિ લેટર આપતીરે, જ્ઞાન ઘંટિ સિપાઈનું કરે કામ; ગા—૫

શ્વેત રક્ત સિંગલ પૂન્ય પાપનારે, ગાડી ચાલેને અટકી જાય; ગા.
 અદલ ધંટ વાગે એક જલારેરે, ઉભી રહે ત્યાં ઉતરે ખેસાય. ગા—૬
 ચોકી કરે નાયક બની ચિત્તાડુરે, ગાડી ઘૂઘવાટા કરતી જાય. ગા.
 મન ફાવર ગાડી તે ચલાવતોરે, કળ ડાખે કળાવંત ત્યાંય; ગા.—૭
 રણાનું બંધ ડખ્ખે ડખ્ખા જોડીયારે, ખુદ્ધિ ગાડ લે છે તપાસ. ગા.
 પળે પળે વાગે પીશવા પ્રેમનારે, ઉડે નેક નેજા આકાસ. ગા—૮
 સાચા શબ્દરૂપિ ધંટ વાગતોરે, તત્ત્વજ્ઞાનની ટીકીટો થાય; ગા.
 સદ્ગુરૂ ટીકીટકાર પેખિયારે, ગાફલ નર ગોથાં ત્યાં ખાય. ગા—૯
 અવરસવર સાંધે ઈન્જન બન્યું રે, પવન પાણી અગ્નિનો પ્રવેશ; ગા.
 પુરાય કોલસા ખોરાકના ખંતથીરે, ચંતન્ય ચાંપથી ચાલે તે ખેશ. ગા—૧૦
 ડખ્ખે ડખ્ખે દીવા વિઘુનનારે, જળહળ શક્તિનો પ્રકાશ; ગા.
 જીવ શિવ વ્યેહેપારી એ ગાડીમાંરે, જાય વ્યેહેપાર કરવાને ખાસ. ગા—૧૧
 ચાર જાતના ડખ્ખા ચાર વર્ગનારે, થડ, સેકન, ઈંટિર, ફર્સ્ટ મુકત; ગા.
 ચાર વર્ણના જીવ તેમાં ખેસતારે, પામર, વિપચી, મુમુંશુ, મુકત. ગા—૧૨
 ચાર ખાણમાં મનુષ્યદેહ શ્રેષ્ઠછેરે. ફર્સ્ટ કલાસનો અધિકાર; ગા.
 માયા બ્રહ્મના જુદા જુદા દેશમાંરે, જુદા જુદા વ્યેહેપાર રોજગાર. ગા—૧૩
 જીવ માયાના દેશમાં ઉતર્યોરે, કાધો શિવે બ્રહ્મ દેશમાં મુકામ; ગા.
 જીવ પામ્યો અવૃત્તિ પતિનેરે, દુઃખ પામ્યો ને હાર્યો બહુ હામ. ગા—૧૪
 શિવે સતસંગ માલ જઈ વ્યેહોરિયોરે, પામ્યો નિવૃત્તિનારી વિલાસ; ગા.
 સતિસંગે તે સત્યલોક ચાલિયોરે, પોહોવ્યો અવિચળ ધામની પાસ. ગા—૧૫
 પશ્ચક ભેદિ સમ ભૂમિકારે, જ્યાંહાં છે શબ્દાતિત સુખકંદ; ગા.
 ભવ્ય ભૂમિકા ભારી ભય ભાગીયોરે, પૂર્ણ પ્રગટીયો બ્રહ્માનંદ. ગા—૧૬

અનુભવે ઉઘડી એમ આંખડીરે, સદ્ગુરના શેવતાં પાય; ગા.
સાચા સદ્ગુર મળ્યા હોય જોહનેરે, અનુભવ આગાડી ઓળખાય. ગા-૧૭
ચિત્તચાંપી ચાલે તે નિજ દેશમાંરે, આવાગમન ભય ભાંગી જાય; ગા.
હરિપ્રસાદ ગુરુગમથી જડેરે, સત્ય શાંતિમાં વિશ્રાંતિ થાય. ગા-૧૮

ત્રોટકની ચાલ ૧. સહી શ્વપ્ત મહી મનમોહન મેં. નિરહ્યા.

જીવ જાણુ આ જગજલધિ ભરિયો, મોહ જનનાં નાંખી કાળ પારધિયે;
પંચઆણુ સજી મૃગ જીવ વિધે, વાસના વશ થઈ દુઃખી થાય-અરે.
વિષ વિષયતણુ બહુ સ્વાદ ધરી, દિનદિનલિપ્ત થે દોષ દૃષ્ટિ કરી;
ભવ ફેરામાં આવ્યો તું ફરીફરી, જેવી વાસના તેવો જન્મ થાય-અરે.
વારંવાર ઉપાધિયો વળગી, હરનિશ હંચે સગડી સળગી;
નિંચ ઉંચયોની ધરતો ફરતો, પણ જપે નહિ જદરાય-અરે.
ઉદ્ભિજ્જ શ્વેદ જરાયુજ અરે, અંડજ ભૂમંડળ આયુષ્ય ધરે;
નવ દામ ઠરી ખેસાય અરે, ગાન ગોવિંદનું ના ગવાય-અરે.
ભવ ભટકયો અલ્યા શઠસમજ્યો નહિ, આવર્ણ અજ્ઞાનથી વાપ્યું સહી;
થયા કોટ કર્મના ને ગતિ ગઈ, પણ પાછો ના પગ ભરાય-અરે.
મળ્યો મનુષ્ય દેહ મહામોઘો મણી, ત્હેની કિંમત જરીયે નવ ગણી;
જરી જોયું ના ભવતારણુ ભણી, કદી ચિત્તમાં ચટકી નવ થાય-અરે.
સતસંગમાં ચિત્ત જરા ના હ્યું, ગુરુ જ્ઞાન ના ધટમાં ધટતું ધ્યું;
હરિપ્રસાદ કહે સત્ય કાંચ ના કર્યું. અલ્યા ખાડમાં જૈ શિદ્ધહાય-અરે.

પદ ૧. રાગ. ઉતારો આરતિ શ્રીકૃષ્ણ ઘેર આવ્યા.

લાખેણો લ્હાવ, ભાઈ, લીધો સેવાય છે,

સાચો સરપાવ ભાષ, લીધો લેવાય છે,
 હરિ નામની શમશેર ઝાલી, રહિયે તો રહેવાય છે-લા. ૮૬.
 સુરવિર રણમાં ઝુજેજેવો, મહારથી મસ્તથઈ મડાલો કેવો ?
 હરિભજનનો માર્ગ તેવો, સહિયે તો રહેવાય છે-લા. ૧
 મહાસાગરમાં મોતીલેવા, મરજીવા પડેછે કેવા,
 કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખે કેહેવા, કહીયે તો કેહેવાય છે-લા. ૨
 જગતગ્ગળ જાણીને જુડી, સમજી લેધયે બાંધી મુડી,
 સંસાર સ્નેહ પાસથી હડી, જઈયે તો જવાય છે-લા. ૩
 તજીદૈયે આજશ અંગથી, રોજાઈયે રશિયાનારંગની
 સાચાભાવે સત્સંગ ગંગથી, ન્હાઈયે તો ન્હવાય છે-લા. ૪
 દિલે ધરી દેવાધિ દેવા, પૂર્ણ પ્રેમથી કરીયે શેવા,
 શાંતિ સુખના મીઠા મેવા, ચલીયે તો ચ્હાવાય છે-લા. ૫
 માન મર્યાદા તજીદૈ મમતા, હરિપ્રસાદ હરિસંગે રમતાં,
 ગુરુ શબ્દ પરિષ્કા નિરખતાં, ઘટયે તેવા ચવાય છે-લા ૬

પદ ૨

પ્રેમે હરિનોરસ, પીને પીવડાવજો, જ્ઞાનમાંથે રશઅશ પીને પીવડાવજો
 લાડે કોડે થવા કૃતાર્થી, લઈ હરિનામ લેવડાવજો--પ્રેમે. ૮૬.
 ભયગણી ભગવંતનો માથે, સુકિત સત્ય કરીલ્યો હાથે;
 સ્નેહ કરી શામળિયા સાથે, ફાવીને ફવડાવજો--પ્રેમે. ૧
 સદ્ગુરુ શબ્દમાં ધરીનેપ્રીતિ, વિવેક વિચારને રિતિનીતિ
 જ્ઞાન વૈરાગ્યે વિષયો ઝીતિ, શિખીને શિખડાવજો--પ્રેમે. ૨

જગત જાળને દેઈ વિસારી, આત્મ અનુભવ ઉરમાં ધારી,
 શોક સંકટ કષ્ટ પડતાં ભારી, સહીને તે સ્હેવડાવજ્ને--પ્રેમે. ૩
 જડ ચૈતન્યમાં વાસો જાણી, પરસ્પર પ્રિતિ પ્રમાણી;
 નિજ સમ સર્વેજ્ઞાણી પ્રાણી, જીવિને જીવડાવજ્ને--પ્રેમે. ૪
 રાધારમણ ગૌલોકના વાશી, અખંડાનંદ એ અવિનાશી;
 નામ લહેમનું સ્વયં પ્રકાશી, લઇને લહે લેવડાવજ્ને--પ્રેમે. ૫
 હરિભજનમાં આડેઆવનાં, વિદન નાંખીને જો હરખાતાં,
 સત્ય માર્ગમાં સ્થામાં થાતાં, જિહ્વેને લહેમને જિહ્વડાવજ્ને--પ્રેમે. ૬
 દિન પ્રાણીપર દયા દાખી, નિર્ભજત્રિતિ રેહેજ્ને રાખી,
 ગુરજાન રશ લેજ્ને ચાખી, ભૂખ્યાને ખવડાવજ્ને--પ્રેમે. ૭
 સંતસાધું સદ્ગુરની શેવા, નિશદીન કરજ્ને લ્હાવો લેવા;
 શાંતિ શુખના સ્વાદિષ્ટ મેવા, ચાખીને ચખડાવજ્ને--પ્રેમે. ૮
 નિર્માન નિર્મોહ નિરાભિમાની, સુખદુઃખસ્હેવું થઇનેજ્ઞાની;
 થઈ નથી માયા કાઇની થવાની, દેખીને દેખડાવજ્ને--પ્રેમે. ૯
 હરિપ્રસાદ બળવંતી માયા, માયાને વશ ગાંડા ડાહ્યા;
 સમજ્યા તે તો મહાસુખપાયા, અનુભવકરી કેહેવડાવજ્ને--પ્રેમે. ૧૦

ગરબી ૧. રાગ. જાને ગોવાલણી જુડી—

બાંધજ્ને ગાંઠ હીક તાણી, છુટે નહિ, બાંધજ્ને ગાંઠ હીક તાણી,
 અનુભવની છે આ વાણી, હરિજનો. બાંધજ્ને ગાંઠ હીક તાણી—ટેક.
 હરિ હીરાની દુકાને આવી, લેજ્ને લેવા જેવું નાણી-હરિ. ૧
 આહક જાણીને ગાંસડી છોડી, ગુરજની પાસેથી આણી-હરિ. ૨
 વ્યેહપાર કીધો છે વિશ્વંભર કાજે, વર વરણાગિયો જાણી-હરિ. ૩

સત્ય કહું છું સમજીને લેજો, થાય ના પથરપર પાણી-હરિ. ૪
 દયા ધર્મ ધરી દિલમાં દિનતા, પર્મપદ લેજો પિછાણી-હરિ. ૫
 જ્ઞાન ભક્તિ રહે ઘટમાં ગાજી, સર્વેમાં ઐક્યતા સમાણી-હરિ. ૬
 સર્વ વ્યાપક સર્વેશ્વર કાઢાવે, સરજ્યા જીવજંતુ પ્રાણી-હરિ. ૭
 મ્હારું ત્હારું મુકી મનની મમતા, પર્સી લ્યો પુરુષપુરાણી-હરિ. ૮
 શિલ સતોષ સમાગમ સંતનો નિત્ય નિત્ય કરી થાવ જ્ઞાની-હરિ. ૯
 ચેરી ચાડી તજી નિંદાઓ પરની, જીવજંતે માયાની ઘાણી-હરિ. ૧૦
 કેહેવાનું છેલ્લું કરગરી એટલું, જીવું ના થાય ધૂળધાણી-હરિ. ૧૧
 હરિપ્રસાદ હરિ શાંતિની સાથે, રહેજો સદા સુખ માણી-હરિ. ૧૨

ઘનાશ્રી ૧.

ના કરશે અભિમાન, જન કોઈ, ના કરશે અભિમાન—ટેક.
 અભિમાન કાળો નાગ કાયાને, અતિ કરશે હેરાન-જન, ૧
 વિષય વિષ વપુએ ચઢનાં, ભુલશે સ્વરૂપનું ભાન-જન. ૨
 વાડી વજ્રદાને લાડી ગાડી, એ સહિ શ્વમ સમાન-જન. ૩
 લંકેશરી રાવણ રોળાયો, અભિમાને નાદાન-જન. ૪
 દિનતાથી દિનજંદુ રિજે, મહિમાં મળે બહુ માન-જન. ૫
 હરિપ્રસાદ હંપદને તજતાં, ભલુ કરશે ભગવાન-જન. ૬

ઘનાશ્રી ૨.

તૃણા કરજો ત્યાગ, જનસહિ, તૃણા કરજો ત્યાગ—ટેક
 તૃણા ઝેરી સાપણી જાણો, લાગે અંગમાં આગ-જન. ૧
 પ્રભુ કૃપાને મળેલો સધળો, બગાડી નાંખે તે બાગ-જન. ૨

તન તપાવે મન ભમાવે, બહુ બહુ જમાવે રાગ-જન. ૩
ભંગ પડાવે ભજન પ્રભુનું, લગાડે દિવમાં ડાખ-જન. ૪
નવ કરવા દે ડામ જરીએ, લાલચું ઘણું શોષે લાગ-જન. ૫
હરિપ્રસાદ તૃષ્ણાને તજતાં, ઉધડશે મહા ભાગ્ય-જન. ૬

ઘનાઘ્રી ૩.

આશાને કરો દુર, જનસહ, આશાને કરો દુર—ટેક.
આશાયે જન અથડામ મરતાં, પાપણી એ મહા કૂર-જન. ૧
અદકી અદકી એની વેલો વધતી, ચિતડું કરે ચક્રચુર-જન. ૨
આજ આં કરિયું કાલે આ કરવું, લાવે એ ઉભરાઉર-જન. ૩
આશાના પાસે જન ત્રિલોકે, સપડાયા છે ઘણા સુર-જન. ૪
ડાહ્યા પણુ ઘણા ધૂળે નાહ્યા, ભડકુટાયા ભરપુર-જન. ૫
હરિપ્રસાદ આશારહિત જીવો, મુખે મુખે છે જરૂર-જન. ૬

ઘનાઘ્રી ૪.

મોહ મત્સરને મદ, ત્યાગો સર્વે, મોહ મત્સરને મદ—ટેક.
વધુમાં વિકાર વધારે ઝાઝો, સુખ સૌ થાયે રદ-ત્યાગો. ૧
સુદ્ધ બુદ્ધને બાન બુલાવે, ખોટી કરાવે ખદમદ-ત્યાગો. ૨
અસુર સુર મનુષ્યમાં પેસે તો, ભૂલ કરે ત્હેનું પદ-ત્યાગો. ૩
બુધર ભજતાં બુલ પડાવે, સમજ પડે ના સદ-ત્યાગો. ૪
નિર્ભજ મને દયો તજી તે સર્વે, ભાખો ભાવે ભગવદ્-ત્યાગો. ૫
હરિપ્રસાદ સ્વરૂપને જોવા, વૃત્તિયો કરોને વ્રતવદ્-ત્યાગો. ૬

— પ્રસ્તાવિક —

પારણું, ગરબી ૧, રાગ, ઓઘવનન્દનો છોરો તે નમેરો થયો.

- ઝુલો ઝુલોને જસોદા જીવણ પારણેજો;
 સોના સાંકળે બધાવું, પારણું પારણેજો-ઝુલો. ૮૬.
 હિરા રત્નથી જડિત વિચિત્ર વેલ છેજો;
 મણિ માણેકની ઝુલ અલખેલ છે જો-ઝુલો. ૧
 હિર દોરીયે હિંચાવું હરિ સુખથીજો;
 ન્હાલ થઈ છું નિરખી તમ મુખથીજો-ઝુલો. ૨
 વૃંદ વનિતાનાં આવી ઉભાં અવાસમાંજો;
 મીઠાં ગોરસ ધર્યાં છે તમ પાસમાંજો-ઝુલો. ૩
 મુખચંદ્ર સમ મૂરત તમ માધુરીજો;
 પય પકવાન આરોગો મેંદાપુરીજો-ઝુલો. ૪
 રમવા જેવાં મુકયાં રમકડાં રૂડાં લાવીનેજો;
 રમો રાધારમણ લાલ લક્ષ લગાવીનેજો-ઝુલો. ૫
 સુંદરિ સ્વરૂપ સોળ કળા હરિ સોહામણજો;
 જાયા જશોદાના જીવણ જીવ અમ તણાજો-ઝુલો. ૬
 બાળસ્વરૂપ પણ તહમારાં મોટેરાં કામછેજો;
 કામણગાળી કાકિયે વશ વિશ્વ આ તમામછેજો-ઝુલો. ૭
 વશી કરણ વેણ નેણ નાથ નચાવતાજો;
 ભોળી ભામિનિયોને મન તહમે ભાવતાજો-ઝુલો. ૮
 ઈંદ્ર ચંદ્ર મહેશ શેષ સ્તવન નિત્ય કરેજો;
 મહદ ભાગ્યે પૂર્ણ બ્રહ્મ મહારે ઘેર ફરેજો-ઝુલો. ૯

નિરખી હરખી મહારં હૈયું હાસ્ય પામતુંજો;
જોતાં ફરી ફરી મહારે રહે રૂપ વિરામતુંજો-કુસો. ૧૦
મદહારી મધુસૂદન દેવ મોરાર છોજો;
હરિપ્રસાદ હરિ પ્યારા પ્રાણાધારછોજો-કુસો. ૧૧

વસંત ૧. રાગ. ચાલ ચાલ ચેના નહિરે બને.

ખેલ ખેલ વસંત હો સખી, રૂડો લ્હાવ હૈયામાં લે લખી-ખેલ. ટેક.
પંચ પલ્લવ ખિલ્યાં પાનરે, મોર ફળપૂલ આવ્યાં નિદાનરે;
રસમય બની કર રસ ધ્યાનરે, ટેક રાખી તત્ત્વમાં રેહે ટકી-ખેલ. ૧
વહાણ કરી લે વહાણો વધાવીરે, રહે આનંદે ઉર ઉભરાવીરે;
વસંતરાજ રહે લે ખેત્રાવીરે, હાલે થઇશ ના જરી હેયા રખી-ખેલ. ૨
અહિ જ્ઞાન લે અખિલ ગુલાલરે, છાંટય છાંટણું સંગે રસાળરે;
રૂડા રિઝવ રાધારમણલાલરે, ઉરમાં લે અલખેસો ઓળખી-ખેલ. ૩
શશુગાર લે સસના સજી, ભવ ભુલ ભુલવણી દે તજી;
હરિપ્રસાદની સાને જી સમજી, છાંડય કપટ જો હરિવર હરખી-ખેલ. ૪

વસંત-૨.

શાશુ થઇ શું સંસારમાં રમે, ઘેલી થાય તે ગોવિંદને ગમે-શા. ટેક.
દાવ આગ્યો ને દોટ ક્યાં કાઢાડતી ? કેમ આંખ્ય નથી ઉઘાડતી ?
નથી દિલ ખોલીને દેખાડતી, ભણા ભગવંત તજી ક્યાં ભમે ?-શા. ૧
રૂડો આગ્યો જો વસંત માસરે, ખીલિ વ્રક્ષ લતાયો ચોપાસરે;
હાલે તું કયમ રહું છું ઉદાસરે, જુડી ઉર્મિયો કેમ ના સમે-શા. ૨

આવ્ય ખેલીયે ખૂંખારી ખેલડા, આવી સ્થામા ઉભા જો અલખેલડા;
 રાજ થઇ કરીયે રંગ રેલડા, પૂર્ણ સુખ પામીયે આ સમે-શા. ૩
 સુખ સ્મૃદ્ધિને ભોગ લુધર તણા, સ્યામ સુંદર જોને સોહામણા;
 હરિપ્રસાદ હરિવર આપણા, કયમ મન જોવા ના લહાઈ ટમટમે-શા. ૪

વસંત—૩.

રૂદે રંગ રશિલાથી રેલતી, મહારા ઘટમાં ગુરૂજાને ખેલતી-રૂદે. ટેક.
 મન મન્દિરીયે મોહન આવિયા, સંગ સખી મળીને વધાવીયા,
 ઉર પદ્માસને પથરાવીયા, ખેડી ઘેરી ગોવિંદ ચોદેરથી-રૂદે. ૧
 શ્વેત વસ્ત્રની શોભા શી કહું, અલખેલડું રૂપ રૂદે લહું;
 ચાર ચર્ણ મુજ ચિત્તમાં ચહુ, ખરો આનંદ ઉર ઉફેલતી-રૂદે. ૨
 રમતાં રશિયાથી લુક્ષી ખાનરે, નવ રહી જરી શુદ્ધ સાનરે;
 ગુણવંતે કરી ગુહાનરે, છુટી ગર્ભ આ જગન જેલથી-રૂદે. ૩
 તાપ તનના સહેજે મહારા ટળ્યા, સાચા મનોરથ મન તણા ફળ્યા;
 હરિપ્રસાદ ગુરૂ ગૂણીપેસ મળ્યા, આજ વિગ્રાણી અમૃતવેલગી-રૂદે. ૪

વસંત—૪.

છોડ્ય છોડ્ય મમના મન તું, કરી શે શ્રીહરિનું સ્તવન તું;-છોડ્ય. ટેક.
 જુડી માયા ખોટી આ કામ્પારે, જાણી લેને વાદળ કેરી ડાયારે;
 ડરી ડમકાં જરી લેને ડાહ્યારે, રાખ્ય રૂદે રામ રતન તું-છોડ્ય. ૧
 મહારૂ લહાઈ મુક્ય માયાદોડરે, જીવ જીવણથી સલ જોડરે;
 તજ દેને સૌ દોઝદોડરે, ચિત સિયર કરી કર ચિતવન તું-છોડ્ય. ૨

આવી અવધ હાવે જા વિરમી, તમ થઇ જા તત્ત્વમાં શમી;
રૂડો રંગ રશિયાથી રેહે રમી, ભાવે કરને સાચું ભજન તું—છાંડય. ૩
નથી દૃષ્ટિની આ શ્રુષ્ઠી ખરી, રહ્યું માયા મોહે સહ આવરી;
નિશ્ચયે કરી જો ગુરૂજાને જરી, હરિપ્રસાદનું માન્ય વચન તું—છાંડય. ૪

વસંત ૧. રાગ. નંદકુંવર કેડે પડયો કેમ મરીયે.

વસંત વધાવા કારણે, સખી ચાલો, સખી ચાલોરે સખી ચાલો—
લેઇ દ્યો અખિલ ગુલાલ, વસંત વધાવા કારણે સખી ચાલો—ટેક.
પંચ પલ્લવ આંખામોરને, લેઇ સાથે, (૨) નિરખીયે નંદલાલ—૧
પુરીયે સ્નેહથી સાધિયા, કુંભ મુકી, (૨) શ્રીફળ ફેફળ પાન;
પુણ્યે પ્રીતથી પાતળા, પ્રીતમને, (૨) મુકી મનથી માન—૨
વસંતરતુ રણિયામણી, ટુલી ટુલે, (૨) ટુલ્યાં કુસુમનાં ટુલ;
હૃદય ટુલે એમ આપણાં, જોઈ વાલો, (૨) આળ્યો અવસર અમૂલ્ય—૩
ભૂલાય ભાન ભવતણાં, વિસુદ્ધ રંગે (૨) કેશર ભિના જોઈ કહાન;
હરિપ્રસાદ હરિ સંગમાં, રંગ રમિયે, (૨) કરી કેશરીયાં વાન—૪

વસંત—૨.

વસંતરતુ રણિયામણી, આજે આવી, આજે આવીરે, આજે આવી;
ખિલ્યાં વૃક્ષ ટુલ વેલ, વસંતરતુ રણિયામણી આજે આવી—ટેક.
ખિલ્યું અંગ સખી માલમ્, સ્યામ સંગે (૨) રેલું રંગની રેલ—૧
જાન વૈરાગ્યરૂપી ડાળિયો, દિવ્ય દિપે (૨) મોર, ભાવનો જર;
લિલાકંજ પ્રીતિ પાંડાં, રહ્યાં જોઈ (૨) સલ વિવેક અંકુર—૨

કુલ્યાં છે પ્રેમનાં કુલડાં, ફળ લાધ્યાં (૨) સતસંગ વાડી માંય;
મધુરાં મીઠાં સ્વાદમાં, ભક્તિ કેરાં (૨) જોઈ હૈયું હરખાય—૩
ગુરૂ વચનામૃત પિજને, રૂદે વાવ્યાં (૨) ઉગ્યાં પ્રત્યક્ષ આજ;
હરિપ્રસાદ રૂપ ઓળખ્યું, આત્મભાવે (૨) વારી વસંત રાજ—૪

વસંત—૩.

લટકાળો લટકે આવતો, સખી જોને, સખી જોનેરે સખી જોને;
કરે લટકાં ભહુ લાલ, લટકાળો લટકે આવતો સખી જોને—ટેક.
છેલ છળિસો શોભતો, બિનેવાને (૨) નેણુ વેણુ રસાળ-લ. ૧
પગ સુધી પેચ મંડિલનો, મોહનને (૨) ચાલે ચટકતી ચાલ;
મધુરી મુખપર મોરલી, રહી વાગી (૨) સંગ શોભે ગોવાળ-લ. ૨
પ્રીતિ ભરી પીયકારીયો, રંગ છાંટે, (૨) રંગે રંગતો ચીર;
કહ્યું માને ના કોડીસો, કેમ કરીયે (૨) ધરીયે કેમ કરી ધીર-લ. ૩
લાજ મુકી ગોવાળિયે, ઘેર્યાં જહેતી, (૨) નફ્ટને નહિ લાજ;
હરિપ્રસાદ હરિવર થકી, ગયાં હારી (૨) હૈયે આવે બહુદાઝ-લ. ૪

વસંત—૪.

હદ થઈ હરિવર માલ્યરા, આ શું કીધું, આ શું કીધુંરે આ શું કીધું;
લાજ મુકાને લાલ, હદ થઈ હરિવર માલ્યરા આ શું કીધું—ટેક.
અટક ચાળા આવડાં, નવ કરીયે (૨) હાવાં અડપલાં દયાળ-હદ.
નિર્લજ હમે ગોવાળિયા વનવાસી, (૨) રાખો જરી સંભાળ;
ખાંતિલા ખેલસો આમતો, હમે ખાશો (૨) મહારા મુખડાની ગાળ-હદ. ૨

અમે અબળા અલબેલડા, મ્હોટા ઘરની (૨) આખરમાં રહેનાર;
છાકે છકી ત્હમે છેલડા, ગયા વંડી (૨) ખોયો વૃજમાં ભાર-હદ. ૩
વૃજના જન શીટકારતા, ત્હમને દહાડી (૨) તોય રહ્યા નહોર;
હરિપ્રસાદ હરિ હાવેથી, દેખશું છોડી, (૨) સંગ નંદકીશોર-હદ. ૪

વસંત—૫.

દુર રહો દીનાનાથજી, નવઝાલો, નવઝાલોરે નવઝાલો,
મ્હારો હૈયાનો હાર દુર રહો દીનાનાથજી, નવઝાલો-ટેક.
કુટશે મટુકી માલ્બરી, મારા વાલા(૨) મઘી દોળાસે સાર-દુર. ૧
કાલા થઇને કાંહાનજી, ક્યાં નાંખો (૨) મ્હારા ઉરપર હાથ;
સિધા રહ્યોનહિતો શાંમળા, ગાળખાશો (૧) નહિ સાંખીએ નાથ-દુર. ૨
નટવર આવડા નાયના, શું દીદુ (૨) મારો નેણનાં બાણ;
ઘાયલ કરી ગોવાલણી, ગુણવંતા (૨) લેવા ધારોશું પ્રાણ-દુર. ૩
ગીરધારી ગુલાલ નાંખીને, શીદકીધી (૨) મ્હારી આંખડીલાલ;
હરિપ્રસાદ હરિ ઘેર જઈ, શું કહીશું (૨) નદટ નંદના લાલ-દુર. ૪

વસંત—૧.

ખેલે વસંત વિહારીરે, લાજ મુકી વિસારી;
સંગત અંગત રંગત પ્યારી, ઘેલો થયો ગિરધારીરે-લાજ. ૧
તાનકરી ભરી મારી પીચકારી, રંગી રંગે સાડી મ્હારીરે-લાજ. ૨
ખોખલે ગુલાલ ખાંતિલે નાંખ્યું, વહાલશું વાલીડે દાખ્યું રે-લાજ. ૩
હરિપ્રસાદ હરિએ હદવાળી, પૂજળથી આવી ઝાલીરે-લાજ. ૪

૨.

છેતર્યાં નંદને છેપેરે, વાત કોને જાણ કહીયે;
કાલાખોલે કપટનો ખેલ કાધો, સ્નેહકરી દગો દીધારે-વાત. ૧
વાતોમાં વાહીને ચિત્તડાં ચોર્યાં, કોડીએ કાળજી કોર્યાં-વાત. ૨
ભોળાંને ભોળવીને વશ કાધાં, મીઠડે મન હરિ લીધારે-વાત. ૩
હરિપ્રસાદ હરિ હેતનો ભરિયો, દેખુ ડહાપણનો દરિયો-વાત. ૪

૩.

વહાણો વસંત વિહારીરે, ગાળ રહ્યો ગીરધારી.
ગજની પેડે ગાજતો આવે, લશી લશીને ભોલાવેરે-ગાળ. ૧
અખિલ ગુલાલની ઝોળીવાળી, કરમાં છડી છેલે જાલીરે-ગાળ. ૨
જાદુવાળો જાગરો એ ડગરો, ધીંગણમલ એ ધુતારો-ગાળ. ૩
હરિપ્રસાદ હરિથળને હરાયો, લાજલેવા અહિં આવ્યો-ગાળ. ૪

૪.

સ્હામેથી આવે શામળીયોરે, ચેતી ચટપટ ચાણો;
અખિલ ગુલાલની ધુમ મચાવો, રશિયાને ખૂબ રીઝાવેરે-ચેતી. ૧
મધુરી મોરલી મુખ ખગલે, જુઓને જીવણ આવેરે-ચેતી. ૨
કામણ કરતો કામણ ગાળો, રસ ભર્યો રૂપે રૂપાળો-ચેતી. ૩
હરિપ્રસાદ હરિવર લ્યો ઘેરી, લટકાળો લાલ એ લહેરી-ચેતી. ૪

૫.

અખિલ ગુલાલ ઉરાડોરે, ધન્ય આજનો દહાડો;
મન્દિરીયે હેલી હરિવર આવ્યા, મનમસતા મળે ભાગ્યારે-ધન્ય. ૧

બુદ્ધિનો બાજક ઢાળી બેસાડો, અંતરના ઉભરા દેખાડો-ધન્ય. ૨
 જ્ઞાન ગણેઆને ગુણની ગાદી, પૂજીને લેધયે પ્રસાદી-ધન્ય. ૩
 ચર્ણ પખાળી ચર્ણામૃત લધયે, બહાલાને વારી જઠયે-ધન્ય. ૪
 ચિત્તનાંચંદન અક્ષત કુંકુવાળા, પ્રેમપુષ્પની ધરીયે માળારે-ધન્ય. ૫
 આરતની આજ આરતિ કરીયે, પ્રેમે પ્રક્રમાયો ફરીયે-ધન્ય. ૬
 લળી વળી લાગીયે પ્રભુને પાય, જન્મ મર્ણ દુઃખ જય-ધન્ય. ૭
 હરિપ્રસાદ હરિની કરી શેવા, શાંતિના લધયે મેવા-ધન્ય. ૮

હોઠ્ઠી ૧. ચામળામતડારો પીચકારી.

આજ હરિ હોળી રમાડું, રમાડુંરે આજ હરિ હોળી રમાડું;
 હોળી રમાડું હરિવર હેને, હર્ષ હેયે પામાડું;
 અગ્નિ ગુલાલ રંગેરેલી રશિયા, તનડું કરું મુજ ટાહડું,
 ઉરનો ઉભરો દેખાડું, રમાડુંરે-આજ. ૧
 જવા દેઉં ક્યાં હાવે જીવજી, અગ્નિ ગુલાલ ઉરાડું;
 જોર કરીજો નાશી જાવો કર પકડી નીચે પાડું;
 કાયર કરી અહિંથી દોરાડું, રમાડુંરે-આજ. ૨
 સખળ સાથ સખીયોને મ્હારે, ત્હમ્હારે ગોપખળ ઘાડું;
 બરોબરી છે બંનેની ટોળી, હારજીત દેખાડું;
 હાવે નવ બોલશે આડું, રમાડુંરે-આજ. ૩
 હરિપ્રસાદ હરિ કુલને હિંદોળે, ઝીતોતો ત્હમને બેસાડું;
 હારો તો મુજને હરિવર હેને, બાવનું દેખો બાડું;
 હોય નહિ તેમાં સપાડું રમાડુંરે-આજ. ૪

હોળી ૨.

આવો અલખેલા કાંઈ આણું, કાંઈ આણું-આવો. ૧૬.
 આવો અલખેલા આંગણે મહારે, તમથી નથી કાંઈ વહાણું;
 તનમન ધન સૌ અર્પણ કર્યાં છે, પ્રીતે હું પાપ પખાણું;
 ખેસવા બાગદ દાણું, કાંઈ આણું-આવો. ૧
 મોહન મહારે મંદિર પધારો, કૃપા કરોતે કૃપાણું;
 ક્યારની વહાલા હું વાટડી જોઉં છું, વાંકી વળી વળી બાણું;
 નયણે ક્યારે ત્હમને નિહાણું, કાંઈ આણું-આવો. ૨
 હરાયા થયા છે હોળીથી હરખે, હદ હાવે હું વાણું;
 કેસર ગોળી ગોળી ગાગર ભરી છે, છાંટણું છાંટી મદ દાણું;
 અમિલ ગુલાલ ઉછાણું, કાંઈ આણું-આવો. ૩
 ફગવા ઉરાડું ફરતી ટુંદડીયે, દાવપેચ જોઈ દાણું;
 બહુ દિને આજ કર મહારે આવ્યા, નાસવા સોંપો ક્યાં પાડું;
 આજ થયું મહારે અજવાણું, કાંઈ આણું-આવો. ૪
 ઘણે દિવસે ગુર ગોવિંદ પધાર્યા, ધુમરડી ધરમા ધાણું;
 હરિપ્રસાદ હરિવર મહારા, જાવા ના દેઉ કર ઝાણું;
 રોળુ અંગ રંગે રૂપાણું, કાંઈ આણું-આવો. ૫

હોળી ૩.

આજ સખી હોળી દિન આવ્યો, આવ્યો-આજ. ૧૬.
 ફાગણ માસ પુલ્હો મુજ અંગે, રંગ અજમ અંગ પાપો;
 કાયા કેશર વરણી બની મુજ, લાલથી લલ્લ લગાપો;
 કામને ધામ વિસરાપો, આવ્યો-આજ. ૧

નટવરલાલ સંગે રહિં નાચી, તથા લાજ જીવ લલચાયો;
 સુદ્ધ સાન ને ભાન બુલી ગઇ, આનંદ ઉર ઉભરાયો;
 બદલાવે બદલ લગાયો, આવ્યોરે-આજ. ૨
 નયન કમળમાં નાથજી વશિયો, અવર સાથ બુલાયો;
 હોળી હરાયો હરિવર થઇને, મુજ કર દોડીને મ્હારો;
 અખિલ ગુલાલ ઉડાયો, આવ્યોરે-આજ. ૩
 કામળુ ગાળે કામળુજ કીધું, ચિત્ત મ્હારોરે ચોરાયો;
 હરિપ્રસાદ હરિહાર હેયાનો, છોડે ના મુજથી છોડાયો;
 અભંગ સખી રંગ મચાયો, આવ્યોરે-આજ. ૪

હોઝી ૪.

નકટ થયો નાથ એ મ્હારો, એ મ્હારોરે, નકટ થયો-ટેક.
 વાટે ને ઘાટે લાગ એ જ્ઞેતો, કરે છે આંખ્ય મચકારો;
 લાજ તથા લોકડિયાં કરી, પૂઠ પકડે એ ધૂતારો;
 ઠગે ઠાગો કરીને ઠગારો, એ મ્હારોરે-નકટ થયો. ૧
 અચાનક આવી ઉભો રહે પાસે, કાયર કરે નંદ ખ્યારો;
 મુઠો ભરી ગુલાલનો નાંખે, સાળુ ભીજવે રંગથી મ્હારો;
 ખાતે કરે ખેલી ખુખારો, એ મ્હારોરે-નકટ થયો. ૨
 લાલચોળ કરી આંખડી મ્હારી, દોડી આવ્યો દુલારો;
 રોળી ચોળી મ્હને કાયર કીધી, આ તે કેવો એનો ધારો;
 કહુ કોને તે વેળા વારો, એ મ્હારોરે-નકટ થયો. ૩
 દુર ખસેડું પણ ખસે નહિ, કંઈ બહુ તિરસ્કારો;
 હશી હશી મ્હને રાખે છે રોડી, હરિપ્રસાદ હરિ મ્હારો;
 કરે નહિ મુજ છૂટકારો, એ મ્હારોરે-નકટ થયો. ૪

ગામડીયા રાગ. મજન ૧.

રાગ રેહા હરિયાલા વચ્ચે પેપરીર.

વહેલોને આવ્ય મ્હારે આંગણેરે, રઠિયાળા રાધારમણ લાલજે;
તારેને માટે જોઈં વાટડીરે, મારા તો થયા હાલ બેહાલજે-વહેલો ૮૬.
છેતરીને બેઠો કેમ છેલડારે, તાગાં કરી શું તોડું પ્રીતજે;
મોળી પાડે શું મ્હને માવલારે, આવું કરું તેસારી ના રિતજે-વહેલો ૧
બળદેવના બંધવ બોલ બોલડારે, મોંધો થઈ શું મરડું મુખજે;
ખોળા પાંચરી કહું ખંતથીરે, ભાગ્ય વિયોગની મારી બુખજે-વહેલો. ૨
આવડી રિશ શી રિશાળવારે, જણ્યો ત્હને ગોકુળનો ગોવાળજે;
હક છોડીને હરિ હેંડનેરે, હુંતો નહિ મેલું ત્હારો છાલજે-વહેલો. ૩
નમેરો ના થાતું નાવલારે, મ્હારે તો ત્હારો એક હંગાથજે;
હરિપ્રસાદના સ્વામી શામળારે, હાથું હગપણ ત્હારી હાથજે-વહેલો. ૪

થાલ ૧.

હળવેને હળવે હરિ આવજેરે, મ્હારી ઝુંપડીનું જીનું હાજજે;
જમવા બેહજે જોધને જાલવારે, મ્હારી ના લેતો જોજે લાજજે-હ. ૮૬
મગ ચોળાનો કર્યો ખિચડારે, મેંતો આણ્યું છે તાજું તેલજે;
બેળાં બેહીને ખામશું આપણેરે, છાહ જોધયે તો લેજે છેલજે-હ. ૧
પાણી જોધયે તો પીજે પ્રેમનુરે, હું દુર્બળનું દુર્બળ મનજે;
હાથ ધોધને લોઈં લૂગડેરે, પ્રીત કરીને કરજે પાવનજે-હ. ૨
પથારી કરી દેહ પરાળનીરે, હુતાં હુતાં કરજે વાતજે;
પ્રીતે આંખું હું ત્હારા પાવલારે, નેડો ના છોડીશ મ્હારા નાથજે-હ. ૩

ભલા લુધર લુખો ભાગજેરે, જે જે જોધયે તે કરજે વેતજો;
હરિપ્રસાદ હરિ માલ્યારે, ત્હારે ને મ્હારે હાથું હેતજો—હ. ૪

થાલ ૨.

રાધાવર, રાધારમણા, ખમ્માજી ખમ્મા ખમ્મારે, રાધાવર;
જીવણજી આવો જમવા, રંગભેર રશિયાજી રમવારે—રાધાવર. ૧
શામળીયા શેરી વળાવું, બાજડીયા રૂડા ઢળાવુરે—રાધાવર. ૨
નટવર ન્હાના નાવલીયા, પ્રીતે તમ પૂજું પાવલીયારે—રાધાવર. ૩
સુંદિરવર સ્નાન કરાવું, પીતાંબર પ્રેમે પેહેરાવુરે—રાધાવર. ૪
કુમ કુમ ચંદન કંઈ ભાલે, મ્હાં મન મોહું તમ ચાલેરે—રાધાવર. ૫
હરિ હેતના હાર ધરાવું, આનંદના ઓઘ ભરાવુરે—રાધાવર. ૬
ધૂપદિપ આરતી કોડે, કંઈ હરિવર હસ્તે મોંડેરે—રાધાવર. ૭
મુકું કંચન થાળ કટોરા, અન્નખેલા આવો ઓરારે—રાધાવર. ૮
ભાત ભાતનાં ભોજન મેલું, મહી ચલાવું ધીની રેલુરે—રાધાવર. ૯
મ્હારા લાલજી લ્યોને લાડું, પીરશી કંઈ તન મુજ ટાહાડુરે—રાધાવર. ૧૦
લટકાળા લાપશી લ્યોને, જે જોધયે તે મુખે કોહોનેરે—રાધાવર. ૧૧
દુધપાક પુરી પાપડ છે, ખડખડીયાં તો ખડખડ છેરે—રાધાવર. ૧૨
ગુંદવડાં ને ઘેઅર છે, કેરી રશિયા રશભર છેરે—રાધાવર. ૧૩
સુતરફેણી સારી છે, પૂરણ પોળી લ્યો ખ્યારીછેરે—રાધાવર. ૧૪
ખાન્નં બહુ તાન્નં લાવું, અરફી પેંડા પિરસાવુરે—રાધાવર. ૧૫
ગોળપાપડી ને ગળમાણું, જમવાનું આ રૂડું ટાણુરે—રાધાવર. ૧૬
જીમનાજળ ભરી ઝારી, લ્યો આયમન મંગળ કારીરે—રાધાવર. ૧૭
મધ્ય જળ કરો મોહનજી, આજનો દિન ધન્ય ધન્યજીરે—રાધાવર. ૧૮

ભજ્યાંને ભાજી લેજો, આજ રજની અહિંયાં રેજોરે—રાધાવર. ૧૯
 મોહનજી દાળ મોગર છે, જમવાનો આ અવસરછેરે—રાધાવર. ૨૦
 સુરણ રતાજી સકરિયાં, બટાકા રીંગણુ કરીયાંરે—રાધાવર. ૨૧
 દુધી ગલકાં ને દોડી, સ્વાદ માટે પીરશું થોડીરે—રાધાવર. ૨૨
 પોઈ પાન પાંતરા પ્યારા, માગી લ્યો હરિવર મ્હારારે—રાધાવર. ૨૩
 રાઈ શીણીને રાયતાં કીધાં, અથાણાં આણી દીધારે—રાધાવર. ૨૪
 ચટણી તો તીખીતમ છે, સરમાવ તો મ્હારા સમછેરે—રાધાવર. ૨૫
 વડી વટાણા ને વાલ છે, જમવાનો રૂડો તાલછેરે—રાધાવર. ૨૬
 કરો દાળ ફઠી દહીં ભાગી, લેજો વાલમ તે માગીરે—રાધાવર. ૨૭
 શાંતિથી જમજો સ્વામી, ખાંતિલા જોશોના ખામીરે—રાધાવર. ૨૮
 હરિવર હાથ ધોવરાવું, રમાલે હાથ લોહોવડાવુંરે—હરિવર. ૨૯
 પાતળિયા પાનની ખીડી, આપું હું હૃદયે ભીડીરે—રાધાવર. ૩૦
 હું એસાડું ખાટેપાટે, એશોજી આનંદ માટેરે—રાધાવર. ૩૧
 વાલાજી વાયુ દોળું, અંતરના ઉભરા ખોલુંરે—રાધાવર. ૩૨
 ચાંપુજી ચરણ ત્હમારા, કોડ પુરો કૃપાળું મ્હારારે—રાધાવર. ૩૩
 ત્હમે પ્યારા પ્રસાદી દેજો, મ્હારા મનમુખ લોચન રેહેજોરે—રાધાવર. ૩૪
 અલખેલા અળગાના થાશો, મુજ હૃદયેથી દુર ના જશોરે—રાધાવર. ૩૫
 પ્રીતમ તમ પગલે પનોતી, મનગમતા મુખ નિત્ય જોતીરે—રાધાવર. ૩૬
 બળવંતા નથી કોઈ એલી, ના જશો મુજને મેલીરે—રાધાવર. ૩૭
 તમે સંગે રહિ સુખડાં દેજો, મ્હારી સંભાળ સ્વામી લેજોરે—રાધાવર. ૩૮
 હરિપ્રસાદ હું હરિવરજી, કંઈ છું એટલી અરજીરે—રાધાવર ૩૯

થાળ ૩ રાગ, રામસમર રામસમર રામસમરમાર્દ.

જમેને જીવણલાલ હાલ, થાળ આ તૈયાર છે;
ભાવના બોજન કરી, જુઓને જુદી બહાર છે-જમો. ૧
ન્યાવું ધોવું નાથ નથી, પ્રેમિ પિરશનાર છે;
કોરે કોર કોરે આણ્યું, ફળ મેવા અહાર છે-જમો. ૧
જુમનાં જળ ઝારી ભરી, પાન કરાવા પ્યાર છે;
મુખવાસ મુખમાં મુકું, ખીડી મજેદાર છે-જમો. ૨
શયન કરાવું સ્યામ શેજ, રૂઢિયા મોઝાર છે;
ગમેનો પોહોદો મન દિ'દોળે. શાંતિ જીલાવનાર છે-જમો. ૩
શ્રીહરિ હરિપ્રસાદ, આજ અરજદાર છે;
અરજસુણી દયો પ્રસાદી, પ્રેમિ જન લેનાર છે-જમો. ૪

થાળ ૪. રાગ, હરમાંતું દિલ સાથ હોકરા.

જમવા આવો જુગદાધાર-(શ્રી) રાધારમણ હરનાહાર;
દેવ દયાળુ—પર્મ કૃપાળુ,
પ્રિત્તમ પ્રેમ કરીને પધારો, અલખેલા આનંદ વધારો;
તરીયા તોરણ મોતીયાળાં, બારણે બાંધુ રાજ રૂપાળાં;
(શ્રીફળ, સોપારી, કેળના) હુંતો રોપ રોપાવું દાર-શ્રી. ૧
મોતીમંગાવું—ચોક પુરાવું;
કંકુ કેશરની ગારો ધણાવું, સિંદુરનીમહી ઓઝળીપણાવું;
ઉંચ્છો દકે સ્નાન કરાવું, કંચન બાજક દાળી પધરાવું;
(ચંદન, અક્ષત, પુષ્પે) કરે પૂજન વિવિધ પ્રકાર-શ્રી. ૨
ધૂપ ધરાવું—ને દિપક કરાવું
બોજનિયાં પિરશુ બહુભાવે, અંગઉમંગ અતિધણે આવે;

કંચન થાળ કટોરા રૂડા, મગસ મગદળ ને માલપુડા;
(શીરો, પુરી, રોટલી લાડુ) કે કોડે પિરથું કંસાર-શ્રી. ૩

પૂરણપોળી—ધીમાં ઝમોળી;
ઘેબર ઘૂઘરા ધારી રૂપાળી, ખીરંજ આસુદી શેવ સુંવાળી;
ગુંદર મેસુર અમ્રતપાક, વિધવિધ ભોજન સુંદર શાક;
(અનનસ, પપનસ, આંખારસ) જીદોજીદો સ્વાદ રસ ધાર;-શ્રી. ૪

ઉલટ લાવી—દાળ વધારી;
કોડે કીધો છે કમોદી ભાત, ધી લવિંગે દોરાદિધા સાત;
દ્રાક્ષ રાયણનાં રાયનાં કીધાં, પાપડ ચટણી પીરસી દીધાં;
(કઢી, વડી, ઓસામણ.) પ્યારા પીઝા ફરં પય ધાર-શ્રી. ૫

જોધએ તે કેહેજો—માગી મુખે લેજો;
જમનાં જળની ભરીછે ઝારી, ગંગાજળ નિર્મળ સુખકારી;
જમી રહો હરિ હાથ હું ઘોડે, રેશમી રમાલે મુખડું લોડે;
(બરાસ, કસ્તુરી, ખીડી, સોપારી) મુખવાસ આપું મોરાર-શ્રી. ૬

સ્નેહે શામળિયા—પ્રીતે પાતળિયા;
ચર્ણશેવા કરી ન્યાલ હું થાડે, વાલા વદનપર વારીવારી જાડે;
પ્યારા પ્રસાદી પ્રીતકરી દેજો, ભવભય મ્હારો હરિ હરીલેજો;
(રાધેકૃષ્ણ, ગોવિંદ, ગુર) કઢી ગુણુલા ગાડે વારંવાર-શ્રી. ૭

દયાળુ દેવા—દયો નિત્ય શેવા;
નિત્ય નિત્ય સંતસમાગમ માણું, પ્રાણધાર પ્રીતે પાચલાણું;
શાંતિભક્તિનું સદાસુખ દેજો, હરિપ્રસાદ હરિ સંભારીલેજો;
(મનમાં, તનમાં, વનમાં, સદનમાં) મ્હને નડે ના માયાવિકાર-શ્રી ૮

થાઝ ૬ રાગ. ધન્ય ધન્ય ગોકુઝીયું ગામ.

હુંતો નહિ જવાદેઉ આજ, આવો મારી શેરડીયે,
 મારા મન ગમતા મહારાજ, બહાજુ તમ બેલડીયે-ટેક.
 વળગી બેલડીયે વિઠ્ઠલારે, લેજી લાખેણો લલાવ,
 લટકે લટકાળા લાલગરે, હુંતો ભુધર બતાવું ભાવ. આ૦ ૧
 ટુલડાં વેળાવું વાટમારે, મોતીડે પુરાવું ચોક,
 તરીયા તોરણુ આંધુ આરણે, કરો પાવન પૂણ્ય શ્લોક. આ૦ ૨
 પ્રીતમ હું બહુ પ્રેમથીરે, ઘોડું દુધડીયે પાવ,
 બેસો બુદ્ધિના બાજડેરે, કરું પ્રેમે પ્રભુ પૂજાય. આ૦ ૩
 ચિત્તનાં ચંદન પ્રિતથીરે, ચરચુ તમારે ભાલ,
 હેનના હાર હેડે ધરેરે. અર્ધું અક્ષત અમિત્ર ગુલાલ. આ૦ ૪
 ધુપ સળગાવું ધ્યાનતોરે, દિપક દિવ્ય જ્ઞાન જ્યોત,
 ભોજન આપુંહું ભાવનારે, મારે આપની એક ઓથ. આ૦ ૫
 લક્ષ લાહુ પ્રેમ પૂડલારે, કોડીલા શ્યો કંસાર,
 ગુણના ધારી ઘેગર ધુધરારે, કરું પ્રેમની પયધાર. આ૦ ૬
 વિવેકની વણી રોટલીરે, દીલડાનો દુધપાક,
 સત્યથી તળ્યાં વધારીયારે, ભાત ભાતનાં સાક. આ૦ ૭
 ચિદ્રુપ બની ચોખા કર્યારે, દિનતા પદની દાળ,
 પ્રિતના પાપડ શ્યો પાતળારે, ચટણી ચટકીની રસાળ. આ૦ ૮
 કેરી કેળાં રંચ રાયતારે, આનંદ અથાળા સાર,
 પ્રિતમ પીરશે પ્રેમથીરે, સોહાગી સુરતા નાર. આ૦ ૯
 અન્નકુટ આ અણમૂલતોરે, પુર્વો કરી બહુ પ્રીત,
 શ્રીરાધા રમણુ રશિકડારે, જમજો તમે રૂડી રીત. આ૦ ૧૦

શ્રદ્ધા જળે કર કોડથીરે, ઘોષ કરાવું જળપાત;
 મુખવાસ મનનાં ખીડારે, મારું સર્વશ કરું કુર્યાન. આ. ૧૧
 શેજ બિછાવું હું શામળારે, રૂઢ્ય કમળ મોઝાર;
 પોદો પ્રભુજી તમે પાતળારે, ચરણ ચાંપુ હું નિરધાર. આ. ૧૨
 ગીરીવર ઘાયલ હું બનીરે, ગુણે તમારે ગોવિંદ;
 માત તાત સ્નેહી સગા તમેજો, મને લાગ્યો તમારો છંદ. આ. ૧૩
 રશિક રાધા રમણ લાલજીરે, રંગે થઈ રશ બશ;
 છેલ છપ્પીલા ના છોડશેરે, મને પાળ્યો સદા પ્રેમરશ. આ. ૧૪
 સધળું તજી સજી આપનેરે, ભજી બુધર લહાવ લેઉં;
 હરિપ્રસાદ હરિ માલ્યારે, તમને નહિ જવા દેઉં. આ. ૧૫

આરતિ ૧.

જય જય જ્યોતિ સ્વરૂપ, અખંડાનંદ સ્વામી. (૨)
 પીંડ અક્ષાંડે પ્રગટયા, (૨) બળવંત બહુ નામી. જય. ૧
 સર્વ ખલ્લિદં અક્ષ, અહં અક્ષાસ્મિ. (૨)
 તત્ત્વમસિ પદ પોતે, (૨) અયંમાત્મા રક્ષિત. જય. ૨
 હૃદયે,—કંઠે,—નેત્રે,—, અક્ષ રંદ્રે ભાળું. (૨)
 આણું આણું માં વશિયા. (૨) ગુરૂ જ્ઞાને ન્યાળું. જય. ૩
 ધ્યાન, ધારણા, યોગ, સમાધિયે રમતા. (૨)
 નિજરૂપ ભજના નંદે (૨) સ્વસ્વરૂપે સમતા. જય. ૪

પંચ ભૂત ઇન્દ્રિયથિ પર, નહિ ચિત્તમાં આવો. (૨)
મન યુદ્ધિથી પાર (૨). સોહમ સોહાવો. જય. ૫
અદ્વૈત અગોચર આપ, અવિનાશી કહાવો (૨)
હરિપ્રસાદ હરિ આત્મા, ગુરુ ગાઘ લેઉં લહાવો. જય. ૬

આરતિ ૨.

અગમ અગોચર અદ્વૈત, સચ્ચિદાનંદ સ્વામી-ગુરુ. (૨)
બહુ નામી છો અનામી, ન્યારા નિષ્કામી, જયદેવ ગુરુદેવ. ૧
સંયંશ્વર શબ્દાતિત, સત્તાધિશ ધારં (૨)
આણું આણુમાં વિરાગ્ને (૨) ગુણ શું ઉચ્ચારું, જયદેવ ગુરુદેવ. ૧
નિરાકાર નિર્ગુણ અચ્યૂત, અવિનાશી કહાવો ગુરુ, (૨)
તત્ત્વ મરિચના પદમાં (૨) હું તું તે સોહાવો, જયદેવ ગુરુદેવ. ૨
આદિ અનાદિ આપ, સ્ફુરી તમ સ્ફુરણા, ગુરુ (૨)
હવ બિચારા શું જાણું (૨) ઈષ્ટ ગુરુની કર્ણા. જયદેવ ગુરુદેવ. ૩
સ્થૂત સુદ્ધમના ભેદ, કારણ મહા કારણે કળતાં, ગુરુ (૨)
નિગ્મનંદે બ્રહ્મ ભાળી (૨) બ્રહ્મ માંહી ભળતાં, જયદેવ ગુરુદેવ. ૪
શાંતિ સાગર માંહી, વિશ્રાન્તિયે વશિયા, ગુરુ (૨)
ઝળહળ ઝળકતુ તેજ (૨) રાધા રમણ રશિયા. જયદેવ ગુરુદેવ. ૫
ઉભયપક્ષ અદ્વૈત (૩૩) ઈષ્ટગુરુ શીશ નામું, ગુરુ (૨)
પાદ પદ્મ રજ માંહી (૨) વંદી હું વિરામું, જયદેવ ગુરુદેવ. ૬
અમંડાનંદ અરૂપ, અનુપા રૂપ નિરખું, ગુરુ (૨)
હરિપ્રસાદ હરિ ગુરુની (૨) આરતી કરી હરખું, જયદેવ. ૮

આરતિ ૩.

જય રાધા રમણા પ્રભુ. (૨)

ધૃષ્ટગુર આરાધુ' સત્ય સુખને સાધુ', સંકટ સહુ સમના. જય. ૧
આદિ તે આનંદ રૂપ, ધૃષ્ટગુર મળીયા, પ્રભુ (૨)

અદ્વૈતરૂપ પ્રકાશી, જય ગાંધોકના વાશી, દીન દોહીલા વળીયા, જય. ૧
શશીયે શિતળ છાંય, નિજપદમાં નિરખી, પ્રભુ (૨)

સગુણ નિર્ગુણ એક, શુદ્ધ યુદ્ધ વિશેષ, હરિગુર જોઈ હરખી જય. ૨
ભોમે ભાગી ભ્રમણા, મંગળ સહુ કીધું, પ્રભુ (૨)

આત્માત્મભવ પદમાં, જઈ ખેડી નિજ હૃદમાં, બ્રહ્મ સુધા પીધું. જય ૩
યુદ્ધે મહાબળવંત યુદ્ધસ્વરૂપ ધાયું, પ્ર૦ (૨)

ગુર રૂપે રહ્યા ગાજી, દિધાં દર્શન થઈ રાજી, ચંચળ ચિત્ત ઠાયું, જય. ૪
ગુર એ ગૌરવ રૂપ, ગુણવંતા કહાવો, પ્રભુ (૨)

ગાર્ભિત ગુણ ધનશ્યામ, શ્રી સદ્ગુર સુખધામ, ભજી લેઉં લહાવો. જય ૫
ભૃગુએ બ્રહ્માનંદ, ભવ્ય રહ્યો ભાસી, પ્રભુ (૨)

ભવ ભય ટળીયો ત્રાસ. આપ ચરણની પાસ; તત્સત્ ઉપાસી. જય ૬
મંદે વાશના મંદ, કરી દીધી મારી, પ્રભુ (૨)

મલ કાતું સુખ દેખી, પ્યારા તમ પદ પેખી, છખીપર જાઉં વારી. જય ૭
આડે વારની આરતી, આરતથી ગાતાં, પ્રભુ (૨)

નખ શીખ શોભા ન્યાળી, ગુર ગોવિંદને ભાળી, હંયાં હરખાતાં જય ૮
પ્રેમે હરિજન સંગે, આરતી ઉતારી, પ્રભુ (૨)

રાધા રમણ શ્રીવરનાં, હરિપ્રસાદ શુકગુરનાં, વારણાં લેઉં વારી. જય ૯

આરતિ ૪ થી.

જય વૈકુંઠ ધીશા, જય વૈકુંઠ ધીશા.

ગોસોક ગોકુળ વાશી, ગોપાળ લાલ ધશા. જય. ટેક.

પ્રથમ મચ્છ સ્વરૂપે, મોહન મનુરાગ્ન તાર્યા (૨)

બીજે કચ્છ સ્વરૂપે, (૨) મેરૂ પીઠ ઉપર ધાર્યા. જય ૧

ત્રીજે વરાહરૂપે, માર્યો હિરણ્યાક્ષ પાપી (૨)

ચોથે નૃસિંહરૂપે (૨) ભક્તિ પ્રલ્હાદને આપી. જય ૨

પંચમ વામન વેશ, શીક્ષા બળીરાયને દીધી (૨)

છઠે કરસુ રામે. (૨) પૃથ્વી નક્ષત્રિ કાધી. જય ૩

સાતમે રઘુનાથ, રાવણુ કુંભકર્ણ રોળ્યા (૨)

આઠમે શ્રી કૃષ્ણ (૨) આહિર યાદવને પાળ્યા. જય ૪

નવમે બુદ્ધ સ્વરૂપ, ધરીયાં સેવક સુખ કરવા (૨)

દશમે કલ્કિ અવતાર. (૨) ધરશેઠ કળિયુગને હણવા. જય ૫

દશ અવતારની આરતી, જશોદા કૌશલ્યા ગાયે (૨)

દેવકી નંદન પ્રગટ્યા, (૨) વિશ્વનાથ ચ્હાપે. જય ૬

ગજલ ૧ તાલ ધમાલ. કૃષ્ણ ઘર નંદકે આવે. ૯ રાગ.

ક્યા કહું અખ દિલકીમૈં, કહીના જવત મુખકખી-ટેક.

ઊરેમૈં આનંદ બચાહૈ. (મેરે) નયનમૈં આઈ ખડા;

જુઆત બંધ હોમછ હમેરી, કહીના જવત મુખકખી-ક્યા. ૧

મન મકંટ હમેરા મર ગયે, આત્મ જપોત ઝળકી રહી;

અંગ હમેરા હુવા ઉગ્યારા, કહીના જવત મુખ કખી-ક્યા. ૨

ગગન ગર્જત ચમકત ચિન્તણી, બરસન બપોં અમિતનાકા;
 બરત ગગરીયાં સખી હમેરી, કહીના જવત મુખ કપ્પી-કપ્પા. ૩
 પાન કરતહય જીયા પિયારા, નાયત ખેલત ગાન કરી;
 હરિપ્રસાદ સ્વસ્વરૂપકી શોભા, કહીના જવત મુખ કપ્પી-કપ્પા. ૪

ગજલ ૨. રાગ ઉપરનો.

સમજે શું કાષ્ઠપંથ હરિનો, અન્ય ન્યારો છે અતિ-ટેક.
 જાની મુની ધ્યાની સર્વે, ભુલા પડ્યા ભવ ભ્રમમાં;
 પામર જનથું પ્રીત્તે પોથી, ગોતી જેતાં ગમ નથી.-સમજે. ૧
 માયાની મોહ જળમાં આ, મુરખજન મથી મરે;
 લાધે નહિ એમ લક્ષ્ય બિદુ, સ્થિરતા વિના શ્રીપતિ-સમજે. ૨
 કૃપા હોય ગુરૂ દેવની જે ? ગમ ગુણાતિત ની પડે;
 શબ્દ સરથી સેહેજમાં, પામાય એ અહ્મતી રતિ-સમજે. ૩
 હરિપ્રસાદ સ્વસ્વરૂપથી, હાય સહ હોત્રવાય છે;
 શાંતિ સરિતા સ્નેહ જળથી, વાસના ધોવાઈ જતી-સમજે. ૪

અંતિમ્ સ્તુતિ.

પદ—૧.

રાગ. સચ્ચી જઈ સંવેશો કેહેજેરે (સોહાજી)

કરી આર વિમુવર મ્હારીરે, લેજો ભુક્તચુક સર્વે સુધારીરે-ટેક

મતિ પ્રેરક મુરારિ મહેતો, મનથી ધરી તમ હામ;

સુમોધ સાગર ભાગ પહેલો, રચાવ્યો ત્હમે પૂર્ણકામ.

મુદ્દિ દિલ્લે બળ દેઈ બારી, આશાપૂરી ત્હમે પોતાનો ધારી-કરી. ૧

દયા સાગર દયા દિવે લાવી, કરળે અંત સુધી તમે રહાય;
રંક હરિપ્રસાદ ત્હમરો, લળી લળી લાગે પાય.
ચાલુ મહાલુ વાળી ઉચ્ચારી, તેસક કૃતિછે દેવ ત્હમારી-કરી. ૨

પદ ૧. મૈત્રવી. રાગ. મેં તો તેરે દામ નવા લગી મહારાજ.

સદા શાંતિ શાંતિ ઘો શાંતિ મહારાજ—ટેક.

મંગળકારી દેવ મુરારિરે, રહો હૃદયે રાજનકેરાજ—સદા. ૧

ઘટ ઘરમાં ગુરુ હરિ અંતરમાંરે, તારો બુડતું મહાર્ ઝાઝ—સદા. ૨

શેવા કરી તમ ભવથી તરીંગેરે, રાખો આંધ્રબલ્યાની લાજ—સદા. ૩

હરિપ્રસાદની દાદ દિવ ધારીરે, ઉમારી લેળે શિર તાજ—સદા. ૪

ઉપસંહાર.

પ્રિય વાંચકશ્રદ્ધ ? ? ? આપણે જરા પૂર્વવૃત્તાંત તરફ લક્ષ વાળી જોઈએ ! વિવેકાનંદ અને વિજ્ઞાનધારાના સંવાદને અધૂરો મુકી ઉપદેશ, ઈષ્ટપ્રાર્થના, સદ્ગુરુપ્રાર્થના, અનુભવ સ્થિતિ, પ્રસ્તાવિક, યોગશાપદો, થાળ, ચારિત્ર, સ્તુતિ સુધી આવ્યા છતાં અનુભવિક વાર્તાનો આનંદ તો આકી રહ્યા. ધાર્યા કરતાં પાંચ ફર્મા વધી ગયા, મનોદધિના ઉભરા તો એમને એમ ઉછળતાજ રહ્યા, પણ શીકર નહિ. ખીજે ભાગ દુક વળતમાં બહાર પાડી આનંદ પ્રદર્શિત કરીશ. આ પ્રથમ ભાગ કરતાં ખીજા ભાગમાં ઈષ્ટ ઈચ્છાનુસાર ઘણી કાળજી રાખી વધુ આનંદ થાય તેમ કરવા ચુકીશ નહિ. પણ ખીજા ભાગમાં શું શું રહસ્ય આવશે તેનું મ્હારે વહાલા વાંચકશ્રદ્ધને દર્શન કરાવવું જોઈએ. વિવેકાનંદ વિજ્ઞાનધારાના સંવાદમાં, જગત અહ્વાવિચાર, જગત ઉલટું કેમ દેખાય છે ? અવિદ્યાનું ગંધેડીરૂપે વર્ણન ભગ મતિ ભક્તોની ભક્તિ કે ફજેતી, વાસનાની ફજેતી, સ્ત્રીઓની ભક્તિનું ભક્તિત્વ, ધુતારાઓની ઘાડ, વિરસિંહ અને ચંદ્રાનનાનો સંવાદ ચંદ્રમણી નો ફિટકાર, સુરવિર કોણ, ન્હાલચંદ શેઠ અને લક્ષ્મી શેઠાણી, રાસોત્સવ, રાજ્યદ્વાર, ગંધમાદની ગુંફા, પરમહંસસ્વામી વિન્ધંભરાનંદ ના આશ્રમમાં રાજા રાણી, ન્હાલચંદ શેઠ, આચાર્યો અને ત્હેમની પત્નિઓ, ઇશ્વર પ્રત્યેના વિશુદ્ધ પ્રેમની ઝંજીર, અલૌકિક સ્વસ્વરૂપદર્શન, સ્ત્રીપુરુષોનું કર્તવ્ય, સરળ દૃષ્ટાંત સિદ્ધાંત અને આખ્યાનથી દેદિધ્ય, ઉત્તમ, મધ્યમ, કનિષ્ઠ પામરોને પેટભર ઉપદેશ, વિવચીત્તોને વૈરાગ્ય ઉપજાવે તેવો, મુમુક્ષુને મોજ માણવા જેવો, મુક્ત પુરુષોને મહાનંદ આપે એવો “મુખ્યોધ સાગર” ભાગ ૨ જો, બનવા પ્રયત્ન કરીશ.

પણ એ સહ આધાર આપ વાંચકવૃંદ બંધુઓ ઉપર રાખી શકું છું !
કારણ કે સર્વનો સુત્રાત્મા શ્રીહરિ સર્વેના હૃદયમાં ઓતપ્રોત થઈ
રહેલો છે. માટે આ ગ્રંથના આદર્શિય સજ્જનો પોતાના ચિત્તરૂપી
ચરકાને ટેકરૂપી ત્રાક ધાલી મનના અષ્ટઘ્ણરૂપી ફરતા આરાને સુરતા-
રૂપી દોરી બાંધી, જગતરૂપી ક્ષેત્રમાંથી શ્રદ્ધારૂપી કપાસનાં કાયરતારૂપી
કાઝાં કલાડી, પુરુષાર્થરૂપી સત્યગુણરૂપી રૂ, કલાડીલઈ પ્રેમરૂપી પૂણીથી
દ્રઢ ટેકરૂપી ત્રાકે બ્રહ્મભાવનારૂપી તાર ખેંચી ઐક્યભાવરૂપી ફાળકા ઉપર
લપેટી સત્યરૂપી અગમ્ય સ્થાનપર આગમન કરે તોજ, હું તથા મહારા
વાંચકવૃંદ બંધુઓ સરળ થઈએ. હું અક્ષતનો ઇસ્કોત્રો કે પુદ્ધિતું
બગ્ગર નથી, માત્ર મહારી તો છેક ન્હાનામાં ન્હાનીજ હૃદયડબ્બી છે.
મહારા ગગન પ્રમાણે પ્રભુકૃપાએ તહેને સાચવવા પ્રયત્ન રાખું છું. તહેમાં
શ્રી ગુરુમહારાજે ભરી આપેલી ચીજને મહારા આત્મબંધુઓના મહાન
હૃદય પ્રદેશમાં જે સ્થાન આપે તો તે ચીજને મુકી કૃતાઈ થવા
ઈચ્છું છું.

મહારા વાંચકબંધુઓને મહારી એ પણ છેલ્લી પ્રાર્થના છે કે ?
કવિ, સાક્ષર, વિદ્વાન, લેખક, ભાષણકાર, વિગેરેની પંક્તિમાં મહારી
ગણતરી કેમ કરી શકાય. હું તો તેવા વિભુતિવર્ચનો દાસ છું. અને
તેઓની પાછળ પાછળ ચાલનાર એક રંક વ્યક્તિ છું, માટે હું કોઈને
છેતરું નહિ. અને કોઈ મહારાથી છેતરાય નહિ. એટલા સાર ઇશ્વરની
પ્રાર્થના કરૂ છું. અને સર્વશક્તિમાન સચ્ચિદાનંદ સદ્ગુરુ પ્રભુની
સ્થાયતા ઇચ્છુ છું. આ “સુખોત્ત સાગર” લખવામાં મેં જે મથન
કર્યું છે તહેમાં મહારી કૃતિ કંઈ નથી એમ કહું તો ચાલે તેમ છે.
કારણ પરંપરાથી અનેક શાસ્ત્રકારો અનેક વિદ્વાનો અને કવિઓ

સદ્બોધ માર્ગની રૂપરેખા દોરી ગયા છે, હાલ પણ કેટલાક વિદ્વાનો, સાક્ષર, કવિઓ અને વિસાળ બુદ્ધિના ધર્મચારી સંત મહાત્માઓની ઝળકતી આત્મજ્યોતિઓ પ્રલક્ષ્ય છે, અને તેઓ યુક્તિ પ્રયુક્તિથી પોતાના સત્યવિચાર જનકલ્યાણથી જણાવ્યાજ નય છે. છતાં હું અલ્પજ્ઞને ધર્મચેત્ત્ર પ્રેર્યો હોય તેમ માનું છું. અને ઉપરના સત્પુરુષોની મહારા ઉપર અનુકંપા થઈ હોવી જોઈએ તેથીજ મહાજનોયેન ગતઃ સપન્થાઃ એ પ્રમાણે માર્ગે ચાલવા પ્રેરણા છું. અસ્તુ.

પ્રિય આત્મસ્વરૂપો ? ત્હમે તો ત્હમારા સદ્ગુણોથી પ્રભુના ગુણાનું વાદ સમજી બલાજનો બલાઈનું દાન આપશો. પણ મહારી મતિને તો હું જાણું છું, બલાઈ તો ત્હમારીજ છે. તુલસીદાસ મહારાજ કહે છે કે:—

મલો મલાઈ પૈલહરિ, લહરિ નિચાઈ નિચ ॥

હુધાસરાહિય અમરતા, ગરલસરાહિય મિચ ॥

મણિતમોર સવ ગુણરહિત, વિસ્વ ચિદિત ગુણ પક ॥

સોચિચારિ સુનિ હરિસુમતિ, જિનહકે વિમલ ચિલેક ॥

માગ છોટ અમિલાસચડ, કરડંપક ચિધ્યામ ॥

વેહરિ સુખ સુનિ સુજનજન, ચલકરિહૈં ઉપહાસ ॥

તે પ્રમાણે ભાગ્ય તો નહાનું છે. અભિલાષા મોટી છે. તે અભિલાષા આપના આશ્રયદ્વારા પૂર્ણ કરવા ઇચ્છું છું. પણ ઇંદ્રિયોના રસ સ્વાદવાંળા અને રસ સ્વાદવાળા પદાર્થોથી પૂર્ણ થયેલાને (તન, ધન, સ્ત્રી, પુત્ર, આગર વિગેરે વિષયાત્મક દર્શનાવનાતા બોક્તાઓને) “સુખોધ સાગર” રૂપી સામગ્રી રૂચશે કે કેમ ? એથી અધિરો થાઉં એ સ્વભાવિક છે, પણ ખરેખર જમણવાત્મા મંસારના ત્રિવિધી તાપોની

અયમ્યતા સમગ્રતા હશે ! નાશવંત વસ્તુનું બાન થયું હશે ! જીવનનું અનિશ્ચિતપણું સમગ્રનું હશે ! વાચનારૂં પિટાની ગોળી હૃદયમાંથી નિકળી ગઈ હશે ! મહારા ત્હારાની મમતારૂં મગરડીથી છૂટવા પ્રયત્ન શિવ થઈ મહાપુરુષોના અર્ચાગ્રંથ તરફ દૃષ્ટિ ખેંચી હશે ! અહરૂં અધિકારનો નાશ કરવા કટીબદ્ધ થયા હશે ! શ્રીહરિના અમોઘ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ અર્થે વારંવાર નિરંતર સદ્ગ્રંથો અને સત્પુરુષોના ક્ષણભર વિયોગ સહી શક્યા નહિ હોય ! પરંતુ જ્ઞાસુ અને તૃપ્તાસુ ક્રુધાતુરની ભાવના પ્રમાણે તત્ત્વચત્તા હશે ! તેજ વિરક્તા પુરુષો અને વિરક્તમાતાઓ. આવાં પુસ્તક ઉપર પ્રીતિ કરશે. ગુઓ. શ્રી કૃષ્ણપ્રભુ ને સોળહગર એકસોતે આઠ પીલઓ અજ્ઞાપિત રહી જમાડવાની હતી, અમૃતતુલ્ય ભોજનના ભંડાર તો ભરેલાજ હતા, છતાં વિદુરની ભાજી, સુદામાના તાંદુળ, કર્કમાંનો ખિચડો, અને સમગ્રીનાં ભોરેજ હદવાળી. તેમ મહારા કૃષ્ણપ્રભુમય અંશી પ્રેમીજનો તો જરૂર મહારા જેવા રંકનું ભાવભક્તિરૂં બતાવેલું “મુખોધ સાગર”રૂં બાથું જરૂર સ્વિકારશેજ, અને “મુખોધ સાગરના સ્વાનંદથી” વૃત્તિયોરૂં ન્હાની ન્હાની નદીઓનાં જળ સુરતારૂં મોટી સરિતામાં વાળી શાંતિપૂર્વક સતિયત્ આનંદ સાગરમાં પહોંચાડશે એવી આશા છે.

વળી મહારે ભૂતવું નહિ જોઈએ, આ પુસ્તક સમગ્રની જે સુપ્રસિદ્ધ સર્જન સદ્ગ્રંથોએ અભિપ્રાય આપ્યા છે તે અભિપ્રાય પ્રમાણે પુસ્તક હો કે ના હો તે અભિપ્રેરક જગત્તનિષંતા જાણે, પણ ખરેખર તે આત્મનિષ્ઠતાવાળા મહાન પુરુષોની હૃદયગુદ્ધતા પવિત્ર પ્રખર કિરણોનીજ પરિશીમા કદીપી શકું છું. ત્હોમાં પવિત્ર સ્વધર્મ નીતિપરાયણ રા. રા. અપરજ્ઞાથી ધીઆ ડોક્ટરનાં તેમજ શ્રીયુત દિક્ષિત ડોક્ટરનાં ધર્મપતિ

જેઓ કે શ્રીમતિ અ. સૌ. ગુણવંતગૌરીબહેન તથા અ. સૌ. માલતિ બહેન એ બે બહેનોએ જે અભિપ્રાય આપ્યા છે. તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે ભારતભૂમિની ભવ્યતા જાળવવામાં પોતાનું ગૌરવ અસ્ખલિતપણે સતિત્વના શૃંગારે શણગારી પાર ઉતારવા અને સ્ત્રીધર્મની મિમાંસા સ્ત્રીઓને ધારણ કરાવવાના હેતુરૂપ છે. આથી મહાર્ હૃદય અતિશે હર્ષયુક્ત બની જાય છે. સતિ વિરત્વ બાળાઓના સદ્વિચારો સર્વે સ્ત્રીમંડળમાં પ્રસરે અને શ્રીહરિ સર્વત્રતા મતિપ્રેરક થઈ ત્હેમને સત્ય બળ આપે એમ ઈશ્વર પ્રત્યે પ્રાર્થના કરી મહારા આત્મિય બન્યુંઓ અને બહેનો પાસે. મહારા ગુણદોષની ક્ષમા ચઢી વિરમું છું.

સુમેષુ કિં બહુના.

હરિ ૐ શાન્તિ.

અગાઉથી ગ્રાહક થનાર આશ્રયદાતાનાં નામ.

નકલ.	નામ	નકલ.	નામ
	મુંબઈ.	૧	,, માણેકજી શર્મા પ્રાણુરક્ષક
૧૫	રા. રા. હરિલાલ છોટાલાલ શાહ		આપધાલય
૫	,, ભોળાનાથ અરજનલાલ	૧	,, હજનલાલ માણેકલાલ
૫	,, ગુલાબદાસ મોતીરામ		ચુડાવાળા
૧	,, ચંપકલાલ નગીનદાસ		સુરત. હરિપુરા
	મસરવાળા	૧	ભકતરાજ જેડીસનદાસ મંછા-
૧	,, તુલશીદાસ વલ્લભદાસ		રામ સુડીવાળા
	હીરાખાઈ	૧	કંસારા નાગરદાસ મૂળચંદ
૧	,, વિશ્વજ્યોતિ " ભુલેશ્વર.	૧	,, ચીમનલાલ અંબારામ

૧ ,, ચીમનલાલ જેકીસનદાસ	૧ વકીલ ત્રિભોવન જમુદાસ શેઠ
૧ ,, ઝીણાભાઈ કાળીદાસ	૧ પારેખ હગનલાલ મોતીરામ
૧ ,, ઝીણાભાઈ કૃષ્ણચંદ	૧ શાહ વિક્રમદાસ જેઠાભાઈ
૧ ,, રતનલાલ ગુલામચંદ	૧ દરજી ચંદુલાલ ભુખણદાસ
૧ પટેલ જેકીસનદાસ ભાઈદાસ	૧ દરજી અંબાલાલ ઠાકોરદાસ
૧ કણ્વીયા છોટાલાલ હરકીસનદાસ	૧ લુહાર ચુનીલાલ જગજીવનદાસ
૧ સોની ચુનીલાલ ભગવાનદાસ	૧ ઝવેરી વિક્રમદાસ જેકીસનદાસ
૧ ચોકશી ધીરાલાલ ઠાકોરદાસ	૧ સોની મણીલાલ છોટાલાલ
૧ ગીરવરલાલ ભુખણદાસ પટેલ	૧ ધાંચી ભાઈદાસ ભીખાભાઈ
૧ ચોકશી ધર્મજીલાલ રંગીલદાસ	૧ ધાંચી દેવચંદ જગજીવનદાસ
૧ કણ્વીયા મગનલાલ ભગવાનદાસ	૧ લુહાર મોતીરામ ત્રિભોવનદાસ
૧ ડૉક્ટર ઠાકોરદાસ નગીનદાસ	૧ સોની શંકરલાલ ભુલાભાઈ
૧ મેહેતા નગીનદાસ હરકીસનદાસ	૧ ,, ઝીણાભાઈ ઘેલાભાઈ
૧ આયુ અંકુલાલ હરકીસનદાસ	૧ તારકસ હીરાલાલ હગનલાલ
૧ હરકીસનદાસનાં પુત્રી બહેન	૧ શ્રીયુત ધર્મજીલાલ ગૌરીશંકર
જડાવ	ડૉક્ટર સં. પાઠશાળાના સેક્રેટરી
૧ શાહ પ્રાણજીવન મથુરાદાસ	૧ સરેયા રણુછોડદાસ જેકીસ-
૧ સોની ગોવિંદરામ વૃંદાવનદાસ	નદાસ શાહ
૧ લુહાર ગયુપતરામ કુલચંદ	૧ રા. રા. ચંપકલાલ ડૉક્ટર ધીઆ
૧ ,, હીરાલાલ ચુનીલાલ	૧ સરેયા છોટાલાલ જેકીસન-
૧ ધિરજલાલ હીરાલાલ	દાસ શાહ
૧ રા. રા. પ્રાણજીવન દુલેભરામ	૧ જરીવાળા ચીમનલાલ રણુછો-
૧ બહેન વેણી હ. જડાવ	ડદાસ શાહ

- ૧ ચુડાવાળા મગનલાલ માણેક-
લાલ શાહ
- ૧ સુખડીયા ભગવાનદાસ ડાહ્યા-
ભાઈ શાહ
- ૧ ડૉક્ટર સાહેબ ચંપકલાલ
ગુલામદાસ
- ૧ જરીવાળા ઠાકોરદાસ માણેક-
લાલ શાહ
- ૧ જરીવાળા ઠાકોરદાસ ગુલામ-
દાસ શાહ
- ૧ મપારા હીરાલાલ ડાહ્યાભાઈ શાહ
- ૧ ભૂખણુભાઈ રણછોડદાસ પપૈ-
યાવાળા
- ૧ ધાંત્રી ભાણુભાઈ છગનલાલ
- ૧ દરજી છગનલાલ કાશીદાસ
ટોપીવાળા
- ૧ “દિવ્યજ્યોતિ” હરિપુરા
- ૧ રા. રા. ભગવદલાલ હીરાલાલ
- શ્વાળાનો ટેકરો-સુખડીઆશેરી.**
- ૧ ચોકશી ભગુભાઈ નગીનદાસ
- ૧ ગાંધી ડાહ્યાભાઈ નારણદાસ
- ૧ ડૉક્ટર ભાઈદાસ ઝીણુભાઈ
- ૧ ચોકશી ઠાકોરદાસ વજ્રદાસ

- ૧ કાપડીયા ચીમનલાલ હરિભાઈ
- ૧ સુખડીયા કલ્યાણદાસ શામદાસ
- ૧ „ જોકીસનદાસ હરકીસન
ટોપીવાળા
- ૧ „ કુલશીદાસ કલ્યાણદાસ
- ૧ „ છોટુભાઈ નાયુભાઈ
- ૧ „ ભણદાસ લક્ષ્મદાસ
- ૧ „ કોલાભાઈ ઈચ્છારામ
- ૧ „ ભગુભાઈ પ્રભુદાસ
- ૧ „ નગીનદાસ ઘેલાભાઈ
- ૧ „ હરજીવનદાસ નાથાભાઈ
- ૧ „ ગોપીલાલ ઈચ્છારામ
- ૧ „ જોકીસનદાસ ત્રીભોવન-
દાસ કાપડીયા
- ૧ „ ભગુભાઈ હરકીશનદાસ
- ૧ „ જીવણુલાલ નાથાભાઈ
- ૧ „ બાલુભાઈ નરોત્તમદાસ
- ૧ „ મગનલાલ આત્મારામ
(ધર્મદા)
- ૧ „ શાંકળલાલનાં બહેન
ધનકોરબા
- રાણીતળાવ.**
- ૧ ચોકશી નગીનદાસ કાશીદાસ

વાડીફળીઆ.

- ૧ પા. નગીનદાસ ગોર્ધનદાસ
દીકીવાળા
- ૧ શા. હીરાલાલ દ્વારકાદાસ રૈશ-
મવાળા
- ૧ શ્રીયુત શા. જગન્નાથ પરશરામ
- ૧ રા. રા. વિકુલદાસ ઘેલાભાઈ
ખાંડવાળા
- ૧ „ શિવલાલ શંભુલાલ
ખાંડવાળા એન્ડસન્સ.
- ૧ „ હગનલાલ વેણીલાલ
સોનાવાળા
- ૧ „ રતિલાલ કાળીદાસ
ખાંડવાળા
- ૧ પા. મંગળદાસ નારણદાસ
- ૧ „ જગમોહનદાસ ઠાકોરદાસ
- ૧ „ કીકાભાઈ જોડીસનદાસ
- ૧ પારેખ કુબેરદાસ ત્રિજભુખણદાસ
- ૧ સોની અંપકલાલ રતનલાલ
- ૧ પા. બાલુભાઈ પરમાનંદ
- ૧ સોની હીરાલાલ નરશીદાસ
- ૧ પા. ઠાકોરદાસ મોતીરામ

મોટી છીપવાડ.

- ૧ કસોટીયા મદનલાલ ઠાકોરદાસ
નવસારી લાગળ.

- ૧ તમાકુવાળા વલ્લભદાસ બુધિ-
યાભાઈ

નાણાવટ.

- ૧ સ્વ. મહુભાઈનાં માતૃશ્રી
ધનગવરીબા

- ૧ માસ્તર ચીમનલાલ વિકુલદાસ

- ૧ વકીલ નગીનદાસ વિકુલદાસ
હાંસોટના

- ૧ શા. ફકીરભાઈ ગોઝળભાઈ
તીંગેરીવાળા

- ૧ ધિરજલાલ લક્ષ્મીદાસ ખીડી-
વાળા

બાલાજીરોડ.

- ૧ રા. રા. ઠાકોરદાસ પરમાનંદ

અંબાજીરોડ.

- ૧ રા. રા. બાલુભાઈ ગણપતિશંકર

- ૧ „ એચ્છવલાલ વિષ્ણુશંકર

- ૧ „ મણીલાલ હરિશંકર વ્યાસ

આમલીરાન.

- ૧ સોની રતનલાલ સુરજરામ

- ૧ „ ચીમનલાલ મોતીરામ

૧ શ્રીયુત કૃષ્ણલાલ ભોળાનાથ
ભાસ્તર

સોનીફળીયા.

૧ રા. રા. છોટાલાલ પ્રાણજીવદાસ
કાગળવાળાનાં ધર્મપત્નિ તારા-
ગવરીખહેન

લીમડાચોક.

૧ કાપડીયા ઠાકોરદાસ ઇશ્વરદાસ

૧ „ જુરાભાઈ ઇશ્વરદાસ

શાહપોર.

૧ રા. રા. માણેકલાલ વનમાળીદાસ
સૈયદપુરા.

૧ સ્વ. મટુભાઈનાં માતૃશ્રી ચંચળબા

૧ દરજી ચુનીલાલ ઉકાજી ભક્તરાજ

૧ રા. રા. ઠાકોરદાસ જેડીશન-
દાસ રેશમવાળા

૧ ચીમનલાલ મંગળદાસ

બેગમપુરા દુધારાશેરી.

૧ સોની નાથુભાઈ ઘેલાભાઈ

૧ ભક્તરાજ કેવળરામ મણીરામ
ભડીશેરી

ઝાપરીયાશેરી.

૧ પંચાળ મોતીરામ કલ્યાણદાસ

જુલામોદીના ચક્રો.

૧ પંડ્યા ગણપતરામ નરોત્તમ

ધાંચીશેરી.

૧ વૈધરાજ છગનલાલ આત્મા-
રામ (પ્રખ્યાત)

૧ બાલુભાઈ પ્રેમચંદ ધાંચી

સુરત.

(ધિરજલાલ લક્ષ્મીદાસ તરફથી)

૧ રા. રા. ખંડુભાઈ વશનજી

૧ „ મગનલાલ ખંડુભાઈ

૧ „ રણછોડ છીતાભાઈ

૧ „ જેડીશનદાસ મનસુખલાલ

૧ „ નારણજી રણછોડ ધોખી

વેરાગીના ટેકરો.

૧ વેરાગીવાળા ઉમેદરામ ગોરધ-
નદાસ હાલ કોસંબા સ્ટેશન
પટેલ ચાલી.

ગુપ્તેશ્વર.

૧ શ્રીયુત ફકીરભાઈ મંચારામ
ભાસ્તર

બારડોલી.

૧ દરજી કેશવલાલ ચુનીલાલનાં
માતૃશ્રી વનકોરબા

મુંબાઇ કાલબાદેવીરોડ.

શ્રીયુત્ પુરુષોત્તમ મગનલાલ શુક્લ
અધર્સ.

૨૧. રા. કૃષ્ણપ્રસાદ શિવશંકર ભટ્ટ
માંડવી.

૧ મુખડીયા રણછોડદાસ ભગ-
વાનદાસ

૧ „ પ્રાણજીવનદાસ નાયુભાઈ
બારા.

૧ સોની કુબેરદાસ પીતાંબર
મલખાર.

૧ શા. ઇશ્વરલાલ ઘેલાભાઈ અંક-
લેશ્વરીઆ.

અંકલેશ્વર,

„ હરકીશનદાસ જગજી-
વનદાસ વકીલ

૧ રા. રા. નાયુભાઈ દામોદર શેઠ

૧ „ વિકૃલભાઈનાં માતૃશ્રી
સુરજબા

૧ „ કાશીનાથ વિશ્વનાથ સુક્લ

૧ „ મગનલાલ કાશીરામ જોશી

૧ „ મોહનલાલ જટાશંકર

સંગીત માસ્તર હલવદના

૧ „ દલપતરામ દુર્ગાશંકર જોશી

૧ „ જગેશ્વર નાયુભાઈ ભટ્ટ

૧ „ નાયુભાઈ જગન્નાથ શાહ

૧ „ સુનીલાલ દામોદર મીસ્ત્રી

૧ „ દામોદર હરિભાઈ „

૧ „ રણછોડભાઈ રામજીભાઈ

૧ „ ત્રીકમભાઈ હાંસજીભાઈ

૧ „ ગોકળભાઈ મૂળજીભાઈ
સોની

૧ „ ઝીણાભાઈ બાળમુકુન્દ શાહ

૧ „ મગનલાલ પ્રાણજીવન શાહ

૧ „ જયંતિલાલ ડાહ્યાભાઈ

૧ „ મણીલાલ શંભુભાઈ

૧ „ મૂળચંદ ભુખણદાસ

૧ „ મોહનલાલ દુર્લભરામ સોની

૧ „ માણેકલાલ હરકીશનદાસ

૧ „ પ્રાણજીવનદાસ હરગોવિંદદાસ

૧ „ છોટાલાલ પ્રભુરામ મહારાજ

૧ „ નિર્ભયરામ ઘેલાભાઈ દેસાઈ

૧ „ ગંગારામ જોકીસનદાસ

૧ „ નિર્મળદાસ વેણીલાલ દેસાઈ

૧ „ ચંપકલાલ ભુરાભાઈ

૧ „ નગીનદાસ હરકીશનદાસ

૧ „ છગનલાલ હરગોવિંદદાસ
દેસાઈ

૧ „ નગીનલાલ ગંગારામ શાહ
અંકડાડા તા. અંકલેશ્વર.

૧ પા. મનોરભાઈ ગોકળભાઈ

૧ „ હરિભાઈ ભીખાભાઈ રજપુત

૧ „ નરશીભાઈ હરિભાઈ

૧ „ મનોરભાઈ અમૈદાસ

૧ „ માધવદાસ ગોવીંદભાઈ

૧ „ માધવદાસ રાયજીભાઈ

દીવા તા. અંકલેશ્વર.

૧ પા. મૂળજીભાઈ ભૂધરભાઈ
માસ્તર

ગામ સીસોદા.

૧ રા. રા. જયશંકર ઉમાશંકર ભટ્ટ

૧ „ બાલુભાઈ રામશંકર ભટ્ટ

૧ „ ખુશાલબાવા જેસંગબાવા
ઠાકોર

ગામ તરસાડી.

૧ રા. રા. વીશ્વનાથ નારાયણભાઈ

ગામ શેરા.

૧ રા. રા. હરજીવન નરભરામ

ગામ ઘોઠાદરા તા. અંકલેશ્વર.

૧ રા. રા. છગનલાલ રધનાથ પટેલ

ગામ કરેમ.

૧ રા. રા. છગનલાલ ગંગારામ

ગામ મુણેવ.

૧ રા. રા. ડાહ્યાભાઈ પ્રેમશંકર

ગામ રોહિત.

૧ રા. રા. નરોત્તમ કુકીરશંકર બહેરા

ગામ ઉંટીયાદરા.

૧ રા. રા. ભાઈશંકર હરજીવન

૧ „ ધનેશ્વર જમીયેતરામ

૧ „ રણુછોડભાઈ ભગુભાઈ

ગામ અડાદરા.

૧ રા. રા. દયારામ દુર્લભરામ

ગામ કંથરાજ.

૧ રા. રા. ગોવિંદરામ આત્મારામ

૧ „ બાપુભાઈ હિંમતભાઈ

ગામ ગોથાણ.

૧ રા. રા. ભીમભાઈ રણુછોડ
વૈધરાજ

૧ રા. રા. ગોવીંદભાઈ નરસીભાઈ
ભગત

૧ બહેન રામી

૧ બહેન અંબા

૧ બહેન મણી

ગામ રૂંઢ ઉર્ફે શેખપુર.

૧ રા. રા. ગોવિંદભાઈ કલ્યાણભાઈ

૧ „ માતાપ્રસાદ બસાવંત ભૈયા

૧ „ નાથુભાઈ ખેહચરભાઈ

૧ „ હરિભાઈ દુર્લભભાઈ

ગામ કુડસદ.

૧ રા. રા. દેવશંકરફકીરભાઈ જોશી

વાયણુર.

૧ રા. રા. નારણભાઈ છીતાભાઈ

પટેલ

ખેટ ભાડા.

૧ રા. રા. વિકુલભાઈ મોતીલાલ

ભગત

ગડખોલ.

૧ રા. રા. ધનાભાઈ અમીચંદ

ભગત

૧ „ ગોપાળભાઈ ગુમાન ભગત

ગામ રાણીપુરા.

૧ રા. રા. પુરષોત્તમ નારાયણ પટેલ

૧ „ ગણપતરામ હરિશંકર જોશી

ગામ મૂળજ તા. ઝગડીયા.

૧ રા. રા. દાદાભાઈ રણછોડ પટેલ

ગામ શુકલતિર્થ.

૧ રા. રા. આશારામ નાગેશ્વરપુરાણી

ગામ તડકેશ્વર.

૧ શ્રીયુત જગન્નાથ અંબકરામ

મહારાજ

૧ રા. રા. ઝવેરભાઈ ભુલાભાઈ

૧ „ મોરારભાઈ દુર્લભભાઈ

૧ „ ડાહ્યાભાઈ નારાયણભાઈ

૧ „ કુંવરજી વનમાળીદાસ

૧ „ ભીખાભાઈ ઇચ્છારામ

૧ „ મનસુખરામ યાર, ચોધરી

મઢીના

ગામ કરજણ.

૧ રા. રા. છોટાલાલ ગવરીશંકર

૧ „ હીરાભાઈ અમૈદાસ

૧ „ મોતીભાઈ દુર્લભભાઈ

૧ „ ભગુભાઈ ભીખાભાઈ પારેખ

લીંડીયાદ.

૧ રા. રા. અમૈદાસ રણછોડદાસ

ગામ કરંજ.

૧ રા. રા. રામભાઈ ભવાનભાઈ

૧ „ છીતાભાઈ પ્રેમાભાઈ

ગામ ભાર્ડી.

૧ રા. રા. નાગજીભાઈ કાળીદાસ
ગામ સમુસર.

૧ રા. રા. ઉકાભાઈ પુરૂષોત્તમ
પીપોદરા.

૧ રા. રા. શિવશંકર ભાઈશંકર
ગામ કુંગરા.

૧ રા. રા. નરોત્તમ કલ્યાણજી
ગામ સીંધાણ.

૧ રા. રા. અમૃતલાલ નાથાલાલ

૧ „ લાલભાઈ મંચ્છારામ

૧ „ ઘેલાભાઈ જયશંકર પાઠક

નંદપોર.

૧ રા. રા. નાનાભાઈ મેઘજીભાઈ
નીકોલી.

૧ રા. રા. જગનભાઈ શંકરભાઈ

શ્રી શુકદેવક્ષેત્ર.

૧ શ્રીશુકાચાર્ય લક્ષ્મણ મહારાજજી

રેઠ.

૧ રા. રા. જગનલાલ હરજીવન

હજીરપુરા.

૧ રા. રા. મથુરભાઈ મોરારભાઈ

ધાનપુર.

૧ રા. રા. લલ્લુભાઈ ગણેશ પટેલ
ધમણાચા.

૧ રા. રા. ભવાનભાઈ દ્વારકાંદાસ
વરખડ.

૧ રા. રા. હિંમતલાલ વખતરામ

૧ „ મળશંકર નાથાલાલ વ્યાસ

૧ „ મથુરભાઈ ઇશ્વરભાઈ
નાંદોદ.

૧ રા. રા. નારાયણ વૃજલાલ
બરકાળી.

૧ રા. રા. મુળજીભાઈ પીતાંબર
ભરૂચ.

૧ રા. રા. પ્રીતમલાલ જગનલાલ
ઝવેરી

૧ „ મોહનલાલ ચીમનલાલ

૧ „ કાળીદાસ નરોત્તમદાસ કંસારા

૧ „ નાથાલાલ માણેકલાલ
ચુનાવાળા

વડોદરા.

૧ રા. રા. મનમોહનદાસ નંદલાલ
નડીઆદવાળા

૧ „ નરસીલાલ હરિવલ્લભદાસ
કંસારા

૧ „ જુગલભાઈ ફલગુભાઈ કંસારા	૧ „ હગનલાલ ઇશ્વરદાસ શાહ
૧ „ પ્રેમાનંદ મોતીલાલ શાહ	૧ „ મોહનલાલ ગોવર્ધનદાસ ડાકટર
૧ „ શાંતિધર મણીલાલ દેશાઈ	૧ „ જેકીસનદાસ ઝવેરદાસ કંસારાવાડ
૧ „ મગનભાઈ શીવાભાઈ પટેલ	૧ „ મોહનલાલ મોતીલાલ કંસારાવાડ
૧ „ અંબાલાલ હરગોવિંદદાસ	૧ „ કુલચંદ મૂળજીભાઈ તલાટી
૧ „ નંદલાલ હરગોવિંદદાસ	૧ „ અળદેવભાઈ લક્ષ્મીભાઈ ગામી
૧ „ પ્રયાગજી ડાહ્યાભાઈ નાયક	૧ „ ગોકળદાસ જેકીસનદાસ
૧ „ જમનાધર અંબાધર ભટ્ટ સર્વેયર	૧ „ મગનભાઈ ભાઈલાલભાઈ પટેલ લખાવાડપાટીના પોલિસ પટેલ.
૧ „ ડાહ્યાભાઈ શિવશંકર ભટ્ટ ધન્જનિયર	૧ „ ઝવેરભાઈ સોમાભાઈ પટેલ મીનાલની સ્કુલના હેડમાસ્ટર
૧ „ ગોરધનદાસ સામળદાસ ધન્જનિયર	૧ „ ડાહ્યાભાઈ મોતીભાઈ પટેલ
૧ „ મોતીલાલ ચુનીલાલ વડીલ	૧ „ પુન્નભાઈ લુલાભાઈ પટેલ
૧ „ છોટાલાલ લક્ષ્મીરામ વ્યાસ	૧ „ ભાઈલાલભાઈ તલશીભાઈ દેસાઈ ચકલાશીપાટીના પોલિસ પટેલ
૧ „ દયાશંકર હગનલાલ ભટ્ટ	૧ „ ગોવિંદભાઈ જીવાભાઈ દેસાઈ
નડીઆદ.	૧ „ ભટ્ટ મોહનલાલ આપાલાલ જરીવાલા
સ્વ. મગનલાલ ભોગીલાલ શાહ.	
૧ રા. રા. ખીમચંદ મૂળજીભાઈ શાહ ખાં. સ્કુલ નં. ૪ ના હેડમાસ્ટર	
૧ „ મગનલાલ નરસીદાસ કુંડીવાળા	

- ૧ „ છગનલાલ ઠાકોરદાસ
તમાકુવાળા
- ૧ „ મનસુખભાઈ પાનાચંદ
નળવાળા
- ૧ „ નાનાલાલ મોહોલાલ કંસારા
- ૧ „ છોટાલાલ છગનલાલ શાહ
- ૧ „ દવે અંબાલાલ શંકરલાલ
ખડાયતાના ગોર
- ૧ શ્રીચુત ભટ્ટ મગનલાલ રવિશંકર
શ્રી ગૌ. સ્વામી ૧૦૮
મહારાજશ્રી અનીલકુ
લ્લાલજીના કાર્યભારી
- ૧ „ ચુનીલાલ જટાશંકર ભટ્ટ
ધી સનલાલદેવના એજન્ટ
- ૧ „ નર્મદાશંકર છગનલાલ ભટ્ટ
વૈધરાજ
- ૧ „ પુરષોત્તમ હરજોવિંદ યાજ્ઞિક
- ૧ „ ભાનુશંકર મગનલાલ ભટ્ટ
- ૧ રા. રા. પુરષોત્તમ ધશ્વરભાઈ
અમીન
- ૧ „ અંબિકાપ્રસાદ નારાયણલાલ
- ૧ „ માધવજી સ્વામજી મે.
નિ. ઇ. મીસ્ત્રી

- ૧ શ્રી નારાયણદેવ મહારાજ
તથા શ્રી ગોપાલલાલજી
મહારાજના અનન્ય શેવક
જમનાશંકર આદિલરામ પંડ્યા
અમદાવાદ.
- ૧ રા. રા. મોહોલાલ હરિલાલ
સુરતીમીઠાધવાળા માણેકચોક
- ૧ „ નાથાલાલ અંબારામ શેઠ
- ૧ „ મોહોલાલ નરોત્તમદાસ
સુખડીયા
- ૧ „ કુમેરદાસ અંબારામ સુખડીયા
- ૧ „ દલપતરામ પાનાચંદ
- ૧ „ નારાયણલાલ હરિભાઈ શેઠ
- ૧ „ ડાહ્યાભાઈ બિલાખીદાસ ચોકસી
- ૧ „ હીરાલાલ અમૃતલાલ „
- ૧ „ રમણલાલ મગનલાલ શાહ
- ૧ „ જયેશભાઈ ગીરધરલાલ દલાલ
- ૧ „ અમૃતલાલ હરિલાલ શેઠ
- ૧ „ જેઠાલાલ ચકુભાઈ ભગત
- ૧ „ રામપ્રસાદ છોટાલાલ પટેલ
- ૧ „ ત્રીભોવનદાસ રણછોડદાસ
હુહાર
- ૧ „ જસુભાઈ રેવાશંકર
- ૧ „ ભાઈશંકર મોતીલાલ

૧ „ પ્રભાશંકર પ્રાણશંકર ભટ્ટ

૧ „ ત્રીભોવનદાસ માણેકચંદ
તકતાવાળા

વીરમગામ.

૧ „ રણછોડદાસ હરિવલ્લભદાસ
પારેખ

ધાંગદરા.

૧ રા. રા. શિવસિંગજી અભય-
સિંગજી વીરાણા

ડભાણ.

૧ રા. રા. પ્રભાશંકર મણીશંકર
માસ્તર

૧ „ સ્ત્રીમનલાલ વિશ્વનાથ ભટ્ટ

૧ „ માણેકલાલ પ્રાણશંકર „

૧ „ પ્રભાશંકર મયારામ પંડયા

મેહુમદવાદ.

૧ શ્રીયુત ડાહ્યાધર નારણધર વૈધ

૧ રા. રા. ન્હાનાલાલ રવિશંકર ભટ્ટ

૧ „ ડાહ્યાલાલ છગનલાલ વ્યાસજી
ખેડા.

૧ રા. રા. ન્હાનાલાલ શિવશંકરવ્યાસ
નાયકા.

૧ શ્રીયુત રામશંકર મોતીરામ ભટ્ટ
નવાગામ.

૧ રા. રા. મણીશંકર જમનાશંકર ભટ્ટ
ધરોડા.

૧ શ્રીયુત ઇશ્વરલાલ હરજીવન વ્યાસ
માતર.

૧ રા. રા. શિવશંકર મગનલાલ વ્યાસ
હરેરા.

૧ રા. રા. વિશ્વનાથ કેશવલાલ પંડયા

૧ „ શિવશંકર નાથાલાલ „

પ્રિય આત્રયદાતા સદ્ગુણસ્થો આપે આ “સુખોદ સાગર” ભાગ પેહેલામાં દ્રવ્યાદિકની મદદ માટે એટલુંજ નહિ પણ મહારા ઉપર સંપૂર્ણ સ્નેહની લાગણી દર્શાવા અને પરમાર્થ કાર્યને પુણી આપવા, આપે આપનાં નામ આપી મળે અત્યંત આભારી કીધો છે એટલા માટે અંતઃકરણપૂર્વક આપના પવિત્ર સ્નેહને વિસ્મરણ કરી શકાશે નહિ. આપે જેવી રીતે આ પ્રથમ ભાગને ઉત્સાહપૂર્વક વધાવી લીધો છે, તેવીજ રીતે બીજા ભાગમાં આપના સ્નેહી મીત્રવર્ગ સાથે સ્નેહ શિળ દક્ષના દર્શાવી બીજા ભાગને શોભાવશો એવી મળે આશા છે.

હી. આપનો સ્નેહાબ્ધિ હરિના જય સમિચ્છાનંદ.

હરિઃ ૐ શાંતિઃ

—અમૂલ્ય લાલ ખોશો તો પસ્તાશો.—

શ્રી વિષ્ણુયાગ પદ્ધતી (નવગ્રહમખસહિતા) જેમાં યથાવિધિ વિષ્ણુ-યાગો પયોગી થોણોસો વિષયો શુદ્ધ સંસ્કૃત ભાષામાં વર્ણવેલાં છે. પુસ્તક પૃષ્ઠ ત્રણસો આવૃત્તિ ત્રીજી કિંમત વિ. પિ. ચાર્જ સાથે એક રૂપીયો.

૨. શ્રી વિવાહચંદ્રિકા (ષોડશ સંસ્કાર સહિતા) જેમાં ગર્ભા-ધાનાદિ સોળ સંસ્કારો ગુજરાતી ટીકા સાથે શુદ્ધ સંસ્કૃત ભાષામાં વર્ણવેલાં છે, પુસ્તક પૃષ્ઠ અઢીશો, આવૃત્તિ બીજી કિંમત વિ. પિ. ચાર્જ સાથે એક રૂપીયો.

૩. શ્રી શ્રાદ્ધ કૌમુદી (સૂતક નિર્ણય સહિતા) જેમાં શ્રાદ્ધો-પયોગી એસી વિષયો શુદ્ધ સંસ્કૃત ભાષામાં વર્ણવેલાં છે, પુસ્તક પૃષ્ઠ ત્રણસો, કિંમત વિ. પિ. ચાર્જ સાથે એક રૂપીયો.

૪. શ્રી લઘુરૂઢ પદ્ધતી (પાર્થિવશાંતિ સહિતા) પુસ્તક પૃષ્ઠ બસો, આવૃત્તિ બીજી કિંમત વિ. પિ. ચાર્જ સાથે બાર આના.

સંવત્ર ૧૯૭૮ } શાસ્ત્રી જગન્નાથ પરશુરામ દ્વિવેદી.
ચૈત્રી પડવો. } ઠો. વાડીફળીયા, સુરત.

ધાર્મિક અધ્યુષાને અુશખખર.

સત્ય, શિષ્ય, જ્ઞાન, નીતિ ભક્તિરસથી ભરપુર નીચે આપેલાં પરમ બોધક પુસ્તકો આજજ મંગાવો. દશ આહક કરી આપનારને એક પુસ્તક અર્પણ કરવામાં આવશે.

હરિદાસ ભક્તિવિજય ભાગ૧સો. ક્રિં. ૦-૧૦-૦ વી. પી. જુદુ.

ભજનનાનંદ જ્ઞાનગંગા-ભજનો તેમજ ગઝલો „ ૦-૬-૦ „

મુક્તિમાળા-૧ થી ૪ મણકા ખરીદનારને „ ૦-૪-૦ „

શ્રી બહુચરાજીનું પ્રાકટ્ય અને પ્રભાવ (છપાય છે.)

ઠો. બાલાજીરોડ ખડેપાડ }
વકીલના ઘર પાસે ગલીમાં. }
સુરત.

મળવાનું ઠેકાણું:—
હરિદીતનકાર મહારાજશ્રી
શિવશંકર ગોવિંદરામ યાત્રિક.

(પાછળથી વધેલા આહુકનું લીટ.)

ગામ હલાણ તાલુકે નડિઆદ.

૧ પા. સોમાભાઈ નાથાભાઈ માછ
પોલીસ પટેલ.

૧ „ ખેહેચરભાઈ હાથીભાઈ

૧ „ ભીખાભાઈ ઝવેરભાઈ

૧ „ કાળીદાસ પુન્નભાઈ

૧ „ છોટાભાઈ મરઘાભાઈ

૧ હંકર છગનલાલ નાથાલાલ

૧ „ જગજીવન શિવરામ

સુરત.

૨ મહાજન શેઠ જસવંતલાલ
ગોરધનદાસ વેરાગીવાળા

૧ પારેખ, લાલભાઈ કાશીરામ

૧ વ્યાસ ભાઈલાલ પ્રાણશંકર

૧ „ સોમેશ્વર છગનલાલ માસ્તર

૧ ભટ્ટ કાળીદાસ મૂળજીભાઈ

વડોદરા.

૧ વ્યાસ મૂળશંકર રામનારાયણ
ડોઈંગ માસ્તર

૧ પંડ્યા જ્ઞેશલાલ પ્રભાશંકર

૧ રા. રા. ભાલચંદ્ર કેશવરામ

૧ „ વિઠ્ઠલલાલ મણીશંકર ભટ્ટ

નડીઆદ.

૧ જાની લલ્લુભાઈ જોધનારામ

વીણાવાળા

૧ પંચાળ છોટાલાલ કલ્યાણદાસ

નોદોદ.

૧ પા. સોમાભાઈ પ્રભુભાઈ ભાયત્રીના

અમદાવાદ.

૧ શ્રીયુત ભકતરાજ આપાલાલ
વેણીરામ અમરચરિત્રના કર્તા
દીવા. તા. અંકલેશ્વર.

૧ રા. રા. ભૂધરભાઈ મૂળજીભાઈ
માસ્તર

(આ નામમાં ભુલ હોવાથી અહિં
ફરી લીધું છે)

મારા આત્મ સ્વરૂપો ! મેહેરબાની કરી હાથે પછીના બીજા
ભાગમાં જેમ અને તેમ વેળાસર નામ નોંધાવવા કૃપા કરવી કે જેથી
પુસ્તક તૈયાર થયા પછી નામ દાખલ કરવાં તે અગવડતા ભરેલું
થાય નહિ.

લી. તમારો આત્મિય હરિ.

શક્તિ તેમજ તન્દુરસ્તીનો ઉત્તમ ઉપાય.

શાસ્ત્રોક્ત, શુદ્ધ અને સ્વાદિષ્ટ

“ત્રીવેદીનું”

જીવન.

[ચયવન પ્રાસાવલેહ]

વાપરો:—જે શરીરમાં અશક્તિ દૂર કરી નવીન શક્તિ ઉપ-
જન્યનાર સર્વોત્તમ પૌષ્ટિક સાધન છે. તેમજ પીત્ત, ગરમી વગેરેનો
નાશ કરી મગજને પુષ્ટી આપી ખુદ્ધને ખીલવી ખુબસુરત વધારે
છે. સ્ત્રીઓના રોગો, ક્ષય, છાતીનો દુખાવો, રક્તસ્રાવ, પ્રદર, ગરમી,
વધ્યાદોષ વીગેરેને નાશુદ્ધ કરે છે જેથી સ્ત્રી પુરુષ તેમજ બાળકોને
દરેક ઋતુમાં સેવન કરવા લાયક છે

એક વખત વાપરવાથી ખાત્રી થશે.

જીવન રત્ન ૧ રૂ. ૨-૮-૦

જીવન ,, ૦૧ રૂ. ૧-૮-૦

બહારગામ વી. પી.

પોષ્ટ જીદ્ડ ઉપરાંત.

ફાવાળાને ભાં મળશે.

મળવાનું ડેક્રાણું.

ધી ઈન્દુ ફાર્મસી.

નાણાવર—સુરત.

-જ્ઞાસુને જાણવા જોગ સંદેશો.-

“ એક પંથ દો કાજ. ”

ચલો સખી યહાં જઈયે, જગ્યાં જસત ધિજરાજ,
દધિ બેચન હરિ મિલન, એક પંથ દો કાજ;

પારમાર્થિક (આત્મ તત્વજ્ઞાનનું) પુસ્તક ખરીદવાથી નિરંતર પાસે રાખવાનો લાભ મળે છે, અને જ્ઞાનાનંદની પ્રાપ્તિ પણ થાય છે. વળી તેનાં નાણાં સત્કર્મ માંજ વપરાતાં હોય તો ઉભય લાભ સમજી લેવો જોઈએ.

સુબોધ સાગર ગ્રંથને, ખરીદો ખંતથી આજ,
જ્ઞાન ગ્રહો સત્કર્મ લહો, એક પંથ દો કાજ.

માટે આ ગ્રંથના નિકળતા તમામ ભાગના આદક થઈ “ એક પંથ દો કાજ કરવા ” આશ્રય આપશો એવી આશા છે.

આ ગ્રંથનાં ઉપાર્જીત નાણાંનો હિસાબ આવક જવક નાણાં સાથે કોઈ સારા સદગૃહસ્થના હાથમાં રાખવા મહારી શુભ ઈચ્છા છે, જેથી મહારૂં કર્તવ્ય સફળ થાય અને પરિણામે મહારો વિસુદ્ધ પરમાર્થ સધાય.

માટે મહારા ગ્રહણ કરેલા માર્ગે ચાલવા મહારા વારસ અથવા અનુયાયીઓને વિનંતિ છે કે, કદાચ મહારી હયાતી ના હોય ત્યારે આ પુસ્તકનું દ્રવ્ય ઉપાર્જીત કરી સુદ્ધ હૃદયથી વધુ યોગ્ય લાગે તેવા સત્કર્મ માંજ વાપરવું.

લી. ત્હમારો અત્મિય હરિ.

—અમારે ત્યાંથી નિચેનાં પુસ્તકો મળશે.—

નિત્ય નિયમ પદ્ધતિ અને સદ્ગુરૂ મહાત્મ.	કિં. ૦-૨-૬
ગજલ ગુચ્છ... ..	... „ ૦-૧-૦
સુભોધ સાગર ભાગ ૧લો, પાકા પુઠાં સાથે	... „ ૨-૦-૦
સુભોધ સાગર ભાગ ૧લો, કાચા પુઠાં સાથે.	... „ ૧-૮-૦
ટપાલ વી. પી. ખર્ચ જુદુ.	

સુભોધ સાગર ભાગ ૨જો, થોડા વખતમાં છપાસે તેમ ધારૂં છું. ત્હેની કિંમત જાહેર ખર્ચમાં મુકવામાં આવશે. અગાઉથી આહક થનાર ધર્મનિષ્ઠ અન્યુઓને કંઈક સસ્તો ભાવ પડશે અને તેઓશ્રીનાં નામ આશ્રયદાતારૂપે પુસ્તકમાં અમર કરવામાં આવશે. જેમ અને તેમ જલદી નામ નોંધાવી લેવા કૃપા કરવી.

શ્રી સદ્ગુરૂ પ્રણિત, પુસ્તકો પણ મળશે.

શ્રી શુકદેવવાણ્ણી વિલાસ ભાગ ૧લો, થઈ રહ્યો છે.	
શ્રી શુકદેવવાણ્ણી વિલાસ ભાગ ૨જો, ...	... કિં. ૦-૪-૦
શ્રી શુક ગીતા	... „ ૦-૬-૦
શ્રી સમ્પાદક વ્યાખ્યાનો	... „ ૦-૪-૦
શ્રી સનાતન ધર્મ રહસ્ય	... „ ૦-૨-૦
શ્રીમદ્ ભાગવતની આરતિ	... „ ૦-૦-૬
શ્રી શુકાચાર્ય તથા ત્હેમનાં અર્ધાંગશક્તિના ફોટાની ...	... „ ૦-૧-૬
શ્રી શુકાચાર્ય મહારાજના ફોટાની	... „ ૦-૧-૦
શ્રી શુકલીલામૃત હાલ લખાય છે.	

લી. ત્હમારો હરિ.

પુસ્તકો મળવાનાં ઠેકાણાં.

અંકલેશ્વર—શ્રી શુકાચાર્ય મહારાજશ્રી દે. શ્રી શુકદેવ મંદિરમાં.

સુરત—કર્તા પાસેથી હરિપ્રસાદ બાળમુકુન્દ ભટ્ટ. ઠો. ભવાનીનો વડ.

સુરત—વિશ્વભાઈ પ્રભુદાસ સુખડીયા. ઠો. રવાળાને ટેકરે, ટાંકી સામે.

સુરત—શા. લલ્લુભાઈ નારણદાસ ખુસ્સેલર. ઠો. લીમડાચોક.

સુખઈ—હરિલાલ છોટાલાલ શાહ. ઠો. કાલબાદેવીરોડ કપાવેલ નં. ૧૭

રા. રા. હીરાલાલ રણછોડદાસના માળામાં

વડોદરા—રા. રા. મનમોહનદાસ નંદલાલ. ઠો. ઘડીયાળી પોળમાં

રતનપોળ આગળ.

નડીઆદ—શ્રીયુત જમનાશંકર આદિત્યરામ પંડ્યા.

ઠો. નારાયણદેવ આગળ.

અમદાવાદ—શેઠ મોહોલાલ હરિલાલ સુરતી મીઠાઈવાલા.

ઠો. માણેક ચોક કંદોઈ લાઇન.

તડકેશ્વર—મહારાજશ્રી જંગન્નાથજી. તાલુકે માંડવી, વાયા કીમ.

શ્રી શુકદેવ—મહારાજશ્રી લક્ષ્મણજી. નર્મદા તટ ઉપર.

નાંદોદ લાઇન, પોષ્ટ પ્રતાપનગર.

સ્વધર્મપરાયણુ સ્વ. સોમચંદ છોટાલાલનાં ધર્મપતિ ઇચ્છા-
 બહેને આ “સુખોદ સાગર” છપાવા ને નાણાં આપ્યાં છે,
 તે તહેમણે મહારા ઉપર સંપૂર્ણ પૂજ્યપુદ્ધિ હોવાથી શ્રદ્ધાયુક્ત
 નિષ્કામ વૃત્તિયે મહને શ્રી કૃષ્ણાર્પણુ કરી આપ્યાં છે. છતાં
 શ્રી ઇષ્ટકૃપાથી આ પ્રથમ પુસ્તક જનસમાજમાં મુકવા મહને
 લાલ પ્રાપ્ત થયો છે, તો આ પુસ્તકનાં નાણાં ઉપજીત થયે
 હું પણ આત્મજ્ઞાન પ્રદિપ્ત માટે વ્યવહારીક ઉપયોગ નહિ કરતાં
 સત્કર્મયુક્ત બ્રહ્માર્પણુ કરી કૃતકૃત્ય થવા ઇચ્છું છું. ઝેજ.

લી૦ શ્રી સદ્ગુરુ ચરણાનુજ સેવક-હરિપ્રસાદ.

મુ. ડભોણ, અને નડીઆદ. ખારીપોળ.

હાલ મુ. સુરત-ભવાનીનો વડ.

